
3 1761 05237801 5

EUSEBII PAMPHILI

EVANGELICAE PRAEPARATIONIS

LIBRI XV

LONDINI ET NOVI EBORACI

APUD HENRICUM FROWDE

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

ΛΟΓΟΙ ΙΕ

EUSEBII PAMPHILI

EVANGELICAE PRAEPARATIONIS

LIBRI XV

AD CODICES MANUSCRIPTOS DENUO COLLATOS RECENSUIT
ANGLICE NUNC PRIMUM REDDIDIT
NOTIS ET INDICIBUS INSTRUXIT

E. H. GIFFORD, S.T.P.
OLIM ARCHIDIACONUS LONDINENSIS

TOMUS II

OXONII
E TYPOGRAPHEO ACADEMICO
M.CM.III

OXONII
Excudebat Horatius Hart
Typographus academicus

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ Ι.

Τάδε τὸ δέκατον περιέχει σύγγραμμα τῆς εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς p. 459

ι′ ἀπὸ τοῦ γ′ τῶν Ἀφρικανοῦ χρονογραφιῶν I ια′ ἀπὸ τοῦ πρὸς Ἕλληνας Τατιανοῦ O ιβ′ ἀπὸ τοῦ α′ τῶν Κλήμεντος Στρωματέων O ιγ′ ἀπὸ τοῦ α′ Φλαυίου Ἰωσήπου περὶ τῆς Ἰουδαίων ἀρχαιότητος O

p. 460 1. Τίσι ποτὲ λόγοις τὴν καθ' Ἑβραίους φιλοσοφίαν
b τῆς Ἑλληνικῆς προτετιμήκαμεν, ὁποίοις τε λογισμοῖς τὰς παρὰ τοῖς ἀνδράσιν ἱερὰς βίβλους ἀπεδεξάμεθα προδιειληφότες, κἄπειτα καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας μὴ ἀγνοῆσαι τοὺς ἄνδρας, μνημονεῦσαι δὲ ὀνομαστί, καὶ τὸν βίον καταπλαγῆναι, τῆς τε βασιλικῆς μητροπόλεως καὶ τῆς λοιπῆς αὐτῶν ἱστορίας πολὺν πεποιῆσθαι λόγον παραστήσαντες, φέρε, ἐπιθεωρήσωμεν, ὡς οὐ μόνον τῶνδε γραφῆς ἠξίωσαν τὴν μνήμην, ἀλλὰ καὶ τῆς ὁμοίας αὐτοῖς διδασκαλίας τε καὶ μαθήσεως ἔν τισι
c τῶν εἰς βελτίωσιν ψυχῆς συντεινόντων δογμάτων ζηλωταὶ κατέστησαν. Ὡς μὲν οὖν τὰ λοιπὰ τῶν μαθημάτων ἄλλοθεν ἄλλος τῶν θαυμαστῶν Ἑλλήνων τοὺς βαρβάρους ἐκπεριιὼν συνελέξατο, γεωμετρίαν, ἀριθμητικήν, μουσικήν, ἀστρονομίαν, ἰατρικήν, αὐτά τε τὰ πρῶτα τῆς γραμματικῆς στοιχεῖα, μυρίας τε ἄλλας τεχνικὰς καὶ βιωφελεῖς ἐπιτηδεύσεις, αὐτίκα μάλα παρα-
d στήσω. Ὥσπερ οὖν τὴν περὶ πλειόνων θεῶν δόξαν, τά τε μυστήρια καὶ τὰς τελετὰς καὶ προσέτι τὰς ἱστορίας καὶ τὰς μυθικὰς περὶ θεῶν διηγήσεις, τῶν τε μύθων τὰς ἀλληγορουμένας φυσιολογίας, καὶ τὴν λοιπὴν δεισιδαίμονα πλάνην, παρὰ βαρβάρων εἰλῆφθαι αὐτοῖς φθάσας ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ὁπηνίκα τὰ πάντα τοὺς Ἕλληνας, γῆν πολλὴν πλανηθέντας, οὐκ ἀταλαιπώρως μέν, ἐξ ἐράνου δὲ τῶν παρὰ βαρβάροις μαθημάτων, τὴν οἰκείαν ὑποστήσασθαι θεολογίαν ἐφωράσαμεν· ὡς δὲ τὰ περὶ εὐσεβείας ἑνὸς τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ, τά τε περὶ τῶν μάλιστα ζητουμένων εἰς ψυχῆς ὠφέλειαν δογμάτων, ἃ δὴ καὶ συνεκτικώτατα γένοιτ' ἂν τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ λόγων, οὐκ ἄλλοθεν εἶεν ἂν ἢ παρὰ μόνων Ἑβραίων πεπορισμένοι, οὐκ εἰς μακρὰν

460 d 1—461 a 5 ὥσπερ—παραδεδομένα om B 460 d 8 δὲ] om I d 14 μακρὸν O

ἀποδειχθήσεται. *Ἢ εἰ μὴ τοῦτο, συνενεχθῆναι δὲ p. 461
φαίη τις αὐτοὺς φυσικαῖς ὑποκινηθέντας ἐννοίαις· καὶ
τοῦτο πρὸς ἡμῶν ἂν εἴη, εἰ τὰ μὴ μόνοις Ἑβραίοις
ἄνωθεν ἐξ αἰῶνος ὑπὸ θεολόγων προφητῶν ἀνδρῶν
παραδεδομένα, ἀλλὰ τὰ καί τισιν, εἰ καὶ μὴ πᾶσιν,
αὐτοῖς δέ γε ὧν μέγα κλέος καθ' Ἑλλάδα, καὶ φιλο-
σόφων διατριβαῖς ἐξητασμένα, ζηλοῦν προειλόμεθα.
Τούτους δ' ἂν εὕροις ἀριθμῷ μὲν ὄντας ληπτούς, ὅτι καὶ
πάντα χαλεπά φασιν εἶναι τὰ καλά, οὐ μὴν ἀλλὰ πρω-
τείοις τῶν παρ' Ἕλλησι φιλοσόφων τετιμημένους, ὡς b
διὰ τὴν πολλὴν εὐδοκίμησιν τῇ δόξῃ τοὺς ὁμοίους κα-
λύπτειν. Οὐ χρὴ δὲ θαυμάζειν εἰ καὶ τὰ παρ' Ἑβραίοις
δόγματα δυνατὸν εἶναί φαμεν ἐσκευωρῆσθαι αὐτοῖς,
ὅτε μὴ μόνον τὰ λοιπὰ τῶν μαθημάτων Αἰγυπτίους καὶ
Χαλδαίους τά τε ἄλλα τῶν βαρβάρων ἐθνῶν συνίσταν-
ται ἀποσυλήσαντες, ἀλλ' εἰσέτι καὶ νῦν ἁλίσκονται τὰς
σφῶν αὐτῶν ἐν συγγράμμασι φιλοτιμίας ἀποστεροῦντες c
ἀλλήλους. Τὰς γοῦν τῶν πέλας ὁ καθ' εἷς αὐτῶν λέξεις
ὁμοῦ καὶ διανοίας καὶ ὅλας λόγων συντάξεις ὑποκλέψας,
ὡς ἐπ' οἰκείοις πόνοις ἐσεμνύνατο. Μηδὲ τοῦτον δ'
ὑπολάβῃς ἐμὸν εἶναι τὸν λόγον· αὐτῶν γὰρ τῶν παν-
σόφων ἀκούσῃ πάλιν τῆς ἐν λόγοις κλοπῆς ἀλλήλους
ἀπελεγχόντων. Τοῦτο δέ γε αὐτό, ἐπείπερ ἅπαξ ὡρμή-
θημεν, ἀναγκαῖον πρῶτον ἁπάντων συνιδεῖν εἰς ἔλεγχον
τοῦ τῶν δηλουμένων τρόπου. Ὁ μὲν οὖν ἡμέτερος
Κλήμης ἐν ἕκτῳ Στρωματεῖ τὴν περὶ τούτου σύστασιν d
εἰς πλάτος ἀπηύθυνε. Τούτου δέ μοι πρῶτον λαβὼν
ἀνάγνωθι τὰς τοιάσδε φωνάς.

2. Παραστήσαντες δὲ τὴν ἔμφασιν τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας ΚΛΗ-ΜΕΝΤΟΣ

461 d 4 Clem. Al. *Str.* vi c 2, 4 p 263 Sylb., 737 Pott.

461 d 2 πρῶτον B d 4 διανοίας] Clem., ἐπινοίας I, παιδείας O

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ἐκ τῆς διὰ τῶν γραφῶν εἰς ἡμᾶς δεδομένης ἀληθείας περιαυγασθεῖσαν, καθ᾽ ὃ σημαινόμενον διήκειν εἰς αὐτοὺς τὴν κλοπὴν τῆς ἀληθείας ἐκδεχόμενοι, εἰ μὴ ἐπαχθὲς εἰπεῖν, ἀπεδείξαμεν· φέρε, μάρτυρας τῆς κλοπῆς αὐτοὺς καθ᾽ αὐτῶν παραστήσωμεν
p. 462 τοὺς Ἕλληνας. Οἱ γὰρ τὰ οἰκεῖα οὕτως ἄντικρυς παρ᾽ ἀλλήλων ὑφαιρούμενοι βεβαιοῦσι μὲν τὸ κλέπται εἶναι, σφετερίζεσθαι δ᾽ ὅμως καὶ ἄκοντες τὴν παρ᾽ ἡμῶν ἀλήθειαν εἰς τοὺς ὁμοφύλους λάθρα διαδείκνυνται. Οἱ γὰρ μηδὲ ἑαυτῶν, σχολῇ γ᾽ ἂν τῶν ἡμετέρων ἀφέξονται. Καὶ τὰ μὲν κατὰ φιλοσοφίαν σιωπήσομαι δόγματα, αὐτῶν ὁμολογούντων ἐγγράφως τῶν τὰς αἱρέσεις διανενεμημένων, ὡς μὴ ἀχάριστοι εὑρεθεῖεν, παρὰ Σωκράτους εἰλη-
b φέναι τὰ κυριώτατα τῶν δογμάτων· ὀλίγοις δὲ τῶν καθωμιλημένων καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκίμων ἀνδρῶν χρησάμενος μαρτυρίοις, τὸ κλεπτικὸν διελέγξας αὐτῶν εἶδος, διαφόροις τοῖς χρόνοις καταχρώμενος, ἐπὶ τὰ ἑξῆς τρέψομαι.

Ταῦθ᾽ ὡς ἐν προοιμίοις φήσας τοὺς ἐλέγχους ἑξῆς ἐπάγει, παντοίαις κεχρημένος ἀποδείξεσι, καὶ πρώτους γε τοὺς ποιητὰς τὰ παρὰ τῶν ὁμοίων κεκλοφέναι διὰ παραθέσεως τῶν ἑκάστου φωνῶν εὐθύνει. Εἶθ᾽ ἑξῆς ἐπιλέγει ταῦτα·

c Ὡς δὲ μὴ ἄμοιρον τήν τε φιλοσοφίαν, τήν τε ἱστορίαν, ἀλλὰ μηδὲ τὴν ῥητορικὴν τοῦ ὁμοίου ἐλέγχου περιίδωμεν, καὶ τούτων ὀλίγα παραθέσθαι εὔλογον.

Εἶτ᾽ ἀκολούθως Ὀρφέως, Ἡρακλείτου, Πλάτωνος, Πυθαγόρου, Ἡροδότου, Θεοπόμπου, Θουκυδίδου, Δημοσθένους, Αἰσχίνου, Λυσίου, Ἰσοκράτους, μυρίων ἄλλων

462 c 1 Clem. Al. *Str.* vi c 2, 4 p 265 Sylb., 745 Pott.

d 5 ἐκ τῆς] bis scr O 462 a 4 οἱ] εἰ Clem. a 4—b 1 μηδὲ—δογμάτων om B a 4 μηδὲ] μὴ δι᾽ O a 6 διανεμομένων Clem. a 7 εὑρεθεῖεν] ἐλεγχθεῖεν O Clem. b 1 τὰ] καὶ Clem. b 3 εἶδος αὐτῶν O Clem. διαφόροις] BI, ἀδιαφόροις O, ἐν διαφόροις Clem. c 1 δὲ μὴ] O Clem., μηδὲ I c 6 Αἰσχύνου (sic) O

παρατίθησιν, ὧν περιττὸν ἐμὲ καταλέγειν τὰς φωνάς, προκειμένης τῆς τἀνδρὸς γραφῆς, ἐν ᾗ μετὰ τοὺς ἐλέγχους τῶν εἰρημένων ταῦτα πάλιν φησίν·

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

Αἱ μὲν οὖν ἰδέαι τῆς κατὰ διάνοιαν Ἑλληνικῆς κλοπῆς εἰς ὑπόδειγμα ἐναργὲς τῷ διορᾶν δυναμένῳ τοιαίδε οὖσαι ἅλις d ἔστωσαν. Ἤδη δὲ οὐ τὰς διανοίας μόνον καὶ τὰς λέξεις ὑφελόμενοι καὶ παραφράσαντες ἐφωράθησαν, ὡς δειχθήσονται, αὐτοτελῶς δὲ τὰ ἑτέρων ὑφελόμενοι, ὡς ἴδια ἐξήνεγκαν· καθάπερ Εὐγάμων ὁ Κυρηναῖος ἐκ Μουσαίου τὸ Περὶ Θεσπρωτῶν βιβλίον ὁλόκληρον.

Αὖθις δὲ τούτοις ἐπαγαγὼν πλείστας ἀποδείξεις τοῦ λόγου, πάλιν τελευτῶν προστίθησι τάδε·

Ἐπιλείψει με ὁ βίος, εἰ καθ' ἕκαστον ἐπεξιέναι πειρῴμην τὴν Ἑλληνικὴν διελέγχων φίλαυτον κλοπήν, καὶ ὡς σφετερίζονται τὴν εὕρεσιν τῶν παρ' αὐτοῖς καλλίστων δογμάτων, ἣν παρ' ἡμῶν εἰλήφασιν. Ἤδη δὲ οὐ μόνον ὑφαιρούμενοι τὰ p. 463 δόγματα παρὰ τῶν βαρβάρων διελέγχονται, ἀλλὰ καὶ προσέτι ἀπομιμούμενοι τὰ παρ' ἡμῖν, ἄνωθεν ἐκ τῆς θείας δυνάμεως διὰ τῶν ἁγίως βεβιωκότων εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιστροφὴν παραδόξως ἐνεργούμενα, Ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ τερατευόμενοι. Καὶ δὴ πευσόμεθα παρ' αὐτῶν ἤτοι ἀληθῆ ταῦτα εἶναι ἃ ἱστοροῦσιν, ἢ ψευδῆ. Ψευδῆ μὲν οὐκ ἂν φήσαιεν· οὐ γὰρ ἂν καταψηφίσαιντο ἑαυτῶν ἑκόντες τὴν μεγίστην εὐήθειαν, τὸ ψευδῆ συγγράφειν· b ἀληθῆ δ' εἶναι ἐξ ἀνάγκης ὁμολογήσαιεν. Καὶ πῶς ἔτι ἄπιστα αὐτοῖς καταφαίνεται τὰ διὰ Μωσέως καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν

---

c 10 Clem. Al. *Str.* vi c 2, 4 p 266 Sylb., 751 Pott. d 9 ibid p 267 Sylb., 752 Pott.

---

d 1—8 τοιαίδε—τάδε om B d 2 τὰς 2°] om Clem. d 3 δειχθήσεται + ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰ φώρια ἄντικρυς ὁλόκληρα ἔχοντες διελεγχθήσονται Clem. d 4 δὲ] γὰρ Clem. d 5 Εὐγάμων] Clem., Εὐγράμμων Eus. codd βιβλίων I d 7 πλείστας] είστας sup ras I, πλείους O d 9 με] pr γάρ Clem. πειρῴμην] αἱροίμην Clem. 463 a 5 Ἑλληνικὴν μυθολογίαν Clem. a 5—b 5 καὶ—ἀπειλαῖς om B a 6 παρ'] Clem., γὰρ IO ἤτοι] εἶτοι O a 7 ψευδῆ 2°] pr ἀλλὰ Clem. καταψηφήσαιντο I b 1 ἑκόντες] pr οὔκουν Clem. b 2 αὐτοῖς ἄπιστα O

ΚΛΗ-ΜΕΝΤΟΣ *τεραστίως ἐπιδεδειγμένα; Πάντων γὰρ ἀνθρώπων ὁ παντοκράτωρ κηδόμενος Θεὸς τοὺς μὲν ἐντολαῖς, τοὺς δὲ ἀπειλαῖς, ἔστι δὲ οὓς σημείοις τεραστίοις, ἐνίους δὲ ἠπίοις ἐπαγγελίαις ἐπιστρέφει πρὸς σωτηρίαν. Πλὴν ἀλλ' οἱ Ἕλληνες, αὐχμοῦ ποτὲ τὴν Ἑλλάδα πολυχρονίως φθείροντος, καὶ ἐπεχούσης ἀγονίας καρπῶν,*
c *οἱ καταλειφθέντες, φασί, διὰ λιμὸν ἱκέται παραγενόμενοι εἰς Δελφοὺς ἤροντο τὴν Πυθίαν πῶς ἂν ἀπαλλαγεῖεν τοῦ δεινοῦ. Μίαν δ' αὐτοῖς ἔχρησεν ἀπαλλαγὴν τῆς συμφορᾶς, εἰ χρήσαιντο τῇ Αἰακοῦ εὐχῇ. Πεισθεὶς οὖν αὐτοῖς Αἰακός, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὄρος, τὰς καθαρὰς χεῖρας ἐκτείνας εἰς οὐρανόν, κοινὸν ἐπικαλέσας πατέρα τὸν Θεόν, ηὔξατο οἰκτεῖραι αὐτὸν τετρυχωμένην τὴν Ἑλλάδα. Ἅμα δὲ εὐχομένου βροντὴ ἐξαίσιος ἐπεκτύπει,*
d *καὶ πᾶς ὁ περὶξ ἀὴρ ἐνεφοῦτο· λάβροι δὲ καὶ συνεχεῖς ὄμβροι καταρραγέντες ὅλην ἐπλήρωσαν τὴν χώραν. Ἐντεῦθεν ἄφθονος καὶ πλουσία τελεσφορεῖται εὐκαρπία, ταῖς Αἰακοῦ γεωργηθεῖσα εὐχαῖς.* Καὶ ἐπεκαλέσατο, φησί, Σαμουὴλ τὸν Κύριον, καὶ ἔδωκε Κύριος φωνὰς καὶ ὑετὸν ἐν ἡμέρᾳ θερισμοῦ. *Ὁρᾷς ὅτι ὁ βρέχων ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους διὰ τῶν ὑποτεταγμένων δυνάμεων εἷς ἐστὶ Θεός;*

καὶ τὰ ἑξῆς.

Τούτοις μυρία συνάψας ὁ Κλήμης κλέπτας γεγονέναι τοὺς Ἕλληνας ἀναμφιλέκτοις ἐλέγχοις κατεφώρασεν. Εἰ δέ σοι μὴ πιστὸς οὗτος, ἅτε τῆς Ἑλληνικῆς καὶ αὐτὸς τὴν βάρβαρον ὁμοίως ἡμῖν προτετιμηκὼς φιλοσοφίαν, καὶ δὴ ἐάσθω, καίπερ οὐκ οἰκείας φωναῖς ταῖς δ' αὐτῶν Ἑλλήνων ἀπευθύνας τὸν λόγον. Τί δ' ἂν εἴποις, εἰ τὰ ὅμοια καὶ παρ' αὐτῶν μάθοις τῶν γεν-

463 d 4 1 Sam. xii. 18 d 6 Matt. v. 45

b 6 ἠπίοις] BO Clem., ἠπίαις I ἐπιστρέφειν I c 1 ἱκέται] οἰκέται O c 3 ἀπαλλαγὴν] ἀπολογίαν I, ἀρωγὴν Clem. c 4 αὐτοῖς] ἑαυτοῖς Clem. c 5 Ἑλλ. ὄρος] ὄρος τὸ Ἑλλ. I c 6 ἀποκαλέσας I Clem. πατέρα] om Clem. αὐτὸν] αὐτῶν BI τετρυμένην Clem. c 7 ἐκτύπει Clem. d 6 ὑποτεταμένων Clem. εἷς ἐστὶ Θεός] Clem., om Eus. codd d 9 ἀμφιλέκτοις O d 13 δ' αὐτῶν] δὲ τῶν B

ναίων σου φιλοσόφων; Δέχου δῆτα καὶ τούτων τὰς μαρτυρίας.

3. Τὰ Πλατώνεια ἑστιῶν ἡμᾶς Λογγῖνος Ἀθήνησι κέκληκεν ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ἄλλους τε πολλούς, καὶ Νικαγόραν τὸν σοφιστήν, καὶ ⟨Μαΐωρα⟩, **p. 464** Ἀπολλώνιόν τε τὸν γραμματικόν, καὶ Δημήτριον τὸν γεωμέτρην, Προσήνην τε τὸν Περιπατητικόν, καὶ τὸν Στωϊκὸν Καλλιέτην. **b** Μεθ' ὧν ἕβδομος αὐτὸς κατακλινείς, τοῦ δείπνου προκόπτοντος, καί τινος ζητήσεως περὶ Ἐφόρου ἐν τοῖς ἄλλοις γενομένης, Ἀκούσωμεν, ἔφη, τίς ὁ περὶ Ἐφόρου θόρυβος. Ἦσαν δ' οἱ ζητοῦντες Καΰστριός τε καὶ Μάξιμος· ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ Θεοπόμπου προὐτίθει, ὁ δὲ Καΰστριος κλέπτην ἀπεκάλει. Καὶ τί γὰρ Ἐφόρου ἴδιον ἐκ τῶν Δαϊμάχου, καὶ Καλλισθένους, καὶ Ἀναξιμένους αὐταῖς λέξεσιν ἔστιν ὅτε τρισχιλίους ὅλους **c** μετατιθέντος στίχους; Πρὸς ὃν ὁ γραμματικὸς Ἀπολλώνιος ἔφη· Οὐ γὰρ ἔγνως ὅτι καὶ τὸν Θεόπομπον, ὃν σὺ προτιμᾷς, κατείληφε τουτὶ τὸ πάθος, ἐν μὲν τῇ ἑνδεκάτῃ τῶν Περὶ Φιλίππου ἐκ τοῦ Ἰσοκράτους Ἀρεοπαγιτικοῦ μεταγράψαντα αὐτοῖς ὀνόμασιν ἐκεῖνα, ὅτι τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν οὐδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ παραγίνεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ ἑξῆς. Καίτοι ὑπερφρονεῖ τὸν Ἰσοκράτην, καὶ νενικῆσθαι ὑφ' ἑαυτοῦ λέγει κατὰ τὸν ἐπὶ Μαυσώλῳ ἀγῶνα τὸν διδάσκαλον. Πραγμάτων δ' ὑφαίρεσιν **d** πεποίηται, μεταθεὶς τὰ ἐπ' ἄλλων ἄλλοις, ἵνα καὶ ψεύστης ἁλῷ τοῦτον τὸν τρόπον. Ἄνδρωνος γὰρ ἐν τῷ Τρίποδι περὶ Πυθαγόρου τοῦ φιλοσόφου τὰ περὶ τὰς προρρήσεις ἱστορηκότος, εἰπόντος τε, ὡς διψήσας ποτὲ ἐν Μεταποντίῳ, καὶ ἔκ τινος φρέατος ἀνιμήσας καὶ πιών, προεῖπεν ὡς εἰς τρίτην ἡμέραν

---

464 a 1 Porph. Φιλολόγου Ἀκροάσεως α′, Fragm. ab Eusebio servatum c 6 Isocr. *Areopagiticus*, p 140 d

---

464 a 1 Πλατώνεια] vid 'Ruhnken *Diss. de Longino* § 8' (Gaisf.) a 2 Νικαγόρα B, Νικάνορα I cf **465** b 4 ⟨Μαΐωρα⟩] Hemsterhus. ad Suid. p 2376, Μαίορα BO, Μαιόραν I b 1 Καλιέτην I b 2 κατακλιθείς B δείπνου] + οὖν O b 7 Δηϊόχου Clinton *F. H.* ii p 455 ed 3 c 1 Schol in marg I vid Append. c 5 Φίλιππον IO Ἀρεοπ.—ἑξῆς om B Ἀρεωπαγητικοῦ I d 5 τε] om I

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ἔσοιτο σεισμός. Καὶ ἕτερά τινα τούτοις ἐπαγαγών, ἐπιλέγει· Ταῦτ᾽ οὖν τοῦ Ἄνδρωνος περὶ Πυθαγόρου ἱστορηκότος, πάντα ὑφείλετο Θεόπομπος. Εἰ μὲν περὶ Πυθαγόρου λέγων, τάχα ἂν καὶ ἕτεροι ἠπίσταντο περὶ αὐτοῦ καὶ ἔλεγον, Ταῦτα καὶ αὐτὸς ⟨εἶπεν⟩· νῦν δὲ τὴν κλοπὴν δήλην πεποίηκεν ἡ τοῦ

p. 465 ὀνόματος μετάθεσις. Τοῖς μὲν γὰρ πράγμασι κέχρηται τοῖς αὐτοῖς, ἕτερον δ᾽ ὄνομα μετενήνοχε· Φερεκύδην γὰρ τὸν Σύριον πεποίηκε ταῦτα προλέγοντα. Οὐ μόνον δὲ τούτῳ τῷ ὀνόματι ἀποκρύπτει τὴν κλοπήν, ἀλλὰ καὶ τόπων μεταθέσει. Τό τε γὰρ περὶ τῆς προρρήσεως τοῦ σεισμοῦ ἐν Μεταποντίῳ ὑπ᾽ Ἄνδρωνος ῥηθὲν ἐν Συρίᾳ εἰρῆσθαί φησιν ὁ Θεόπομπος· τό τε περὶ τὸ πλοῖον, οὐκ ἀπὸ Μεγάρων τῆς Σικελίας, ἀπὸ δὲ Σάμου φησὶ

b θεωρηθῆναι· καὶ τὴν Συβάρεως ἅλωσιν ἐπὶ τὴν Μεσσήνης μετατέθεικεν. Ἵνα δέ τι δοκῇ λέγειν περιττόν, καὶ τοῦ ξένου προστέθεικε τοὔνομα, Περίλαον αὐτὸν καλεῖσθαι λέγων. Κἀγώ, φησὶν ὁ Νικαγόρας, τοῖς Ἑλληνικοῖς ἐντυγχάνων αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Ξενοφῶντος πολλὰ τοῦ Ξενοφῶντο αὐτὸν μετατιθέντα κατείληφα, καὶ τὸ δεινόν, ὅτι ἐπὶ τὸ χεῖρον. Τὰ γοῦν περὶ τῆς Φαρναβάζου πρὸς Ἀγησίλαον συνόδου δι᾽ Ἀπολλοφάνους τοῦ Κυζικηνοῦ, καὶ τὰς ἀμφοῖν πρὸς ἀλλήλους ἐνσπόνδους διαλέξεις,

c ἃς ἐν τῇ τετάρτῃ Ξενοφῶν ἀνέγραψε πάνυ χαριέντως καὶ πρεπόντως ἀμφοῖν, εἰς τὴν ἑνδεκάτην τῶν Ἑλληνικῶν μεταθεὶς ὁ Θεόπομπος ἀργά τε καὶ ἀκίνητα πεποίηκε καὶ ἄπρακτα. Λόγου γὰρ δύναμιν καὶ διὰ τὴν κλοπὴν ἐξεργασίαν ἐμβάλλειν καὶ ἐπιδείκνυσθαι σπουδάζων, βραδὺς καὶ μέλλων καὶ ἀναβαλλομένῳ ἐοικὼς φαίνεται, καὶ τὸ ἔμψυχον καὶ ἐνεργὸν τὸ Ξενοφῶντος διαφθείρων.

Ταῦτ᾽ εἰπόντος τοῦ Νικαγόρου ὁ Ἀπολλώνιος, Καὶ τί θαυμά-

d ζομεν, ἔφη, εἰ Θεοπόμπου καὶ Ἐφόρου τὸ τῆς κλοπῆς πάθος

---

d 10 ἂν] + ἃ O περὶ αὐτοῦ ἠπίσταντο BO d 11 ⟨εἶπεν⟩] Vig. marg, εἰπὼν codd κλοπὴν] om I 465 a 6 Συρίῳ BIO a 7—c 7 οὐκ—διαφθείρων om B b 4 ταῖς Ἑλληνικαῖς IO c 4 ἐμβάλειν (sic) I

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ἥψατο, ἀργοτέρων οὕτως ἀνδρῶν, ὅπου γε καὶ Μένανδρος τῆς ἀρρωστίας ταύτης ἐπλήσθη, ὃν ἠρέμα μὲν ἤλεγξε διὰ τὸ ἄγαν αὐτὸν φιλεῖν Ἀριστοφάνης ὁ γραμματικὸς ἐν ταῖς παραλλήλοις αὐτοῦ τε καὶ ἀφ᾽ ὧν ἔκλεψεν ἐκλογαῖς; Λατῖνος δὲ ἐξ βιβλίοις, ἃ ἐπέγραψε Περὶ τῶν οὐκ ἰδίων Μενάνδρου, τὸ πλῆθος αὐτοῦ τῶν κλοπῶν ἐξέφηνε· καθάπερ ὁ Ἀλεξανδρεὺς Φιλόστρατος Περὶ τῆς τοῦ Σοφοκλέους κλοπῆς πραγματείαν κατεβάλετο. ⟨Καικίλιος⟩ δέ, ὥς τι μέγα πεφωρακώς, ὅλον δρᾶμα ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος Ἀντιφάνους, τὸν Οἰωνιστήν, μεταγράψαι φησὶ τὸν Μένανδρον εἰς τὸν Δεισιδαίμονα. Ἐπεὶ δὲ τοὺς κλέπτας ἔδοξεν, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως, ὑμῖν, φησίν, εἰς τὸ μέσον ἀγαγεῖν, μηνύω κἀυτὸς Ὑπερίδην p. 466
τὸν καλὸν πολλὰ παρὰ Δημοσθένους κεκλοφότα ἔν τε τῷ Πρὸς Διώνδαν λόγῳ, κἀν τῷ Περὶ τῶν Εὐβούλου δωρεῶν. Καὶ ὅτι μὲν ὁ ἕτερος παρὰ τοῦ ἑτέρου μετέθηκε πρόδηλον· συγχρονούντων δ᾽ αὐτῶν, ὑμῶν μὲν ἂν εἴη ἔργον, φησίν, ὦ Ἀπολλώνιε, ἐκ τῶν χρόνων ἀνιχνεῦσαι τὸν κλέπτην. Ἐγὼ δὲ ὑποπτεύω μὲν τὸν ὑφῃρημένον εἶναι τὸν Ὑπερίδην· ἀδήλου δὲ ὄντος ὁπότερος, ἄγαμαι μὲν Δημοσθένην, εἰ λαβὼν παρὰ Ὑπερίδου πρὸς δέον b
διώρθωσε· μέμφομαι δὲ τὸν Ὑπερίδην, εἰ λαβὼν παρὰ Δημοσθένους πρὸς τὸ χεῖρον διέστρεψε.

Καὶ μετὰ βραχέα φησί·

Καὶ τί ὑμῖν λέγω ὡς τὰ Βαρβαρικὰ Νόμιμα Ἑλλανίκου ἐκ τῶν Ἡροδότου καὶ ⟨Δαμάστου⟩ συνῆκται; Ἢ ὡς Ἡρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ πολλὰ Ἑκαταίου τοῦ Μιλησίου κατὰ λέξιν μετήνεγκεν ἐκ τῆς Περιηγήσεως βραχέα παραποιήσας, τὰ τοῦ Φοίνικος ὀρνέου, καὶ περὶ τοῦ ποταμίου ἵππου, καὶ τῆς θήρας τῶν κροκοδείλων; Ἢ ὡς τὰ περὶ βασάνων εἰρημένα παρ᾽ Ἰσαίῳ ἐν τῷ c

---

466 b 5 Porph. Φιλολόγου Ἀκροάσεως α΄

---

d 2 οὕτως] ὄντως Vig. **d 4** παραλλήλων B **d 5** δὲ] om I, δ᾽ O **d 8** τοῦ] om O Κεκίλιος IO 'Vid Toup. *ad Longin. Subl.* c 1' (Gaisf.) **d 9** ἀρχῆς] pr ὅλης O **466 a 2** ἔν—δωρεῶν om B **a 3** Διώνδαν O **b 6** ⟨Δαμάστου⟩] Valcken. ad Hdt. iv 190, Δαμάσου IO

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ Περὶ τοῦ Κύλωνος κλήρου καὶ παρὰ Ἰσοκράτει ἐν τῷ Τραπεζιτικῷ κεῖται, καὶ παρὰ τῷ Δημοσθένει ἐν τῷ Κατὰ Ὀνήτορος ἐξούλης σχεδὸν διὰ τῶν αὐτῶν εἴρηται; Ἢ ὡς Δείναρχος ἐν τῷ πρώτῳ Κατὰ Κλεομέδοντος αἰκίας πολλὰ μετενήνοχεν αὐτοῖς ὀνόμασιν ἐκ τοῦ Δημοσθένους Κατὰ Κόνωνος αἰκίας; Ἢ ὡς Ἡσιόδου·

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ' ἄμεινον
τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο,

d ταύτην τὴν διάνοιαν Σιμωνίδης ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μετήνεγκε λαβὼν οὕτως·

Γυναικὸς οὐδὲν χρῆμ' ἀνὴρ ληΐζεται
ἄμεινον ἐσθλῆς, οὐδὲ ῥίγιον κακῆς.

Εὐριπίδης δὲ ἐν Μελανίππῃ τῇ δεσμώτιδι·

Τῆς μὲν κακῆς κάκιον οὐδὲν γίνεται
γυναικός, ἐσθλῆς δ' οὐδὲν εἰς ὑπερβολὴν
πέφυκ' ἄμεινον· διαφέρουσι δ' αἱ φύσεις.

Τοῦ δὲ Εὐριπίδου εἰπόντος·

Γυναῖκές ἐσμεν ἀθλιώτατον φυτόν,

Θεοδέκτης ἐν Ἀλκμαίωνί φησι·

Σαφὴς μὲν ἐν βροτοῖσιν ὑμνεῖται λόγος,
ὡς οὐδέν ἐστιν ἀθλιώτερον φυτὸν
γυναικός.

p. 467 Οὗτος οὐ μόνον τὴν ἐπιβολὴν ἐκεῖθεν εἴληφεν, ἀλλὰ καὶ ταῖς λέξεσιν αὐταῖς συγκέχρηται· καὶ ἠθέλησεν αὐτὸ πανούργως παροιμιακὸν μᾶλλον εἶναι, καὶ ὡς ὑπὸ πολλῶν λεγομένῳ συγκεχρῆσθαι, ἢ δοκεῖν εἰληφέναι παρὰ τοῦ γεγεννηκότος. Ὁ δ' Ἀντίμαχος τὰ Ὁμήρου κλέπτων παραδιορθοῖ. Ὁμήρου γὰρ εἰπόντος·

Ἴδεώ θ' ὃς κάρτιστος ἐπιχθονίων γένετ' ἀνδρῶν·

---

c 7 Hesiod. *Opp. et Di.* 702 d 3 Simonides *Fr.* 6 (Bergk) d 6 Eur. *Melanippe Capt. Fr.* 29 (511) d 10 Eur. *Med.* 231 d 12 Theodect. *Fr.* 2 (Wagner) 467 a 7 Hom. *Il.* ix. 558

---

c 2 Κίλωνος BO κλήρῳ BO c 3 Κατὰ Ὀνήτορος] Πρὸς Ὀνήτορα Dem. c 6 Ἡσιώδου I d 3 ληΐζετ' IO d 4 ἐσθλῆς ἄμεινον Simon. d 5—467 a 4 Εὐριπίδης—γεγεννηκότος om B d 5 Μελανίππῃ] pr τῇ I 467 a 7 θ'] τε IO κράτιστος I γένετ'] om I

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ἀντίμαχος λέγει·

Ἴδεώ θ' ὃς κάρτιστος ἐπιχθονίων ἦν ἀνδρῶν. b

Καὶ Λυκόφρων ἐπαινεῖ τὴν μετάθεσιν, ὡς δι' αὐτῆς ἐστηριγμένου τοῦ στίχου. Τὸ γάρ·

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Διομήδης,

σιγῶ, Ὁμήρου κωμῳδηθέντος ὑπὸ Κρατίνου διὰ τὸ πλεονάσαι ἐν τῷ·

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος.

Ὅπερ οὕτω πεπατημένον οὐκ ὤκνησεν Ἀντίμαχος μεταθεῖναι. Τοῦ δέ· c

Λαῶν οἷσιν ἄνασσε, πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν,

Ὁμηρικοῦ ὄντος· καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ που λεγομένου·

Οἱ δ' ἐπεὶ ἀμφοτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας,

ὁ Ἀντίμαχος μεταθεὶς ἡμιστίχια πεποίηκε·

Λαῶν οἷσιν ἄνασσον ἐκαρτύνοντο φάλαγγας.

Ἀλλ' ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς κλοπῆς ἄλλους αἰτιώμενος κλέπτης ἁλῶ, d τοὺς πραγματευσαμένους τὰ περὶ τούτων μηνύσω. Λυσιμάχου μέν ἐστι δύο Περὶ τῆς Ἐφόρου κλοπῆς, Ἀλκαῖος δέ, ὁ τῶν λοιδόρων ἰάμβων καὶ ἐπιγραμμάτων ποιητής, παρῴδηκε τὰς Ἐφόρου κλοπὰς ἐξελέγχων, Πολλίωνος δὲ ἐπιστολὴ πρὸς Σωτηρίδαν Περὶ τῆς Κτησίου Κλοπῆς, τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ Περὶ τῆς Ἡροδότου Κλοπῆς ἐστι βιβλίον, καὶ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἰχνευταὶ πολλὰ περὶ Θεοπόμπου λέγεται, Ἀρητάδου τέ ἐστι Περὶ Συνεμπτώσεως πραγματεία, ἐξ ὧν τοιαῦτα πολλά ἐστι γνῶναι.

Καὶ μεθ' ἕτερα·

---

467 b 1 Antim. *Fr.* 34 (Dübner) **c** 2 Hom. *Od.* ii. 234 **c** 4 Hom. *Il.* xvi. 563 **c** 6 Antim. *Fr.* 34

---

a 8 Ἀντίμαχος—ἀνδρῶν om I **b** 1 θ'] τε O **b** 2 ἐστιγμένου BIO **b** 5–**c** 3 σιγῶ—ὄντος om B **b** 7 τὸν] τῇ I **b** 8 οὕτως IO **c** 4 ἀμφοτέροθεν O ἐκαρτύναντο] B, ἐκρατύναντο IO et in **c** 6 **d** 5 Πολίωνος I Σωτηρίνδαν O **d** 8–**468 b** 1 Ἀρητάδου—εἰσάγοντας om B

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ Καὶ ὁ Προσήνης, Τοὺς μὲν ἄλλους, ἔφη, κλέπτας ἐφωράσατε· ὅτι δὲ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ἥρως Πλάτων, οὗ τὴν ἐπώνυμον ἑορτὴν p. 468 σήμερον πανηγυρίζομεν, πολλοῖς καταχρῆται τῶν πρὸ αὐτοῦ, αἰδοῦμαι γὰρ τῷ τῆς κλοπῆς ὀνόματι ἐπὶ τούτου χρῆσθαι, οὐκέτι κατειλήφατε. Τί λέγεις; ἔφη ὁ Καλλιέτης. Οὐ λέγω μόνον, φησίν, ἀλλὰ καὶ τὴν πίστιν τῷ λόγῳ παρέχω. Σπάνια δὲ τὰ τῶν πρὸ τοῦ Πλάτωνος γεγονότων βιβλία· ἐπεὶ ἴσως πλείους ἄν τις ἐφώρασε τοῦ φιλοσόφου ⟨κλοπάς·⟩ ἐγὼ δ' οὖν, ᾗ κατὰ τύχην περιπέπτωκα, Πρωταγόρου τὸν Περὶ τοῦ Ὄντος ἀναγινώσκων b λόγον, πρὸς τοὺς ἓν τὸ ὂν εἰσάγοντας τοιαύταις αὐτὸν εὑρίσκω χρώμενον ἀπαντήσεσιν· ἐσπούδασα γὰρ αὐταῖς λέξεσι τὰ ῥηθέντα μνημονεύειν.

Καὶ ταῦτ' εἰπὼν διὰ πλειόνων τίθησι τὰς ἀποδείξεις. Ἀλλ' ὁποῖος μὲν τῶν Ἑλληνικῶν συγγραφέων ὁ τρόπος, ὅτι τε οὐδὲ τοῦ καθ' ἑαυτῶν ἐφείσαντο ἐλέγχου, ἀρκεῖν ἀπὸ μυρίων ἡγοῦμαι τὰ εἰρημένα. Ἔτι δὲ εἰς προπαρασκευὴν τῆς ἀπὸ τῶν Ἑβραϊκῶν λόγων ἐπιρρυείσης εἰς Ἕλληνας ὠφελείας εὖ μοι δοκεῖ καὶ ἀναγκαίως καθόλου πᾶσαν ἀποδεῖξαι τὴν βοωμένην Ἑλλήνων c παιδείαν τε καὶ φιλοσοφίαν, τά τε πρῶτα αὐτῶν μαθήματα, καὶ τὰ σεμνὰ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης ἀπὸ βαρβάρων αὐτοῖς συμπεφορημένα, ὡς ἂν μηκέθ' ἡμῖν ἐπιμέμφοιτό τις αὐτῶν, ὅτι δὴ τὴν παρὰ τοῖς βαρβάροις εὐσέβειάν τε καὶ φιλοσοφίαν τῶν παρ' αὐτοῖς σεμνῶν προτετιμήκαμεν.

d 4. Ὅτι μὴ ἄνευ λόγου σώφρονος δεύτερα θέμενοι τὰ τῆς Ἑλλήνων φιλοσοφίας τὴν παρ' Ἑβραίοις θεολογίαν προτετιμήκαμεν, γνοίης ἄν, μαθὼν ὡς καὶ αὐτῶν Ἑλλή-

d 11 Porph. Φιλολόγου Ἀκροάσεως α'

d 12 ἥρων I 468 a 1 τήμερον O a 6 κλοπάς om IO, habet Vig. a 7 τὸν] pr γὰρ I b 1 τοὺς] τὸ O c 1 παιδίαν O c 4 τοῖς] om O

νων οἱ δὴ μάλιστα ὀρθότερον φιλοσοφίας ἀψάμενοι,
καί τι πλέον καὶ μεῖζον τῆς πανδήμου περὶ θεῶν ἀκοῆς
διανοηθέντες, οὐδ' ἕτερα τῶν παρὰ τοῖς Ἑβραίοις προ-
κεκυρωμένων ἐφεῦρον ἀληθῆ δόγματα. Οἱ μὲν γὰρ
ἄλλην ἄλλως ποικίλαις ψευδοδοξίαις ἀπαχθέντες εἰς
βυθὸν ἀδολεσχίας περιετράπησαν, οἱ δέ γε ποσῶς
εὐγνώμονι λογισμῷ κεχρημένοι, ἐν οἷς τῆς τἀληθοῦς p. 469
ἐφήψαντο καταλήψεως, ἐν τούτοις τῆς Ἑβραίων κοι-
νωνοὶ πεφήνασι διδασκαλίας. Εἰκὸς γοῦν πολυμαθεῖς
γεγονότας, τά τε τῶν ἐθνῶν νόμιμά τε καὶ μαθήματα
περιεργότερον ἐξητακότας, καὶ τὴν τῶν δηλουμένων μὴ
ἀγνοῆσαι φιλοσοφίαν, νέους μὲν τῷ χρόνῳ, ὡς ἔπος
εἰπεῖν, ἁπάντων οὐχ Ἑβραίων μόνον, οὐδέ γε Φοινίκων,
καὶ Αἰγυπτίων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων
φύντας. Οἷς τὰ μὲν ἐκ Φοινίκης Κάδμος ὁ Ἀγήνορος, b
τὰ δ' ἐξ Αἰγύπτου περὶ θεῶν, ἢ καί ποθεν ἄλλοθεν,
μυστήρια καὶ τελετάς, ξοάνων τε ἱδρύσεις, καὶ ὕμνους,
ᾠδάς τε καὶ ἐπῳδάς, ἤτοι ὁ Θρᾴκιος Ὀρφεύς, ἢ καί τις
ἕτερος Ἕλλην ἢ βάρβαρος, τῆς πλάνης ἀρχηγοὶ γενό-
μενοι, συνεστήσαντο· τούτων γὰρ οὐδένας καὶ αὐτοὶ ἂν
ὁμολογήσαιεν Ἕλληνες παλαιοτέρους εἰδέναι. Πρῶτον
γοῦν ἁπάντων Ὀρφέα, εἶτα δὲ Λίνον, κἄπειτα Μου-
σαῖον, ἀμφὶ τὰ Τρωϊκὰ γενομένους ἢ μικρῷ πρόσθεν
ἠκμακέναι φασίν. Ἀλλὰ κατά γε τούτους πλέον οὐδὲν c
τῆς Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων πολυπλανοῦς θεολογίας
παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπολιτεύετο. Καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς
λοιποῖς ἔθνεσι, κατὰ πάσας χώρας τε καὶ πόλεις, ἔν τε
ἱεροῖς καὶ μυστηρίοις, αὐτὰ δὴ ταῦτα καὶ ὅσα τούτοις
ὅμοια παρεφυλάττετο. Πολὺς γοῦν παρὰ τοῖς πᾶσιν ὁ
προδηλωθεὶς περὶ θεῶν ἐκράτει λόγος· νεῴ τε περικαλ-

d 6 οὐδέτερα O   παρὰ τοῖς] παρ' αὐτοῖς BI   469 a 6 νέους] BIO, νεωτέρους edd   b 1 Κάδμων I   b 6—c 6 τούτων—παρεφυλάττετο om B   c 7 νεῴ] Vig., νεὼς IO

λεῖς, παντοίοις ἀγάλμασι καὶ ἀναθήμασι κεκοσμημένοι, παρὰ τοῖς πᾶσιν ἐξήσκηντο· ἀτὰρ δὴ καὶ ξόανα παντοίας ὕλης εἰς πᾶσαν θνητῶν ζώων ἰδέαν τετυπωμένα

d φιλοκάλως ἐξείργαστο. Ναὶ μὴν καὶ μαντείων πλείστη τις ἦν καὶ ἄφθονος παρὰ τοῖς πᾶσι περιουσία. Σεμνός γε μήν τις καὶ μέγας θεὸς παρὰ τοῖς Ἕλλησι διαφερόντως τὸ τηνικάδε μάλιστα ἦν ἀκμάζων, ὁ Πύθιος καὶ ὁ Κλάριος καὶ ὁ Δωδωναῖος· εἶτα δὲ Ἀμφιάρεως καὶ Ἀμφίλοχος, καὶ ἐπὶ τούτοις μυρίος ἄλλος ἐπιρρέων χρησμῳδῶν μᾶλλον ἢ ποιητῶν τε καὶ ῥαψῳδῶν ὄχλος. Ὧν μακροῖς ποθ' ὕστερον χρόνοις εἰς Ἕλληνας παρελθοῦσα φιλοσοφία, μηδὲν τῶν αὐτῇ προσηκόντων παρὰ τοῖς προπάτορσιν εὑροῦσα, τὰ μὲν σεμνὰ καὶ παλαιὰ τῆς πατρόθεν εἰς αὐτοὺς ἡκούσης θεολογίας, αὐτά τε τὰ θαυμαστὰ καὶ παρὰ πᾶσι βοώμενα, θεῖά τε καὶ χρη-

p. 470 στήρια, ἔργῳ περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ κατελάμβανε. Διὸ ταῦτα μὲν εἰς δεύτερον ἀνεβάλλετο, ὡς ἂν οὐδὲν αὐτῇ πρὸς τὴν τῶν ἀναγκαίων καὶ ἀληθῶν εὕρεσιν λυσιτελεῖν δυνάμενα· τὰ δὲ ὀθνεῖα λοιπὸν καὶ βάρβαρα, οἷά τις γυμνὴ καὶ οἰκείων πτωχεύουσα λόγων τε καὶ μαθημάτων, περιῄει διερευνωμένη, τά τε χρήσιμα πανταχόθεν ἑαυτῇ πορίζουσα συνάγουσά τε καὶ ἐρανιζομένη, ὅ τι ποτὲ παρ' ἑκάστοις εὕροι τῶν ἐθνῶν. Οὐ γὰρ οὖν μόνα τὰ τῆς ἀληθοῦς θεολογίας λείποντα κατεμάνθανε

b τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν τε καὶ ἐπιστημῶν τὰ βιωφελέστατα. Συνομολογοῦσί γέ τοι Ἕλληνες αὐτοί, μετά γε Ὀρφέα Λίνον τε καὶ Μουσαῖον, οἳ δὴ πάντων μάλιστα θεολόγων παλαιότατοί τε καὶ πρῶτοι κατῆρξαν αὐτοῖς τῆς πολυθέου πλάνης, τοὺς

---

c 9 ἐξήσκητο I   c 10 εἰδέαν O   d 1 φιλομάλως I   d 3 παρὰ τοῖς] παρ' αὐτοῖς O   d 5 δὲ] om I   d 6 μυρίος—χρόνοις] om B   d 10 μὲν] om O   d 11 τῆς] τοὶς I   470 a 2 ἀνεβάλετο O   a 4 δεδυνημένα O   a 5 γυμνὸς I   a 7 ἑαυτῇ] αὐτῇ O   πορίζουσα συνάγουσά] ποριζομένη B   ἐρρανιζομένη O   b 2 τὰς βιωφελεστάτας edd

ἑπτὰ παρ᾽ αὐτοῖς ἄνδρας ἐπὶ σοφίᾳ θαυμασθῆναι, οὓς δὴ καὶ ἐπονομάσαι σοφούς. Ἀμφὶ Κῦρον δὲ οἵδε τὸν Περσῶν ἤκμασαν βασιλέα. Οὗτος δ᾽ ἦν ὁ χρόνος, ἐν ᾧ τῶν παρ᾽ Ἑβραίοις προφητῶν οἱ πάντων ὕστατοι c προεφήτευον, τῶν μὲν Τρωϊκῶν ὕστερον ἔτεσι πλέον ἢ ἑξακοσίοις, τῆς δὲ Μωσέως ἡλικίας οὐκ ἔλαττον ἢ χιλίοις πεντακοσίοις γενόμενοι. Τοῦτο δέ σοι τὰς τῶν χρόνων ἀναγραφὰς μικρὸν ὕστερον διιόντι καταφανὲς ἔσται. Ἐνταῦθά που νέοι τῷ χρόνῳ οἱ ἑπτὰ γενόμενοι σοφοὶ ἐπὶ κατορθώσει μνημονεύονται ἀγωγῆς τῆς ἠθικωτέρας, ὧν πλέον οὐδὲν τῶν βοωμένων ἀποφθεγμάτων μνημονεύεται. Ὀψὲ δέ τι καὶ μᾶλλον τοῖς χρόνοις ὑποβεβηκότες οἱ παρ᾽ Ἕλλησι φιλόσοφοι διαπρέψαι μνημονεύονται. Ὧν Πυθαγόρας πρῶτος Φερεκύδου d γνώριμος, τὸ "φιλοσοφίαν" ἀνευρὼν ὄνομα, ὡς μέν τινες, Σάμιος, ὡς δ᾽ ἕτεροί φασι, Τυρρηνὸς ἦν· τινὲς δὲ αὐτὸν Σύριον ἢ Τύριον εἶναι λέγουσιν· ὥστε σε βάρβαρον, ἀλλ᾽ οὐχ Ἕλληνα γεγονέναι ὁμολογεῖν τὸν πρῶτον τῶν φιλοσόφων, ἀνὰ στόμα πάντων Ἑλλήνων ᾀδόμενον. Καὶ τὸν Φερεκύδην δὲ Σύριον ἀναγράφουσιν, ᾧ μαθητεῦσαι τὸν Πυθαγόραν φασίν. Οὐ μόνῳ δὲ τούτῳ συγγενέσθαι ὁ Πυθαγόρας λέγεται, διατρίψαι δὲ καὶ παρὰ τοῖς Περσῶν μάγοις, καὶ τοῖς Αἰγυπτίων δὲ προφήταις μαθητεῦσαι, καθ᾽ ὃν χρόνον Ἑβραίων οἱ μὲν ἐπ᾽ Αἰγύπτου, οἱ δ᾽ ἐπὶ Βαβυλῶνος φαίνονται τὴν μετοικίαν πεποιημένοι. Ἀλλὰ γὰρ ὁ δηλούμενος, τὰ παρ᾽ p. 471 ἑκάστοις σοφὰ πολυπραγμονῶν, ἐπῆλθε Βαβυλῶνα καὶ Αἴγυπτον καὶ πᾶσαν τὴν Περσῶν, τοῖς τε μάγοις καὶ τοῖς ἱερεῦσι μαθητευόμενος· ἀκηκοέναι τε πρὸς τούτοις Βραχμάνων ἱστόρηται· Ἰνδῶν δέ εἰσιν οὗτοι φιλόσοφοι·

b 7—c 8 ἀμφὶ—ἠθικωτέρας om B c 6 ἔσται] ἔστω I γενόμενοι] ante τῷ O d 2 φιλοσοφίας IO d 3 Τυρηνὸς BI d 6 τῶν] om BO 471 a 5 οὗτοί εἰσι I

καὶ παρ᾿ ὧν μὲν ἀστρολογίαν, παρ᾿ ὧν δὲ γεωμετρίαν, ἀριθμητικήν τε παρ᾿ ἑτέρων καὶ μουσικήν, καὶ ἄλλα παρ᾿ ἄλλων συλλεξάμενος, μόνον παρὰ τῶν σοφῶν
b *Ἑλλήνων ἔσχεν οὐδέν, πενίᾳ σοφίας καὶ ἀπορίᾳ συνοικούντων· ἔμπαλιν δ᾿ οὖν τῶν ἔξωθεν αὐτῷ πεπορισμένων αἴτιος αὐτὸς τῆς μαθήσεως κατέστη τοῖς Ἕλλησιν.*

Ὁ μὲν οὖν Πυθαγόρας τοιοῦτος. Πρώτη δ᾿ ἐκ τῆς τούτου διαδοχῆς ἡ κληθεῖσα Ἰταλικὴ φιλοσοφία συνέστη, τῆς ἐπωνυμίας ἐκ τῆς κατὰ τὴν Ἰταλίαν διατριβῆς ἀξιωθεῖσα· μεθ᾿ ἣν ἡ ἀπὸ Θαλοῦ τοῦ τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἑνὸς Ἰωνικὴ προσαγορευθεῖσα· κἄπειτα ἡ Ἐλεατική, Ξενοφάνην τὸν Κολοφώνιον πατέρα ἐπιγραψαμένη. Ἀλλὰ καὶ ὁ Θαλῆς, ὥς τινες ἱστοροῦσι, Φοῖνιξ ἦν·
c *ὡς δέ τινες ὑπειλήφασι, Μιλήσιος· Αἰγυπτίων δὲ καὶ οὗτος λέγεται τοῖς προφήταις συμβεβληκέναι. Σόλωνα δὲ καὶ αὐτὸν τῶν ἑπτὰ σοφῶν, ὃν δὴ καὶ λόγος Ἀθηναίοις νομοθετῆσαι, Αἰγυπτίοις ὁμοίως φησὶν ὁ Πλάτων προσεσχηκέναι, ὁπηνίκα πάλιν ᾤκουν Ἑβραῖοι τὴν Αἴγυπτον. Εἰσάγει γοῦν αὐτὸν ἐν Τιμαίῳ πρὸς τοῦ βαρβάρου παιδευόμενον, ἐν οἷς φησιν ὁ Αἰγύπτιος πρὸς αὐτόν, "Ὦ Σόλων, Σόλων, Ἕλληνες ἀεὶ παῖδές ἐστε, γέρων δὲ Ἑλλήνων οὐδὲ εἷς, . . . οὐδέ ἐστι παρ᾿ ὑμῖν*
d *χρόνῳ πολιὸν μάθημα." Καὶ οὗτος δὲ ὁ Πλάτων τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ Πυθαγορείοις σχολάσας, οὐ μόνῃ τῇ παρὰ τούτοις ἠρκέσθη διατριβῇ, λέγεται δὲ ἀπᾶραι εἰς Αἴγυπτον, καὶ τῇ τούτων φιλοσοφίᾳ πλεῖστον ἀναθεῖναι χρόνον. Τοῦτό τοι καὶ αὐτὸς τοῖς βαρβάροις πολλαχοῦ τῶν ἰδίων λόγων μαρτυρεῖ, εὖ μοι δοκεῖ ποιῶν, καὶ*

---

471 c 8 Plat. *Tim.* 22 B, cf Clem. Al. *Strom.* I. 15 p 131 Sylb., 357 Pott.

---

a 8 *μόνων* O b 1 *πενίᾳ—συνοικούντων*] om O b 7 *Θαλλοῦ* O b 10 *Θαλλῆς* O c 3 *καὶ λόγος*] om I c 9 *οὐδὲ εἷς*] *οὐκ ἔστιν* Plat. *ἐστι—μάθημα*] *μάθημα χρόνῳ πολιὸν οὐδέν* Plat. d 2 *σχολάσας*] om I

τὰ κάλλιστα ἐμπορεύεσθαι εἰς φιλοσοφίαν παρὰ τῶν βαρβάρων εὐγνωμόνως οὐκ ἀπαρνούμενος. Ἀκοῦσαι δ᾽ οὖν αὐτοῦ πολλαχοῦ μὲν πάρεστιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ⟨Ἐπινομίδι⟩, Σύρων ὁμοῦ καὶ Αἰγυπτίων ὧδέ πη μνημονεύοντος·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Τούτου δ᾽ αἴτιος ὁ πρῶτος ταῦτα κατιδών, βάρβαρος ὤν. Παλαιὸς γὰρ δὴ τόπος ἔθρεψε τοὺς πρώτους ταῦτα ἐννοήσαντας διὰ τὸ κάλλος τῆς θερινῆς ὥρας, ἣν Αἴγυπτός τε Συρία θ᾽ ἱκανῶς p. 472 *κέκτηται. . . Ὅθεν καὶ πανταχόσε καὶ δεῦρο ἐξήκει, βεβασανισμένα χρόνῳ μυριετεῖ τε καὶ ἀπείρῳ.*

Καὶ ὑποβὰς ἑξῆς ἐπιλέγει·

Λάβωμεν δὴ ὡς ὅ τι περ ἂν Ἕλληνες βαρβάρων παραλάβωσι, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται.

Ταῦτα ὁ Πλάτων. Καὶ Δημόκριτος δὲ ἔτι πρότερον τοὺς Βαβυλωνίων λόγους ἠθικοὺς πεποιῆσθαι λέγεται. Καί που σεμνυνόμενος περὶ ἑαυτοῦ φησίν·

b ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ

Ἐγὼ δὲ τῶν κατ᾽ ἐμαυτὸν ἀνθρώπων πλείστην γῆν ἐπεπλανησάμην, ἱστορέων τὰ μήκιστα, καὶ ἀέρας τε καὶ γαίας πλείστας εἶδον, καὶ λογίων ἀνδρῶν πλείστων ἐπήκουσα, καὶ γραμμέων συνθέσιος μετ᾽ ἀποδείξεως οὐδείς κώ με παρήλλαξεν, οὔτε Αἰγυπτίων οἱ καλεόμενοι ⟨Ἀρπεδονάπται⟩, οἷς ἐπὶ πᾶσιν ἐπ᾽ ἔτεα ⟨πέντε⟩ ἐπὶ ξένης ἐγενήθην.

d 12 Ps-Plat. *Epin.* 986 E **472 a** 5 ibid 987 E **b** 1 Democritus vid Clem. Alex. *l. c.*

d 7 *ἐμπορευθῆναι* I **d** 10 Ἐπιμενίδη BI, Ἐπιμενίδι O **d** 12 *πρώτως* O **472 a** 1 *Συρία θ᾽*] pr *καὶ* Plat. **a** 2 *δεῦρ᾽* Plat. *ἐξήκει βεβασ.*] *ἐξηκριβασμένα* I *χρόνῳ βεβασανισμένα* O **a** 5 *δὴ*] *δὲ* Plat. **b** 1 *γῆν πλείστην* Clem. **b** 2 *γέας* Clem. **b** 3 *ἀνθρώπων* Clem. *ἐσήκουσα* Clem. **b** 4 *μετ᾽ ἀποδείξεως*] codd, *μετὰ ἀποδείξιος* Clem. *κώ με*] Clem., Gaisf., *κἀμὲ* BIO *οὔτε Αἰγ. οἱ*] *οὐδ᾽ οἱ Αἰγυπτίων* Clem. **b** 5 ⟨*Ἀρπεδονάπται*⟩] Ἀρσεπεδονάπαι B, Ἀρσεπεδονάπται I, Ἀρπεδοναῦται O **b** 5 –**d** 8 *οἷς—συστῆναι* om B **b** 5 *οἷς*] *σὺν τοῖς δ᾽* Clem. **b** 6 *ἔτεα*] *ἔτε᾽* Clem. ⟨*πέντε*⟩] Gaisf., vid Diod. infra **482 b** 2, *ὀγδοήκοντα* I, *ὀγδώκοντα* O Clem., Π (5) in π′ (80) mutato *ἐγεννήθην* O

Ἐπῆλθε γὰρ καὶ οὗτος Βαβυλῶνά τε καὶ τὴν Περ-
σίδα καὶ Αἴγυπτον, τοῖς τε Αἰγυπτίοις καὶ τοῖς ἱερεῦσι
μαθητεύων. Τί δ' εἴ σοι καταλέγοιμι Ἡράκλειτον καὶ
c τοὺς ἄλλους Ἑλλήνων, δι' ὧν ἀπελέγχεται ἡ παρ' Ἕλ-
λησι πολιτεία τὸν μακρὸν αἰῶνα πτωχεύουσα, καὶ
γυμνὴ παντὸς μαθήματος ἀπολειφθεῖσα; Ἱεροῖς μὲν
οὖν Θεῶν, ἀγάλμασί τε καὶ ἀφιδρύμασι, μαντείαις τε
καὶ χρησμοῖς, καὶ τῷ πολλῷ τύφῳ τῶν λαοπλάνων δαι-
μόνων ἐκαλλωπίζετο, σοφίας δὲ ἀληθοῦς καὶ μαθήματος
βιωφελοῦς εἰς τὸ παντελὲς ἐχήρευεν. Οὐδέ τι πρὸς
d ἀγαθῶν λόγων εὕρεσιν αὐτοῖς τὰ ἄχρηστα χρηστήρια
συνεβάλλετο· ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ θαυμαστὸς Πύθιος εἰς
φιλοσοφίαν αὐτοὺς τὸ παράπαν ὠφέλει, οὐδέ τις ἄλλος
θεῶν αὐτοῖς εἰς ἀναγκαίου τινὸς ἐπιτήδευσιν συνήργει·
ἀλώμενοι δὲ ὧδε κἀκεῖσε, καὶ τὸν βίον ἅπαντα περι-
τρέχοντες, ἀλλοτρίοις πτίλοις σφᾶς αὐτοὺς ἐφαίδρυνον
κατὰ τὸν μῦθον· ὥστε αὐτοῖς ἤδη τὴν πᾶσαν φιλο-
σοφίαν ἐξ ἐράνου συστῆναι. Ἄλλα γὰρ παρ' ἄλλων
ἀποματτόμενοι μαθήματα, γεωμετρίαν μὲν παρ' Αἰγυπ-
τίων ἔσχον, ἀστρολογίαν δὲ παρὰ Χαλδαίων, καὶ αὖ
πάλιν ἕτερα παρ' ἑτέρων· οὐδὲν δὲ παρά τισιν ἄλλοις
οἷόν τινες αὐτῶν τὸ παρ' Ἑβραίοις ἀγαθὸν εὕροντο.
Τοῦτο δὲ ἦν ἡ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ γνῶσις, καὶ ἡ τῶν
p. 473 οἰκείων θεῶν κατάγνωσις, ἣν μικρὸν ὅσον ὁ λόγος
προϊὼν ἐπιδείξει. Τοσοῦτον δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος ⟨τοῖς
ἐντυγχάνουσιν⟩ ἐπισημαίνεται, ὡς οὐ μόνης ἐστέρηντο
τῆς ἀληθοῦς θεολογίας οἱ παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ

d 7 οὗτος] om Clem. τὴν] om Clem. b 8 Αἰγυπτίοις] Μάγοις Clem. ('rectius' Gaisf.) c 2 πτωχεύσασα I c 3 ἀποληφθεῖσα I c 4 ἀφιδρύσεσι IO d 1 ἀγαθοῦ O ἄχρηστα] χρηστὰ O d 4 αὐτοῖς] αὐτοὺς I συνήργει] ἐνήργει O d 8 ἐρράννου I d 9 ἀποματτόμενοι] ἀποχρηννύμενοι BO d 12 εὕραντο BO 473 a 1 ὅσον] pr μὲν I a 2 ⟨τοῖς ἐντυγχάνουσιν⟩] coniec Vig., τοὺς ἐντυγχάνοντας codd

καὶ τῶν φιλοσοφίᾳ λυσιτελούντων μαθημάτων, καὶ οὐδὲ μόνων τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν κοινῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιτηδευμάτων. Ἡγοῦμαι δέ μοι τήνδε συμβαλεῖσθαι τὴν σημείωσιν εἰς ἀπόδειξιν τοῦ προκειμένου σκοποῦ· εἰ δὴ πρόκειται τὸν ἀπολογισμὸν ὑποσχεῖν τοῦ μὴ ἀλόγως ἡμᾶς τὴν παρ' Ἑβραίοις θεολογίαν, καὶ τήν, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν, βάρβαρον τῆς Ἑλληνικῆς προτετιμηκέναι φιλοσοφίας. Εἰ γοῦν ὀφθεῖεν αὐτοὶ πολὺ πρό- b
τερον τὰ πάντα παρὰ βαρβάρων ἐσκευωρημένοι, μηδὲν δὲ μηδ' ὅλως παρὰ τῶν οἰκείων θεῶν εἰς φιλοσοφίαν ὠφελημένοι, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐνδίκως ἐπιμεμψάμενοι, καί τινες διὰ ταῦτα ἀθεότητα μᾶλλον τῆς τῶν θεῶν θεραπείας προτετιμηκότες, τί χρὴ λοιπὸν ἡμᾶς ἐπιμέμφεσθαι, οὐχὶ δὲ ἀποδέχεσθαι καὶ ἐπαινεῖν, ὅτι τὸ κρεῖττον ἀγαπήσαντες, μᾶλλον δὲ τὸ μόνον ἀληθὲς εὑρόντες καὶ ἀπειληφότες τοῦ ψεύδους ἀνεχωρήσαμεν, οὔτε εἰς ἄθεον λογισμὸν τοῖς σοφοῖς Ἑλλή- c
νων ὁμοίως περιτραπέντες, οὔτε πάλιν τοῖς θαυμαστοῖς παραπλησίως φιλοσόφοις ἀναμὶξ τὴν πλάνην τὴν πολύθεον τῇ γνώσει τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ φύραντες, οὐδέ γε τὸ ψεῦδος ἅμα τῷ ἀληθεῖ συγχέαντες; Ἀλλὰ μήπω ταῦτα, ἐκεῖνα δέ μοι πρῶτον δίελθε, δι' ὧν Ἕλληνες τὰ πάντα σεσυληκέναι βαρβάρους, οὐ μόνα τὰ φιλόσοφα μαθήματα, ἀλλὰ καὶ τὰς κοινὰς καὶ βιωφελεῖς εὑρέσεις ἀπελέγχονται.

5. Πρῶτος τοιγαροῦν ὁ τὰ κοινὰ γράμματα, αὐτὰ δὴ d
τὰ πρῶτα τῆς γραμματικῆς στοιχεῖα, Ἕλλησιν εἰσηγησάμενος Κάδμος, τὸ γένος Φοῖνιξ ἦν, ὅθεν καὶ Φοινικήϊα τὰ γράμματά τινες τῶν παλαιῶν ἐπικεκλήκασιν.

---

a 6 *μόνον* BI **a** 9—**b** 6 *εἰ—προτετιμηκότες* om B **c** 3 *πλάνην τὴν πολύθ.*] *πολύθεον πλάνην* O **c** 6 *πρῶτα* O **d** 2—**475 d** 3 [*γραμ*]*ματικῆς—αὐτοὶ* om O **d** 3 *Κάδμος* 'vid Clem. Al. *Str.* i. 16 p 362, 1' (Gaisf.)

Εἰσὶ δὲ οἳ Σύρους γράμματα ἐπινοῆσαι πρώτους λέγουσι. Σύροι δ' ἂν εἶεν καὶ Ἑβραῖοι, τὴν γείτονα
p. 474 Φοινίκης, καὶ αὐτὴν τὸ μὲν παλαιὸν Φοινίκην, μετέπειτα δὲ Ἰουδαίαν, καθ' ἡμᾶς δὲ Παλαιστίνην ὀνομαζομένην, οἰκήσαντες. Ὧν καὶ μάλιστα οὐκ ἀλλοτρία φαίνεται ἡ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων φωνή. Ἕκαστον γοῦν τῶν στοιχείων παρ' αὐτοῖς κατά τινος σημαντικῆς διανοίας τὴν προσηγορίαν φέρει, ὅπερ οὐκ ἔνεστιν εὑρεῖν παρὰ τοῖς Ἕλλησι· διὸ καὶ μάλιστα μὴ ὄντα ἴδια Ἑλλήνων ὁμολογεῖται. Ἔστι δὲ τὰ πάντα παρ'
b Ἑβραίοις στοιχεῖα δύο καὶ εἴκοσιν. Ὧν τὸ μὲν πρῶτόν ἐστιν Ἄλφ, ὃ μεταληφθὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν λέγοιτ' ἂν μάθησις· τὸ δὲ δεύτερον Βήθ, ὃ μεθερμηνεύεται οἴκου· τὸ τρίτον Γίμελ, ὅ ἐστι πλήρωσις· τὸ τέταρτον Δέλθ, ὃ σημαίνει δέλτων· τὸ πέμπτον Ἥ, ὅ ἐστιν αὕτη. Ὁμοῦ δὲ τὰ πάντα ἀπαρτίζει τοιαύτην τινὰ διάνοιαν, Μάθησις οἴκου, πλήρωσις δέλτων αὕτη. Εἶτα μετὰ ταῦτά ἐστι στοιχεῖον ἕκτον, λεγόμενον παρ' αὐτοῖς Οὐαῦ, ὅ ἐστιν ἐν αὐτῇ· ἔπειτα Ζαΐ, ὅ ἐστι ζῇ· μεθ' ὃ Ἤθ, ὅ ἐστιν ὁ ζῶν· ἵν' ᾖ τὸ
c ὅλον, Ἐν αὐτῇ ζῇ ὁ ζῶν. Μετὰ ταῦτα στοιχεῖον ἔνατον, τὸ Τήθ, ὅ ἐστι καλή· ἔπειτα Ἰώθ, ὃ ἑρμηνεύεται ἀρχή· ὁμοῦ τὰ δύο, Καλὴ ἀρχή. Ἐπὶ τούτοις Χάφ, ὅ ἐστιν ὅμως· ἔπειτα Λάβδ, ὅ ἐστι μάθε· τὸ ὅλον, Ὅμως μάθε. Μετὰ ταῦτα τρισκαιδέκατον στοιχεῖόν ἐστι τὸ Μήμ, ὅ ἐστιν ἐξ αὐτῶν· ἔπειτα Νοῦν, ὅ ἐστιν αἰωνία. Εἶτα Σάμχ, ὃ ἑρμηνεύεται βοήθεια· ἵν' ᾖ τὸ λεγόμενον, Ἐξ αὐτῶν αἰωνία βοήθεια. Ἐπὶ τούτοις τὸ Ἀΐν, ὃ μεταληφθὲν σημαίνει πηγήν, ἢ ὀφθαλμόν· ἔπειτα τὸ Φῆ, στόμα. Εἶθ' ἑξῆς, τὸ Σάδη, δικαιοσύνην· ὧν ἡ διάνοιά

d 5 λέγουσι πρώτους I 474 a 6 ἔνεστιν] ἔστιν I b 3 δεύτερον] βον I b 9 ουᾱ I b 10 Ζαή G c 1 ἔννατον I c 8 ὃ] om I

ἐστι, Πηγή, ἢ καὶ ὀφθαλμός, καὶ στόμα δικαιοσύνης. d Μετὰ ταῦτα στοιχεῖόν ἐστι Κώφ, ὃ ἑρμηνεύεται κλῆσις· ἔπειτα Ῥής, ὅ ἐστι κεφαλή. Καὶ μετὰ ταῦτα Σέν, ὅπερ ἐστὶν ὀδόντες· ἐπὶ πᾶσι τὸ εἰκοστὸν δεύτερον στοιχεῖον καλεῖται παρ' αὐτοῖς Θαῦ, ὃ δηλοῖ σημεῖα. Ἔχοι δ' ἂν ἡ διάνοια, Κλῆσις κεφαλῆς καὶ ὀδόντων σημεῖα. Καὶ παρὰ μὲν Ἑβραίοις τοιάδε τίς ἐστιν ἡ τῶν στοιχείων μετάφρασις καὶ ἑρμηνεία, λόγου διάνοιαν ἀπαρτίζουσα τῇ τῶν στοιχείων μαθήσει τε καὶ ἐπαγγελίᾳ προσήκουσαν. Τὸ ὅμοιον δ' οὐκ ἂν εὕροις παρ' Ἕλλησιν, ὅθεν, ὡς ἔφην, ὁμολογεῖν ἀνάγκη μὴ ὄντα οἰκεῖα Ἑλλήνων, παραπεποιημένα δὲ ἄντικρυς ἀπὸ τῆς βαρβάρου φωνῆς. Καὶ ἐξ αὐτῆς ἐλέγχεται τῆς καθ' ἕκαστον στοιχεῖον ἐπωνυμίας. Τί γὰρ τοῦ p. 475 Ἀλφ τὸ Ἄλφα διενήνοχεν; ἢ τοῦ Βὴθ τὸ Βῆτα; ἢ τοῦ Γάμμα τὸ Γίμελ; ἢ τοῦ Δὲλθ τὸ Δέλτα; ἢ τοῦ Ἡ τὸ Ε; ἢ τοῦ Ζαῒ τὸ Ζῆτα; ἢ τοῦ Τὴθ τὸ Θῆτα; καὶ ὅσα τούτοις παραπλήσια. Ὥστε ἀναμφίλεκτον εἶναι τὸ μὴ Ἑλλήνων οἰκείας εἶναι τὰς τοιάσδε φωνάς· Ἑβραίων ἄρα, παρ' οἷς καὶ σημαῖνόν τι ἕκαστον αὐτῶν ἀποδείκνυται. Παρὰ δὲ τούτοις πρώτοις ἀρξάμενα, προῆλθεν εἴς τε ἄλλους, καὶ δὴ καὶ εἰς Ἕλληνας. Ταῦτα μὲν οὖν μοι περὶ τῶν πρώτων στοιχείων εἰρήσθω. Τῆς δ' αὐτῆς ἡμῖν ὑποθέσεως ἐφαψάμενος καὶ ὁ Κλήμης, b ἐπάκουσον ἅ φησιν·

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

6. Ἰατρικὴν δὲ Ἆπιν Αἰγύπτιον, . . . μετὰ δὲ ταῦτα Ἀσκληπιὸν αὐξῆσαι τὴν τέχνην ἱστοροῦσιν. Ἄτλας δὲ ὁ Λίβυς πρῶτος ναῦν ἐναυπηγήσατο, καὶ τὴν θάλασσαν ἔπλευσε. . . . Καὶ ἀστρο-

---

475 b 3 Clem. Al. *Str.* i. 16 p 132 Sylb., 362 Pott.

---

d 6 ἔχοι] ἔχει^οι I κλῆσιν IG d 11 παρ'] pr καὶ I d 13 βαρβάρων B **475** a 2 τὸ 1°] τοῦ I a 3 Γήμελ I a 8—b 2 παρὰ—φησιν aliter B b 3 Αἰγύπτιοι I b 4 τὴν τέχνην αὐξῆσαι Clem. ἱστοροῦσιν] λέγουσιν Clem.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

c λογίαν δὲ πρῶτοι εἰς ἀνθρώπους ἐξήνεγκαν Αἰγύπτιοι, ὁμοίως δὲ καὶ Χαλδαῖοι. . . . Εἰσὶ δὲ οἳ Κᾶρας τὴν δι' ἀστέρων πρόγνωσιν ἐπινενοηκέναι λέγουσι. Πτήσεις δὲ ὀρνίθων παρεφύλαξαν πρῶτοι Φρύγες. Καὶ θυτικὴν ἠκρίβωσαν Τοῦσκοι, Ἰταλίας γείτονες. Ἴσαυροι δὲ καὶ Ἄραβες ἐξεπόνησαν τὴν οἰωνιστικήν, ὥσπερ ἀμέλει ⟨Τελμησσεῖς⟩ τὴν δι' ὀνείρων μαντικήν. Τυρρηναῖοι δὲ σάλπιγγα ἐπενόησαν, καὶ Φρύγες αὐλόν· Φρύγες γὰρ ἤστην Ὄλυμπός τε καὶ Μαρσύας. . . . Λύχνους τε αὖ καίειν πρῶτοι κατέδειξαν Αἰγύπτιοι, καὶ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς δώδεκα μῆνας διεῖλον,

d καὶ ἐν ἱεροῖς γυναιξὶ μίσγεσθαι ἐκώλυσαν, μηδὲ εἰς ἱερὰ εἰσιέναι ἀπὸ γυναικῶν ἀλούτους ἐνομοθέτησαν. Γεωμετρίας τε αὖ εὑρεταὶ οἱ αὐτοὶ γεγόνασι. . . . Κέλμις τε καὶ Δαμναμενεὺς οἱ τῶν Ἰδαίων Δάκτυλοι πρῶτοι ἐν Κύπρῳ σίδηρον εὗρον. Δέλας δὲ ἄλλος Ἰδαῖος εὗρε χαλκοῦ κρᾶσιν, ὡς δὲ Ἡσίοδος, Σκύθης. Ναὶ μὴν Θρᾷκες πρῶτοι τὴν καλουμένην ἅρπην εὗρον· ἔστι δὲ μάχαιρα καμπύλη· καὶ πρῶτοι πέλταις ἐπὶ τῶν ἵππων ἐχρήσαντο. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἰλλύριοι τὴν καλουμένην πέλτην ἐξεῦρον. Ἔτι φασὶ Τουσκανοὺς τὴν πλαστικὴν ἐπινοῆσαι· Ἴτανόν τε, Σαυνίτης οὗτος ἦν, πρῶτον θυρεὸν κατασκευάσαι. Κάδμος γὰρ ὁ Φοῖνιξ

p. 476 λιθοτομίαν τε ἐξεῦρε, καὶ μέταλλα χρυσοῦ τὰ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος ἐπενόησεν. Ἤδη δὲ καὶ ἄλλο ἔθνος Καππαδόκαι, πρῶτοι εὗρον τὴν νάβλαν καλουμένην, ὃν τρόπον καὶ τὸ δίχορδον Ἀσσύριοι. Καρχηδόνιοι γὰρ πρῶτοι τετρήρη κατεσκεύασαν· ἐναυπήγησε δὲ αὐτὴν Βόσπορος αὐτοσχέδιον. Μήδειά τε ἡ Αἰήτου ἡ Κολχὶς πρώτη τριχῶν βαφὴν ἐπενόησε. Ἀλλὰ καὶ

---

c 3 *παρεφυλάξαντο* Clem. c 6 *ἀμέλει*] om Clem. ⟨Τελμησσεῖς⟩] Τελμισσ. I, Τελμισ. G Clem. δὲ] om Clem. c 9 Αἰγύπτιοι] ante λύχνους Clem. d 1 *μίσγεσθαι γυναιξὶ* Clem. d 2 *γυναικὸς* Clem. d 3 *οἱ αὐτοὶ*] om Clem. Κέλμις] Clem., Gaisf., Τέλμης BIO τε] + *αὖ* Clem. Δαμνανεὺς Clem. Ἰουδαίων BI d 4 *σίδηρον εὗρον ἐν Κύπρῳ* Clem. Δέλλας O d 5 Ἰουδαῖος BI d 6 *ἅρπην*] *πάρμην* O d 8 *πέλταν* Clem. *εὗρον* I d 9 *τοὺς κανοὺς* (sic) BIO τὴν] om IO 476 a 1 *τε*] om Clem. Πάγκαιον Clem. a 2 *ἐπενόησεν ὄρος* Clem. Καππάδοκες Clem. a 3 *τὴν*] *τὸν* Clem. *νάβλαν*] β sup ras I, *ναῦλαν* O *καλούμενον* Clem. a 5 *αὐτοσχέδιον*] Clem., *αὐτόχθων* codd *τε*] *δὲ* O a 6 *βαφὴν τριχῶν* Clem. *ἐπενόησε βαφήν* I

Νώροπες (ἔθνος ἐστὶ Παιονικόν, νῦν δὲ Νωρικὸν καλοῦνται) **b** ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ
κατειργάσαντο χαλκόν, καὶ σίδηρον ἐκάθηραν πρῶτοι. Ἄμυκός
τε ὁ Βεβρύκων βασιλεὺς ἱμάντας πυκτικοὺς εὗρε. Περί τε
μουσικὴν Ὄλυμπος ὁ Μυσὸς τὴν Λύδιον ἁρμονίαν ἐφιλοτέχνησεν·
οἵ τε Τρωγλοδύται καλούμενοι σαμβύκην εὗρον, ὄργανον μουσικόν.
Φασὶ δὲ καὶ τὴν πλαγίαν σύριγγα Σάτυρον εὑρεῖν τὸν Φρύγα·
τρίχορδον δὲ ὁμοίως, καὶ τὴν διάτονον ἁρμονίαν, Ὕαγνιν τὸν καὶ
αὐτὸν Φρύγα· κρούματα δὲ Ὄλυμπον ὁμοίως τὸν Φρύγα·
καθάπερ Φρύγιον ἁρμονίαν καὶ μιξοφρύγιον καὶ μιξολύδιον
Μαρσύαν, τῆς αὐτῆς ὄντα τοῖς προειρημένοις χώρας· καὶ τὴν **c**
Δώριον Θάμυριν ἐπινοῆσαι τὸν Θρᾷκα. Πέρσας τε πρώτους
ἀκηκόαμεν ἀπήνην καὶ κλίνην καὶ ὑποπόδιον ἐργάσασθαι, τούς τε
Σιδωνίους τρίκροτον ναῦν κατασκευάσαι. Σικελοί τε οἱ πρὸς τῇ
Ἰταλίᾳ πρῶτοι φόρμιγγα εὗρον, οὐ πολὺ τῆς κιθάρας λειπομένην,
καὶ κρόταλα ἐπενόησαν. Ἐπί τε Σεμιράμεως βασιλίδος Ἀσσυ-
ρίων τὰ βύσσινα ἱμάτια εὑρῆσθαι ἱστοροῦσι. Καὶ πρώτην
ἐπιστολὰς συντάξαι Ἄτοσσαν, τὴν Περσῶν βασιλεύσασαν, φησὶν **d**
Ἑλλάνικος. Σκάμων μὲν οὖν ὁ Μιτυληναῖος, καὶ Θεόφραστος
ὁ Ἐφέσιος, Κύδιππός τε ὁ Μαντινεύς, ἔτι τε Ἀντιφάνης, καὶ
Ἀριστόδημος, καὶ Ἀριστοτέλης, πρὸς τούτοις δὲ Φιλοστέφανος,
ἀλλὰ καὶ Στράτων ὁ Περιπατητικός, ἐν τοῖς Περὶ Εὑρημάτων ταῦτα
ἱστόρησαν. Παρεθέμην δὲ αὐτῶν ὀλίγα εἰς σύστασιν τῆς παρὰ
βαρβάροις εὑρετικῆς καὶ βιωφελοῦς φύσεως, παρ' ὧν Ἕλληνες τὰ
ἐπιτηδεύματα ὠφέληνται.

Ταῦτα ῥήμασιν αὐτοῖς ὁ Κλήμης ἐν Στρωματεῦσι. Τοῖς δ' εἰρημένοις δοκῶ μοι εὖ ἔχειν ἐπισυνάψαι καὶ τὰ ἀπὸ τῆς Ἰωσήπου τοῦ Ἑβραίου γραφῆς, ἣν Περὶ τῆς

---

b 1 Νωρικοὶ Clem. **b** 2—**c** 1 Ἄμυκός—χώρας om B **b** 3 εὗρε] pr πρῶτος Clem. **b** 5 Τρωγλωδύται I **b** 6 πλαγεῖαν IO **b** 7 δὲ] τε O Ὕαγνιν—ἁρμονίαν] om I Ὕαγνιν τὸν] Clem., cf Athen. xiv. 624, ἄγνιντον O **b** 9 καὶ μιξοφρύγιον] om O **c** 4 Σιδονίοις O Clem. τρίκροτον] τρίκωπον I **c** 6 βασιλίδος] βασιλέως IO Clem. Ἀσσυρίων] Αἰγυπτίων Clem. **d** 1 βασιλεύσασαν] βασιλίδα B **d** 2 Σκάμων] Clem., cf Athen. xiv. 630, Σκάμμων IO **d** 3 Κύδιπός O **d** 5 εὑρεμάτων BIO **d** 6 ἱστόρησε I

Ἰουδαίων Ἀρχαιότητος ἐν δυσὶν ἐπραγματεύσατο βιβλίοις, περὶ τοῦ νέους γεγονέναι τοὺς Ἕλληνας, καὶ παρὰ βαρβάρων ὠφελῆσθαι, διάφωνά τε ἑαυτοῖς γεγραφέναι.
p. 477 Συμβαλεῖται γοῦν καὶ ταῦτα εἰς τὴν τῶν εἰρημένων ἀκριβῆ καὶ βεβαίαν πίστωσιν. Ἄκουε τοίνυν οἷα καὶ οὗτος γράφει πρὸς λέξιν·

ΙΩΣΗΠΟΥ 7. Πρῶτον οὖν ἐπέρχεταί μοι πάνυ θαυμάζειν τοὺς οἰομένους δεῖν περὶ τῶν παλαιοτάτων ἔργων μόνοις προσέχειν τοῖς Ἕλλησι,
b καὶ παρὰ τούτων πυνθάνεσθαι τὴν ἀλήθειαν, ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀπιστεῖν. Πᾶν γὰρ ἐγὼ τοὐναντίον ὁρῶ συμβεβηκός, εἴ γε δεῖ μὴ ταῖς ματαίαις δόξαις ἐπακολουθεῖν, ἀλλ᾽ ἐξ αὐτῶν τὸ δίκαιον τῶν πραγμάτων λαμβάνειν. Τὰ μὲν γὰρ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἅπαντα νέα καὶ χθὲς καὶ πρώην, ὡς ἂν εἴποι τις, εὑρήσεις γεγονότα· λέγω δὲ τὰς κτίσεις τῶν πόλεων καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπινοίας τῶν τεχνῶν καὶ τὰ περὶ τὰς τῶν νόμων ἀναγραφάς·
c πάντων δὲ νεωτάτη σχεδόν ἐστι παρ᾽ αὐτοῖς ἡ περὶ τοῦ συγγράφειν τὰς ἱστορίας ἐπιμέλεια. Τὰ μέντοι παρ᾽ Αἰγυπτίοις τε καὶ Χαλδαίοις καὶ Φοίνιξιν—ἐῶ γὰρ νῦν ἡμᾶς ἐκείνοις συγκαταλέγειν—αὐτοὶ δήπουθεν ὁμολογοῦσιν ἀρχαιοτάτην καὶ μονιμωτάτην ἔχειν τῆς μνήμης τὴν παράδοσιν. Καὶ γὰρ τόπους ἅπαντες οἰκοῦσιν ἥκιστα ταῖς ἐκ τοῦ περιέχοντος φθοραῖς ὑποκειμένους, καὶ πολλὴν ἐποιήσαντο πρόνοιαν τοῦ μηδὲν ἄμνηστον τῶν παρ᾽ αὐτοῖς πραττομένων παραλιπεῖν, ἀλλ᾽ ἐν δημοσίαις ἀναγραφαῖς ὑπὸ τῶν σοφωτάτων ἀεὶ καθιεροῦσθαι. Τὸν δὲ περὶ τὴν Ἑλλάδα τόπον μυρίαι
d μὲν φθοραὶ κατέσχον, ἐξαλείφουσαι τὴν μνήμην τῶν γεγονότων· ἀεὶ δὲ καινοὺς καθιστάμενοι βίους τοῦ παντὸς ἐνόμιζον ἄρχειν ἕκαστος τὸν ἀφ᾽ ἑαυτῶν. Ὀψὲ δὲ καὶ μόλις ἔγνωσαν φύσιν

---

477 a 4 Ioseph. *c. Ap.* i. 2

---

477 a 5 παλαιτάτων B **b** 2 ὁρῶ] + ὡς I **b** 3 ματαίοις BO **b** 5 τις, εὑρήσεις] Ios., εὕρῃ τις B, τις, εὕροι IO **c** 1 αὐτοῖς] οἷς IO **c** 4 καὶ] pr τε Ios. **c** 8 παραλείπειν IO **d** 2 κενοὺς O **d** 3 τὸν] Ios. (Dind.), τῶν BIO Ios. (Niese) ὑφ᾽ ἑαυτόν B δὲ] + που O

γραμμάτων. Οἱ γοῦν ἀρχαιοτάτην αὐτῶν τὴν χρῆσιν εἶναι θέλοντες ΙΩΣΗΠΟΥ
παρὰ Φοινίκων καὶ Κάδμου σεμνύνονται μαθεῖν. Οὐ μὴν οὐδ' ἀπ'
ἐκείνου τοῦ χρόνου δύναιτό τις ἂν δεῖξαι σωζομένην ἀναγραφήν,
οὔτ' ἐν ἱεροῖς οὔτ' ἐπὶ δημοσίοις ἀναθήμασιν· ὅπου γε καὶ περὶ
τῶν ἐπὶ Τροίαν τοσούτοις ἔτεσι στρατευσάντων ὕστερον πολλὴ
γέγονεν ἀπορία καὶ ζήτησις, εἰ γράμμασιν ἐχρῶντο· καὶ τἀληθὲς
ἐπικρατεῖ μᾶλλον περὶ τοῦ τὴν νῦν οὖσαν τῶν γραμμάτων χρῆσιν p. 478
ἐκείνους ἀγνοεῖν. Ὅλως δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν οὐδὲν ὁμολογού-
μενον εὑρίσκεται γράμμα τῆς Ὁμήρου ποιήσεως πρεσβύτερον·
οὗτος δὲ καὶ τῶν Τρωϊκῶν ὕστερος φαίνεται γενόμενος. Καί
φασιν οὐδὲ τοῦτον ἐν γράμμασι τὴν αὐτοῦ ποίησιν καταλιπεῖν,
ἀλλὰ διαμνημονευομένην ἐκ τῶν ᾀσμάτων ὕστερον συντεθῆναι, καὶ
διὰ τοῦτο πολλὰς ἐν αὐτῇ σχεῖν τὰς διαφωνίας. Οἱ μέντοι τὰς
ἱστορίας ἐπιχειρήσαντες συγγράφειν παρ' αὐτοῖς, λέγω δὲ τοὺς
περὶ Κάδμον τε τὸν Μιλήσιον καὶ τὸν Ἀργεῖον Ἀκουσίλαον καὶ b
μετὰ τοῦτον εἴ τινες ἄλλοι λέγονται γενέσθαι, βραχὺ τῆς Περσῶν
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατείας τῷ χρόνῳ προέλαβον. Ἀλλὰ μὴν καὶ
τοὺς περὶ τῶν οὐρανίων τε καὶ θείων πρώτους παρ' Ἕλλησι
φιλοσοφήσαντας, οἷον Φερεκύδην τε τὸν Σύριον καὶ Πυθαγόραν
καὶ Θάλητα, πάντες συμφώνως ὁμολογοῦσιν Αἰγυπτίων καὶ
Χαλδαίων γενομένους μαθητὰς ὀλίγα συγγράψαι· καὶ ταῦτα τοῖς c
Ἕλλησιν εἶναι δοκεῖ πάντων ἀρχαιότατα, καὶ μόλις αὐτὰ πισ-
τεύουσιν ὑπ' ἐκείνων γεγράφθαι.

Πῶς οὖν οὐκ ἔστιν ἄλογον τετυφῶσθαι τοὺς Ἕλληνας ὡς μόνους ἐπισταμένους τὰ ἀρχαῖα, καὶ τὴν ἀλήθειαν περὶ αὐτῶν ἀκριβῶς παραδιδόντας; Ἢ τίς οὐ παρ' αὐτῶν ἂν τῶν συγγραφέων μάθοι ῥᾳδίως ὅτι μηδὲ ἓν βεβαίως εἰδότες συνέγραφον, ἀλλ' ὡς

---

d 5—478 a 7 οὐ—τοῦτο om B   d 7 ἐπὶ] IO, ἐν Ios.   d 9 γέγονεν—ζήτησις] ζήτ. γέγ. καὶ ἀπ. I   καὶ 1°] pr τε Ios.   478 a 6 ᾀσμάτων] Ios., γραμμάτων codd   b 2 τοῦτον] B Ios., τούτους I, τούτων O   ἄλλοι] om I   b 5 τε] I Ios., om BO   c 6 παρ' αὐτῶν] B, παρὰ τῶν αὐτῶν IO   ἂν τῶν] Ios., om codd   c 7 μὴ δὲ I   μηδὲ ἓν] μηδὲν Ios.   εἰδότες βεβαίως BO

ΙΩΣΗΠΟΥ ἕκαστοι περὶ τῶν πραγμάτων εἴκαζον; Πλέον γοῦν διὰ τῶν βιβλίων ἀλλήλους ἐλέγχουσιν, καὶ τἀναντιώτατα περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν οὐκ ὀκνοῦσι. Περίεργος δ' ἂν εἴην ἐγὼ τοὺς ἐμοῦ μᾶλλον ἐπισταμένους διδάσκων ὅσα μὲν Ἑλλάνικος Ἀκουσιλάῳ περὶ τῶν
d γενεαλογιῶν διαπεφώνηκεν, ὅσα δὲ διορθοῦται τὸν Ἡσίοδον Ἀκουσίλαος· ἢ τίνα τρόπον Ἔφορος μὲν Ἑλλάνικον ἐν τοῖς πλείστοις ψευδόμενον ἐπιδείκνυσιν, Ἔφορον δὲ Τίμαιος, καὶ Τίμαιον οἱ μετ' ἐκεῖνον γεγονότες, Ἡρόδοτον δὲ πάντες. Ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν Σικελικῶν τοῖς περὶ Ἀντίοχον καὶ Φίλιστον ἢ Καλλίαν Τίμαιος συμφωνεῖν ἠξίωσεν, οὐδ' αὖ περὶ τῶν Ἀττικῶν οἱ τὰς Ἀτθίδας συγγεγραφότες, ἢ περὶ τῶν Ἀργολικῶν οἱ τὰ περὶ Ἄργος ἱστοροῦντες ἀλλήλοις ἠκολουθήκασι. Καὶ τί δεῖ λέγειν περὶ τῶν κατὰ πόλεις, καὶ βραχυτέρων, ὅπου γε περὶ τῆς Περσικῆς στρατείας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων οἱ δοκιμώτατοι διαπε-
p. 479 φωνήκασι; Πολλὰ δὲ καὶ Θουκυδίδης ὡς ψευδόμενος ὑπό τινων κατηγόρηται, καίτοι δοκῶν ἀκριβεστάτην καθ' ἑαυτὸν ἱστορίαν συγγράφειν.

Αἰτίαι δὲ τῆς τοιαύτης διαφωνίας πολλαὶ μὲν ἴσως ἂν καὶ ἕτεραι τοῖς βουλομένοις ζητεῖν ἀναφανεῖεν· ἐγὼ δὲ δυσὶ ταῖς ἐκτεθησομέναις αἰτίαις τὴν μεγίστην ἰσχὺν ἀνατίθημι. Καὶ προτέραν ἐρῶ τὴν κυριωτέραν εἶναί μοι δοκοῦσαν. Τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὴ σπουδασθῆναι παρὰ τοῖς Ἕλλησι δημοσίᾳ γίνεσθαι τὰς περὶ τῶν ἑκάστοτε πραττομένων ἀναγραφάς, τοῦτο μάλιστα δὴ καὶ τὴν
b πλάνην καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ψεύδεσθαι τοῖς μετὰ ταῦτα βουληθεῖσι περὶ τῶν παλαιῶν τι γράφειν παρέσχεν. Οὐ γὰρ μόνον παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἠμελήθη τὰ περὶ τὰς ἀναγραφάς, ἀλλ' οὐδὲ παρ' αὐτοῖς Ἀθηναίοις, οὓς αὐτόχθονας εἶναι λέγουσι καὶ παιδείας ἐπιμελεῖς, οὐδὲν τοιοῦτον εὑρίσκεται γενόμενον· ἀλλὰ

c 10—d 9 περίεργος—βραχυτέρων om B d 7 Ἀργολογικῶν O d 8 Ἄργους I κατηκολουθήκασι Ios. 479 a 4 ἂν ἴσως O a 6 ἐκτεθησομέναις] λεχθησομέναις Ios. προτέραν I a 7 ἐξ ἀρχῆς] Ios., ἐξετασθῆναι codd a 8 δημοσίας Ios. τὰς] om Ios. a 9 πραττομένων] γενομένων O b 2—d 1 τι—ἀλήθειαν om B b 4 παρ' αὐτοῖς] παρὰ τοῖς Ios.

τῶν δημοσίων γραμμάτων ἀρχαιοτάτους εἶναί φασι τοὺς ὑπὸ Δράκοντος αὐτοῖς περὶ τῶν φονικῶν γραφέντας νόμους, ὀλίγῳ πρότερον τῆς Πεισιστράτου τυραννίδος ἀνθρώπου γεγονότος. Περὶ c *μὲν γὰρ Ἀρκάδων τί χρὴ λέγειν, αὐχούντων ἀρχαιότητα; Μόλις γὰρ οὗτοι καὶ μετὰ ταῦτα γράμμασιν ἐπαιδεύθησαν.* ΙΩΣΗΠΟΥ

Ἅτε δὴ τοίνυν οὐδεμιᾶς προβεβλημένης ἀναγραφῆς, ἣ καὶ τοὺς μαθεῖν βουλομένους διδάξειν ἔμελλε καὶ τοὺς ψευδομένους ἐλέγξειν, ἡ πολλὴ πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο διαφωνία τοῖς συγγραφεῦσι. Δευτέραν δὲ πρὸς ταύτῃ θετέον ἐκείνην αἰτίαν. Οἱ γὰρ ἐπὶ τὸ γράφειν ὁρμήσαντες οὐ περὶ τὴν ἀλήθειαν ἐσπούδασαν—καίτοι d *τοῦτο πρόχειρον αὐτοῖς ἐστιν ἀεὶ τὸ ἐπάγγελμα—λόγων δὲ δύναμιν ἐπεδείκνυντο· καὶ καθ' ὅν τινα τρόπον ἐν τούτῳ παρευδοκιμήσειν τοὺς ἄλλους ὑπελάμβανον, κατὰ τοῦτον ἡρμόζοντο, τινὲς μὲν ἐπὶ τὸ μυθολογεῖν τραπόμενοι, τινὲς δὲ πρὸς χάριν ἢ τὰς πόλεις ἢ τοὺς βασιλέας ἐπαινοῦντες· ἄλλοι δὲ ἐπὶ τὸ κατηγορεῖν τῶν πράξεων ἢ τῶν γεγραφότων ἐχώρησαν, εὐδοκιμήσειν ἐν τούτῳ νομίζοντες. Ὅλως δὲ τὸ πάντων ἐναντιώτατον ἱστορίᾳ πράττοντες διατελοῦσι. Τῆς μὲν γὰρ ἀληθοῦς ἐστι τεκμήριον ἱστορίας, εἰ περὶ τῶν αὐτῶν ἅπαντες τὰ αὐτὰ καὶ λέγοιεν καὶ γράφοιεν· οἱ δ', εἰ μὴ τὰ αὐτὰ γράψειαν ἑτέροις, οὕτως ἐνόμιζον αὐτοὶ φαίνεσθαι πάντων ἀληθέστατοι.*

Τοσαῦτα καὶ ὁ Ἰώσηπος. Εἴη δ' ἂν τῶν εἰρημένων p. 480 ἐπισφράγισμα καὶ ἡ Διοδώρου μαρτυρία, ἣν ἀπὸ τοῦ πρώτου τῆς συναχθείσης αὐτῷ Βιβλιοθήκης παραθήσομαι, οὕτως ἔχουσαν πρὸς λέξιν·

8. Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων ῥητέον ὅσοι τῶν παρ' Ἕλλησι δεδοξασμένων ἐπὶ συνέσει καὶ παιδείᾳ παρέβαλον εἰς Αἴγυπτον ἐν b ΔΙΟΔΩΡΟΥ

480 a 5 Diod. Sic. i. 96 (Vogel)

b 7 *φοινίκων* O c 1 *τῆς*] *τοῖς* I c 2 *χρὴ*] *δεῖ* Ios. c 4 *προκαταβεβλημένης* Ios. c 7 *ἐκείνην*] + *τὴν* Ios. (Dind.) d 2 *ἀεὶ αὐτοῖς ἐστὶν* O *αὐτοῖς*] om Ios. d 5 *τρεπόμενοι* B d 7 *ἐνευδοκιμήσειν* Ios. *ἐν*] om Ios. d 8 *ἐναντιώτατον*] *αἰτιώτατον* O d 10 *ταὐτὰ* Ios. *μὴ τὰ αὐτὰ*] *ταῦτα* Ios. (*ταὐτα* [sic] Dind.) *γράψειεν* BO d 11 *ἑτέρως* Ios. *φανεῖσθαι* Ios. 480 b 1 *παρέβαλλον* O

ΔΙΟΔΩΡΟΥ τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, ἵνα τῶν ἐνταῦθα νομίμων καὶ παιδείας μετάσχωσιν. Οἱ γὰρ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων ἱστοροῦσιν ἐκ τῶν ἀναγραφῶν τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις παραβαλεῖν πρὸς αὐτοὺς Ὀρφέα τε καὶ Μουσαῖον καὶ Μελάμποδα καὶ Δαίδαλον, πρὸς δὲ τούτοις Ὅμηρόν τε τὸν ποιητὴν καὶ Λυκοῦργον τὸν Σπαρτιάτην, ἔτι δὲ Σόλωνα τὸν Ἀθηναῖον καὶ Πλάτωνα τὸν φιλόσοφον· ἐλθεῖν
c δὲ καὶ Πυθαγόραν τὸν Σάμιον καὶ τὸν μαθηματικὸν Εὔδοξον, ἔτι δὲ Δημόκριτον τὸν Ἀβδηρίτην καὶ Οἰνοπίδην τὸν Χῖον. Πάντων δὲ τούτων σημεῖα δεικνύουσι τῶν μὲν εἰκόνας, τῶν δὲ τόπων ἢ κατασκευασμάτων ὁμωνύμους προσηγορίας. Ἔκ τε τῆς ἑκάστῳ ζηλωθείσης παιδείας ἀποδείξεις φέρουσι, συνιστάντες ἐξ Αἰγύπτου μετενηνοχέναι πάντα δι' ὧν παρὰ τοῖς Ἕλλησι ἐθαυμάσθησαν. Ὀρφέα μὲν γὰρ τῶν μυστικῶν τελετῶν τὰ πλεῖστα, καὶ τὰ περὶ τὴν ἑαυτοῦ πλάνην ὀργιαζόμενα, καὶ τὴν τῶν ἐν ᾅδου μυθοποιίαν
d παρ' Αἰγυπτίων ἀπενέγκασθαι. Τὴν μὲν γὰρ Ὀσίριδος τελετὴν τῇ Διονύσου τὴν αὐτὴν εἶναι· τὴν δὲ τῆς Ἴσιδος τῇ τῆς Δήμητρος ὁμοιοτάτην ὑπάρχειν, τῶν ὀνομάτων μόνων ἐνηλλαγμένων· τὰς δὲ τῶν ἀσεβῶν ἐν ᾅδου τιμωρίας καὶ τοὺς τῶν εὐσεβῶν λειμῶνας καὶ τὰς παρὰ τοῖς πολλοῖς εἰδωλοποιίας ἀναπεπλασμένας παρεισαγαγεῖν, μιμησάμενον τὰ περὶ τὰς ταφὰς τὰς κατ' Αἴγυπτον. Τὸν μὲν γὰρ ψυχοπομπὸν Ἑρμῆν κατὰ τὸ παλαιὸν νόμιμον παρ' Αἰγυπτίοις ἀναγαγόντα τοῦ Ἄπιδος τὸ σῶμα μέχρι τινὸς παραδιδόναι τῷ περικειμένῳ τὴν τοῦ Κερβέρου προτομήν. Τοῦ δὲ Ὀρφέως τοῦτο καταδείξαντος παρὰ τοῖς Ἕλλησι, τὸν Ὅμηρον ἀκολούθως τούτῳ θεῖναι κατὰ τὴν ποίησιν·

p. 481 Ἑρμῆς δὲ ψυχὰς Κυλλήνιος ἐξεκαλεῖτο
ἀνδρῶν ἡρώων· ἔχε δὲ ῥάβδον μετὰ χερσίν.

481 a 1 Hom. *Od.* xxiv. 1

b 4 *αὐτοὺς*] Diod., *ἑαυτοὺς* Eus. codd c 2 *Ἀβδειρίτην* O d 1 *παρ' Αἰγ.*] om Diod. d 2 *τῇ* 1°] *καὶ τὴν* Diod. (Dind.) d 6 *τὰ*] *τὰς* O + *γινόμενα* Diod. d 8 *τὸ τοῦ Ἄπιδος* Diod. d 9 *προτομήν*] Diod., *κεφαλήν* I, *περιτομήν* O d 11 *τοῦτο* O 481 a 2 *ἡρώων*] *μνηστήρων* Hom.

Εἶτα πάλιν προβὰς ἐπιλέγει·

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

Μελάμποδα δέ φασι μετενεγκεῖν ἐξ Αἰγύπτου τὰ Διονύσῳ νομιζόμενα τελεῖσθαι παρὰ τοῖς Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ Κρόνου μυθολογούμενα, καὶ τὰ περὶ τῆς Τιτανομαχίας, καὶ τὸ σύνολον τὴν περὶ τὰ πάθη τῶν θεῶν ἱστορίαν. Τὸν δὲ Δαίδαλον λέγουσιν ἀπομιμήσασθαι τὴν τοῦ λαβυρίνθου πλοκήν, τοῦ διαμένοντος μὲν μέχρι τοῦ **b**
νῦν καιροῦ, οἰκοδομηθέντος δέ, ὥς μέν τινές φασιν, ὑπὸ Μένδητος, ὡς δ' ἔνιοι λέγουσιν, ὑπὸ Μάρου τοῦ βασιλέως, πολλοῖς ἔτεσι πρότερον τῆς Μίνω βασιλείας· τόν τε ῥυθμὸν τῶν ἀρχαίων κατ' Αἴγυπτον ἀνδριάντων τὸν αὐτὸν εἶναι τοῖς ὑπὸ Δαιδάλου κατασκευασθεῖσι παρὰ τοῖς Ἕλλησι. Τὸ δὲ κάλλιστον πρόπυλον ἐν Μέμφει τοῦ Ἡφαίστου Δαίδαλον ἀρχιτεκτονῆσαι, καὶ θαυμασθέντα τυχεῖν εἰκόνος ξυλίνης κατὰ τὸ προειρημένον ἱερόν, ταῖς ἰδίαις χερσὶ δεδημιουργημένης· πέρας δὲ διὰ τὴν εὐφυΐαν ἀξιωθέντα **c**
μεγάλης δόξης καὶ πολλὰ προσεξευρόντα τυχεῖν ἰσοθέων τιμῶν. Κατὰ γὰρ μίαν τῶν πρὸς τῇ Μέμφει νήσων ἔτι καὶ νῦν ἱερὸν εἶναι Δαιδάλου τιμώμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων. Τῆς δ' Ὁμήρου παρουσίας ἄλλα τε σημεῖα φέρουσι, καὶ μάλιστα τὴν τῆς Ἑλένης γενομένην παρὰ Μενελάῳ Τηλεμάχῳ φαρμακείαν, καὶ λήθην τῶν συμβεβηκότων κακῶν. Τὸ γὰρ νηπενθὲς φάρμακον, ὃ λαβεῖν **d**
φησὶν ὁ ποιητὴς τὴν Ἑλένην ἐκ τῶν Αἰγυπτίων παρὰ τῆς Πολυδάμνης, τῆς Θῶνος γυναικός, ἀκριβῶς ἐξητακὼς φαίνεται. Ἔτι γὰρ καὶ νῦν τὰς ἐν ταύτῃ γυναῖκας χρῆσθαι τῇ προειρημένῃ δυνάμει λέγουσι, καὶ παρὰ μόναις ταῖς Διοσπολίτισιν ἐκ παλαιῶν χρόνων ὀργῆς καὶ λύπης φάρμακον εὑρῆσθαί φασι· τὰς δὲ Θήβας καὶ Διόσπολιν τὴν αὐτὴν ὑπάρχειν· τήν τε Ἀφροδίτην ὀνομάζεσθαι παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις χρυσῆν ἐκ παλαιᾶς παραδόσεως· καὶ πεδίον

---

a 4 Diod. Sic. i. 97 c 6 Cf Hom. *Od.* iv. 220–230

a 4 Μελάμποδα—Ἕλλησι] om B **b** 3–6 ὡς—Ἕλλησι om B **b** 3 Μάρρου Diod. **b** 4 κατ' Αἴγ. ἀρχαίων O **b** 7 Μέμφῃ BO Ἡφιστίου B, Ἡφαιστίου O **c** 3 Μέμφει] B, Μέμφιδι I, Μέμφῃ O **c** 6 Τηλεμάχου Diod. (Dind.) **d** 2 Αἰγ.] + Θηβῶν Diod. Πολυμνήστης IO **d** 3–7 τῆς—ὑπάρχειν om B **d** 3 Θωνίας O

ΔΙΟΔΩΡΟΥ εἶναι καλούμενον χρυσῆς Ἀφροδίτης περὶ τὴν ὀνομαζομένην Μώμεμφιν. Τά τε περὶ τὸν Δία καὶ τὴν Ἥραν μυθολογούμενα περὶ τῆς συνουσίας, καὶ τὴν εἰς Αἰθιοπίαν ἐκδημίαν, ἐκεῖθεν αὐτὸν μετενεγκεῖν. Κατ' ἐνιαυτὸν γὰρ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις τὸν νεὼν
p. 482 τοῦ Διὸς περαιοῦσθαι τὸν ποταμὸν εἰς τὴν Λιβύην, καὶ μεθ' ἡμέρας τινὰς πάλιν ἐπιστρέφειν, ὡς ἐξ Αἰθιοπίας τοῦ θεοῦ παρόντος· τήν τε συνουσίαν τῶν θεῶν τούτων, ἐν ταῖς πανηγύρεσι τῶν ναῶν ἀνακομιζομένων ἀμφοτέρων εἰς ὄρος ἄνθεσι παντοίοις ὑπὸ τῶν ἱερέων κατεστεμμένον.

Καὶ Λυκοῦργον δὲ καὶ Πλάτωνα καὶ Σόλωνα πολλὰ τῶν ἐξ Αἰγύπτου νομίμων εἰς τὰς ἑαυτῶν κατατάξαι νομοθεσίας, Πυθαγόραν τε τὰ κατὰ τὸν Ἱερὸν Λόγον, καὶ τὰ κατὰ γεωμετρίαν θεωρήματα, καὶ τὰ περὶ τοὺς ἀριθμούς, ἔτι δὲ τὴν εἰς πᾶν ζῷον
b τῆς ψυχῆς μεταβολὴν μαθεῖν παρ' Αἰγυπτίων. Ὑπολαμβάνουσι δὲ καὶ Δημόκριτον παρ' αὐτοῖς ἔτη διατρίψαι πέντε καὶ πολλὰ διδαχθῆναι τῶν κατὰ ἀστρολογίαν· τόν τε Οἰνοπίδην ὁμοίως συνδιατρίψαντα τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἀστρολόγοις μαθεῖν ἄλλα τε καὶ μάλιστα τὸν ἡλιακὸν κύκλον, ὡς λοξὴν μὲν ἔχει τὴν πορείαν, ἐναντίαν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄστροις τὴν φορὰν ποιεῖται. Παραπλησίως
c δὲ καὶ τὸν Εὔδοξον ἀστρολογήσαντα παρ' αὐτοῖς, καὶ πολλὰ τῶν χρησίμων εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκδόντα, τυχεῖν ἀξιολόγου δόξης. Πάντων δὲ τῶν παλαιῶν ἀγαλματοποιῶν τοὺς μάλιστα διωνομασμένους διατετριφέναι παρ' αὐτοῖς, Τηλεκλέα καὶ Θεόδωρον, τοὺς Ῥοίκου μὲν υἱούς, κατασκευάσαντας δὲ τοῖς Σαμίοις τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου ξόανον.

Τοσαῦτα δὲ καὶ Διόδωρος. Ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ὧδέ πως ἀποδεδειγμένος ἐνταῦθά μοι εἰληφέτω τέλος.

---

d 9 εἶναι] om I   482 a 5 κατεστρωμένον Diod.   a 7—c 4 Πυθαγόραν—αὐτοῖς om B   b 1 μεταβαλὸν I   b 3 τῶν] om O   b 4 τε] + πολλὰ O   c 2 ἀξιόλογα I   c 3 πάντων—ἀγαλμ.] τῶν τε ἀγαλμ. τῶν παλ. Diod.   c 4 Τηλεκλέα] Diod., Τηλεκρέα codd   c 7 δὲ] om O   Διόδωρος] pr ὁ O   c 8 εἴληφε τὸ O

Οὐ δεῖ δὴ λοιπὸν ἀλογίας ἡμῶν κατηγορεῖν, εἰ δὴ τοὺς
τῶν σοφῶν Ἑλλήνων καὶ αὐτῶν γε τῶν παρ' αὐτοῖς
φιλοσόφων διδασκάλους, τοὺς βαρβάρους λέγω, πόθῳ
τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας καὶ αὐτοὶ μετήλθομεν, εἴ γε d
βάρβαροι Ἑβραῖοι. Ὧν τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἤκ-
μασαν Μωσῆς τε καὶ οἱ μετὰ Μωσέα προφῆται, εὖ ἂν
ἔχοι διελθεῖν· ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἂν εἴη ἕν τι τῶν μάλιστα
συνεκτικωτάτων τῇ προκειμένῃ πραγματείᾳ, τὸ μέλ-
λοντας τῶν παρὰ τοῖς ἀνδράσι λογίων ἐφάπτεσθαι
προδιαλαβεῖν περὶ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῶν· ἵν', εἰ
φανεῖεν τοῖς Ἑβραίων προφήταις τε καὶ θεολόγοις οἱ
παρ' Ἕλλησιν ὁμοδοξοῦντες, μηκέτ' ἀμφιβάλλοις τίνας
ἦν εἰκὸς τὰ παρὰ τίνων ἀναλέξασθαι· πότερα τοὺς
πρεσβυτέρους τὰ τῶν νέων, Ἑβραίους τε τὰ Ἑλλήνων,
καὶ βαρβάρους τὰ φιλοσόφων, ὧν οὐδὲ τῆς γλώσσης p. 483
εἰκὸς ἐπαΐειν· ἤ, ὅπερ καὶ μᾶλλον εἰκὸς ἦν, τοὺς νέους τὰ
τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τοὺς τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν περι-
ειργασμένους Ἕλληνας καὶ τὰ Ἑβραίων μὴ ἀγνοῆσαι,
ἀρχῆθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν μεταβεβλημένα.

9. Μωσέως πέρι καὶ τῆς τῶν μετ' αὐτὸν προφητῶν b
ἀρχαιότητος πλεῖστοι μὲν ἄλλοι διὰ σπουδῆς τὴν ἀπό-
δειξιν ἐν οἰκείοις καταβέβληνται συγγράμμασιν, ἀφ' ὧν
αὐτίκα μάλα σμικρὰ ἄττα παραθήσομαι. Κἀγὼ δὲ
καινοτέραν παρὰ τοὺς εἰρημένους ὁδεύσας, ταύτῃ χρή-
σομαι τῇ μεθόδῳ. Συντρεχόντων ὁμολογουμένως τῶν
χρόνων Αὐγούστου Ῥωμαίων αὐτοκράτορος καὶ τῆς τοῦ
Σωτῆρος ἡμῶν γενέσεως, ἀρχήν τε τῆς εὐαγγελικῆς
διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ ποιησαμένου κατὰ τὸ πεντε-
καιδέκατον ἔτος Τιβερίου Καίσαρος, εἴ τις ἀπὸ τούτου
συναγαγεῖν ἐθέλοι τὸν τῶν ἐτῶν ἀριθμόν, προϊὼν ἐπὶ c

---

c 9 δὴ δεῖ O ἡμᾶς B d 2 ὧν] τῶν I d 6 τοῖς] τῆς I
483 a 1 γλώττης I b 1 τῶν] om I b 9 τοῦ—Καίσαρος] absciss
O*, supplet O[2]

τοὺς ἀνωτέρω χρόνους, τοὺς μέχρι Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως καὶ τῆς κατ᾽ αὐτὸν ἀνανεώσεως τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις νεώ, ἣ γέγονε μετὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους, εὕροι ἂν ἀπὸ Τιβερίου ἐπὶ τὸ δεύτερον ἔτος Δαρείου ἔτη φμη΄. Δαρείου μὲν γὰρ τὸ δεύτερον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ξε΄ Ὀλυμπιάδος καταντᾷ· Τιβερίου δὲ τὸ πεντεκαιδέκατον τῆς
d Ῥωμαίων βασιλείας κατὰ τὸ δ΄ τῆς σα΄ Ὀλυμπιάδος συμπίπτει. Γίνονται τοίνυν αἱ μεταξὺ Δαρείου τοῦ Πέρσου καὶ Τιβερίου τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως Ὀλυμπιάδες ρλζ΄, αἳ συνάγουσι χρόνον ἐτῶν φμη΄, τετραετίας τῇ Ὀλυμπιάδι λογιζομένης. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος Δαρείου τὸ ἑβδομηκοστὸν ὑπῆρχε τῆς ἐρημίας τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις νεώ, καθὼς τὰ τῆς Ἑβραίων ἱστορίας παρίστησι, κἀντεῦθεν πάλιν ἀνατρεχόντων ἀπὸ μὲν τοῦ δευτέρου ἔτους Δαρείου ἐπὶ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα, ἔτη συνάγοιτ᾽ ἂν σνς΄, Ὀλυμπιάδες ξδ΄· τοσαῦτα δ᾽ ἂν εὕροις τὰ ἀπὸ τοῦ ὑστάτου ἔτους τῆς ἐρημίας τοῦ δηλωθέντος ἱεροῦ ἐπὶ τὸ ν΄ ἔτος Ὀζίου τοῦ τῶν Ἰουδαίων βασιλέως ἀνιών, καθ᾽ ὃν ἐπροφήτευον Ἡσαΐας καὶ
p. 484 Ὡσηέ, ὅσοι τε τούτοις γεγόνασι σύγχρονοι. Ὥστ᾽ εἶναι τὴν πρώτην καθ᾽ Ἕλληνας Ὀλυμπιάδα σύνδρομον Ἡσαΐᾳ τῷ προφήτῃ, καὶ τοῖς τούτῳ συγχρόνοις. Πάλιν δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος ἐπὶ τοὺς ἔμπροσθεν ἀνιὼν χρόνους μέχρι τῆς Ἰλίου ἁλώσεως εὑρήσεις ἔτη συγκεφαλαιούμενα υη΄, ὡς αἱ παρ᾽ Ἕλλησι τῶν χρόνων ἀναγραφαὶ περιέχουσι. Καὶ καθ᾽ Ἑβραίους ἀπὸ πεντηκοστοῦ ἔτους Ὀζίου τοῦ Ἰουδαίων βασιλέως ἀνιὼν ἐπὶ
b τὸ τρίτον ἔτος Λαβδὼν παρ᾽ Ἑβραίοις γενομένου κριτοῦ,

---

c 5 τοῦ] τῶν O ἔθνους] om O c 8 πεντεκαιδέκατον] ιε΄ O d 1 σα΄] σᾱ I, α΄ O 'vide Chron. ad Ol. 201, 4' (Gaisf.) d 5 δεύτερον] β΄ O d 6 ἑβδομηκοστὸν] ο΄ IO d 9 δευτέρου] β΄ O πρώτην] α΄ IO 484 a 3 τῷ προφ. Ἡσ. I τούτου I a 6 ῡν̄ I a 7 πεντηκοστοῦ] ν΄ O, πεντήκοντα BI

τὸν ἴσον συνάξεις ἀριθμὸν ἐτῶν νη΄· ὥστ᾽ εἶναι τὴν
Ἰλίου ἅλωσιν κατὰ τοὺς Λαβδὼν τοῦ κριτοῦ χρόνους,
ἑπτὰ ἔτεσι πρότερον ἢ Σαμψὼν ἄρξαι Ἑβραίων, ὃν
κατὰ τὴν τοῦ σώματος ἀλκὴν ἀνυπόστατον γενέσθαι
φασίν, ἐοικότα τῷ βοωμένῳ παρ᾽ Ἕλλησιν Ἡρακλεῖ.
Καὶ ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τοὺς ἀνωτέρω βαδίζων, σαυτῷ
τε συναγαγὼν ἀριθμὸν ἐτῶν υ΄, εὕροις ἂν κατὰ μὲν
Ἑβραίους Μωσέα, κατὰ δὲ Ἕλληνας Κέκροπα τὸν
γηγενῆ. Κατώτερα δὲ τῶν Κέκροπος ἱστορεῖται χρόνων c
τὰ παρ᾽ Ἕλλησι θαυμαζόμενα. Γίνεται γὰρ μετὰ
Κέκροπα ὁ κατὰ Δευκαλίωνα κατακλυσμός, καὶ ἡ ἐπὶ
Φαέθοντος ἐκπύρωσις, Ἐριχθονίου τε γένεσις, Κόρης
τε ἁρπαγή, καὶ Δήμητρος μυστήρια, Ἐλευσινίων
ἵδρυσις, Τριπτολέμου γεωργία, Εὐρώπης ὑπὸ Διὸς
ἁρπαγή, Ἀπόλλωνος γένεσις, Κάδμου ἐπὶ Θήβας παρ-
ουσία, καὶ ἔτι τούτων νεώτεροι, Διόνυσος, Μίνως,
Περσεύς, Ἀσκληπιός, Διόσκουροι, Ἡρακλῆς. Τούτων
δ᾽ ἁπάντων πρεσβύτερος γεγονὼς συνίσταται Μωσῆς, d
ὡς ἂν κατὰ Κέκροπα τὴν ἡλικίαν ἀκμάσας. Ἀπὸ δὲ
Μωσέως πάλιν ἀνιὼν ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος ζωῆς Ἀβραὰμ
εὑρήσεις ἔτη φε΄. Τοσαῦτα δὲ ἀπὸ τοῦ δηλωθέντος
ἔτους τῆς Κέκροπος βασιλείας τὸν ἀνωτέρω χρόνον
ἀπαριθμούμενος ἐπὶ Νῖνον ἥξεις τὸν Ἀσσύριον, ὃν
πρῶτόν φασιν ἁπάσης τῆς Ἀσίας πλὴν Ἰνδῶν κεκρατ-
ηκέναι· οὗ Νίνος ἐπώνυμος πόλις, ἣ Νινευὴ παρ᾽
Ἑβραίοις ὠνόμασται, καθ᾽ ὃν Ζωροάστρης ὁ μάγος
Βακτρίων ἐβασίλευε. Νίνου δὲ γυνὴ καὶ διάδοχος
τῆς βασιλείας Σεμίραμις· ὥστ᾽ εἶναι τὸν Ἀβραὰμ κατὰ
τούτους.

---

b 2—8 *ἀριθμὸν—συναγαγὼν* om B **b** 3 *Λαβδὼν*] pr *τὸν* I **c** 1 *Κέκροπον* O **c** 8 *Μίνος* I **c** 9 *Ἀσκληπιός, Περσεύς* I **c** 9—485 **c** 7 *Ἀσκληπιός—εἴπερ ὁ* om B **c** 9 *Διόσκουρος* I **d** 8 *Νινευὶ* I **d** 9 *Ζωροάστρις* I **d** 10 *Βακτηρίων* IO*

Ταῦτα μὲν οὖν ἀποδεικτικῶς ἐν τοῖς πονηθεῖσιν ἡμῖν Χρονικοῖς Κανόσιν οὕτως ἔχοντα συνέστη. Ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος πρὸς τοῖς εἰρημένοις μάρτυρι τῆς Μωσέως
p. 485 ἀρχαιότητος χρήσομαι τῷ πάντων δυσμενεστάτῳ καὶ πολεμιωτάτῳ Ἑβραίων τε καὶ ἡμῶν, φημὶ δὲ τῷ καθ' ἡμᾶς φιλοσόφῳ, ὃς τὴν καθ' ἡμῶν συσκευὴν ὑπερβολῇ μίσους προβεβλημένος οὐ μόνους ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ Ἑβραίους αὐτόν τε Μωσέα καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν προφήτας ταῖς ἴσαις ὑπηγάγετο δυσφημίαις. Οὕτω γὰρ διὰ τῆς τῶν ἐχθρῶν ὁμολογίας ἀναμφηρίστως ἡγοῦμαι τὴν ἐπαγγελίαν πιστώσασθαι. Γράφει τοίνυν ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς καθ' ἡμῶν συσκευῆς ὁ Πορφύριος ῥήμασιν αὐτοῖς τάδε·

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

b *Ἱστορεῖ δὲ τὰ περὶ Ἰουδαίων ἀληθέστατα, ὅτι καὶ τοῖς τόποις καὶ τοῖς ὀνόμασιν αὐτῶν τὰ συμφωνότατα, Σαγχουνιάθων ὁ Βηρύτιος, εἰληφὼς τὰ ὑπομνήματα παρὰ Ἱερομβάλου τοῦ ἱερέως Θεοῦ Ἰευώ, ὃς Ἀβελβάλῳ τῷ βασιλεῖ Βηρυτίων τὴν ἱστορίαν ἀναθεὶς ὑπ' ἐκείνου καὶ τῶν κατ' αὐτὸν ἐξεταστῶν τῆς ἀληθείας παρεδέχθη. Οἱ δὲ τούτων χρόνοι καὶ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν πίπτουσι χρόνων, καὶ σχεδὸν τοῖς Μωσέως πλησιάζουσιν, ὡς αἱ τῶν*
c *Φοινίκης βασιλέων μηνύουσι διαδοχαί. Σαγχουνιάθων δέ, ὁ κατὰ τὴν τῶν Φοινίκων διάλεκτον φιλαλήθως πᾶσαν τὴν παλαιὰν ἱστορίαν ἐκ τῶν κατὰ πόλιν ὑπομνημάτων καὶ τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναγραφῶν συναγαγὼν καὶ συγγράψας, ἐπὶ Σεμιράμεως γέγονε τῆς Ἀσσυρίων βασιλίδος.*

Ταῦτα ὁ Πορφύριος. Δεῖ δὴ συλλογίσασθαι τὰ προκείμενα ὧδέ πως. Εἴπερ ὁ Σαγχουνιάθων ἐπὶ Σε-

485 b 1 vid 31 a

d 13 οὖν] om I 485 a 8 ἐπαγγελίαν] ὁμολογίαν O πιστώσεσθαι I b 1 δὲ] δὴ I b 2 τὰ συμφ.] om O Σαγχουνιάθων] I et infr, Σαγχων. ceteri b 3 εἰληφὼς—Ἰευώ] om O*, supplet O² b 6 παρεδείχθη O c 2 τῶν] om O c 6 δὴ] δὲ O

*μιράμεως γέγονεν, ἡ δὲ μακρῷ πρόσθεν τῶν Τρωϊκῶν
ὁμολογεῖται, εἴη ἂν καὶ ὁ Σαγχουνιάθων τῶν Τρωϊκῶν
παλαιότερος. Ἀλλʼ οὗτος παρʼ ἑτέρων πρεσβυτέρων
αὐτοῦ τοῖς χρόνοις εἰληφέναι λέγεται τὰ ὑπομνήματα· d
οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἀρχαιότεροι ὄντες αὐτοῦ σχεδὸν τοῖς
Μωσέως πλησιάζειν χρόνοις εἴρηνται, οὐδὲ αὐτοὶ κατὰ
Μωσέα γενόμενοι, ἀλλὰ σχεδὸν τοῖς ἐκείνου χρόνοις
πλησιάζοντες· ὡς τοσοῦτον πρεσβύτερον εἶναι Μωσέα
τοῦ Σαγχουνιάθωνος, ὁπόσον ἂν οὗτος λείπηται τῶν
αὐτοῦ πρεσβυτέρων, οἳ Μωσεῖ πλησιάζειν ὡμολογή-
θησαν. Πόσοις δὲ ἄρα ἔτεσιν εἰκὸς ἦν Μωσέα ὑπερ-
άγειν τοὺς δηλουμένους ἄπορον εἰπεῖν· διόπερ τοῦτό μοι
δοκῶ παρήσειν. Δοὺς δὲ κατʼ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν Σαγ-
χουνιάθωνα Μωσέα γεγονέναι, καὶ μὴ πρότερον, ὧδε
τὸν ἔλεγχον ἐφοδεύσω. Εἴπερ ἐπὶ Σεμιράμεως τῆς
Ἀσσυρίων βασιλίδος ὁ Σαγχουνιάθων ἐγνωρίζετο,
ἔστω δὲ καὶ Μωσῆς μηδὲν προάγων, κατὰ δὲ τοῦτον p. 486
ἠκμακώς, γένοιτʼ ἂν οὖν καὶ αὐτὸς κατὰ Σεμίραμιν.
Ἀλλʼ ὁ μὲν ἡμέτερος λόγος ἐπὶ ταύτης ἐδήλου γενέσθαι
τὸν Ἀβραάμ, ὁ δὲ τοῦ φιλοσόφου παλαιότερον τὸν
Μωσέα συνίστησιν. Ἡ δὲ Σεμίραμις τῶν Τρωϊκῶν
ὀκτακοσίοις ὅλοις ἔτεσι δείκνυται προγενομένη. Καὶ
Μωσῆς ἄρα ἔσται τοσούτοις τὰ Τρωϊκὰ προάγων κατὰ
τὸν φιλόσοφον. Πρῶτος δὲ βασιλεύει Ἀργείων Ἴναχος,
οὔπω τότε Ἀθηναίων οὔτε τὴν πόλιν οὔτε τὴν προσ-
ηγορίαν ἐχόντων. Ὁ δὲ πρῶτος Ἀργείων ἡγεῖται κατὰ
τὸν πέμπτον μετὰ Σεμίραμιν Ἀσσυρίων βασιλέα,
πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν ὕστερον ἔτεσιν αὐτῆς τε καὶ b
Μωσέως, ἐν οἷς οὐδὲν ἐπίσημον γεγονὸς ἱστορεῖται παρʼ*

c 9 ἂν] pr δʼ O c 10 παλαίτερος I d 3 εἴρηνται χρόνοις O
d 5 εἶναι πρεσβύτερον I d 6 Σαγχωνιάθωνος BO d 8 πόσους O
ἔτεσιν] ἐστὶν O ὑπεράγειν—Μωσέα] om B d 10 Σαγχωνιάθωνα BO
d 12 εἴπερ—Σεμίραμιν] om B d 13 Σαγχωνιάθων O 486 b 1
πεντήκ.—ἑκατὸν] νʹ καὶ ρʹ BO

Ἕλλησι. Κατὰ τοῦτο δὲ τοῦ χρόνου παρ' Ἑβραίοις ἡγοῦνται οἱ Κριταί. Εἶτ' αὖ πάλιν τριακοσίοις ἐτῶν ἄλλοις κατώτερον χρόνοις, ἤδη που πλέον ἢ τετρακοσίων ὅλων ἐτῶν συμπληρουμένων ἀπὸ Σεμιράμεως, πρῶτος Ἀθηναίων βασιλεύει Κέκροψ ὁ βοώμενος παρ' αὐτοῖς αὐτόχθων, Ἄργους ἡγουμένου Τριόπα, ὃς ἦν ἕβδομος
c μετὰ τὸν πρῶτον Ἀργείων Ἴναχον. Μεταξὺ δὲ τούτων ὁ ἐπὶ Ὠγύγου μνημονεύεται κατακλυσμός, πρῶτός τε Ἆπις ἐν Αἰγύπτῳ θεὸς ὠνομάσθη, καὶ Ἰὼ θυγάτηρ Ἰνάχου, ἣν Ἶσιν Αἰγύπτιοι μετονομάσαντες σέβουσι, Προμηθεύς τε καὶ Ἄτλας ἐγνωρίζοντο. Ἀπὸ δὲ Κέκροπος ἐπὶ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν ἄλλα συνάγεται μικρῷ δέοντα ἔτη υʹ, ἐν οἷς τὰ ἐν Ἕλλησι θαυμάσια μυθολογεῖται, ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμός, καὶ ὁ ἐπὶ Φαέθοντος ἐμπρησμός, πολλῶν, ὡς εἰκός, φθορῶν γῆς κατὰ τόπους γεγενημένων. Πρῶτος δὲ Κέκροψ λέγεται Ζῆνα κεκλη-
d κέναι τόν θεόν, μὴ πρότερον οὕτω παρ' ἀνθρώποις ὠνομασμένον· ἔπειτα βωμὸν παρ' Ἀθηναίοις ἱδρῦσαι πρῶτος, καὶ πάλιν πρῶτος Ἀθηνᾶς ἀγάλμα συστήσασθαι, ὡς οὐδὲ τούτων ἐκ παλαιοῦ ὑπαρχόντων. Μετὰ δὲ τοῦτον καὶ οἱ παρ' Ἕλλησι θεοὶ πάντες γενεαλογοῦνται. Παρ' Ἑβραίοις δὲ ἐν τούτῳ οἱ ἀπὸ γένους Δαβὶδ ἐβασίλευον, καὶ οἱ μετὰ Μωσέα διέλαμπον προφῆται· ὥστε τὰ πάντα ἀπὸ Μωσέως ἐπὶ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν συνάγεσθαι πλεῖον ἢ ἔτη ὀκτακόσια, κατὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν τοῦ φιλοσόφου μαρτυρίαν. Ἔτι δὲ πολὺ τῶν Τρωϊκῶν νεώτερα τὰ κατὰ Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον καὶ τοὺς λοιποὺς
p. 487 μνημονεύεται. Χθὲς δὲ καὶ πρώην μετὰ τούτους περὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα οἱ ἀμφὶ Πυθαγόραν καὶ

b 4 εἶτ'—Ἴναχον] om B c 1 τὴν πρώτην I c 4—10 Προμ.—γεγενημένων om B c 5 ἐγνωρίζετο O c 6 ἀλλὰ I d 9 ἔτη ὀκτακόσια] ωʹ ἔτη O, om ἔτη I d 10—487 a 4 ἔτι—ἑπτακοσίοις om B 487 a 1 περὶ τὴν] om I

Δημόκριτον καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα φιλοσόφους ὠνομάσθη-
σαν, ἐγγύς που μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἔτεσιν ἑπτακοσίοις.
Προτερεῖν ἄρα Μωσῆς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν Ἑβραίων προ-
φῆται συνίστανται τῶν παρ' Ἕλλησι φιλοσόφων χιλίοις
πεντακοσίοις ἔτεσι κατὰ τὴν τοῦ δηλωθέντος ἀνδρὸς
ὁμολογίαν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς ἐπιτόμως. Σκέψασθαι δὲ καιρὸς
καὶ τὰς τῶν πρὸ ἡμῶν περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἀπο-
δείξεις. Γεγόνασι δὴ παρ' ἡμῖν λόγιοι ἄνδρες καὶ τῶν
ἀπὸ παιδείας οὐδενὸς δεύτεροι, τοῖς τε θείοις οὐ παρ- b
έργως καθωμιληκότες, οἳ καὶ τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν
ἐπ' ἀκριβὲς διευκρινήσαντες τῇ παρ' Ἑβραίοις συν-
έστησαν ἀρχαιολογίᾳ, πλουσίᾳ καὶ ποικίλῃ κατασκευῇ
κεχρημένοι τῆς ἀποδείξεως. Οἱ μὲν γὰρ ἔκ τινων ὁμο-
λογουμένων ἱστοριῶν τοὺς χρόνους συνελογίσαντο, οἱ
δὲ παλαιοτέροις ἀναγνώσμασι τὴν μαρτυρίαν ἐπιστώ-
σαντο. Καὶ οἱ μὲν Ἑλληνικοῖς, οἱ δὲ καὶ τοῖς τὰ
Φοινίκων τά τε Χαλδαίων καὶ Αἰγυπτίων ἀναγράψασι
συνεχρήσαντο· ὁμοῦ δὲ οἱ πάντες, τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὰ c
βάρβαρα τά τε παρ' αὐτοῖς Ἑβραίοις συναγαγόντες καὶ
τὰς παρὰ πᾶσιν ἱστορίας παραθέντες, θατέρᾳ τε τὴν
ἑτέραν συγκρούσαντες, τὰ παρὰ τοῖς πᾶσιν ὑπὸ τοὺς
αὐτοὺς χρόνους πραχθέντα συνεξητάκασιν. Εἶθ' ἕκα-
στος οἰκείαις μεθόδοις τὴν τῶν ἀποδεικνυμένων κατα-
σκευὴν πεποιημένος σύμφωνον καὶ ὁμολογουμένην τὴν
ἀπόδειξιν εἰσηνέγκαντο. Διὸ καὶ μάλιστα ταῖς αὐτῶν
ἡγησάμην δεῖν παραχωρῆσαι φωναῖς τὸν παρόντα λόγον,
ὅπως ὁμοῦ τῶν οἰκείων μὴ ἀποστεροῖντο καρπῶν οἱ τῶν d
λόγων πατέρες, καὶ διὰ πλειόνων μαρτύρων, ἀλλὰ μὴ δι'

a 4 ἑπτακοσίοις] ψ′ IO   a 5—489 a 10 προτερεῖν—ἐπιλέγει] om O
a 11 δή] δὲ IG   b 4 κεχρημένοι κατασκευῇ G   b 8 Ἑλληνικῆς G
c 1 συνεχρήσατο I   c 3 τε] om G   c 8 ἀπηνέγκαντο G
αὐταῖς I   d 1 ἀποστέρ^{οῖν}ῆντο I

ἑνὸς ἐμοῦ ἡ σύστασις τῆς ἀληθείας ἀναμφίλεκτον λάβοι τὴν ἐπικύρωσιν.

ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ

10. Μέχρι μὲν τῶν Ὀλυμπιάδων οὐδὲν ἀκριβὲς ἱστόρηται τοῖς Ἕλλησι, πάντων συγκεχυμένων, καὶ κατὰ μηδὲν αὐτοῖς τῶν πρὸ τοῦ συμφωνούντων· αἱ δὲ ἠκρίβωνται πολλοῖς, τῷ μὴ ἐκ πλείστου
p. 488 διαστήματος διὰ τετραετίας δὲ τὰς ἀναγραφὰς αὐτῶν ποιεῖσθαι τοὺς Ἕλληνας. Οὗ δὴ χάριν τὰς ἐνδοξοτάτας καὶ μυθώδεις ἐπιλεξάμενος ἱστορίας μέχρι τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος ἐπιδραμοῦμαι· τὰς δὲ μετὰ ταῦτα συζεύξας κατὰ χρόνον ἑκάστας, εἴ τινες ἐπίσημοι, ταῖς Ἑλληνικαῖς τὰς Ἑβραϊκάς, ἐξιστορῶν μὲν τὰ Ἑβραίων, ἐφαπτόμενος δὲ τῶν Ἑλληνικῶν, ἐφαρμόσω τόνδε
b τὸν τρόπον· λαβόμενος μιᾶς πράξεως Ἑβραϊκῆς ὁμοχρόνου πράξει ὑφ᾽ Ἑλλήνων ἱστορηθείσῃ, καὶ ταύτης ἐχόμενος, ἀφαιρῶν τε καὶ προστιθείς, τίς τε Ἕλλην, ἢ Πέρσης, ἢ καὶ ὁστισοῦν τῇ Ἑβραίων συνεχρόνισεν ἐπισημειούμενος, ἴσως ἂν τοῦ σκοποῦ τύχοιμι.

Ἑβραίων μὲν οὖν ἡ μετοικία ἐπισημοτάτη, αἰχμαλωτισθέντων ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος, παρέτεινεν ἔτη ἑβδομήκοντα, καθὰ προεφήτευσεν Ἱερεμίας. Τοῦ δὴ Ναβουχοδονόσορ μνημονεύει Βηρωσσὸς ὁ Βαβυλώνιος. Μετὰ δὲ τὰ ο′ τῆς αἰχμα-
c λωσίας ἔτη Κῦρος Περσῶν ἐβασίλευσεν, ᾧ ἔτει Ὀλυμπιὰς ἤχθη νε′, ὡς ἐκ τῶν Βιβλιοθηκῶν Διοδώρου, καὶ τῶν Θαλλοῦ καὶ Κάστορος ἱστοριῶν, ἔτι δὲ Πολυβίου καὶ Φλέγοντος ἔστιν εὑρεῖν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρων, οἷς ἐμέλησεν Ὀλυμπιάδων· ἅπασι γὰρ συνεφώνησεν ὁ χρόνος. Κῦρος δ᾽ οὖν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει, ὅπερ ἦν Ὀλυμπιάδος νε′ ἔτος τὸ πρῶτον, διὰ Ζοροβάβελ, καθ᾽ ὃν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδέκ, τὴν πρώτην καὶ μερικὴν ἀπόπεμψιν

487 d 5 Africanus, ap Routh. *Rell. Sacr.* ii. p 269 (ed alt) 488 b 7 Cf Jer. xxv. 11, 12; xxix. 10

d 3 ἐμοῦ] I, ὁμοῦ cet λάβῃ G d 7 ἠκρίβωνται πολλοῖς] ἠκρίβουν τὰ πολλά coniec Routh. 488 a 4—c 6 τὰς—Ζοροβάβελ om B a 5 τὰ] τὰς G Routh. c 2 Διοδώρου Βιβλιοθηκῶν G Θαλοῦ IG, sed cf 489 a 5

ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ

ἐποιήσατο τοῦ λαοῦ, πληρωθείσης τῆς ἑβδομηκονταετίας, ὡς ἐν **d** τῷ Ἔσδρᾳ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἱστόρηται. Αἱ μὲν οὖν ἱστορίαι συντρέχουσι Κύρου τε βασιλείας καὶ αἰχμαλωσίας τέλους· καὶ ⟨τὰ⟩ κατὰ τὰς Ὀλυμπιάδας οὕτως εἰς ἡμᾶς εὑρεθήσεται συμφωνήσαντα· τούτοις γὰρ ἑπόμενοι καὶ τὰς λοιπὰς ἱστορίας κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀλλήλαις ἐφαρμόσομεν. ⟨Τὰ⟩ δὲ πρὸ τούτων ὧδί πως τῆς Ἀττικῆς χρονογραφίας ἀριθμουμένης, ἀπὸ Ὠγύγου τοῦ παρ' ἐκείνοις αὐτόχθονος πιστευθέντος, ἐφ' οὗ γέγονεν ὁ μέγας καὶ πρῶτος ἐν τῇ Ἀττικῇ κατακλυσμὸς Φορωνέως Ἀργείων βασιλεύοντος, ὡς Ἀκουσίλαος ἱστορεῖ, μέχρι πρώτης Ὀλυμπιάδος, ὁπόθεν Ἕλληνες ἀκριβοῦν τοὺς χρόνους ἐνόμισαν, ἔτη συνάγεται **p. 489** χίλια εἴκοσιν, ὡς καὶ τοῖς προειρημένοις συμφωνεῖ, καὶ τοῖς ἑξῆς δειχθήσεται. Ταῦτα γὰρ ⟨οἱ τὰ⟩ Ἀθηναίων ἱστοροῦντες, Ἑλλάνικός τε καὶ Φιλόχορος οἱ τὰς Ἀτθίδας, οἵ τε τὰ Σύρια Κάστωρ καὶ Θαλλός, καὶ ⟨ὁ⟩ τὰ πάντων Διόδωρος ὁ τὰς Βιβλιοθήκας, Ἀλέξανδρός τε ὁ Πολυΐστωρ, καί τινες τῶν καθ' ἡμᾶς ἀκριβέστερον ἐμνήσθησαν καὶ τῶν Ἀττικῶν ἁπάντων. Εἴ τις οὖν ἐν τοῖς χιλίοις εἴκοσιν ἔτεσιν ἐπίσημος ἱστορία τυγχάνει, κατὰ τὸ χρήσιμον ἐκλεγήσεται.

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει·

Φαμὲν τοίνυν ἐκ ⟨γε⟩ τοῦδε τοῦ συγγράμματος Ὤγυγον, ὃς **b** τοῦ πρώτου κατακλυσμοῦ γέγονεν ἐπώνυμος, πολλῶν διαφθαρέντων διασωθείς, κατὰ τὴν ⟨ἀπ'⟩ Αἰγύπτου τοῦ λαοῦ μετὰ Μωσέως ἔξοδον γεγενῆσθαι, τόνδε τὸν τρόπον. Ἐπὶ τὴν πρώτην

---

d 2 Ezra i **489 b** 1 Africanus, ap Routh. ibid p 272

---

d 1 ἐν] om G **d** 4 ⟨τὰ⟩] Routh., om codd **d** 6 ⟨τὰ⟩] Routh., τὰς codd **489 a** 2 ὡς] ὃ Routh. συμφωνεῖν Routh. **a** 3 ⟨οἱ τὰ⟩] Routh., collato Iustin. Mart. *Cohort.* c 9 (καὶ οἱ τὰ Ἀθ. δὲ), om codd **a** 4 οἱ 1°] ὁ Routh., Iustin. Mart. **a** 4—**b** 3 οἵ 2°—Αἰγύπτου om B **a** 5 Θαλλός] λ 2° superscr I, Θαλός G ⟨ὁ⟩] Routh., om codd **a** 6 καί τινες] οἵτινες Routh. **b** 1 ⟨γε⟩] Routh. ex Syncello p 148, τε codd **b** 3 ⟨ἀπ'⟩] cf Routh. ex Syncello, Scal., om codd Αἴγυπτον I **b** 4 τὴν] om I

ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ

Ὀλυμπιάδα τὴν προειρημένην ἀπὸ Ὠγύγου ἔτη δειχθήσεται χίλια εἴκοσιν· ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος ἐπὶ τῆς νε΄ ἔτος πρῶτον, τουτέστιν ἐπὶ Κύρου βασιλείας ἔτος πρῶτον, ὅπερ ἦν αἰχμαλωσίας τέλος, ἔτη σιζ΄. Ἀπὸ Ὠγύγου τοίνυν ἐπὶ Κῦρον ἔτη χίλια c διακόσια τριάκοντα ἑπτά. Εἰ δ' ἀναφέροι τις ἐπιλογιζόμενος ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς αἰχμαλωσίας ͵ασλζ΄ ἔτη, κατὰ ἀνάλυσιν εὑρίσκεται ταὐτὸν διάστημα ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἀπ' Αἰγύπτου διὰ Μωσέως ἐξόδου Ἰσραήλ, ὅσον ἀπὸ τῆς πεντηκοστῆς πέμπτης Ὀλυμπιάδος ἐπὶ Ὤγυγον, ὃς ἔκτισεν Ἐλευσῖνα. Ὅθεν ἐπισημότερόν ἐστι καταλαβεῖν τὴν Ἀττικὴν χρονογραφίαν.

Καὶ μεθ' ἕτερα·

Καὶ τοσαῦτα μὲν πρὸ Ὠγύγου. Κατὰ δὲ τοὺς τούτου χρόνους ἐξῆλθε Μωσῆς ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ ὡς οὐκ ἄπιστον τότε ταῦτα συμβῆναι δείκνυμεν οὕτως. Ἀπὸ τῆς ἐξόδου Μωσέως ἐπὶ Κῦρον, d ὃς ἐβασίλευσε μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἔτη ͵ασλζ΄. Μωσέως γὰρ ἔτη τὰ λοιπὰ τεσσαράκοντα· Ἰησοῦ τοῦ μετ' ἐκεῖνον ἡγησαμένου ἔτη κε΄· πρεσβυτέρων ἔτη λ΄ τῶν μετὰ Ἰησοῦν Κριτῶν· τῶν τε ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Κριτῶν περιεχομένων ἔτη υϛ΄. Ἱερέων δὲ Ἠλεὶ καὶ Σαμουὴλ ἔτη ϛ΄. Τῶν δ' ἑξῆς βασιλέων Ἑβραίων ἔτη τετρακόσια ϛ΄. ⟨Τῆς δ' αἰχμαλώσεως ἑβδομήκοντα⟩ ἧς τὸ τελευταῖον ἔτος ἦν Κύρου βασιλείας ἔτος πρῶτον, ὡς προειρήκαμεν.
p. 490 Ἐπὶ δὲ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα ἀπὸ Μωσέως ἔτη ͵ακ΄, εἴπερ ἐπὶ πεντηκοστῆς πέμπτης ἔτος πρῶτον ἔτη ͵ασλζ΄· κἂν τοῖς Ἑλληνικοῖς συνέδραμεν ὁ χρόνος. Μετὰ δὲ Ὤγυγον, διὰ τὴν ἀπὸ

c 8 Africanus, ap Routh. ibid ii. p 274

b 5 χίλια εἴκοσιν] ͵ακ΄ O b 6 τῆς 1°] om IO b 7 τουτέστιν] τουτουὶ (?) O b 8 τέλος] ἔτος O χίλια—ἑπτά] ͵ασλζ΄ O c 2 ͵ασλζ΄] pr τὰ Routh. c 3 τὸ] om BO c 4 πεντηκοστῆς πέμπτης] νε΄ IO c 6 χρονογραφίαν] vid Georg. Sync. p 64 b (ed Paris.) c 9 ἀπ' Αἰγ. Μωσῆς I d 2 τὰ λοιπὰ ἔτη I d 3 ἔτη 1°] om IO κε΄] 'f. κζ΄' Routh. Ἰησοῦ I d 4 ἱερέων—ϛ΄] om BI d 6 ⟨τῆς—ἑβδομήκοντα⟩] Vig., Routh., om BIO, εἶτα τῆς αἰχμαλωσίας ο΄ Scal. 490 a 1 τὴν] om IO Routh. a 2 πεντηκοστῆς πέμπτης] νε΄ O πέμπτου I

ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ

τοῦ κατακλυσμοῦ πολλὴν φθοράν, ἀβασίλευτος ἔμεινεν ἡ νῦν Ἀττικὴ μέχρι Κέκροπος ἔτη ρπθ'. Τὸν γὰρ μετὰ Ὤγυγον Ἀκταῖον, ἢ τὰ πλασσόμενα τῶν ὀνομάτων, οὐδὲ γενέσθαι φησὶ Φιλόχορος.

Καὶ αὖθις·

Ἀπὸ Ὠγύγου τοίνυν ἐπὶ Κῦρον, ὁπόσα ἀπὸ Μωσέως ἐπὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἔτη ͵ασλζ'. Καὶ Ἑλλήνων δέ τινες ἱστοροῦσι κατὰ b τοὺς αὐτοὺς χρόνους γενέσθαι Μωσέα· Πολέμων μὲν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριῶν λέγων· Ἐπὶ Ἄπιδος τοῦ Φορωνέως μοῖρα τῶν Αἰγυπτίων στρατοῦ ἐξέπεσεν Αἰγύπτου, οἳ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καλουμένῃ Συρίᾳ οὐ πόρρω Ἀραβίας ᾤκησαν, αὐτοὶ δηλονότι οἱ μετὰ Μωσέως. Ἀπίων δὲ ὁ Ποσειδωνίου, περιεργότατος γραμματικῶν, ἐν τῇ Κατὰ Ἰουδαίων βίβλῳ καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν φησί, κατὰ Ἴναχον Ἄργους βασιλέα, Ἀμώσιος Αἰγυπτίων βασιλεύοντος, ἀποστῆναι Ἰουδαίους, ὧν ἡγεῖσθαι Μωσέα. Μέμνηται δὲ καὶ c Ἡρόδοτος τῆς ἀποστασίας ταύτης καὶ Ἀμώσιος ἐν τῇ δευτέρᾳ· τρόπῳ δέ τινι καὶ Ἰουδαίων αὐτῶν, ἐν τοῖς περιτεμνομένοις αὐτοὺς καταριθμῶν, καὶ Ἀσσυρίους τοὺς ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἀποκαλῶν, τάχα δι' Ἀβραάμ. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Μενδήσιος τὰ Αἰγυπτίων ἀνέκαθεν ἱστορῶν ἅπασι τούτοις συντρέχει· ὥστ' οὐδ' ἐπίσημος ἐπὶ πλέον ἡ τῶν χρόνων παραλλαγή. Σημειωτέον δὲ ὡς ὅ τι ποτὲ ἐξαίρετον Ἕλλησι δι' ἀρχαιότητα μυθεύεται, μετὰ d Μωσέα τοῦθ' εὑρίσκεται, κατακλυσμοί τε καὶ ἐκπυρώσεις, Προμηθεύς, Ἰώ, Εὐρώπη, Σπαρτοί, Κόρης ἁρπαγή, μυστήρια, νομοθεσίαι, Διονύσου πράξεις, Περσεύς, ἆθλοι Ἡράκλειοι, Ἀργοναῦται, Κένταυροι, Μινώταυρος, τὰ περὶ Ἴλιον, Ἡρακλειδῶν κάθοδος,

490 a 9 Africanus, ap Routh. ibid ii. p 275 c 2 Cf Hdt. ii. 162 (Wesseling)

b 1 ἔτη] om I καὶ] pr ἀλλὰ Routh. b 2 αὐτοὺς] αὐτοῦ I b 3 λέγει Routh. ex Syncello b 4 τῶν] I, τοῦ BO b 6—c 7 Ἀπίων—παραλλαγή om B c 6 ἔκαθεν I d 1 μετὰ] + γε Routh. d 2 τε] om I

ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ Ἰώνων ἀποικία, καὶ Ὀλυμπιάδες. Ἔδοξε δή μοι τῆς Ἀττικῆς βασιλείας τὸν προειρημένον ἐκτιθέναι χρόνον, παρατιθέναι μέλλοντι ταῖς Ἑβραϊκαῖς ἱστορίαις τὰς Ἑλληνικάς. Ἐξέσται γὰρ τῷ βουλομένῳ, παρ' ἐμοῦ τὴν ἀρχὴν κομιζομένῳ, λογίζεσθαι τὸν ἀριθμὸν ὁμοίως ἐμοί.

p. 491 Οὐκοῦν τῶν χιλίων καὶ εἴκοσι ἐτῶν, τῶν μέχρι πρώτης Ὀλυμπιάδος ἀπὸ Μωσέως τε καὶ Ὠγύγου ἐκκειμένων, πρώτῳ μὲν ἔτει τὸ Πάσχα καὶ τῶν Ἑβραίων ἔξοδος ἡ ἀπὸ Αἰγύπτου, ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ ὁ ἐπὶ Ὠγύγου γίνεται κατακλυσμός· καὶ κατὰ λόγον. Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων ὀργῇ Θεοῦ χαλάζαις τε καὶ χειμῶσι μαστιζομένων εἰκὸς ἦν μέρη τινὰ συμπάσχειν τῆς γῆς, †ὅτι τε† Ἀθηναίους τῶν αὐτῶν Αἰγυπτίοις ἀπολαύειν εἰκὸς ἦν, ἀποίκους ἐκείνων ὑπονοουμένους, ὥς φασιν ἄλλοι τε καὶ ἐν τῷ Τρικαράνῳ Θεόπομπος.
b Ὁ δὲ μεταξὺ χρόνος παραλέλειπται, ἐν ᾧ μηδὲν ἐξαίρετον Ἕλλησιν ἱστόρηται. Μετὰ δὲ τέσσαρα καὶ ἐνενήκοντα ἔτη ἦν Προμηθεύς, ὥς τινες, ὃς πλάσσειν ἀνθρώπους ἐμυθεύετο· σοφὸς γὰρ ὢν εἰς παιδείαν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἄγαν ἰδιωτείας μετέπλαττε.

Ταῦτα μὲν ὁ Ἀφρικανός. Μεταβῶμεν δ' ἡμεῖς ἐφ' ἕτερον.

ΤΑΤΙΑΝΟΥ c 11. Νῦν δὲ προσήκειν μοι νομίζω παραστῆσαι πρεσβυτέραν τὴν ἡμετέραν φιλοσοφίαν τῶν παρ' Ἕλλησιν ἐπιτηδευμάτων. Ὅροι δ' ἡμῖν κείσονται Μωσῆς καὶ Ὅμηρος. Τῷ γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν εἶναι παλαίτατον, καὶ τὸν μὲν ποιητῶν καὶ ἱστορικῶν εἶναι πρεσβύτατον, τὸν δὲ πάσης σοφίας βαρβάρου ἀρχηγόν, καὶ ὑφ' ἡμῶν νῦν εἰς σύγκρισιν παραλαμβανέσθωσαν. Εὑρήσομεν γὰρ
d οὐ μόνον τῆς Ἑλλήνων παιδείας τὰ παρ' ἡμῖν ἔτι δὲ καὶ τῆς τῶν

491 c 1 Tatian. *Or. ad Graec.* c 31 (Schwartz)

491 a 5 *χειμόσι* O a 6 †*ὅτι τε*†] '*ὅτε* Syncell., *ἔτι τε* coniec Routh., *τοὺς* Vig. marg' (Gaisf.) a 7 *εἰκὸς ἦν ἀπολαύειν* O a 8—b 2 *ἐν*—*ἦν* om B b 1 *μαξύ* (sic) I b 2 *τέσσαρα*] *τεσσαράκοντα* O *ἐννενήκοντα* O b 4 *ἰδιοτείας* (sic) O *μετέπλασσε* (?) I, *μετέπλασε* O c 3 *ἑκάτερον* . . .] Desunt in B seqq capita huius libri c 4 *εἶναι παλαίτατον αὐτῶν* I c 5 *βαρβάρου σοφίας* Tat.

ΤΑΤΙΑΝΟΥ

γραμμάτων εὑρέσεως ἀνώτερα· μάρτυράς τε οὐ τοὺς οἴκοι παρα-
λήψομαι, βοηθοῖς δὲ μᾶλλον Ἕλλησι καταχρήσομαι. Τὸ μὲν
γὰρ ἄγνωμον, ὅτι μηδ' ὑφ' ὑμῶν παράδεκτον· τὸ δ' ἐὰν ἀπο-
δεικνύηται, θαυμαστόν, ὁπόταν ὑμῖν διὰ τῶν ὑμετέρων ὅπλων
ἀντερείδων ἀνυπόπτους καθ' ὑμῶν τοὺς ἐλέγχους παραλαμβάνω.
Περὶ γὰρ τῆς Ὁμήρου ποιήσεως γένους τε αὐτοῦ καὶ χρόνου καθ'
ὃν ἤκμασε προηρεύνησαν πρεσβύτατοι μὲν Θεαγένης τε ὁ Ῥηγῖνος
κατὰ Καμβύσην γεγονώς, καὶ Στησίμβροτος ὁ Θάσιος, καὶ Ἀντί-
μαχος ὁ Κολοφώνιος, Ἡρόδοτός τε Ἁλικαρνασεύς, καὶ Διονύσιος
Ὀλύνθιος· μετὰ δὲ ἐκείνους Ἔφορος ὁ Κυμαῖος, καὶ Φιλόχορος **p. 492**
ὁ Ἀθηναῖος, Μεγακλείδης τε καὶ Χαμαιλέων οἱ Περιπατητικοί·
ἔπειτα γραμματικοί, Ζηνόδοτος, Ἀριστοφάνης, Καλλίμαχος,
Κράτης, Ἐρατοσθένης, Ἀρίσταρχος, Ἀπολλόδωρος. Τούτων δὲ
οἱ μὲν περὶ Κράτητα πρὸ τῆς Ἡρακλειδῶν καθόδου φασὶν αὐτὸν
ἠκμακέναι, μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἐνδοτέρω τῶν ὀγδοήκοντα ἐτῶν· οἱ
δὲ περὶ τὸν Ἐρατοσθένην μετὰ ἑκατοστὸν ἔτος τῆς Ἰλίου ἁλώσεως· **b**
οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀρίσταρχον κατὰ τὴν Ἰωνικὴν ἀποικίαν, ἥ ἐστι
μετὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἔτη τῶν Ἰλιακῶν· Φιλόχορος δὲ μετὰ
τὴν Ἰωνικὴν ἀποικίαν ἔτεσι τεσσαράκοντα, ἐπὶ ἄρχοντος Ἀθήνησιν
Ἀρχίππου, τῶν Ἰλιακῶν ὕστερον ἔτεσιν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα· οἱ
δὲ περὶ Ἀπολλόδωρον μετὰ τὴν Ἰωνικὴν ἀποικίαν ἔτεσιν ἑκατόν,
ὃ γένοιτ' ἂν ὕστερον τῶν Ἰλιακῶν ἔτεσι διακοσίοις τεσσαράκοντα·
τινὲς δὲ πρὸ τῶν Ὀλυμπιάδων ἔφασαν αὐτὸν γεγονέναι, τουτέστι **c**
μετὰ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν ἔτεσι τετρακοσίοις· ἕτεροι δὲ κάτω τὸν
χρόνον ὑπήγαγον, σὺν Ἀρχιλόχῳ γεγονέναι τὸν Ὅμηρον εἰπόντες·
ὁ δὲ Ἀρχίλοχος ἤκμασε περὶ Ὀλυμπιάδα τρίτην καὶ εἰκοστήν,
κατὰ Γύγην τὸν Λυδόν, ὕστερον τῶν Ἰλιακῶν ἔτεσι πεντακοσίοις.

---

d 2 *τε*] *δὲ* O Tat. **d** 4 *ἀποδείκνυται* O **d** 5 *ὁπότ' ἂν* Vig. **d** 6 *καθ'*] *παρ'* Tat. *λαμβάνω* Tat. **d** 9 *Ἀντίμαχος*] Tat., *Καλλίμαχος* codd **d** 10 *Ἀλικ.*] *ὁ Ἀλικαρνασσεύς* Tat. **492 a** 1 *Ὀλύνθιος*] pr *ὁ* Tat. *Κυμβαῖος* I **a** 3 *Καλλίμαχος*] *Καλλίστρατος* Tat. **b** 2 *τὸν*] om Tat. **b** 3 *Φιλόχωρος* I **b** 4 *ἔτεσι*] *ἔτη* I *Ἀθήνισιν* (sic) I **b** 5 *Ἀρχίππου*] Tat., *Ἀρξίππου* codd **c** 1 *πρὸ*] *περὶ* I

ΤΑΤΙΑΝΟΥ

Καὶ περὶ μὲν τῶν χρόνων τοῦ προειρημένου ποιητοῦ, λέγω δὲ
Ὁμήρου, στάσεώς τε καὶ τῶν εἰπόντων τὰ περὶ αὐτὸν ἀσυμφωνίας
τοῖς ἐπ' ἀκριβὲς ἐξετάζειν δυναμένοις αὐτάρκως ἡμῖν ὡς ἐπὶ
κεφαλαίῳ εἰρήσθω. Δυνατὸν γὰρ παντὶ ψευδεῖς ἀποφαίνεσθαι
d καὶ τὰς περὶ τοὺς λόγους δόξας. Παρ' οἷς γὰρ ἀσυνάρτητός
ἐστιν ἡ τῶν χρόνων ἀναγραφή, παρὰ τούτοις οὐδὲ τὰ τῆς ἱστορίας
ἀληθεύειν δύναται.

Καὶ μετὰ βραχέα·

Πλὴν Ὅμηρος ἔστω μὴ μόνον ὕστερος τῶν Ἰλιακῶν, ἀλλὰ
κατ' ἐκεῖνον αὐτὸν ὑπειλήφθω γεγονέναι τὸν τοῦ πολέμου καιρόν,
ἔτι δὲ καὶ τοῖς περὶ Ἀγαμέμνονα συνεστρατεῦσθαι, καὶ εἰ βούλεταί
τις, καὶ πρὶν τῶν στοιχείων τὴν εὕρεσιν γεγονέναι· φανήσεται
γὰρ ὁ προειρημένος Μωσῆς αὐτῆς μὲν τῆς Ἰλιακῆς ἁλώσεως
πρεσβύτερος πάνυ πολλοῖς ἔτεσι, τῆς δὲ γεγονυίας Ἰλίου κτίσεως
καὶ τοῦ Τρωὸς καὶ Δαρδάνου λίαν ἀρχαιότερος. Ἀποδείξεως
δὲ ἕνεκεν μάρτυσι χρήσομαι Χαλδαίοις, Φοίνιξιν, Αἰγυπτίοις. Καὶ
τί μοι λέγειν πλείονα; Χρὴ γὰρ τὸν πείθειν ἐπαγγελλόμενον
συντομωτέρας ποιεῖσθαι τὰς περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς τοὺς
493 ἀκούοντας διηγήσεις. Βηρωσσὸς ἀνὴρ Βαβυλώνιος, ἱερεὺς τοῦ
παρ' αὐτοῖς Βήλου, κατ' Ἀλέξανδρον γενόμενος, Ἀντιόχῳ τῷ
μετὰ Σέλευκον τρίτῳ τὴν Χαλδαίων ἱστορίαν ἐν τρισὶ βιβλίοις
κατατάξας, καὶ τὰ περὶ τῶν βασιλέων ἐκτιθέμενος, ἀφηγεῖταί
τινος αὐτῶν ὄνομα Ναβουχοδονόσορ, τοῦ συστρατεύσαντος ἐπὶ
Φοίνικας καὶ Ἰουδαίους, ἅτινα διὰ τῶν καθ' ἡμᾶς προφητῶν ἴσμεν
κεκηρυγμένα, γεγονότα μὲν πολὺ τῆς Μωσέως ἡλικίας κατώτερα,
b πρὸ δὲ τῆς Περσῶν ἡγεμονίας ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. Βηρωσσὸς

492 d 5 Tatian. *Or. ad Graec.* c 36

c 6 δὲ] δὴ I   c 9 κεφαλαίων O   ἀποφήνασθαι Tat.   d 3 δυνατόν Tat.   d 6 γεγονέναι] om Tat.   d 7 τοῖς] ταῖς I   Ἀγαμέμνονα] pr τὸν Tat.   d 8 πρὶν καὶ Tat.   γεγονέναι τὴν εὕρεσιν Tat.   d 10 γεγονυίας] om Tat.   d 12 ἕνεκεν] I Tat., ἕνεκε O   493 a 1 Βηρωσὸς Tat. (saepius)   a 2 γενόμενος] γεγονὼς Tat.   a 3 μετὰ Σέλ.] μετ' αὐτὸν Tat.   a 4 βασιλέω (sic) O ἐκθέμενος Tat.

ΤΑΤΙΑΝΟΥ

δέ ἐστιν ἀνὴρ ἱκανώτατος· καὶ τούτου τεκμήριον Ἰόβας, ὃς Περὶ Ἀσσυρίων γράφων παρὰ Βηρωσσοῦ φησὶ μεμαθηκέναι τὴν ἱστορίαν· εἰσὶ δ' αὐτῷ βίβλοι Περὶ Ἀσσυρίων δύο.

Μετὰ δὲ τοὺς Χαλδαίους τὰ Φοινίκων οὕτως ἔχει. Γεγόνασι παρ' αὐτοῖς ἄνδρες τρεῖς, Θεόδοτος, Ὑψικράτης, Μῶχος. Τούτων τὰς βίβλους εἰς Ἑλληνίδα κατέταξε φωνὴν Λαῖτος, ὁ καὶ τοὺς βίους τῶν φιλοσόφων ἐπ' ἀκριβὲς πραγματευσάμενος. Ἐν δὴ c ταῖς τῶν προειρημένων ἱστορίαις δηλοῦται κατά τινα τῶν βασιλέων Εὐρώπης ἁρπαγὴ γεγονέναι, Μενελάου τε εἰς τὴν Φοινίκην ἄφιξις, καὶ τὰ περὶ Εἴραμον, ὅστις Σολομῶνι τῷ Ἰουδαίων βασιλεῖ πρὸς γάμον δοὺς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ ξύλων παντοδαπῶν ὕλην εἰς τὴν τοῦ νεὼ κατασκευὴν ἐδωρήσατο. Καὶ Μένανδρος δὲ ὁ Περγαμηνὸς περὶ τῶν αὐτῶν τὴν ἀναγραφὴν ἐποιήσατο. Τοῦ δὲ Εἰράμου ὁ χρόνος ἤδη που τοῖς Ἰλιακοῖς ἐγγίζει· Σολομῶν δὲ ὁ κατ' Εἴραμον πολὺ κατώτερός ἐστι τῆς Μωσέως ἡλικίας.

Αἰγυπτίων δὲ εἰσὶν ἀκριβεῖς χρόνων ἀναγραφαί. Καὶ τῶν d κατ' αὐτοὺς γραμμάτων ἑρμηνεὺς Πτολεμαῖος, οὐχ ὁ βασιλεύς, ἱερεὺς δὲ Μένδητος· οὗτος τὰς τῶν βασιλέων πράξεις ἐκτιθέμενος κατὰ Ἄμωσιν Αἰγύπτου βασιλέα γεγονέναι Ἰουδαίοις φησὶ τὴν ἐξ Αἰγύπτου πορείαν εἰς ἅπερ ἤθελον χωρία, Μωσέως ἡγουμένου. Λέγει δὲ οὕτως· 'Ὁ δὲ Ἄμωσις ἐγένετο κατὰ τὸν Ἴναχον τὸν βασιλέα.' Μετὰ δὲ τοῦτον Ἀπίων ὁ γραμματικός, ἀνὴρ δοκιμώτατος, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Αἰγυπτιακῶν (πέντε δέ εἰσιν αὐτῷ γραφαί) πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, φησὶ δ' ὅτι κατέσκαψε τὴν Αὔαριν

493 d 9 Cf Clem. Al. *Str.* i. 21 p 378

b 2 ὃς] om Tat. b 3 φησὶ] om I b 7 Λαῖτος] cf Clem. Al. *Str.* i. p 387, 3, ἄδιτος (ex ΑΔΙΤΟΣ deriv) IO c 2 κατά τινα] κατὰ τίνα Tat. (Schwartz) c 3 γέγονεν Tat. (Schwartz) c 4 Χείραμον Tat. saepius c 6 ναοῦ Tat. d 1 ἀκριβεῖς] αἱ ἐπ' ἀκριβὲς Tat. vulgo, corr ex Eus. Schwartz d 2 ἑρμηνεὺς] + ἐστι Tat. d 6 τὸν 1°] om O Tat. τὸν 2°] om Tat. d 9 δ'] δὲ ⟨καὶ⟩ Tat. (Schwartz) κατέσκαψε] κατέστρεψέ τε O Αὔαριν] αὐαρίαν Tat. (Schwartz), ἀθυρίαν Clem. Al. *l. c.*, vid Ioseph. infra p 501 b 7

TATIA-NOT ῎Αμωσις, κατὰ τὸν ᾿Αργεῖον γενόμενος ῎Ιναχον, ὡς ἐν τοῖς p. 494 Χρόνοις ἀνέγραψεν ὁ Μενδήσιος Πτολεμαῖος. ῾Ο δὲ ἀπὸ ᾿Ινάχου χρόνος ἄχρι τῆς ᾿Ιλίου ἁλώσεως ἀποπληροῖ γενεὰς εἴκοσι. Καὶ τὰ τῆς ἀποδείξεως τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

Γεγόνασιν ᾿Αργείων βασιλεῖς οἵδε· ῎Ιναχος, Φορωνεύς, ῏Απις, ᾿Αργεῖος, Κρίασος, Φόρβας, Τριόπας, Κροτωπός, Σθενέλαος, Δαναός, Λυγκεύς, ῎Αβας, Προῖτος, ᾿Ακρίσιος, Περσεύς, Εὐρυσθεύς, ᾿Ατρεύς, Θυέστης, ᾿Αγαμέμνων, οὗ κατὰ τὸ ὀκτωκαιδέκατον ἔτος b τῆς βασιλείας ῎Ιλιον ἑάλω. Καὶ χρὴ τὸν νουνεχῆ συνεῖναι μετὰ πάσης ἀκριβείας ὅτι κατὰ τὴν τῶν ῾Ελλήνων παράδοσιν οὐδ᾿ ἱστορίας τις ἦν παρ᾿ αὐτοῖς ἀναγραφή. Κάδμος γὰρ ὁ τὰ στοιχεῖα τοῖς προειρημένοις παραδοὺς μετὰ πολλὰς γενεὰς τῆς Βοιωτίας ἐπέβη. Μετὰ δὲ ῎Ιναχον ὑπὸ Φορωνέως μόλις τοῦ θηριώδους βίου καὶ νομάδος περιγραφὴ γέγονε, μετεκοσμήθησάν τε οἱ ἄνθρωποι. Διόπερ εἰ κατὰ ῎Ιναχον πέφηνεν ὁ Μωσῆς γεγονώς, πρεσβύτερός ἐστι τῶν ᾿Ιλιακῶν ἔτεσι τετρακοσίοις. ᾿Αποδείκνυται δὲ τοῦθ᾿ οὕτως ἔχον ἀπό τε τῆς τῶν ᾿Αττικῶν c βασιλέων διαδοχῆς, Μακεδονικῶν τε, καὶ Πτολεμαϊκῶν, ἔτι δὲ καὶ ᾿Αντιοχικῶν. ῞Οθεν εἰ μετὰ τὸν ῎Ιναχον αἱ διαφανέστατοι πράξεις παρ᾿ ῞Ελλησιν ἐγράφησάν τε καὶ γινώσκονται, δῆλον ὡς καὶ μετὰ Μωσέα. Κατὰ μὲν γὰρ Φορωνέα τὸν μετ᾿ ῎Ιναχον μνημονεύεται παρ᾿ ᾿Αθηναίοις ῍Ωγυγος, ἐφ᾿ οὗ κατακλυσμὸς ὁ πρῶτος· κατὰ δὲ Φόρβαντα ᾿Ακταῖος, ἀφ᾿ οὗ ᾿Ακταία ἡ ᾿Αττική· κατὰ δὲ Τριόπαν Προμηθεὺς καὶ ᾿Επιμηθεὺς καὶ ῎Ατλας καὶ ὁ d διφυὴς Κέκροψ καὶ ἡ ᾿Ιώ· κατὰ δὲ Κροτωπὸν ἡ ἐπὶ Φαέθοντος ἐκπύρωσις καὶ ἡ ἐπὶ Δευκαλίωνος ἐπομβρία· κατὰ δὲ Σθενέλαον ἥ τε ᾿Αμφικτύονος βασιλεία, καὶ ἡ εἰς Πελοπόννησον Δαναοῦ

494 a 4 ᾿Αργείων] om I ῏Απις] 'vid Clintoni F. H. i. p 8' (Gaisf.) a 5 Κροτοπός O a 6 Δαναός—Περσεύς] om I Περσεύς] + Σθενέλαος O Tat. b 1 ῎Ιλιος O b 2 τῶν] om O Tat. b 5 μόγις Tat. c 1 Μακ. τε] καὶ Μακ. Tat. Μακ.—᾿Αντ.] uncinis inclusit Schwartz c 2 εἰ] οὐ O διαφανέστατοι] IO cf Jelf, *Gr. Gr.* § 128 Obs. 2, διαφανέστεραι Tat. c 3 ἀνεγράφησάν Tat. c 6 ᾿Ακταῖος] pr ὁ O οὗ] + καὶ Tat. d 2 ἐπὶ] om O d 3 ᾿Αμφ.] τᾶς φικτύονος (sic) I

ΤΑΤΙΑΝΟΥ

παρουσία, καὶ ἡ ὑπὸ Δαρδάνου τῆς Δαρδανίας κτίσις, ἥ τε ἐκ Φοινίκης τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Κρήτην ἀνακομιδή· κατὰ δὲ Λυγκέα τῆς Κόρης ἡ ἁρπαγή, καὶ ἡ τοῦ ἐν Ἐλευσῖνι τεμένους καθίδρυσις, καὶ ἡ Τριπτολέμου γεωργία, καὶ ἡ Κάδμου εἰς Θήβας παρουσία, Μίνωός τε βασιλεία· κατὰ δὲ Προῖτον ὁ Εὐμόλπου πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος· κατὰ δὲ Ἀκρίσιον ἡ Πέλοπος ἀπὸ Φρυγίας διάβασις, καὶ Ἴωνος εἰς τὰς Ἀθήνας ἄφιξις, καὶ ὁ δεύτερος Κέκροψ, αἵ τε Περσέως πράξεις· κατὰ δὲ τὴν Ἀγαμέμνονος βασιλείαν Ἴλιον ἑάλω.

Οὐκοῦν πέφηνεν ὁ Μωσῆς ἀπό γε τῶν προειρημένων πρεσ- p. 495
βύτατος ἡρώων, πόλεων, δαιμόνων. Καὶ χρὴ τῷ πρεσβεύοντι κατὰ τὴν ἡλικίαν πιστεύειν, ἤπερ τοῖς ἀπὸ πηγῆς ἀρυσαμένοις Ἕλλησιν οὐ κατ' ἐπίγνωσιν τἀκείνου δόγματα. Πολλοὶ γὰρ οἱ κατ' αὐτοὺς σοφισταὶ κεχρημένοι περιεργίᾳ, οἳ ὅσα παρὰ τῶν κατὰ Μωσέα καὶ τῶν ὁμοίως αὐτῷ φιλοσοφούντων ἔγνωσαν παραχαράττειν ἐπειράθησαν, πρῶτον μὲν ἵνα τι λέγειν ἴδιον νομισθῶσι, δεύτερον δ' ὅπως τὰ ὅσα μὴ συνίεσαν διά τινος ἐπιπλάστου ῥητολογίας παρακαλύπτοντες ὡς μυθολογίαν τὴν b
ἀλήθειαν παραβραβεύσωσι.

Περὶ μὲν οὖν τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτείας, ἱστορίας τε τῆς κατὰ τοὺς ἡμετέρους νόμους, ὅσα τε εἰρήκασιν οἱ παρὰ τοῖς Ἕλλησι λόγιοι, καὶ πόσοι καὶ τίνες εἰσὶν οἱ μνημονεύσαντες, ἐν τῷ πρὸς τοὺς ἀποφηναμένους τὰ περὶ Θεοῦ δειχθήσεται· τὸ δὲ νῦν ἔχον, σπευστέον μετὰ πάσης ἀκριβείας σαφηνίζειν, ὡς οὐχ Ὁμήρου μόνον πρεσβύτερός ἐστιν ὁ Μωσῆς, ἔτι δὲ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων, Λίνου, Φιλάμμωνος, Θαμύριδος, Ἀμφίονος, Ὀρφέως, c
Μουσαίου, Δημοδόκου, Φημίου, Σιβύλλης, Ἐπιμενίδου τοῦ Κρητός,

d 4 Δαρδανείας I d 5 εἰς τὴν Κρήτην] ἐπὶ Κρήτης O d 8 βασιλεία] pr ἡ Tat. d 9 ἡ] Tat., om Eus. codd d 10 Ἴωνος] pr ⟨ἡ⟩ Schwartz d 11 Περσέως] + καὶ Διονύσου Tat. πράξεις] + καὶ Ὀρφεὺς μαθητὴς Μουσαῖος Tat. d 12 Ἴλιος O Ἴλιον ἑάλω] ἑάλω τὸ Ἴλιον Tat. 495 a 1 ὁ] om Tat. πρεσβύτερος Tat. a 2 πρεσβυτεύοντι (sic) IO a 3 ἀρρυσαμένοις I a 4 πολλῇ Schwartz a 5 οἳ] τὰ Tat. a 7 ἐπειράθησαν] ἐπεχείρησαν O b 6 συνέχον Tat. b 7 πευστέον I

ΤΑΤΙΑΝΟΥ

ὅστις εἰς τὴν Σπάρτην ἀφίκετο, ⟨καὶ⟩ Ἀρισταίου τοῦ Προκον-
νησίου τοῦ τὰ ⟨Ἀριμάσπια⟩ συγγράψαντος, Ἀσβόλου τε τοῦ
Κενταύρου, καὶ ⟨Βάκιδος⟩, Δρύμωνός τε, καὶ Εὔκλου τοῦ Κυπρίου,
καὶ Ὥρου τοῦ Σαμίου, καὶ ⟨Προναπίδου⟩ τοῦ Ἀθηναίου. Λίνος
μὲν γὰρ Ἡρακλέους ἐστὶ διδάσκαλος· ὁ δὲ Ἡρακλῆς μιᾷ τῶν
d Τρωϊκῶν προγενέστερος πέφηνε γενεᾷ. Τοῦτο δέ ἐστι φανερὸν
ἀπὸ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Τληπολέμου τοῦ στρατεύσαντος ἐπὶ Ἴλιον.
Ὀρφεὺς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἡρακλεῖ γέγονεν, ἄλλως τε
καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἐπεισφερόμενα φασὶν ὑπὸ Ὀνομακρίτου τοῦ
Ἀθηναίου συντετάχθαι, γενομένου κατὰ τὴν Πεισιστρατιδῶν
ἀρχήν, περὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. Τοῦ δ' Ὀρφέως
Μουσαῖος μαθητής. Ἀμφίων δὲ δυσὶ προάγων γενεαῖς τῶν
Τρωϊκῶν τοῦ πλείονα πρὸς τοὺς φιλομαθεῖς συντάττειν ἡμᾶς
ἀπείργει. Δημόδοκος δὲ καὶ Φήμιος κατ' αὐτὸν τὸν Τρωϊκὸν πόλε-
μον γεγόνασι· διέτριβον γὰρ ὁ μὲν παρὰ τοῖς μνηστῆρσιν, ὁ δὲ παρὰ
τοῖς Φαίαξι. Καὶ ὁ Θάμυρις καὶ ὁ Φιλάμμων οὐ πολὺ τούτων
p. 496 εἰσὶν ἀρχαιότεροι. Περὶ μὲν οὖν τῆς καθ' ἕκαστον λόγον πραγ-
ματείας, χρόνων τε καὶ ἀναγραφῆς αὐτῶν, ὡς οἶμαι, σφόδρα
μετὰ πάσης ὑμῖν ἀκριβείας ἀνεγράψαμεν. Ἵνα δὲ καὶ τὸ μέχρι
νῦν ἐνδέον ἀποπληρώσωμεν, ἔτι καὶ περὶ τῶν νομιζομένων Σοφῶν
ποιήσομαι τὴν ἀπόδειξιν. Μίνως μὲν γάρ, ὁ πάσης προύχειν
νομισθεὶς σοφίας ἀγχινοίας τε καὶ νομοθεσίας, ἐπὶ Λυγκέως τοῦ
μετὰ Δαναὸν βασιλεύσαντος γέγονεν, ἑνδεκάτῃ γενεᾷ μετὰ
Ἴναχον. Λυκοῦργος δὲ πολὺ μετὰ τὴν Ἰλίου γεννηθεὶς ἅλωσιν,
b πρὸ τῶν Ὀλυμπιάδων ἔτεσιν ἑκατὸν νομοθετεῖ Λακεδαιμονίοις.
Δράκων δὲ περὶ Ὀλυμπιάδα τριακοστὴν καὶ ἐνάτην εὑρίσκεται

---

c 3 ⟨καὶ⟩] addidit Schwartz Προικοννησίου O c 4 τοῦ 1°] pr καὶ codd ⟨Ἀριμάσπια⟩] Scal. vid Herod. iv. 14, Δριμάσπια IO c 5 ⟨Βάκιδος⟩] Schwartz, Ἰσάτιδος Eus. codd Εὔπλου O, Εὐμίκλου Tat. c 6 ⟨Προναπίδου⟩] cf Diod. Sic. iii. 67, Προνιιτίδου IO d 1 πέφηνε] γέγονε O d 5 Πεισιστρ.] pr τῶν I d 8 Τρωϊκῶν] Ἰλιακῶν Tat. d 9 δὲ] τε I d 11 Θάμυρις] + δὲ Tat. Φιλήμμων O 496 a 2 αὐτῶν] om O a 5 ποιήσωμεν I b 2 ἐνάτην] ἕκτην I, ἐννάτην O εὑρίσκεται—ἕκτην] om I

ΤΑΤΙΑΝΟΥ

γεγονώς· Σόλων δὲ περὶ τεσσαρακοστὴν ἕκτην· Πυθαγόρας κατὰ τὴν ἑξηκοστὴν δευτέραν. Τὰς δὲ Ὀλυμπιάδας ὕστερον τῶν Ἰλιακῶν ἔτεσιν ἀπεδείξαμεν γεγονυίας τετρακοσίοις ἑπτά. Καὶ δὴ τούτων οὕτως ἀποδεδειγμένων, διὰ βραχέων ἔτι καὶ περὶ τῆς τῶν ἑπτὰ Σοφῶν ἡλικίας ἀναγράψομεν. Τοῦ γὰρ πρεσβυτάτου τῶν προειρημένων Θάλητος γενομένου περὶ τὴν πεντηκοστὴν c *Ὀλυμπιάδα καὶ τὰ περὶ τῶν μετ' αὐτὸν σχεδὸν ἡμῖν συντόμως εἴρηται.*

Ταῦθ' ὑμῖν, ἄνδρες Ἕλληνες, ὁ κατὰ βαρβάρους φιλοσοφῶν Τατιανὸς συνέταξα, γεννηθεὶς μὲν ἐν τῇ τῶν Ἀσσυρίων γῇ, παιδευθεὶς δὲ πρῶτον μὲν τὰ ὑμέτερα, δεύτερον δὲ ἅτινα νῦν κηρύττειν ἐπαγγέλλομαι. Γινώσκων δὲ λοιπὸν τίς ὁ Θεός, καὶ τίς ἡ κατ' αὐτὸν ποίησις, ἕτοιμον ἐμαυτὸν ὑμῖν πρὸς τὴν ἀνάκρισιν τῶν δογμάτων παρίστημι, μενούσης μοι τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας ἀνεξαρνήτου.

Τοσαῦτα καὶ ὁ Τατιανός. Μετίωμεν δὲ καὶ ἐπὶ Κλήμεντα.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

12. *Εἴρηται μὲν οὖν περὶ τούτων ἀκριβῶς Τατιανῷ ἐν τῷ* Πρὸς d *τοὺς Ἕλληνας, εἴρηται δὲ καὶ Κασσιανῷ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἐξηγητικῶν. Ἀπαιτεῖ δ' ὅμως τὸ ὑπόμνημα καὶ ἡμᾶς ἐπιδραμεῖν τὰ κατὰ τὸν τόπον εἰρημένα. Ἀπίων τοίνυν ὁ γραμματικός, ὁ Πλειστονίκης ἐπικληθείς, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν* Αἰγυπτιακῶν ἱστοριῶν, *καίτοι φιλαπεχθημόνως πρὸς Ἑβραίους διακείμενος, ἅτε Αἰγύπτιος τὸ γένος,* p. 497 *ὡς καὶ κατὰ Ἰουδαίων συντάξασθαι βιβλίον, Ἀμώσιος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως μεμνημένος καὶ τῶν κατ' αὐτὸν πράξεων, μάρτυρα παρατίθεται Πτολεμαῖον τὸν Μενδήσιον. Καὶ τὰ τῆς*

---

496 d 1 Clem. Al. *Str*. i. c 21 p 378 Pott.

---

b 3 δὲ] om O Tat. κατὰ—δευτέραν] περὶ ξβ' Tat. c 6 δὲ 1°] om O c 9 Θεὸν] pr τὸν O d 2 τοὺς] om Clem. Κασιανῷ Clem. d 5 τῇ τετάρτῃ] Clem., τῇδε (? τῇδε vel τῇ δε') I, τῇ δ' O 497 a 2 Ἀμωσίου O a 3 τῶν] τῷ I

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ λέξεως αὐτοῦ ὧδε ἔχει. “Κατέσκαψε δὲ τὴν Ἀουάριν Ἄμωσις, κατὰ τὸν Ἀργεῖον γενόμενος Ἴναχον, ὡς ἐν τοῖς Χρόνοις ἀνέγραψεν ὁ Μενδήσιος Πτολεμαῖος.” Ὁ δὲ Πτολεμαῖος οὗτος ἱερεὺς
b μὲν ἦν, τὰς δὲ Τῶν Αἰγυπτίων βασιλέων Πράξεις ἐν τρισὶν ὅλαις ἐκθέμενος βίβλοις, κατὰ Ἄμωσίν φησιν Αἰγύπτου βασιλέα Μωσέως ἡγουμένου γεγονέναι Ἰουδαίοις τὴν ἐξ Αἰγύπτου πορείαν, ἐξ ὧν συνῶπται κατὰ Ἴναχον ἠκμακέναι τὸν Μωσέα. Παλαίτερα δὲ τῶν Ἑλληνικῶν μνημονεύεσθαι τὰ Ἀργολικά, τὰ ἀπὸ Ἰνάχου λέγω, Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἐν τοῖς Χρόνοις διδάσκει. Τούτων δὲ τεσσαράκοντα μὲν γενεαῖς νεώτερα τὰ Ἀττικά, τὰ ἀπὸ Κέκροπος τοῦ διφυοῦς δὴ καὶ αὐτόχθονος, ὥς φησι κατὰ λέξιν ὁ Τατιανός· ἐννέα δὲ τὰ Ἀρκαδικὰ τὰ ἀπὸ Πελασγοῦ· λέγεται δὲ
c καὶ οὗτος αὐτόχθων. Τούτων δὲ ἄλλα πεντήκοντα νεώτερα τὰ Φθιωτικὰ τὰ ἀπὸ Δευκαλίωνος. Εἰς δὲ τὸν χρόνον τῶν Τρωϊκῶν ἀπὸ Ἰνάχου γενεαὶ μὲν εἴκοσιν ἢ μιᾷ πλείους διαριθμοῦνται· ἔτη δέ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τετρακόσια καὶ πρόσω. Εἰ δὲ τὰ Ἀσσυρίων πολλοῖς ἔτεσι πρεσβύτερα τῶν Ἑλληνικῶν, ἀφ' ὧν Κτησίας λέγει φανήσεται. Τῷ δευτέρῳ καὶ τετρακοσιοστῷ ἔτει τῆς Ἀσσυρίων ἀρχῆς, τῆς δὲ Βηλούχου τοῦ ὀγδόου δυναστείας τῷ δευτέρῳ καὶ τριακοστῷ, ἡ Μωσέως κατὰ Ἄμωσιν τὸν Αἰγύπτιον καὶ κατὰ
d Ἴναχον τὸν Ἀργεῖον ἐξ Αἰγύπτου κίνησις. Ἦν δὲ κατὰ τὴν Ἑλλάδα κατὰ μὲν Φορωνέα τὸν μετ' Ἴναχον ὁ ἐπὶ Ὠγύγου κατακλυσμός, καὶ ἡ ἐν Σικυῶνι βασιλεία, πρώτου μὲν Αἰγιαλέως, εἶτα δὲ Εὔρωπος, εἶτα Τελχῖνος, καὶ ἡ Κρητὸς ἐν Κρήτῃ. Ἀκουσίλαος γὰρ Φορωνέα πρῶτον ἀνθρώπων γενέσθαι λέγει· ὅθεν καὶ ὁ τῆς Φορωνίδος ποιητὴς εἶναι αὐτὸν ἔφη πατέρα θνητῶν ἀνθρώπων. Ἐντεῦθεν ὁ Πλάτων ἐν Τιμαίῳ, κατακολουθήσας Ἀκουσιλάῳ,

---

a 5 Ἀθυρίαν Clem. b 2 Αἰγύπτου] pr ἐξ I b 3 Μωυσέως Clem. et saepius b 5 μνημονεύεσθαι] om Clem. Ἀργολογικά O b 6 Διονύσιος] pr ὡς Clem. Ἁλικ.] Clem., Ἁλικαρνασεὺς Eus. codd c 1 ἄλλα πεντήκοντα] Clem. (ἄλλα ν'), ἄλλων δυοῖν I, ἄλλαιν δυοῖν O τὰ] om O c 3 μιᾷ] om Clem. c 5 ἀφ' ὧν] Clem., om Eus. codd c 6 τετρακοσιοστῷ—καὶ] om Clem. c 7 δὲ Βηλ.] Δεβηλούχου O c 8 τριακοσιοστῷ O d 4 δὲ] om Clem. d 5 ἄνθρωπον Clem.

γράφει· Καί ποτε προαγαγεῖν βουληθεὶς αὐτοὺς περὶ τῶν ἀρχαίων εἰς λόγους, τῶν τῇδε τῇ πόλει τὰ ἀρχαιότατα λέγειν ἐπιχειρεῖν, περὶ Φορωνέως τε τοῦ πρώτου λεχθέντος καὶ Νιόβης, καὶ τὰ μετὰ τὸν κατακλυσμόν. Κατὰ δὲ Φόρβαντα Ἀκταῖος, ἀφ' οὗ Ἀκταία ἡ Ἀττική· κατὰ δὲ Τριόπαν ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

p. 498 Προμηθεὺς καὶ Ἄτλας καὶ Ἐπιμηθεὺς καὶ ὁ διφυὴς Κέκροψ καὶ Ἰώ· κατὰ δὲ Κροτωπὸν ἡ ἐπὶ Φαέθοντος ἐκπύρωσις καὶ ἡ ἐπὶ Δευκαλίωνος ἐπομβρία· κατὰ δὲ Σθενέλαον ἥ τε Ἀμφικτύονος βασιλεία καὶ ἡ εἰς Πελοπόννησον Δαναοῦ παρουσία καὶ ἡ ὑπὸ Δαρδάνου τῆς Δαρδανίας κτίσις·

ὃν πρῶτον,

φησὶν Ὅμηρος,

τέκετο νεφεληγερέτα Ζεύς·

ἥ τε ἐκ Κρήτης ⟨τῆς Εὐρώπης⟩ εἰς Φοινίκην ἀνακομιδή· κατὰ δὲ Λυγκέα τῆς Κόρης ἡ ἁρπαγὴ καὶ ἡ τοῦ ἐν Ἐλευσῖνι τεμένους καθίδρυσις καὶ ἡ Τριπτολέμου γεωργία καὶ ἡ Κάδμου εἰς Θήβας b παρουσία Μίνωός τε βασιλεία· κατὰ δὲ Προῖτον ὁ Εὐμόλπου πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος· κατὰ δὲ Ἀκρίσιον Πέλοπος ἀπὸ Φρυγίας διάβασις καὶ Ἴωνος εἰς Ἀθήνας ἄφιξις καὶ ὁ δεύτερος Κέκροψ αἵ τε Περσέως καὶ Διονύσου πράξεις, Ὀρφεύς τε καὶ Μουσαῖος· κατὰ δὲ τὸ ὀκτωκαιδέκατον ἔτος τῆς Ἀγαμέμνονος βασιλείας Ἴλιον ἑάλω, Δημοφῶντος τοῦ Θησέως βασιλεύοντος Ἀθήνησι τῷ πρώτῳ ἔτει, Θαργηλιῶνος μηνὸς δευτέρᾳ ἐπὶ δέκα, ὥς φησι Διονύσιος ὁ c Ἀργεῖος· Ἀγίας δὲ καὶ Δερκύλος ἐν τῇ τρίτῃ, μηνὸς Πανέμου ὀγδόῃ φθίνοντος· Ἑλλάνικος, δωδεκάτῃ Θαργηλιῶνος· καί τινες

497 d 8 Plat. *Tim.* 22 A 498 a 7 Hom. *Il.* xx. 215

d 8 *ποσαγαγεῖν* O d 9 *πόλει τὰ*] *πολιτείᾳ* O *ἐπιχειρεῖ* Clem. d 10 *λεχθέιτἐs* O *Νεώβης* Clem. *τὰ*] om Plat. 498 a 2 *ὁ καὶ* Clem. a 3 *Ἰνώ* Clem. a 4 *Σθένελον* I Clem. a 5 *ἡ* 1°] om I *ἡ* 2] om Clem. a 7 *πρῶτος* I a 10 *Κρήτης — Φοιν.*] *Φοινίκης τῆς Εὐρώπης εἰς Κρήτην* Scal. ex Tat. c xxxix *δὲ*] om I a 11 *Ἐλευσῖνον* I b 1 *καὶ ἡ Τρ.*] *Τρ. τε* Clem. b 6 *Ἴλιος* O b 7 *Ἀθήνισι* I c 1 *δευτέρᾳ ἐπὶ δέκα*] om O c 2 *Ἀγίας*] Clem. (Klotz), *Αἰγίας* Clem. vulgo, *Ἄγις* Eus. codd *Δερκύλλος* O c 3 *Ἑλλ.*] + *γάρ* Clem. *Θαργ.*] + *μηνός* Clem.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

τῶν τὰ Ἀττικὰ συγγραψαμένων ὀγδόῃ φθίνοντος, βασιλεύοντος τὸ τελευταῖον ἔτος Μενεσθέως, πληθυούσης σελήνης·

νὺξ μὲν ἔην,

φησὶν ὁ τὴν μικρὰν Ἰλιάδα πεποιηκώς,

μεσάτα, λαμπρὰ δ' ἐπέτελλε σελάνα.

Ἕτεροι Σκιροφοριῶνος τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Θησεὺς δὲ Ἡρακλέους ζηλωτὴς ὢν πρεσβύτερός ἐστι τῶν Τρωϊκῶν μιᾷ γενεᾷ· τοῦ γοῦν
d Τληπολέμου, ὃς ἦν υἱὸς Ἡρακλέους, Ὅμηρος μέμνηται ἐπὶ Ἴλιον στρατεύσαντος. Προτερεῖν ἄρα Μωσῆς ἀποδείκνυται τῆς μὲν Διονύσου ἀποθεώσεως ἔτη ἑξακόσια τέσσαρα, εἴ γε τῆς Περσέως βασιλείας τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἐκθεοῦται, ὥς φησιν Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς Χρονικοῖς. Ἀπὸ δὲ Διονύσου ἐπὶ Ἡρακλέα καὶ τοὺς περὶ Ἰάσονα ἀριστεῖς, τοὺς ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεύσαντας, συνάγεται ἔτη ἑξήκοντα τρία· Ἀσκληπιός τε καὶ Διόσκουροι συνέπλεον αὐτοῖς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ῥόδιος Ἀπολλώνιος ἐν τοῖς Ἀργοναυτικοῖς. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἡρακλέους ἐν Ἄργει βασιλείας ἐπὶ τὴν Ἡρακλέους αὐτοῦ καὶ Ἀσκληπιοῦ ἀποθέωσιν ἔτη συνάγεται τριάκοντα ὀκτώ,
p. 499 κατὰ τὸν χρονογράφον Ἀπολλόδωρον. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὴν Κάστορος καὶ Πολυδεύκους ἀποθέωσιν, ἔτη πεντήκοντα τρία· ἐνταῦθά που καὶ ἡ Ἰλίου κατάληψις. Εἰ δὲ χρὴ πείθεσθαι καὶ Ἡσιόδῳ τῷ ποιητῇ, ἀκούσωμεν αὐτοῦ·

Ζηνὶ δ' ἄρ' Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν
κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα.
Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε φαίδιμον υἱόν,
μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι, Διώνυσον πολυγηθῆ.

b Κάδμος μὲν ὁ Σεμέλης πατὴρ ἐπὶ Λυγκέως εἰς Θήβας ἔρχεται, καὶ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων εὑρετὴς γίνεται. Τριόπας δὲ

---

c 6 *Iliad. Minor. Fr.* vi. d 8 Ap. Rh. i. 146 499 a 5 Hes. *Theog.* 938

---

c 9 δὲ] + ὁ Clem. c 10 γενεᾷ μιᾷ O d 7 τε] δὲ O 499 a 2 πεντήκ. τρία] νγ' (sic) O a 3 ἡ] superscr I a 6 εἰς ἀναβᾶσα I a 7 οἱ] om I τίκε (sic) I a 8 μιχθεὶς I Διόνυσον I

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

συγχρονεῖ Ἴσιδι, ἑβδόμῃ γενεᾷ ἀπὸ Ἰνάχου. Εἰσὶ δὲ οἳ τὴν Ἰὼ φασι, διὰ τὸ ἰέναι αὐτὴν διὰ πάσης τῆς γῆς πλανωμένην. Ταύτην δ' Ἴστρος ἐν τῷ Περὶ τῆς Αἰγυπτίων ἀποικίας Προμηθέως θυγατέρα φησί. Προμηθεὺς δὲ κατὰ Τριόπαν, ἑβδόμῃ γενεᾷ μετὰ Μωσέα· ὥστε καὶ πρὸ τῆς καθ' Ἕλληνας ἀνθρωπογονίας ὁ Μωσῆς. Λέων δέ, ὁ τὰ περὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον θεῶν πραγ- c ματευσάμενος, τὴν Ἶσιν ὑπὸ Ἑλλήνων Δήμητρα καλεῖσθαί φησιν, ἣ κατὰ Λυγκέα γίνεται ἑνδεκάτῃ ὕστερον Μωσέως γενεᾷ. Ἆπίς τε ὁ Ἄργους βασιλεὺς Μέμφιν οἰκίζει, ὥς φησιν Ἀρίστιππος ἐν πρώτῃ Ἀρκαδικῶν· τοῦτον δὲ Ἀριστέας ὁ Ἀργεῖος ἐπονομασθῆναί φησι Σάραπιν, καὶ τοῦτον εἶναι ὃν Αἰγύπτιοι σέβουσι. Νυμφόδωρος δὲ ὁ Ἀμφιπολίτης ἐν τρίτῳ Νομίμων Ἀσίας τὸν Ἆπιν τὸν ταῦρον τελευτήσαντα καὶ ταριχευθέντα εἰς σορὸν ἀποτεθεῖσθαι ἐν τῷ ναῷ τοῦ τιμωμένου δαίμονος, κἀντεῦθεν Σορόαπιν κληθῆναι d καὶ Σάραπιν ὕστερον· Ἆπις δὲ τρίτος ἀπὸ Ἰνάχου. Ναὶ μὴν ἡ Λητὼ κατὰ Τιτυὸν γίνεται·

Λητὼ γὰρ ἤλκησε Διὸς κυδρὴν παράκοιτιν.

Τιτυὸς δὲ συνεχρόνισε Ταντάλῳ. Εἰκότως ἄρα καὶ ὁ Βοιώτιος Πίνδαρος γράφει·

Ἐν χρόνῳ δὲ γένετ' Ἀπόλλων.

Καὶ οὐδὲν θαυμαστόν, ὅπου γε καὶ Ἀδμήτῳ θητεύων εὑρίσκεται σὺν καὶ Ἡρακλεῖ·

μέγαν εἰς ἐνιαυτόν.

Ζῆθος δὲ καὶ Ἀμφίων, οἱ μουσικῆς εὑρεταί, περὶ τὴν Κάδμου γεγόνασιν ἡλικίαν. Κἂν τις ἡμῖν λέγῃ Φημονόην πρώτην

---

d 4 Hom. *Od.* xi. 580　d 7 Pind. *Fr.* 11 (114)　d 10 Cf Hom. *Il.* xxi. 443

---

b 3 συγχρονιεῖ IO　Ἴσιδι] Clem., om IO　εἰσὶ—τὴν] Ἶσιν δὲ τὴν καὶ Clem.　c 1 Μωσῆς] + ἠκμακέναι φαίνεται Clem.　c 2 Δήμητρα] Clem., Δήμητραν Eus. codd　c 3 γενεᾷ Μωσέως I　c 4 Ἀρίστ.] pr ὁ O　c 8 ἀποτίθεσθαι Clem.　ἐν] om Clem.　d 2 Σάραπιν] + συνηθείᾳ τινὶ τῶν ἐγχωρίων Clem.　τρίτος] + ἐστὶν Clem.　d 4 κυδρῆναι O

p. 500 ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ χρησμῳδῆσαι Ἀκρισίῳ, ἀλλ' ἴστω γε ὅτι μετὰ Φημονόην ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι ἑπτὰ οἱ περὶ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον καὶ Λίνον τὸν Ἡρακλέους διδάσκαλον. Ὅμηρος δὲ καὶ Ἡσίοδος πολλῷ νεώτεροι τῶν Ἰλιακῶν, μεθ' οὓς μακρῷ νεώτεροι οἱ παρ' Ἕλλησι νομοθέται Λυκοῦργός τε καὶ Σόλων, καὶ οἱ ἑπτὰ Σοφοί, οἵ τε ἀμφὶ τὸν Σύριον Φερεκύδην καὶ Πυθαγόραν τὸν μέγαν, κάτω που περὶ τὰς Ὀλυμπιάδας γενόμενοι, ὡς παρεστήσαμεν. Καὶ θεῶν ἄρα τῶν πλείστων παρ' Ἕλλησιν, οὐ μόνον τῶν λεγομένων σοφῶν τε καὶ
b ποιητῶν, ὁ Μωσῆς ἡμῖν ἀποδέδεικται πρεσβύτερος.

Ταῦτα καὶ ὁ Κλήμης. Ἀλλ' ἐπεὶ πρὸ τῶν ἡμετέρων ἐσπουδάσθη καὶ αὐτοῖς Ἑβραίων παισὶν ἡ προκειμένη πραγματεία, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ τὰ τούτων συνιδεῖν. Χρήσομαι δὲ ἀντὶ πάντων ταῖς Φλαυΐου Ἰωσήπου φωναῖς.

ΙΩΣΗΠΟΥ c 13. Ἄρξομαι δὲ πρῶτον ἀπὸ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις γραμμάτων. Αὐτὰ μὲν οὖν οὐχ οἷόν τε παρατίθεσθαι τἀκείνων· Μανεθῶς δ' ἦν τὸ γένος Αἰγύπτιος, ἀνὴρ τῆς Ἑλληνικῆς μετεσχηκὼς παιδείας, ὡς δῆλός ἐστι, γέγραφε γὰρ Ἑλλάδι φωνῇ τὴν πάτριον ἱστορίαν, ἔκ τε τῶν ἱερῶν ὥς φησιν αὐτὸς μεταφράσας, ὃς καὶ πολλὰ τὸν Ἡρόδοτον ἐλέγχει τῶν Αἰγυπτιακῶν ὑπ' ἀγνοίας ἐψευσμένον· οὗτος δὴ τοίνυν ὁ Μανεθῶς ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Αἰγυπτιακῶν ταῦτα
d περὶ ἡμῶν γράφει· παραθήσομαι δὲ τὴν λέξιν αὐτοῦ, καθάπερ αὐτὸν ἐκεῖνον παραγαγὼν μάρτυρα.

"Ἐγένετο βασιλεὺς ἡμῖν τοῦ Τίμαιος ὄνομα. Ἐπὶ τούτου οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ Θεὸς ἀντέπνευσε, καὶ παραδόξως ἐκ τῶν πρὸς ἀνατολὴν μερῶν ἄνθρωποι τὸ γένος ἄσημοι καταθαρρήσαντες ἐπὶ τὴν χώραν ἐστράτευσαν, καὶ ῥᾳδίως ἀμαχητὶ ταύτην κατὰ κράτος εἷλον."

---

500 c 1 Ioseph. *c. Ap.* i. 14

500 a 3 πολλῶν I **a** 7 γενομένους Clem. **c** 1 δὲ] δὴ Ios. **c** 2 οὖν] om O Μάνεθος O, Μανεθῶν Ios. saepius δ' ἦν] Ios. δὲ Eus. codd **c** 3 ἀνὴρ Αἰγύπτιος O Ios. **c** 5 ὃς] om Ios. **c** 7 οὗτος] αὐτὸς Ios. **d** 3 ἐγένετο βασιλεὺς ἡμῖν] Ios., om Eus. codd τοῦ Τίμαιος] τουτίμαος O, Τίμαος Ios. **d** 4 ὁ] om O ἀνατολῆς O

Καὶ ἐπιλέγει μετὰ βραχέα· ΙΩΣΗΠΟΥ

"Ἐκαλεῖτο δὲ τὸ σύμπαν αὐτῶν ἔθνος Ὑκσώς· τοῦτο δέ ἐστι,
βασιλεῖς ποιμένες. Τὸ γὰρ Ὑκ καθ' ἱερὰν γλῶσσαν βασιλέα
σημαίνει· τὸ δὲ Σώς, ποιμήν ἐστι, καὶ ποιμένες κατὰ τὴν κοινὴν
διάλεκτον· καὶ οὕτω συντιθέμενον γίνεται Ὑκσώς. Τινὲς δὲ **p. 501**
λέγουσιν αὐτοὺς Ἄραβας εἶναι." Ἐν δ' ἄλλῳ ἀντιγράφῳ οὐ
βασιλεῖς σημαίνεσθαι διὰ τῆς τοῦ Ὑκ προσηγορίας, ἀλλὰ τοὐναντίον,
αἰχμαλώτους δηλοῦσθαι ποιμένας. Τὸ γὰρ Ὑκ πάλιν
Αἰγυπτιστὶ καὶ τὸ ἂκ δασυνόμενον αἰχμαλώτους ῥητῶς μηνύει.
Καὶ τοῦτο μᾶλλον πιθανώτερόν μοι φαίνεται καὶ παλαιᾶς ἱστορίας
ἐχόμενον· τούτους δὲ τοὺς προκατωνομασμένους βασιλέας καὶ τοὺς
τῶν ποιμένων καλουμένων καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γενομένους κρατῆσαι
τῆς Αἰγύπτου φησὶν ἔτη πρὸς τοῖς πεντακοσίοις ἕνδεκα.
Μετὰ ταῦτα δὲ τῶν ἐκ τῆς Θηβαΐδος καὶ τῆς ἄλλης Αἰγύπτου **b**
βασιλέων γενέσθαι φησὶν ἐπὶ τοὺς Ποιμένας ἐπανάστασιν, καὶ
πόλεμον συρραγῆναι μέγαν καὶ πολυχρόνιον. Ἐπὶ δὲ βασιλέως,
ᾧ ὄνομα εἶναι Μισφραγμούθωσις, ἡττωμένους φησὶ τοὺς Ποιμένας,
καὶ ἐκ μὲν τῆς ἄλλης Αἰγύπτου ἐκπεσεῖν, κατακλεισθῆναι δὲ εἰς
τόπον ἀρουρῶν ἔχοντα μυρίων τὴν περίμετρον· Αὔαρις ὄνομα τῷ
τόπῳ. Τοῦτόν φησιν ὁ Μανεθῶς ἅπαντα τείχει τε μεγάλῳ καὶ
ἰσχυρῷ περιβαλεῖν τοὺς Ποιμένας, ὅπως τήν τε κτῆσιν ἅπασαν **c**
ἔχωσιν ἐν ὀχυρῷ, καὶ τὴν λείαν τὴν ἑαυτῶν. Τὸν δὲ Μισφραγμουθώσεως
υἱὸν Θμούθωσιν ἐπιχειρῆσαι μὲν αὐτοὺς διὰ πολιορκίας
ἑλεῖν κατὰ κράτος, ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα μυριάσι στρατοῦ
προσεδρεύσαντα τοῖς τείχεσιν· ἐπεὶ δὲ τὴν πολιορκίαν ἀπέγνω,
ποιήσασθαι συμβάσεις, ἵνα τὴν Αἴγυπτον ἐκλιπόντες ὅποι

---

d 8 Ὑκσώς] Ios., Gaisf. cf **501 a** 1, Ὑκουσσώς IO **d** 10 Σώς] Ios., Οὐσσώς I, Σόος O **501 a** 1 Ὑκσώς] O, Ὑκουσσώς I **a** 3 τοῦ Ὑκ] O, Ὑκουσσὼς I **a** 4 Ὑκ πάλιν] O Ios., Ὑκουσσὼς πάλιν I **a** 6 πειθανότερόν O **a** 7 δὲ] Ios., om IO **a** 9 πεντακοσίοις ἕνδεκα] φʹ, ιαʹ I **b** 2—5 βασιλέων – Αἰγύπτου] om I **b** 3 πόλεμον] + αὐτοῖς Ios. **b** 4 Μισφρ.] Ἀλισφρ. Ios. **b** 5 καὶ] om O, ὑπ' αὐτοῦ Ios. **b** 6 Αὔαρις] Αὔαριν Dind., ἄβαριν Ios. **c** 1 περιλαβεῖν I κτίσιν I **c** 2 ἐχυρῷ I **c** 5 τῆς πολιορκίας Ios. **c** 6 ὅπῃ Ios.

ΙΩΣΗΠΟΥ βούλονται πάντες ἀβλαβεῖς ἀπέλθωσι. Τοὺς δὲ ἐπὶ ταῖς ὁμολο-
γίαις πανοικεσίᾳ μετὰ τῶν κτήσεων, οὐκ ἐλάσσους μυριάδων ὄντας
εἴκοσι τεσσάρων, ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου τὴν ἔρημον εἰς Συρίαν διοδοι-
d πορῆσαι. Φοβουμένους δὲ τὴν Ἀσσυρίων δυναστείαν, τότε γὰρ
ἐκείνους τῆς Ἀσίας κρατεῖν, ἐν τῇ νῦν Ἰουδαίᾳ καλουμένῃ πόλιν
οἰκοδομησαμένους, τοσαύταις μυριάσιν ἀνθρώπων ἀρκέσουσαν,
Ἱεροσόλυμα ταύτην ὀνομάσαι.

Τούτοις ἑξῆς τὴν διαδοχὴν τῶν κατ᾽ Αἴγυπτον βασιλέων μετὰ τοῦ χρόνου τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ἀπαριθμησάμενος, ἐπιλέγει·

Ταῦτα μὲν ὁ Μανεθῶς. Δῆλον δέ ἐστιν, ἐκ τῶν εἰρημένων
ἐτῶν τοῦ χρόνου συλλογισθέντος, ὅτι οἱ καλούμενοι Ποιμένες,
ἡμέτεροι δὲ πρόγονοι, τρισὶ καὶ ἐνενήκοντα καὶ τριακοσίοις
πρόσθεν ἔτεσιν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπαλλαγέντες τὴν χώραν ταύτην
ἐπῴκησαν, ἢ Δαναὸν εἰς Ἄργος ἀφικέσθαι· καίτοι τοῦτον ἀρχαιό-
τατον Ἀργεῖοι νομίζουσι. Δύο τοίνυν ὁ Μανεθῶς ἡμῖν τὰ μέγιστα
p. 502 μεμαρτύρηκεν ἐκ τῶν παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις γραμμάτων. Πρῶτον
μὲν τὴν ἑτέρωθεν ἄφιξιν εἰς Αἴγυπτον, ἔπειτα δὲ τὴν ἐκεῖθεν
ἀπαλλαγὴν οὕτως ἀρχαίαν τοῖς χρόνοις ὡς ἐγγύς που προτερεῖν
αὐτὴν τῶν Ἰλιακῶν ἔτεσι χιλίοις.

Ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς ἱστορίας ταύτῃ
πῃ τῷ Ἰωσήπῳ κατὰ πλάτος ἀνιστόρηται. Ἀπὸ δὲ τῆς
Φοινίκων, μάρτυσι χρησάμενος τοῖς τὰ Φοινικικὰ συγ-
γραψαμένοις, παρίστησι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεὼν ὑπὸ
b Σολομῶνος τοῦ βασιλέως ᾠκοδομῆσθαι ἔτεσι θᾶττον
ἑκατὸν τεσσαράκοντα καὶ τρισὶ καὶ μησὶν ὀκτὼ τοῦ
κτίσαι Τυρίους Καρχηδόνα· εἶτα μεταβάς, καὶ ἀπὸ τῆς

501 d 8 Ios. *c. Ap.* i. 16

c 9 διοδοιπορῆσαι] διοδοιποροῦντες εἴκοσι τεσσάρων I 502 a 1 παρὰ τοῖς] παρ᾽ Ios. a 2 ἐκεῖθεν] ἐκείνων O a 7 Φοινικὰ I b 1 ᾠκοδομεῖσθαι O b 2 καὶ 1°] om O

περὶ Χαλδαίων ἱστορίας τὰς περὶ τῆς Ἑβραίων ἀρχαιότητος παρατίθεται μαρτυρίας.

14. Ἀλλὰ τί δεῖ πλῆθος ταῖς ἀποδείξεσιν ἐπισωρεύειν, c
τοῦ φιλαλήθους ἀλλὰ μὴ φιλαπεχθήμονος καὶ τοῖς εἰρημένοις ἀρκουμένου, ποικίλην περιέχουσι τὴν περὶ τοῦ προκειμένου σύστασιν; Προὔκειτο δὲ ἡμῖν τὰ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν παλαίτερα τῶν Ἑλληνικῶν ἀποδεῖξαι. Ἐπειδὴ τοίνυν μακρῷ πρόσθεν τῶν Τρωϊκῶν Μωσῆς γεγονὼς ἀποδέδεικται, φέρ' ἴδωμεν καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ἅπαντας. Μωσῆς δ' ὅτι τῶν πρὶν ἀληθῶς Ἑβραίων d
Ἕβερ τε καὶ Ἀβραάμ, ἀφ' ὧν καὶ τὸ παρώνυμον τοῖς ἀνδράσιν ἐπιτέθειται, τῶν τε λοιπῶν θεοφιλῶν τε καὶ παλαιῶν ἀνδρῶν ὕστατος τοῖς χρόνοις παρεφάνη τῷ βίῳ, δῆλον ἀπὸ τῆς κατ' αὐτὸν ἱστορίας τυγχάνει. Μετὰ Μωσέα τοίνυν προέστη τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους Ἰησοῦς, ὥς τινες, ἔτεσι λʹ· εἶθ', ὥς φησιν ἡ γραφή, ἐκράτησαν ἀλλόφυλοι ἔτεσιν ὀκτώ. Ἔπειτα Γοθονιὴλ ἔτεσι πεντήκοντα. Μεθ' ὃν Ἐγλώμ, βασιλεὺς Μωάβ, ἔτη ιηʹ. Μεθ' ὃν Ἀὼδ ἔτη πʹ. Μεθ' ὃν πάλιν ἀλλόφυλοι ἔτη κʹ·
ἔπειτα Δεββώρα καὶ Βαρὰκ ἔτη μʹ. Ἔπειτα Μαδιηναῖοι p. 503
ἔτη ζʹ· ἔπειτα Γεδεὼν ἔτη μʹ. Ἀβιμέλεχ ἔτη τρία. Θωλὰ κγʹ· Ἰαεὶρ εἴκοσι δύο· Ἀμμανῖται ιηʹ· Ἰεφθάε ἔτη ϛʹ· Ἐσβὼν ἔτη ζʹ· Αἰαλὼν ἔτη δέκα· Λαβδὼν ἔτη ηʹ· ἀλλόφυλοι ἔτη μʹ· Σαμψὼν ἔτη κʹ· ἔπειτα Ἠλεὶ ἱερεύς, ὡς τὸ Ἑβραϊκόν, ἔτη μʹ· περὶ ὃν συμβαίνει τὴν Ἰλίου καταντᾶν ἅλωσιν· μετὰ δὲ Ἠλεὶ τὸν ἱερέα ἡγεῖται τοῦ λαοῦ Σαμουήλ. Μεθ' ὃν πρῶτος αὐτῶν βασιλεύει Σαοὺλ ἔτεσι μʹ· ἔπειτα Δαβὶδ ἔτεσι μʹ· ἔπειτα Σολομὼν ἔτεσι μʹ· ὃς καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν b

---

502 d 8 Cf Jud. iii. 8

---

c 2 τοῦ] τοὺς I c 6 ἐπεὶ O Μωσ. γεγ.] καὶ Μωσ. γεγονέναι O
d 2 παρωνύμιον O 503 a 1 Δεββαία I a 3 εἴκοσι δύο] κθʹ I, κβʹ O

ἐδείματο πρῶτος. Μετὰ δὲ Σολομῶνα βασιλεύει Ῥοβοὰμ ἔτη ιζʹ· Ἀβιὰ ἔτη γʹ· Ἄσα ἔτη μαʹ· Ἰωσαφὰτ ἔτη κεʹ· Ἰωρὰμ ἔτη ηʹ· Ὀχοζίας ἔτος αʹ· Γοθολιὰ ἔτη ζʹ· Ἰωὰς ἔτη μʹ· Ἀμασίας ἔτη κθʹ· Ὀζίας ἔτη νβʹ· καθ᾽ ὃν προφητεύουσιν Ὡσηέ, Ἀμώς, Ἡσαΐας, Ἰωνᾶς· μετὰ δὲ Ὀζίαν βασιλεύει Ἰωάθαμ ἔτη ιϛʹ· μεθ᾽ ὃν Ἄχαζ ἔτη ιϛʹ. Κατὰ τοῦτον ἡ πρώτη Ὀλυμπιὰς ἤχθη, ἣν ἐνίκα στάδιον ⟨Κόροιβος⟩ Ἠλεῖος. Διαδέχεται δὲ
c τὸν Ἄχαζ Ἑζεκίας ἔτεσι κθʹ· καθ᾽ ὃν Ῥωμύλος Ῥώμην ἔκτισε καὶ ἐβασίλευσε. Μετὰ δὲ Ἑζεκίαν βασιλεύει Μανασσῆς ἔτη νεʹ· ἔπειτα Ἀμὼν ἔτη βʹ· ἔπειτα Ἰωσίας ἔτη λαʹ· καθ᾽ ὃν προφητεύουσιν Ἱερεμίας, Βαρούχ, Ὀλδᾶ, καὶ ἄλλοι προφῆται. Ἔπειτα Ἰωάχαζ μῆνας τρεῖς. Μεθ᾽ ὃν Ἰωακεὶμ ἔτη ιαʹ· μεθ᾽ ὃν πάντων ὕστατος Σεδεκίας ἔτη ιβʹ· κατὰ τοῦτον πολιορκηθείσης τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ Ἀσσυρίων, καὶ τοῦ ἱεροῦ ἐμπρησμὸν
d ὑπομείναντος, τὸ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπάγεται εἰς Βαβυλῶνα, προφητεύει τε αὐτόθι Δανιήλ, καὶ Ἰεζεκιήλ. Μετὰ δὲ ἐτῶν ἀριθμὸν οʹ Κῦρος βασιλεύει Περσῶν, ὃς καὶ ἀνῆκε τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Ἰουδαίων, ἐπιτρέψας τοῖς θέλουσιν αὐτῶν παλινοστεῖν ἐπὶ τὴν οἰκείαν γῆν, καὶ τὸ ἱερὸν ἀνεγείρειν· ὅτε καὶ ἄνεισιν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδέκ, καὶ Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιήλ, καταβάλλονταί τε θεμελίους, προφητευόντων ὕστατα πάντων Ἀγγαίου, καὶ Ζαχαρίου, καὶ Μαλαχίου, μεθ᾽ οὓς οὐκέτι προφήτης παρ᾽ αὐτοῖς γέγονε. Κατὰ δὲ Κῦρον Σόλων Ἀθηναῖος ἐγνωρίζετο, καὶ οἱ κληθέντες ἑπτὰ Σοφοὶ παρ᾽ Ἕλλησιν, ὧν παλαιότερος οὐδεὶς παρ᾽ αὐτοῖς φιλόσοφος μνημονεύεται. Τούτων δὴ τῶν ἑπτὰ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος φυσικὸς πρῶτος Ἑλλήνων γεγονὼς περὶ τροπῶν ἡλίου

b 3 Ἰωσαφὰθ I b 5 κθʹ] IO, μθʹ edd cum D[2] b 6 Ἀμμώς O
b 9 Κόροβος IO c 3 Μανασῆς I Ἀμμὼν O c 7 Ἐδεκίας I

καὶ ἐκλείψεως καὶ φωτισμῶν σελήνης καὶ ἰσημερίας p. 504
διελέχθη· ἐγένετο δ' ὁ ἀνὴρ ἐπισημότατος ἐν τοῖς Ἕλ-
λησι. Θαλοῦ δὲ γίνεται ἀκουστὴς Ἀναξίμανδρος,
Πραξιάδου μὲν παῖς, γένος δὲ καὶ αὐτὸς Μιλήσιος.
Οὗτος πρῶτος γνώμονας κατεσκεύασε πρὸς διάγνωσιν
τροπῶν τε ἡλίου καὶ χρόνων καὶ ὡρῶν καὶ ἰσημερίας.
Ἀναξιμάνδρου δὲ γνώριμος ἐγένετο Ἀναξιμένης Εὐρυ-
στράτου Μιλήσιος· τούτου δὲ Ἀναξαγόρας Ἡγησι-
βούλου Κλαζομένιος. Οὗτος δὴ πρῶτος διήρθρωσε b
τὸν περὶ ἀρχῶν λόγον· οὐ γὰρ μόνον περὶ τῆς πάντων
οὐσίας ἀπεφήνατο, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ
κινοῦντος αὐτὴν αἰτίου. "Ἦν γὰρ ἀρχήν," φησί, "τὰ
πράγματα ὁμοῦ πεφυρμένα· Νοῦς δὲ εἰσελθὼν αὐτὰ ἐκ
τῆς ἀταξίας εἰς τάξιν ἤγαγεν." Ἀναξαγόρου δὲ ἐγένοντο
γνώριμοι τρεῖς, Περικλῆς, Ἀρχέλαος, Εὐριπίδης. Περι-
κλῆς μὲν οὖν Ἀθηναίων πρῶτος ἐγένετο, καὶ πλούτῳ
καὶ γένει τῶν καθ' ἑαυτὸν διήνεγκεν· Εὐριπίδης δὲ ἐπὶ c
ποιητικὴν μεταβὰς ὑπό τινων "σκηνικὸς φιλόσοφος"
ἐκλήθη· ὁ δὲ Ἀρχέλαος ἐν Λαμψάκῳ διεδέξατο τὴν
σχολὴν τοῦ Ἀναξαγόρου, μεταβὰς δ' εἰς Ἀθήνας ἐκεῖ
ἐσχόλασε, καὶ πολλοὺς ἔσχεν Ἀθηναίων γνωρίμους, ἐν
οἷς καὶ Σωκράτην. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τῷ Ἀναξαγόρᾳ
χρόνον ἤκμασαν ἄνδρες φυσικοί, Ξενοφάνης τε καὶ
Πυθαγόρας. Τὸν μὲν οὖν Πυθαγόραν διεδέξατο Θεανὼ
ἡ γυνή, οἵ τε υἱοὶ αὐτοῦ, Τηλαυγὴς καὶ Μνήσαρχος.
Τηλαυγοῦς δὲ Ἐμπεδοκλῆς ἀκουστὴς γίνεται, καθ' ὃν
Ἡράκλειτος ὁ σκοτεινὸς ἐγνωρίζετο. Τὸν δὲ Ξενοφάνην
λέγεται ὁ Παρμενίδης διαδέξασθαι, Παρμενίδην δὲ d

504 b 4 Cf Diog. Laert. ii. 6 c 2 Cf Clem. Alex. *Str.* v. § 71

504 a 3 Θαλεῶ O a 6 τε] τοῦ I a 7 Εὐρυσιστράτου O
a 8 Μηλήσιος I c 1 καὶ γένει] om I d 1 ὁ] om O

Μέλισσος, Μέλισσον δὲ Ζήνων ὁ Ἐλεάτης· ὅν φασιν ἐπιβουλὴν κατὰ τοῦ τότε τυράννου συστησάμενον ἁλῶναι, στρεβλούμενον δ' ὑπὸ τοῦ τυράννου ὅπως τοὺς σὺν αὐτῷ γενομένους ἄνδρας ἀπογράψηται, οὐ προσποιηθέντα τὰς τοῦ τυράννου τιμωρίας, διαμασησάμενον τὴν γλῶσσαν, προσπτύσαι αὐτῷ, καὶ οὕτως ἐγκαρτερήσαντα ταῖς βασάνοις ἀποθανεῖν. Τούτου δὲ Λεύκιππος ἀκουστὴς γέγονε, Λευκίππου δὲ Δημόκριτος, οὗ Πρωταγόρας, καθ' ὃν ἤκμασε Σωκράτης. Καὶ ἄλλους δὲ σποράδην ἔστιν εὑρεῖν φυσικοὺς φιλοσόφους πρὸ Σωκράτους γενομένους· πλὴν ἀλλὰ πάντες ἀπὸ Θαλοῦ ἀρξάμενοι κατώτεροι Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως φαίνονται ἠκμακότες· ὁ δὲ Κῦρος μετὰ πλεῖστον τῆς εἰς
p. 505 Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίας τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους δῆλός ἐστι γεγονώς, διαλελοιπότων ἤδη τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν, καὶ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως αὐτῶν πεπολιορκημένης· ὥστε σε ὁμολογεῖν πολὺ νεώτερα Μωσέως καὶ τῶν μετ' αὐτὸν προφητῶν τὰ τῆς Ἑλλήνων γεγονέναι φιλοσοφίας, καὶ μάλιστα τῆς κατὰ Πλάτωνα, ὃς ἀκουστὴς τὰ πρῶτα γενόμενος Σωκράτους, κἄπειτα τοῖς
b Πυθαγορείοις ὁμιλήσας, τοὺς πρὸ αὐτοῦ πάντας λόγῳ τε καὶ συνέσει καὶ τοῖς ἐν φιλοσοφίᾳ δόγμασιν ὑπερηκόντισε. Γέγονε δὲ ὁ Πλάτων ἀμφὶ τὰ ὕστατα τῆς Περσῶν βασιλείας, μικρῷ θᾶττον Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος, Αὐγούστου δὲ τοῦ σεβαστοῦ οὐ πολὺ πρόσθεν ἔτεσι τετρακοσίοις. Εἰ δή σοι τοιγαροῦν ὁ Πλάτων οἵ τε μετ' αὐτὸν δειχθεῖεν τὰ σύμφωνα Ἑβραίοις πεφιλοσοφηκότες, ὥρα σκοπεῖν τὸν χρόνον καθ' ὃν οὗτος γέγονε, τῶν τε παρ' Ἑβραίοις θεολόγων τε καὶ προφητῶν τὴν παλαιότητα τῇ πάντων τῶν Ἑλληνικῶν φιλοσόφων
c ἀντιπαραβάλλειν ἡλικίᾳ. Ἀλλὰ γὰρ τούτων ἀπο-

d 3 στησάμενον O 505 a 3 πεπολιορκιμένης (sic) I b 6 οἵ] ὁ I

δειχθέντων, καιρὸς ἐπανελθόντας τοὺς Ἑλλήνων σοφοὺς ζηλωτὰς θεάσασθαι τῶν Ἑβραϊκῶν γεγονότας δογμάτων, ὥστε μηκέτ' εὐλόγως ἡμῖν ἐπιμέμφεσθαι τοὺς συκοφάντας, εἰ δὴ καὶ αὐτοὶ τὰ ὅμοια τοῖς αὐτῶν φιλοσόφοις ἀγαπήσαντες τὰ Ἑβραίων λόγια τιμᾶν διανενοήμεθα.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ.

Τάδε τὸ ἑνδέκατον περιέχει σύγγραμμα τῆς εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς

προοίμ. περὶ τῆς ὑποθ.] om I ι´ Πυθαγόρου BO ιζ´ αὐτοῦ] δευτέρου αἰτίου O ante c 17 ιθ´ Ἰωάννου—εὐαγγ.] τοῦ Ἑβραίου BIO, non autem ante c 19 κγ´ παρὰ] om I

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ. p. 507 c

Ὁ ΜΕΝ δὴ τοῦ μετὰ χεῖρας προάγων τῆς Εὐαγγελι-
κῆς Προπαρασκευῆς δέκατος ὢν τόμος οὐκ ἐμαῖς φωναῖς d
ταῖς δ' ἔξωθεν συνίστη μαρτυρίαις τὸ μὴ ἀπεικὸς εἶναι τοὺς Ἕλληνας μηδὲν οἴκοθεν σοφὸν ἐπενηνεγμένους, εἰ μὴ ὅτι μόνην τὴν ἐν λόγοις δεινότητά τε καὶ εὐγλωττίαν, τὰ πάντα δὲ παρὰ βαρβάρων ἐσκευωρημένους, μηδὲ τὰ Ἑβραίων ἀγνοῆσαι λόγια, καὶ τούτων δὲ ἐν μέρει καθάψασθαι· ὅτι μηδὲ τῆς τῶν σφετέρων ἐν συγγράμμασι φιλοτιμίας καθαρὰς ἐφυλάξαντο κλοπῆς τὰς χεῖρας. Κλέπτας γὰρ αὐτοὺς οὐχ ὁ παρ' ἡμῶν, ὡς ἔφην, λόγος,
ὁ δ' ἐξ αὐτῶν παρεστήσατο. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σφόδρα p. 508
νέους ὁμοῦ τῇ φρονήσει καὶ τὴν ἡλικίαν αὐτούς, παρὰ πλεῖστον ὅσον τῆς Ἑβραϊκῆς λειπομένους ἀρχαιολογίας,

κϛʹ Ἑβρ. καὶ] om IO ante c 26 *κζʹ Ἑβρ. κ. Πλ.*] om IO ante c 27
507 c 1 *προοιμιον π. τ. ὑπο.* om IO d 1 *δέκατος* IO*, *ἑνδέκατος* BO^2
d 7—508 a 2 *μηδὲ—φρονήσει* om B

ἐν ταὐτῷ διὰ τῆς τῶν χρόνων παραθέσεως ἔγνωμεν. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ πρὸ τούτου· ὁ δέ γε παρὼν ἐπείγεται λοιπὸν ἤδη, ὥσπερ τι χρέος, τὴν ἐπηγγελμένην ὑπόσχεσιν ἀποδοῦναι, καὶ τὴν ἔν τισιν, εἰ καὶ μὴ ἐν πᾶσι, τοῖς δογματικοῖς θεωρήμασι πρὸς τὰ Ἑβραίων λόγια
b συμφωνίαν τῶν παρ' Ἕλλησι φιλοσόφων ἐκφᾶναι· ὧν τοὺς περιττοὺς παραιτησάμενος τὸν κορυφαῖον ἁπάντων ἀνακαλεῖται, μόνῳ χρῆναι ἀντὶ πάντων ἡγούμενος γνώμονι χρήσασθαι τοῦ προβλήματος Πλάτωνι· ἐπεὶ καὶ οὗτος μόνος ἔοικε τῇ δόξῃ τοὺς πάντας ὑπερακοντίσας αὐτάρκης ἡμῖν ἔσεσθαι πρὸς τὴν τοῦ ζητουμένου σύστασιν. Εἰ δέ που δέοι σαφηνείας ἕνεκα τῆς τοῦ ἀνδρὸς διανοίας, καὶ τοῖς τὴν κατ' αὐτὸν ἐζηλωκόσι φιλοσοφίαν μάρτυσι χρήσομαι, τὰς αὐτῶν ἐκθησόμενος φωνὰς ἐπὶ
c συστάσει τοῦ προκειμένου. Τετηρήσθω δέ μοι τὸ μὴ πάντ' ἐπιτυχῶς εἰρῆσθαι τῷ ἀνδρί, εἰ καὶ τὰ πλεῖστα αὐτῷ σὺν ἀληθείᾳ ἐκπεφώνηται. Ὃ δὴ καὶ αὐτὸ κατὰ τὸν δέοντα καιρὸν παραστήσομεν, οὐκ αὐτοῦ διαβολῆς ἀπολογίας δὲ ἡμετέρας χάριν, δι' ἣν τὴν βάρβαρον φιλοσοφίαν τῆς Ἑλληνικῆς ὁμολογοῦμεν προησμενικέναι.

d 1. Εἰς τρία διελόντος μέρη τοῦ Πλάτωνος τὸν πάντα τῆς φιλοσοφίας λόγον, εἰς φυσικόν, ἠθικόν, λογικόν· εἶτ' αὖ πάλιν τὸν φυσικὸν διελομένου εἴς τε τὴν τῶν αἰσθητῶν θεωρίαν, καὶ τὴν τῶν ἀσωμάτων κατανόησιν, εὕροις ἂν καὶ παρ' Ἑβραίοις τὸ τριμερὲς τοῦτο τῆς διδασκαλίας εἶδος, ὅτι δὴ καὶ παρ' αὐτοῖς τὰ ὅμοια πρόσθεν ἢ Πλάτωνα γενέσθαι πεφιλοσόφητο. Πρῶτον δὲ
p. 509 τῶν Πλάτωνος ἀκοῦσαι ἄξιον, εἶθ' οὕτω καὶ τὰ Ἑβραίων

508 a 5 μὲν οὖν] om B οὖν] om O a 7 ἔν—λόγια om B b 1 ἐκφάναι O b 3 μόνῳ—Πλάτωνι om B χρῆναι] + δεῖν IO b 5 μόνος οὗτος O c 1 τετ.—ἀνδρί om B τετηρείσθω IO c 2 πάντ'] + ἐπὶ πάντ' O 509 a 1 ἐπακοῦσαι O

ἐπισκοπῆσαι. Θήσω δὲ τὰ ἀρέσκοντα Πλάτωνι ἀπὸ τῶν τὰ αὐτοῦ πρεσβευόντων, ὧν Ἀττικὸς διαφανὴς ἀνὴρ τῶν Πλατωνικῶν φιλοσόφων ὧδέ πῃ τὰ δοκοῦντα τῷ ἀνδρὶ διέξεισιν, ἐν οἷς ἵσταται πρὸς τοὺς διὰ τῶν Ἀριστοτέλους τὰ Πλάτωνος ὑπισχνουμένους.

2. Τριχῇ τοίνυν διαιρουμένης τῆς ἐντελοῦς φιλοσοφίας, εἴς τε b ΑΤΤΙΚΟΥ
τὸν ἠθικὸν καλούμενον τόπον, καὶ τὸν φυσικόν, καὶ ἔτι τὸν λογικόν,
καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατασκευάζοντος ἡμῶν ἕκαστον καλὸν καὶ
ἀγαθόν, καὶ τοὺς οἴκους ὅλους εἰς τὸ ἄριστον ἐπανορθοῦντος, ἤδη
δὲ καὶ δῆμον σύμπαντα πολιτείᾳ τῇ διαφερούσῃ καὶ νόμοις τοῖς c
ἀκριβεστάτοις κοσμοῦντος, τοῦ δευτέρου δὲ πρὸς τὴν περὶ τῶν
θείων γνῶσιν διήκοντος, αὐτῶν τε τῶν πρώτων, καὶ τῶν αἰτίων,
καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα ἐκ τούτων γίνεται, ἃ δὴ περὶ φύσεως ἱστορίαν
ὁ Πλάτων ὠνόμακεν· εἰς δὲ τὴν περὶ τούτων ἀμφοτέρων διάκρισίν
τε καὶ εὕρεσιν τοῦ τρίτου παραλαμβανομένου· ὅτι μὲν Πλάτων
πρῶτος καὶ μάλιστα συναγείρας εἰς ἓν πάντα τὰ τῆς φιλοσοφίας
μέρη, τέως ἐσκεδασμένα καὶ διερριμμένα ὥσπερ τὰ τοῦ Πενθέως
μέλη, καθάπερ εἶπέ τις, σῶμά τι καὶ ζῷον ὁλόκληρον ἀπέφηνε d
τὴν φιλοσοφίαν, δῆλα παντὶ λεγόμενα. Οὔτε γὰρ οἱ περὶ Θαλῆν,
καὶ Ἀναξιμένην, καὶ Ἀναξαγόραν, καὶ ὅσοι κατὰ ταὐτὸ γεγόνασι
τούτοις, ἀγνοοῦνται περὶ μόνην τὴν ὑπὲρ τῆς φύσεως τῶν ὄντων
σκέψιν διατρίψαντες· οὐ μὴν οὐδὲ Πιττακός, καὶ Περίανδρος, καὶ
Σόλων, καὶ Λυκοῦργος, καὶ οἱ παραπλήσιοι τούτοις, λανθάνουσί
τινας τὴν αὐτῶν φιλοσοφίαν εἰς πολιτείαν καταθέντες. Ζήνων δὲ
καὶ πᾶν τὸ Ἐλεατικὸν τοῦτο διδασκαλεῖον καὶ αὐτὸ γνώριμον ἐπὶ
τῇ τέχνῃ τῶν λόγων μάλιστα σπουδάσαν. Τούτοις δὲ ἐπιγενόμενος
Πλάτων, ἀνὴρ ἐκ φύσεως ἀρτιτελὴς καὶ πολὺ διενεγκών, οἷα p. 510

509 b 1 Atticus, *Fr.* ab Eusebio servatum (Mullach, *Fr. Phil. Gr.* iii. p 184)

a 3 τὰ] om I   a 4 τῷ ἀνδρὶ] om BO   b 2 τρόπον Mull.
c 4 τούτου BIO   c 8 διεριμμένα O   d 3 ταὐτὸν Mull.   d 7 αὐτῶν O
510 a 1 διεγκών (sic) O   οἷα διενεγκών IO

ΑΤΤΙΚΟΥ *κατάπεμπτος ὡς ἀληθῶς ἐκ θεῶν, ἵν' ὁλόκληρος ὀφθῇ ἡ δι' αὐτοῦ φιλοσοφία, παρῆκέ τε οὐδέν, καὶ ἕκαστα ἠκρίβωσε, μήτε ἐλλείπων πρὸς τὸ ἀναγκαῖον, μήτε πρὸς τὸ ἄχρηστον ἐξενεχθείς. Ἐπεὶ τοίνυν πάντων ἔφαμεν μετεῖναι τῷ Πλατωνικῷ, καὶ φυσιολογοῦντι, καὶ περὶ ἠθῶν λέγοντι, καὶ διαλεγομένῳ, φέρε, καθ' ἕκαστον ἐπισκεψώμεθα.*

Ταῦτα μὲν ὁ Ἀττικός. Ἐπιμαρτυρεῖ δὲ τοῖς αὐτοῖς καὶ ὁ Περιπατητικὸς Ἀριστοκλῆς, ἐν ἑβδόμῳ συγγράμ-
b ματι ὧν Περὶ Φιλοσοφίας συνέταξεν ὧδε λέγων πρὸς ῥῆμα·

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 3. *Ἐφιλοσόφησε δὲ Πλάτων, εἰ καί τις ἄλλος τῶν πώποτε, γνησίως καὶ τελείως. Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ Θαλοῦ φυσιολογοῦντες*
c *διετέλεσαν· οἱ δὲ περὶ Πυθαγόραν ἐπεκρύψαντο πάντα· Ξενοφάνης δὲ καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐριστικοὺς κινήσαντες λόγους, πολὺν μὲν ἐνέβαλον ἴλιγγον τοῖς φιλοσόφοις, οὐ μὴν ἐπόρισάν γέ τινα βοήθειαν. Οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ Σωκράτης, αὐτὸ δὴ τὸ λεγόμενον, ἐγένετο πῦρ ἐπὶ πυρί, καθάπερ αὐτὸς ἔφη Πλάτων. Εὐφυέστατος γὰρ ὤν, καὶ δεινὸς ἀπορῆσαι περὶ παντὸς ὁτουοῦν, ἐπεισήνεγκε τάς τε ἠθικὰς καὶ πολιτικὰς σκέψεις, ἔτι δὲ τὴν περὶ τῶν ἰδεῶν πρῶτος ἐπιχειρήσας ὁρίζεσθαι· πάντα δὲ ἐγείρων λόγον,*
d *καὶ περὶ πάντων ζητῶν, ἔφθη τελευτήσας. Ἄλλοι δ' ἀποτεμόμενοι μέρη τινὰ περὶ ταῦτα διέτριψαν, οἱ μὲν ἰατρικήν, οἱ δὲ τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας, ἔνιοι δὲ περὶ τοὺς ποιητάς, καὶ τὴν μουσικήν. Οἱ μέντοι πολλοὶ τὰς τῶν λόγων δυνάμεις ἐθαύμασαν, ὧν οἱ μὲν ῥήτορας, οἱ δὲ διαλεκτικοὺς προσεῖπον ἑαυτούς. Οἱ μέντοι Σωκράτην διαδεξάμενοι καὶ πάνυ τινὲς ἐγένοντο παντοῖοι, καὶ*

---

510 b 3 Aristocles, *De Philosophia*, cf Mullach p 206 c 6 Plat. *Legg.* ii. 666 A

---

a 2 *δι' αὐτοῦ ἡ* Mull. b 4 *Θαλεὼ* BO c 1 *ἐτέλουν* O *ἀπεκρύψαντο* B Vig. c 2 *οἱ*] om I c 7 *ἔτι*] *ἔπειτα* O c 8—511 a 1 *πάντα—ἐξομιλοῦντες* om B

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

ὑπεναντίοι τὰς γνώμας. Οἱ μὲν γὰρ κυνισμούς, καὶ ἀτυφίας, καὶ
ἀπαθείας ὕμνουν, ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἡδονάς. Καὶ οἱ μὲν εἰδέναι
πάντα ἐκόμπαζον, οἱ δὲ ἁπλῶς μηθέν. Ἔτι δ' οἱ μὲν ἐν μέσῳ καὶ
ἐν ὄψει πάντων ἐκαλινδοῦντο, τοῖς πολλοῖς ἐξομιλοῦντες· ἄλλοι **p. 511**
δ' αὖ τοὐναντίον ἀπρόσιτοι καὶ ἀπροσαύδητοι διετέλουν ὄντες.
Πλάτων μέντοι κατανοήσας ὡς εἴη μία τις ἡ τῶν θείων καὶ
ἀνθρωπείων ἐπιστήμη, πρῶτος διεῖλε, καὶ ἔφη τὴν μέν τινα περὶ
τῆς τοῦ παντὸς φύσεως εἶναι πραγματείαν, τὴν δὲ περὶ τῶν
ἀνθρωπείων, τρίτην δὲ τὴν περὶ τοὺς λόγους. Ἠξίου δὲ μὴ
δύνασθαι τὰ ἀνθρώπεια κατιδεῖν ἡμᾶς, εἰ μὴ τὰ θεῖα πρότερον
ὀφθείη· καθάπερ γὰρ οἱ ἰατροὶ μέρη τινὰ θεραπεύοντες ἐπιμελοῦν- **b**
ται τῶν ὅλων σωμάτων πρῶτον, οὕτω χρῆναι καὶ τὸν μέλλοντα
τἀνθάδε κατόψεσθαι τὴν τῶν ὅλων φύσιν εἰδέναι πρότερον· μέρος
τε εἶναι τῶν ὄντων τὸν ἄνθρωπον· καὶ τἀγαθὸν διττόν, τὸ μὲν
ἡμέτερον, τὸ δὲ τοῦ παντός, κυριώτερον δὲ τὸ τοῦ παντός· διὰ γὰρ
⟨ἐκεῖνο⟩ καὶ τοῦτο γίγνεσθαι. Φησὶ δ' Ἀριστόξενος ὁ μουσικὸς
Ἰνδῶν εἶναι τὸν λόγον τοῦτον. Ἀθήνησι γὰρ ἐντυχεῖν Σωκράτει
τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἕνα τινά, κἄπειτα αὐτοῦ πυνθάνεσθαι, τί
ποιῶν φιλοσοφοίη· τοῦ δὲ εἰπόντος, ὅτι ζητῶν περὶ τοῦ ἀνθρω-
πείου βίου, καταγελάσαι τὸν Ἰνδόν, λέγοντα μὴ δύνασθαί τινα τὰ **c**
ἀνθρώπεια κατιδεῖν, ἀγνοοῦντά γε τὰ θεῖα. Τοῦτο μὲν οὖν εἰ
ἀληθές ἐστιν οὐκ ἂν δύναιτό τις διατεινόμενος εἰπεῖν. Διεῖλε
δ' οὖν ὁ Πλάτων τήν τε περὶ τῶν ὅλων φιλοσοφίαν, καὶ τὴν
πολιτικήν, ἔτι δὲ τὴν λογικήν.

Τοιαύτης οὔσης τῆς κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφίας, και-
ρὸς καὶ τὴν Ἑβραίων ἐπισκέψασθαι, μακρῷ πρόσθεν ἢ
Πλάτωνα γενέσθαι τὸν ὅμοιον πεφιλοσοφηκότων τρόπον.
Εὕροις δ' οὖν καὶ παρ' αὐτοῖς τήνδε σύμφωνον τὴν τρι- **d**

---

511 a 1 *ἐκυλινδοῦντο* O[2] **a** 3 *ἡ*] om O **b** 2 *μέλλοντ' ἀνθάδε* I **b** 4 *εἶναι*] om Mull. **b** 5 *κυριώτερον—παντός*] om BO **b** 6 *ἐκείνου* codd **b** 7 *Ἀθήνισι* I **b** 9 *φιλοσοφῴη* O **c** 2 *γε*] om I **c** 4 *ὁ*] om Mull.

μέρειαν ἠθικῶν τε καὶ λογικῶν καὶ φυσικῶν μαθημάτων, τόνδε ἐπιστήσας τὸν τρόπον.

4. Τὰ μὲν οὖν ἠθικὰ πρώτιστα πάντων φιλοτίμως ἐσπουδασμένα παρ' αὐτοῖς ἔργοις πολὺ πρότερον τῶν λόγων μάθοις ἂν τὰ κατὰ τοὺς ἄνδρας διασκοπούμενος. Ἐπεὶ καὶ τέλος ἀγαθῶν, τοῦ τε μακαρίως ζῆν ὕστατον ὅρον, τὴν εὐσέβειαν, τήν τε διὰ τῆς τῶν ἠθῶν κατορθώ-
p. 512 σεως πρὸς τὸν Θεὸν φιλίαν ἡγήσαντό τε καὶ μετεδίωξαν· ἀλλ' οὐ σωμάτων ἡδονήν, κατ' Ἐπίκουρον· οὐδ' αὖ τὴν τριγένειαν τῶν ἀγαθῶν, κατ' Ἀριστοτέλην, τὰ περὶ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς ἐν ἴσῳ τοῖς τῆς ψυχῆς ἀγαθοῖς ἐκτετιμηκότα. Οὐ μὴν οὐδὲ τὴν ἐσχάτην ἄγνοιάν τε καὶ ἀμαθίαν, ἣν ὀνόματι σεμνοτέρῳ τινὲς ἐποχὴν ἀνειρήκασιν· ἀλλ' οὐδ' αὖ τῆς ψυχῆς τὴν ἀρετήν· πόση γὰρ ἐν ἀνθρώποις αὕτη, καὶ τί καθ' ἑαυτὴν ἄνευ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄλυπον συντείνοι ἂν βίον; Δι' ὃν τὰ πάντα τῆς εἰς τὸν
b Θεὸν ἐλπίδος, πείσματος ὥσπερ ἀρραγοῦς, ἐξάψαντες, τὸν θεοφιλῆ μόνον ἀπέφηναν εἶναι μακάριον. Ὅτι δὴ ὁ πάντων ἀγαθῶν ταμίας Θεός, ζωῆς ὢν πάροχος καὶ αὐτῆς ἀρετῆς πηγή, τῶν τε περὶ σῶμα καὶ τῶν ἐκτὸς ἁπάντων χορηγὸς ὑπάρχων, μόνος ἂν εἴη πρὸς τὸν μακάριον βίον τῷ τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν διὰ τῆς παναλήθους εὐσεβείας στειλαμένῳ αὐτάρκης. Ἔνθεν ὁ πάνσοφος Μωσῆς πρῶτος ἁπάντων ἀνθρώπων γραφῇ παραδοὺς τὸν τῶν πρὸ αὐτοῦ θεοφιλῶν Ἑβραίων βίον, τὸν πολιτικὸν
c ὁμοῦ καὶ πρακτικὸν δι' ὑφηγήσεως ἱστορικῆς ὑποτέθειται τρόπον. Ἧς ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν καθόλου τὴν διδασκαλίαν ἐποιήσατο, Θεὸν τῶν ὅλων αἴτιον ὑποστησάμενος, κοσμογονίαν τε καὶ ἀνθρωπογονίαν ὑπογράψας. Εἶθ' οὕτως ἀπὸ τῶν καθόλου ἐπὶ τὰ κατὰ

512 a 1 κατεδίωξαν O   a 6 ἀνῃρήκασιν O   b 1—8 πείσματος—παραδοὺς τὸν om B   b 9 Ἑβραίων] ἀνδρῶν O   c 4 κοσμογ.—ὑπογρ.] om O

μέρος προελθὼν τῷ λόγῳ, καὶ διὰ τῆς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν μνήμης εἰς τὸν τῆς ἐκείνων ἀρετῆς τε καὶ θεοσεβείας ζῆλον τοὺς φοιτητὰς παρορμήσας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς αὐθέντης νόμων εὐσεβῶν τῶν πρὸς αὐτοῦ τεθέντων ἀποφανθείς, κατὰ πάντα δῆλος ἂν εἴη τοῦ d
φιλοθέου τρόπου διὰ τῆς τῶν ἠθῶν ἐπιμελείας πρόνοιαν πεποιημένος, ὥσπερ οὖν καὶ τοῦτο προλαβὼν ὁ λόγος ἐν τοῖς πρόσθεν φανερὸν κατεστήσατο. Μακρὸν δ' ἂν εἴη καὶ τοὺς ἑξῆς μετὰ Μωσέα προφήτας, τούς τε τούτων προτρεπτικοὺς μὲν ἀρετῆς ἀποτρεπτικοὺς δὲ κακίας ἁπάσης λόγους, ἐν τῷδε καταβάλλεσθαι. Τί δ' εἴ σοι τοῦ σοφωτάτου Σολομῶνος τὰς ἠθικὰς παραφέροιμι διδασκαλίας, αἷς καὶ οἰκείων λόγων ἀνέθηκε σύγγραμμα Παροιμίας ἐπονομάσας, ἐπιτόμους γνώμας ἀποφθέγμασιν ἐοικυίας ὑποθέσει περιλαβὼν μιᾷ; Καὶ τὸν μὲν ἠθικὸν τρόπον ταύτῃ πῃ παῖδες Ἑβραίων, ἐκ παλαιῶν p. 513
πρὶν ἢ καὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα μαθεῖν Ἕλληνας, αὐτοί τε ἐπαιδεύοντο, καὶ τοῖς προσιοῦσι τῆς αὐτῆς ἀφθόνως ἐκοινώνουν παιδείας.

5. Καὶ τὸν λογικὸν δὲ τρόπον τῆς Ἑβραίων φιλοσοφίας οὐ, καθάπερ Ἕλλησι φίλον, δεινότητι σοφισ- b
μάτων καὶ λογισμοῖς πρὸς ἀπάτην τετεχνασμένοις δεῖν ᾤοντο μετιέναι, καταλήψει δὲ αὐτῆς ἀληθείας, ἣν ὑπὸ θείου φωτὸς τὰς ψυχὰς καταυγασθέντες οἱ παρ' αὐτοῖς θεόσοφοι εὕροντό τε καὶ ἐφωτίσθησαν. Ἐφ' ἣν ἀκονῶντες τοὺς τὰ οἰκεῖα μαθήματα παιδευομένους, λόγων τε αὐτοῖς ἱερῶν ἀπαγγελίας, ἱστοριῶν τε σεμνῶν διηγήματα, ᾠδῶν τε καὶ ἐπῳδῶν ἐμμέτρους συνθέσεις, καὶ ἔτι προβλήματα καὶ αἰνίγματα, καί τινας σοφὰς καὶ ἀλληγορικὰς θεωρίας μετὰ κάλλους εὐεπείας, καὶ τῆς κατὰ c

c 9 πρὸς] πρὸ BO d 5 ἑξῆς—τούτων om B d 9 αἷς] B Vig., οἷς IO οἰκεῖον λόγον B Gaisf. 513 b 2 τεχνασμένοις I b 5 εὕραιτό BO b 6—c 1 λόγων—εὐεπείας om B

τὴν οἰκείαν γλῶσσαν εὐφραδοῦς ἀπαγγελίας, ἐξ ἔτι
νηπίας αὐτοῖς παρεδίδοσαν ἡλικίας. Ναὶ μὴν καὶ τῶν
πρώτων μαθημάτων δευτερωταί τινες ἦσαν αὐτοῖς·
(οὕτω δὲ φίλον τοὺς ἐξηγητὰς τῶν παρ' αὐτοῖς γραφῶν
ὀνομάζειν·) οἳ τὰ δι' αἰνιγμῶν ἐπεσκιασμένα, εἰ καὶ μὴ
τοῖς πᾶσι, τοῖς γοῦν πρὸς τὴν τούτων ἀκοὴν ἐπιτηδείοις,
δι' ἑρμηνείας καὶ σαφηνείας ἐξέφαινον. Ταύτῃ τοι
πάλιν ὁ σοφώτατος παρὰ τοῖσδε Σολομῶν ἐνθένδε ποθὲν
d τὴν καταρχὴν τοῦ τῶν Παροιμιῶν ἐποιήσατο συγγράμ-
ματος, μονονουχὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ τῆς γραφῆς ταύτην
εἶναι διδάξας, δι' ὧν αὐτοῖς ῥήμασι δεῖν ἔφησε πάντα
ἄνδρα *γνῶναι σοφίαν καὶ παιδείαν, καὶ νοῆσαι λόγους φρονήσεως,*
δέξασθαί τε στροφὰς λόγων, νοῆσαί τε δικαιοσύνην ἀληθῆ, καὶ
κρίμα κατευθύνειν. Ἵνα δῷ, φησίν, *ἀκάκοις πανουργίαν, παιδί*
τε νέῳ αἴσθησίν καὶ ἔννοιαν. Τῶνδε γὰρ ἀκούσας σοφὸς σοφώ-
τερος ἔσται, ὁ δὲ νοήμων κυβέρνησιν κτήσεται· νοήσει τε παρα-
βολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον ῥήσεις τε σοφῶν καὶ αἰνίγματα. Καὶ
τὰ μὲν τῆς τοῦ δηλωθέντος συγγράμματος ἐπαγγελίας
τοιαῦτά τινα ἦν· τὰς δ' ἐν μέρει τῶν λεχθέντων προ-
p. 514 τάσεις, καὶ τούτων τὰς ἐπιλύσεις, τήν τε λογικὴν πραγ-
ματείαν οἰκείως τῇ τῶν ἀνδρῶν σοφίᾳ τε καὶ φωνῇ διὰ
πασῶν τῶν παρ' αὐτοῖς προφητικῶν γραφῶν φερομένην,
ὅτῳ φίλον, τῆς τούτων ἐντεύξεως τὰς βίβλους ἐπὶ σχολῆς
μετὰ χεῖρας λαβὼν εἴσεται. Εἰ δέ τις καὶ τῆς γλώσσης
αὐτῆς φιλοκάλως γένοιτο ἐν πείρᾳ, ἴδοι ἄν, οἷα παρὰ
βαρβάροις, ἄνδρας λογικωτάτους, οὐδὲν σοφιστῶν οὐδὲ
b ῥητόρων ἀποδέοντας τῇ οἰκείᾳ γλώσσῃ. Εἶεν δ' ἂν

513 d 4 Prov. i. 2

c 2 γλῶτταν BI ἀπαγγελίας] εὐεπείας O c 8—d 3 ταύτῃ—διδάξας om B d 2 τῆς γραφῆς αὐτῷ O d 4 καὶ νοῆσαι] νοῆσαί τε LXX d 7 τε] δὲ LXX καὶ] pr τε LXX d 8 κτίσεται I
514 a 5 γλώττης I a 6 οἷα] om O[vid] b 1 γλώττῃ I εἶεν—συντεταγμένοι om B

αὐτοῖς καὶ ἔμμετροι ποιήσεις, ὡς ἡ μεγάλη Μωσέως ᾠδή, καὶ τοῦ Δαβὶδ ὁ ριη′ Ψαλμός, τῷ καλουμένῳ παρ᾽ Ἕλλησιν ἡρῴῳ μέτρῳ συντεταγμένοι. Φασὶ γοῦν ἑξάμετρα εἶναι ταῦτα, δι᾽ ἑκκαίδεκα συλλαβῶν πεποιημένα. Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ τὰ παρ᾽ αὐτοῖς στιχήρη δι᾽ ἐπῶν λέγεται τριμέτρων τε καὶ τετραμέτρων κατὰ τὴν οἰκείαν αὐτῶν συγκεῖσθαι φωνήν. Καὶ τὰ μὲν τῆς λέξεως αὐτοῖς ὧδέ πῃ λογικῆς συνέσεως ἔχει· τὰ δὲ δὴ τῆς διανοίας οὐδ᾽ ἔστι παραβαλεῖν ἀνθρώποις· Θεοῦ γὰρ καὶ αὐτῆς ἀληθείας λόγια δι᾽ αὐτῶν ἐκπεφωνημένα, c
θεσπίσματα, καὶ προρρήσεις, μαθήματά τε εὐσεβῆ, καὶ τῆς τῶν ὄντων ἐπιγνώσεως δόγματα περιειλήφασι. Τεκμήρια δ᾽ ἂν λάβοις τῆς παρὰ τοῖς ἀνδράσι λογικῆς ἀκριβείας ἀπὸ τῆς ὀρθότητος τῆς τῶν ὀνομάτων θέσεως, ἧς πέρι καὶ ὁ Πλάτων τῇ Ἑβραίων μαρτυρῶν δόξῃ δῆλος ἂν εἴη, καὶ κατ᾽ αὐτό γε τοῦτο σύμφωνος ὢν τῇ κατὰ τοὺς ἄνδρας φιλοσοφίᾳ, ὡς γοῦν ἐκ τούτων διαγνῶναι ῥᾴδιον.

6. Πρώτου Μωσέως μακρῷ πρόσθεν ἢ τὸ φιλοσοφίας d
ὄνομα εἰς Ἕλληνας ἐλθεῖν διὰ πάσης αὐτοῦ τῆς γραφῆς μυρία περὶ τῆς τῶν ὀνομάτων θέσεως πεπραγματευμένου, καὶ τοτὲ μὲν φυσικώτατα τῶν παρ᾽ αὐτῷ πάντων τὰς ἐπωνυμίας διατεταγμένου, τοτὲ δὲ τῷ Θεῷ τὴν κρίσιν τῆς τῶν εὐσεβῶν ἀνδρῶν μετωνυμίας ἀναθέντος, φύσει τε ἀλλ᾽ οὐ θέσει τὰ ὀνόματα κατὰ τῶν πραγμάτων κεῖσθαι πεπαιδευκότος, ἑπόμενος ὁ Πλάτων συμ- p. 515
φέρεται τοῖς αὐτοῖς, οὐκ ἄλλως ἢ βαρβάρων μνησθείς, καὶ παρὰ τοῖσδε φήσας τόνδε σώζεσθαι τὸν τρόπον,

---

514 b 4 cf Cyrill. *adv. Iulian.* 222

---

c 4 *τεκμήρια—θέσεως* om B   d 1 *φιλοσοφίας*] pr *τῆς* I   d 3 *πραγματευομένου* BO   515 a 2 *ἄλλων* coniec Vig.   a 3 *καὶ—τρόπον* om B

τάχα που τοὺς Ἑβραίους αἰνιττόμενος, ἐπεὶ μηδὲ παρ' ἑτέροις βαρβάροις ῥᾴδιον τὴν τοιάνδε παραφυλάξαι θεωρίαν. Λέγει δ' οὖν ἐν Κρατύλῳ·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Καὶ οὐ τοῦτο εἶναι ὄνομα ὃ ἄν τινες συνθέμενοι καλεῖν καλῶσι, τῆς αὐτῶν φωνῆς μόριον ἐπιφθεγγόμενοι, ἀλλ' ὀρθότητά τινα τῶν ὀνομάτων πεφυκέναι καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις τὴν αὐτὴν ἅπασι.

Καὶ προϊὼν ἑξῆς φησίν·

b Οὐκοῦν οὕτως ἀξιώσεις καὶ τὸν νομοθέτην τόν τε ἐνθάδε καὶ τὸν ἐν τοῖς βαρβάροις, ἕως ἂν τὸ τοῦ ὀνόματος εἶδος ἀποδιδῷ τὸ προσῆκον ἑκάστῳ ἐν ὁποιαισοῦν συλλαβαῖς, οὐδὲν χείρω νομοθέτην εἶναι τὸν ἐνθάδε ἢ τὸν ὁπουοῦν ἄλλοθι.

Εἶθ' ἑξῆς πάλιν τὸν ἐπιστήμονα τῆς ὀρθότητος τῶν ὀνομάτων διαλεκτικὸν εἶναι φήσας καὶ νομοθέτην, οὕτω λέγει·

Τέκτονος μὲν ἄρα ἔργον ἐστὶ τὸ ποιῆσαι πηδάλιον ἐπιστατοῦντος κυβερνήτου, εἰ μέλλει καλὸν εἶναι τὸ πηδάλιον.

Φαίνεται.

Νομοθέτου δέ γε, ὡς ἔοικεν, ὄνομα, ἐπιστάτην ἔχοντος διαλεκ-
c τικὸν ἄνδρα, εἰ μέλλει καλῶς ὄνομα τεθήσεσθαι.

Ἔστι ταῦτα.

Κινδυνεύει ἄρα, ὦ Ἑρμόγενες, εἶναι οὐ φαῦλον, ὡς σὺ οἴει, ἡ τοῦ ὀνόματος θέσις, οὐδὲ φαύλων ἀνδρῶν, οὐδὲ τῶν ἐπιτυχόντων. Καὶ Κρατύλος ἀληθῆ λέγει, λέγων φύσει τὰ ὀνόματα εἶναι τοῖς πράγμασι, καὶ οὐ πάντα δημιουργὸν ὀνομάτων εἶναι, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνον τὸν ἀποβλέποντα εἰς τὸ τῇ φύσει ὄνομα ὂν ἑκάστῳ, καὶ

515 a 7 Plat. *Crat.* 383 a b 1 ibid 390 A b 8 ibid 390 D

a 11—b 6 *καὶ—οὕτω* om B b 1 *καὶ* 2°—*ἐνθάδε*] om I b 4 *ἄλλοθεν* I b 8 *τὸ*] om Plat. c 1 *θήσεσθαι* Plat. c 3 *ὦ*] om I c 7 *ὂν*] *ὃν* I

δυνάμενον αὐτοῦ τὸ εἶδος τιθέναι εἴς τά τε γράμματα καὶ τὰς ΠΛΑΤΩΝΟΣ
συλλαβάς.

Τοσαῦτα εἰπών, μετὰ πλεῖστα βαρβάρων αὖθις ἀνα- d
φέρει τὴν μνήμην, κἄπειτα εἰς Ἕλληνας παρὰ βαρβάρων ἥκειν τὰ πολλὰ τῶν ὀνομάτων διαρρήδην ὁμολογεῖ, φάσκων αὐτοῖς ῥήμασιν·

Ἐννοῶ ὅτι πολλὰ οἱ Ἕλληνες ὀνόματα, ἄλλως τε καὶ οἱ ὑπὸ τοῖς βαρβάροις οἰκοῦντες, παρὰ τῶν βαρβάρων εἰλήφασι.

Τί οὖν δή;

Εἴ τις ζητοῖ ταῦτα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν ὡς ἐοικότως κεῖται, ἀλλὰ μὴ κατ' ἐκείνην ἐξ ἧς τὸ ὄνομα τυγχάνει ὄν, οἶσθα ὅτι ἀποροῖ ἄν.

Εἰκότως.

Ταῦτα ὁ Πλάτων. Φθάνει γε μὴν αὐτὸν ὁ Μωσῆς,
ὃς οἷα δὴ σοφὸς νομοθέτης ὢν ὁμοῦ καὶ διαλεκτικός,
ἐπάκουσον τί φησί. Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἐκ τῆς γῆς πάντα p. 516
τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἤγαγεν
αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδάμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. Καὶ πᾶν ὃ ἂν
ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ἦν ὄνομα αὐτοῦ. Διὰ
γὰρ τοῦ φάναι τοῦτο ἦν ὄνομα αὐτοῦ, τί ἄλλο ἢ κατὰ φύσιν
τεθεῖσθαι τὰς προσηγορίας παρίστησι; Τὸ γὰρ ἐπι-
κληθὲν ἄρτι φησὶ τοῦτο καὶ πάλαι πρότερον ἐν τῇ φύσει
περιέχεσθαι, εἶναί τε καὶ προϋπάρχειν ἑκάστῳ τῶν
ἐπωνομασμένων τοῦτο ὄνομα, ὅπερ ὁ δηλούμενος ἄνθρω- b
πος ἐπιθειάσας δυνάμει κρείττονι τέθειται. Καὶ αὐτὸ
δὲ τὸ Ἀδάμ, Ἑβραῖον ὑπάρχον ὄνομα, παρὰ τῷ Μωσεῖ

d 5 Plat. *Crat.* 409 D 516 a 1 Gen. ii. 19

c 8 τε τὰ B Plat. d 1 τοσαῦτα] ταῦτα O d 5 ἐννοῶ] + γὰρ Plat. οἱ 2°] om IO d 8 ζητοίη BO εἰκότως Plat. d 10 ἀποροίη O d 12 αὐτὴν I 516 a 1 Θεὸς] + ἔτι LXX a 3 ἰδεῖν] post καλέσει αὐτά O ἐὰν LXX^A a 4 ἦν] om LXX a 6 παρίστησι τὰς προσηγορίας BO a 8 εἶναι—τέθειται om B b 3 Ἑβραίων I

τοῦ γηγενοῦς ἀνθρώπου γένοιτ' ἂν ἐπώνυμον, ὅτι δὴ παρ' Ἑβραίοις Ἀδὰμ ἡ γῆ καλεῖται, παρ' ὃ καὶ ὁ πρῶτος γηγενὴς ἐτύμως Ἀδὰμ ὑπὸ Μωσέως ἀνείρηται. Ἔχοι δ' ἂν καὶ ἄλλην ἡ προσηγορία διάνοιαν, εἰς τὸ ἐρυθρὸν μεταλαμβανομένη, καὶ τὴν τοῦ σώματος παριστῶσα φύσιν. Ἀλλὰ τὸν μὲν γεώδη, καὶ γήϊνον, καὶ
c γηγενῆ, ἢ τὸν σωματικὸν καὶ σάρκινον ἄνθρωπον, τῷ τοῦ Ἀδὰμ ἐπεσημήνατο προσρήματι. Καλοῦσι δὲ καὶ ἄλλως παῖδες Ἑβραίων τὸν ἄνθρωπον, Ἐνὼς ἐπονομάζοντες, ὃν δή φασιν εἶναι τὸν ἐν ἡμῖν λογικόν, ἕτερον ὄντα τὴν φύσιν τοῦ γεώδους Ἀδάμ. Διάνοιαν δὲ περιέχει καὶ ὁ Ἐνὼς οἰκείαν, ἐπιλήσμων τῇ Ἑλλήνων ἑρμηνευόμενος φωνῇ. Τοιοῦτον δὲ πέφυκεν ὑπάρχειν τὸ ἐν ἡμῖν λογικόν, τῆς πρὸς τὸ θνητὸν καὶ ἄλογον συμπλοκῆς ἕνεκα. Τὸ μὲν γὰρ πάντῃ καθαρὸν καὶ
d ἀσώματον καὶ θεῖον καὶ λογικὸν οὐ μόνον τῶν πρόσθεν γενομένων τὴν μνήμην, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι τὴν γνῶσιν, δι' ἄκραν ἀρετὴν θεωρίας περιείληφε. Τὸ δ' ἐν σαρξὶ πεπιλημένον, ὀστέοις τε καὶ νεύροις καταπεπαρμένον, ὄγκον τε μέγαν καὶ βαρὺν ἐπηχθισμένον τὸ σῶμα, λήθης πολλῆς καὶ ἀμαθίας συνιδὼν ὁ παρ' Ἑβραίοις λόγος εὐθυβόλῳ κέκληκε προσρήματι, Ἐνὼς ἐπονομάσας, ὅπερ δηλοῖ τὸν ἐπιλήσμονα. Κεῖται γοῦν παρά τινι προφήτῃ, Τί ἐστι ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ; Ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; Ἀνθ' οὗ τὸ Ἑβραϊκὸν ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης τοῦ ἀνθρώπου κλήσεως τὸ Ἐνὼς περιείληφεν· ὡσεὶ ἔλεγε σαφέστερον, τί οὗτός ἐστιν ὁ ἐπιλήσμων, ὅτι σύ, ὦ Θεέ, μιμνήσκῃ αὐτοῦ,

---

d 9 Ps. viii. 5

---

b 6 ἐτύμως] om O b 7 ἔχοι] ἔχει I c 1 ἢ] om BO c 7—d 8 τοιοῦτον—ἐπιλήσμονα om B d 1 καὶ 2°] om IO d 2 ἔσεσθαι] om I d 7 λόγιος O d 9 τίς LXX[A] d 12 ἐστιν οὗτος BO

καίπερ ὄντος ἐπιλήσμονος; Τὸ δέ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι p. 517
ἐπισκέπτῃ αὐτόν, ἢ υἱὸς Ἀδὰμ κεῖται παρὰ τοῖς δηλουμένοις· ὡς εἶναι τὸν αὐτὸν καὶ Ἀδὰμ καὶ Ἐνώς· τοῦ μὲν σαρκικοῦ διὰ τοῦ Ἀδάμ, τοῦ δὲ λογικοῦ διὰ τοῦ Ἐνὼς παρισταμένου.

Καὶ τὰ μὲν Ἑβραίων λόγια οὕτω πως διαιρεῖ τὴν ἐτυμολογίαν. Ὁ δὲ Πλάτων τὸν ἄνθρωπον τῇ Ἑλλήνων φωνῇ παρὰ τὸ ἀναθρεῖν φησὶ κεκλῆσθαι, λέγων·

Ὁ δὲ ἄνθρωπος ἅμα ἑώρακε, τοῦτο δέ ἐστιν ὄπωπε, καὶ ἀναθρεῖ ΠΛΑΤΩΝΟΣ
καὶ λογίζεται τοῦτο ὃ ὄπωπεν, ἵνα ᾖ ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε. b

Πάλιν Ἑβραῖοι τὸν ἄνδρα ΕΙΣ καλοῦσι. Παρῆκται δὲ αὐτοῖς τοὔνομα ἀπὸ τοῦ Ἔς, δι' οὗ σημαίνουσι τὸ πῦρ, ἵνα ᾖ παρὰ τὸ θερμὸν καὶ διάπυρον τῆς τοῦ ἀνδρὸς φύσεως ὁ ἀνὴρ ὠνομασμένος. Ἡ δὲ γυνή, ἐπείπερ εἴρηται ἐκ τοῦ ἀνδρὸς εἰλῆφθαι, καὶ τὴν προσηγορίαν ἐπικοινωνεῖ τῷ ἀνδρί. ΕΣΣΑ γὰρ ἡ γυνὴ λέγεται παρ' αὐτοῖς, ὥσπερ ΕΙΣ ὁ ἀνήρ. Ὁ δὲ Πλάτων τὸν ἄνδρα παρὰ τὴν ἄνω ῥοὴν ὀνομάζεσθαι λέγει· καὶ ἐπιλέγει·

Ἡ δὲ γυνὴ γονή μοι φαίνεται βούλεσθαι εἶναι.

Πάλιν Μωσῆς τὸν οὐρανὸν ἐτύμως τῇ Ἑβραίων c
γλώσσῃ "στερέωμα" προσαγορεύει, παρὰ τὸ πρῶτον εἶναι μετὰ τὴν ἀσώματον καὶ νοερὰν οὐσίαν τοῦδε τοῦ κόσμου στερεὸν καὶ αἰσθητὸν σῶμα. Ὁ δὲ Πλάτων τῷ οὐρανῷ φησὶν ὀρθῶς ὄνομα κεῖσθαι διὰ τὸ ἄνω ὁρᾶν ποιεῖν. Πάλιν Ἑβραῖοι τὸ μὲν ἀνωτάτω τοῦ Θεοῦ

---

517 a 1 Ps. viii. 5 **a** 9 Plat. *Crat.* 399 C **b** 10 ibid 414 A
c 5 Cf ibid 396 C

---

517 a 2 Ἀδὰμ] *ἀνθρώπου* LXX, Heb אדם **a** 7 *ἑτοιμολογίαν* IO **a** 9 *ὄπωπε*] pr *τὸ* Plat. **b** 1 *ὃ*] *ἢ* I *ἵνα ᾖ*] *ἐντεῦθεν δὲ δὴ μόνον τῶν θηρίων ὀρθῶς ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος ὠνομάσθη* Plat. **b** 2 ΕΙΣ] *εἶς* I, *εις* O **b** 3 *δι' οὗ*] *διὸ* I **b** 9 *τὴν*] *τὸν* I **b** 10 *ἡ δὲ γυνὴ*] *γυνὴ δὲ* Plat.

κύριον ὄνομα ἄρρητον εἶναι καὶ ἄφθεγκτον, οὐδὲ φαντασίᾳ διανοίας ληπτόν εἶναί φασιν· αὐτὸ δὲ τοῦτο καθ' ὃ Θεὸν ὀνομάζομεν, Ἐλωεὶμ καλοῦσι, παρὰ τὸ Ἤλ, ὡς
d ἔοικε· τοῦτο δ' ἑρμηνεύουσι ἰσχὺν καὶ δύναμιν· ὥστ' εἶναι τοῦ Θεοῦ τοὔνομα παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ἀμφ' αὐτὸν δυνάμεώς τε καὶ ἰσχύος ἐπιλελογισμένον, δι' ἧς νοεῖται παντοδύναμος, καὶ πάντα ἰσχύων, ὡς ἂν τὰ πάντα συστησάμενος. Ὁ δὲ Πλάτων θεὸν καὶ θεοὺς παρὰ τὸ θέειν, ὅπερ ἐστὶ τρέχειν, τοὺς ἐν οὐρανῷ φωστῆρας ἐπικεκλῆσθαί φησι.

Τοιαῦτα δή τινα, ὡς ἐν τύπῳ φάναι, τὰ παρ' Ἑβραίοις καὶ τὰ παρὰ Πλάτωνι περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων διηκρίβωται. Καὶ τὰς ἐν ἀνθρώποις δὲ προσηγορίας μετά τινος διανοίας φησὶν ὁ Πλάτων τεθεῖσθαι, καὶ τόν γε λόγον ἀποδιδόναι πειρᾶται, οὐκ οἶδ' ὅπως τὸν μὲν Ἕκτορα κεκλῆσθαι εἰπὼν ἀπὸ τοῦ ἔχειν καὶ κρατεῖν,
p. 518 διὰ τὸ βασιλέα εἶναι τῶν Τρώων· τὸν δὲ Ἀγαμέμνονα διὰ τὸ ἄγαν μένειν, καὶ τοῖς δόξασι περὶ τῶν Τρώων εὐτόνως καὶ καρτερῶς παραμένειν· τὸν δὲ Ὀρέστην, διὰ τὸ ὀρεινὸν καὶ ἄγριον καὶ θηριῶδες τοῦ τρόπου· καὶ τὸν μὲν Ἀτρέα, διὰ τὸ ἀτηρόν τινα γεγονέναι τὸ ἦθος· τὸν δὲ Πέλοπα, οἷόν τινα οὐ τὰ πόρρω, ἀλλὰ μόνα τὰ πελας καὶ ἐγγὺς ὁρῶντα· τὸν δὲ Τάνταλον ταλάντατόν τινά φησι διὰ τὰ περὶ αὐτὸν δυστυχήματα σημαίνειν. Ταῦτα καὶ τοιαῦτα μυρία ἄλλα εὕροις ἂν εἰρημένα τῷ Πλάτωνι,
b φύσει τεθεῖσθαι ἀλλ' οὐ θέσει τοῖς πρώτοις τὰ ὀνόματα διδάσκειν πειρωμένῳ. Ἀλλ' οὐ καὶ τὰ παρὰ Μωσεῖ

---

d 5 Plat. *Crat.* 397 C d 9 ibid 393 A 518 a 1 ibid 395 A
a 3 ibid 394 E a 4 ibid 395 B

---

c 7 *ἄφθεκτον* (sic) O *οὐδὲ*] pr *καὶ* I c 9 *Ἐλωΐ* I d 8 *τοιαῦτα—φησὶν* om B d 9 *ὀρθότητος*] *ὀρθώσεως* I 518 a 2 *καὶ—παραμένειν* om B *περὶ*] *παρὰ* I, *κατὰ* coniec Vig. a 5 *τὸ*] *τὶ* I a 7 *τινά*] *τί* I a 8 *διστυχήματα* I *σημένειν* I b 1 *φύσει—πεποιημένα* om B

βεβιασμένα ἂν εἴποις, οὐδέ γε κατά τινα σοφιστικὴν εὑρεσιλογίαν πεποιημένα, μαθὼν ὡς ὁ μὲν παρ᾽ Ἑβραίοις Κάϊν "ζῆλος" παρ᾽ Ἕλλησι μεταλαμβάνεται· τούτου δ᾽ ἠξιώθη τοῦ προσρήματος ὁ δηλούμενος, διὰ τὸ ζηλῶσαι τὸν ἀδελφὸν τὸν Ἄβελ. Καὶ ὁ Ἄβελ δὲ ἑρμηνεύεται "πένθος," τοῦ τοιοῦδε πάθους γεγονὼς καὶ αὐτὸς τοῖς γονεῦσιν αἴτιος, οἳ κατά τινα θειοτέραν προμήθειαν γενομένοις τοῖς παισὶ ταύτας τέθεινται τὰς c
ἐπωνυμίας. Τί δ᾽ εἴ σοι τὸν Ἀβραὰμ παραφέροιμι; Μετεωρολόγος τις οὗτος, καὶ τῆς τῶν ἄστρων θεωρίας τῶν τε κατ᾽ οὐρανὸν μαθημάτων εἰδήμων τὸ πρίν, ὅτε τῆς Χαλδαϊκῆς μετεποιεῖτο σοφίας, γεγονώς, Ἀβρὰμ ἐκαλεῖτο· τοῦτο δ᾽ Ἑλλήνων φωνῇ πατέρα μετέωρον σημαίνει. Ἀλλ᾽ ὁ Θεός γε αὐτὸν τῶν τῇδε ἐπὶ τὰ ἀφανῆ καὶ τῶν ὁρωμένων ἐπέκεινα προάγων, εὐθυβόλῳ κέχρηται μετωνυμίᾳ, Οὐκέτι, φήσας, κληθήσεται τὸ ὄνομά σου Ἀβράμ, ἀλλ᾽ Ἀβραὰμ ἔσται τὸ ὄνομά σου, ὅτι πατέρα d
πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε. Τοῦτο δ᾽ ὁποίας ἔχεται διανοίας μακρὸς ἂν εἴη λόγος. Ἀπαρκεῖ δὲ κἂν τούτῳ τὸν Πλάτωνα μάρτυρα τοῦ λόγου παραθέσθαι, ὑπὸ θειοτέρας δυνάμεως ἔνια τῶν ὀνομάτων τεθεῖσθαι φάμενον. Λέγει δ᾽ οὖν αὐτοῖς ῥήμασιν·

Ἐσπουδάσθαι γὰρ ἐνταῦθα μάλιστα πρέπει τὴν θέσιν τῶν ὀνομάτων· ἴσως δὲ ἔνια αὐτῶν καὶ ὑπὸ θειοτέρας δυνάμεως ἢ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐγενήθη. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Τοῦτό γέ τοι αὐτὸ διὰ πλειόνων καὶ ἡ παρ᾽ Ἑβραίοις ἱερὰ πιστοῦται γραφή· πρῶτός τε Μωσῆς ἁπάντων, ὃς

c 9 Gen. xvii. 5 d 7 Plat. *Crat.* 397 B

b 5 παρ᾽ Ἕλλησι—Ἄβελ om B c 1 τὰς] om I c 9 οὐκέτι, φήσας, κληθήσεται] οὐκέτι κληθήσῃ φήσας I, οὐ κληθήσεται ἔτι LXX d 1 ἔσται Ἀβραὰμ LXX d 2 ἔχεται] pr ἂν BO d 9 ἐγεννήθη O, ἐτέθη Plat.

ἐκ θειοτέρας δυνάμεως τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὸν τούτου παῖδα
p. 519 τὸν Ἰσαὰκ καὶ ἔτι τὸν Ἰσραὴλ ἐπωνομάσθαι ἐδίδαξε.
Γέλως δὲ ὁ Ἰσαὰκ ἑρμηνεύεται, τὸ τῆς ἐναρέτου χαρᾶς ἐπαγόμενος σύμβολον, ἣν τοῖς θεοφιλέσι γέρας ἐξαίρετον δώσειν ὁ Θεὸς ἐπήγγελται. Ὁ δὲ τούτου παῖς Ἰσραὴλ ἦν μὲν τὸ πρὶν τὸ τοῦ Ἰακὼβ ὄνομα ἐπενηνεγμένος, ἀντὶ δὲ τοῦ Ἰακὼβ ὁ Θεὸς αὐτῷ τὸ τοῦ Ἰσραὴλ ὄνομα δωρεῖται, τὸν ἀσκητὴν καὶ πρακτικὸν ἐπὶ τὸν θεωρητικὸν μεταστησάμενος. Πτερνιστὴς γὰρ ὁ Ἰακὼβ ἑρμηνεύεται, ὡς τὸν ἀρετῆς ἐναθλῶν ἀγῶνα· Ἰσραὴλ
b δὲ ὁρῶν Θεόν, ὁποῖος ἂν εἴη ὁ γνωστικὸς καὶ θεωρητικὸς ἐν ἀνθρώπῳ νοῦς. Τί με δεῖ νῦν τοῦ πανσόφου Μωσέως ἢ τῶν παρ' Ἑβραίοις ἱερῶν λογίων διὰ μυρίων ἄλλων τὴν ὀρθότητα τῆς τῶν οἰκείων ὀνομάτων θέσεως ἐξαπλοῦν, μακροτέρας σχολῆς δεομένων τῶν κατὰ τὸν τόπον; Αὐτίκα δὴ καὶ τῶν πρώτων τῆς γραμματικῆς στοιχείων Ἕλληνες μὲν οὐκ ἂν ἔχοιεν τὰς ἐτυμολογίας εἰπεῖν, οὐδ' αὐτός γ' ἂν φαίη Πλάτων τὸν λόγον ἢ τὸν λογισμὸν τῶν φωνηέντων ἢ τῶν συμφώνων. Ἑβραίων
c δ' ἂν εἴποιεν παῖδες τοῦ τε Ἄλφα τὴν αἰτίαν, ὃ παρ' αὐτοῖς καλεῖται Ἄλφ, τοῦτο δὲ σημαίνει μάθησιν· καὶ τοῦ Βῆτα, ὅπερ Βὴθ φίλον αὐτοῖς προσαγορεύειν, οὕτω δὲ τὸν οἶκον ὀνομάζουσιν· ὥστε δηλοῦν τὴν διάνοιαν, μάθησις οἴκου· ὡσεὶ σαφέστερον ἐλέγετο, διδαχή τις καὶ μάθησις οἰκονομίας. Καὶ τὸ Γάμμα δὲ παρ' αὐτοῖς κέκληται Γῖμελ· οὕτω δὲ τὴν πλήρωσιν ὀνομάζουσιν. Εἶτ' ἐπειδὴ τὰς δέλτους Δὲλθ καλοῦσι, τὸ τέταρτον στοιχεῖον οὕτω προσεῖπον, ὁμοῦ διὰ τῶν δύο στοιχείων
d σημαίνοντες, ὡς ὅτι ἡ ἔγγραφος μάθησις πλήρωσίς ἐστι δέλτων. Ἐπιὼν δέ τις καὶ τὰ λοιπὰ τῆς γραμματικῆς

519 b 3 λόγων O cf 516 d 7   b 4 ἐξαπλῶν I   b 7 ἑτοιμολογίας O cf 517 a 7   b 8 φαίην O   c 8 ἐπεὶ O

στοιχεῖα, μετά τινος αἰτίας καὶ λογισμοῦ εὕροι ἂν ἕκαστα παρ' αὐτοῖς ὠνομασμένα. Ἐπεὶ καὶ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ σύνθεσιν μιᾶς τινὸς ἀπορρήτου προσηγορίας περιέχειν φασὶν ἐκφώνησιν, ἣν διὰ τεσσάρων στοιχείων παῖδες Ἑβραίων σημειούμενοι ἐπὶ τῆς ἀνωτάτω τοῦ Θεοῦ δυνάμεως κατατάττουσιν, ἄλεκτόν τι τοῖς πολλοῖς καὶ ἀπόρρητον τοῦτ' εἶναι παῖς παρὰ πατρὸς εἰληφότες. Καὶ τῶν παρ' Ἕλλησι δὲ σοφῶν, οὐκ οἶδ' ὁπόθεν, τις τοῦτο μαθὼν ᾐνίξατο, ὧδέ πῃ δι' ἐπῶν φήσας·

Ἑπτά με φωνήεντα Θεὸν μέγαν ἄφθιτον αἰνεῖ p. 520
γράμματα, τὸν πάντων ἀκάματον πατέρα.
Εἰμὶ δ' ἐγὼ πάντων χέλυς ἄφθιτος, ἣ τὰ λυρώδη
ἡρμοσάμην δίνης οὐρανίοιο μέλη.

Εὕροις δ' ἂν καὶ τῶν λοιπῶν παρ' Ἑβραίοις στοιχείων, ἐπιστήσας ἑκάστῳ, τὰ σημαινόμενα· τοῦτο δὲ ἤδη καὶ διὰ τῶν πρόσθεν ἡμῖν συνέστη, ὁπηνίκα παρὰ βαρβάρων τὰ πάντα ὠφελῆσθαι τοὺς Ἕλληνας ἀπεδείκνυμεν. b
Πολλὴν δ' ἄν τις καταμάθοι, τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν πολυπραγμονῶν, ὀνομάτων ὀρθότητα παρὰ τοῖς ἀνδράσι φερομένην· ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τοῦ παντὸς ἔθνους τὸ προσηγορικὸν ὄνομα ἀπὸ τοῦ Ἔβερ τὸ παρωνύμιον εἴληφε. Σημαίνει δὲ τοῦτο τὸν "διαπερῶντα·" ἐπεὶ καὶ διάβασις καὶ διαπερῶν τῇ Ἑβραίων φωνῇ "Ἔβερ" ὀνομάζεται. Διδάσκει δὲ ὁ λόγος διαπερᾶν καὶ διαβαίνειν ἀπὸ τῶν τῇδε ἐπὶ τὰ θεῖα, μηδαμῶς τε ἐναπομένειν καὶ ἵστασθαι ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν ὁρωμένων, ἀπὸ δὲ τούτων ἐπὶ τὰ ἀφανῆ c
καὶ ἀόρατα τῆς περὶ τοῦ τῶν ὅλων ποιητοῦ τε καὶ

---

520 a 1 Brunck, *Analecta Gr.* iii. p 280

---

d 5 *τὸ αὐτὸ*] *ταὐτὸ* I, *ταὐτῷ* O **d** 8 *τι*] + *τοῦτο* O **d** 10 *προσειληφότες* I *καὶ τῶν—μέλη* om BO **520 a** 6—**b** 6 *τοῦτο—διαπερῶντα* om B **b** 2 *γλῶτταν* I **b** 3 *ὀρθότητι* I **b** 5 *ἀπὸ*] + *δὲ* I **b** 8 *περᾶν* I **c** 2 *ἀόρατα*] pr *τὰ* O

δημιουργοῦ θεολογίας διαβαίνειν. Ταύτῃ τοι τοὺς πρώτους μόνῳ τῷ πανηγεμόνι καὶ αἰτίῳ τῶν ὅλων ἀνακειμένους, εὐσεβείᾳ τε καθαρᾷ καὶ ἀληθεῖ προσανέχοντας, Ἑβραίους ἐφώνουν, περατικούς τινας καὶ διαβεβηκότας τῇ διανοίᾳ τοὺς τοιούσδε ἀποκαλοῦντες. Καὶ τί με δεῖ ἐπὶ πλεῖον μηκύνειν τὰ πάντα συνάγοντα τῆς τῶν Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ὀρθότητός τε καὶ ἀκριβείας, τοῦ
d προβλήματος οἰκείας δεομένου πραγματείας; Πλὴν ὡς ἐν τύπῳ φάναι, ἡγοῦμαι καὶ διὰ τῶν λεχθέντων τῆς παρ' Ἑβραίοις λογικῆς διδασκαλίας τὴν ἀπόδειξιν παρεσχηκέναι· εἰ δὴ κατὰ τὸν Πλάτωνα οὐ φαύλων ἦν ἀνδρῶν οὐδὲ τῶν τυχόντων, ἀλλὰ σοφοῦ καὶ διαλεκτικοῦ τινὸς νομοθέτου, φύσιν ὀνομάτων οἰκείαν τοῖς πράγμασιν εὑρέσθαι, οἷος ἡμῖν ὁ Μωσῆς καὶ τὰ Ἑβραίων ἀποδέδεικται λόγια. Τί δὴ οὖν μετὰ τὰ λογικὰ ἕπεται ἢ τὰ φυσικὰ ἐπισκέψασθαι, ὅπως ποτὲ καὶ περὶ ταῦτα εἶχον Ἑβραίων παῖδες;

p. 521 7. Καὶ τὸ τρίτον δὲ μέρος τῆς καθ' Ἑβραίους φιλοσοφίας,—τοῦτο δ' ἦν τὸ φυσικόν, διαιρούμενον καὶ παρ' αὐτοῖς εἴς τε τὴν τῶν νοητῶν καὶ ἀσωμάτων ἐποπτείαν, καὶ εἰς τὴν τῶν αἰσθητῶν φυσιολογίαν,—οἱ κατὰ πάντα τέλειοι προφῆται ᾔδεσάν τε, καὶ τοῖς οἰκείοις, ὅτε δὴ
b καιρὸς ἐκάλει, κατεμίγνυον λόγοις· οὐ στοχασμοῖς καὶ θνητῆς διανοίας ἐπιτηδεύσει μαθόντες, οὐδ' ἐπὶ διδασκάλοις ἀνδράσι σεμνυνόμενοι, θεοφορήσει δὲ κρείττονος δυνάμεως καὶ θείου πνεύματος ἐπιπνοίᾳ τὴν γνῶσιν ἀνατιθέντες. Ἔνθεν μυρία μὲν αὐτοῖς περὶ τῶν μελλόντων τεθέσπιστο, μυρία δὲ περὶ τῆς τοῦ παντὸς συστάσεως πεφυσιολόγητο, καὶ αὖ πάλιν μυρία περὶ ζώων φύσεως διείληπτο, πλεῖστα δὲ ὅσα καὶ περὶ φυτῶν ταῖς οἰκείαις

c 5 προσανέχονται I c 6 Vid Wyttenbach ad Plut. 31 E c 7 καὶ] om IO δεῖ] + νῦν IO d 8 δὴ] om O 521 a 1 totum cap om B b 6 περὶ] om I

ἕκαστος προφητείαις κατεβέβλητο. Μωσῆς δὲ καὶ
λίθων δυνάμεις εὖ μάλα ἐξεπιστάμενος οὐ παρέργως ἐπὶ c
τῆς τοῦ ἀρχιερέως στολῆς τῇ τούτων κέχρηται θεωρίᾳ.
Καὶ αὖ πάλιν Σολομῶν, εἰ καί τις ἄλλος, ἐν τῇ περὶ
τούτων διαπρέψαι φυσιολογίᾳ πρὸς τῆς θείας μαρτυ-
ρεῖται γραφῆς, ὧδε περιεχούσης· *Καὶ ἐλάλησε Σολομῶν
τρισχιλίας παραβολάς, καὶ ἦσαν ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι, καὶ
ἐλάλησε περὶ τῶν ξύλων, ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ καὶ
ἕως τῆς ὑσσώπου τῆς ἐκπορευομένης διὰ τοῦ τοίχου. Καὶ ἐλάλησε
περὶ τῶν κτηνῶν καὶ περὶ τῶν πετεινῶν καὶ περὶ τῶν ἑρπετῶν καὶ d
περὶ τῶν ἰχθύων. Καὶ παρεγίνοντο πάντες οἱ λαοὶ ἀκοῦσαι τῆς
σοφίας Σολομῶντος, καὶ παρὰ πάντων τῶν βασιλέων τῆς γῆς,
ὅσοι ἤκουσαν τὴν σοφίαν αὐτοῦ.* Ἐντεῦθεν ὁρμώμενος καὶ
ὁ τὴν πανάρετον σοφίαν εἰς αὐτοῦ πρόσωπον ἀναθεὶς
ἔφη· *Αὐτὸς γάρ μοι ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι
σύστασιν κόσμου, καὶ ἐνέργειαν στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ
μεσότητα χρόνων, τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς καιρῶν, ἐνιαυτοῦ
κύκλους, καὶ ἀστέρων θέσεις, φύσεις ζώων καὶ θυμοὺς θηρίων,
πνευμάτων βίας, καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, διαφορὰς φυτῶν,
καὶ δυνάμεις ῥιζῶν, ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ καὶ ἐμφανῆ ἔγνων. Ἡ p. 522
γὰρ πάντων τεχνῖτις ἐδίδαξέ με σοφία.* Πάλιν τε ὁ αὐτὸς
Σολομῶν τὴν ῥευστὴν τῶν σωμάτων οὐσίαν φυσιολογῶν,
ἐν Ἐκκλησιαστῇ φησί· *Ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα
ματαιότης. Τίς περισσεία τῷ ἀνθρώπῳ ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ,
ᾧ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον;* Καὶ ἐπιλέγει· *Τί τὸ γεγονός; Αὐτὸ*

---

521 c 5 1 K. iv. 32 (28) **d 6** Sap. vii. 17 **522 a 4** Eccl. i. 1
a 6 Eccl. i. 9

---

b 9 καταβέβλητο IO **c 2** τῆς] τῇ O στολῇ O κέχρηται] G, κέχρητο I, κεχ; ῆ O **c 5** Σαλωμὼν LXX **c 7** περὶ] ὑπὲρ LXX^B **c 8** τῆς 1°] τοῦ I, om O **d 2** παρεγένοντο O **d 3** Σολομῶντος] pr τοῦ O, Σαλομῶν I, Σαλωμών LXX^B, Σολομών LXX^A **d 4** ἤκουον LXX τῆς σοφίας LXX^B **d 8** ἐνιαυτῶν LXX^B **522 a 1** ἐμφανῆ] LXX, ἀφανῆ Eus. codd **a 6** γεγονός] γένος D LXX^A

τὸ γενησόμενον· Καὶ τί τὸ πεποιημένον; Αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον. Καὶ οὐκ ἔστιν πᾶν πρόσφατον ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ταῦτα γὰρ αὐτῷ καὶ τὰ τοιαῦτα πεφυσιολόγητο περὶ τῆς σωματικῆς
b οὐσίας. Εὕροις δ' ἂν ἐπιὼν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑβραίων σοφοὺς τῆς ὁμοίας οὐκ ἀμοίρους ἐπιστήμης. Φυτῶν γοῦν, ὡς ἔφην ἤδη πρότερον, μυρία καὶ ζώων πέρι, χερσαίων τε καὶ ἐνύδρων, καὶ προσέτι πτηνῶν φύσεως εἴρηται αὐτοῖς. Ναὶ μὴν καὶ περὶ τῶν ἐν οὐρανῷ ἄστρων· ἐπεὶ καὶ Ἄρκτου, καὶ Πλειάδος, Ὠρίωνός τε καὶ Ἀρκτούρου, ὃν Ἀρκτοφύλακα καὶ Βοώτην ὀνομάζειν Ἕλλησι φίλον, μνήμη τις οὐχ ἡ τυχοῦσα τοῖς τῶν δηλουμένων ἐμφέρεται συγγράμμασιν. Ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ συστάσεως κόσμου, τά τε περὶ τῆς
c τοῦ παντὸς τροπῆς τε καὶ ἀλλοιώσεως, ψυχῆς τε περὶ οὐσίας, καὶ λογικῶν ἁπάντων φύσεως ὁρωμένης τε καὶ ἀφανοῦς δημιουργίας, τῆς τε καθόλου προνοίας, καὶ τούτων ἔτι πρότερον τὰ περὶ τοῦ πρώτου τῶν ὅλων αἰτίου, τῆς τε τοῦ δευτέρου θεολογίας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν διανοίᾳ μόνῃ ληπτῶν τοὺς λόγους καὶ τὰς θεωρίας εὖ μάλα καὶ ἀκριβῶς περιειλήφασιν· ὡς μὴ ἂν ἁμαρτεῖν τοὺς μετὰ ταῦτα παρ' Ἕλλησι τὴν τούτων φύσιν ἀνηρευνηκότας πρεσβύταις οἷα νεωτέρους κατηκολουθηκέναι φάναι.
d Ταῦτα μὲν δὴ καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς φυσιολογίας. Διχῇ δὲ καὶ τὸν περὶ τούτων διαστειλάμενοι λόγον, τὸν μὲν περὶ τῶν αἰσθητῶν οὐκ εἰς ἄκρον ᾤοντο δεῖν εἰς τοὺς πολλοὺς ἐκφέρειν, οὐδέ γε τὰς αἰτίας τῆς τῶν ὄντων φύσεως τὸ δημῶδες πλῆθος ἐκδιδάσκειν, πλὴν ὅσον ἦν ἀναγκαῖον εἰδέναι, ὅτι τε μὴ ἀπηυτομάτισται τὸ πᾶν, μηδ' εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ἐξ ἀλόγου φορᾶς ὑφέστηκεν,

---

b 1 ἄλλων O b 10 τὰ 1°] om I c 1 τε 1°] om I περὶ οὐσ.] περιουσίας I c 6 μάλα] om I d 3 εἰς] om O d 4 τοῖς] om I οὐδέ—ἐκδιδάσκειν] om I

ἄγεται δ' ὑφ' ἡνιόχῳ Θεοῦ λόγῳ, καὶ δυνάμει σοφίας
ἀρρήτου διακυβερνᾶται. Περὶ δὲ τῶν νοητῶν, ὅτι μὲν
ἔστι, καὶ τίνα, ὅπῃ τε διατάξεως ἔχει δυνάμεώς τε καὶ
διαφορᾶς, εἴρηται μέν, καὶ ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐγκατα-
βέβληται, εἰς ἐξάκουστόν τε τοῖς πᾶσι παραδέδοται,
καθ' ὅσον εἰδέναι χρῆν τοὺς εὐσεβείας μεταποιουμένους p. 523
εἰς ἀνάληψιν εὐλαβοῦς καὶ σώφρονος βίου. Τὸν δὲ δὴ
βαθὺν καὶ λεληθότα περὶ τούτων λόγον ἐν ἀπορρήτοις
ζητεῖν τε καὶ διδάσκεσθαι κατελίμπανον τοῖς οἵοις τε
τὰ τοιάδε μυεῖσθαι. Βραχέα δὲ καὶ ὡς ἐν τύπῳ φάναι,
εὖ ἂν ἔχοι καὶ τῆς τούτων διελθεῖν ἐποπτείας, τόν τε
Πλάτωνα κἀν τούτῳ τὰ φίλα πεφρονηκότα τοῖς δηλου-
μένοις παραστῆσαι.

8. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν νοητῶν καὶ ἀσωμά- b
των παιδεύσεώς τε καὶ θεωρίας τῷ πανσόφῳ Μωσεῖ καὶ
τοῖς Ἑβραίων προφήταις Πλάτων ὁ θαυμάσιος ἐπηκο-
λουθηκέναι διὰ τῶν οἰκείων φωνῶν ἐστὶ δῆλος· εἴτ' ἐξ
ἀκοῆς εἰς αὐτὸν ἡκούσης μαθών, (ἐπεὶ καὶ συνίσταται c
παρ' Αἰγυπτίοις τηνικάδε τὰς διατριβὰς πεποιημένος,
καθ' ὃν Ἑβραῖοι τῆς οἰκείας δεύτερον ἀποπεσόντες γῆς
Αἰγυπτίοις ἐπεχωρίαζον, Περσῶν ἐπικρατούντων,) εἴτε
καὶ παρ' ἑαυτοῦ τῇ τῶν πραγμάτων ἐπιβαλὼν φύσει,
εἴθ' ὁπωσοῦν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καταξιωθεὶς τῆς γνώσεως.
Ὁ Θεὸς γὰρ αὐτοῖς, φησίν, ἐφανέρωσε. Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους.
Μάθοις δ' ἂν τὸ εἰρημένον ὧδέ πῃ διασκοπούμενος.

9. Μωσέως ἐν ταῖς ἱεροφαντίαις χρησμὸν ἐκ προσ- d

523 c 7 Rom. i. 19

d 10 τε 2°] om I 523 a 3 ἐν] om O a 5 μυεῖσθαι] μεμνῆσθαι Vig. marg καὶ] om IO b 4 διὰ—δῆλος om B c 4 ἐπιχωρίαζον I c 7 φησιν, αὐτοῖς O

ώπου τοῦ Θεοῦ φήσαντος· Ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. Οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, Ὁ ὢν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς, παραθεμένου καὶ τὸν Θεὸν ἄντικρυς μόνον ὄντα, καὶ τῆσδε κυρίως καὶ ἁρμοδίως ἠξιωμένον τῆς κλήσεως ἀποφηναμένου· πάλιν τε αὖ Σολομῶνος περὶ τῆς τῶν αἰσθητῶν καὶ
p. 524 σωματικῶν γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς ἀνειπόντος· Τί τὸ γεγονός; Αὐτὸ τὸ γενησόμενον. Καὶ τί τὸ πεποιημένον; Αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον. Καὶ οὐκ ἔστι πᾶν πρόσφατον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὃ λαλήσει καὶ ἐρεῖ, Ἴδε τοῦτο καινόν ἐστιν· ἤδη γέγονεν ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς γενομένοις ἀπὸ ἔμπροσθεν ἡμῶν· τούτοις δὲ καὶ ἡμῶν ἀκολούθως εἰς δύο τὸ πᾶν διαιρούντων, εἴς τε νοητὸν καὶ αἰσθητόν, καὶ τὸ μὲν νοητὸν ἀσώματον καὶ λογικὸν τὴν φύσιν ἄφθαρτόν τε καὶ ἀθάνατον εἶναι ὁριζομένων, τὸ δ᾽ αἰσθητὸν ἐν ῥύσει καὶ φθορᾷ μεταβολῇ τε καὶ τροπῇ τῆς οὐσίας ὑπάρχειν· πάντων δ᾽
b ἐπὶ μίαν ἀρχὴν ἀνακεφαλαιουμένων, ἕν τε εἶναι τὸ ἀγένητον καὶ τὸ κυρίως καὶ ἀληθῶς ὂν δογματιζόντων, τὸ πάντων ἀσωμάτων τε καὶ σωμάτων αἴτιον· θέα τίνα τρόπον οὐ μόνον τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ καὶ τὰς λέξεις αὐτὰς καὶ τὰ ῥήματα τῆς Ἑβραίων γραφῆς παραξέσας ὁ Πλάτων ἐξοικειοῦται τὸ δόγμα, πλατύτερον ὧδέ πῃ διασαφῶν·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον; Καὶ τί τὸ γινόμενον μὲν ἀεί, ὂν δὲ οὐδέποτε; Τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν, ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὄν· τὸ δὲ αἰσθήσει ἀλόγῳ δοξαστόν, γινόμενον
c καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν.

Ἆρ᾽ οὐ σαφῶς πέφηνεν ὁ θαυμάσιος τὸ μὲν παρὰ

d 2 Ex. iii. 14 524 a 1 Eccl. i. 9 b 8 Plat. *Tim.* 27 D

d 6 *αἰσθ. καὶ σωμ.*] *σωμ. καὶ τῶν αἰσθ.* O 524 a 2 *γεγονός*] *γένος* LXX^A cf 522 a 6 a 4 *ὃ*] *ὃς* LXX a 5 *τούτων* I b 2 *ἀγέννητον* O b 8 *ἔχον*] *ἔχων* O *γενόμενον* BO, *γιγν.* Plat. b 10 *δὲ αἰσθήσει ἀλόγῳ*] *δ᾽ αὖ δόξῃ μετ᾽ αἰσθήσεως ἀλόγου* Plat.

Μωσεῖ φῆσαν λόγιον Ἐγώ εἰμι ὁ ὢν μεταποιήσας διὰ
τοῦ· Τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον; Καὶ τοῦτό γε λευκό-
τερον διασαφήσας ἐν τῷ φάναι, μηδ' ἄλλο εἶναι τὸ
ὂν ἢ τὸ οὐ σαρκὸς ὀφθαλμοῖς ὁρώμενον, νῷ δὲ κατα-
λαμβανόμενον. Ἐρωτήσας γοῦν τί τὸ ὄν, αὐτὸς ἑαυτῷ
ἀποκρίνεται, λέγων· Τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περι-
ληπτὸν ὄν. Τὸ δὲ Σολομώντειον φῆσαν, Τί τὸ γεγονός;
Αὐτὸ τὸ γενησόμενον· Καὶ τί τὸ πεποιημένον; Αὐτὸ τὸ ποιηθησό- d
μενον· αὐτοῖς σχεδὸν ῥήμασι διερμηνεύσας δῆλος ἂν
εἴη, λέγων· Τὸ δ' αἰσθήσει ἀλόγῳ δοξαστόν, γινόμενον καὶ
ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν. Οἷς καὶ ἐπιφέρει·

Ταῦτα γὰρ πάντα μέρη χρόνου, τὸ ἦν, καὶ ἔσται· ἃ δὴ φέροντες ΠΛΑΤΩΝΟΣ
λανθάνομεν ἐπὶ τὴν ἀΐδιον οὐσίαν, οὐκ ὀρθῶς. Λέγομεν γὰρ δή,
ὡς ἦν, ἐστί τε, καὶ ἔσται. Τῇ δὲ τὸ ἔστι μόνον κατὰ τὸν ἀληθῆ
λόγον προσήκει· τὸ δὲ ἦν καὶ τὸ ἔσται περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν
ἰοῦσαν πρέπει λέγεσθαι· κινήσεις γάρ ἐστον. Τὸ δὲ ἀεὶ κατὰ τὰ
αὐτὰ ἔχον ἀκινήτως οὔτε πρεσβύτερον οὔτε νεώτερον προσήκει
γίνεσθαι διὰ χρόνου· οὐδὲ γενέσθαι ποτέ, οὐδὲ γεγονέναι νῦν, p. 525
οὐδ' εἰσαῦθις ἔσεσθαι τὸ παράπαν, οὐδ' ὅσα γένεσις τοῖς ἐν αἰσθήσει
φερομένοις προσῆψεν· ἀλλὰ χρόνου ταῦτα, αἰῶνα μιμουμένου καὶ
κατ' ἀριθμὸν κυκλουμένου, γέγονεν εἴδη. Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὰ
τοιάδε· τὸ γεγονὸς εἶναι γεγονός, καὶ τὸ γιγνόμενον εἶναι γιγνό-
μενον· ἔτι τε τὸ γενησόμενον εἶναι γενησόμενον.

Καὶ ἵνα γε μή τις ἡμᾶς παρερμηνεύειν ἡγήσηται τὰς
τοῦ φιλοσόφου φωνάς, ὑπομνήμασι χρήσομαι τῶνδε b

---

c 3 Ex. iii. 14 c 9 Eccl. i. 9 cf **524** a 1 d 5 Plat. *Tim.* 37 E

---

c 8—d 4 τὸ—ἐπιφέρει om B d 4 ὂν] ὢν O d 5 γὰρ] δὲ Plat. μέρη] μέχρη O τὸ ἦν, καὶ] καὶ τό τ' ἦν τό τ' Plat. ἔσται] + χρόνου γεγονότα εἴδη Plat. d 8 καὶ τὸ] τό τ' Plat. d 9 ἰοῦσαν] Plat., οὖσαν Eus. codd λέγεσθαι πρέπει O **525** a 1 χρόνου Plat. a 2 οὐδ' 2°] τε οὐθὲν Plat. οὐδ' 2°—προσῆψεν] om B a 3 αἰῶνα] + τε Plat. a 5 τὸ 1°] + τε Plat. b 1 τῶνδε—ἐμοὶ δ' om B

τῶν λόγων τὴν διάνοιαν ἐκφαίνουσι. Πλείους μὲν οὖν εἰς τὴν τούτων ἐπιβεβλήκασι θεωρίαν· ἐμοὶ δ' ἐξαρκεῖ τὰ νῦν ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς Νουμηνίου τοῦ Πυθαγορείου παραθέσθαι λέξεις, ἃς ἐν τῷ Περὶ τἀγαθοῦ *δυτέρῳ συγγράμματι ὧδέ πη διέξεισιν·*

ΝΟΥ-ΜΗΝΙΟΥ c 10. Φέρε οὖν ὅση δύναμις ἐγγύτατα πρὸς τὸ ὂν ἀναγώμεθα, καὶ λέγωμεν, τὸ ὂν οὔτε ποτὲ ἦν, οὔτε ποτὲ μὴ γένηται· ἀλλ' ἔστιν ἀεὶ ἐν χρόνῳ ὡρισμένῳ, τῷ ἐνεστῶτι μόνῳ. Τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνεστῶτα εἴ τις ἐθέλει ἀνακαλεῖν αἰῶνα, κἀγὼ συμβούλομαι· τὸν δὲ παρελθόντα χρόνον οἴεσθαι χρὴ ἡμᾶς διαπεφευγότα ἤδη
d διαπεφευγέναι ἀποδεδρακέναι τε εἰς τὸ εἶναι μηκέτι· ὅ τε αὖ μέλλων ἐστὶ μὲν οὐδέπω, ἐπαγγέλλεται δὲ οἷός τε ἔσεσθαι ἥξειν εἰς τὸ εἶναι. Οὐκ οὖν εἰκός ἐστιν ἑνί γε τρόπῳ νομίζειν τὸ ὂν ἤτοι μὴ εἶναι, ἢ μηκέτι, ἢ μηδέπω. Ὡς τούτου γε οὕτως λεγομένου, ἓν γίνεταί τι ἐν τῷ λόγῳ μέγα ἀδύνατον, εἶναί τε ὁμοῦ ταὐτὸν καὶ μὴ εἶναι. Εἰ δὲ οὕτως ἔχει, σχολῇ γ' ἂν ἄλλο τι εἶναι δύναιτο, τοῦ ὄντος αὐτοῦ μὴ ὄντος κατὰ αὐτὸ τὸ ὄν. Τὸ γὰρ ὂν ἀίδιόν τε βέβαιόν τε ἐστίν, ἀεὶ κατὰ ταὐτὸν ⟨καὶ ταὐτόν, καὶ⟩ οὐδὲ γέγονε μὲν ἐφθάρη δέ, οὐδ' ἐμεγεθύνατο μὲν ἐμειώθη δέ· οὐδὲ μὴ ἐγένετό πω πλεῖον, ἢ ἔλασσον· καὶ μὲν δὴ τά τε ἄλλα καὶ οὐδὲ τοπικῶς κινηθήσεται. Οὐδὲ γὰρ θέμις αὐτῷ κινηθῆναι, οὐδὲ μὲν ὀπίσω, οὐδὲ πρόσω· οὔτε ἄνω ποτέ, οὔτε κάτω· οὐδ' εἰς
p. 526 δεξιά, οὐδ' εἰς ἀριστερὰ μεταβήσεταί ποτε τὸ ὄν· οὔτε περὶ τὸ μέσον ποτὲ ἑαυτοῦ κινηθήσεται· ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἑστήξεται, καὶ ἀραρός τε καὶ ἑστηκὸς ἔσται κατὰ ταὐτὰ ἔχον ἀεὶ καὶ ὡσαύτως.

---

525 c 1 Numenius *Fr.* 9 (Mullach iii. p 166)

---

c 3 ἀεὶ] om BO c 4 καλεῖν Mull. συμβουλεύω Mull. d 1—6 ὅ τε—ἔχει om B d 3 οὔκουν coniec Vig., οὐκοῦν codd d 4 ὡς] O, ὥστε I d 6—8 μὴ—κατὰ] om I d 7 γὰρ] ἄρα BO d 8 αἰεὶ O ⟨καὶ ταὐτόν, καὶ⟩] Vig., Mull., Heinichen, om BIO d 10 ἢ] οὐδὲ I d 12 οὔτε 2°] οὐδὲ BO 526 a 1 μεταβήσεταί] μεταθεύσεταί I, in O dub, μετατεθήσεταί Vig. οὐδὲ Mull. a 2 καὶ ἀρ.—ἔσται om B

Καὶ ἑξῆς μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει·

ΝΟΥ-
ΜΗΝΙΟΥ

Τοσαῦτα μὲν οὖν μοι πρὸ ὁδοῦ. Αὐτὸς δ' οὐκέτι σχημα-
τισθήσομαι, οὐδ' ἀγνοεῖν φήσω τὸ ὄνομα τοῦ ἀσωμάτου· καὶ γὰρ
κινδυνεύει νῦν ἤδη ἥδιον εἶναι εἰπεῖν μᾶλλον, ἢ μὴ εἰπεῖν. Καὶ
δῆτα λέγω τὸ ὄνομα αὐτῷ εἶναι τοῦτο τὸ πάλαι ζητούμενον.
Ἀλλὰ μὴ γελασάτω τις, ἐὰν φῶ τοῦ ἀσωμάτου εἶναι ὄνομα **b**
οὐσίαν καὶ ὄν. Ἡ δὲ αἰτία τοῦ ὄντος ὀνόματός ἐστι, τὸ μὴ
γεγονέναι, μηδὲ φθαρήσεσθαι, μηδ' ἄλλην μήτε κίνησιν μηδεμίαν
ἐνδέχεσθαι, μήτε μεταβολὴν κρείττω ἢ φαύλην· εἶναι δὲ ἁπλοῦν
καὶ ἀναλλοίωτον, καὶ ἐν ἰδέᾳ τῇ αὐτῇ, καὶ μήτε ἐθελούσιον
ἐξίστασθαι τῆς ταὐτότητος, μήθ' ὑφ' ἑτέρου προσαναγκάζεσθαι.
Ἔφη δὲ καὶ ὁ Πλάτων ἐν Κρατύλῳ τὰ ὀνόματα ὁμοιώσει τῶν
πραγμάτων εἶναι αὐτὰ ἐπίθετα. Ἔστω οὖν καὶ δεδόχθω εἶναι τὸ **c**
ὂν τὸ ἀσώματον.

Εἶθ' ὑποκαταβὰς ἐπιλέγει·

Τὸ ὂν εἶπον ἀσώματον, τοῦτο δὲ εἶναι τὸ νοητόν. Τὰ μὲν
οὖν λεχθέντα, ὅσα μνημονεύειν ἐστί μοι, τοιαῦτα γοῦν ἦν. Τὸν
δ' ἐπιζητοῦντα λόγον ἐθέλω παραμυθήσασθαι, τοσόνδε ὑπειπών,
ὅτι ταῦτα τοῖς δόγμασι τοῖς Πλάτωνος εἰ μὴ συμβαίνει, ἀλλ'
ἑτέρου γ' ἐχρῆν οἴεσθαί τινος ἀνδρὸς μεγάλου, μέγα δυναμένου,
οἷον Πυθαγόρου. Λέγει γοῦν Πλάτων· φέρ' ἀναμνησθῶ πῶς
λέγει· "Τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον; Καὶ τί τὸ γινόμενον **d**
μέν, ὂν δὲ οὐδέποτε; Τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν,
τὸ δ' αὖ δόξῃ μετὰ αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστόν, γινόμενον καὶ
ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν." Ἤρετο γὰρ δή, τί ἐστι
τὸ ὄν, φὰς αὐτὸ ἀγένητον ἀναμφιλέκτως. Γένεσιν γὰρ οὐκ

---

526 a 5 Numenius *Fr.* 9 **b** 7 Plat. *Crat.* 430 A, et passim
c 4 Numenius *Fr.* 9 **d** 1 Plat. *Tim.* 27 D cf **524 b** 8

---

a 6—**b** 3 *καὶ—φθαρήσεσθαι* om B **a** 7 *μᾶλλον εἰπεῖν* O **b** 2 *ὄντος*] om Heinichen, Mull. **b** 4 *δέχεσθαι* BO **b** 5—**d** 6 *καὶ* 2°—*ἄν* om B **c** 1 *δεδόσθω* Vig., Heinichen **c** 6 *λόγον*] pr *τὸν* Vig., Mull. **c** 7 *τοις* 2°] *τοῦ* Vig. **c** 8 *ἕτερόν* O *γε χρῆν* IO **d** 4 *δή*] om Mull. **d** 5 *ἀγέννητον* O

ΝΟΥ-
ΜΗΝΙΟΥ

ἔφη εἶναι τῷ ὄντι· ἐτρέπετο γὰρ ἄν· τρεπόμενον δὲ οὐκ ἦν ἀΐδιον.

Εἶτα ὑποβάς φησιν·

Εἰ μὲν δὴ τὸ ὂν πάντως πάντῃ ἀΐδιόν τε ἐστὶ καὶ ἄτρεπτον, καὶ οὐδαμῶς οὐδαμῇ ἐξιστάμενον ἐξ ἑαυτοῦ, μένει δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἕστηκε, τοῦτο δήπου ἂν εἴη τὸ τῇ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν. Εἰ δὲ τὸ σῶμα ῥεῖ καὶ φέρεται ὑπὸ τῆς εὐθὺς μετα-
p. 527 βολῆς, ἀποδιδράσκει καὶ οὐκ ἔστιν. Ὅθεν οὐ πολλὴ μανία μὴ οὐ τοῦτο εἶναι ἀόριστον, δόξῃ δὲ μόνῃ δοξαστόν, καὶ ὥς φησι Πλάτων, γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν;

Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Νουμήνιος, ὁμοῦ τὰ Πλάτωνος καὶ πολὺ πρότερον τὰ Μωσέως ἐπὶ τὸ σαφὲς διερμηνεύων. Εἰκότως δῆτα εἰς αὐτὸν ἐκεῖνο τὸ λόγιον περιφέρεται, δι' οὗ φάναι μνημονεύεται, Τί γάρ ἐστι Πλάτων, ἢ Μωσῆς ἀττικίζων;

b Θέα δὲ πρὸς τούτοις, εἰ μὴ τὸν παρόντα νοῦν ἐπὶ πλεῖον καὶ ὁ Πλούταρχος ἐξαπλῶν συντρέχοι ἂν ταῖς τε προκειμέναις φωναῖς τῶν φιλοσόφων, καὶ ταῖς αὖθις Ἑβραίων κειμέναις ἐν ἑτέραις θεολογίαις, δι' ὧν τοτὲ μὲν εἰσάγεται λέγων ὁ χρηματίζων Θεός· Διότι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι· τοτὲ δ' εἰς αὐτὸν ἀφορῶν ὁ προφήτης ἀποτείνεται· Ὅτι δὴ τὰ μὲν ὁρατὰ πάντα τραπείη ἄν ποτε καὶ μεταβληθείη· Σὺ δὲ ὁ αὐτὸς
c εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι. Σκόπει γοῦν εἰ μὴ ὡς ἐν προτάσει τοῦ τε παρὰ Μωσεῖ φήσαντος· Ἐγώ εἰμι ὁ ὤν· καὶ τοῦ· Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι· καὶ

---

d 9 Numenius *Fr* 9 527 a 3 Plat. *Tim.* 28 A cf 524 b 10 b 5 Mal. iii. 6 b 8 Ps. ci (cii). 28 c 2 Ex. iii. 14 c 3 Mal. iii. 6

---

d 12 περιληπτόν] ληπτόν O εὐθὺ IO 527 a 1—8 ὅθεν—ἀττικίζων om B a 1 οὐ 2°] om O a 2 ἀόριστον] Eus. codd, interrogandi notam addidi, ὁριστόν coniec Vig., Mull. a 4 οὖν] om I Νομήνιος O a 5 σαφέστερον O a 6 αὐτὸ I Vig b 6 ὑμῶν] υ sup ras I, ἡμῶν LXX^A

τοῦ· Σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, δόξαι ἂν ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ Περὶ
τοῦ ΕΙ τοῦ ἐν Δελφοῖς τὴν διάνοιαν ἐφερμηνεύειν, τάδε
λέγων πρὸς λέξιν·

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

11. Οὔτε οὖν ἀριθμόν, οὔτε τάξιν, οὔτε σύνδεσμον, οὔτε ἄλλο d
τῶν ἐλλιπῶν μορίων οὐδὲν οἶμαι τὸ γράμμα σημαίνειν· ἀλλ'
ἔστιν αὐτοτελὴς τοῦ Θεοῦ προσαγόρευσις καὶ προσφώνησις, ἅμα
τῷ ῥήματι τὸν φθεγγόμενον εἰς ἔννοιαν καθιστᾶσα τῆς τοῦ Θεοῦ
δυνάμεως. Ὁ μὲν γὰρ Θεὸς ἕκαστον ἡμῶν τῶν ἐνταῦθα προσιόν-
των οἷον ἀσπαζόμενος προσαγορεύει ΤΟ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, ὃ τοῦ ΧΑΙΡΕ
δὴ οὐθὲν μεῖόν ἐστιν· ἡμεῖς δὲ πάλιν ἀμειβόμενοι τὸν Θεὸν ΕΙ
φαμέν, ὡς ἀληθῆ καὶ ἀψευδῆ καὶ μόνην μόνῳ προσήκουσαν τὴν
τοῦ ΕΙ προσαγόρευσιν ἀποδιδόντες.

Ἡμῖν γὰρ ὄντως τοῦ εἶναι μέτεστιν οὐδέν, ἀλλὰ πᾶσα θνητὴ p. 528
φύσις ἐν μέσῳ γενέσεως καὶ φθορᾶς γενομένη φάσμα παρέχει καὶ
δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς. Ἂν δὲ τὴν διάνοιαν
ἐπερείσῃ τις, λαβέσθαι βουλόμενος, ὥσπερ ἡ σφόδρα περίδραξις
ὕδατος τῷ πιέζειν εἰς ταὐτὸ καὶ συνάγειν διαρρέον ἀπόλλυσι τὸ
περιλαμβανόμενον, οὕτω τῶν παθητῶν καὶ μεταβλητῶν ἑκάστου
τὴν ἄγαν ἐνάργειαν ὁ λόγος διώκων ἀποσφάλλεται, τῇ μὲν εἰς τὸ
γινόμενον αὐτοῦ, τῇ δὲ εἰς τὸ φθειρόμενον, οὐδενὸς λαβέσθαι b
μένοντος, οὐδὲ ὄντος ὄντως δυνάμενος. Ποταμῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι
δὶς τῷ αὐτῷ καθ' Ἡράκλειτον, οὐδὲ θνητῆς οὐσίας δὶς ἅψασθαι κατὰ

d 1 Plut. *Περὶ τοῦ ΕΙ τοῦ ἐν Δελφοῖς* 391 F, cf Cyrill. *adv. Iulian.* lib viii p 266 528 b 2 Heracl. *Fr.* 21 (Mullach), Bywater, *Heracl. Rell.* xli, xlii

c 5 εἶ] ιε O ἰφερμηνεύειν O d 1 ἄλλο] + τι Cyrill. d 2 ἐλλειπῶν Cyrill. d 3 ἅμα] om O Cyrill. ἅμα—δυνάμεως om B d 5 μὲν] Plut., om Eus. codd τῶν] om Plut. προσιόντα Plut. d 6 τὸ] τῷ coniec Vig. ὃ—ἐστιν om B d 7 δὴ οὐθὲν] δήπουθεν O μεῖόν] om O ΕΙ φαμέν] εἴπαμεν BO d 9 ΕΙ] εἶναι Plut. 528 a 1 γὰρ] pr μὲν O Plut. θνητὴ πᾶσα BI a 2 γενέσεως καὶ φθορᾶς] Plut., φ.θ. καὶ γεν. Eus. codd a 3 αὐτῆς I, om O a 4 ἐπερείσῃ τις] ἐπερείσῃς Plut. a 5 καὶ] post πιέζειν Eus. codd a 6 παθ. καὶ μεταβλ.] παθημάτων μεταβάντων Plut. a 7 ἐνέργειαν Eus. codd b 2 μένοντος—δυνάμενος] om B, ὄντος οὔτε δυναμένου O δὶς ἐμβῆναι Mull.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ἔξιν, ἀλλ' ⟨ὀξύτης⟩ καὶ ⟨τάχος τῆς⟩ μεταβολῆς σκίδνησι καὶ
πάλιν συνάγει, μᾶλλον δὲ οὐδὲ πάλιν οὐδὲ ὕστερον, ἀλλ' ἅμα
συνίσταται καὶ ἀπολείπει, καὶ πρόσεισι καὶ ἄπεισιν. Ὅθεν οὐδὲ
εἰς τὸ εἶναι περαίνει τὸ γινόμενον αὐτῆς, τῷ μηδέποτε λήγειν μηδ'
ἵστασθαι τὴν γένεσιν· ἀλλ' ἀπὸ σπέρματος αἰεὶ μεταβάλλουσαν,
c ἔμβρυον ποιεῖν, εἶτα βρέφος, εἶτα παῖδα, μειράκιον ἐφεξῆς, νεα-
νίσκον, ἄνδρα, πρεσβύτην, γέροντα, τὰς πρώτας φθείρουσαν
γενέσεις καὶ ἡλικίας ταῖς ἐπιγινομέναις. Ἀλλ' ἡμεῖς ἕνα φοβού-
μεθα γελοίως θάνατον, ἤδη τοσούτους τεθνηκότες καὶ θνήσκοντες.
Οὐ γὰρ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος ἀέρι γένεσις, ἀλλ'
ἔτι σαφέστερον ἐπ' αὐτῶν ἡμῶν φθείρεται μὲν ὁ ἀκμάζων γινο-
μένου γέροντος, ἐφθάρη δὲ ὁ νέος εἰς τὸν ἀκμάζοντα, καὶ ὁ παῖς
εἰς τὸν νέον, εἰς δὲ τὸν παῖδα τὸ νήπιον, ὁ δὲ χθὲς εἰς τὸν σήμερον
d τέθνηκεν, ὁ δὲ σήμερον εἰς τὸν αὔριον· μένει δὲ οὐδὲ εἷς, οὐδέ
ἐστιν εἷς, ἀλλὰ γινόμεθα πολλοί, περὶ ἕν τι φάντασμα καὶ κοινὸν
ἐκμαγεῖον ὕλης περιελαυνομένης καὶ ὀλισθαινούσης. Ἐπεὶ πῶς
οἱ αὐτοὶ μένοντες ἑτέροις χαίρομεν νῦν, ἑτέροις πρότερον, τἀναντία
φιλοῦμεν καὶ μισοῦμεν, καὶ θαυμάζομεν καὶ ψέγομεν, ἄλλοις
χρώμεθα λόγοις, ἄλλοις πάθεσιν, οὐκ εἶδος, οὐ μορφήν, οὐ διάνοιαν
ἔτι τὴν αὐτὴν ἔχοντες; Οὔτε γὰρ ἄνευ μεταβολῆς ἕτερα πάσχειν εἰκός,
οὔτε μεταβάλλων ὁ αὐτὸς ἂν εἴη. Εἰ δὲ ὁ αὐτὸς οὐκ ἔστιν, οὐδ'
ἔστιν, ἀλλ' ἐκ τούτου μεταβάλλει, γινόμενος ἕτερος ἐξ ἑτέρου·
p. 529 ψεύδεται δὲ ἡ αἴσθησις ἀγνοίᾳ τοῦ ὄντος, εἶναι τὸ φαινόμενον.

c 5 Heracl. *Fr.* 31 Mullach, xxv Bywater

b 4 ἔξιν] δεῖξιν O ⟨ὀξύτης⟩] Mull., ὀξύτητι Eus. codd ⟨τάχος τῆς⟩] Mull., τάχοι (sic) I, τάχει BO b 5 οὐδὲ 1°] οὐ O b 7 εἰς τὸ εἶναι] om BO λέγειν I c 1 ἐμποιεῖν I ἐφεξῆς,] , ἐφεξῆς Plut. c 2 ἄνδρα] pr εἶτα Plut. φθείρουσα BIO c 3 ἐπιγενομέναις I c 4 ἤδη —θνήσκοντες] πολλοὺς ἀποτεθνηκότες ἤδη καὶ θνήσκοντες I, πολλοὺς ἀποτεθνηκότες O c 5 γένεσις] + καὶ ἀέρι (ἀέρος Plut.) θάνατος ὕδατι γένεσις I[marg] Plut. c 6 ἡμῶν] ἴδοις ἂν Plut. ὁ] om Plut. γινομένου] Plut., γενομένου Eus. codd c 8 δὲ 1°] τε Plut. d 1 τὸν] τὴν I αὔριον] + ἀποθνήσκει Plut. οὐδὲ εἷς] οὐδεὶς Plut. d 2 τι] om Plut. d 5 μισοῦμεν καὶ φιλοῦμεν O καὶ 1°] ἢ Plut. d 6 χρώμεθα] pr δὲ Plut. d 8 ἂν εἴη] ἔστιν Plut. d 9 ἀλλ' ἐκ τούτου μεταβάλλει] Plut., ἅμα τοῦτο αὐτὸ μεταβάλλει Wytt., ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτὸν μεταβάλλειν BIO

Τί οὖν ὄντως ὄν ἐστι ; Τὸ ἀΐδιον καὶ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον, ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ᾧ χρόνος οὐδεὶς μεταβολὴν ἐπάγει. Κινητὸν γάρ τι, καὶ κινουμένῃ
συμφανταζόμενον ὕλῃ, καὶ ῥέον αἰεὶ καὶ μὴ στέγον, ὥσπερ ἀγγεῖον
φθορᾶς καὶ γενέσεως, ὁ χρόνος. Οὗ δὴ τὸ μὲν ἔπειτα, καὶ τὸ
πρότερον, καὶ τὸ ἔσται λεγόμενον, καὶ τὸ γέγονεν, αὐτόθεν ἐξομολόγησίς
ἐστι τοῦ μὴ ὄντος. Τὸ γὰρ ἐν τῷ εἶναι μηδέπω
γεγονός, ἢ πεπαυμένον ἤδη τοῦ εἶναι λέγειν ὡς ἔστιν εὔηθες καὶ
ἄτοπον. Ἐν ᾧ δὲ μάλιστα τὴν νόησιν ἐπερείδοντες τοῦ χρόνου,
τὸ ΕΝΕΣΤΗΚΕ, καὶ τὸ ΠΑΡΕΣΤΙ, καὶ τὸ ΝΥΝ φθεγγόμεθα, τοῦτ᾿ αὖ
πάλιν ἐκδυόμενος ὁ λόγος ἀπόλλυσιν. Ἐκθλίβεται γὰρ εἰς τὸ b
μέλλον καὶ τὸ παρῳχημένον, ὥσπερ αὐγὴ βουλομένοις ἰδεῖν, ἐξ
ἀνάγκης διϊστάμενον. Εἰ δὲ ταὐτὰ τῷ μετροῦντι πέπονθεν ἡ
μετρουμένη φύσις, οὐδὲ αὐτὴ μένον οὐδὲ ὄν ἐστιν, ἀλλὰ γινομένη
καὶ φθειρομένη κατὰ τὴν πρὸς τὸν χρόνον συννέμησιν. Ὅθεν
οὐδὲν τοιοῦτόν ἐστιν ἐπὶ τοῦ ὄντος λέγειν, ὡς ἦν ἢ ἔσται· ταῦτα c
γὰρ ἐγκλίσεις τινὲς καὶ μεταβάσεις καὶ παραλλάξεις τοῦ μένειν
ἐν τῷ εἶναι μὴ πεφυκότος.

Ἀλλ᾿ ΕΣΤΙΝ ὁ Θεός, χρὴ φάναι, καὶ ἔστι κατ᾿ οὐδένα χρόνον,
ἀλλὰ κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν ἀκίνητον καὶ ἄχρονον καὶ ἀνέγκλιτον,
καὶ οὗ πρότερον οὐδέν ἐστιν οὐδὲ ὕστερον, οὐδὲ μέλλον οὐδὲ
παρῳχημένον, οὐδὲ πρεσβύτερον οὐδὲ νεώτερον· ἀλλ᾿ εἷς ὢν ἑνὶ
τῷ νῦν τὸ ἀεὶ πεπλήρωκε· καὶ μόνον ἐστὶ τὸ κατ᾿ αὐτὸ ὄντως ὄν,

---

529 c 4 Cf Cyrill. *adv. Iulian.* lib viii p 266

---

529 a 2—b 5 *τί—συννέμησιν* om B a 3 *οὐδεὶς μεταβ.*] *μεταβ. οὐδὲ εἷς* Plut. *τι*] om O *καὶ—ὕλῃ*] *καὶ ἡ κινουμένη συνφανταζόμενον ὕλη* I, *ἡ κινουμένη συμφανταζομένη ὕλη* O a 5 *οὗ*] pr *ἐξ* I + *γε* Plut. *δὴ*] om O a 6 *γέγονεν, αὐτόθεν*] *γεγονέναι ποθέν*, O a 7 *ἐστι*] om O *μηδέπω*] *μηδέποτε* IO, pr *τὸ* Plut. a 9 *ἄτοπον*] *ἄπονον* O *ἐν*] om Plut. b 1 *ἐκλυόμενος* O, pr *ἄγαν* Plut. *λόγος*] *χρόνος* O b 2 *ὥσπερ—ἰδεῖν*] om O b 3 *διϊστάμενον*] om O b 4 *οὐδὲ* 1°] *οὐδὲν* Plut. *αὐτῇ* O, *αὐτῆς* Plut. *γιν. κ. φθ.*] *γινόμενα πάντα καὶ φθειρόμενα* Plut. b 5 *καὶ φθ.*] om O c 1 *οὐδὲν—ἐπὶ*] *οὐδ᾿ ὁτιόν ἐστιν οὐδὲν* Plut. *ἦν ἢ*] *εἰ μὴ ταῦτα* BO *ταῦτα γὰρ*] om BO c 2 *τινὲς*] + *εἰσι* Plut. c 4 *χρὴ*] Plut., pr *εἰ* Eus. codd c 5 *ἀνέγκλιτον*] *ἀνέκλειπτον* Cyrill. c 7 *εἷς ὢν ἑνὶ*] *εἴσω μένει* (*-ειν* B) *ἐν* BO c 8 *νῦν*] + *καὶ* BO *κατ᾿ αὐτὸ*] *κατ᾿ αὐτὸν* I, *κατὰ τοῦτον* Plut.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ οὐ γεγονός οὐδὲ ἐσόμενον, οὐδὲ ἀρξάμενον οὐδὲ παυσόμενον. Οὕτως οὖν αὐτὸ δεῖ σεβομένους ἀσπάζεσθαι καὶ προσαγορεύειν, ἢ καὶ νὴ Δί', ὡς ἔνιοι τῶν παλαιῶν, ΕΙ ΕΝ. Οὐ γὰρ πολλὰ τὸ
d θεῖόν ἐστιν, ὡς ἡμῶν ἕκαστος, ἐκ μυρίων διαφορῶν ἐν πάθεσι γινομένων ἄθροισμα παντοδαπὸν καὶ πανηγυρικῶς μεμιγμένον· ἀλλ' ἓν εἶναι δεῖ τὸ ὄν, ὥσπερ ὂν τὸ ἕν· ἡ δὲ ἑτερότης, διαφορὰ τοῦ ὄντος, εἰς γένεσιν ἐξίσταται τοῦ μὴ ὄντος.

12. Μωσέως καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν
p. 530 ἁπάντων ἄρρητον εἶναι τὸ θεῖον διδασκόντων, καὶ τῆς ἀρρήτου προσηγορίας τὸ σύμβολον διὰ τῆς παρ' αὐτοῖς ἀνεκφωνήτου σημειώσεως ὑποφαινόντων, τούτοις καὶ ὁ Πλάτων συμφώνως αὐτοῖς ῥήμασιν ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐπιστολῇ οἷά φησιν ἄκουε·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Ῥητὸν γὰρ οὐδαμῶς ἐστὶν ὡς ἄλλα μαθήματα, ἀλλ' ἐκ πολλῆς συνουσίας γιγνομένης περὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ τοῦ συζῆν, ἐξαίφνης, οἷον ἀπὸ πυρὸς πηδήσαντος ἐξαφθὲν φῶς, ἐν τῇ ψυχῇ γενόμενον αὐτὸ ἑαυτὸ ἤδη τρέφει.

Καὶ τόδε δὲ τοῦ φωτὸς τὸ παράδειγμα προλαβὼν
b ἄλλος Ἑβραίων προφήτης παρέστησεν εἰπών· Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε. Καὶ ἄλλος πάλιν· Ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς.

c 13. Μωσέως περὶ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ φήσαντος· Ἄκουε Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, Κύριος εἷς ἐστί, πάλιν ὁ Πλάτων τούτῳ συντρέχων, ἕνα Θεὸν εἶναι ὡς καὶ οὐρανὸν ἕνα διδάσκει, ὧδέ πῃ λέγων ἐν Τιμαίῳ·

---

530 a 6 Ps.-Plat. *Ep*. vii. 341 C b 1 Ps. iv. 7 b 3 Ps. xxxv (xxxvi). 10 c 2 Deut. vi. 4

---

c 9 οὐ] οὐδὲ I οὐδὲ 1°—οὕτως] add O[s] ad calcem pag c 10 σεβομένους] βουλομένους Cyrill. καὶ—Δί'] Εἶ καὶ Cyrill. d 1 ἡμῖν O διαφορῶν] om I d 2 πανηγυρικῶς] Plut., πανηγυρικὸν Eus. codd d 3 ἓν 1°] om BO ὂν τὸ] om BO ἕν· ἡ] ἕν· ἓν εἶ I d 5 ἁπάντων προφητῶν O 530 a 8 ἐν] Ps.-Plat., om Eus. codd c 1 φήσαντος] + ὅτι θ̅ς̅ εἷς ἐστι μόνος I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Πότερον οὖν ὀρθῶς ἕνα οὐρανὸν προσειρήκαμεν, ἢ πολλοὺς καὶ ἀπείρους λέγειν ἦν ὀρθότερον; Ἕνα, εἴπερ κατὰ τὸ παράδειγμα δεδημιουργημένος ἔσται. Τὸ γὰρ περιέχον πάντα ὁπόσα νοητὰ ζῶα, μεθ' ἑτέρου δεύτερον οὐκ ἄν ποτε εἴη.

Δῆλος δέ ἐστιν ἕνα Θεὸν εἰδώς, εἰ καὶ συνήθως Ἕλλησι τῇ τῶν πλειόνων εἴωθε χρῆσθαι προσηγορίᾳ, καὶ ἀπὸ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς, ἐν ᾗ σύμβολα διδοὺς τῶν τε διὰ σπουδῆς αὐτῷ γραφομένων ἐπιστολῶν **d** καὶ τῶν ἄλλως ἀπερριμμένων, τῶν μὲν μηδὲν ἐχουσῶν σπουδαῖον σημεῖον τὸ τῶν θεῶν ὄνομα προτάξειν ἔφησε, τῶν δὲ πεφροντισμένως αὐτῷ συνταττομένων, τὸ τοῦ Θεοῦ. Λέγει δ' οὖν ὧδε κατὰ λέξιν·

Περὶ δὲ δὴ τοῦ ξυμβόλου τοῦ περὶ τὰς ἐπιστολάς, ὅσας τε ἂν ἐπιστέλλω σπουδῇ καὶ ὅσας μή, οἶμαι μέν σε μεμνῆσθαι, ὅμως δ' ἐννόει καὶ σφόδρα πρόσεχε τὸν νοῦν· πολλοὶ γὰρ οἱ κελεύοντες γράφειν, οὓς οὐ ῥᾴδιον φανερῶς διωθεῖσθαι. Τῆς μὲν οὖν σπουδαίας ἐπιστολῆς ὁ Θεὸς ἄρχει, θεοὶ δὲ τῆς ἧττον.

Διαρρήδην δὲ ὁ αὐτὸς ὁμολογεῖ ἐκ παλαιῶν τὸ περὶ τοῦ Θεοῦ δόγμα μεμαθηκέναι, λέγων ἐν τοῖς *Νόμοις*· **p. 531**

Ὁ μὲν δὴ Θεός, ὡς καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος. Τῷ δ' ἀεὶ ξυνέπεται δίκη, τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός· ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινός, κεκοσμημένος· εἰ δέ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ

---

c 5 Plat. *Tim.* 31 A cf Cyrill. *adv. Iulian.* lib viii p 266 **d** 6 Ps.-Plat. *Ep.* xiii. 363 B **531 a** 2 Plat. *Legg.* 715 D cf **798 d** 8

---

c 5 *εἰρήκαμεν* O, *προειρήκαμεν* Cyrill., Vig. **c** 7—**d** 5 *τὸ—λέξιν* om B **d** 3 *προστάξειν* I, *πρὸ τάξειν* O **d** 6 *περὶ*] *παρὰ* BO **d** 7 *ὅσας*] + *ἂν* Ps.-Plat. **d** 8 *σφόδρα*] *πάνυ* Ps.-Plat. **d** 9 *οὖν*] *γὰρ* Ps.-Plat. **d** 10 *ὁ*] om Ps.-Plat. **531 a** 2 *ὡς*] *ὥσπερ* Plat. *ἀρχὴν*] + *τε* Plat. **a** 3 *εὐθέα* IO cf **798 d** 9 **a** 3—**b** 8 *εὐθείᾳ—ἔχων* om B **a** 4 *ἀεὶ*] Plat., *αἰεὶ* Eus. codd **a** 6 *κεκοσμημένος*] pr *καὶ* O Plat., [*καὶ κεκοσμημένος*] Schanz *εἰ*] O, *ὁ* I Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ μεγαλαυχίας, ἢ χρήμασιν ἐπαιρόμενος, ἢ τιμαῖς, ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ, ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίᾳ φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως,

b ὡς οὔτε ἄρχοντος οὔτε τινὸς ἡγεμόνος δεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ὢν ἡγεῖσθαι, καταλείπεται ἔρημος Θεοῦ· καταλειφθεὶς δέ, καὶ ἔτι ἄλλους τοιούτους προσλαβών, σκιρτᾷ ταράττων πάντα ἅμα, καὶ πολλοῖς τισὶν ἔδοξεν εἶναί τις, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτὴν τῇ δίκῃ, ἑαυτόν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησε.

Ταῦτα ὁ Πλάτων. Σὺ δέ γε τῷ· Ὁ μὲν δὴ Θεὸς ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, **παράθες ἀπὸ τῆς Ἑβραίων προφητείας τό·** Ἐγὼ Θεὸς πρῶτος, καὶ ἐγὼ

c μετὰ ταῦτα· **τῷ δέ·** Εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν ἐπιπορευόμενος, **τό·** Εὐθύτητας εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. **Καὶ πρὸς τό·** Τῷ δ' ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός, **σύγκρινον τό·** Δίκαιος Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησε· **καὶ τό·** Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος· **καὶ τό·** Διότι ἔκδικος Κύριος, καὶ ἀνταποδίδωσι τοῖς περισσῶς ποιοῦσιν ὑπερηφανίαν. **Τῷ δέ·** Ἧς ὁ εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος

d ξυνέπεται ταπεινός, κεκοσμημένος, **ἑπόμενόν ἐστι τό·** Ὀπίσω Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου πορεύσῃ. **Τῷ δέ·** Ὁ δ' ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας καταλείπεται ἔρημος Θεοῦ, **τό·** Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν· **καί·** Χαρμονὴ δὲ ἀσεβῶν, πτῶμα ἐξαίσιον. **Ταῦτα μὲν οὖν ἀπὸ μυρίων**

---

b 9 Is. xli. 4 c 1 Is. xliv. 6 c 2 Ps. x (xi). 7 c 4 ibid c 5 Ro. xii. 20 (cf Deut. xxxii. 35) c 6 1 Thess. iv. 6 + Ps. xxx (xxxi). 24 d 1 Deut. xiii. 4 d 3 Iac. iv. 6; 1 Pet. v. 5 (= Prov. iii. 34 LXX) d 4 Iob xx. 5 (LXX)

---

a 8 εὐμορφίαν I b 1 ὡς] Plat., ὡς δὲ IO b 2 καταληφθεὶς I b 9 ἐγὼ καὶ I ἐγὼ μετὰ ταῦτα] εἰς τὰ ἐπερχόμενα ἐγώ εἰμι LXX c 1 εὐθέα IO c 2 εὐθύτητα LXX[B] καὶ—δίκη om B τό· τῷ] τῷ τῷ O c 4 Κύριος ἔκδικος I d 1 κεκοσμ.] pr καὶ IO ἑπόμενόν ἐστι] post πορεύσῃ BO d 2 σου πορεύσῃ] ὑμῶν πορεύεσθε LXX d 3 ὁ Θεὸς] Κύριος LXX d 4 χαρμονὴ] εὐφροσύνη LXX (sed χαρμονὴ sequitur) d 5 δὲ] γὰρ LXX[A]

σμικρὰ περὶ τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ. Θέα δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου.

14. Τὰ μὲν δὴ περὶ τοῦ πρώτου τῶν ὅλων αἰτίου
τοῦτον ἡμῖν ἀνωμολογήσθω τὸν τρόπον. Ἐπίσκεψαι p. 532
δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ δευτέρου, ὃν δὴ Θεοῦ Λόγον, καὶ
Θεὸν ἐκ Θεοῦ εἶναι τὰ Ἑβραίων παιδεύει λόγια, καθάπερ
καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ θεολογεῖν δεδιδάγμεθα. Ὁ μὲν οὖν
Μωσῆς διαρρήδην δύο θεολογεῖ Κυρίους, ἐν οἷς φησί·
Καὶ ἔβρεξε Κύριος παρὰ Κυρίου πῦρ καὶ θεῖον ἐπὶ τὴν τῶν ἀσεβῶν
πόλιν· ἔνθα συνήθως ἐπὶ τῶν δύο τὴν ὁμοίαν τῶν παρ᾽
Ἑβραίοις χαρακτήρων ἐποιήσατο παράθεσιν· αὕτη δέ
ἐστιν ἡ διὰ τῶν τεσσάρων στοιχείων ἀνεκφώνητος παρ᾽ b
αὐτοῖς θεολογία. Τούτῳ δὲ καὶ Δαβίδ, ἄλλος προφήτης
ὁμοῦ καὶ βασιλεὺς Ἑβραίων, συνᾴδων φησίν· Εἶπεν ὁ
Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου· τὸν μὲν ἀνωτάτω
Θεὸν διὰ τοῦ πρώτου Κυρίου, τὸν δὲ τούτου δεύτερον
διὰ τῆς δευτέρας ὑποφήνας προσηγορίας. Τίνι γὰρ
ἄλλῳ θέμις ὑπονοεῖν τὰ δεξιὰ τῆς ἀγεννήτου θεότητος
παραχωρεῖσθαι, ἢ μόνῳ τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος; Ὃν ὁ
αὐτὸς προφήτης ἐν ἑτέροις λευκότερον διασαφεῖ Λόγον
τοῦ Πατρός, δημιουργικὸν τῶν ὅλων ὑφιστάμενος εἶναι c
τὸν θεολογούμενον, ἐν οἷς φησί· Τῷ Λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ
ἐστερεώθησαν. Καὶ Σωτῆρα δὲ τὸν αὐτὸν τῶν δεομένων
τῆς παρ᾽ αὐτοῦ θεραπείας εἰσάγει, λέγων· Ἀπέστειλε
τὸν Λόγον αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο αὐτούς. Καὶ ὁ τούτου δὲ παῖς
ὁμοῦ καὶ διάδοχος Σολομῶν, ἑτέρῳ προσρήματι τὴν
αὐτὴν παριστὰς διάνοιαν, ἀντὶ Λόγου Σοφίαν εἰπών,

---

532 a 6 Gen. xix. 24 b 3 Ps. cix (cx). 1 c 2 Ps. xxxii (xxxiii). 6 c 4 Ps. cvi (cvii). 20

---

532 a 1 ἀνομολογείσθω O a 6 LXX plene καὶ Κύριος ἔβρεξεν ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμορρα θεῖον καὶ πῦρ παρὰ Κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ b 2 Δαβίδ] pr ὁ O b 3 ὁμοῦ] om O Ἑβραίων] ante προφήτης O b 7 τῆς] pr διὰ I c 1 δημιουργικὸν—θεολογουμενον om B c 2 Κυρίου] pr τοῦ LXX[B] c 6—d 5 ἑτέρῳ—ἐστίν om

τάδε ὡς ἐξ αὐτῆς προσώπου διέξεισιν· Ἐγὼ ἡ Σοφία κατεσκήνωσα βουλήν, καὶ γνῶσιν καὶ ἔννοιαν ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην.
d Εἶθ' ἑξῆς ἐπιλέγει· Κύριος ἔκτισέν με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ· πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με ἐν ἀρχῇ, πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι, . . . πρὸ τοῦ ὄρη ἑδρασθῆναι· πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με. . . . ἡνίκα ἡτοίμαζε τὸν οὐρανόν, συμπαρήμην αὐτῷ. Τοῦ δ' αὐτοῦ πάλιν καὶ τάδε ἐστίν· Ὁ Θεὸς ἐν τῇ σοφίᾳ ἐθεμελίωσε τὴν γῆν, ἡτοίμασεν δὲ οὐρανοὺς ἐν φρονήσει. Ἔτι δὲ καὶ τάδε λέγεται εἶναι τοῦ αὐτοῦ· Ὅσα ἐστὶ κρυπτὰ καὶ ἐμφαιῆ ἔγνων· ἡ γὰρ πάντων τεχνῖτις ἐδίδαξέ με σοφία. Εἶτ' ἐπιλέγει· Τί δέ ἐστι σοφία, καὶ πῶς ἐγένετο ἀπαγγελῶ, καὶ οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς γενέσεως ἐξιχνιάσω. Καὶ ἑξῆς διασαφεῖ τὰ τοιάδε· Ἔστι γὰρ αὕτη πνεῦμα νοερόν, ἅγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν, εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, . . . παντοδύναμον, πανεπίσκοπον, καὶ διὰ πάντων
p. 533 χωροῦν πνευμάτων νοερῶν, καθαρῶν, λεπτοτάτων. Πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώτερον σοφία, διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα. Ἀτμὶς γάρ ἐστι τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής. Διὰ τοῦτο οὐδὲν μεμολυσμένον εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει. Ἀπαύγασμα γάρ ἐστι φωτὸς ἀϊδίου, καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. . . . Διατείνει δὲ ἀπὸ πέρατος εἰς πέρας εὐρώστως, καὶ διοικεῖ τὰ πάντα χρηστῶς. Ταῦτα μὲν ἡ γραφή. Τὴν δὲ τοῦ δόγματος διάνοιαν

c 8 Prov. viii. 12 d 1 ibid 22 d 3 ibid 25 d 5 Prov. iii. 19 d 7 Sap. vii. 21 d 9 Sap. vi. 22 d 11 Sap. vii. 22 533 a 7 Sap. viii. 1

d 1 ὁδῶν] ᾠδῶν O d 2 ἐν ἀρχῇ om LXX[A] d 3 βουνῶν] pr τῶν I d 5 ἐν] om LXX d 6 ἐν] om LXX[Bℵ*] d 7 ὅσα] + τε LXX d 10 ἐξ] ἀπ' LXX d 11 αὕτη] ἐν αὐτῇ LXX[Bℵ] d 13 παντεπίσκοπον LXX[A] 533 a 1 χωρὸν I a 4 εἰλικρινείας LXX[A] a 5 οὐδὲν] οὐδὲν (δὲ ἐν) I μεμολυσμ.] μεμιαμμένον LXX a 8 εἰς] ἐπὶ LXX[A a ℵ] διοικεῖται I LXX[A] τὰ] om I a 9 τοῦ] pr διὰ I

*Φίλων ὁ Ἑβραῖος λευκότερον ἑρμηνεύων τοῦτον παρίσ- b
τησι τὸν τρόπον·*

15. Εὐπρεπὲς γὰρ τοῖς ἑταιρείαν πρὸς ἐπιστήμην θεμένοις ΦΙΛΩΝΟΣ
ἐφίεσθαι μὲν τοῦ τὸ ὂν ἰδεῖν· εἰ δὲ μὴ δύναιντο, τὴν γοῦν εἰκόνα αὐτοῦ τὸν ἱερώτατον Λόγον.

Ἐν τῷ δ' αὐτῷ συγγράμματι καὶ τάδε φησί· c

Κἂν μηδέπω μέντοι τυγχάνῃ τις ἀξιόχρεως ὢν Υἱὸς Θεοῦ προσαγορεύεσθαι, σπουδαζέτω κοσμεῖσθαι κατὰ τὸν πρωτόγονον αὐτοῦ Λόγον, τὸν ἀγγέλων πρεσβύτατον, ὡς ἂν ἀρχάγγελον πολυώνυμον ὑπάρχοντα. Καὶ γὰρ Ἀρχή, καὶ Ὄνομα Θεοῦ, καὶ Λόγος, καὶ ὁ κατ' εἰκόνα Ἄνθρωπος, καὶ ὁ ὁρῶν Ἰσραήλ, προσαγορεύεται. Διὸ προήχθην ὀλίγῳ πρότερον ἐπαινέσαι τὰς ἀρετὰς τῶν φασκόντων ὅτι πάντες ἐσμὲν υἱοὶ ἑνὸς Ἀνθρώπου. Καὶ γὰρ εἰ μή πω d
ἱκανοὶ Θεοῦ παῖδες νομίζεσθαι γεγόναμεν, ἀλλά τοι τῆς ἀϊδίου εἰκόνος αὐτοῦ Λόγου τοῦ ἱερωτάτου· Θεοῦ γὰρ εἰκὼν Λόγος ὁ πρεσβύτατος.

Καὶ πάλιν ἐπιλέγει·

Ἤκουσα μέντοι καὶ τῶν Μωσέως ἑταίρων τινὸς ἀποφθεγξαμένου τοιόνδε λόγιον, Ἰδοὺ ἄνθρωπος ᾧ ὄνομα Ἀνατολή. Καινοτάτη πρόσρησις, ἐάν γε τὸν ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς συνεστῶτα λέγεσθαι νομίσῃς· ἐὰν δὲ τὸν ἀσώματον ἐκεῖνον θείαν ἰδέαν φοροῦντα, ἱκανῶς ὁμολογήσεις ὅτι εὐθυβολώτατον ὄνομα ἐπεφημίσθη τὸ Ἀνατολῆς αὐτῷ. Τοῦτον μὲν γὰρ πρεσβύτατον Υἱὸν ὁ τῶν ὅλων ἀνέτειλε Πατήρ, ὃν ἑτέρωθι πρωτόγονον ὠνόμασε. Καὶ ὁ γεννηθεὶς

533 b 3 Philo Iud. *De Linguarum Confus.* p 419 M (Cohn) c 2 ibid p 427 d 1 Gen. xlii. 11 d 6 Philo Iud. p. 414 M d 7 Zech. vi. 12

b 3 *ἑταιρίαν* I b 4 *δὲ*] *γοῦν* O *γοῦν*] om O b 5 *τὸν—τάδε* om B c 2 *ὢν*] Phil., om Eus. codd c 4 *ὡς*] pr *καὶ* I d 2 *ἀϊδίου*] Phil., *ἀειδοῦς* I, *ἀϊδοῖς* O d 7 LXX plene :—*ἰδοὺ ἀνήρ, Ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ* *καινοτάτη*] + *γε* Phil. d 9 *θείαν—ἱκανῶς*] *θείας ἀδιαφοροῦντα εἰκόνος* Phil. d 11 *ὅλων*] *ὄντων* Maug.

ΦΙΛΩΝΟΣ p. 534 μέντοι μιμούμενος τὰς τοῦ Πατρὸς ὁδούς, πρὸς παραδείγματα ἀρχέτυπα τὰ ἐκείνου βλέπων ἐμόρφου τὰ εἴδη.

Ταῦτά μοι ἀπὸ τοῦ Ἑβραίου Φίλωνος ἐνταῦθα κείσθω, ληφθέντα ἐκ συγγράμματος ᾧ τέθειται ἐπιγραφή, Περὶ τοῦ τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι φιλεῖν ἐπιτίθεσθαι. Ἤδη δέ μοι καὶ ἄλλοτε τὰ τῆς τῶν παλαιῶν Ἑβραίων εὐσεβείας δόγματα παρατιθεμένῳ ἐν τοῖς τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς, καὶ τὰ περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου διείληπται αὐτάρκως, ἐφ᾽ ἃ καὶ νῦν τοὺς φιλομαθεῖς ἀναπέμψω.

b Τοσούτων οὖν παρ᾽ Ἑβραίοις καὶ τόνδε τὸν τρόπον περὶ τοῦ δευτέρου τῶν ὅλων αἰτίου τεθεολογημένων, καιρὸς ἤδη καὶ τοῦ Πλάτωνος ἐν †τῷ† ⟨Ἐπινομίδι⟩ τάδε λέγοντος ἐπακοῦσαι.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ 16. Καὶ τιμὰς ἀποδιδῶμεν μὴ τῷ μὲν ἐνιαυτόν, τῷ δὲ μῆνα,
c τοῖς δὲ μή τινα μοῖραν τάττωμεν, μηδέ τινα χρόνον, ἐν ᾧ διεξέρχεται τὸν αὑτοῦ πόλον, συναποτελῶν κόσμον, ὃν ἔταξε λόγος ὁ πάντων θειότατος· ὃν ὁ μὲν εὐδαίμων πρῶτον μὲν ἐθαύμασεν, ἔπειτα δὲ ἔρωτα ἔσχε τοῦ καταμαθεῖν ὁπόσα θνητῇ φύσει δυνατά.

Καὶ ἐν ἐπιστολῇ δὲ τῇ πρὸς Ἑρμείαν Ἔραστόν τε καὶ Κορίσκον εὖ μάλα πεφυλαγμένως τέθειται τὸ δόγμα, ὧδε πρὸς λέξιν ἐπιστέλλων·

Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν πάντας ὑμᾶς τρεῖς ὄντας ἀναγνῶναι χρή,
d μάλιστα μὲν ἀθρόους· εἰ δὲ μή, κατὰ δύο κοινῇ κατὰ δύναμιν ὡς οἷόν τέ ἐστι πλειστάκις· καὶ χρῆσθαι συνθήκῃ καὶ νόμῳ κυρίῳ, ὅ ἐστι δίκαιον, ἐπομνύντας σπουδῇ τε ἅμα μὴ ἀμούσῳ καὶ τῇ τῆς

534 b 5 Ps.-Plat. *Epinom.* 986 C c 8 Ps.-Plat. *Ep.* vi. 323 C

534 a 2 τὰ 1°] om Phil. τὰ 2°] om Phil. a 4 ληφθέντι I a 5 'non ex h. l. sed ex libro Περὶ Συγχύσεως Διαλέκτων' (Gaisf.) a 5—b 2 ἤδη—τεθεολογημένων om B b 3 τῷ ⟨Ἐπινομίδι⟩] coniec Gaisf. cf 471 d 10, Ἐπιμενίδῃ BIO, τῷ in τῇ mutavit Dindorf, sed potius eiiciendum videtur, ut in 702 b 6 c 1 μή] μήτε Plat. τάττομεν BO μηδέ] μήτε Plat. c 3 θειότατος] + ὁρατόν Plat. c 5—d 3 καὶ—ἐπομνύντας om B d 2 καὶ χρῆσθαι] κεχρῆσθαι O κυρίῳ] pr καὶ + τούτῳ IO d 3 τῇ] om BO τῆς] om I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

σπουδῆς ἀδελφῇ παιδείᾳ, καὶ τὸν τῶν πάντων Θεὸν ἡγεμόνα τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μελλόντων, τοῦ τε ἡγεμόνος καὶ αἰτίου πατέρα κύριον ἐπομνύντας· ὅν, ἐὰν ὀρθῶς φιλοσοφῶμεν, εἰσόμεθα πάντες σαφῶς εἰς δύναμιν ἀνθρώπων εὐδαιμόνων.

Ἆρά σοι δοκεῖ ταῦτα λέγων ὁ Πλάτων τοῖς Ἑβραίων ἐπηκολουθηκέναι δόγμασιν, ἢ πόθεν ἄλλοθεν ἐπῆλθεν αὐτῷ τοῦ πάντων τῶν γενητῶν αἰτίου κρείττονα ἄλλον Θεόν, τὸν δὴ καὶ πατέρα τοῦ πανηγεμόνος, προσειπεῖν; Πόθεν δ᾽ αὐτῷ τὸ τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ Πατρὸς τοῦ δη- **p. 535**
μιουργοῦ τάξαι ὄνομα, μηδενός πω πρὸ αὐτοῦ Ἑλλήνων ἀκοαῖς ἀλλὰ μηδὲ εἰς νοῦν ταῦτα καταβεβλημένου; Εἰ δὲ καὶ ἑτέρων ἡμῖν πάλιν μαρτύρων δεῖ εἰς ἀναμφίλεκτον παράστασιν τῆς τε τοῦ φιλοσόφου διανοίας, καὶ τῆς τοῦ λόγου κατασκευῆς, ἐπάκουσον οἷά σοι Πλωτῖνος, ἐν οἷς *Περὶ τῶν τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων* συνέταξε, διασαφεῖ γράφων·

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

17. *Κόσμον αἰσθητὸν τόνδε εἴ τις θαυμάζει, εἴς τε τὸ μέγεθος* **b**
καὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν τάξιν τῆς φορᾶς τῆς ἀϊδίου βλέπων, καὶ θεοὺς τοὺς ἐν αὐτῷ, τοὺς μὲν ὁρωμένους, τοὺς δὲ καὶ ἀφανεῖς ὄντας, καὶ δαίμονας, καὶ ζῷα, φυτά τε πάντα· ἐπὶ τὸ ἀρχέτυπον αὐτοῦ καὶ τὸ ἀληθινώτερον ἀναβάς, κἀκεῖ πάντα ἰδέτω νοητά, καὶ παρ᾽ ⟨αὐτῷ⟩ ἀΐδια ἐν οἰκείᾳ συνέσει καὶ ζωῇ, καὶ τούτων τὸν ἀκήρατον **c**
νοῦν προστάτην, καὶ σοφίαν ἀμήχανον.

Εἶθ᾽ ἑξῆς τούτοις ἐπιφέρει λέγων·

Τίς οὖν ὁ τοῦτον γεννήσας; Ὁ ἁπλοῦς, καὶ ὁ πρὸ τοῦ τοιούτου πλήθους, ὁ αἴτιος τοῦ καὶ εἶναι καὶ πολὺν εἶναι τοῦτον, ὁ τὸν ἀριθμὸν

---

535 **b** 1 Plotin. *Enn.* v, i. p 484 d (Creuzer) **c** 4 ibid p 486 a

---

d 4 *τῶν* 1°] om BIO **d** 5 *τῶν*] om I **d** 6 *ἐὰν ὀρθῶς*] *ἂν ὄντως* Ps.-Plat. **d** 11 *τὸν—προσειπεῖν* om B 535 **b** 2 *ἀποβλέπων* Plotin. **c** 1 ⟨*αὐτῷ*⟩] Creuzer, *αὐτῶν* Eus. codd, *αὐτῷ* Plotin., Vig. marg *ζωῆς* I **c** 4 *τοι*] Eus. codd, om Plotin. **c** 5 *πλήθους*] Plotin., om Eus. codd *καὶ* 1°] om I *πολὺν*] *πάλιν* O

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

ποιῶν· ὁ γὰρ ἀριθμὸς οὐ πρῶτος· καὶ γὰρ πρὸ τῆς δυάδος τὸ ἕν· δεύτερον δὲ δυάς, καὶ παρὰ τοῦ ἑνὸς γενομένη.

Καὶ πάλιν ἐπιβὰς ἐπιλέγει·

Πῶς οὖν καὶ τί δεῖ νοῆσαι περὶ ἐκεῖνο μένον; περίλαμψιν ἐξ αὐτοῦ μέν, ἐξ αὐτοῦ δὲ μένοντος· οἷον ἡλίου τὸ περὶ αὐτὸν λαμ-
d πρὸν φῶς περιθέον, ἐξ αὐτοῦ τε ἀεὶ γεννώμενον, μένοντος δέ. Καὶ πάντα τὰ ὄντα ἕως μένει, ἐκ τῆς αὐτῶν οὐσίας ἀναγκαίαν τὴν περὶ αὐτὰ πρὸς τὸ ἔξω αὐτῶν, ἐκ τῆς παρούσης δυνάμεως, δίδωσιν αὐτῶν ἐξηρτημένην ὑπόστασιν, εἰκόνα οὖσαν οἷον ἀρχετύπων ὧν ἐξέφυ. Πῦρ μὲν τὴν παρ' αὐτοῦ θερμότητα, καὶ χιὼν οὐκ εἴσω μόνον τὸ ψυχρὸν κατέχει. Μάλιστα δὲ ὅσα εὐώδη μαρτυρεῖ τούτῳ· ἕως γάρ ἐστι, πρόεισί τι ἐξ αὐτῶν περὶ αὐτά, ὧν ἀπολαύει ὑποστάντων ὅ τι πλησίον. Καὶ πάντα δὲ ὅσα ἤδη τέλεια γεννᾷ·
p. 536 τὸ δὲ ἀεὶ τέλειον ἀεὶ καὶ ἀΐδιον γεννᾷ· καὶ ἔλαττον δὲ ἑαυτοῦ γεννᾷ. Τί οὖν χρὴ περὶ τοῦ τελειοτάτου λέγειν; Μηδὲν ἀπ' αὐτοῦ, ἢ τὰ μέγιστα μετ' αὐτόν. Μέγιστον δὲ μετ' αὐτὸν νοῦς, καὶ δεύτερον. Καὶ γὰρ ὁρᾷ ὁ νοῦς ἐκεῖνον, καὶ δεῖται αὐτοῦ μόνου, ἐκεῖνος δὲ τούτου οὐδέν. Καὶ τὸ γεννώμενον ἀπὸ κρείττονος νοῦ, νοῦν εἶναι· καὶ κρείττων ἁπάντων νοῦς, ὅτι τἆλλα μετ' αὐτόν.

Τούτοις ἑξῆς ἐπιφέρει λέγων·

Ποθεῖ δὲ πᾶν τὸ γεννῆσαν καὶ τοῦτο ἀγαπᾷ, καὶ μάλιστα ὅταν
b ὦσι μόνοι τὸ γεννῆσαν καὶ τὸ γεγεννημένον. Ὅταν δὲ καὶ τὸ ἄριστον ᾖ τὸ γεννῆσαν, ἐξ ἀνάγκης σύνεστιν αὐτῷ, ὡς τῇ ἑτερότητι

c 9 Plotin. ibid 487 d 536 a 1 Cf Theodoret. *Gr. Aff. Cur.* p 33, 19
a 8 Plotin. ibid p 488 cf Theodoret. *Gr. Aff. Cur.* p 33

c 6 τῆς] om Plotin. c 7 γεγενημένη Plotin. c 10 αὐτὸν] αὐτὸ Plotin. d 1 φῶς] ὥσπερ Plotin. περὶ θεόν I τε] om BO αἰεὶ IO δέ] om Plotin. d 2 αὐτοῦ I, αὑτῶν Plotin. d 4 αὑτῶν Plotin. d 5 αὑτοῦ Plotin. d 7 τοῦτο Plotin. d 8—536 b 4 καὶ—λέγειν om B 536 a 1 τὸ—γεννᾷ] om O δὲ 1°] Plotin., δὴ Eus. codd αἰεὶ bis I a 3 αὐτόν] Plotin., αὐτό Eus. codd αὐτὸν] αὐτὸ IO a 6 νοῦς] pr ὁ Plotin. a 8 γεννῆσαν] + τὸ γεννηθὲν 'addidi ex uno Theodoreti codice' (Creuzer) b 1 τὸ 1°] τό γε I

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

μόνον κεχωρίσθαι. Εἰκόνα δὲ ἐκείνου εἶναι λέγομεν τὸν νοῦν. Δεῖ γὰρ σαφέστερον λέγειν.

Καὶ πάλιν τούτοις ἐπιλέγει·

Καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ Πλάτωνος τριττά· πάντα περὶ τὸν πάντων βασιλέα φησὶ τὰ πρῶτα· καὶ δεύτερον πέρι τὰ δεύτερα· καὶ τρίτον πέρι τὰ τρίτα. Λέγει δὲ καὶ τοῦ αἰτίου εἶναι πατέρα· αἴτιον μὲν τὸν νοῦν λέγων· δημιουργὸς γὰρ ὁ νοῦς αὐτῷ. Τοῦτον δέ c
φησι τὴν ψυχὴν ποιεῖν ἐν τῷ κρατῆρι ἐκείνῳ. Τοῦ δὲ αἰτίου νοῦ ὄντος πατέρα φησὶ τἀγαθὸν καὶ τὸ ἐπέκεινα νοῦ καὶ ἐπέκεινα οὐσίας. Πολλαχοῦ δὲ τὸ ὂν καὶ τὸν νοῦν τὴν ἰδέαν λέγει. Ὥστε Πλάτωνα εἰδέναι ἐκ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ τὸν νοῦν, ἐκ δὲ τοῦ νοῦ τὴν ψυχήν· καὶ εἶναι τοὺς λόγους τούσδε μὴ καινούς, μηδὲ νῦν ἀλλὰ πάλαι μὲν εἰρῆσθαι μὴ ἀναπεπταμένως· τοὺς δὲ νῦν λόγους ἐξηγητὰς ἐκείνων γεγονέναι, μαρτυρίοις πιστωσαμένους τὰς δόξας ταύτας παλαιὰς εἶναι τοῖς αὐτοῦ Πλάτωνος γράμμασι.

Ταῦτα μὲν ὁ Πλωτῖνος. Ὁ δὲ Νουμήνιος τὰ Πλά- d
τωνος πρεσβεύων, ἐν τοῖς Περὶ τἀγαθοῦ τάδε καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου λέγων διερμηνεύει·

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

18. Τὸν μέλλοντα δὲ συνήσειν Θεοῦ πέρι πρώτου καὶ δευτέρου χρὴ πρότερον διελέσθαι ἕκαστα ἐν τάξει καὶ ἐν εὐθημοσύνῃ τινί·
κἄπειτα ἐπὰν δοκῇ ἤδη εὖ ἔχειν, τότε καὶ δεῖ ἐπιχειρεῖν εἰπεῖν p. 537
κοσμίως, ἄλλως δὲ μή. Ἢ τῷ πρωϊαίτερον πρὶν τὰ πρῶτα γενέσθαι ἁπτομένῳ, σποδὸς ὁ θησαυρὸς γίνεσθαι λέγεται. Μὴ δὴ πάθωμεν ἡμεῖς ταὐτόν· Θεὸν δὲ προσκαλεσάμενοι ἑαυτοῦ

b 6 Plotin. ibid p 489   d 4 Numenius *Fr.* 10 (Mullach, iii 167 b), cf Cyrill. *adv. Iulian.* 272

b 3 λέγομεν εἶναι Plotin.   b 6 πάντα] pr τὰ Plotin.   πάντων] om I   b 7 τὰ 1°] γὰρ Plotin., pr πρῶτον περὶ I   πέρι] ἐπὶ I   περὶ τὰ τρίτα τρίτον Plot., sed cf p 541 d 1   c 2 αἰτίου δὲ Plotin.   c 5 νοῦν + [τὴν ἰδέαν] Plotin.   c 8 πιστωσαμένου BO   c 9 τοῖς] τοῦ I   Πλάτωνος] pr τοῦ Plotin.   d 1 ὁ 2°—τἀγαθοῦ om B   537 a 1 ἐπειδὰν O   δεῖ] δὴ I   εἰπεῖν] om O   a 2 προϊαίτερον O

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

γνώμονα γενόμενον τῷ λόγῳ δεῖξαι θησαυρὸν φροντίδων, ἀρχώμεθα οὕτως. Εὐκτέον μὲν ἤδη, διελέσθαι δὲ δεῖ. Ὁ Θεὸς ὁ μὲν πρῶτος ἐν ἑαυτῷ ὤν ἐστιν ἁπλοῦς, διὰ τὸ ἑαυτῷ συγγιγνόμενος διόλου μή ποτε εἶναι διαιρετός· ὁ Θεὸς μέντοι ὁ δεύτερος καὶ
b τρίτος ἐστὶν εἷς· συμφερόμενος δὲ τῇ ὕλῃ δυάδι οὔσῃ ἑνοῖ μὲν αὐτήν, σχίζεται δὲ ὑπ' αὐτῆς, ἐπιθυμητικὸν ἦθος ἐχούσης καὶ ῥεούσης. Τῷ οὖν μὴ εἶναι πρὸς τῷ νοητῷ, ἦν γὰρ ἂν πρὸς ἑαυτῷ, διὰ τὸ τὴν ὕλην βλέπειν, ταύτης ἐπιμελούμενος, ἀπερίοπτος ἑαυτοῦ γίνεται. Καὶ ἅπτεται τοῦ αἰσθητοῦ καὶ περιέπει, ἀνάγει τε ἔτι εἰς τὸ ἴδιον ἦθος ἐπορεξάμενος τῆς ὕλης.

Καὶ μεθ' ἕτερά φησι·

Καὶ γὰρ οὔ τι δημιουργεῖν ἐστὶ χρεὼν τὸν πρῶτον, καὶ τοῦ δημιουργοῦντος δὲ Θεοῦ χρὴ εἶναι νομίζεσθαι πατέρα τὸν πρῶτον θεόν. Εἰ μὲν οὖν περὶ τοῦ δημιουργικοῦ ζητοῖμεν, φάσκοντες δεῖν τὸν πρότερον ὑπάρξαντα οὕτως ἂν ποιεῖν ἔχειν διαφερόντως,
c ἐοικυῖα ἡ πρόσοδος αὕτη γεγονυῖα ἂν εἴη τοῦ λόγου· εἰ δὲ περὶ τοῦ δημιουργοῦ μή ἐστιν ὁ λόγος, ζητοῦμεν δὲ περὶ τοῦ πρώτου, ἀφοσιοῦμαί τε τὰ λεχθέντα, καὶ ἔστω μὲν ἐκεῖνα ἄρρητα, μέτειμι δὲ ἑλεῖν τὸν λόγον ἑτέρωθεν θηράσας. Πρὸ μέντοι τοῦ λόγου τῆς ἁλώσεως διομολογησώμεθα ἡμῖν αὐτοῖς ὁμολογίαν οὐκ ἀμφισβητήσιμον ἀκοῦσαι, τὸν μὲν πρῶτον θεὸν ἀργὸν εἶναι ἔργων ξυμπάντων καὶ βασιλέα, τὸν δημιουργικὸν δὲ θεὸν ἡγεμονεῖν, δι' οὐρανοῦ ἰόντα. Διὰ δὲ τούτου καὶ ὁ στόλος ἡμῖν ἐστί, κάτω τοῦ νοῦ πεμπομένου ἐν διεξόδῳ πᾶσι τοῖς κοινωνῆσαι συντεταγμένοις.
d Βλέποντος μὲν οὖν καὶ ἐπεστραμμένου πρὸς ἡμῶν ἕκαστον τοῦ

537 a 5 Cf Cyrill. *adv. Iulian.* p 272 b 8 Numenius *Fr.* 10 cf Theodoret. *Gr. Aff. Cur.* p 33, Cyrill. *adv. Iulian.* p 272

a 6 *εὐκταῖον* O *μὲν* 2°] *μὲ* O a 7 *ἑαυτῷ* 1°] *ἑαυτοῦ* I b 6 *ἐπορεξόμενος* I, *ἐπορεγόμενος* Mull. b 8 *οὔ τι*] Mull., *οὔτε* Eus. codd b 9 *θεοῦ*] *περὶ πρὸς καὶ υἱοῦ* O Cyrill. *εἶναι*] om Mull. *νομίζειν* Theodoret., Mull. b 11 *δεῖν*] *δὴ* O cf a 1 c 1 *ἐοικυῖα*] *οἰκεία* Mull. *περὶ*] + *μὲν* O

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

θεοῦ συμβαίνει ζῆν τε καὶ βιώσκεσθαι τότε τὰ σώματα κηδεύοντος τοῦ θεοῦ τοῖς ἀκροβολισμοῖς· μεταστρέφοντος δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ περιωπὴν τοῦ θεοῦ, ταῦτα μὲν ἀποσβέννυσθαι, τὸν δὲ νοῦν ζῆν, βίου ἐπαυρόμενον εὐδαίμονος.

Ταῦτα ὁ Νουμήνιος. Σὺ δέ γε παράθες αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τοῦ Δαβὶδ προφητείας πάλαι παρ' Ἑβραίοις τοῦτον ᾀδόμενα τὸν τρόπον· *Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Ἐπληρώθη ἡ γῆ τῆς κτίσεώς* p. 538 *σου· . . . πάντα πρὸς σὲ προσδοκῶσι, δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτοῖς εὔκαιρον. Δόντος σου αὐτοῖς συλλέξουσιν· ἀνοίξαντος δέ σου τὴν χεῖρα τὰ πάντα πληρωθήσεται χρηστότητος. Ἀποστρέψαντος δέ σου τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται· ἀντανελεῖς τὸ πνεῦμα αὐτῶν καὶ ἐκλείψουσι, καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν. Ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.* Τί γὰρ ταῦτα διαφέροι ἂν τῆς φασκούσης τοῦ φιλοσόφου διανοίας, ὡς ἄρα "*Βλέποντος μὲν καὶ ἐπεστραμμένου πρὸς ἡμῶν ἕκαστον τοῦ* b *θεοῦ συμβαίνει ζῆν τε καὶ βιώσκεσθαι τότε τὰ σώματα κηδεύοντος τοῦ θεοῦ τοῖς ἀκροβολισμοῖς· μεταστρέφοντος δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ περιωπὴν τοῦ θεοῦ, ταῦτα ἀποσβέννυσθαι*";

Πάλιν δ' αὖ τοῦ σωτηρίου λόγου παρ' ἡμῖν φάντος· *Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, . . . ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός, . . . ὑμεῖς τὰ κλήματα·* ὁ Νουμήνιος ἐπάκουσον οἷα περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου θεολογεῖ·

---

d 8 Ps. ciii (civ). 24 538 a 2 ibid 27 b 1—5 = 537 d 1—5 b 6 Ioann. xv. 1, 5

---

d 2 *συμβαίνειν* I cf 538 b 2 *κηδεύοντα* I, *κηδεύονται* O, *κηδευόμενα* Vig., Mull., cf 538 b 2 538 a 2 *αὐτοῖς*] *αὐτῶν* LXX[A] a 3 *εὔκαιρον*] pr *εἰς* I, *εἰς καιρόν* LXX[A] *αὐτοῖς*] *αὐτοὶ* O *δέ*] sup lin I, om O a 4 *σύμπαντα* LXX *ἐμπλησθήσεται* LXX[B], *πλησθήσονται* LXX[A] *χρηστότητος*] *πιότητος* LXX[A] a 5 *ἀντανέλῃς* O b 2 *συμβαίνειν* O cf 537 d 2 b 2 *κηδεύοντα* I, *κηδευόμενα* Mull., cf 537 d 2

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ c "Ωσπερ δὲ πάλιν λόγος ἐστὶ γεωργῷ πρὸς τὸν φυτεύοντα ἀναφερόμενος, τὸν αὐτὸν λόγον μάλιστά ἐστιν ὁ πρῶτος θεὸς πρὸς τὸν δημιουργόν. Ὁ μέν γε ὢν σπέρμα πάσης ψυχῆς σπείρει εἰς τὰ μεταλαγχάνοντα αὐτοῦ χρήματα ξύμπαντα· ὁ νομοθέτης δὲ φυτεύει καὶ διανέμει καὶ μεταφυτεύει εἰς ἡμᾶς ἑκάστους τὰ ἐκεῖθεν προκαταβεβλημένα.

Καὶ ἑξῆς δὲ πάλιν περὶ τοῦ πῶς ἀπὸ τοῦ πρώτου αἰτίου τὸ δεύτερον ὑπέστη τοιάδε φησίν·

Ὁπόσα δὲ δοθέντα μέτεισι πρὸς τὸν λαμβάνοντα, ἀπελθόντα ἐκ d τοῦ δεδωκότος, ⟨οἷα δή⟩ ἐστι θεραπεία, χρήματα, νόμισμα κοῖλον, ἐπίσημον· ταυτὶ μὲν οὖν ἐστι θνητὰ καὶ ἀνθρώπινα· τὰ δὲ θεῖά ἐστιν, οἷα μεταδοθέντα, ἐνθένδ' ἐκεῖθι γεγενημένα, ἐνθένδε τε οὐκ ἀπελήλυθε, κἀκεῖθι γενόμενα τὸν μὲν ὤνησε, τὸν δ' οὐκ ἔβλαψε, καὶ προσώνησε τῇ περὶ ὧν ἠπίστατο ἀναμνήσει. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ καλὸν χρῆμα ἐπιστήμη ἡ καλή, ἧς ὤνατο μὲν ὁ λαβών, οὐκ ἀπολείπεται δ' αὐτῆς ὁ δεδωκώς. Οἷον ἂν ἴδοις ἐξαφθέντα ἀφ' ἑτέρου λύχνου λύχνον φῶς ἔχοντα, ὃ μὴ τὸν πρότερον ἀφείλατο, ἀλλὰ τῆς ἐν αὐτῷ ὕλης πρὸς τὸ ἐκείνου πῦρ ἐξαφθείσης. Τοιοῦτον τὸ χρῆμά ἐστι τὸ τῆς ἐπιστήμης, ἣ δοθεῖσα καὶ ληφθεῖσα παραp. 539 μένει μὲν τῷ δεδωκότι, σύνεστι δὲ τῷ λαβόντι ἡ αὐτή. Τούτου δὲ τὸ αἴτιον, ὦ ξένε, οὐδέν ἐστιν ἀνθρώπινον· ἀλλ' ὅτι ἕξις τε καὶ οὐσία ἡ ἔχουσα τὴν ἐπιστήμην ἡ αὐτή ἐστι παρά τε τῷ δεδωκότι θεῷ, καὶ παρὰ τῷ εἰληφότι ἐμοὶ καὶ σοί. Διὸ καὶ ὁ Πλάτων τὴν σοφίαν ὑπὸ Προμηθέως ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους μετὰ φανοτάτου τινὸς πυρὸς ἔφη.

c 1 Numenius *Fr.* 10 (Mullach, iii 168 b) c 9 ibid 539 a 5 Cf Plat. *Phileb.* 16 C

c 1 τὸν] τὰ I ἀναφερόμενος] ἀνὰ O c 2 ἐστιν] ἔχει coniec Vig. c 7 περὶ τοῦ] om O c 9 ὁπόσα—ἀπελθόντα] O[2] ad calcem pag πόσα I d 1 ⟨οἷα δή⟩] coniec Vig., om Eus. codd d 3 ἐνθένδε] ἔνθεν IO d 8 τὸν] τὸ I ἀφείλετο I Mull. d 9 ἀλλ' ἡ O 539 a 3 τε] om I Mull. a 5 φονοτάτου O a 6 πυρός τινος O

Καὶ πάλιν ὑποβὰς ἑξῆς φησίν·

Εἰσὶ δ' οὗτοι βίοι, ὁ μὲν πρώτου, ὁ δὲ δευτέρου θεοῦ. Δῆλον ὅτι ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ
ὁ μὲν πρῶτος θεός ⟨ἐστιν⟩ ἑστώς, ὁ δὲ δεύτερος ἔμπαλίν ἐστι
κινούμενος. Ὁ μὲν οὖν πρῶτος περὶ τὰ νοητά, ὁ δὲ δεύτερος περὶ b
τὰ νοητὰ καὶ αἰσθητά. Μὴ θαυμάσῃς δ' εἰ τοῦτ' ἔφην, πολὺ γὰρ
ἔτι θαυμαστότερον ἀκούσῃ. Ἀντὶ γὰρ τῆς προσούσης τῷ δευτέρῳ
κινήσεως τὴν προσοῦσαν τῷ πρώτῳ στάσιν φημὶ εἶναι κίνησιν
σύμφυτον· ἀφ' ἧς ἥ τε τάξις τοῦ κόσμου, καὶ ἡ μονὴ ἡ ἀΐδιος,
καὶ ἡ σωτηρία ἀναχεῖται εἰς τὰ ὅλα.

Ἐπὶ τούτοις καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ προστίθησι ταῦτα·

Ἐπειδὴ ᾔδει ὁ Πλάτων παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τὸν μὲν δημιουργὸν
γινωσκόμενον μόνον, τὸν μέντοι πρῶτον νοῦν, ὅστις καλεῖται αὐτὸ c
ὄν, παντάπασιν ἀγνοούμενον παρ' αὐτοῖς, διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν,
ὥσπερ ἄν τις οὕτω λέγοι· Ὦ ἄνθρωποι, ὃν τοπάζετε ὑμεῖς νοῦν
οὐκ ἔστι πρῶτος, ἀλλὰ ἕτερος πρὸ τούτου νοῦς, πρεσβύτερος καὶ
θειότερος.

Καὶ μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει·

Κυβερνήτης μέν που ἐν μέσῳ πελάγει φορούμενος ὑπὲρ πηδαλίων
ὑψίζυγος τοῖς οἴαξι διϊθύνει τὴν ναῦν ἐφεζόμενος, ὄμματα δ'
αὐτοῦ καὶ νοῦς εὐθὺ τοῦ αἰθέρος ξυντέταται πρὸς τὰ μετάρσια, d
καὶ ἡ ὁδὸς αὐτῷ ἄνω δι' οὐρανοῦ ἄπεισι, πλέοντι κάτω τὴν θάλασσαν· οὕτω καὶ ὁ δημιουργός, τὴν ὕλην, τοῦ μήτε διακροῦσαι μήτε ἀποπλαγχθῆναι αὐτήν, ἁρμονίᾳ ξυνδησάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπὲρ ταύτης ἵδρυται, οἷον ὑπὲρ νεὼς ἐπὶ θαλάττης, τῆς ὕλης· τὴν ἁρμονίαν δὲ ἰθύνει, ταῖς ἰδέαις οἰακίζων, βλέπει τε ἀντὶ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν ἄνω θεὸν προσαγόμενον αὐτοῦ τὰ ὄμματα, λαμβάνει

a 8 Numenius *Fr.* 10, p 169[a] b 8 ibid p 169[b] c 7 ibid

a 9 ⟨ἐστιν⟩] Vig. marg, ἔσται Eus. codd b 7 ἐπὶ] ἔτι IO c 1 αὐτὸ ὂν] αὐτοόν I, αὐτόν Mull. c 3 τις] pr εἴ Mull. λέγει I c 8 ναὶ O d 2 πλέοντι κάτω] πλεονεκτικωτάτῳ I θάλατταν I d 3 ἀποκροῖσαι O, διακρουσθῆναι coniec Vig., Mull. d 4 ἀποπλεχθῆναι I, περιπλανηθῆναι Mull. ἁρμονίαν O d 7 προσαγόμενα O

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ τε τὸ μὲν κριτικὸν ἀπὸ τῆς θεωρίας, τὸ δὲ ὁρμητικὸν ἀπὸ τῆς ἐφέσεως.

Καὶ ὁ σωτήριος παρ' ἡμῖν λόγος, Οὐδέν, φησί, δύναται ὁ Υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸν Πατέρα ποιοῦντα.
Ἀλλὰ γὰρ τοσαῦτα καὶ περὶ τοῦδε ὁ Νουμήνιος. Ὅτι
p. 540 δὲ οὐκ οἰκεῖα τὰ δὲ Πλάτωνι δοκοῦντα διεσάφει, οὐδὲν
ἐπιλέγειν δεῖ ταῖς αὐτοῦ φωναῖς. Ὁ δέ γε Πλάτων ὅτι
μὴ πρῶτος ταῖσδε κέχρηται ταῖς ἐπιβολαῖς, φθάνουσι
δ' αὐτὸν προειληφότες Ἑβραίων οἱ σοφοί, δέδεικται διὰ
τῶν ἐκτεθειμένων. Εἰκότως δῆτα καὶ τῶν νέων φιλο-
σόφων διαφανὴς γεγονὼς Ἀμέλιος, τῆς Πλάτωνος καὶ
αὐτός, εἴ καί τις ἄλλος, ζηλωτὴς φιλοσοφίας, πλὴν ἀλλὰ
βάρβαρον ὀνομάσας τὸν Ἑβραῖον θεολόγον, εἰ καὶ μὴ
ἐπ' ὀνόματος ἠξίωσε τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου μνήμην
b ποιήσασθαι, ἐπιμαρτυρεῖ δ' οὖν ὅμως ταῖς αὐτοῦ φωναῖς,
αὐτὰ δὴ ταῦτα πρὸς ῥῆμα γράφων·

ΑΜΕΛΙΟΥ 19. Καὶ οὗτος ἄρα ἦν ὁ λόγος καθ' ὃν αἰεὶ ὄντα τὰ γινόμενα
ἐγίνετο, ὡς ἂν καὶ ὁ Ἡράκλειτος ἀξιώσειε, καὶ νὴ Δί' ὃν ὁ βάρ-
c βαρος ἀξιοῖ ἐν τῇ τῆς ἀρχῆς τάξει τε καὶ ἀξίᾳ καθεστηκότα πρὸς
θεὸν εἶναι, καὶ θεὸν εἶναι· δι' οὗ πάνθ' ἁπλῶς γεγενῆσθαι· ἐν ᾧ
τὸ γενόμενον ζῶν, καὶ ζωήν, καὶ ὂν πεφυκέναι· καὶ εἰς τὰ σώματα
πίπτειν, καὶ σάρκα ἐνδυσάμενον φαντάζεσθαι ἄνθρωπον, μετὰ τοῦ
καὶ τηνικαῦτα δεικνύειν τῆς φύσεως τὸ μεγαλεῖον· ἀμέλει καὶ
ἀναλυθέντα πάλιν ἀποθεοῦσθαι, καὶ θεὸν εἶναι, οἷος ἦν πρὸ τοῦ εἰς
d τὸ σῶμα καὶ τὴν σάρκα καὶ τὸν ἄνθρωπον καταχθῆναι.

Ταῦτ' οὐκέτ' ἐπεσκιασμένως ἀλλ' ἄντικρυς ἤδη γυμνῇ τῇ κεφαλῇ μεταπεφρασμένα ἐκ τῆς τοῦ βαρβάρου

---

d 10 Ioann. v. 19 **540 b** 3 Amelius b 4 Heracleitus, *Fr.* ii

---

d 10 *οὐδὲν*] *οὐ* Ioann. d 11 *ἑαυτοῦ*] + *οὐδέν* Ioann. *ἐὰν*] *ἂν* Tisch. *βλέπει* O c 4 *μετὰ—καταχθῆναι* om B *καὶ τοῦ* I d 1 *καταταχθῆναι* O d 2 *οὐκέτι* I d 3 *τοῦ*] om I

θεολογίας δῆλα ἂν εἴη. Ὁ δέ γε βάρβαρος τίς ἦν αὐτῷ, εἰ μὴ ὁ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, Ἑβραῖος ὢν ἐξ Ἑβραίων; Ὅς που ἀρχόμενος τῆς οἰκείας γραφῆς, ὧδέ πῃ θεολογεῖ· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος· καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. Πάντα δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. . . . Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός. Τοῦ δ᾽ αὐτοῦ πέρι καὶ ἄλλος p. 541
Ἑβραίων θεολόγος ἐπάκουσον οἷα διέξεισιν· Ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε ὁρατὰ εἴτε ἀόρατα· . . . καὶ πάντα δι᾽ αὐτοῦ συνέστηκε, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη. Ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τῆς τοῦ δευτέρου αἰτίου συστάσεώς τε καὶ οὐσιώσεως ὧδε τοῖς Ἑλλήνων σοφοῖς πρὸς τὰ Ἑβραίων συμπεφώνηται· μετίωμεν δῆτα καὶ ἐφ᾽ ἕτερα.

20. Τῶν παρ᾽ Ἑβραίοις λογίων μετὰ τὸν περὶ Πατρὸς b
καὶ Υἱοῦ λόγον ἐν τρίτῃ τάξει τὸ ἅγιον Πνεῦμα καταλεγόντων, καὶ τήν γε ἁγίαν καὶ μακαρίαν Τριάδα τοῦτον ὑποτιθεμένων τὸν τρόπον, ὡς ἂν τῆς τρίτης δυνάμεως πᾶσαν ὑπερβεβηκυίας γενητὴν φύσιν, οὖσάν τε πρώτην c
μὲν τῶν διὰ τοῦ Υἱοῦ συστασῶν νοερῶν οὐσιῶν, τρίτην δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου αἰτίου· θέα ὅπως καὶ ὁ Πλάτων τοιαῦτά τινα ᾐνίξατο, διὰ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς λέγων·

---

d 7 Ioann. i. 1 d 11 ibid 14 **541** a 2 Col. i. 15

---

d 6 ὅς που] ὅπου O d 7 ἐθεολόγει O d 10 ἦν] ἐστιν Tisch. **541** a 4 τὰ 2°, 3°] om Tisch. a 5 εἴτε 1°] τὰ Tisch. εἴτε 2°] καὶ τὰ Tisch. καὶ 1°] τὰ Tisch. a 5 συνέστ.—ἐκτίσθη] καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται Tisch. c 1 γεννητὴν O c 3 πῶς O καὶ] om O c 4 τοιαῦτά] pr τὰ I

ΠΛΑΤΩ-ΝΟΣ Φραστέον δή σοι δι' αἰνιγμῶν, ἵνα, ἄν τι ἡ δέλτος ἢ πόντου ἢ γῆς ἐν πτυχαῖς πάθῃ, ὁ ἀναγνοὺς μὴ γνῷ. Ὧδε γὰρ ἔχει· περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντ' ἐστί, καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα, καὶ ἐκεῖνο αἴτιον ἁπάντων καλῶν· δεύτερον δὲ περὶ τὰ δεύτερα, καὶ d τρίτον πέρι τὰ τρίτα. Ἡ οὖν ἀνθρωπίνη ψυχὴ περὶ αὐτὰ ὀρέγεται μαθεῖν ποῖα ἄττα ἐστί, βλέπουσα εἰς τὰ αὐτῆς συγγενῆ.

Ταῦτα οἱ τὸν Πλάτωνα διασαφεῖν πειρώμενοι ἐπὶ τὸν πρῶτον θεὸν ἀνάγουσιν, ἐπί τε τὸ δεύτερον αἴτιον, καὶ τρίτον τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν, θεὸν τρίτον καὶ αὐτὴν εἶναι ὁριζόμενοι· οἱ δέ γε θεῖοι λόγοι τὴν ἁγίαν καὶ μακαρίαν Τριάδα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος ἐν ἀρχῆς λόγῳ τάττουσι κατὰ τὰ ἀποδεδομένα.

Ἕπεται τούτοις τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἐξετάσαι οὐσίαν.

p. 542 21. Τῆς παρ' Ἑβραίοις θείας γραφῆς διαφόρως τὴν τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίαν, καὶ αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ Θεὸν διδασκούσης, δι' ὧν τέ φησιν· Ἀγαθὸς Κύριος πᾶσι τοῖς ὑπομένουσιν αὐτόν· ψυχῇ, ἢ ἐκζητήσει αὐτόν· καί· Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ· δι' ὧν τε ὁ σωτήριος λόγος πρὸς τὸν περὶ b τοῦδε ἐρόμενον ἀπεφήνατο εἰπών· Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός· ἐπάκουσον τοῦ Πλάτωνος, ἅ φησιν ἐν Τιμαίῳ·

Λέγωμεν δὴ δι' ἥν τινα αἰτίαν γένεσιν καὶ τὸ πᾶν τόδε ὁ ξυνιστὰς ξυνέστησεν. Ἀγαθὸς ἦν· ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίγνεται φθόνος. Τούτου δὲ ἐκτὸς ὢν πάντα ὅτι μάλιστα ἐβουλήθη γενέσθαι παραπλήσια ἑαυτῷ.

Καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ δὲ ταῦτά φησιν·

---

c 6 Ps.-Plat. *Ep.* ii. 312 D 542 a 3 Lam. iii. 25 a 5 Ps. cxvii (cxviii). 1, 29 b 4 Plat. *Tim.* 29 D

---

c 6 αἰνιγμάτων I ἡ] Ps.-Plat., om Eus. codd c 9 ἐκεῖνος I καλῶν] pr τῶν Ps.-Plat. d 1 πέρι] ἐπὶ I d 7 καὶ 1°] om I 542 a 3 Θεὸν] τοῦ θῦ I a 4 ζητήσει LXX b 7 γενέσθαι ἐβουλήθη Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ἆρ' οὖν οὐ καὶ ὁ ἥλιος ὄψις μὲν οὐκ ἔστιν, αἴτιος δ' ὢν αὐτῆς
ὁρᾶται ὑπ' αὐτῆς ταύτης; Οὕτως, ἦ δ' ὅς. Τοῦτον τοίνυν, ἦν δ'
ἐγώ, φάναι με λέγειν τὸν τοῦ ἀγαθοῦ ἔκγονον, ὃν τὸ ἀγαθὸν c
ἐγέννησεν ἀνάλογον ἑαυτῷ, ὅ τι περ αὐτὸ ἐν τῷ νοητῷ τόπῳ πρός
τε νοῦν καὶ τὰ νοούμενα, τοῦτο τοῦτον ἐν τῷ ὁρατῷ πρός τε ὄψιν
καὶ τὰ ὁρώμενα.

Καὶ ἑξῆς ἐπιλέγει·

Τοῦτο τοίνυν τὸ τὴν ἀλήθειαν παρέχον τοῖς γιγνωσκομένοις, καὶ τῷ γιγνώσκοντι τὴν δύναμιν ἀποδιδοῦν, τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν φάθι εἶναι.

Καὶ πάλιν φησί·

Τὸν ἥλιον τοῖς ὁρωμένοις οὐ μόνον, οἶμαι, τὴν τοῦ ὁρᾶσθαι
δύναμιν παρέχειν φήσεις, ἀλλὰ καὶ τὴν γένεσιν καὶ αὔξην καὶ
τροφήν, οὐ γένεσιν αὐτὸν ὄντα. Πῶς γάρ; Καὶ τοῖς γινωσκο-
μένοις τοίνυν μὴ μόνον τὸ γινώσκεσθαι φάναι ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ d
παρεῖναι, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναί τε καὶ τὴν οὐσίαν ὑπ' ἐκείνου αὐτοῖς
προσεῖναι, οὐκ οὐσίας ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἐπέκεινα τῆς οὐσίας
πρεσβείᾳ καὶ δυνάμει ὑπερέχοντος.

Σαφέστατα διὰ τούτων οὐ μόνον τὸ γινώσκεσθαι ⟨τὰς νοητὰς οὐσίας⟩, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναί τε καὶ οὐσίαν ἔχειν παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ, δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ, φησὶν ὁ Πλάτων· τό τε ἀγαθὸν "μὴ εἶναι οὐσίαν, ἀλλ' ἐπέκεινα τῆς οὐσίας, πρεσβείᾳ καὶ δυνάμει ὑπερέχον·" ὥστε μὴ ὁμοούσια αὐτὰ τίθεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ ἀγέννητα νομίζειν, ὅτι δὴ καὶ τὸ εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν εἴληφε παρὰ τοῦ μὴ

---

b 9 Plat. *Rep.* 508 B c 6 ibid 508 E c 10 ibid 509 B

---

c 1 τὸν] τὸ BIO ἔγγονον IO ὃν] ὂν O c 2–11 ὅ τι—φήσεις om B c 3 νοούμενα] ὁρώμενα O τοῦτο] om IO c 6 γινωσκομένοις IO c 7 γινώσκοντι IO ἀποδιδόν I Plat. d 3–6 οὐκ—οὐσίας om B d 3 ἀλλ'] + ἔτι Plat. τῆς] Plat., om Eus. codd d 6 ⟨τὰς νοητὰς οὐσίας⟩] coniec Vig., ταῖς νοηταῖς οὐσίαις Eus. codd τε] om IO οὐσίαν] pr τὴν IO

p. 543 ὄντος οὐσίας, ἀλλ' ἐπέκεινα οὐσίας πρεσβείᾳ καὶ δυνάμει
ὑπερέχοντος· ὃν δὴ καὶ μόνον εἰκότως Θεὸν τὰ
Ἑβραίων ἀναγορεύει λόγια, ὡς ἂν τοῖς πᾶσιν αἴτιον
ὄντα. Τὰ δὴ οὖν μήτε τὸ εἶναι μήτε τὴν οὐσίαν παρ'
ἑαυτῶν ἔχοντα, ἀλλὰ μηδὲ τῆς τἀγαθοῦ φύσεως ὄντα,
οὐ δὴ εὔλογον θεοὺς ἡγεῖσθαι, οἷς μὴ φύσει τὸ ἀγαθὸν
πρόσεστιν· ἑνὶ γὰρ τοῦτο μόνῳ, καὶ οὐδενὶ ἄλλῳ
ἀναθετέον, τῷ μόνῳ ἀγαθῷ, ὃ δὴ καὶ "ἐπέκεινα πάσης
οὐσίας πρεσβείᾳ τε καὶ δυνάμει ὑπερέχειν" θαυμασίως
b ὁ Πλάτων ἀνεφώνησε. Πάλιν δὲ καὶ ὁ Νουμήνιος ἐν
τοῖς Περὶ τἀγαθοῦ, τὴν τοῦ Πλάτωνος διάνοιαν ἑρμηνεύων,
τοῦτον διέξεισι τὸν τρόπον·

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

22. Τὰ μὲν οὖν σώματα λαβεῖν ἡμῖν ἔξεστι, σημαινομένοις ἔκ
τε ὁμοίων ἀπό τε τῶν ἐν τοῖς παρακειμένοις γνωρισμάτων ἐνόντων·
c τἀγαθὸν δὲ οὐδενὸς ἐκ παρακειμένου οὐδ' αὖ ἀπὸ ὁμοίου αἰσθητοῦ
ἐστὶ λαβεῖν μηχανή τις οὐδεμία· ἀλλὰ δεήσει, οἷον εἴ τις ἐπὶ
σκοπῇ καθήμενος, ναῦν ἁλιάδα βραχεῖάν τινα τούτων τῶν ἐπακ-
τρίδων, τῶν μόνων, μίαν, μόνην, ἔρημον, μετακυμίοις ἐχομένην ὀξὺ
δεδορκώς, μιᾷ βολῇ κατεῖδε τὴν ναῦν, οὕτω δεῖ τινα ἀπελθόντα
πόρρω ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ὁμιλῆσαι τῷ ἀγαθῷ μόνῳ μόνον, ἔνθα
μήτε τις ἄνθρωπος, μήτε τι ζῶον ἕτερον, μηδὲ σῶμα μέγα μηδὲ
d σμικρόν, ἀλλά τις ἄφατος καὶ ἀδιήγητος ἀτεχνῶς ἐρημία θεσπέσιος,
ἔνθα τοῦ ἀγαθοῦ ἤδη διατριβαί τε καὶ ἀγλαΐαι, αὐτὸ δὲ ἐν εἰρήνῃ,
ἐν εὐμενείᾳ, τὸ ἤρεμον, τὸ ἡγεμονικόν, ἵλεων, ἐποχούμενον ἐπὶ τῇ
οὐσίᾳ. Εἰ δέ τις πρὸς τοῖς αἰσθητοῖς λιπαρῶν τὸ ἀγαθὸν ἐφιπτά-
μενον φαντάζεται, κἄπειτα τρυφῶν οἴοιτο τῷ ἀγαθῷ ἐντετυχηκέναι,
τοῦ παντὸς ἁμαρτάνει. Τῷ γὰρ ὄντι οὐ ῥᾳδίας θείας δὲ πρὸς αὐτὸ

543 b 4 Numenius *Fr.* 11 (Mullach, iii. p 170)

543 a 2 *ὃν—λόγια* om B a 3 *αἴτιον*] + *τοῦ εἶναι* coniec Vig. a 6 *θεοὺς*] + *εἶναι* I a 7 *καὶ—ἀγαθῷ* om B *οὐδενὶ*] *οὐδὲ* I b 1 *ἐν—τἀγαθοῦ* om B b 4 *σημενομένοις* I c 1—d 1 *οὐδ'—θεσπέσιος* om B c 1 *αὖ*] *οὖν* coniec Mull. c 4 *μετακυμίαις* I c 5 *δεῖ*] *δ' εἰ* O c 6 *ἀπὸ*] om Mull. d 3 *ἵλεω* BIO d 6 *τῷ—ὄν* om B

δεῖ μεθόδου· καί ἐστι κράτιστον, τῶν αἰσθητῶν ἀμελήσαντι, ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ
νεανιευσαμένῳ πρὸς τὰ μαθήματα, τοὺς ἀριθμοὺς θεασαμένῳ, οὕτως
ἐκμελετῆσαι μάθημα, Τί ἐστι τὸ ὄν.

Ταῦτα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ταῦτά p. 544
φησιν·

Εἰ δ' ἐστὶ μὲν νοητὸν ἡ οὐσία καὶ ἡ ἰδέα, ταύτης δ' ὡμολογήθη
πρεσβύτερον καὶ αἴτιον εἶναι ὁ νοῦς, αὐτὸς οὗτος μόνος εὕρηται
ὢν τὸ ἀγαθόν. Καὶ γὰρ εἰ ὁ μὲν δημιουργὸς θεός ἐστι γενέσεως
ἀρχή, τὸ ἀγαθὸν οὐσίας ⟨ἐστὶν⟩ ἀρχή. Ἀνάλογον δὲ τούτῳ μὲν
ὁ δημιουργὸς θεός, ὢν αὐτοῦ μιμητής, τῇ δὲ οὐσίᾳ ἡ γένεσις, εἰκὼν
αὐτῆς ⟨οὖσα⟩ καὶ μίμημα. ⟨Εἰ γὰρ⟩ ὁ δημιουργὸς ὁ τῆς γενέσεώς
ἐστιν ἀγαθός, ἦ που ἔσται καὶ ὁ τῆς οὐσίας δημιουργὸς αὐτοάγαθον, b
σύμφυτον τῇ οὐσίᾳ. Ὁ γὰρ δεύτερος, διττὸς ὢν ⟨αὐτός,⟩ ποιεῖ τήν
τε ἰδέαν ἑαυτοῦ καὶ τὸν κόσμον, δημιουργὸς ὤν· ἔπειτα θεωρητικὸς
ὅλως. Συλλελογισμένων δ' ἡμῶν ὀνόματα τεσσάρων πραγμάτων,
τέσσαρα ἔστω ταῦτα· Ὁ μὲν πρῶτος θεὸς αὐτοάγαθον· ὁ δὲ τούτου
μιμητὴς δημιουργὸς ἀγαθός· ἡ δ' οὐσία, μία μὲν ἡ τοῦ πρώτου,
ἑτέρα δὲ ἡ τοῦ δευτέρου· ἧς μίμημα ὁ καλὸς κόσμος, κεκαλλωπισμένος μετουσίᾳ τοῦ καλοῦ.

Καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ δὲ ἐπιλέγει·

Μετέχει δὲ αὐτοῦ τὰ μετέχοντα ἐν ἄλλῳ μὲν οὐδενί, ἐν δὲ c
μόνῳ τῷ φρονεῖν· ταύτῃ ἄρα καὶ τῆς ἀγαθοῦ συμβάσεως ὀνίναιτ'
ἄν, ἄλλως δ' οὔ. Καὶ μὲν δὴ τὸ φρονεῖν τοῦτό ⟨γε⟩ συντετύχηκε
μόνῳ τῷ πρώτῳ. Ὑφ' οὗ οὖν τὰ ἄλλα ἀποχραίνεται καὶ ἀγαθοῦται,
ἐὰν τοῦτο ἐκείνῳ μόνον μόνῳ προσῇ, ἀβελτέρας ἂν εἴη ψυχῆς ἔτι

544 a 3 Numenius ibid c 1 ibid p 171 a

544 a 6 ἀρχή,] BO Vig., , ἀρκεῖ I ⟨ἐστὶν⟩] Vig., εἶναι Eus. codd a 7 εἰκὼν] + γὰρ Gaisf. e Trapez. a 8 ⟨οὖσα⟩] Vig., Gaisf. e Trapez., ἐστὶ Eus. codd ⟨εἰ⟩ – αὐτοάγαθον om B ⟨εἰ γὰρ⟩] Vig., εἴπερ Eus. codd ὁ] pr δὲ O b 2 ⟨αὐτός,⟩ ποιεῖ] Vig., αὐτὸ ποιεῖ I, αὐτοποιεῖ O b 3 αὐτοῦ O c 1 μετίσχοντα BO + καὶ Vig. c 3 καὶ – ἀμφιλογεῖν om B ⟨γε⟩] conieci, δεῖν I Vig., δὲ O, δεόντως Mull. c 5 μόνῳ μόνον O

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ ἀμφιλογεῖν. Εἰ γὰρ ἀγαθός ἐστιν ὁ δεύτερος οὐ παρ' ἑαυτοῦ παρὰ δὲ τοῦ πρώτου, πῶς οἷόν τε ὑφ' οὗ μετουσίας ἐστὶν οὗτος ἀγαθὸς μὴ ἀγαθὸν ⟨εἶναι⟩, ἄλλως τε κἂν τύχῃ αὐτοῦ ὡς ἀγαθοῦ μεταλαχὼν
d ὁ δεύτερος; Οὕτω τοι ὁ Πλάτων ἐκ συλλογισμοῦ τῷ ὀξὺ βλέποντι ἀπέδωκε τὸ ἀγαθὸν ὅτι ἐστὶν ἕν.

Καὶ πάλιν ἑξῆς φησί·

Ταῦτα δὲ οὕτως ἔχοντα ἔθηκεν ὁ Πλάτων ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ χωρίσας· ἰδίᾳ μὲν γὰρ τὸν κυκλικὸν ἐπὶ τοῦ δημιουργοῦ ἐγράψατο ἐν Τιμαίῳ εἰπών· "Ἀγαθὸς ἦν·" ἐν δὲ τῇ Πολιτείᾳ τὸ ἀγαθὸν εἶπεν ἀγαθοῦ ἰδέαν· ὡς δὴ τοῦ δημιουργοῦ ἰδέαν οὖσαν τὸ ἀγαθόν, ὅστις πέφανται ἡμῖν ἀγαθὸς μετουσίᾳ τοῦ πρώτου τε καὶ μόνου. Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωποι μὲν λέγονται τυπωθέντες ὑπὸ τῆς ἀνθρώπου ἰδέας, βόες δ' ὑπὸ τῆς βοός, ἵπποι δ' ὑπὸ τῆς ἵππου ἰδέας· οὕτω καὶ εἰκότως ὁ δημιουργὸς εἴπερ ἐστὶ μετουσίᾳ τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ ἀγαθός, ἰδέα ἂν εἴη ὁ πρῶτος νοῦς, ὢν αὐτοάγαθον.

p. 545 ΠΛΑΤΩΝΟΣ 23. Οὕτω δὲ γεγενημένος, (δῆλον δ' ὅτι ὁ κόσμος,) πρὸς τὸ λόγῳ καὶ φρονήσει περιληπτόν, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχον δεδημιούργηται. Τούτων δὲ ὑπαρχόντων αὖ πᾶσα ἀνάγκη τόνδε τὸν κόσμον εἰκόνα τινὸς εἶναι. . . . Τὰ γὰρ δὴ νοητὰ ζῷα πάντα ἐκεῖνο
b περιλαβὸν ἔχει ἐν ἑαυτῷ, καθάπερ ὅδ' ὁ κόσμος ἡμᾶς.

Ταῦτα μὲν ὁ Πλάτων ἐν Τιμαίῳ. Τὴν δὲ τῶν εἰρημένων διάνοιαν ἐκ τῶν Διδύμῳ Περὶ τῶν ἀρεσκόντων Πλάτωνι συντεταγμένων ἐκθήσομαι. Γράφει δὲ οὕτως·

---

d 4 Numenius ibid d 6 Plat. *Tim.* 29 E Plat. *Rep.* 508 E
545 a 1 Plat. *Tim.* 29 A a 4 Plat. *Tim.* 30 C

---

c 7 μετουσίας] pr τῆς Mull. c 8 ⟨εἶναι⟩] Vig., om BIO d 1 τοι] om O d 4 ἔθηκεν] ἔστι coniec Vig., ἤδη ἐστὶ μὲν Mull. d 5 χωρίσας] χωρήσας O κυκλικὸν] 'vel addenda vox λόγον, vel certe supplenda' Vig. d 6 ἐν 2°—ἰδέαν om B d 8 ὅστις] I Vig., ὅτι B, ὅς τι O d 9 ὥσπερ] ὅπως I d 10 δ' 1°] δὲ καὶ ἵπποι Mull. ἵπποι δ' ὑπὸ τῆς] καὶ Mull. d 12 ἰδέαν BI 545 a 1 δὲ] δὴ Plat. a 4 πάντα ζῷα O ἐκεῖνα O b 1 περιλ. ἔχει ἐν ἑαυ.] ἐν ἑαυ. περιλαβὼν (-ὸν B) ἔχει BO Plat. αὐτῷ I b 3 διδύμων I

ΔΙΔΥΜΟΥ

Τῶν κατὰ φύσιν αἰσθητῶν κατὰ γένος ὡρισμένα τινὰ παραδείγματα φάμενος εἶναι τὰς ἰδέας, ἀφ' ὧν τὰς ἐπιστήμας γίνεσθαι καὶ τοὺς ὅρους. Παρὰ πάντας γὰρ ἀνθρώπους ἄνθρωπόν τινα νοεῖσθαι· καὶ παρὰ πάντας ἵππους ἵππον· καὶ κοινῶς παρὰ τὰ ζῶα ζῶον **c**
ἀγέννητον καὶ ἄφθαρτον. Ὃν τρόπον δὲ σφραγῖδος μιᾶς ἐκμαγεῖα γίνεσθαι πολλά, καὶ συχνὰς εἰκόνας ἑνὸς ἀνδρός, οὕτως ἐκ μιᾶς ἑκάστης ἰδέας αἰσθητῶν σωμάτων φύσεις παμπληθεῖς, τῆς μὲν ἀνθρώπων ἀνθρώπους ἅπαντας, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ φύσιν. Εἶναι δὲ τὴν ἰδέαν ἀΐδιον οὐσίαν αἰτίαν καὶ ἀρχὴν τοῦ ἕκαστον εἶναι τοιοῦτον, οἷα ἐστὶν αὐτή. Καθάπερ οὖν τὰ κατὰ μέρος ὥσπερ ἀρχέτυπα τῶν αἰσθητῶν προηγεῖσθαι σωμάτων, οὕτως τὴν πάσας ἐν ἑαυτῇ περιέχουσαν καλλίστην καὶ τελειοτάτην οὐσίαν ὑπάρχειν τοῦδε παράδειγμα τοῦ κόσμου· **d**
πρὸς γὰρ ταύτην ἀφομοιωθέντα ὑπὸ τοῦ δημιουργήσαντος αὐτὸν ἀπειργάσθαι Θεοῦ κατὰ πρόνοιαν ἐκ τῆς πάσης οὐσίας.

Ταῦτα καὶ ἀπὸ τοῦ δεδηλωμένου ἀνδρός. Φθάνει γε μὴν καὶ ταῦτα Μωσῆς ὁ πάνσοφος, πρὸ τοῦ φαινομένου ἡλίου καὶ ἄστρων καὶ πρὸ τοῦ ὁρωμένου οὐρανοῦ, ὃ δὴ στερέωμα καλεῖ, πρό τε τῆς καθ' ἡμᾶς ξηρᾶς γῆς, καὶ πρὸ τῆς παρ' ἡμῖν ἡμέρας καὶ νυκτός, φῶς ἕτερον παρὰ τὸ τοῦ ἡλίου ἡμέραν τε καὶ νύκτα καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς τοῦ πανηγεμόνος καὶ αἰτίου τῶν ὅλων Θεοῦ πεποιῆσθαι
διδάσκων. Ἀλλὰ καὶ οἱ μετὰ Μωσέα παῖδες Ἑβραίων **p. 546**
ἥλιόν τινα εἶναι ἀσώματον οὐ πᾶσιν ὁρατόν, οὐδὲ θνητοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπαγόμενον ὁρίζονται, ὡς ὁ προφήτης

b 5 Didymus, *Fr.*, cf Stobaei *Ecl. Phys.* p [330] (Meineke), Mullach ii. p 111

---

b 6 ἀφ' ὧν] Stob., ὧν Eus. codd **c** 1 τὰ] πάντα Stob. **c** 2 ἀγέννητον] O Stob., ἀγένητον I **c** 3 ἐκ] καὶ Stob. **c** 4—6 αἰσθητῶν—ἰδέαν om B **c** 5 ἅπαντας] + τῆς δὲ ἵππων ἵππους ἅπαντας Stob. καὶ] om O **c** 7 τοῦ—αὐτή om B **c** 8 τὰ] τὰς I ἀρχέτυπον I προηγεῖσθαι] + συμβέβηκε Stob. **c** 9 πᾶσαν IO **d** 1 οὐσίαν] Stob., οὖσαν Eus. codd **d** 1—3 τοῦδε—οὐσίας] uncinis inclus Stob. **d** 4—**546 a** 1 ταῦτα—διδάσκων om B **d** 9 τὸ] om I τοῦ] om O πρὸς] πρὸ I

ἐκ προσώπου Θεοῦ λέγων· *Τοῖς δὲ φοβουμένοις με ἀνατελεῖ ἥλιος δικαιοσύνης.* Καὶ αὐτὴν δὲ δικαιοσύνην, οὐχὶ τὴν ποιὰν ἐν ἀνθρώποις ἀλλὰ τὴν ταύτης ἰδέαν, οἶδεν ἄλλος Ἑβραίων προφήτης, ὁ φήσας περὶ Θεοῦ· *Τίς ἐξήγειρεν ἀπὸ ἀνατολῶν δικαιοσύνην, ἐκάλεσεν αὐτὴν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ,*
b *καὶ πορεύσεται; δώσει ἐνώπιον ἐθνῶν.* Καὶ Λόγον δὲ θεῖον, ἀσώματον, καὶ οὐσιώδη, ἀρτίως ἡμῖν ὁ κοινὸς ἡμῶν λόγος ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπὸ τῆς Ἑβραίων παρίστη γραφῆς. Οὗ περὶ Λόγου καὶ τάδε παρὰ τοῖς αὐτοῖς εἴρηται· *Ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις.* Λέγεται καὶ Ζωή, λέγεται καὶ Σοφία, λέγεται καὶ Ἀλήθεια. Καὶ πάντα τὰ κατ' οὐσίαν ὄντα τε καὶ ὑφεστῶτα οἱ Ἑβραίων λόγοι διδάσκουσιν (εἰ δὴ Ἑβραῖοι καὶ οἱ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀπό-
c στολοί τε καὶ μαθηταί), ναὶ μὴν καὶ μυρίας ἄλλας ἀσωμάτους δυνάμεις, οὐρανοῦ τε ἐπέκεινα καὶ πάσης τῆς ὑλικῆς καὶ ῥοώδους οὐσίας· ὧν τὰς εἰκόνας ἐν τοῖς αἰσθητοῖς φασὶ κατατυπῶσαι· ἐφ' ὧν ἤδη καὶ τοὔνομα τῆς εἰκόνος παρειλήφασι. Τὸν γοῦν ἄνθρωπον εἰκόνα διαρρήδην νοητοῦ παραδείγματος εἶναι, καὶ πάντα τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἐν εἰκόνι διαπορεύεσθαι εἰρήκασι. Λέγει δ' οὖν ὁ Μωσῆς· *Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον,*
d *κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν.* Καὶ πάλιν ἄλλος Ἑβραῖος τὰ πάτρια φιλοσοφῶν· *Μέντοιγε,* φησίν, *ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος.* Ἤδη δὲ καὶ οἱ τῶν ἱερῶν νόμων ἐξηγηταὶ ἐπάκουσον ὅπως τὴν ἐν τοῖς Μωσέως γράμμασι διάνοιαν σαφηνίζουσι. Λέγει δ' οὖν ὁ Ἑβραῖος Φίλων, τὰ πάτρια διερμηνεύων αὐτοῖς ῥήμασιν·

---

546 a 4 Mal. iv. 2 (breviatum) a 7 Isa. xli. 2 b 5 1 Cor. i. 30 c 8 Gen. i. 27 d 2 Ps. xxxviii (xxxix). 7

---

546 a 7 Θεοῦ] pr τοῦ I a 8 πρόσωπον] πόδας LXX b 1 καὶ 1°] om LXX δώσει] δ' ὡσεὶ Eus. codd ἐνώπιον] ἐναντίον LXX b 5 ἐγεννήθη BO σοφία ἡμῖν Tisch. b 7 τὰ] om BO c 2 ἐπέκεινα] pr καὶ O c 4 κατατυποῦσθαι coniec Vig. c 7 τῶν] om BO

24. Εἰ δέ τις ἐθελήσειε γυμνότερον χρήσασθαι τοῖς ὀνόμασιν, ΦΙΛΩΝΟΣ
οὐδὲν ἂν ἕτερον εἴποι τὸν νοητὸν κόσμον ἢ Θεοῦ λόγον ἤδη κοσμο-
ποιοῦντος. Οὐδὲ γὰρ ἡ νοητὴ πόλις ἕτερόν τί ἐστιν ἢ ὁ τοῦ **p. 547**
ἀρχιτέκτονος λογισμός, ἤδη τὴν αἰσθητὴν πόλιν κτίζειν διανοου-
μένου. Τὸ δὲ δόγμα τοῦτο Μωσέως ἐστίν, οὐκ ἐμόν. Τὴν γοῦν
ἀνθρώπου γένεσιν ἀναγράφων ἐν τοῖς ἔπειτα διαρρήδην ὁμολογεῖ,
ὡς ἄρα *κατ' εἰκόνα Θεοῦ* διετυπώθη. Εἰ δὲ τὸ μέρος εἰκὼν εἰκόνος,
δῆλον ὅτι καὶ τὸ ὅλον εἶδος σύμπας οὗτος ὁ αἰσθητὸς κόσμος, ὃ
μεῖζον τῆς ἀνθρωπίνης ἐστὶ μίμημα θείας εἰκόνος· δῆλον δ' ὅτι
καὶ ἡ ἀρχέτυπος σφραγίς, ὅν φαμεν νοητὸν εἶναι κόσμον, αὐτὸς ἂν
εἴη τὸ παράδειγμα, ἀρχέτυπος ἰδέα τῶν ἰδεῶν, ὁ Θεοῦ λόγος. **b**

Φησὶ δ' ὡς *Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.* Τὴν
ἀρχὴν παραλαμβάνων οὐχ, ὡς οἴονταί τινες, τὴν κατὰ χρόνον·
χρόνος γὰρ οὐκ ἦν πρὸ κόσμου, ἀλλ' ἢ σὺν αὐτῷ γέγονεν, ἢ μετ'
αὐτόν· ἐπεὶ γὰρ διάστημα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεώς ἐστιν ὁ
χρόνος, πρότερον δὲ τοῦ κινουμένου κίνησις οὐκ ἂν γένοιτο, ἀλλ'
ἢ ἀναγκαῖον αὐτὴν ὕστερον ἢ ἅμα συνίστασθαι, ἀναγκαῖον ἄρα
καὶ τὸν χρόνον ἢ ἰσήλικα κόσμου γεγονέναι, ἢ νεώτερον ἐκείνου, **c**
πρεσβύτερον δὲ ἀποφαίνεσθαι τολμᾶν ἀφιλόσοφον. Εἰ δ' ἀρχὴ
μὴ παραλαμβάνεται τὰ νῦν ἡ κατὰ χρόνον, εἰκὸς ἂν εἴη μηνύεσθαι
τὴν κατ' ἀριθμόν, ὡς τὸ *ἐν ἀρχῇ* ἐποίησεν ἴσον εἶναι τῷ *πρῶτον
ἐποίησε τὸν οὐρανόν.*

Εἶθ' ἑξῆς λέγει·

---

d 7 Philo Iud. *de Opificio Mundi* (Cohn) p 5 **547 a** 5 Gen. i. 27 **b** 2 ibid i. 1 **c** 4 ibid

---

d 7 *γυμνοτέροις* Phil. **d** 8 *κόσμον*] pr *εἶναι* Phil. **547 a** 1 *οὐδὲ—ἐστιν* om B **a** 2 *αἰσθητὴν*] Phil., *νοητὴν* Eus. codd *πόλιν*] + *τῇ νοητῇ* Phil. *διανοουμένας* I **a** 6 *σύμπας—αἰσθητὸς*] *ὁ σύμπας αἰσθ. οὑτοσὶ* Phil. *ὃ μεῖζον*] Phil., *εἰ μείζων* Eus. codd **a** 7 *δῆλον δ' ὅτι*] Phil., *δηλονότι·* Eus. codd **a** 8 *νοητὸν*] post *κόσμον* Phil. **b** 1 *παράδειγμα, ἀρχέτ.*] *ἀρχέτυπον παράδειγμα,* Phil. **b** 5 *κόσμου*] *οὐρανοῦ* Phil. **b** 6 *πρότερα* Cohn **b** 7 *ἢ* 1°] om Phil. *ὕστερον*] pr *ἢ* Phil. **c** 2 *ἀφιλ.*] + *τῷ ὄντι* Phil. **c** 5 *ἐποίησε*] pr *ᾧ* O

ΦΙΛΩΝΟΣ *Πρῶτον οὖν ὁ ποιῶν ἐποίει οὐρανὸν ἀσώματον, καὶ γῆν ἀόρατον, καὶ ἀέρος ἰδέαν καὶ κενοῦ· ὧν τὸ μὲν ἐπεφήμισε σκότος, ἐπειδὴ μέλας ὁ ἀὴρ τῇ φύσει, τὴν δὲ ἄβυσσον· πολύβυθον γάρ τό γε κενὸν καὶ ἀχανές. Εἶθ' ὕδατος ἀσώματον οὐσίαν καὶ πνεύματος·*
d *καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἑβδόμου φωτός, ὃ πάλιν ἀσώματον ἦν, καὶ νοητὸν ἡλίου παράδειγμα, καὶ πάντων ὅσα φωσφόρα ἄστρα κατὰ τὸν οὐρανὸν ἔμελλε συνίστασθαι. Προνομίας δὲ τό τε πνεῦμα καὶ τὸ φῶς ἠξίου· τὸ μὲν γὰρ ὠνόμασε Θεοῦ, διότι ζωτικώτατον τὸ πνεῦμα, ζωῆς δὲ Θεὸς αἴτιος· τὸ δὲ φῶς, ὅτι ὑπερβαλλόντως καλόν· τοσούτῳ γὰρ τὸ νοητὸν τοῦ ὁρατοῦ λαμπρότερόν τε καὶ αὐγοειδέστερον, ὅσῳ περ ἥλιος, οἶμαι, σκότους, καὶ ἡμέρα νυκτός, καὶ τῶν αἰσθητῶν κριτηρίων νοῦς ὁ τῆς ὅλης ψυχῆς ἡγεμών, καὶ*
p. 548 *ὀφθαλμοὶ σώματος. Τὸν δὲ ἀόρατον καὶ νοητὸν θεῖον Λόγον εἰκόνα λέγει Θεοῦ· καὶ ταύτης εἰκόνα τὸ νοητὸν φῶς ἐκεῖνο θείου λόγου γέγονεν εἰκών, τοῦ διερμηνεύσαντος τὴν γένεσιν αὐτοῦ· καὶ ἔστιν ὑπερουράνιος ἀστὴρ πηγὴ τῶν αἰσθητῶν ἀστέρων, ἣν οὐκ ἂν ἀπὸ σκοποῦ καλέσειεν ἄν τις παναύγειαν, ἀφ' ἧς ἥλιος καὶ σελήνη καὶ οἱ ἄλλοι πλανῆται καὶ ἀπλανεῖς ἀρύονται, καθ' ὅσον ἑκάστῳ δύναμις, τὰ πρέποντα φέγγη· τῆς ἀμιγοῦς καὶ καθαρᾶς αὐγῆς ἐκείνης ἀμαυρουμένης, ὅταν ἄρξηται τρέπεσθαι κατὰ τὴν ἐκ νοητοῦ*
b *πρὸς αἰσθητὸν μεταβολήν. Εἰλικρινὲς γὰρ οὐδὲν τῶν ἐν αἰσθήσει.*

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει·

Ἐπεὶ δὲ φῶς μὲν ἐγένετο, σκότος δ' ὑπεξέστη καὶ ἀνεχώρησεν,

---

c 7 Philo Iud. *de Opificio Mundi* (Cohn) p 6 d 6 cf Gen. i. 4
548 b 3 Philo Iud. *de Opificio Mundi* (Cohn) p 7

---

c 7 *οὖν*] + *παρὰ τοῦ νοητοῦ κόσμου* Phil. *ἐποίει*] *ἐποίησεν* Cohn c 8 *τὸ*] *τὸν* Phil. c 9 *τὴν*] *τὸ* Phil. *γε*] B Phil., *τε* IO d 2 *πάντων*] Phil., *πάντα* Eus. codd d 3 *τε*] om Phil. d 4 *ἠξίου*] Phil., *ἠξιοῦτο* Eus. codd d 5 *φῶς*] + ⟨*φησιν*⟩ Cohn *ὑπερβαλλόντως*] Phil., *ὑπερβάλλον* Eus. codd d 6 *τοσοῦτο* O *γὰρ*] om IO d 8 *τῶν αἰσθητῶν κριτηρίων*] Phil., *τὰ κριτήρια* Eus. codd *καὶ ὀφθαλμοὶ*] Phil., *ὀφθαλμῶν* Eus. codd 548 a 1 *σώματος*] pr *τοῦ* O *τὸν*] *τὸ* Eus. codd *θεῖον—νοητὸν*] om Eus. codd a 4 *ἂν*] om Phil. a 6 *πλανῆται*] *πλάνητές τε* Phil. a 6—b 8 *ἀρύονται—φύσιν* om B a 6 *ἀρύτονται* I Cohn a 8 *ὅταν*] Phil., *οὗ ἂν* Eus. codd b 3 *ἐπεὶ*] *ἐπειδὴ* Phil.

ὅροι δ' ἐν τοῖς μεταξὺ διαστήμασιν ἐπάγησαν, ἑσπέρα τε καὶ ΦΙΛΩΝΟΣ
πρωΐα, κατὰ τὸ ἀναγκαῖον τοῦ χρόνου μέτρον, ἀπετελεῖτο εὐθύς,
ὃ καὶ ἡμέραν καλῶς ποιῶν ἐκάλεσεν· καὶ ἡμέραν, οὐχὶ πρώτην,
ἀλλὰ μίαν, ἣ λέλεκται οὕτως διὰ τὴν τοῦ νοητοῦ κόσμου μόνωσιν,
μοναδικὴν ἔχοντος φύσιν. Ὁ μὲν οὖν ἀσώματος κόσμος ἤδη πέρας
εἶχεν, ἱδρυθεὶς ἐν τῷ θείῳ λόγῳ· ὁ δ' αἰσθητὸς πρὸς παράδειγμα
τούτου ἐτελειογονεῖτο· καὶ πρῶτον αὐτοῦ τῶν μερῶν, ὃ δὴ καὶ **c**
πάντων ἄριστον, ἐποίει τὸν οὐρανὸν ὁ δημιουργός, ὃν ἐτύμως
στερέωμα προσηγόρευσεν, ἅτε σωματικὸν ὄντα. Τὸ γὰρ σῶμα
φύσει στερεόν, ὅτι περ καὶ τριχῇ διάστατον. Στερεοῦ δὲ καὶ
σώματος ἔννοια τίς ἑτέρα, πλὴν τὸ πάντῃ διεστηκός; Εἰκότως οὖν
ἀντιθεὶς τῷ νοητῷ καὶ ἀσωμάτῳ τὸν αἰσθητὸν καὶ σωματοειδῆ,
τοῦτον στερέωμα ἐκάλεσεν.

Ταῦτα ὁ Φίλων. Συνᾴδει δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Κλήμης, ἐν τῷ ⟨πέμπτῳ⟩ Στρωματεῖ λέγων ὧδε·

25. Κόσμον τε αὖθις τὸν μὲν νοητὸν οἶδεν ἡ βάρβαρος φιλο- **d** ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ
σοφία, τὸν δὲ αἰσθητόν· τὸν μὲν ἀρχέτυπον, τὸν δὲ εἰκόνα τοῦ
καλοῦ παραδείγματος. Καὶ τὸν μὲν ἀνατίθησι μονάδι, ὡς ἂν
νοητόν· τὸν δὲ αἰσθητὸν ἑξάδι· γάμος γὰρ παρὰ τοῖς Πυθαγορείοις,
ὡς ἂν γόνιμος ἀριθμός, ἡ ἑξὰς καλεῖται. Καὶ ἐν μὲν τῇ μονάδι
συνίστησιν οὐρανὸν ἀόρατον, καὶ γῆν ἁγίαν, καὶ φῶς νοητόν. **p. 549**
Ἐν ἀρχῇ γάρ, φησίν, ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ ἦν
ἀόρατος. Εἶτ' ἐπιφέρει· Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, Γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο
φῶς. Ἐν δὲ τῇ κοσμογονίᾳ τῇ αἰσθητῇ στερεὸν οὐρανὸν δη-
μιουργεῖ· τὸ δὲ στερεὸν αἰσθητόν· γῆν τε ὁρατήν, καὶ φῶς βλεπό-
μενον. Ἆρ' οὐ δοκεῖ σοι ἐντεῦθεν ὁ Πλάτων ζώων ἰδέας ἐν τῷ

---

d 1 Clem. Al. *Str.* v. c 14 p 702 (Pott) cf 671 a 5 **549 a** 2 Gen. i. 1 **a** 3 ibid i. 3 **a** 6 Plat. *Tim.* 30 C

---

b 4 τε] om IO **b** 5 κατὰ τὸ] Phil., κατά τ' I, κατ' O **b** 6 καλῶς] ὁ Phil. **b** 7 οὕτως] Phil., om Eus. codd **c** 1 ἐτελειουργεῖτο Phil. δὴ] Phil., om Eus. codd **c** 7 στερέωμα] Phil., στερεὸν Eus. codd **c** 9 ἕκτῳ Eus. codd **d** 3 καλοῦ] καλουμένου Clem. μονάδα I **549 a** 3 γενηθήτω] B LXX Clem., γενέσθω IO **a** 4 κοσμογενείᾳ I

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ νοητῷ ἀπολείπειν κόσμῳ, καὶ τὰ εἴδη τὰ αἰσθητὰ κατὰ τὰ γένη δημιουργεῖν τὰ νοητά; Εἰκότως ἄρα ἐκ γῆς μὲν τὸ σῶμα δια-
b πλάττεσθαι λέγει Μωσῆς, ὃ γήϊνόν φησιν ὁ Πλάτων σκῆνος, ψυχὴν δὲ τὴν λογικὴν ἄνωθεν ἐμπνευσθῆναι ὑπὸ Θεοῦ εἰς πρόσωπον. Ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν ἱδρῦσθαι λέγουσι, τὴν διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἐπεισόδιον τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ πρωτοπλάστου εἴσοδον ἑρμηνεύοντες, διὸ καὶ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν τὸν ἄνθρωπον γεγονέναι. Εἰκὼν μὲν γὰρ Θεοῦ Λόγος ὁ θεῖος καὶ βασιλικός, ἄνθρωπος ἀπαθής· εἰκὼν δὲ εἰκόνος ἀνθρώπινος νοῦς.

Ἀκούσωμεν δὲ καὶ τῶν ῥηθησομένων.

c 26. Ἔτι πρὸς τούτοις ὁ Πλάτων τοῖς Ἑβραίων ἐπακολουθήσας λόγοις, οὐ μόνον ἀσωμάτους καὶ ἀγαθὰς δυνάμεις ἀλλὰ καὶ ἐναντίας φησὶν εἶναι, ὧδέ πῃ γράφων ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ d Ψυχὴν διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν τοῖς πάντῃ κινουμένοις πῶς οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι;

Τί μήν;

Μίαν, ἢ πλείους; Πλείους, ἐγὼ ὑπὲρ σφῷν ἀποκρινοῦμαι. Δυοῖν μέν που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τἀναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι.

Εἶθ' ὑποβάς φησιν·

Ἐπειδὴ γὰρ συνεχωρήσαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μή, μάχη, φαμέν, ἀθάνατός ἐσθ' ἡ τοιαύτη, καὶ φυλακῆς

b 1 Ps.-Plat. *Axioch.* 366 A b 5 cf Gen. i. 26 d 1 Plat. *Legg.* 896 D d 8 ibid 906 A

a 7 ἀπολιπεῖν O b 1 ὁ Μωυσῆς Clem. b 4 ἐπεισόδιον] Eus. et Clem. codd, ἐπείσοδον coniec Vig. b 5 καθ'] om Clem. b 6 ὁ] om Clem. b 9 ἀκούσωμεν—ῥηθησομένων om IO d 1 ψυχὴν] + δὴ Plat. τοῖς] pr ἐν ἅπασι Plat. πῶς] om BO, μῶν Plat. d 4 πλείους 2°] om BIO d 5 μέν] + γε Plat. d 6 δυναμένης] δυνάμεως I d 8 συγκεχωρήκαμεν Plat. d 10 μάχη,] + δή Plat. ἐσθ'] ἐστιν Plat.

θαυμαστῆς δεομένη. Ξύμμαχοι δὲ ἡμῖν θεοί τε καὶ δαίμονες, ἡμεῖς δ᾽ αὖ κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Πόθεν καὶ ταῦτα τῷ Πλάτωνι ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ἔχοιμι φράζειν· ὃ δ᾽ ἔχω φάναι ἀληθές, μυρίοις πρόσθεν ἢ p. 550 Πλάτωνα γενέσθαι χρόνοις καὶ τοὖθ᾽ Ἑβραίοις ἀνωμολογῆσθαι τὸ δόγμα. Λέγει δ᾽ οὖν ἡ παρ᾽ αὐτοῖς γραφή· *Καὶ ἦν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ ἦλθον οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ παραστῆναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ὁ διάβολος ἦλθεν ἐν μέσῳ αὐτῶν, περιελθὼν τὴν γῆν καὶ ἐμπεριπατήσας αὐτήν,* διάβολον μὲν τὴν ἐναντίαν δύναμιν, ἀγγέλους δὲ Θεοῦ τὰς ἀγαθὰς προσειποῦσα. Ταύτας δὲ τὰς ἀγαθὰς δυνάμεις καὶ πνεύματα θεῖα καὶ λειτουργοὺς Θεοῦ προσαγορεύει ἐν οἷς φησίν· *Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα.* Ἀλλὰ καὶ τὴν διαμάχην τῶν ἐναντίων b ὧδε παρίστησιν ὁ φήσας· *Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.* Ἄντικρυς δ᾽ ἔοικεν ὁ Πλάτων τὸ Μωσέως λόγιον μεταφράζειν τὸ φῆσαν· *Ὅτε διεμέριζεν ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ,* δι᾽ ὧν *κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων* τὸ πᾶν γένος ἀνθρώπων εἶναι c ὡρίσατο.

27. Καὶ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς δὲ ἀθανασίας οὐδὲν Μω- d σέως ὁ Πλάτων διέστηκε τῇ δόξῃ. Ὁ μέν γε πρῶτος

---

550 a 4 Job i. 13, 6 **a** 10 Ps. ciii (civ). 4 (= Hebr. i. 7) **b** 2 Eph. vi. 12 **b** 7 Deut. xxxii. 8 **c** 1 cf **549 d** 12

---

d 11 *δὲ*] *τε* IO *τε*] + *ἅμα* Plat. **550 a** 2 *χρόνοις γενέσθαι* I *ἀνομολογεῖσθαι* O **a** 4 *ἦν*] *ἐγένετο* LXX^{A} *καὶ* 2°] + *ἰδοὺ* LXX^{B} **a** 5 *Θεοῦ*] *Κυρίου* LXX *ἐν μέσῳ*] *μετ᾽* LXX sed cf Job ii. 1 **a** 6 *περιελθὼν—αὐτήν*] om LXX^{B} sed cf Job i. 7 *αὐτήν*] *τὴν ὑπ᾽ οὐρανόν* LXX^{A} et in Job i. 7 LXX^{BA} **a** 9 *προαγορεύει* (?) O **b** 1 *πυρὸς φλόγα*] Hebr., *πῦρ φλέγον* LXX **b** 4 *σκότους τοῦ αἰῶνος*] *κόσμου* IO, *σκότους* Eph.

ἀθάνατον οὐσίαν εἶναι τὴν ἐν ἀνθρώπῳ ψυχὴν ὡρίσατο, εἰκόνα φήσας ὑπάρχειν αὐτὴν Θεοῦ, μᾶλλον δὲ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγενῆσθαι. Εἶπε γάρ, φησίν, ὁ Θεός, *Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἡμετέραν. . . . Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν.* Καὶ ἑξῆς τὸν σύνθετον τῷ λόγῳ διαιρῶν εἴς τε τὸ φαινόμενον σῶμα καὶ εἰς τὸν κατὰ ψυχὴν νοούμενον ἐπιλέγει· *Καὶ ἔλαβεν ὁ Θεὸς χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἔπλασεν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν*
p. 551 *ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν.* Ἀλλὰ καὶ ἀρχικόν φησιν αὐτὸν καὶ βασιλικὸν γεγονέναι τῶν ἐπὶ γῆς ἁπάντων. Λέγει δ' οὖν· *Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς. . . . Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι αὐτοῦ, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν.* Πῶς δ' ἂν ἄλλως εἰκὼν ἐπινοοῖτο Θεοῦ καὶ ὁμοίωμα ἢ κατὰ τὰς ἐν τῷ Θεῷ δυνάμεις καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀρετῆς ὁμοιότητα; Μωσεῖ δὴ καὶ ἐν τούτοις ὥσπερ μεμαθητευμένος ὁ Πλάτων ἐπάκουσον ἐν τῷ Ἀλκιβιάδῃ οἷά φησιν·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ b *Ἔχομεν οὖν εἰπεῖν ὅ τι τῆς ψυχῆς ἐστὶ θειότερον ἢ τοῦτο περὶ ὃ τὸ εἰδέναι τε καὶ φρονεῖν ἐστίν;*

Οὐκ ἔχομεν.

Τῷ θεῷ ἄρα τοῦτο ἔοικεν αὐτῆς· καί τις εἰς τοῦτο βλέπων, καὶ

---

d 5 Gen. i. 26 d 7 ibid 27 d 10 ibid ii. 7 551 a 3 ibid i. 26 a 6 ibid 27 b 1 Ps.-Plat. *Alcib.* i. p 133 C (Schanz), Theodoret. *Graec. Aff. Cur.* p. 76, 27

---

d 5 ὁ Θεός, φησίν IO d 6 καὶ ὁμοίωσιν ἡμετέραν] ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν O, ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν LXX d 7—10 καὶ—ἐπιλέγει om B d 10—11 ἔλαβεν—ἄνθρωπον] ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς LXX ἔπλασεν] + ὁ Θεὸς I 551 a 7 ἐν εἰκόνι αὐτοῦ] secundum textum Hebr., om LXX a 8 ἐπινοοῖτο] ἐπινοεῖτο I a 9—10 ἐν—ὁμοιότητα om B a 11 οἷα] ὁποῖα I b 1 ἐστὶ τῆς ψυχῆς Ps.-Plat. θειότατον BIO Theodoret., νοερώτερον Ps.-Plat., κυριώτερον Cobet, Schanz b 2 τὸ] om IO b 4 θεῷ] θείῳ Sch.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

πᾶν τὸ θεῖον γνούς, θεόν τε καὶ φρόνησιν, οὕτω καὶ ἑαυτὸν ἂν γνοίη μάλιστα.

Φαίνεται.

Ἆρ' οὖν, [ὅθ'] ὥσπερ κάτοπτρά ἐστι σαφέστερα τοῦ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἐνόπτρου, καὶ καθαρώτερα καὶ λαμπρότερα, οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ βελτίστου καθαρώτερόν τε καὶ λαμπρότερον τυγχάνει ὄν.

Ἔοικέ γε, ὦ Σώκρατες.

Εἰς τὸν Θεὸν ἄρα βλέποντες, ἐκείνῳ καλλίστῳ ἐνόπτρῳ χρώμεθ' ἂν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων, εἰς τὴν ψυχῆς ἀρετήν· καὶ οὕτως ἂν c
μάλιστα ὁρῷμεν καὶ γινώσκοιμεν ἡμᾶς αὐτούς.

Ναί.

Ταῦτα μὲν ἐν τῷ Ἀλκιβιάδῃ. Ἐν δὲ τῷ Περὶ ψυχῆς ὅπως πλατύτερον ἑρμηνεύει τὰ κατὰ τοὺς τόπους·

Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἴδη τῶν ὄντων, τὸ μὲν ὁρατόν, τὸ δὲ ἀειδές; Θῶμεν, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἀειδὲς ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχον, τὸ δὲ ὁρατὸν μηδέποτε κατὰ ταὐτά; Καὶ ταῦτα, ἔφη, θῶμεν. d
Φέρε δή, ἦ δ' ὅς, ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν τὸ μὲν σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ψυχή; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη. Ποτέρῳ οὖν ὁμοιότερον τῷ εἴδει φαῖμεν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα; Παντί, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον, ὅτι τῷ ὁρατῷ. Τί δὲ ἡ ψυχή; ὁρατόν, ἢ ἀειδές; Οὐχ ὑπὸ ἀνθρώπων γε, ὦ Σώκρατες, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ

---

c 6 Plat. *Phaed.* 79 A, cf Theodoret. *Graec. Aff. Cur.* p 76, 32

---

b 5 *θεόν τε καὶ φρόνησιν*] uncinis inclusit Sch. b 8—c 3 *ἆρ'—ναί*] 'Haec non agnoscunt Platonis exempla' (Gaisf.): vid Schanz et Stobaei locum (p. 181) ab eo exscriptum b 8 *ἆρ'*] *γὰρ* I *οὖν*] om Stob. [*ὅθ'*]] om O Stob. *σαφέστερά ἐστι* Stob. b 9 *καὶ* 2°] pr *τε* Stob. b 10 *καθαρότερόν* O c 2 *γινώσκωμεν* I, *γινώσκομεν* BO c 3—4 *ναὶ—Ἀλκιβιάδῃ* om B c 5 *ὅπως*] om Vig. *ἑρμηνεύει*] om I *τοὺς τόπους*] + *ἐπάκουσον* coniec Dindorf, *τοῦτον τὸν τόπον, ὁ αὐτὸς λέγων οὕτως* Vig. c 7—d 4 *θῶμεν—ξυγγενέστερον* om B d 1 *ταῦτα*] *τοῦτο* Plat. d 2 *ἄλλο τι*] Plat. + *δὴ* I, *ἀλλ' ὅτι δὴ* O, *ἄλλο δή τι* Vig., Gaisf. d 4 *ἂν*] om O *συγγενέστερον* O *παντί, ἔφη*] *πανταχῇ* BIO d 5 *δῆλον, ὅτι*] *δὴ* BIO d 6 *μὴν*] om Sch.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ὁρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει ἐλέγομεν, ἢ ἄλλῃ τινὶ οἴει; Τῇ τῶν ἀνθρώπων. Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; ὁρατὸν ἢ ἀόρατον εἶναι; Οὐχ ὁρατόν. Ἀειδὲς ἄρα; Ναί. Ὁμοιότερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὁρατῷ. Πᾶσα ἀνάγκη,

p. 552 ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι ἡ ψυχὴ ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι ἢ διὰ τοῦ ὁρᾶν ἢ διὰ τοῦ ἀκούειν ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως· (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος [τὸ δι' αἰσθήσεως] σκοπεῖν τι·) τότε μὲν ἕλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς ταῦτα τὰ μηδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ ἰλιγγιᾷ ὥσπερ μεθύουσα, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη; Πάνυ γε. Ὅταν δέ ⟨γε⟩ αὐτὴ καθ' αὑτὴν σκοπῇ, ἐκεῖσε οἴχεται εἰς τὸ καθαρόν τε καὶ ἀεὶ ὂν καὶ ἀθάνατον

b καὶ ὡσαύτως ἔχον, καὶ ὡς ξυγγενὴς οὖσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ' ἐκείνου τε γίγνεται, ὅταν περ αὐτὴ καθ' αὑτὴν γένηται, καὶ ἐξῇ αὐτῇ· καὶ πέπαυταί τε τοῦ πλάνου, καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη. Καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κέκληται. Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἴδει καὶ ἐκ τῶν πρόσθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἡ ψυχὴ ὁμοιότερον εἶναι

c καὶ ξυγγενέστερον; Πᾶς ἄν, ἔμοιγε δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, συγχωρῆσαι, ὦ Σώκρατες, ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου καὶ ὁ δυσμαθέστατος ὅτι ὅλῳ καὶ παντὶ ὁμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι μᾶλλον ἢ τῷ μή. Τί δὲ τὸ σῶμα; Τῷ ἑτέρῳ. Ὅρα δὴ καὶ τῇδε, ὅτι, ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὦσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν· καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πότερόν σοι δοκεῖ ὅμοιον τῷ θείῳ εἶναι, καὶ πότερον

---

d 10 τὸ] τῷ O 552 a 1 τόδε] om IO πάλαι] πάλιν I λέγομεν O Sch. a 2 χρῆται BIO ἢ 1°] pr οὐχὶ BO a 4 [τὸ δι' αἰσθήσεως] om BIO αἰσθήσεων Sch. a 5 ταῦτα τὰ μηδέπ.] τὰ οὐδέποτε Plat. a 6 ταράττεται καὶ πλανᾶται O a 7 ⟨γε⟩] om Eus. codd a 8 τε] om BIO b 1 ἀεὶ] om I b 2 αὐτὴν] αὐτὴν I γένηται] γίνεται O ἐξῇ] ἐν τῇ IO b 3 τὰ αὐτὰ I καὶ 2°] om Plat. b 5 ἀληθῶς BO b 6—c 2 ποτέρῳ—Σώκρατες om B b 6 αὖ] om O b 7 ἔμπροσθεν Plat. πρόσθεν] + εἰρημένων I ἡ] om Plat. c 1 ἔμοιγε] μοι Plat. συγχωρῆσαι Plat. c 4—5 τῷ 2°—σῶμα] om I c 7 εἶναι] om IO

τῷ θνητῷ; Ἢ οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ΠΛΑΤΩ-
ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαί τε καὶ δουλεύειν; ΝΟΣ
Ἔμοιγε. Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικε; Δῆλα δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι d
ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ σῶμα τῷ θνητῷ. Σκόπει δή, ἔφη, ὦ
Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει· τῷ μὲν
θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ
ὡσαύτως κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχήν· τῷ δὲ
ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ καὶ
μηδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι τὸ σῶμα.
Ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὦ φίλε Κέβης, ὡς οὐχ οὕτως
ἔχει; Οὐκ ἔχομεν. Τί οὖν; τούτων οὕτως ἐχόντων, ἆρ' οὐ
σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῇ δὲ αὖ τὸ παράπαν
ἀδιαλύτῳ εἶναι, ἢ ἐγγύς τι τούτου; Πῶς γὰρ οὔ; Συννοεῖς οὖν, p. 553
ἔφη, ὅτι ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν ὁρατὸν αὐτοῦ, τὸ
σῶμα, καὶ ἐν ὁρατῷ κείμενον, ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ᾧ προσήκει
διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν
πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον, ἐὰν μέν τις καὶ
χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, καὶ πάνυ
μάλα. Συμπεσὸν γὰρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθέν, ὥσπερ οἱ ἐν
Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγου ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον. b
Ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἐὰν σαπῇ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα καὶ
τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστιν, ἢ οὔ;
Ναί. Ἡ δὲ ψυχὴ ἄρα, (τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἕτερον
οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς Ἅιδου, ὡς ἀληθῶς,
παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οἷ, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, αὐτίκα καὶ
τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἰτέον·) αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν ἡ τοιαύτη καὶ οὕτω
πεφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ c

---

d 3 ὑμῖν O d 5 ψυχή Plat. d 7 τὸ] om Plat. d 8 ὡς] ἢ Plat.
d 9 οὐ] οὐχὶ Plat. 553 a 1 ἐννοεῖς Plat. a 2 ὅτι] om Sch. ὁ] om I
a 4—b 2 καὶ 2°—σώματος om B a 4 καὶ διαπνεῖσθαι] om Sch.
a 7 συμπεσὸν—χρόνον] delevit Ast., uncinis inclusit Sch. b 2
δὲ] om O ἂν Plat. b 3 ὅμως] ὁμοίως BI b 6 οἷ] οἷον I
b 7 δὴ] om BIO οὕτω] οὐ BIO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ἀπόλωλεν, ὥς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι; Πολλοῦ γε δεῖ, ὦ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία· ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὧδε ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος συνεφέλκουσα, ἅτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἑκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτό, καὶ συνηθροισμένη αὐτὴ εἰς αὑτήν, ἅτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο· τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὀρθῶς φιλοσοφοῦσα, καὶ τῷ ὄντι
d τεθνάναι μελετῶσα ῥᾳδίως· ἢ οὐ τοῦτ' ἂν εἴη μελέτη θανάτου; Παντάπασί γε. Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδὲς ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον· οἷ ἀφικομένῃ ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαίμονι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπείων ἀπηλλαγμένῃ, ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημένων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ θεῶν διάγουσα· οὕτω φῶμεν, ὦ Κέβης, ἢ
p. 554 ἄλλως; Οὕτω νὴ Δία, ἔφη ὁ Κέβης. Ἐὰν δέ γε, οἶμαι, μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἅτε σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα, καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα, καὶ γεγοητευμένη ὑπ' αὐτοῦ ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ' ἢ τὸ σωματοειδές, οὗ τις ἂν ἅψαιτο καὶ ἴδοι καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο, τὸ δὲ τοῖς ὄμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αἱρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν, οὕτω δὴ
b ἔχουσαν οἴει ψυχὴν αὐτὴν καθ' αὑτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξασθαι; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη.

Ταῦτα ὁ Πλάτων· ἐξαπλοῖ δὲ τὴν διάνοιαν ὁ Πορφύριος, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Πρὸς Βοηθὸν Περὶ Ψυχῆς τοῦτον γράφων τὸν τρόπον·

c 3 πολλῷ] πολλὰ πολλῶν IO c 4 ἀπαλάττηται I c 6 αὐτό] αὐτῷ BO* καὶ συνηθροισμένη] uncinis inclusit Sch. αὐτὴ] αὐτῇ O αὐτὴ εἰς αὑ.] om Sch. αὑτήν] Plat., αὐτὴν IO τοῦτο] om BIO d 1 ῥᾳδίως] om Sch. d 1—6 ἢ—ἀπηλλαγμένῃ om B d 2 ἴσχουσα O d 3 θάνατον (sic) I d 7 θεῶν] pr. τῶν Plat. διάγουσα] Eus. codd, Plat., διαγούσῃ coniec Heind. 554 a 1 ἐὰν] Plat., ἂν Eus. codd a 2 σώματι] pr τῷ Plat. a 4—7 ὥστε—αἱρετόν om B a 5 τὸ om O τις ἂν] Plat., ἄν τις Eus. codd a 6 φάγοι καὶ πίοι O a 8 εἰθισμένη] ἡ BIO b 3—557 c 2 ἐξαπλοῖ—συμφωνίαν om B

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

28. Αὐτίκα λόγον ἰσχυρὸν εἶναι δοκοῦντα τῷ Πλάτωνι εἰς **c**
παράστασιν τῆς ψυχῆς ἀθανασίας, τὸν ἐκ τοῦ ὁμοίου. Εἰ γὰρ
ὁμοία τῷ θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ ἀειδεῖ καὶ ἀσκεδάστῳ καὶ
ἀδιαλύτῳ καὶ οὐσιωμένῳ καὶ συνεστῶτι ἐν ἀφθαρσίᾳ, πῶς οὐ τοῦ
γένους ἂν εἴη τοῦ κατὰ τὸ παράδειγμα; Ὅταν γὰρ δύο τινῶν ἄκρων
ἐναργῶς ἐναντίων, οἷον λογικοῦ τε καὶ ἀλόγου, ἄλλο τι ἀμφισβη-
τῆται ποίας ἐστὶ μερίδος, εἷς ἦν καὶ οὗτος τρόπος ἀποδείξεως διὰ
τοῦ δεῖξαι τίνι τῶν ἀντικειμένων ὅμοιον. Οὕτω γάρ, καίπερ ἐν **d**
ἀλογίᾳ κατὰ πρώτην ἡλικίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κατεσχημένου,
πολλῶν τε ἄχρι γήρως ἐν τοῖς τῆς ἀλογίας ἁμαρτήμασι πλεονα-
ζόντων, ὅμως διὰ τὸ τῷ καθαρῶς λογικῷ πολλὰς ὁμοιότητας φέρειν
λογικὸν εἶναι τὸ γένος τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἐπιστεύθη. Ὄντος οὖν
θείου συστήματος καὶ ἀκηράτου καὶ ἀλυμάντου προφανῶς τοῦ τῶν
θεῶν, ὄντος δὲ πάλιν ἐναργῶς τοῦ χθονίου καὶ ⟨λυτοῦ⟩ καὶ ἐν
διαφθορᾷ κειμένου, ἀμφισβητουμένης δὲ παρά τισι τῆς ψυχῆς
τίνι τῶν προκειμένων μέρει προσκεχώρηκεν, ἐκ τῆς ὁμοιότητος
ᾠήθη ὁ Πλάτων δεῖν ἀνιχνεύειν τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ἐπειδὴ τῷ **p. 555**
μὲν θνητῷ τε καὶ λυτῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ ζωῆς ἀμετόχῳ, καὶ διὰ
τοῦτο ἁπτῷ τε καὶ αἰσθητῷ καὶ γινομένῳ καὶ ἀπολλυμένῳ, οὐδαμῶς
ἔοικε, τῷ δὲ θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ ἀειδεῖ καὶ νοερῷ ζῶντί τε
καὶ ἀληθείας συγγενεῖ, καὶ ὅσα ἐκεῖνος περὶ αὐτῆς ἀναλογίζεται,
ἐδόκει μὴ τὰς μὲν ἄλλας ὁμοιότητας τοῦ θεοῦ ἐνεῖναι συγχωρεῖν,
τὸ δὲ τῆς οὐσίας ἐμφερὲς ἀπ' αὐτῆς ἐθέλειν ἀθετεῖν, δι' ὃ καὶ
τούτων αὐτὴν τυχεῖν συμβέβηκεν. Ὥσπερ γὰρ τὰ ταῖς ἐνεργείαις
τῷ θεῷ ἀνόμοια εὐθὺς καὶ τῇ συστάσει τῆς οὐσίας ἐξήλλακτο, **b**
οὕτως ἀκόλουθον εἶναι τὰ τῶν αὐτῶν πως ἐνεργειῶν μέτοχα
φθάνειν τὴν ὁμοιότητα τῆς οὐσίας κεκτημένα. Διὰ γὰρ τὴν ποιὰν

554 c 1 Porphyr. *c. Boëthum De Anima*, Fragm. ab Eusebio servatum

c 6 ἀμφισβ.] ἀμφισβητῆναι I d 2 κατισχημένου IO d 4 καθαρῷ O d 5 ἐπιστεύθη] pr ἂν O d 7 ὄντα I καὶ 1°] τοῦ O ⟨λυτοῦ⟩] Vig., cf **555 a** 2, **556 a** 2, αὐτοῦ IO d 8 διαφορᾷ I ἀμφισβητούμενος I **555 a** 8 τὰ] om I b 2 ἐνεργεῖν I

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ οὐσίαν ποιὰς εἶναι καὶ τὰς ἐνεργείας, ὡς ἂν ἀπ' αὐτῆς ῥεούσας καὶ αὐτῆς οὔσας βλαστήματα.

Τούτου τοίνυν τοῦ λόγου τὴν δύναμιν περιαιρῶν ὁ Βοηθὸς ἐπάκουσον εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου ὃ πεποίηκε γράφων οὕτως·

ΒΟΗΘΟΥ Εἰ μὲν ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχὴ καὶ παντὸς ὀλέθρου κρείττων
c τις φύσις, πολλοὺς ἀναμείναντα χρὴ καὶ περιηγησάμενον λόγους ἀποφήνασθαι. Τὸ μέντοι τῶν περὶ ἡμᾶς ὁμοιότερον μηδὲν γενέσθαι θεῷ ψυχῆς, οὐ πολλῆς ἄν τις δεηθεὶς πραγματείας πιστεύσειεν, οὐ μόνον διὰ τὸ συνεχὲς καὶ ἄπαυστον τῆς κινήσεως, ἣν ἐν ἡμῖν ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ τοῦ καθ' ἑαυτὴν νοῦ. Εἰς ὅπερ ἀπιδὼν καὶ ὁ Κροτωνιάτης φυσικὸς εἶπεν ἀθάνατον αὐτὴν οὖσαν καὶ πᾶσαν ἠρεμίαν φύσει φεύγειν, ὥσπερ τὰ θεῖα τῶν σωμάτων. Ἀλλὰ καὶ καθάπαξ τὴν ἰδέαν τῆς ψυχῆς καὶ μάλιστα τὸν ἄρχοντα
d ἐν ἡμῖν νοῦν, ὁπηλίκα βουλεύματα καὶ ὁρμὰς πολλάκις ὁποίας ὑποκινεῖ, τῷ κατανοήσαντι πολλή τις ἂν πρὸς τὸν θεὸν ὁμοιότης ὑποφανείη.

Καὶ ἑξῆς ἐπιλέγει·

Εἰ γὰρ ὡς ὁμοιότατον τῷ θείῳ πάντων χρημάτων ἡ ψυχὴ δείκνυται, τίς ἔτι χρεία τῶν ἄλλων δεῖσθαι λόγων εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀθανασίας αὐτῆς προοιμιαζόμενον, καὶ μὴ καὶ τοῦτον ὡς ἕνα μετὰ τῶν πολλῶν καταριθμοῦντα, ἱκανὸν ὄντα ἐντρέψαι τοὺς εὐγνώμονας, ὡς οὐκ ἂν τῶν ἐμφερῶν τῷ θείῳ μετέσχεν ἐνεργειῶν
p. 556 μή τοι θεία γε οὖσα καὶ αὐτή; Εἰ γὰρ καίπερ ἐν τῷ θνητῷ καὶ λυτῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ καθ' ἑαυτὸ νεκρῷ καὶ ἀεὶ ἀπολλυμένῳ καὶ διαρρέοντι εἰς τὴν τῆς ἀπωλείας μεταβολὴν κατορωρυγμένη αὐτό τε ποιεῖ καὶ συνέχει, καὶ τὴν ἑαυτῆς θείαν ἀναδείκνυσιν οὐσίαν, καίπερ ἐπιπροσθετουμένη καὶ ἐμποδιζομένη ὑπὸ τοῦ προκειμένου

555 b 9 Boëthus ap. Porphyr.   d 5 ibid

c 2 τῶν] τὰ I   d 8 μετὰ] om O   ὄντα] om I   556 a 5 ἐπιπροσθουμένη I

αὐτῇ πανωλέθρου πλάσματος, πῶς εἰ τῷ λόγῳ χωρισθείη, ὥσπερ ΒΟΗΘΟΥ
χρυσίον περιπεπλασμένου πηλοῦ, οὐκ αὐτόθεν ἂν τὸ ἑαυτῆς εἶδος
ἐκφήνειεν, ὡς ἐμφερὲς ὂν μόνῳ τῷ θεῷ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ μέτοχον **b**
αὐτοῦ εἶναι καὶ τὰς ἐν ταῖς ἐνεργείαις ὁμοιότητας διασῷζον,
καὶ ἐν τῷ μάλιστα θνητῷ αὐτῆς, ὥσπερ ἐστὶν ὅταν ἐν τῷ θνητῷ
καθειρχθῇ, διὰ τοῦτο μὴ διαλυόμενον, ὅτι φύσεως ἦν τῆς ἀμοίρου
φθορᾶς;

Καὶ ὑποκαταβάς φησιν·

Εἰκότως δὲ καὶ θεία φαίνεται ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν ἀμέριστον
ὁμοιώσεως, καὶ θνητὴ ἀφ᾽ ὧν προσπελάζει τῇ θνητῇ φύσει· καὶ
κάτεισι καὶ ἄνεισι, καὶ θνητοειδής ἐστι καὶ τοῖς ἀθανάτοις ἐμφερής.
Ἄνθρωπος γὰρ καὶ ὁ γαστρίζων ἑαυτὸν καὶ κεκορέσθαι σπουδάζων **c**
ὡς τὰ κτήνη· ἄνθρωπος δὲ καὶ ὁ σῴζειν ἐν πελάγει δι᾽ ἐπιστήμης
ἐν κινδύνοις οἷός τε ὢν τὴν ναῦν, καὶ ὁ σῴζειν ἐν νόσοις, καὶ ὅ γε
τὴν μὲν ἀλήθειαν εὑρίσκων, μεθοδεύσας δὲ καὶ πρὸς γνώσεως
καταλήψεις, πυρείων τε εὑρέσεις καὶ ὡροσκοπείων τηρήσεις, καὶ
μιμήσεις τῶν τοῦ δημιουργοῦ ποιημάτων μηχανησάμενος. Ἄνθρω-
πος γὰρ ἐπενόησεν ἐπὶ γῆς συνόδους τῶν ἑπτὰ μετὰ τῶν κινήσεων
δημιουργῆσαι, διὰ μηχανημάτων τὰ ἐν οὐρανῷ μιμούμενος. Καὶ **d**
τί γὰρ οὐκ ἐπενόησεν, ἀποδεικνὺς τὸν θεῖον καὶ θεῷ παρισωμένον
ἐν ἑαυτῷ νοῦν; Ἀφ᾽ ὧν Ὀλυμπίου τε καὶ θείου καὶ οὐδαμῶς
θνητοῦ τολμήματα διαφαίνων, τοὺς πολλοὺς διὰ φιλαυτίαν τῆς
αὐτῶν εἰς τὰ κάτω ῥοπῆς ἰδεῖν αὐτὸν οὐχ οἵους τε ὄντας ἐκ τῶν
ἔξωθεν φαινομένων ὁμοίως αὐτοῖς θνητοειδῆ δοξάζειν αὐτὸν ἀνα-
πέπεικεν· ἑνὸς ὄντος καὶ τούτου τρόπου τῆς ἐκ κακίας παραμυθίας,
τὸ τῇ ἀντανισώσει τῆς αὐτῶν ἀθλιότητος διὰ τὰ ἔξωθεν φαινόμενα

---

556 b 7 Boëthus ap. Porphyr.

---

a 6 πανολέθρου O   χρωσθείη I   a 7 πηλοῦ] πολοῦ I
b 1 ἐμφήνειεν O   μόνῳ] IO, μόνον edd   b 4 κατειρχθῇ O   c 1 κεκορέσθαι] κε superscr I, κορέζεσθαι O   c 5 πυρίων I   c 6 μηχανησάμενος] κτησάμενος O   d 2 τὸν] τὸ O   d 3 ἑαυτῷ] αὐτῷ I
d 6 ὁμοίους I   ἀναπέπεικεν αὐτόν O   d 8 ἑαυτῶν I

ΒΟΗΘΟΥ *προσαναπαυομένους πείθειν ἑαυτούς, ὅτι ὡς τὰ ἔξω καὶ τὰ εἴσω [ὅμοιοι] πάντες ἄνθρωποι.*

p. 557 Τούτων ἁπάντων διδάσκαλος πέφηνε γεγονὼς ὁ Μωσῆς, ὃς διεξιὼν τὴν πρώτην ἀνθρωπογονίαν κατὰ τὰς προτεθείσας λέξεις, διὰ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἐξομοιώσεως τοὺς περὶ ψυχῆς ἀθανασίας λόγους ἐπιστώσατο. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ τὰ περὶ τῆς ἀσωμάτου καὶ ἀφανοῦς οὐσίας σύμφωνα καὶ ὁμόδοξα Μωσεῖ καὶ Πλάτωνι συνέστη, ὥρα καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφίας ἐπιθεωρῆσαι, δεῖξαί τε τὸν ἄνδρα Ἑβραίοις κατὰ πάντα
b φίλον, ἐκτὸς εἰ μή που παρατραπεὶς ἀνθρωπινώτερον ἢ κατὰ τὸν ἀληθῆ φάναι τι προήχθη λόγον. Αὐτίκα τῶν εἰρημένων ὅσα μὲν ἐπιτυχῶς λέλεκται τῷ ἀνδρὶ συντρέχοι ἂν τοῖς Μωσεῖ δεδογμένοις· ὅσα δὲ μὴ ἀρέσκοντα Μωσεῖ καὶ τοῖς προφήταις ὑπέλαβεν οὐκ ἂν ἔχοι συνεστῶτα τὸν λόγον. Τοῦτο δ᾽ ἡμῖν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι παραστήσεται. Τέως δ᾽, ἐπεὶ πεφώραται ἐν τῇ περὶ τῶν νοητῶν ἐποπτείᾳ συνῳδὰ καὶ σύμφωνα τὰ τεθειμένα, ὥρα ἐπανελθοῦσιν αὖθις ἐπὶ τὴν τῶν αἰσθητῶν φυσιο-
c λογίαν ἐν βραχέσι τὴν πρὸς τὰ Ἑβραίων ἐπιδραμεῖν τοῦ ἀνδρὸς συμφωνίαν.

29. Μωσέως γενητὸν ἀποφηναμένου τόδε τὸ πᾶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γενόμενον, λέγει δ᾽ οὖν ἀρχόμενος τῆς ἑαυτοῦ
d γραφῆς· *Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν,* καὶ μετὰ τὰ κατὰ μέρος ἐπάγει· *Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο, ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν·* ἄκουε τοῦ Πλάτωνος ὡς οὐκ ἐκπίπτει τῆς διανοίας ὧδέ πῃ καὶ αὐτὸς γράφων·

557 d 1 Gen. i. 1 d 2 ibid ii. 4

d 10 [*ὅμοιοι*] om IO 557 a 6 *ὥρα*] *ὅρα* I (pro more suo) a 8 *τε*] om I b 6 *τὸν*] om I b 7 *τῶν*] pr *τὴν* O c 3 *γενιητὸν* O d 2—4 *καὶ—γῆν* om B d 2 *τὰ*] *ταῦτα* O d 3 *ὁ*] pr *κύριος* LXX

Πᾶν δὲ αὖ τὸ γιγνόμενον ὑπ' αἰτίου τινὸς ἐξ ἀνάγκης γίγνεσθαι· παντὶ γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν ἔχειν. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Καὶ ἐπιλέγει·

Ὁ δὴ πᾶς οὐρανὸς ἢ κόσμος ἢ καὶ ἄλλο ὅ τί ποτε ὀνομαζόμενος μάλιστα ἂν δέχοιτο, τοῦθ' ἡμῖν ὠνομάσθω, σκεπτέον οὖν περὶ αὐτοῦ πρῶτον, ὅπερ ὑπόκειται περὶ παντὸς ἐν ἀρχῇ δεῖν σκοπεῖν, πότερον ἦν ἀεί, γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν, ἢ γέγονεν, ἀπ' ἀρχῆς τινὸς ἀρξάμενος. Γέγονεν· ὁρατὸς γὰρ ἁπτός τέ ἐστι καὶ
σῶμα ἔχων· πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα αἰσθητά· τὰ δ' αἰσθητὰ δόξῃ p. 558
περιληπτὰ καὶ γενητὰ ἐφάνη. Τῷ δ' αὖ γενομένῳ φαμὲν ὑπ' αἰτίου τινὸς ἀνάγκην εἶναι γενέσθαι. Τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ δημιουργὸν τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον, καὶ εὑρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν.

Καὶ αὖθις ἑξῆς φησίν·

Οὕτως οὖν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν τόνδε τὸν
κόσμον ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γενέσθαι b
πρόνοιαν.

30. Πάλιν Μωσέως καὶ τούτους εἶναι γενητοὺς διδάξαντος δι' ὧν ἔφησε· *Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς*
γῆς· . . . καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἡμέρας c
καὶ εἰς ἐνιαυτούς. . . . Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, . . . καὶ τοὺς ἀστέρας· καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ. Ὁμοίως ὁ Πλάτων·

---

d 6 Plat. *Tim.* 28 A d 9 ibid 28 B 558 a 7 ibid 30 B
b 4 Gen. i. 14 c 2 ibid 16

---

d 6 *αὖ*] om I *γινόμενον* IO *γίνεσθαι* I d 7 *παντὶ*] Plat., *πάντη* Eus. codd *σχεῖν* Plat. d 9 *ὀνομαζέσθω* O d 10 *οὖν*] pr δ' Plat. d 11 *παντὸς*] pr *τοῦ* I d 13 *γέγονεν*] om I 558 a 2 *περιληπτὰ*] + *μετὰ αἰσθήσεως, γιγνόμενα* Plat. *γεννητὰ* O Plat. a 3 *δημιουργὸν*] *πατέρα* Plat. b 1 *τῇ*] pr *τε* Plat. b 4 *ἔφη* O *γεννηθήτωσαν* O d 5 *ὥστε φαίνειν ἐπὶ*] *εἰς φαῦσιν* LXX[A] c 3 *καὶ τοὺς ἀστέρας*] post *οὐρανοῦ* IO *αὐτοὺς*] + *ὁ θεὸς* LXX

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ἐξ οὖν λόγου, *φησί*, καὶ διανοίας θεοῦ τοιαύτης πρὸς χρόνου γένεσιν, ἵνα γεννηθῇ χρόνος, ἥλιος καὶ σελήνη καὶ πέντε ἄλλα ἄστρα ἐπίκλην ἔχοντα πλάνητες εἰς διορισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνου γέγονε. Σώματα δὲ αὐτῶν ποιήσας ὁ θεὸς ἔθηκεν εἰς τὰς περιφοράς.

Ἐπιτήρει δὲ εἰ μὴ τό· Ἐξ οὖν λόγου καὶ διανοίας θεοῦ, d εἰρημένον τῷ Πλάτωνι ὅμοιον ἂν εἴη τῷ παρ' Ἑβραίοις φάσκοντι· Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ Μωσέως εἰπόντος· Καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῷ στερεώματι, ὁμοίᾳ κέχρηται καὶ ὁ Πλάτων φωνῇ τῇ ἔθηκεν, εἰπών· σώματα δὲ αὐτῶν ποιήσας ὁ θεὸς ἔθηκεν εἰς τὰς περιφοράς.

31. Τῆς Ἑβραίων γραφῆς ἐφ' ἑκάστῳ τῶν δημιουργη-
p. 559 μάτων ἐπιφωνούσης· Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν, καὶ ἐπὶ τῇ πάντων συγκεφαλαιώσει φασκούσης· Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, . . . καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν· ἄκουε τοῦ Πλάτωνος ὥς φησιν·

Εἰ μὲν δὴ καλός ἐστιν ὅδε ὁ κόσμος ὅ τε δημιουργὸς ἀγαθός, δῆλον ὡς πρὸς τὸ ἀΐδιον ἔβλεπε.

Καὶ πάλιν·

Ὁ μὲν γὰρ κάλλιστος τῶν γεγονότων, ὁ δ' ἄριστος τῶν αἰτίων.

b 32. Καὶ περὶ τούτου πάσης Ἑβραίων γραφῆς διαλαλούσης, τοτὲ μὲν δι' ὧν φησί· Καὶ εἱλιγήσεται ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον· τοτὲ δὲ δι' ὧν ἐπιλέγει· Καὶ ἔσται ὁ οὐρανὸς

---

c 5 Plat. *Tim.* 38 C **d** 2 Ps. xxxii (xxxiii). 6 **d** 4 Gen. i. 17 559 **a** 1 ibid 18 **a** 5 Plat. *Tim.* 29 A **a** 8 ibid **b** 2 Isa. xxxiv. 4 **b** 3 Isa. lxv. 17 + lxvi. 22

---

c 5 *θεοῦ καὶ διανοίας φησί* O **c** 6 *γεννηθῇ* O Plat. vulg. **c** 7 *πλανητά* Plat. **c** 8 *αὐτῶν*] + *ἑκάστων* Plat. **d** 2 *Κυρίου*] pr *τοῦ* LXX[B] **d** 3 *τοῦ στόματος*] om I *πᾶσα ἡ δύναμις* LXX **d** 4 *αὐτοὺς*] + *ὁ Θεὸς* LXX **d** 5 *ὁμοίᾳ*] pr *τῇ* I *ὁ*] om I **d** 7 *γραφῆς*] *φωνῆς* I 559 **a** 1, 2 *εἶδεν*] *ἴδεν* LXX **b** 2 *εἱλιγήσεται* I, *ἑλιγ.* LXX[B*A] *ὡς βιβλίον ὁ οὐρανός* LXX[B] **b** 3 *καὶ ἔσται*] *ἔσται γὰρ* LXX

καινός, καὶ ἡ γῆ καινή . . ., ἃ ἐγὼ ποιῶ μένειν ἐνώπιόν μου, λέγει Κύριος· καὶ πάλιν ἄλλοτε δι' ὧν φησί· Παράγει γὰρ *τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου·* καὶ ὁ Πλάτων ἄκουε ὅπως τὸ δόγμα συνίστησι λέγων ἐν Τιμαίῳ·

Καὶ ξυνεστήσατο οὐρανὸν ὁρατὸν καὶ ἁπτόν· καὶ διὰ ταῦτα ἔκ **c** ΠΛΑΤΩΝΟΣ *τε δὴ τούτων τοιούτων καὶ τὸν ἀριθμὸν τεττάρων τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγενήθη δι' ἀναλογίας ὁμολογῆσαν, φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὡς εἰς ταὐτὸν αὑτῷ ξυνελθὸν ἄλυτον ὑπὸ τῶν ἄλλων πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυνδήσαντος γενέσθαι.*

Εἶθ' ἑξῆς φησί·

Χρόνος δ' οὖν μετ' οὐρανοῦ γέγονεν, ἵνα ἅμα γενηθέντες ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἄν ποτε λύσις τις αὐτῶν γίγνηται.

Καὶ πάλιν εἰπών·

Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων, [ἃ δι' ἐμοῦ γενόμενα] ἄλυτα ἐμοῦ μὴ θέλοντος·

ἐπάγει λέγων ἑξῆς· **d**

Τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν λυτόν, τό γε μὴν καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔχον εὖ λύειν ἐθέλειν κακοῦ. Διὸ καὶ ἐπείπερ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδ' ἄλυτοι τὸ πάμπαν. Οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε, οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες ἐκείνων οἷς ὅτε ἐγίγνεσθε ξυνεδεῖσθε.

---

b 5 1 Cor. vii. 31 **c** 1 Plat. *Tim.* 32 B **c** 6 ibid 38 B
c 10 ibid 41 A **d** 2 ibid

---

b 4 *μένει* LXX *ἐμοῦ* LXX[B] **b** 5 *ἄλλοτε—φησί* om B **b** 6 *ἄκουε—τούτων* om B *ἄκουε*] + *γοῦν* O **c** 2 *τούτων*] om O, + *καὶ* I *τοιούτων*] pr *τῶν* O **c** 3 *ἐγεννήθη* O Plat. vulg *ὁμολογῆσαν*] *λογῆ* sup ras I **c** 4 *ὡς—γενέσθαι* om B *ὡς*] *ὥστ'* Plat. *του ἄλλου* Plat. **c** 7 *γέγονεν*] *γεγονέναι* O *γεννηθέντες* O Plat. vulg **c** 10 [*ἃ—γενόμενα*] om BIO, 'inseruit ni fallor Stephanus ex Plat.' (Gaisf.) **c** 11 *ἐμοῦ*] + *γε* Plat. *μὴ θέλοντος*] *γ' ἐθέλοντος* Plat. vulg **d** 3 *δι' ἃ* Plat. **d** 4 *οὔτι—ξυνεδεῖσθε* om B **d** 5 *γε*] om O **d** 6 *ἐκείνου* I **d** 7 *συνεδεῖσθε* O

Καὶ ἐν τῷ Πολιτικῷ δὲ τάδε ὁ αὐτός φησι·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Τὸ γὰρ πᾶν τόδε τοτὲ μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς ξυμποδηγεῖ πορευόμενον καὶ ξυγκυκλεῖ, τοτὲ δ' ἀνῆκεν, ὅταν αἱ περίοδοι τοῦ προσήκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφωσιν ἤδη χρόνου, τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον εἰς τἀναντία περιάγεται, ζῷον ὂν καὶ φρόνησιν εἰληφὸς ἐκ τοῦ ξυναρ-
p. 560 μόσαντος αὐτὸ κατ' ἀρχάς. Τοῦτο δὲ αὐτῷ τὸ πάλιν ἰέναι διὰ τόδε ἐξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονε.

Διὰ τὸ ποῖον δή;

Τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν ἀεὶ καὶ ταὐτὸν εἶναι τοῖς πάντων θειοτάτοις προσήκει μόνοις, σώματος δὲ φύσις οὐ ταύτης τῆς τάξεως. Ὃν δὲ οὐρανὸν καὶ κόσμον ἐπωνομάκαμεν, πολλῶν μὲν καὶ μακαρίων παρὰ τοῦ γεννήσαντος μετείληφεν, ἀτὰρ οὖν δὴ κεκοινώνηκέ γε καὶ σώματος· ὅθεν αὐτῷ μεταβολῆς ἀμοίρῳ γίγνεσθαι διὰ παντὸς ἀδύνατον, κατὰ δύναμίν γε μὴν ὅτι μάλιστα
b ἐν τῷ αὐτῷ κατὰ τὰ αὐτὰ μίαν φορὰν κινεῖται, διότι τὴν ἀνακύκλησιν εἴληχεν, ὅτι σμικροτάτην τῆς ἑαυτοῦ κινήσεως παράλλαξιν. Αὐτὸ δὲ ἑαυτὸ στρέφειν ἀεὶ σχεδὸν οὐδενὶ δυνατόν, πλὴν τῷ τῶν κινουμένων αὖ πάντων ἡγουμένῳ. Κινεῖν δὲ τούτῳ τι τοτὲ μὲν ἄλλως, αὖθις δ' ἐναντίως οὐ θέμις. Ἐκ πάντων δὴ τούτων τὸν κόσμον μήτε αὐτὸν χρὴ φάναι στρέφειν ἑαυτὸν ἀεί, μήθ' ὅλον ἀεὶ ὑπὸ θεοῦ στρέφεσθαι διττὰς καὶ ἐναντίας περιαγωγάς, μήτ' αὖ τινε δύο θεὼ φρονοῦντε ἑαυτοῖς ἐναντία στρέφειν αὐτόν, ἀλλ' ὅπερ
c ἄρτι ἐρρήθη καὶ μόνον λοιπόν, τοτὲ μὲν ὑπ' ἄλλης ξυμποδηγεῖσθαι θείας αἰτίας, τὸ ζῆν πάλιν ἐπικτώμενον καὶ λαμβάνοντα ἀθανασίαν

---

d 9 Plat. *Politic.* 269 C

---

d 9 *ξυμπ. πορευόμενον*] Plat., *ξυμπ. πορευόμενος* BO, *ξυμπολεῖ πορευόμενον* I d 10 *ξυγκυκλοῖ* BO d 11 *εἰλήφασιν* O *τὸ*] *τοτὲ* I d 12 *ὂν*] *ὄν, ὃ* O *εἰληχὸς* Plat. 560 a 1 *ἀνάπαλιν* Plat. a 4 *ταὐτὰ* Plat. *τοῖς πάντων*] *καὶ πάντως τοῖς* O a 5 *δὲ*] *δὴ* O a 7 *εἴληφεν αὐτὰρ* O b 1 *διότι*] BIO, *διὸ* Plat. b 3 *ἑαυτὸ*] *αὐτὸ* O b 4 *κινεῖ* O *τι*] om Plat. b 6 *μήθ'*] *μήτ' αὖ* Plat. *ἀεὶ*] Plat., om Eus. codd b 7 *παραγωγάς* O *αὖ τινε*] *αὖτ' εἶναι* BO b 8 *δύο τινὲ* Plat. *αὐτόν*] *ἑαυτόν* IO c 1 *ἄρτι*] + *τε* O *ἐρρέθη* I

ἐπισκευαστὴν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ, τοτὲ δ' ὅταν ἀνεθῇ, δι' ἑαυτοῦ αὐτὸν ἰέναι κατὰ καιρόν, ἀφεθέντα τοιοῦτον ὥστε ἀνάπαλιν πορεύεσθαι πολλὰς περιόδων μυριάδας διὰ τὸ μέγιστον ὂν καὶ ἰσορροπώτατον ἐπὶ σμικροτάτου βαῖνον ποδὸς ἰέναι. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Φαίνεταί γ' οὖν δὴ καὶ μάλα εἰκότως εἰρῆσθαι πάντα ὅσα διελήλυθας.

Λογισάμενοι δὴ ξυννοήσωμεν τὸ πάθος ἐκ τῶν νῦν λεχθέντων, ὃ πάντων ἔφαμεν εἶναι τῶν θαυμαστῶν αἴτιον. Ἔστι γὰρ οὖν δὴ d
τοῦτ' αὐτό.

Τὸ ποῖον;

Τὸ τὴν τοῦ παντὸς φορὰν τοτὲ μὲν ἐφ' ἃ νῦν κυκλεῖται φέρεσθαι, τοτὲ δ' ἐπὶ τἀναντία.

Πῶς δή;

Ταύτην τὴν μεταβολὴν ἡγεῖσθαι δεῖ τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν γινομένων τροπῶν πασῶν εἶναι μεγίστην καὶ τελεωτάτην τροπήν.

Ἔοικε γοῦν.

Μεγίστας τοίνυν μεταβολὰς χρὴ νομίζειν γίγνεσθαι τότε τοῖς ἐντὸς ἡμῖν οἰκοῦσιν αὐτοῦ.

Καὶ τοῦτ' εἰκός.

Μεταβολὰς δὲ μεγάλας καὶ πολλὰς καὶ παντοίας ξυμφερομένας p. 561
ἆρ' οὐκ ἴσμεν τὴν τῶν ζώων φύσιν ὅτι χαλεπῶς ἀνέχεται;

Πῶς δ' οὔ;

Φθοραὶ τοίνυν ἐξ ἀνάγκης τότε μέγισται ξυμβαίνουσι τῶν τε ἄλλων ζώων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἀνθρώπων γένος ὀλίγον τι περιλείπεται. Περὶ δὲ τούτους ἄλλα τε παθήματα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ καὶ καινὰ ξυμπίπτει, μέγιστον δὲ τόδε καὶ ξυνεπόμενον τῇ τοῦ παντὸς ἀνελίξει, τότε ὅταν ἡ τῆς νῦν καθεστηκυίας ἐναντία γίγνηται τροπή.

---

c 3 ἑαυτοῦ] ἑαυτὸν Plat. c 4 αὐτὸν] ἑαυτὸν O c 5 μυρίας I c 9—d 8 λογισάμενοι—τροπήν om B d 1 εἶναι] om I οὖν] om I d 8 τελειοτάτην O d 10 τοίνυν] + καὶ Plat. d 11 ἐντὸς] ἐν τῇ I 561 a 1 δὲ] Plat., + γε Eus. codd πολλὰς καὶ μεγάλας I a 2 ἐνέχεται I a 5 τῶν] pr τὸ Plat. a 6 καὶ] om BIO a 8 ἀνειλίξει Plat.

Τούτοις ἅπασιν ὑποβὰς ἑξῆς περὶ τῆς τῶν τετελευ-
b τηκότων ἀναβιώσεως, ὁμοίως ταῖς Ἑβραίων δόξαις κινούμενος, ταῦτ᾽ ἐπιλέγει·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

33. Γένεσις δὲ τίς τότ᾽ ἦν, ὦ ξένε, ζώων, καὶ τίνα τρόπον ἐξ ἀλλήλων ἐγεννῶντο;

c Δῆλον, ὦ Σώκρατες, ὅτι τὸ μὲν ἐξ ἀλλήλων οὐκ ἦν ἐν τῇ τότε φύσει γεννώμενον, τὸ δὲ γηγενὲς εἶναί ποτε γένος λεχθέν, τοῦτ᾽ ἦν τὸ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐκ γῆς πάλιν ἀναστρεφόμενον. Ἀπεμνημονεύετο δὲ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων τῶν πρώτων, οἳ τελευτώσῃ μὲν τῇ προτέρᾳ περιφορᾷ τὸν ἑξῆς χρόνον ἐγειτόνουν, τῆσδε δὲ κατ᾽ ἀρχὰς ἐφύοντο· τούτων γὰρ οὗτοι κήρυκες ἐγένονθ᾽ ἡμῖν τῶν λόγων, οἳ νῦν ὑπὸ πολλῶν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστοῦνται. Τὸ
d γὰρ ἐντεῦθεν, οἶμαι, χρὴ ξυννοεῖν. Ἑχόμενον γάρ ἐστι τῷ τοὺς πρεσβύτας ἐπὶ τὴν τοῦ παιδὸς ἰέναι φύσιν, ἐκ τῶν τετελευτηκότων αὖ κειμένων δ᾽ ἐν γῇ πάλιν ἐκεῖ ξυνισταμένους καὶ ἀναβιωσκομένους ἕπεσθαι τῇ τροπῇ, ξυνανακυκλουμένης εἰς τἀναντία τῆς γενέσεως· καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐξ ἀνάγκης φυομένους οὕτως ἔχειν τοὔνομα καὶ τὸν λόγον, ὅσους μὴ θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόμισεν.

Κομιδῇ μὲν οὖν τοῦτό γε ἕπεται τοῖς ἔμπροσθεν.

Εἶτ᾽ αὖ πάλιν ἑξῆς προϊὼν τὰ ὅμοια τοῖς Ἑβραίων δόγμασι περὶ τῆς τοῦ κόσμου συντελείας τόνδε διέξεισι τὸν τρόπον·

p. 562 34. Ἐπειδὴ γὰρ πάντων τούτων χρόνος ἐτελειώθη καὶ μεταβολὴν ἔδει γίγνεσθαι καὶ δὴ καὶ τὸ γήϊνον ἤδη πᾶν ἀνάλωτο γένος, πάσας ἑκάστης τῆς ψυχῆς τὰς γενέσεις ἀποδεδωκυίας, ὅσα ἦν ἑκάστῃ προσταχθέν, τοσαῦτα εἰς γῆν σπέρματα πεσούσης, τότε δὴ

561 b 3 Plat. *Politic.* 271 A   562 a 1 ibid 272 D

b 3 δὲ] + δὴ Plat.   c 1 τὸ] om IO   c 5 προτέρᾳ] τελευταίᾳ I   c 6 ἐγινονθ᾽ O   d 3 πάλιν] + δ᾽ I   συνισταμένους O   d 4 ξυνανακυκλουμέν᾽ I   d 5 τρόπον] λόγον Plat.   562 a 1 ἐτελεώθη Plat.   a 2 ἤδη] post γένος O   ἀνήλωτο Plat.   a 3 ὅσας IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

b τοῦ παντὸς ὁ μὲν κυβερνήτης, οἷον πηδαλίων οἴακος ἀφέμενος, εἰς τὴν αὐτοῦ περιωπὴν ἀπέστη, τὸν δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν εἱμαρμένη τε καὶ ξύμφυτος ἐπιθυμία. Πάντες οὖν οἱ κατὰ τοὺς τόπους ξυνάρχοντες τῷ μεγίστῳ δαίμονι θεοί, γνόντες ἤδη τὸ γιγνόμενον, ἀφίεσαν αὖ τὰ μέρη τοῦ κόσμου τῆς αὐτῶν ἐπιμελείας. Ὁ δὲ μεταστρεφόμενος καὶ ξυμβάλλων, ἀρχῆς τε καὶ τελευτῆς ἐναντίαν ὁρμὴν ὁρμηθείς, σεισμὸν πολὺν ἐν ἑαυτῷ ποιῶν, ἄλλην αὖ c
φθορὰν ζώων παντοίων ἀπειργάσατο. Μετὰ δὲ ταῦτα προελθόντος ἱκανοῦ χρόνου, θορύβων τε καὶ ταραχῆς ἤδη παυόμενος καὶ τῶν σεισμῶν γαλήνης ἐπιλαβόμενος, εἴς τε τὸν εἰωθότα δρόμον τὸν ἑαυτοῦ κατακοσμούμενος ᾔει, ἐπιμέλειαν καὶ κράτος ἔχων αὐτὸς τῶν ἐν αὐτῷ τε καὶ ἑαυτοῦ.

Καὶ ἐπάγει μετὰ βραχέα λέγων·

Διὸ δὴ καὶ τότ' ἤδη θεὸς ὁ κοσμήσας αὐτόν, καθορῶν ἐν ἀπορίᾳ ὄντα, κηδόμενος ἵνα μὴ χειμασθεὶς ὑπὸ ταραχῆς διαλυθεὶς εἰς τὸν τῆς ἀνομοιότητος ἄπειρον ὄντα τόπον δύῃ, πάλιν ἔφεδρος αὐτοῦ τῶν πηδαλίων γινόμενος, τὰ νοσήσαντα καὶ λυθέντα ἐν τῇ καθ' d
αὑτὸν προτέρᾳ περιόδῳ στρέψας, κοσμεῖ τε καὶ ἐπανορθῶν ἀθάνατον αὐτὸν καὶ ἀγήρων ἀπεργάζεται. Τοῦτο μὲν τέλος ἁπάντων εἴρηται.

35. Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδέν ἐστι πλήθει οὐδὲ μεγέθει πρὸς ἐκεῖνα ἃ τελευτήσαντα ἑκάτερον περιμένει· χρὴ δ' αὐτὰ p. 563
ἀκοῦσαι, ἵνα τελέως ἑκάτερος αὐτῶν ἀπειλήφῃ τὰ ὑπὸ τοῦ λόγου ὀφειλόμενα ἀκοῦσαι. Λέγοις ἄν, ἔφη, ὡς οὐ πολλὰ ἀλλ' ἥδιον

c 8 Plat. *Politic.* 273 D   d 5 ibid *Rep.* 614 A, cf Theodoret. *Gr. Aff. Cur.* p 159, 3

b 2 αὐτοῦ Plat.   **b** 3 τε] μὲν O   **b** 6—**c** 4 ὁ—ἐπιλαβόμενος om B   **b** 6 ξυμβάλων I   **c** 2 παντοίαν IO   **c** 3 θορύβου O   **c** 4 ἐπὶ λαβόμενος I   τὸν] om O   **c** 6 αὐτῷ Eus. codd   **c** 8 διὸ] διὰ O   ἀπορίαις Plat.   **c** 9 ὄντα] om IO   χειμασθῇς O   **c** 10 αὐτῷ O   **d** 2 κοσμεῖ τε] κοσμεῖται IO   **d** 3 μὲν] + οὖν Plat.   πάντων Eus. codd   **563 a** 1 δὲ ταῦτα I, δὲ αὐτὰ O   **a** 2 ἑκάτερον BIO   **a** 3 λόγοις I πολλά, ἀλλ' edd.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ἀκούοντι. Ἀλλ' οὐ μέντοι σοι, ἦν δ' ἐγώ, Ἀλκίνου γε ἀπόλογον ἐρῶ, ἀλλὰ ἀλκίμου μὲν ἀνδρὸς Ἠρὸς τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου· ὅς ποτε ἐν πολέμῳ τελευτήσας, ἀναιρεθέντων δεκαταίων τῶν νεκρῶν ἤδη διεφθαρμένων, ὑγιὴς μὲν ἀνῃρέθη, κομισθεὶς δὲ οἴκαδε, μέλλων θάπτεσθαι δωδεκαταῖος ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενος

b ἀνεβίω, ἀναβιοὺς δὲ ἔλεγεν ἃ ἐκεῖ ἴδοι. Ἔφη δέ, ἐπειδή οἱ ἐκβῆναι τὴν ψυχήν, πορεύεσθαι μετὰ πολλῶν, καὶ ἀφικνεῖσθαι σφᾶς εἰς τόπον τινὰ δαιμόνιον, ἐν ᾧ τῆς τε γῆς δύ' εἶναι χάσματα ἐχομένω ἀλλήλοιν, καὶ τοῦ οὐρανοῦ αὖ ἐν τῷ ἄνω ἄλλα καταντικρύ. Δικαστὰς δὲ μεταξὺ τούτων καθῆσθαι, οὕς, ἐπειδὴ διαδικάσειαν, τοὺς μὲν δικαίους κελεύειν πορεύεσθαι τὴν εἰς δεξιάν τε καὶ ἄνω διὰ τοῦ οὐρανοῦ, σημεῖα περιάψαντας τῶν δεδικασμένων ἐν τῷ πρόσθεν, τοὺς δ' ἀδίκους τὴν εἰς ἀριστεράν τε καὶ κάτω, ἔχοντας καὶ τούτους

c ἐν τῷ ὄπισθεν σημεῖα πάντων ὧν ἔπραξαν. Αὐτοῦ δὲ προσελθόντος, εἰπεῖν, ὅτι δέοι αὐτὸν ἄγγελον ἀνθρώποις γενέσθαι τῶν ἐκεῖ, καὶ διακελεύεσθαι διακούειν τε καὶ θεᾶσθαι πάντα τὰ ἐν τῷ τόπῳ.

Ταῦτα ὁ Πλάτων· συγγενῆ δὲ τούτοις καὶ ὁ Πλούταρχος ὧδέ πῃ ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ ψυχῆς ἱστορεῖ·

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ d 36. Ἀντύλλῳ δὲ τούτῳ καὶ αὐτοὶ παρῆμεν· ἀλλὰ Σωσιτέλει καὶ Ἡρακλέωνι διηγησώμεθα. Νοσῶν γὰρ ἔναγχος, ἀβιώτως ἔχειν ἐδόκει τοῖς ἰατροῖς· ἀνενεχθεὶς δὲ μικρὸν ἔκ τινος οὐ βεβαίου καταφορᾶς, ἄλλο μὲν οὐδὲν οὔτ' ἔπραξεν, οὔτ' εἶπε παρακινητικόν, ἔλεγε δὲ τεθνάναι, καὶ πάλιν ἀφεῖσθαι, καὶ μὴ τεθνήξεσθαι τὸ

563 d 1 Plut. *De Anima, Fr.* iii. (Dubner) ab Eusebio servatum, cf Theodoret. *Gr. Aff. Cur.* p 159, 34

a 5 Ἠρὸς τοῦ] ἰρὸς τοῦ I, ἠρόστου O b 1 οἱ] οὗ Plat. b 4 ἀλλήλων BO αὖ] post ἄνω O ἀλλὰ O b 6 πορεύεσθαι] πτηνεύεσθαι BO b 8 ἀριστερά O c 1 αὐτοῦ—τόπῳ om B c 1 αὐτοῦ] ἑαυτοῦ Plat. c 3 διακελεύοιντο Plat. διακούειν] οἱ ἀκούειν Plat. d 1 ἀλλὰ] ἅμα Theodoret. d 2 διηγήσομαι BO, διηγουμένῳ Theodoret. νοσῶν γὰρ ἔναγχος] ὡς γὰρ Theodoret. d 3 δὲ om Theodoret. βεβαίου] βιαίου Theodoret. d 4 οὐδὲν] om Theodoret.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

παράπαν ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ κακῶς ἀκηκοέναι τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κυρίου· πεμφθέντας γὰρ ἐπὶ Νικανδᾶν, αὐτὸν ἥκειν ἀντ' ἐκείνου κομίζοντας. Ὁ δὲ Νικανδᾶς ἦν σκυτοτόμος, ἄλλως δὲ τῶν ἐν παλαίστραις γεγονότων, καὶ πολλοῖς συνήθης καὶ γνώριμος. Ὅθεν οἱ νεανίσκοι προσιόντες p. 564
ἔσκωπτον αὐτὸν ὡς ἀποδεδρακότα καὶ διεφθαρκότα τοὺς ἐκεῖθεν ὑπηρέτας. Αὐτὸς μέντοι δῆλος ἦν εὐθὺς ὑποθραττόμενος καὶ δυσχεραίνων· τέλος δὲ πυρετοῦ προσπεσόντος, ἐξαίφνης ἀπέθανε τριταῖος. Οὗτος δὲ ἀνεβίω, καὶ περίεστιν εὖγε ποιῶν, ἡμῖν ξένων ἐπιεικέστατος.

Ταῦτά μοι κείσθω διὰ τὸ καὶ ἐν ταῖς Ἑβραίων γραφαῖς νεκρῶν ἀναβιώσεις φέρεσθαι. Ἐπεὶ δὲ καὶ γῆν τινὰ ἐν ἐπαγγελίαις μόνοις τοῖς θεοφιλέσι δοθήσεσθαι b
περιέχουσι, κατὰ τὸ φάσκον λόγιον· *Οἱ δὲ πρᾳεῖς κληρονομήσουσι τὴν γῆν*, ταύτην δὲ ἐπουράνιον ὑπάρχειν διασαφεῖ ὁ φάσκων λόγος· *Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥ τις ἐστὶ μήτηρ ἡμῶν·* ὅ τε προφήτης τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην ἐκ πολυτελῶν καὶ τιμίων συνεστάναι λίθων ἐν τρόπῳ ἀλληγορίας αἰνίττεται λέγων· *Ἰδοὺ ἐγὼ ἑτοιμάζω σοι ἄνθρακα τὸν λίθον σου, καὶ θήσω τὰς ἐπάλξεις σου ἴασπιν, καὶ τοὺς θεμελίους σου σάπφειρον, . . . καὶ τὸν περίβολόν* c
σου λίθους ἐκλεκτούς· θέα ὡς καὶ ὁ Πλάτων αὐτὰ δὴ ταῦτα, ἢ τὰ παραπλήσια, πεπεῖσθαι εἶναι ἀληθῆ ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς ὁμολογεῖ, Σωκράτει ἀνατιθεὶς τὸν λόγον ὧδέ πῃ·

37. *Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σιμμία, οὐχὶ ἡ Γλαύκου τέχνη γέ μοι* d ΠΛΑΤΩΝΟΣ
δοκεῖ εἶναι διηγήσασθαι ἅ γ' ἐστίν· ὡς μέντοι ἀληθῆ, χαλεπώτερόν

564 b 2 Ps. xxxvi (xxxvii). 11 (cf Matt. v. 4) b 4 Gal. iv. 26 b 7 Isa. liv. 11 d 1 Plat. *Phaed.* 108 D (Schanz)

d 9—564 a 4 *ἄλλως—δυσχεραίνων* om B d 9 *παλαίστρᾳ* O 564 a 4 *ἐξαίφνις* O a 8 *καὶ—περιέχουσι* om B b 3 *τὴν*] om LXX, hab NT *ταύτην—λέγων* om B b 8 *καὶ—ἴασπιν*] post *σάπφειρον* LXX c 1 *τοὺς θεμελίους*] *τὰ θεμέλιά* LXX d 1 *οὐχ* Plat. *ἡ*] om Schanz

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

μοι φαίνεται ἡ κατὰ τὴν Γλαύκου τέχνην. Καὶ ἅμα μὲν ἐγὼ ἴσως οὐδ' ἂν οἷός τε εἴην, ἅμα δέ, καὶ εἰ ἠπιστάμην, ὁ βίος μοι δοκεῖ ὁ ἐμός, ὦ Σιμμία, τῷ μήκει τοῦ λόγου οὐκ ἐξαρκεῖν. Τὴν μέντοι ἰδέαν τῆς γῆς, οἵαν πέπεισμαι εἶναι, καὶ τοὺς τόπους αὐτῆς οὐδέν με κωλύει λέγειν. Ἀλλ', ἔφη ὁ Σιμμίας, καὶ ταῦτα ἀρκεῖ.

Πέπεισμαι τοίνυν, ἦ δ' ὅς, ἐγὼ πρῶτον μέν, εἰ ἔστιν ἐν μέσῳ τῷ οὐρανῷ περιφερὴς οὖσα, μηδὲν αὐτῇ δεῖν μήτε ἀέρος πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν, μήτε ἄλλης ἀνάγκης μηδεμιᾶς τοιαύτης, ἀλλ' ἱκανὴν εἶναι
p. 565 αὐτὴν ἴσχειν τὴν ὁμοιότητα τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ ἑαυτῷ πάντῃ, καὶ τῆς γῆς αὐτῆν τὴν ἰσορροπίαν· ἰσόρροπον γὰρ πρᾶγμα ὁμοίου τινὸς ἐν μέσῳ τεθὲν οὐχ ἕξει μᾶλλον οὐδ' ἧττον οὐδαμόσε κλιθῆναι, ὁμοίως δ' ἔχον ἀκλινὲς μενεῖ. Πρῶτον μὲν δή, ἦ δ' ὅς, τοῦτο πέπεισμαι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἔτι τοίνυν, ἔφη, πάμμεγά τι εἶναι αὐτό, καὶ ἡμᾶς οἰκεῖν τοὺς μέχρι Ἡρακλείων στηλῶν ἀπὸ Φάσιδος ἐν σμικρῷ τινι μορίῳ, ὥσπερ περὶ τέλμα
b μύρμηκας ἢ βατράχους, περὶ τὴν θάλατταν οἰκοῦντας, καὶ ἄλλους ἄλλοθι πολλοὺς ἐν πολλοῖς τοιούτοις τόποις οἰκεῖν. Εἶναι γὰρ πανταχῇ περὶ τὴν γῆν πολλὰ κοῖλα καὶ παντοδαπὰ καὶ τὰς ἰδέας καὶ τὰ μεγέθη, εἰς ἃ ξυνερρυηκέναι τό τε ὕδωρ καὶ τὴν ὁμίχλην καὶ τὸν ἀέρα· αὐτὴν δὲ τὴν γῆν καθαράν τε ἐν καθαρῷ κεῖσθαι τῷ οὐρανῷ, ἐν ᾧπέρ ἐστι τὰ ἄστρα, ὃν δὴ αἰθέρα ὀνομάζειν τοὺς
c πολλοὺς τῶν τὰ τοιαῦτα εἰωθότων λέγειν· οὗ δὴ ὑποστάθμην εἶναι ταῦτα, καὶ ξυρρεῖν ἀεὶ εἰς τὰ κοῖλα τῆς γῆς. Ἡμᾶς οὖν οἰκοῦντας ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῆς λεληθέναι καὶ οἴεσθαι ἄνω ἐπὶ τῆς γῆς οἰκεῖν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐν μέσῳ τῷ πυθμένι τοῦ πελάγους οἰκῶν οἴοιτό τε ἐπὶ τῆς θαλάττης οἰκεῖν, καὶ διὰ τοῦ ὕδατος ὁρῶν

---

d 3—565 **a** 1 καὶ—πάντῃ om B **d** 4 εἰ καὶ Plat. **d** 5 τοῦ λόγου] om IO ἐξαρκεῖ Schanz **d** 7 κωλύειν I **d** 8 πρῶτον] pr ὡς Plat. **d** 10 ἴσχειν αὐτὴν εἶναι I, ἰσχύειν αὐ. εἰ. O 565 **a** 1 ἑαυτῷ] αὐτῷ IO **a** 2 αὐτὴν] om I, αὐτῆς Plat. **a** 4 δή] τοίνυν Plat. (Bekker), om Schanz **a** 7 μικρῷ BIO **b** 1 θάλασσαν O **b** 2 τοιούτοις τόποις] om BIO **b** 3 πανταχοῦ I **b** 5—**c** 2 αὐτὴν—γῆς om B **b** 5 τε] om Plat. **b** 6 τὰ] pr περὶ Plat. **c** 2 ταῦτα εἶναι Plat. ξυρρεῖν ἀεὶ] post κοῖλα O **c** 4 εἴ] om I **c** 5 θαλάσσης O et in **c** 8, 9, **d** 7

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα τὴν θάλατταν ἡγοῖτο οὐρανὸν εἶναι, διὰ δὲ βραδυτῆτα καὶ ἀσθένειαν μηδεπώποτε ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς θαλάττης ἀφιγμένος μηδὲ ἑωρακὼς εἴη, ἐκδὺς καὶ ἀνακύψας ἐκ τῆς θαλάττης εἰς τὸν ἐνθάδε τόπον, ὅσῳ καθαρώτερος καὶ καλλίων τυγχάνει ὢν τοῦ παρὰ σφίσι, μηδὲ ἄλλου ἀκηκοὼς εἴη τοῦτο ἑωρακότος. Ταὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ ἡμᾶς πεπονθέναι· οἰκοῦντας γὰρ d ἔν τινι κοίλῳ τῆς γῆς οἴεσθαι ἐπάνω αὐτῆς οἰκεῖν, καὶ τὸν ἀέρα οὐρανὸν καλεῖν, ὡς διὰ τούτου οὐρανοῦ ὄντος τὰ ἄστρα χωροῦντα. Τὸ δὲ εἶναι ταὐτόν, ὑπ' ἀσθενείας καὶ βραδυτῆτος οὐχ οἵους τε εἶναι ἡμᾶς διεξελθεῖν ἐπ' ἔσχατον τὸν ἀέρα· ἐπεὶ εἴ τις αὐτοῦ ἐπ' ἄκρα ἔλθοι ἢ πτηνὸς γενόμενος ἀνάπτοιτο, κατιδεῖν ⟨ἂν⟩ ἀνακύψαντα, ὥσπερ ἐνθάδε οἱ ἐκ τῆς θαλάττης ἰχθύες ἀνακύπτοντες ὁρῶσι τὰ ἐνθάδε, οὕτως ἄν τινα καὶ τὰ ἐκεῖ κατιδεῖν· καὶ εἰ ἡ φύσις ἱκανὴ εἴη ἀνέχεσθαι θεωροῦσα, γνῶναι ἂν ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀληθῶς οὐρανὸς καὶ τὸ ἀληθινὸν φῶς καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς γῆ. Ἥδε μὲν γὰρ ἡ γῆ καὶ οἱ λίθοι καὶ πᾶς ὁ τόπος ὁ ἐνθάδε διεφθαρ- p. 566 μένα ἐστὶ καὶ καταβεβρωμένα, ὥσπερ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῆς ἅλμης· καὶ οὔτε φύεται ἄξιον λόγου οὐδὲν ἐν τῇ θαλάττῃ, οὔτε τέλειον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέν ἐστι· σήραγγες δὲ καὶ ἄμμος καὶ πηλὸς ἀμήχανος καὶ βόρβοροί εἰσιν, ὅπου ἂν καὶ ἡ γῆ ᾖ, καὶ πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν καλὰ κρίνεσθαι οὐδ' ὁπωστιοῦν ἄξια. Ἐκεῖνα δὲ αὖ τῶν παρ' ἡμῖν πολὺ ἂν ἔτι πλεῖον φανείη διαφέρειν. Εἰ γὰρ δεῖ καὶ μῦθον λέγειν, ἄξιον ἀκοῦσαι, ὦ Σιμμία, οἷα τυγχάνει τὰ ἐπὶ b τῆς γῆς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ὄντα. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὦ Σώκρατες, ἡμεῖς γε τούτου τοῦ μύθου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμεν. Λέγεται τοίνυν, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν εἶναι τοιαύτη ἡ γῆ αὐτὴ ἰδεῖν,

c 6 θάλασσαν O c 7 βραδυτῆτα] + τε B Plat. c 8 θαλάττης] + εἴη Eus. codd c 9 καθαρώτατος BIO καλλίω BO c 10 τοῦτο] τοῦ Plat. d 1 ταὐτὸν Plat. πεπονθότας O d 4 εἶναι ταὐτόν] εἶναι τοῦτον I, uncinis inclusit Schanz d 5—566 a 7 ἐπεὶ -ἡμῖν om B d 6 ⟨ἂν⟩] coniec Steph., δὴ Platonis et Eus. codd d 8 ὁρῶοι I d 10 ἀληθινὸν] ἀληθῶς Plat. ὡς] om I 566 a 1 ἅπας Plat. a 2 θαλάσσῃ O et in a 3 a 3 οὐδὲν ἄξιον λόγου Plat. οὔτε] οὐ IO a 4 τέλεον I a 5 ἡ] om Plat. a 6 καλὰ] κάλλη Plat. αὖ τῶν] αὐτῶν I a 7 πλέον Plat. δεῖ] Plat., δὴ Eus. codd b 1 μῦθον λέγειν] μυθολογεῖν καλόν Eus. codd

ΠΛΑΤΩΝΟΣ εἴ τις ἄνωθεν θεῷτο, ὥσπερ αἱ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη, χρώμασι διειλημμένη, ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε εἶναι χρώματα ὥσπερ δείγματα, οἷς δὴ οἱ γραφεῖς καταχρῶνται· ἐκεῖ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκ τοιούτων εἶναι, καὶ πολὺ ἔτι ἐκ λαμπροτέρων καὶ καθαρωτέρων

c ἢ τούτων. Τὴν μὲν γὰρ ἁλουργῆ εἶναι καὶ θαυμαστὴν τὸ κάλλος, τὴν δὲ χρυσοειδῆ, τὴν δὲ ὅση λευκὴ γύψου καὶ χιόνος λευκοτέραν, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων χρωμάτων συγκειμένην ὡσαύτως, καὶ ἔτι πλειόνων καὶ καλλιόνων ἢ ὅσα ἡμεῖς ἑωράκαμεν. Καὶ γὰρ αὐτὰ ταῦτα τὰ κοῖλα αὐτῆς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἔκπλεα ὄντα, χρώματός τι εἶδος παρέχεσθαι στίλβοντα ἐν τῇ τῶν ἄλλων χρωμάτων ποικιλίᾳ, ὥστε ἕν τι αὐτῆς εἶδος ξυνεχὲς καὶ ποικίλον φαντά-

d ζεσθαι. Ἐν δὲ ταύτῃ οὔσῃ τοιαύτῃ ἀνὰ λόγον τὰ τοιαῦτα φύεσθαι δένδρα τε καὶ ἄνθη, ἔχοντα τοὺς καρπούς· καὶ αὖ τὰ ὄρη ὡσαύτως καὶ τοὺς λίθους ἔχειν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τήν τε λειότητα καὶ τὴν διαφάνειαν καὶ τὰ χρώματα καλλίω· ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε λιθίδια εἶναι ταῦτα τὰ ἀγαπώμενα μόρια, σάρδιά τε καὶ ἰάσπιδας καὶ σμαράγδους καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖ δὲ οὐδὲν ὁτιοῦν τοιοῦτον οὐκ εἶναι, καὶ ἔτι τούτων καλλίω. Τὸ δ' αἴτιον τούτου εἶναι, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ λίθοι καθαροί εἰσι καὶ οὐ κατεδηδεσμένοι οὐδὲ διεφθαρμένοι ὥσπερ οἱ ἐνθάδε ὑπὸ σηπεδόνος καὶ ἅλμης καὶ τῶν δεῦρο ξυνερρυηκότων, ἃ καὶ λίθοις καὶ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τε καὶ

p. 567 φυτοῖς αἴσχη τε καὶ νόσους παρέχει. Τὴν δὲ γῆν αὐτὴν κεκοσμῆσθαι τούτοις ἅπασι καὶ ἔτι χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις αὖ τοῖς τοιούτοις. Ἐκφανῆ γὰρ αὐτὰ πεφυκέναι, ὄντα πολλὰ

---

b 6 διειλημμένος I b 7 πᾶσαν—εἶναι] post τούτων BIO c 1 τὴν] τὸν I καὶ] om Eus. codd c 2 χρυσοειδῆ, τὴν δὲ] om O χιόνος καὶ γύψου O καὶ] ἢ Plat. c 6 στίλβον O c 7 συνεχὲς O καὶ] om Plat. d 1 ἐν—ὄρη om B οὔσῃ] ὅσῃ (sic) I ἀνάλογον Eus. codd τοιαῦτα] φυόμενα Plat. d 2 ἔχοντα] καὶ Plat. αὖ τὰ] αὐτὰ O d 3 κατὰ] ἀνὰ Plat. d 5 τὰ] om I d 6 δὲ] om I ὁτιοῦν τοιοῦτον οὐκ] ὅ τι οὐ τοιοῦτον Plat. d 8 καθαροί] + τε O εἰσι καθαροὶ Plat. καταδεδημενοι O d 9 ἐνθάδε] ἐνταῦθα O ὑπὸ—ἅλμης] uncinis inclusit Schanz καὶ 2°] ὑπὸ Plat. d 9—567 a 3 καὶ 2°—τοιούτοις om B 567 a 2 τούτοις] + τε O Plat. τε] om Schanz a 3 πέφυκεν O ὄντα] Plat., ὧν τὰ Eus. codd

πλήθει καὶ μεγάλα καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ὥστε αὐτὴν ἰδεῖν εἶναι θέαμα εὐδαιμόνων θεατῶν. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

38. Τῆς παρ' Ἑβραίοις γραφῆς Θεοῦ δικαιωτήριον b
καὶ κρίσιν ψυχῶν μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν ἔσεσθαι
προαγορευούσης διά τε μυρίων ἄλλων καὶ δι' ὧν φησί·
Κριτήριον ἐκάθισε, καὶ βίβλοι ἠνεῴχθησαν, . . . καὶ παλαιὸς
ἡμερῶν ἐκάθητο. . . . Ποταμὸς πυρὸς εἷλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ·
μύριαι μυριάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ, καὶ χίλιαι χιλιάδες παρειστή-
κεσαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ἐπάκουσον τοῦ Πλάτωνος τῆς θείας
κρίσεως, καὶ δὴ καὶ τοῦ ποταμοῦ ὀνομαστὶ μεμνημένου,
πολλάς τε μονὰς τῶν εὐσεβῶν διαφόρους τε τῶν δυσ- c
σεβῶν τιμωρίας συμφώνως τοῖς Ἑβραίων ὑπογράφοντος
λόγοις. Φησὶ δ' οὖν ἐν τῷ Περὶ Ψυχῆς τάδε·

Τρίτος δὲ ποταμὸς τούτων κατὰ μέσον ἐκβάλλει, καὶ ἐγγὺς τῆς
ἐκβολῆς ἐκπίπτει εἰς τόπον μέγαν πυρὶ πολλῷ καιόμενον, καὶ
λίμνην ποιεῖ μείζω τῆς παρ' ἡμῖν θαλάττης, ζέουσαν ὕδατος καὶ
πηλοῦ· ἐντεῦθεν δὲ χωρεῖ κύκλῳ θολερὸς καὶ πηλώδης, περιελιτ-
τόμενος δὲ τῇ γῇ ἄλλοσέ τε ἀφικνεῖται καὶ παρ' ἔσχατα τῆς d
Ἀχερουσιάδος λίμνης, οὐ συμμιγνύμενος τῷ ὕδατι· περιελιχθεὶς
δὲ πολλάκις ὑπὸ γῆς ἐμβάλλει κατωτέρω τοῦ Ταρτάρου. Οὗτος
δ' ἐστὶν ὃν ἐπονομάζουσι Πυριφλεγέθοντα, οὗ καὶ οἱ ῥύακες
ἀποσπάσματα ἀναφυσῶσιν ὅπου ἂν τύχωσι τῆς γῆς. Τούτου δὲ

---

567 **b** 4 Dan. vii. 10, 9 **b** 5 ibid 10 **c** 4 Plat. *Phaed.* 113 A, cf Theodoret. *Gr. Aff. Cur.* xi. p 154, 32

---

a 4 πλήθη BI ἰδεῖν] Plat., δεῖν BI, δεῖ O **b** 2 κρίσιν] βρίσιν I **b** 4 ἐκάθισε] ἐκάθητο (ητο sup ras) I καὶ 1°—ἐκάθητο] om I παλαιὸς] pr ὁ O **b** 5 πυρὸς] + ἐκπορευόμενος Theodot. (A) ἕλκων LXX + καὶ ἐξεπορεύετο LXX + ἐκπορευόμενος Theodot. (Γ) ἔμπροσθεν] κατὰ πρόσωπον LXX αὐτοῦ] + ποταμὸς πυρὸς LXX **b** 6 μύριαι μυριάδες—χίλιαι χιλιάδες] mutato ordine LXX ἐλειτούργουν αὐτῷ] ἐθεράπευον αὐτόν LXX παρειστήκεισαν OLXX **b** 7 ἔμπροσθεν αὐτοῦ] αὐτῷ Theodot. (BA) **c** 5 εἰσπίπτει Schanz καύμενον Plat. **c** 6 θαλάσσης O **d** 1 δὲ] + γε O τῇ γῇ ἄλλοσέ] ἄλλως O τῇ γῇ] uncinis inclusit Schanz τε] om I καὶ] om IO **d** 1–9 παρ'—Στύγα om B **d** 3 γῆν O **d** 5 ἀναφυσσῶσιν O ὅπῃ Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ αὖ καταντικρὺ ὁ τέταρτος ἐκπίπτει εἰς τόπον πρῶτον δεινόν τε καὶ ἄγριον, ὡς λέγεται, χρῶμα δὲ ἔχοντα ὅλον οἷον ὁ κύανος, ὃν δὴ ἐπονομάζουσι Στύγιον, καὶ τὴν λίμνην ποιεῖ ὁ ποταμὸς ἐμβάλλων Στύγα· ὁ δ' ἐμπεσὼν ἐνταῦθα καὶ δεινὰς δυνάμεις λαβὼν ἐν τῷ ὕδατι, δὺς κατὰ τῆς γῆς, καὶ περιελιττόμενος χωρεῖ ἐναντίος
p. 568 τῷ Πυριφλεγέθοντι καὶ ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἀχερουσίᾳ λίμνῃ ἐξ ἐναντίας, καὶ οὐδὲ τὸ τούτου ὕδωρ οὐδενὶ μίγνυται, ἀλλὰ καὶ οὗτος κύκλῳ περιελθὼν ἐμβάλλει εἰς τὸν Τάρταρον ἐναντίος τῷ Πυριφλεγέθοντι· ὄνομα δὲ τούτῳ ἐστίν, ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσι, Κωκυτός. Τούτων δὲ οὕτω πεφυκότων, ἐπειδὰν ἀφίκωνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον οἷ ὁ δαίμων ἕκαστον κομίζει, πρῶτον μὲν διεδικάσαντο οἵ τε καλῶς καὶ ὁσίως καὶ δικαίως βιώσαντες καὶ οἱ μή. Καὶ οἳ μὲν ἂν δόξωσι μέσως βεβιωκέναι, πορευθέντες
b ἐπὶ τὸν Ἀχέροντα, ἀναβάντες ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστιν, ἐπὶ τούτων ἀφικνοῦνται εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἐκεῖ οἰκοῦσί τε καὶ καθαιρόμενοι τῶν τε ἀδικημάτων διδόντες δίκας ἀπολύονται, εἴ τίς τι ἠδίκηκε, τῶν τε εὐεργεσιῶν τιμὰς φέρονται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος· οἳ δ' ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ ἱεροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας ἢ φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολλοὺς ἐξειργασμένοι ἢ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τυγχάνει ὄντα, τούτους δὲ ἡ προσήκουσα μοῖρα ῥίπτει εἰς τὸν
c Τάρταρον, ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσιν. Οἳ δ' ἂν ἰάσιμα μέν, μεγάλα δὲ δόξωσιν ἡμαρτηκέναι ἁμαρτήματα, οἷον πρὸς πατέρα ἢ μητέρα ὑπ' ὀργῆς βίαιόν τι πράξαντες, καὶ μεταμέλον αὐτοῖς τὸν ἄλλον βίον βιῶσιν, ἢ ἀνδροφόνοι τοιούτῳ τινὶ ἄλλῳ τρόπῳ γένωνται, τούτους δὲ ἐμπεσεῖν μὲν εἰς τὸν Τάρταρον ἀνάγκη, ἐμπεσόντας δὲ

---

d 6 πρῶτον] uncinis inclusit Schanz d 8 ποιεῖ] pr ἦν Plat. ἐμβαλὼν ὁ ποταμὸς O ἐμβάλων I d 9 ἐμπεσὼν] ἐ.πεσὼν O d 10 καὶ] om Plat. ἐναντίως O Plat. et in 568 a 3 568 a 1 καὶ—Πυριφλ. om O Ἀχερουσιάδι Plat. cf 567 d 2 a 5—b 8 τούτων—ὄντα om B a 7 καλῶς καὶ] om IO καὶ δικαίως] om Plat. b 1 δὴ] + καὶ I b 2 τούτων] Plat., τοῦτον IO c 1 ἰάσημα (sic) O c 2 πατρὸς ἢ μητρὸς O c 3 μεταμέλλον BO c 4 βιώσειν BO τοιούτῳ] pr ἢ Eus. codd τινὶ] om I τρόπῳ ἄλλῳ I c 5 τούτους δὲ] Plat., τούτοις δ' Eus. codd

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

αὐτοὺς καὶ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ γενομένους ἐκβάλλει τὸ κῦμα, τοὺς μὲν ἀνδροφόνους κατὰ τὸν Κωκυτόν, τοὺς δὲ πατραλῴας [καὶ μητραλῴας] κατὰ τὸν Πυριφλεγέθοντα· ἐπειδὰν δὲ φλεγόμενοι γένωνται **d** κατὰ τὴν λίμνην τὴν Ἀχερουσιάδα, ἐνταῦθα βοῶσί τε καὶ καλοῦσιν, οἱ μὲν οὓς ἀπέκτειναν, οἱ δὲ οὓς ὕβρισαν· καλέσαντες δὲ ἱκετεύουσι καὶ δέονται ἐᾶσαι σφᾶς ἐκβῆναι εἰς τὴν λίμνην καὶ δέξασθαι· καὶ ἐὰν μὲν πείσωσιν, ἐκβαίνουσί τε καὶ λήγουσι τῶν κακῶν· εἰ δὲ μή, φέρονται αὖθις εἰς τὸν Τάρταρον, κἀκεῖθεν πάλιν εἰς τοὺς ποταμούς· καὶ ταῦτα πάσχοντες οὐ πρότερον παύονται, πρὶν ἂν πείσωσιν οὓς ἠδίκησαν· αὕτη γὰρ ἡ δίκη ὑπὸ τῶν δικαστῶν αὐτοῖς ἐτάχθη. Οἳ δὲ δὴ ἂν δόξωσι διαφερόντως πρὸς τὸ ὁσίως βιῶναι, οὗτοί εἰσιν οἱ τῶνδε μὲν τῶν τόπων τῶν ἐν τῇ γῇ ἐλευθερούμενοί τε καὶ ἀπαλλαττόμενοι ὥσπερ δεσμωτηρίων, ἄνω δὲ εἰς τὴν καθαρὰν οἴκησιν ἀφικνούμενοι καὶ **p. 569** ἐπὶ τῆς γῆς οἰκιζόμενοι. Τούτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφίᾳ ἱκανῶς καθηράμενοι ἄνευ τε καμάτων ζῶσι τὸ παράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, καὶ εἰς οἰκήσεις ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνοῦνται, ἃς οὔτε ῥᾴδιον δηλῶσαι, οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι. Ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα χρὴ ὧν διεληλύθαμεν, ὦ Σιμμία, πᾶν ποιεῖν, ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως ἐν τῷ βίῳ μετασχεῖν· καλὸν γὰρ τὸ ἆθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη.

Ταῦτα ὁ Πλάτων. Σὺ δέ γε παραθήσεις τῷ καὶ εἰς **b** οἰκήσεις καλλίους ἀφικνοῦνται, ἃς οὔτε ῥᾴδιον δηλῶσαι, οὔτε χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι, τὸ παρ᾽ ἡμῖν οὕτως ἔχον, Ὀφθαλμὸς γὰρ οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν

---

569 b 4 1 Cor. ii. 9 (cf Isa. lxvi. 4)

---

c 7 πατρολῴας IO, πατραλοίας Plat. [καὶ μητραλῴας] om BIO, καὶ μητραλοίας Plat. d 1 ἐπειδὰν—καλέσαντες δὲ om B φλεγόμενοι] φερόμενοι Plat. d 5 πείσωσιν] πείσωσί τε O τε] om O d 9—569 a 5 οἳ—παρόντι om B d 10 βιῶναι] + προσκεκλῆσθαι Clem. Al. *Strom.* iv. 37, + προκεκρίσθαι Theodoret., Schanz 569 a 2 τῆς] om Schanz a 3 καμάτων] σωμάτων Plat. ἔπειτα] ἅπαντα O a 4 τούτων] Plat., τούτους I, τούτου O b 2 καλλίους] καὶ βίους O b 4 γὰρ] om NT

ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· ταῖς δὲ εἰρημεναις οἰκήσεσι τὸ πολλὰς μονὰς εἶναι παρὰ τῷ Πατρὶ τοῖς θεοφιλέσιν ἐπηγγελμένας· καὶ τοῖς περὶ τοῦ Πυριφλεγέθοντος λεχθεῖσι τὸ τοῖς ἀσεβέσιν ἠπειλημένον
c πῦρ αἰώνιον, κατὰ τὸν πρὸς αὐτοὺς φάσκοντα Ἑβραίων προφήτην· Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν ὅτι πῦρ καίεται; Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τὸν τόπον τὸν αἰώνιον; καὶ πάλιν· Ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὅρασιν πάσῃ σαρκί. Τήρει δὲ ὡς καὶ ὁ Πλάτων συνᾴδων τούτοις, τοὺς ἀσεβεῖς εἰπὼν χωρήσειν εἰς Τάρταρον, ἐπιλέγει· Ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσι. Καὶ αὖ πάλιν τοὺς εὐσεβεῖς ζήσεσθαι εἰπὼν ἐν μακαρίοις, προστίθησι λέγων· Τὸ παράπαν καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον. Ἀλλὰ καὶ
d τὸ ἄνευ καμάτων εἰρημένον ὑπ' αὐτοῦ ὅμοιον ἂν εἴη τῷ· Ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός. Φάσκων δὲ τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀχέροντα πορευομένους μὴ ἁπλῶς ἐπὶ τοῦτον ἀφικνεῖσθαι, ἀλλὰ ἀναβαίνοντας πρότερον ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστι, τίνα ποτὲ ἄρα τὰ ὀχήματα βούλεται σημαίνειν ἢ τὰ σώματα, εἰς ἃ ἀναβᾶσαι αἱ τῶν τετελευτηκότων ψυχαὶ σὺν αὐτοῖς τιμωροῦνται κατὰ τὰ παρ' Ἑβραίοις νενομισμένα; Ἀλλὰ γὰρ ἱκανὴν καὶ τοῦδε τοῦ λόγου περιγραφὴν εἰληφότος, ἐπὶ τὸ δωδέκατον τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς μεταβήσομαι σύγγραμμα.

---

b 6 Ioann. xiv. 2 c 2 Isa. xxxiii. 14 c 3 ibid lxvi. 24 d 2 ibid xxxv. 10

---

b 6 πολλὰς μονὰς] μοναὶ πολλαὶ NT μονὰς] om I c 3 ὁ + γὰρ LXX c 4 τελευτᾷ LXX[A] πῦρ] + αὐτῶν O LXX d 2 καὶ 1°] om O d 4 ἀναβαίνοντες O d 5 τίνα] τί O d 9 εἰληχότος O

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΒ.

Τάδε τὸ δωδέκατον περιέχει σύγγραμμα τῆς εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς

ϛ' πιστεύειν] + τε O ante c 6   η' δεῖν—φησὶ] δεῖ φησὶν ὁ Πλ. O καθεστάναι O   θ' ἀπὸ—Πολιτείας] om IO

ις′ ἀρχόμενος I ἀνθρώπινα] pr τὰ I ιζ′ ἤθεσιν I ιη′ ἄγουσαν O ἤ] om I κ′ ὕμνων ὀρθῶν καὶ] ὀρθῶν ὑμνῶν καὶ O, ὕμνων καὶ ὀρθῶν O ἀπὸ—Νόμων] om IO κγ′ οἵων τε] om I*, οἷόν τε (?) I[2] κδ′ παραλειπτέον I συμποτικούς O κϛ′ ὑπ᾽] παρ᾽ IO αὐτῶν I κζ′ πόλεμος] pr ὁ I ἐν ἡμῖν] δι᾽ ἡμῶν I* κη′ ἡμῖν O λβ′ χρῆν O παιδίαν I λγ′ χρῆν O διαβάλλειν I

1. Ὁ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ ἡμῖν τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς ἐνθένδε ποθὲν ἤδη τὰ ἐνδέοντα τῷ προτέρῳ τῆς Πλάτωνος πρὸς τὰ Ἑβραίων λόγια συνῳδίας, ὡς ἐν ἁρμονίᾳ συμφώνου λύρας, ἀποδώσει, τὴν καταρχὴν ἐξ p. 573 b

λδ΄ ὁ Πλ. μετέβ. IO μετέβαλλεν O λη΄ μετέβαλλε O μέταιραι O λθ΄ τῷ] τό IO με΄ ἔτι] om I ante c 45 μζ΄ Πλάτων] pr ὁ I νομοθετεῖ] εῖ sup ras I, νομοθετεῖν O, pr δεῖν hic, abest ante c 47 διελεῖν] IO ante c 47, διαιρεῖν in hoc loco κατὰ—ἔθνους] om O*, add O[3] τῶν] om O ante c 47 μη΄ ποταμίῳ Vig. τόπῳ] τόπον I τῷ] τῶν I μθ΄ προπαιδίας I να΄ περὶ] πρὸς I κατασκευάζοι I νβ΄ τοῦ 2°] om O
Deest lib xii in B.

ἀπολογίας τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς βλασφημουμένης ἡμῶν πίστεως ληψόμενος.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ c Εἰ μὲν τοίνυν ὀρθῶς ἢ μή τις ἐπιτιμᾷ τῇ τε Λακωνικῇ καὶ τῇ Κρητικῇ πολιτείᾳ, λόγος ἂν ἕτερος εἴη· τὰ ⟨δ' οὖν⟩ λεγόμενα πρὸς τῶν πολλῶν ἴσως ἐγὼ μᾶλλον ἔχοιμ' ἂν ὑμῶν ἀμφοτέρων λέγειν. Ὑμῖν γὰρ εἰ μετρίως κατεσκεύασται τὰ τῶν νόμων, εἷς τῶν καλλίστων ἂν εἴη νόμων μὴ ζητεῖν τῶν νέων μηδένα ἐὰν ποῖα καλῶς αὐτῶν ἢ μὴ καλῶς ἔχει, μιᾷ δὲ φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος πάντας συμφωνεῖν ὡς πάντα καλῶς κεῖται θέντων θεῶν· καὶ ἄν τις ἄλλως λέγῃ, μὴ ἀνέχεσθαι τὸ παράπαν ἀκούοντας· γέρων δὲ εἴ τίς τι ξυννοεῖ τῶν παρ' ὑμῖν, πρὸς ἄρχοντά τε καὶ d ἡλικιώτην μηδενὸς ἐναντίον νέου ποιεῖσθαι τοὺς τοιούτους λόγους. Ὀρθότατά γε, ὦ ξένε, κελεύεις.

Εἰκότως δῆτα καὶ ἡ Ἑβραίων προλαβοῦσα γραφὴ τῆς τῶν θείων γραφῶν συνέσεώς τε καὶ θεωρίας τὴν πίστιν προτάττει, δι' ὧν φησίν· Ἐὰν μὴ πιστεύσητε, οὐδὲ μὴ συνῆτε. Καὶ αὖθις· Ἐπίστευσα, διὸ καὶ ἐλάλησα. Ἔνθεν καὶ παρ' ἡμῖν τοῖς μὲν ἄρτι εἰσαγομένοις καὶ τὴν ἕξιν ἀτελέσιν, ὡς ἂν τὰς ψυχὰς νηπίοις, ἁπλούστερον ἡ ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς ἀνάγνωσις παραδίδοται μετὰ τοῦ δεῖν πιστεύειν ὡς Θεοῦ λόγοις τοῖς ἐμφερομένοις παρα- p. 574 κελεύεσθαι· τοῖς δὲ τὴν ἕξιν προβεβηκόσι καὶ πολιοῖς τὸ φρόνημα ἐμβαθύνειν καὶ δοκιμάζειν τὸν νοῦν τῶν λεγομένων ἐπιτέτραπται. Τούτους δὲ παισὶν Ἑβραίων δευτερωτὰς φίλον ἦν ὀνομάζειν, ὥσπερ ἑρμηνευτὰς καὶ ἐξηγητὰς ὄντας τῆς τῶν γραφῶν διανοίας.

573 c 1 Plat. *Legg.* i. p 634 D d 5 Isa. vii. 9 d 6 Ps. cxv (cxvi). 1

573 b 5 τῆς] τοῖς I c 1 ἢ] Plat., εἰ IO c 2 ⟨δ' οὖν⟩] Bekker, γοῦν Plat. et Eus. codd c 4 γὰρ] pr μὲν Plat. εἰ] εἴπερ καὶ Plat. c 5 τῶν καλλίστων] post εἴη I c 7 κεῖνται O c 8 ἂν] ἐάν Plat. τι I c 9 τι] om I d 1 ἡλικιώτην] pr πρὸς Plat. d 2 ὀρθώτατά I κελεύεις] λέγεις Plat. d 6 καὶ 2°] om LXX 574 a 4 ἑρμηνευτὰς ὥσπερ IO

2. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα εἴποιμεν ἂν ἡμεῖς ὅτι σὺ μὲν ἐπαι- **b** ΠΛΑΤΩΝΟΣ
νεῖς, ὡς ἔοικας, ὦ Τυρταῖε, μάλιστα τοὺς πρὸς τὸν ὀθνεῖόν τε καὶ ἔξωθεν πόλεμον γιγνομένους ἐπιφανεῖς. Φαίη ταῦτα ἄν που, καὶ ὁμολογοῖ;

Τί μήν;

Ἡμεῖς δέ γε ἀγαθῶν ὄντων τούτων ἔτι φαμὲν ἀμείνους εἶναι καὶ πολὺ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς. Ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν Θέογνιν, πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, ὅς φησι· **c**

Πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι
ἄξιος ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.

Τοῦτον δέ φαμεν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου πάμπολυ γίγνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταὐτὸν ἐλθοῦσαι μετ' ἀνδρίας αὐτῆς μόνον ἀνδρίας. Πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιὴς ἐν στάσεσιν οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄνευ ξυμπάσης ἀρετῆς· διαβάντες δ' εὖ καὶ μαχόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ, φράζει Τυρταῖος, τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάμπολλοι, ὧν οἱ πλεῖστοι γίγνονται θρασεῖς **d**
καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἁπάντων, ἐκτὸς δή τινων εὖ μάλα ὀλίγων. Ποῖ δὴ τελευτᾷ νῦν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος; Καὶ τί φανερόν ποτε ποιῆσαι βουληθεὶς λέγει ταῦτα; Δῆλον ὅτι τόδε, ὡς παντὸς μᾶλλον καὶ ὁ τῇδε παρὰ Διὸς νομοθέτης, πᾶς τε οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, οὐκ ἄλλο ἢ πρὸς τὴν μεγίστην ἀρετὴν μάλιστα βλέπων ἀεὶ θήσει τοὺς νόμους· ἔστι δέ, ὥς φησι Θέογνις, αὕτη πιστότης ἐν τοῖς δεινοῖς, ἥν τις δικαιοσύνην ἂν τελείαν ὀνομάσειεν.

---

574 **b** 1 Plat. *Legg.* i. 629 E **c** 2 Theognis, 77 (Sitzler) **c** 9 Cf Tyrt. i. 16

---

b 1 ἂν] om IO **b** 3 γιγνόμενον Plat. vulg, sed cf Boeck. **c** 4 δέ] Eus. codd, δή Plat. **c** 6 ἐλθοῦσα Plat. αὐτῆς μόνον ἀνδρίας] om Plat., restituit Schanz **c** 9 τῷ] ᾧ IO **d** 1 πάμπολοι (sic) O **d** 3 εὖ] om Plat. **d** 4 ποτε] om I **d** 5 τῆδε I **d** 6 παρὰ] pr ὁ IO **d** 9 τελείαν] IO, τελέαν Plat.

Καὶ παρ' ἡμῖν ὁ σωτήριος λόγος ὁμοῦ συζεύξας τῇ
p. 575 πίστει τὴν φρόνησιν τὸν κατ' ἀμφότερα κεκοσμημένον
τοῖς αὐτοῦ λόγοις ἐγκρίνει λέγων· Τίς ἄρα ἔσται ὁ πιστὸς
καὶ φρόνιμος οἰκονόμος; Καὶ αὖθις· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ
πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω.
Σαφῶς γοῦν ἐν τούτοις οὐ τὴν ἄλογον πίστιν ἀποδέ-
χεσθαι παρίστησιν, ἀλλὰ τὴν ταῖς μεγίσταις ἀρεταῖς
συνεζευγμένην, εἰ δὴ τοιαῦτα φρόνησις καὶ ἀγαθωσύνη.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ b 3. Εἴς τινα γὰρ οὖν μοι καιρὸν φαινόμεθα τοὺς ἔμπροσθεν
λόγους διεξελθεῖν, ὡς ἄρα αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχαὶ δύναμιν
c ἔχουσί τινα τελευτήσασαι, καὶ τῶν κατ' ἀνθρώπους πραγμάτων
ἐπιμελοῦνται. Ταῦτα ἀληθεῖς μέν, μακροὶ δέ εἰσι περιέχοντες
λόγοι. Πιστεύειν δὲ ταῖς τε ἄλλαις φήμαις χρεὼν περὶ τὰ
τοιαῦτα, οὕτω πολλαῖς καὶ σφόδρα παλαιαῖς οὔσαις· πιστεύειν
δὲ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ἄν περ μὴ παντά-
πασιν ἄφρονες φαίνωνται.

Καὶ ἐν τῇ βίβλῳ δὲ τῶν Μακκαβαίων λέγεται Ἱερε-
μίας ὁ προφήτης μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου εὐχό-
μενος ὁρᾶσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ὡς φροντίδα ποιούμενος
d τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων. Δεῖν δέ φησι καὶ ὁ Πλάτων
τούτοις πιστεύειν.

4. Λόγων δὲ δισσὸν εἶδος· τὸ μὲν ἀληθές, ψεῦδος δ' ἕτερον.
Ναί. Παιδευτέον δ' ἐν ἀμφοτέροις, πρότερον δ' ἐν τοῖς ψεύδεσιν;
Οὐ μανθάνω, ἔφη, πῶς λέγεις. Οὐ μανθάνεις, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι
πρῶτον τοῖς παιδίοις μῦθον λέγομεν; Τοῦτο δέ που ὡς τὸ ὅλον

---

575 **a** 2 Matth. xxiv. 45, Lc. xii. 42 **a** 3 Matth. xxv. 21 **b** 1 Plat. *Legg.* xi. 926 E **c** 7 2 Macc. xv. 12–16 **d** 3 Plat. *Rep.* ii. 376 E

---

575 **a** 2 *ἐστὶν* Matth., Lc. **a** 3 *καὶ φρ. οἰκ.*] *δοῦλος καὶ φρ.* Matth., *οἰκ. ὁ φρ.* Lc. **a** 7 *τοιαῦται* I *ἀγαθοσύνη* O **c** 1 *καὶ*] O, *καὶ* (*ἢ* sup lin) I, *ἢ* Plat. **c** 2 *ταῦτα*] + *δὲ* Plat. **c** 3 *τε*] IO, om Plat. **c** 5 *δὲ*] IO, *δ' αὖ* Plat. **d** 3 *διττὸν* Plat. **d** 5 *μανθάνεις*] *αν* 1° sup lin et *θάνεις* sup ras I **d** 6 *μύθους* Plat.

εἰπεῖν ψεῦδος, ἔνι δὲ καὶ ἀληθῆ. Πρότερον δὲ μύθοις πρὸς τὰ p. 576
παιδία ἢ γυμνασίοις χρώμεθα. Ἔστι ταῦτα. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ταῦτα ὁ Πλάτων. Καὶ παρ' Ἑβραίοις δὲ τὰς τῆς ἐνθέου γραφῆς ἱστορίας τοῖς νηπίοις τὰς ψυχὰς ἁπλούστερον ὥσπερ τινὰς μύθους ἔθος ἐστὶ παραδιδόναι, τοῖς δ' ἐγγεγυμνασμένοις τὴν ἕξιν τὰς τῶν λόγων βαθυτέρας καὶ δογματικὰς θεωρίας διὰ τῆς καλουμένης δευτερώσεως καὶ σαφηνείας τῶν λανθανόντων τοὺς πολλοὺς νοημάτων.

5. *Οὐκοῦν οἶσθ' ὅτι ἀρχὴ παντὸς ἔργου μέγιστον, ἄλλως τε* b
καὶ νέῳ καὶ ἁπαλῷ ὁτῳοῦν; Μάλιστα γὰρ δὴ τότε πλάττεται καὶ
ἐνδύεται τύπος, ὃν ἄν τις βούληται ἐνσημήνασθαι ἑκάστῳ. c
Κομιδῇ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν ῥᾳδίως οὕτω παρήσομεν τοὺς ἐπι-
τυχόντας ὑπὸ τῶν ἐπιτυχόντων μύθους πλασθέντας ἀκούειν
τοὺς παῖδας, καὶ λαμβάνειν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐναν-
τίας δόξας ἐκείναις, ἅς, ἐπειδὰν τελεωθῶσιν, ἔχειν οἰησόμεθα
δεῖν αὐτούς; Οὐδ' ὁπωστιοῦν παρήσομεν. Πρῶτον μὲν δὴ ἡμῖν,
ὡς ἔοικεν, ἐπιστατητέον τοῖς μυθοποιοῖς, καὶ ὃν μὲν ἂν καλὸν
μῦθον ποιήσωσιν, ἐγκριτέον, ὃν δ' ἂν μή, ἀποκριτέον. Τοὺς
δέ γ' ἐγκριθέντας πείσομεν τὰς τροφούς τε καὶ μητέρας λέγειν d
τοῖς παισί, καὶ πλάττειν τὰς ψυχὰς αὐτῶν τοῖς μύθοις πολὺ
μᾶλλον ἢ τὰ σώματα ταῖς χερσίν. Ὧν δὲ νῦν λέγουσι τοὺς
πολλοὺς ἐκβλητέον.

Καὶ ταῦτα πρὸ τοῦ Πλάτωνος πεφύλακτο παρ' Ἑβραίοις. Οἱ γὰρ ἔχοντες πνεῦμα θεῖον, διακριτικὸν πνευμάτων, ἐδοκίμαζον τὰ ὀρθῶς καὶ ἐξ ἁγίου Πνεύ-

---

576 b 1 Plat. *Rep.* ii. 377 A

---

576 a 2 *ἢ*] om O **a** 6 *ἐγγυμνασαμένοις* I, *ἐγγυμνασμένοις* O **b** 2 *καὶ* 1°] pr *δὴ* IO *ἁπαλῷ*] I Plat., *ἁπλῶς* O **c** 1 *τις*] om I **c** 3 *ὑπὸ τῶν ἐπιτ.*] Plat., om Eus. codd **c** 5 *τελειωθῶσιν* I **c** 6 *μὲν* om Plat., exc cod v **c** 7 *ἐπιστατέον* Vig. **c** 8 *μῦθον* om IO **d** 1 *δέ γ'*] δ' I Plat. *πείσομεν—πλάτ[τειν]*] om O*, suppl O²

ματος λεγόμενά τε καὶ γραφόμενα, τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα ἀπεδοκίμαζον, ὥσπερ καὶ τοὺς τῶν ψευδοπροφητῶν λόγους. Ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας τοὺς νηπίους ταῖς ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν ὠφελιμωτάταις διηγήσεσιν, ὥσπερ τισὶ μυθολογίαις, γονεῦσί τε καὶ τροφοῖς ἔθος ἦν κατεπᾴδειν, προπαρασκευῆς ἕνεκα τῆς εἰς ἄνδρας ἐσομένοις αὐτοῖς θεοσεβείας.

p. 577 b ΠΛΑΤΩΝΟΣ 6. Ἄκουε δή, φασί, μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν ἡγήσῃ μῦθον, ὡς ἐγᾦμαι, ἐγὼ δὲ λόγον· ὡς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοι λέξω, ἃ μέλλω λέγειν.

Καὶ μετ᾽ ὀλίγα·

Τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα, οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν· τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον καλοῦσιν, ἰέναι.

Καὶ αὖθις μετ᾽ ὀλίγα·

Ἔπειτα γυμνοὺς κριτέον ἁπάντων τούτων· τεθνεῶτας γὰρ δεῖ κρίνεσθαι. Καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ
c ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος ἑκάστου, ἔρημον πάντων τῶν συγγενῶν, καὶ καταλιπόντα ἐπὶ γῆς πάντα ἐκεῖνον τὸν κόσμον, ἵνα δὴ δικαία ἡ κρίσις ᾖ.

Καὶ ἑξῆς ἐπιφέρει·

Ταῦτ᾽ ἔστιν, ὦ Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ ἀκηκοὼς πιστεύω ἀληθῆ εἶναι· καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων τοιόνδε τι λογίζομαι συμβαίνειν· ὁ θάνατος τυγχάνει ὤν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν

577 b 1 Plat. *Gorg.* 523 A b 5 ibid b 10 ibid 523 E c 5 ibid 524 A

d 13 ἐσομένης O αὐτοῖς ἐσομένοις I 577 b 1 ἡγήσει Plat. b 2 ἐγὼ οἶμαι Plat. b 10 δεῖ] δὴ O c 2 καταλείποντα I γῆς] pr τῆς Plat. c 3 δὴ] IO, om Plat. c 6 τι] Plat., om Eus. codd c 7 ὤν] Vig., Plat., om IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀπ' ἀλλή-
λοιν. Ἐπειδὰν δὲ διαλυθῆτον, οὐδὲν ἧττον ἑκάτερον αὐτοῖν
ἔχει τὴν ἕξιν τὴν αὑτοῦ, ἥνπερ καὶ ὅτε ἔζη ὁ ἄνθρωπος, τό
τε σῶμα τὴν φύσιν τὴν αὑτοῦ, καὶ τὰ θεραπεύματα καὶ τὰ d
παθήματα, ἔνδηλα πάντα· οἷον, εἴ τινος ἦν μέγα τὸ σῶμα
φύσει ἢ τροφῇ ἢ ἀμφότερα ζῶντος, τούτου καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ
ὁ νεκρὸς μέγας· καὶ εἰ παχύς, παχὺς καὶ ἀποθανόντος· καὶ
τἄλλα οὕτως. Καὶ εἰ αὖ ἐπετήδευε κομᾶν, κομήτης τούτου
καὶ ὁ νεκρός· ἢ μαστιγίας εἴ τις ἦν, καὶ ἴχνη εἶχε τῶν πληγῶν
οὐλὰς ἐν τῷ σώματι ἢ ὑπὸ μαστίγων ἢ ἄλλων τραυμάτων ζῶν,
καὶ τεθνεῶτος τὸ σῶμα ἔστιν ἰδεῖν ταῦτα ἔχον· ἢ κατεαγότα εἴ
του ἦν μέλη ἢ διεστραμμένα ζῶντος, καὶ τεθνεῶτος ταὐτὰ
ταῦτα ἔνδηλα. Καὶ ἐνὶ λόγῳ, οἷος εἶναι παρεσκεύαστο τὸ σῶμα
ζῶν, ἔνδηλα ταῦτα καὶ τελευτήσαντος ἦν πάντα ἢ τὰ πολλὰ ἐπί
τινα χρόνον. Ταὐτόν δή μοι δοκεῖ τοῦτ' ἄρα καὶ περὶ τὴν p. 578
ψυχὴν εἶναι, ὦ Καλλίκλεις. Ἔνδηλα πάντα ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ,
ἐπειδὰν γυμνωθῇ τοῦ σώματος, τά τε τῆς φύσεως, καὶ τὰ παθήματα
⟨τὰ⟩ διὰ τὴν ἐπιτήδευσιν ἑκάστου πράγματος, ἣν ἔσχεν ἐν τῇ ψυχῇ
ὁ ἄνθρωπος. Ἐπειδὰν οὖν ἀφίκωνται παρὰ τὸν δικαστήν, οἱ
μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας παρὰ τὸν Ῥαδάμανθυν, ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκείνους
ἐπιστήσας θεᾶται ἑκάστου τὴν ψυχήν, οὐκ εἰδὼς ὅτου ἐστίν·
ἀλλὰ πολλάκις τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐπιλαβόμενος, ἢ ἄλλου
ὁτουοῦν βασιλέως ἢ δυνάστου, κατεῖδεν οὐδὲν ὑγιὲς ὂν τῆς b
ψυχῆς, ἀλλὰ διαμεμαστιγωμένην, καὶ οὐλῶν μεστὴν ὑπὸ ἐπιορ-
κιῶν καὶ ἀδικίας, ἃ ἑκάστῳ ἡ πρᾶξις αὐτοῦ ἐξωμόρξατο εἰς τὴν
ψυχήν, καὶ πάντα σκολιὰ ὑπὸ ψεύδους καὶ ἀλαζονείας, καὶ οὐδὲν
εὐθύ, διὰ τὸ ἄνευ ἀληθείας τεθράφθαι· καὶ ὑπὸ ἐξουσίας καὶ

---

c 9 διαλυθῆτον] + ἄρα ἀπ' ἀλλήλοιν Plat. οὐδὲν] οὐ πολὺ Plat. d 1 τὴν 2°] om IO d 2 ἦν μέγα] IO, μέγα ἦν Plat. d 6 ἢ μαστιγίας] μαστ. αὖ Plat. εἴ τις] οὗτος O d 8 ἢ κατ.] κατ. τε Plat. d 9 ταὐτὰ ταῦτα ἔνδ.] Plat., om Eus. codd d 10 καὶ ἐνὶ] ἐνὶ δὲ Plat. d 11 ἦν] ᾖ Plat. 578 a 1 δή] om I a 4 ⟨τὰ⟩] om IO, ἃ Plat. ἣν] om Plat. a 5 ὁ] om Eus. codd οἱ μὲν] οἶμαι IO b 1 ὁτοοῦν (sic) O b 2 ὑπὸ] ἐπι I b 3 ἑκάστη IO ἡ] om IO b 5 τετράφθαι Eus. codd

ΠΛΑΤΩΝΟΣ τρυφῆς καὶ ὕβρεως καὶ ἀκρατείας τῶν πράξεων ἀσυμμετρίας τε καὶ αἰσχρότητος γέμουσαν τὴν ψυχὴν εἶδεν· ἰδὼν δέ, ἀτίμως
c αὐτὴν ἀπέπεμψεν εὐθὺ τῆς φρουρᾶς, οἷ μέλλει ἐλθοῦσα ἀνατλῆναι τὰ προσήκοντα πάθη. Προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ, ἢ βελτίονι γίγνεσθαι καὶ ὀνίνασθαι, ἢ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι, ἵνα ἄλλοι ὁρῶντες πάσχοντα ἃ ἂν πάσχῃ φοβούμενοι βελτίους γίγνωνται. Εἰσὶ δὲ οἱ μὲν ὠφελούμενοί τε καὶ δίκην διδόντες ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων οὗτοι· οἳ ἂν ἰάσιμα ἁμαρτήματα ἁμάρτωσιν· ὅμως δὲ δι' ἀλγηδόνων καὶ ὀδυνῶν γίγνεται αὐτοῖς ἡ ὠφέλεια καὶ ἐνθάδε
d καὶ ἐν ᾅδου· οὐδὲ γὰρ οἷόν τε ἄλλως ἀδικίας ἀπαλλάττεσθαι. Οἳ δ' ἂν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι γένωνται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα γίγνεται· καὶ οὗτοι αὐτοὶ μὲν οὐκέτι ὀνίνανται οὐδέν, ἅτε ἀνίατοι ὄντες· ἄλλοι δὲ ὀνίνανται οἱ τούτους ὁρῶντες διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰ μέγιστα καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα πάθη πάσχοντας τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους ἐκεῖ ἐν ᾅδου, ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς ἀεὶ τῶν ἀδίκων ἀφικνουμένοις θεάματα καὶ νουθετήματα. Ὧν ἐγώ φημι ἕνα καὶ Ἀρχέλαον ἔσεσθαι, εἰ ἀληθῆ λέγει Πῶλος, καὶ ἄλλον ὅστις ἂν τοιοῦτος τύραννος ᾖ.
p. 579 Οἶμαι δὲ καὶ τοὺς πολλοὺς εἶναι τούτων τῶν παραδειγμάτων τοὺς ἐκ τυράννων καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν καὶ τὰ τῶν πόλεων πραξάντων γεγονότας· οὗτοι γὰρ διὰ τὴν ἐξουσίαν μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνουσι. Μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ Ὅμηρος. Βασιλέας γὰρ καὶ δυνάστας ἐκεῖνος πεποίηκε τοὺς ἐν ᾅδου τὸν ἀεὶ χρόνον τιμωρουμένους, Τάνταλον καὶ Σίσυφον καὶ Τιτυόν. Θερσίτην δέ, καὶ εἴ τις ἄλλος πονηρὸς ἦν ἰδιώτης,

---

b 6 ἀκρασίας Plat. **c** 4 παράδειγμα] Eus. codd, Cobet, παραδείγματι Plat. τοῖς] om IO **c** 5 πάσχοι O γίγνονται O **c** 7 ἁμαρτάνωσιν IO **d** 1 οὐδὲ] IO, οὐ Plat. ἄλλως οἷόν τε O **d** 2 τὰ 2°] om Plat. **d** 4 ἄλλοι—ὁρῶντες] om O **d** 5 τὰς μεγίστας Eus. codd **d** 6 ὀδυνηρότερα O φοβερώτερα O **d** 8 ἀδίκων] Vig., Plat., δικῶν Eus. codd **d** 9 ἕνα] om I **d** 10 ἄλλος Eus. codd **579 a** 1 τῶν παραδ.] 'insititium' Heind., Schanz **a** 2 τοὺς] Vig., om IO πολέμων IO **a** 6 καὶ 1°] om O **a** 7 ἰδιώτης] + δὲ IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

οὐδεὶς πεποίηκε μεγάλαις τιμωρίαις συνεχόμενον ὡς ἀνίατον· οὐ **b** γάρ, οἶμαι, ἐξῆν αὐτῷ· διὸ καὶ εὐδαιμονέστερος ἦν ἢ οἷς ἐξῆν. Ἀλλὰ γάρ, ὦ Καλλίκλεις, ἐκ τῶν δυναμένων εἰσὶ καὶ οἱ σφόδρα πονηροὶ γιγνόμενοι ἄνθρωποι· οὐδὲ μὴν κωλύει καὶ ἐν τούτοις ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγγίγνεσθαι· καὶ σφόδρα γε ἄξιον ἄγασθαι τῶν γιγνομένων. Χαλεπὸν γάρ, ὦ Καλλίκλεις, καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον, ἐν μεγάλῃ ἐξουσίᾳ γενόμενον τοῦ ἀδικεῖν δικαίως διαβιῶναι· ὀλίγοι δὲ γίγνονται οἱ τοιοῦτοι· ἐπεὶ καὶ ἐνθάδε καὶ ἄλλοθι γεγόνασιν, οἶμαι δὲ ἔσονται καὶ ἄλλοι ἀγαθοὶ ταύτην τὴν ἀρετήν, τὴν τοῦ δικαίως διαχειρίζειν ἃ ἄν τις ἐπιτρέπῃ. Εἷς **c** δὲ καὶ πάνυ ἐλλόγιμος γέγονε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οἱ δὲ πολλοί, ὦ ἄριστε, κακοὶ γίγνονται τῶν δυναστῶν. Ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἐπειδὰν ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβῃ, ἄλλο μὲν περὶ αὐτοῦ οὐκ οἶδεν οὐδέν, οὐθ᾽ ὅστις οὐθ᾽ ὧντινων, ὅτι δὲ πονηρός τις· καὶ τοῦτο κατιδὼν ἀπέπεμψεν εἰς Τάρταρον, ἐπισημηνάμενος, ἐάν τε ἰάσιμος ἐάν τε ἀνίατος δοκῇ εἶναι. Ὁ δὲ ἐκεῖσε ἀφικόμενος τὰ προσήκοντα πάσχει. Ἐνίοτε δ᾽ ἄλλην εἰσιδὼν ὁσίως βεβιωκυῖαν **d** καὶ μετ᾽ ἀληθείας, ἀνδρὸς ἰδιώτου ἢ ἄλλου τινὸς ψυχήν, μάλιστα μέν, ὡς ἐγώ φημι, ὦ Καλλίκλεις, φιλοσόφου τὰ αὑτοῦ πράξαντος καὶ οὐ πολυπραγμονήσαντος ἐν τῷ βίῳ, ἠγάσθη τε καὶ ἐς μακάρων νήσους ἀπέπεμψε. Ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ ὁ Αἰακός· ἑκάτερος δὲ τούτων ῥάβδον ἔχων δικάζει. Ὁ δὲ Μίνως ἐπισκοπῶν κάθηται, μόνος ἔχων χρύσεον σκῆπτρον, ὥς φησιν Ὀδυσσεὺς ὁ Ὁμήρου ἰδεῖν αὐτὸν

Χρύσεον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσσιν.

---

579 d 8 Hom. *Od.* xi. 569

---

b 1 *τιμωρίαις*] *ἁμαρτίαις* O **b** 4 *οὐδὲ*] *οὐδὲν* O **b** 7 *γενόμενον*] post *ἀδικεῖν* Plat. **b** 9 *καὶ ἔσονται* Plat. *καὶ ἄλλοι*] *κἄλλοι* (sic) O, *καλοὶ* Plat. *ἀγαθοὶ*] *κἀγαθοὶ* O Plat. **c** 1 *τὴν*] om IO **c** 2 *πάνυ*] + *γε* O **c** 3 *Ἀριστείδη* I *οἱ δὲ πολλοί*] *οἵ τε δὴ ἄλλοι* IO *κακοὶ*] *Καλλίκλεις, ὅσοι καλοὶ* IO **c** 4 *τῶν δυναστῶν.*] Plat., . *Τῶν δὲ δικαστῶν* Eus. codd *οὖν*] om Eus. codd **c** 6 *οὔθ᾽* 1°] O, *οὐδ᾽* I Vig. **c** 7 *τε*] *τις* I **d** 1 *ἄλλην εἰσιδὼν*] *Ἕλληνες ἰδὼν* I **d** 2 *ψυχήν*] om I O Plat. **d** 3 *ὡς ἐγώ*] *ἐγώ* O, *ἔγωγε* Plat. *αὐτοῦ* I **d** 5 *ταὐτὰ*] *ταῦτα* I *δὲ* 2°] om IO **d** 7 *χρυσοῦν* Plat. **d** 8 *νεκύεσσιν* IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ 'Εγὼ μὲν οὖν, ὦ Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέπεισμαι,
καὶ σκοπῶ ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κριτῇ ὡς ὑγιεστάτην τὴν
p. 580 ψυχήν. Χαίρειν οὖν ἐάσας τὰς τιμὰς τὰς τῶν πολλῶν ἀνθρώ-
πων, τὴν ἀλήθειαν ἀσκῶν πειράσομαι τῷ ὄντι, ὡς ἂν δύνωμαι,
βέλτιστος ὢν καὶ ζῆν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθνήσκω ἀποθνήσκειν.
Παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, καθ' ὅσον
δύναμαι· καὶ δὴ σὲ ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ τοῦτον τὸν βίον καὶ τὸν
ἀγῶνα τοῦτον, ὃν ἐγώ φημι ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγώνων εἶναι.
Καὶ ὀνειδίζω σε, ὅτι οὐχ οἷός τ' ἔσει σαυτῷ βοηθῆσαι, ὅταν
b ἡ δίκη σοι ᾖ καὶ ἡ κρίσις, ἣν νῦν ἐγὼ ἔλεγον. 'Αλλὰ ἐλθὼν
παρὰ τὸν δικαστὴν ἐκεῖνον, τὸν τῆς Αἰγίνης υἱόν, ἐπειδάν σου
ἐπιλαβόμενος ἐκεῖνος ἄγῃ, χασμήσῃ καὶ ἰλιγγιάσεις οὐδὲν ἧττον
ἢ ἐγὼ ἐνθάδε καὶ σὺ ἐκεῖ. Καί σε ἴσως τυπτήσει τις καὶ ἐπὶ
κόρρης ἀτίμως, καὶ πάντως προπηλακιεῖ.

Τάχα δ' οὖν ταυτὶ μῦθός σοι δοκεῖ λέγεσθαι, ὥσπερ ὑπὸ γραός,
καὶ καταφρονεῖς αὐτῶν. Καὶ οὐδέν γ' ἂν ἦν θαυμαστὸν κατα-
φρονεῖν τούτων, εἴ πῃ ζητοῦντες εἴχομεν αὐτῶν βελτίω καὶ
ἀληθέστερα εὑρεῖν. Νῦν δὲ ὁρᾷς ὅτι τρεῖς ὄντες ὑμεῖς, οἵπερ
c σοφώτατοί ἐστε τῶν νῦν 'Ελλήνων, σύ τε καὶ Πῶλος καὶ
Γοργίας, οὐκ ἔχετε ἀποδεῖξαι, ὡς δεῖ ἄλλον τινὰ βίον ζῆν
ἢ τοῦτον, ὅσπερ καὶ ἐκεῖσε φαίνεται συμφέρων· ἀλλ' ἐν τοσούτοις
λόγοις, τῶν ἄλλων ἐλεγχομένων, μόνος οὗτος ἠρεμεῖ ὁ λόγος, ὡς
εὐλαβητέον ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν μᾶλλον ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι· καὶ παντὸς
μᾶλλον ἀνδρὶ μελετητέον, οὐ τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸ
ἀγαθὸν εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ.

'Ο μὲν δὴ Πλάτων τὸν Αἰακὸν καὶ τὸν Μίνω καὶ
d τὸν 'Ραδάμανθυν ὑπέθετο τῶν τετελευτηκότων δικαστὰς

---

d 9 οὖν] om O d 10 ὡς] om O **580 a 1** τὰς 2°] om Eus. codd a 2 ἀσκῶν] IO, σκοπῶν Plat. δύναμαι O a 5 δὴ] + καὶ Plat. a 6 τῶν] σῶν I ἀγωνιῶν I ἰέναι IO a 7 σε] IO, σοι Plat. τ' ἔσει] Plat., τε εἶ I ἔσει σαυτῷ] ἦς αὐτῷ O b 1 νῦν] + δὴ Plat. b 2 ἐκεῖνον] om Plat. σε IO b 3 ἐκεῖνος] om Plat. b 4 καὶ 1°] om Plat. σε] om O b 6 ταῦτα Plat. ὑπὸ] om Plat. b 8 πῃ ζητ.] ἐπιζητοῦντες I b 9 οἵπερ] εἴπερ I c 1 νῦν] om IO c 7 ἀγαθὸν] om Plat. c 8 'Ακὸν O*, Αἰακὸν O[2] d 1 δικαστὴν O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ἔσεσθαι· ὁ δὲ θεῖος λόγος μαρτύρεται· πάντας δεῖν παραστήσεσθαι τῷ βήματι τοῦ Θεοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε φαῦλον. Καὶ πάλιν· Ἐν ἡμέρᾳ, φησίν, ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, . . . ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσι ζωὴν αἰώνιον· τοῖς δ' ἐξ ἐριθείας καὶ ἀπιστοῦσι τῇ ἀληθείᾳ πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, ὀργὴ καὶ θυμὸς θλίψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλληνος· . . . οὐ γάρ ἐστι διαστολή.

7. Εὐλαβοῦ μέντοι μή ποτε ἐκπέσῃ ταῦτα εἰς ἀνθρώπους p. 581
ἀπαιδεύτους· σχεδὸν γάρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ἔστι τούτων πρὸς τοὺς πολλοὺς καταγελαστότερα ἀκούσματα, οὐδ' αὖ πρὸς τοὺς εὐφυεῖς θαυμαστότερά τε καὶ ἐνθουσιαστικώτερα. Πολλάκις δὲ λεγόμενα καὶ ἀεὶ ἀκουόμενα καὶ πολλὰ ἔτη μόγις, ὥσπερ χρυσός, b
ἐκκαθαίρεται μετὰ πολλῆς πραγματείας.

Καὶ παρ' ἡμῖν ὁ σωτήριος λόγος φησί· Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων. Καί· Ψυχικὸς γὰρ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστι.

8. Καὶ δὴ καὶ ἑνὸς ἀνδρός, ὁπόταν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι c
ἐνόντες μηδὲν ποιῶσι πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τοὐναντίον. Ταύτας πάσας ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ἔγωγ' ἂν θείην πόλεώς τε καὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ' οὐ τὰς τῶν δημιουργῶν, εἰ ἄρα μου καταμανθάνετε, ὦ ξένοι, ὃ λέγω. d

580 d 2 Cf 2 Cor. v. 10 d 5 Rom. ii. 16 d 6 ibid 6 d 11 ibid x. 12, cf iii. 22 581 a 1 Ps.-Plat. *Ep.* ii. 314 A b 3 Matth. vii. 6 b 5 1 Cor. ii. 14 c 1 Plat. *Legg.* iii. 689 B

d 5 ὅτε κρινεῖ] Rom., ὅτε κρίνει I, ᾗ κρίνει O d 7 ἀγαθοῦ] O Rom., αὐτοῦ I d 8 ἀπειθοῦσι Rom. d 9 θυμὸς καὶ ὀργὴ I 581 a 1 μέντοι] δὲ O b 4 βάλλητε I b 5 γὰρ] δὲ 1 Cor. c 2 ἀλλὰ δὴ] ἀλλαχῇ IO πᾶν] γοῦν IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Μανθάνομέν τε, ὦ φίλε, καὶ ξυγχωροῦμεν ὃ λέγεις.

Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κείσθω δεδογμένον καὶ λεγόμενον, ὡς τοῖς ταῦτα ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον καὶ ὡς ἀμαθέσιν ὀνειδιστέον, ἂν καὶ πάνυ λογιστικοί τε ὦσι, καὶ πάντα τὰ κομψὰ καὶ ὅσα πρὸς τάχος τῆς ψυχῆς πεφυκότα διαπεπονημένοι ἅπαντα· τοὺς δὲ τοὐναντίον ἔχοντας τούτοις ὡς σοφούς τε προσρητέον, ἂν καὶ τὸ λεγόμενον μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπιστῶνται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἔμφροσι. Πῶς γὰρ ἄν, ὦ φίλοι, ἄνευ συμφωνίας
p. 582 γένοιτ' ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος; Οὐκ ἔστιν. Ἀλλ' ἡ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν μεγίστη δικαιότατα λέγοιτ' ἂν σοφία· ἧς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν μέτοχος, ὁ δὲ ἀπολειπόμενος οἰκοφθόρος, καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῇ σωτήρ, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον ἀμαθαίνων εἰς ταῦτα ἑκάστοτε φανεῖται.

Ταῦτα μέν μοι ἀπὸ τῶν Νόμων κείσθω. Ὁ δ' αὐτὸς
b καὶ ἐν Πολιτικῷ περὶ τοῦ μὴ πάνυ τι περὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰς λέξεις σπουδάζειν τάδε φησί·

Καλῶς, ὦ Σώκρατες· κἂν διαφυλάξῃς τὸ μὴ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι, πλουσιώτερος εἰς τὸ γῆρας ἀναφανήσῃ φρονήσεως.

c 9. Τῆς παρ' Ἑβραίοις γραφῆς πρῶτον εἰσαγούσης Μωσέα παραιτούμενον τὴν τοῦ λαοῦ προστασίαν δι' ὧν πρὸς τὸν χρηματίζοντα ἔφησε· Δέομαι, Κύριε, προχείρισαι ἄλλον τὸν δυνάμενον, ὃν ἀποστελεῖς, κἄπειτα τὸν Σαοὺλ κρυπταζόμενον πρὸς τὸ μὴ ἀναδέξασθαι τὴν βασιλείαν,

---

582 b 3 Plat. *Polit.* 261 E **c** 3 Ex. iv. 13 **c** 4 Cf 1 Sam. x. 22

---

d 2 ξυγχωροῦνται I ὃ] ἃ Plat. **d** 3 τοίνυν] οὖν O λελεγμένον coniec Badham **d** 5 ἐχόμενον] + καὶ λεγόμενον Vig. **d** 8 τούτων Plat., τούτους Theodoret. προσρρητέον (sic) O ἂν] εἰ Vig. **d** 9 ἐπιστῶνται] ἐπίστανται O Vig. **582 a** 2 δικαιότατ' ἂν λέγοιτο Plat. **a** 4 περὶ πόλιν] περιπολεῖν I (ει sup ras) O **a** 5 ἀμανθαίνων I **b** 3 καλῶς] + γε Plat. **c** 3 ἔφη O **c** 4 ἄλλον τὸν δυν.] δυνάμενον ἄλλον LXX

καὶ τὸν προφήτην Ἰερεμίαν ὑποπαραιτούμενον, ἐπάκου σον ὅπως καὶ ὁ Πλάτων τὸ εὔλογον τῆς παραιτήσεως συνίστησι, λέγων οὕτως·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

d Οὐκοῦν, ὦ Θρασύμαχε, τοῦτο ἤδη δῆλον, ὅτι οὐδεμία τέχνη οὐδὲ ἀρχὴ τὸ αὑτῇ ὠφέλιμον παρασκευάζει, ἀλλ', ὅπερ πάλαι ἐλέγομεν, τὸ τῷ ἀρχομένῳ καὶ παρασκευάζει καὶ ἐπιτάττει, τὸ ἐκείνου ξυμφέρον ἐλάττονος ὄντος σκοποῦσα, ἀλλ' οὐ τὸ τοῦ κρείττονος. Διὰ δὴ ταῦτα ἔγωγε, ὦ φίλε Θρασύμαχε, καὶ ἄρτι ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἑκόντα ἄρχειν καὶ τὰ ἀλλότρια κακὰ μεταχειρίζεσθαι ἐπανορθοῦντα, ἀλλὰ μισθὸν αἰτεῖν, ὅτι ὁ μέλλων καλῶς τῇ τέχνῃ πράξειν οὐδέποθ' ἑαυτῷ τὸ βέλτιστον πράττει οὐδ' ἐπιτάττει κατὰ τὴν τέχνην ἐπιτάττων, ἀλλὰ τῷ ἀρχομένῳ. Ὧν δὴ ἕνεκα, ὡς ἔοικε, μισθὸν δεῖ ὑπάρχειν τοῖς μέλλουσιν ἐθελήσειν ἄρχειν, ἢ ἀργύριον ἢ τιμήν, ἢ ζημίαν ἐὰν μὴ ἄρχῃ.

10. Τῶν παρ' Ἑβραίοις λογίων τοὺς παρ' αὐτοῖς p. 583
προφήτας καὶ δικαίους ἄνδρας ὕβρεις ἐσχάτας καὶ προπηλακισμοὺς πάντα τε κίνδυνον εὐθαρσῶς ὑπομεῖναι διδασκόντων, τὰ συνῳδὰ τῆς Πλάτωνος καὶ περὶ τούτου b
δόξης μάθοις ἂν ἀπὸ τῶνδε αὐτοῦ τῶν φωνῶν, ἃς ἐν τῷ δευτέρῳ τέθειται τῆς Πολιτείας·

Τὸν δ' οὖν τοιοῦτον θέντες, τὸν δίκαιον αὖ παρ' αὐτὸν ἱστῶμεν τῷ λόγῳ, ἄνδρα ἁπλοῦν καὶ γενναῖον, κατ' Αἰσχύλον οὐ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθέλοντα. Ἀφαιρετέον δὲ τὸ δοκεῖν. Εἰ γὰρ δόξει δίκαιος εἶναι, ἔσονται αὐτῷ τιμαὶ καὶ δωρεαὶ δοκοῦντι τοιούτῳ εἶναι. Ἄδηλον οὖν εἴτε τοῦ δικαίου εἴτε τῶν δωρεῶν τε καὶ τιμῶν ἕνεκα τοιοῦτος εἴη. Γυμνωτέος δὴ πάντων πλὴν c

---

c 6 Cf Jer. i. 6 d 1 Plat. *Rep.* i. 346 E 583 b 4 ibid ii 361 B
b 5 Aesch. *S. c. Th.* 577

---

d 2 αὑτῇ] αὐτῷ I ἀλλ'—παρασκευάζει] om I d 3 ἐλέγετο O
d 4 ἐλάττονος] ἥττονος Plat. d 7 ἀνορθοῦντα Plat. ὁ] om IO
d 8 οὐδέποθ' ἑαυτῷ] οὐδέποτε αὐτῷ I, οὐδέποτε αὑτῷ Plat. d 10 ὧν] οὗ Plat. δεῖν Plat. 583 b 4 τὸν δ' οὖν] τοῦτον δὲ Plat. αὖ] om Plat. b 6 δὲ] δὴ Plat. c 1 δὴ] δὲ O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ δικαιοσύνης, καὶ ποιητέος ἐναντίως διακείμενος τῷ προτέρῳ· μηδὲν γὰρ ἀδικῶν δόξαν ἐχέτω τῆς μεγίστης ἀδικίας, ἵνα βεβασανισμένος ᾖ εἰς δικαιοσύνην, τῷ μὴ τέγγεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας, καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς γιγνομένων· ἀλλ' ἔστω ἀμετάστατος μέχρι θανάτου, δοκῶν μὲν εἶναι ἄδικος διὰ βίου, ὢν δὲ δίκαιος.

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει·

Λεκτέον οὖν· καὶ δή, κἂν ἀγροικοτέρως λέγηται, μὴ ἐμὲ οἴου
d *λέγειν, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τοὺς ἐπαινοῦντας πρὸ δικαιοσύνης ἀδικίαν. Ἐροῦσι δὲ τάδε, ὅτι οὕτω διακείμενος ὁ δίκαιος μαστιγώσεται, στρεβλώσεται, δεδήσεται, ἐκκοπήσεται τὼ ὀφθαλμώ, τελευτῶν πάντα κακὰ παθὼν ἀνασκινδυλευθήσεται, καὶ γνώσεται ὅτι οὐκ εἶναι δίκαιον ἀλλὰ δοκεῖν δεῖ ἐθέλειν.*

Ταῦτα λόγοις ὁ Πλάτων· ἔργοις δὲ πολὺ πρότερον οἱ παρ' Ἑβραίοις δίκαιοι καὶ προφῆται μνημονεύονται τὰ εἰρημένα πάντα πεπονθέναι. Οἵ γε δικαιότατοι ὄντες ὡς ἀδικώτατοι *ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον, περιῆλθον ἐν μηλωταῖς ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, . . . ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος.* Καὶ οἱ ἀπόστολοι δὲ τοῦ Σωτῆρος
p. 584 ἡμῶν τὴν ἀνωτάτω δικαιοσύνην τε καὶ εὐσέβειαν μετιόντες, δόξαν δ' ἀδικίας παρὰ τοῖς πολλοῖς περιβαλλόμενοι, ὁποῖα ἔπασχον, αὐτῶν πάρεστιν ἐπακοῦσαι λεγόντων· *Θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ*

c 8 Plat. *Rep.* ii. 361 D d 9 Heb. xi. 37 584 a 4 1 Cor. iv. 9

c 3 *τὴν μεγίστην* Plat. *ἵνα βεβασ. ᾖ*] IO, *ἵν' ᾖ βεβ.* Plat. c 4 *τῷ*] *τὸ* I *κενοδοξίας* O c 5 *ἔσται* I, *ἤτω* Plat. vulg c 6 *ὢν δὲ δίκαιος*] Plat., om IO d 1 *λέγειν*] om I d 3 *ἐκκοπήσεται*] *ἐκκαυθήσεται* Plat. (v. lect) *τὠφθαλμώ* Plat. d 4 *κακὰ παθὼν*] *κακοπαθῶν* O d 9 *ἐπρίσθησαν*] add *ἐπειράσθησαν* Heb., Tisch. d 11 *θλιβόμενοι*] om IO *κακοχούμενοι* (sic) O *ἐν*] *ἐπὶ* Heb., Tisch. d 12 *καὶ* 1°—*ἄξιος*] add O² ad calc pag *ὧν—κόσμος*] post *κακουχούμενοι* Heb.

ἀνθρώποις. Καί· *μέχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνητεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν· . . . λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, δυσφημούμενοι παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν.* Ἀλλὰ καὶ εἰσέτι δεῦρο οἱ γενναῖοι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν b
μάρτυρες καθ' ὅλης τῆς ἀνθρώπων οἰκουμένης οὐ τὸ δοκεῖν ἀλλὰ τὸ εἶναι δίκαιοί τε καὶ εὐσεβεῖς ἀσκοῦντες ὅσα δὴ κατέλεξεν ὁ Πλάτων πεπόνθασιν· ἐπεὶ καὶ ἐμαστιγώθησαν, δεσμά τε καὶ στρέβλας ὑπέμειναν, καὶ μὴν καὶ ἐξεκόπησαν τὼ ὀφθαλμώ, καὶ τέλος πάντα τὰ δεινὰ παθόντες ἀνεσκινδυλεύθησαν. Ὧν οὐδένα παρ' Ἕλλησιν ἐπιζητήσας ὅμοιον ἂν εὕροις, ὡς εἰκότως τινὰ φάναι τὸν φιλόσοφον οὐδὲν ἕτερον ἢ θεσπίσαι διὰ τούτων περὶ τῶν παρ' ἡμῖν διαπρεπόντων ἐν εὐσεβείᾳ c
καὶ ἀληθεῖ δικαιοσύνῃ.

11. Μωσέως κατά τινας ἀπορρήτους λόγους ἐν ἀρχῇ τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως Θεοῦ τινὰ παράδεισον γεγονέναι φάντος, κἂν τούτῳ τὸν ἄνθρωπον ἠπατῆσθαι διὰ τῆς γυναικὸς πρὸς τοῦ ὄφεως, ἄντικρυς μονονουχὶ d
τὰ ῥήματα μεταποιήσας ὁ Πλάτων ἐπάκουσον ἐν Συμποσίῳ οἷα καὶ αὐτὸς ἀλληγορῶν τέθεικεν· ἀντὶ μὲν τοῦ παραδείσου τοῦ Θεοῦ κῆπον Διὸς ὀνομάσας, ἀντὶ δὲ τοῦ ὄφεως καὶ τῆς πρὸς αὐτοῦ γενομένης ἀπάτης Πενίαν ἐπιβουλεύουσαν ὑποθέμενος, ἀντὶ δὲ τοῦ πρώτου ἀνδρός, ὃν ἡ τοῦ Θεοῦ μῆτίς τε καὶ πρόνοια υἱὸν ὥσπερ ἀρτιγενῆ προὐβέβλητο, υἱὸν Μήτιδος Πόρον ἀποκαλέσας, ἀντὶ δὲ τοῦ φάναι, ὁπηνίκα συνίστατο ὅδε ὁ κόσμος, ὅτε ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη, εἰπών, οὕτω τὸν κόσμον

a 5 1 Cor. iv. 11

584 a 5 ἄχρι 1 Cor. a 6 γυμνιτεύομεν 1 Cor. (W. H.) a 8 ἐγεννήθημεν (ν 2° eras) O b 5 ὑπέμειναν, καὶ] ὑπομεμενήκασι καὶ IO c 5 ἠπατεῖσθαι I d 3 τέθειται IO d 8 Πῶρον IO

ἀλληγορήσας τοῦ περὶ αὐτὸν κάλλους ἕνεκα. Λέγει δ' οὖν αὐτοῖς ῥήμασι τάδε·

p. 585 ΠΛΑΤΩΝΟΣ "Ὅτε ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη, εἱστιῶντο οἱ θεοί, οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Μήτιδος υἱὸς Πόρος. Ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν, προσαιτήσουσα, οἷα δὴ εὐωχίας οὔσης, ἀφίκετο ἡ Πενία, καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας. Ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος, οἶνος γὰρ οὔπω ἦν, εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν βεβαρημένος εὗδεν. Ἡ οὖν Πενία ἐπιβουλεύουσα διὰ τὴν αὑτῆς ἀπορίαν παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατακλίνεταί τε παρ' αὐτῷ καὶ ἐκύησε τὸν Ἔρωτα.

Τοιαῦτα μὲν δή τινα καὶ ἐν τούτοις ὁ Πλάτων ἐμ-
b φερῶς Μωσεῖ ὑπηνίξατο.

12. Πάλιν εἰρηκότος Μωσέως, Τῷ δὲ Ἀδὰμ οὐκ ἦν βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ. Καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἔκστασιν ἐπ' αὐτόν, καὶ
c ὕπνωσε, καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. Καὶ ᾠκοδόμησε Κύριος ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα· μὴ συνεὶς ὁ Πλάτων οἵᾳ εἴρηται διανοίᾳ, δῆλος μέν ἐστιν οὐκ ἀγνοήσας τὸν λόγον· Ἀριστοφάνει δ' αὐτόν, οἷα κωμῳδῷ χλευάζειν εἰωθότι καὶ τὰ σεμνὰ τῶν πραγμάτων, ἀνατίθησιν, ἐν Συμποσίῳ τάδε λέγοντα αὐτὸν εἰσάγων·

Δεῖ δὲ πρῶτον ὑμᾶς μαθεῖν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὰ
d παθήματα αὐτῆς. Ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις οὐχ ἡ αὐτὴ ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλ' ἄλλη. Πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν τὰ γένη τῶν ἀνθρώπων, οὐχ ὥσπερ νῦν δύο, ἄρρεν καὶ θῆλυ, ἀλλὰ καὶ

585 a 1 Plat. *Symp.* 203 B b 2 Gen. ii. 20 c 8 Plat. *Symp.* 189 D

585 a 1 ὅτε] + γὰρ Plat. εἱστειῶντο I a 2 Πῶρος IO et infr προσαιτ. οἷα] προσαῖτις οὖσα οἷον IO Plat. a 4 τὰς] τῆς I a 5 εὗδεν] ηὗδεν Plat. a 6 αὐτῆς IO a 9 τοιαῦτα μὲν] ταῦτα O καὶ ἐν] κἂν O b 2 δὲ] τε LXX οὐκ ἦν] οὐχ εὑρέθη LXX b 3 ἐπ' αὐτόν] ἐπὶ τὸν Ἀδάμ LXX c 4 ὁποίᾳ I c 8 δὲ] om I ἀνθρωπείαν I d 1 οὐχ ἡ] οὐχὶ IO ἡ αὐτὴ] αὕτη Plat. d 2 ἄλλη] Eus. codd, ἀλλοία Plat. d 3 τῶν] pr τὰ Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

τρίτον προσῆν κοινὸν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα λοιπόν, αὐτὸ δὲ ἠφάνισται· ἀνδρόγυνον γὰρ τότε μὲν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινόν, τοῦ τε ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος.

Εἶθ᾽ ἑξῆς διασύρας τὰ αὐτῷ συνήθη, ἐπιφέρει λέγων·

Ταῦτ᾽ εἰπὼν ὁ παρ᾽ αὐτῷ Ζεύς, *ἔτεμνε τοὺς ἀνθρώπους δίχα, ὥσπερ οἱ τὰ ⟨ὄα⟩ τέμνοντες καὶ μέλλοντες ταριχεύειν, ἢ ὥσπερ οἱ τὰ ᾠὰ ταῖς θριξίν. Ὅντινα δὲ τέμοι, τὸν Ἀπόλλωνα ἐκέλευε τό τε πρόσωπον μεταστρέφειν, καὶ τὸ τοῦ αὐχένος ἥμισυ πρὸς τὴν τομήν, ἵνα θεώμενος τὴν αὑτοῦ τμῆσιν, κοσμιώτερος εἴη ὁ ἄνθρωπος· καὶ τὰ ἄλλα ἰᾶσθαι ἐκέλευεν.*

13. Μωσέως τὸν πρῶτον τῶν γηγενῶν βίον ὑπογρά- p. 586
ψαντος ἐν παραδείσῳ Θεοῦ γεγονέναι, Θεόν τε αὐτῶν ἡγεῖσθαι ἐν ἀχρημάτῳ καὶ ἀκτήμονι διαγωγῇ, ἄσπαρτά τε αὐτοῖς καὶ ἀνήροτα πάντα φύεσθαι, γυμνούς τε εἶναι τῆς μετὰ ταῦτα περιβολῆς, ἐπάκουσον τοῦ φιλοσόφου μονονουχὶ αὐτὰ δὴ ταῦτα Ἑλληνικῇ τῇ φωνῇ διερμη- b
νεύοντος. Λέγει δ᾽ οὖν·

Θεὸς ἔνεμεν αὐτοὺς αὐτὸς ἐπιστατῶν, καθάπερ νῦν ἄνθρωποι, ζῷον ἕτερον θειότερον, ἄλλα γένη φαυλότερα αὐτῶν νομεύουσι. Νέμοντος δὲ ἐκείνου, πολιτεῖαί τε οὐκ ἦσαν οὐδὲ κτήσεις γυναικῶν καὶ παίδων· ἐκ γῆς γὰρ ἀνεβιώσκοντο πάντες, οὐδὲν μεμνημένοι τῶν πρόσθεν· ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπῆν πάντα, καρποὺς δὲ ἀφθόνους εἶχον ἀπό τε δένδρων καὶ πολλῆς ὕλης ἄλλης, οὐχ ὑπὸ γεωργίας φυομένους, ἀλλ᾽ αὐτομάτης ἀναδιδούσης τῆς γῆς. c
Γυμνοὶ δὲ καὶ ἄστρωτοι θυραυλοῦντες τὰ πολλὰ ἐνέμοντο. Τὸ

---

d 9 Plat. *Symp.* 190 D   586 b 3 ibid *Polit.* 271 E

---

d 4 *κοινὸν*] + *ὂν* Plat.   d 5 *γὰρ*] + *ἐν* Plat.   d 6 *τοῦ* 2°] om Plat.   d 10 ⟨*ὄα*⟩] Ruhnk., *ᾠὰ* Plat. codd, *ὦτα* Eus. codd   d 11 Ἀπόλλω Plat.   d 13 *αὐτοῦ* Eus. codd   586 a 2 *αὐτὸν* O   b 4 *ἕτερον*] pr *ὂν* Plat.   b 8 *ἄλλης*] om Eus. codd   c 1 *αὐτομάτως* O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ γὰρ τῶν ὡρῶν αὐτοῖς ἄλυπον ἐκέκρατο, μαλακὰς δὲ εὐνὰς εἶχον, ἀναφυομένης ἐκ γῆς πόας ἀφθόνου. Τὸν δὴ βίον, ὦ Σώκρατες, ἀκούεις μὲν τὸν τῶν ἐπὶ Κρόνου· τόνδε δ', ὡς λόγος ἐπὶ Διὸς εἶναι, τὸν νῦν, παρὼν αὐτὸς ᾔσθησαι.

d 14. Πάλιν Μωσέως ἀναγράψαντος, ὅτι ἦν ὁ ὄφις φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων, οἷά τε εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί, καὶ ἡ γυνὴ τῷ ὄφει, καὶ τὰς ὁμιλίας τοῦ ὄφεως ἐκθεμένου, ὁ Πλάτων οἷα γράφει ἐπάκουσον·

Εἰ μὲν τοίνυν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, παρούσης αὐτοῖς οὕτω πολλῆς σχολῆς καὶ δυνάμεως πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι ξυγγίγνεσθαι, κατεχρῶντο τούτοις
p. 587 σύμπασιν ἐπὶ φιλοσοφίαν, μετά τε θηρίων καὶ μετ' ἀλλήλων ὁμιλοῦντες, καὶ πυνθανόμενοι παρὰ πάσης φύσεως εἴ τινά τις ἰδίαν δύναμιν ἔχουσα ᾔσθετό τι διάφορον τῶν ἄλλων εἰς ξυναγυρμὸν φρονήσεως, εὔκριτον ὅτι τῶν νῦν οἱ τότε μυρίως πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον. Εἰ δ' ἐμπιπλάμενοι σίτων ἅδην καὶ ποτῶν διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ θηρία μύθους, οἷοι δὴ καὶ τὰ νῦν περὶ αὐτῶν λέγονται, καὶ τοῦτο, ὥς γε κατ' ἐμὴν δόξαν ἀποφήνασθαι, καὶ μάλ' εὔκριτον. Ὅμως δ' οὖν ταῦτα μὲν ἀφῶμεν, ἕως ἂν ἡμῖν μηνυτής τις ἱκανὸς φανῇ, ποτέρως
b οἱ τότε τὰς ἐπιθυμίας εἶχον περί τε ἐπιστημῶν καὶ τῆς τῶν λόγων χρείας.

15. Μωσῆς νομοθεσίαν ἀνθρώποις καταβεβλημένος ἐνόμισεν αὐτῷ δεῖν ἀρχαιολογίας ἐν τοῖς προοιμίοις·
c μνημονεύει τε τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν

d 1 Gen. iii. 1 d 5 Plat. *Polit.* 272 B

c 5 τόνδε] τὸν O ὡς] ὃν Bekker ἐπὶ Διὸς] ἐπιτήδειος IO c 6 νυνί Plat. d 1 ὅτι] pr ὡς O ἦν ὁ ὄφις] ὁ δὲ ὄφις ἦν LXX φρονιμώτερος I Vig. d 3 τοῦ] pr τε O d 5 παρούσης] οὔσης sup ras I οὕτως αὐτοῖς O d 6 πρὸς] εἰς O 587 a 3 ᾔσθητό IO a 4 ἔκκριτον O μυρίῳ Plat. a 7 τοῦτο, ὥς] Plat., τοῦθ' οὕτως Eus. codd ἐμὴν] pr τὴν Plat. b 3 ἀνθρώπων O b 4 αὐτῷ O

βίου τῶν ἀνθρώπων, ἔπειτα παλαιῶν ἀνδρῶν τῶν παρ᾽ Ἑβραίοις θεοφιλῶν, καὶ τῶν δὲ ἄλλως ἐν πλημμελείαις ἐξητασμένων τὴν πολιτείαν ὑφηγεῖται, κατάλληλον οἷς ἐνομοθέτει τὴν περὶ τούτων ἡγησάμενος ἱστορίαν ἔσεσθαι. Καὶ ὁ Πλάτων δὲ ὡσαύτως, παρελθὼν ἐπὶ τὴν τῶν νόμων γραφήν, τὸν αὐτὸν τῷ Μωσεῖ ζηλοῖ τρόπον· ἐν προοιμίοις γοῦν τῶν Νόμων τῇ κατ᾽ αὐτὸν ἀρχαιολογίᾳ κέχρηται, κατακλυσμοῦ μνημονεύσας, καὶ τοῦ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν βίου· ἀρχόμενος γοῦν τοῦ τρίτου τῶν Νόμων ἐπάκουσον ἅ φησιν·

Ἆρ᾽ οὖν ὑμῖν οἱ παλαιοὶ λόγοι ἀλήθειαν ἔχειν τινὰ δοκοῦσι; d ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ποῖοι δή;

Τὸ πολλὰς ἀνθρώπων φθορὰς γεγονέναι κατακλυσμοῖς τε καὶ νόσοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχύ τι τῶν ἀνθρώπων λείπεσθαι γένος.

Πάνυ μὲν οὖν πιθανὸν τὸ τοιοῦτον πᾶν παντί.

Φέρε δή, νοήσωμεν μίαν τῶν πολλῶν ταύτην, τὴν τῷ κατακλυσμῷ γενομένην.

Τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῆς διανοηθέντες;

Ὡς οἱ τότε περιφυγόντες τὴν φθορὰν σχεδὸν ὄρειοί τινες ἂν εἶεν νομεῖς, ἐν κορυφαῖς που σμικρὰ ζώπυρα τοῦ τῶν ἀνθρώπων διασεσωσμένα γένους.

Δῆλον.

Καὶ δὴ τοὺς τοιούτους γε ἀνάγκη που τῶν ἄλλων ἀπείρους εἶναι τεχνῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄστεσι πρὸς ἀλλήλους μηχανῶν εἴς τε πλεονεξίας καὶ φιλονεικίας, καὶ ὁπόσα ἄλλα κακουργήματα πρὸς ἀλλήλους ἐπινοοῦσιν. p. 588

Εἰκὸς γοῦν.

---

587 d 1 Plat. *Legg.* iii. 677 A

---

c 3 τῶνδε I d 1 ὑμῖν] post λόγοι I Vig., ἡμῖν O d 6 τοιοῖτο O πᾶν] om I d 8 γενομένην] pr ποτὲ Plat. d 9 τι] δὴ I Vig. d 11 νομῆς I d 14 τῶν] + τε Plat. d 15 καὶ—μηχανῶν] om O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Θῶμεν δὴ τὰς ἐν τοῖς πεδίοις πόλεις καὶ πρὸς θαλάττῃ κατοικούσας ἄρδην ἐν τῷ τότε χρόνῳ διαφθείρεσθαι;

Θῶμεν.

Οὐκοῦν ὄργανά τε πάντα ἀπόλλυσθαι, καὶ εἴ τι τέχνης ἦν ἐχόμενον σπουδαίως εὑρημένον ἢ πολιτικῆς ἢ καὶ σοφίας τινὸς ἑτέρας, πάντα ἔρρειν ταῦτα ἐν τῷ τότε χρόνῳ φήσομεν;

Καὶ μεθ' ἕτερά φησιν·

Οὐκοῦν οὕτω δὴ λέγωμεν ἔχειν τότε, ὅτε ἐγένετο ἡ φθορά,
b τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους πράγματα, μυρίαν μέν τινα φοβερὰν ἐρημίαν, γῆς δὲ ἀφθόνου πλῆθος πάμπολυ.

Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα εἰπὼν ἐπεξέρχεται βίους τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀνθρώπων, εἶθ', ὥσπερ Μωσῆς τὴν τῶν πάλαι θεοφιλῶν Ἑβραίων πολιτείαν ἐπισυνάπτει τῇ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ὑφηγήσει, καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως μετὰ τοὺς βίους τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ Ἑλληνικὰ πειρᾶται ἀρχαιολογεῖν, ὡς ἐκεῖνος τὰ Ἑβραίων, τῶν τε ἐπὶ Τροίας μνημονεύει, καὶ τῆς πρώτης ἐν Λακεδαίμονι πολιτείας, Περσῶν τε, καὶ τῶν
c παρὰ τούτοις εἴτ' ὀρθῶς εἴτε καὶ μὴ βεβιωκότων· εἶτα μετὰ τὴν τούτων ἱστορίαν ἀπάρχεται τῆς τῶν νόμων διαθέσεως, κἀν τούτῳ Μωσεῖ κατακολουθήσας.

d 16. Μωσέως τὴν πᾶσαν αὐτοῦ νομοθεσίαν τήν τε κατ' αὐτὸν πολιτείαν εὐσεβείας τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ ἀναρτήσαντος, ἀπό τε τοῦ πάντων δημιουργοῦ τὴν καταρχὴν τῆς νομοθεσίας πεποιημένου, ἔπειτα τῶν θείων ἀγαθῶν ἐξέρχεσθαι τὰ ἀνθρώπινα διδάξαντος, τά τε θεῖα ἐπὶ τὸν πάντων ἡγεμόνα νοῦν, αὐτὸν δὴ τὸν

588 a 10 Plat. *Legg.* iii. 677 E

588 a 3 *θῶμεν*] *φῶμεν* coniec Schanz a 7 *ἢ* 1°] + *καὶ* O a 8 *ἔρρειν*] *εὑρεῖν* O a 10 *λέγομεν* Schanz *λέγωμεν ἔχειν*] *λέγειν ἔχομεν* O b 2 *πάμπολυ πλῆθος* O b 5 *Ἑβραίων*] *ἀνδρῶν* O c 1 *εἴτ'—βεβιωκότων*] om O c 3 *τούτῳ*] *οὕτω* I d 3 *ἀρτήσαντος* O d 5 *ἐξέχεσθαι* I

τῶν ὅλων Θεόν, ἀναθέντος, θέα ὅπως καὶ ὁ φιλόσοφος τοῖς αὐτοῖς βαίνων ἴχνεσιν ἐπιμέμφεται μὲν τοῖς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων νομοθέταις, τὸν δ' ἀρέσκοντα Μωσεῖ p. 589 *νόμον ἐκδιδάσκει, λέγων οὕτως·*

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Πῇ δὴ οὖν σε ἔτ' ἂν ἐβουλόμην διελόμενον λέγειν, αὐτός τε ἀκούειν; βούλει σοι φράζω;

Πάνυ μὲν οὖν, ὦ ξένε.

Ἐχρῆν εἰπεῖν, Οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶ μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἕλλησιν· ἔχουσι γὰρ ὀρθῶς τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες· ἅπαντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ πορίζουσι. Διττὰ δὲ ἀγαθά ἐστι, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα· ἤρτηται δὲ ἐκ τῶν θείων θάτερα· καὶ ἐὰν μὲν δέχηται τὰ b μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα· εἰ δὲ μή, στέρεται ἀμφοῖν. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα, ὧν ἡγεῖται ὑγεία, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς εἴς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι, τέταρτον δὲ πλοῦτος οὐ τυφλὸς ἀλλ' ὀξὺ βλέπων, ἄνπερ ἅμ' ἕπηται φρονήσει· ὃ δὴ πρῶτον αὖ τῶν θείων ἡγεμονοῦν ἐστὶν ἀγαθῶν, ἡ φρόνησις, δεύτερον δὲ μετὰ νοῦ σώφρων ψυχῆς ἕξις, ἐκ δὲ τούτων μετ' ἀνδρείας κρα- c θέντων τρίτον ἂν εἴη δικαιοσύνη, τέταρτον δὲ ἀνδρεία. Ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων ἔμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτω. Μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἄλλας προστάξεις τοῖς πολίταις εἰς ταῦτα βλεπούσας αὐτοῖς εἶναι διακελευστέον, τούτων δὲ τὰ μὲν ἀνθρώπινα εἰς τὰ θεῖα, τὰ δὲ θεῖα εἰς τὸν ἡγεμόνα νοῦν σύμπαντα βλέπειν. Περί τε γάμους ἀλλήλοις d ἐπικοινουμένους, μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς τῶν παίδων γεννήσεσι καὶ τροφαῖς, ὅσοι τε ἄρσενες καὶ ὅσαι θήλειαι, νέων τε ὄντων καὶ

---

589 a 3 Plat. *Legg.* i. 631 A

---

589 a 1 Λακεδαιμόνων O **a** 3 ἔτ' ἂν] Plat., Vig., ὦ τᾶν I, τᾶν O **a** 4 φράζειν O **a** 6 χρῆν IO **a** 9 διττὰ] διπλᾶ Plat. vulg **b** 1 θειάτερα (sic) O τὰ] pr τις Plat. **b** 2 πόλις] om Schanz **b** 3 ὑγεία] Eus. codd, ὑγίεια Plat. **b** 5 δὲ] + δὴ Plat. **b** 6 αὖ] om IO **c** 1 νοῦ] IO, νοῦν Plat. vulg **c** 3 καὶ 2°] om IO **d** 2 δὲ] τε Schanz

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ἐπὶ τὸ πρεσβύτερον ἰόντων μέχρι γήρως, τιμῶντα ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, καὶ ἀτιμάζοντα, ἐν πάσαις ταῖς τούτων ὁμιλίαις τάς τε λύπας αὐτῶν καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας ξυμπάντων τε ἐρώτων τὰς σπουδὰς ἐπεσκεμμένον καὶ παραπεφυλαχότα, ψέγειν τε ὀρθῶς καὶ ἐπαινεῖν δι᾽ αὐτῶν τῶν νόμων.

Καὶ μετὰ βραχέα φησί·

Κατιδὼν δὲ ὁ θεὶς τοὺς νόμους πᾶσι τούτοις φύλακας ἐπιστήσει, τοὺς μὲν διὰ φρονήσεως, τοὺς δὲ δι᾽ ἀληθοῦς δόξης ἰόντας, ὅπως πάντα ταῦτα ξυνδήσας ὁ νοῦς ἑπόμενα σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ ἀποφήνῃ, ἀλλὰ μὴ πλούτῳ μηδὲ φιλοτιμίᾳ.
p. 590 Οὕτως, ὦ ξένοι, ἔγωγε ἤθελον ἂν ὑμᾶς καὶ ἔτι νῦν βούλομαι διεξελθεῖν πῶς ἐν τοῖς τοῦ Διὸς λεγομένοις νόμοις, τοῖς τε τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, οὓς Μίνως τε καὶ Λυκοῦργος ἐθέτην, ἔνεστί τε πάντα ταῦτα, καὶ ὅπῃ τάξιν εἰληφότα διάδηλά ἐστι τῷ περὶ νόμων ἐμπείρῳ τέχνῃ τε καί τισιν ἔθεσι, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῖν οὐδαμῶς ἐστὶ καταφανῆ.

Καὶ παρ᾽ ἡμῖν δὲ εἴρηται, Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ πάντα ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.
b Ἀλλὰ καὶ Μωσῆς πολὺ πρότερον ἀπὸ τῆς περὶ Θεοῦ διδασκαλίας τὴν ἀρχὴν πεποιημένος, ἑξῆς τε ἐφαρμόσας τὴν κατ᾽ αὐτὸν πολιτείαν καὶ τὰ περὶ συμβολαίων καὶ τοῦ κοινοῦ βίου νόμιμα, τοῖς πᾶσιν ἄρχοντας καὶ φύλακας καθίστησι τοὺς τῷ Θεῷ ἱερωμένους, καὶ ὡς τὰ λόγια διδάσκει, ἄνδρας δικαίους, μισοῦντας ὑπερηφανίαν, τοὺς μὲν διὰ φρονήσεως τοὺς δὲ δι᾽ ἀληθοῦς δόξης ἰόντας.

d 11 Plat. *Legg.* i. 632 C 590 a 7 Matth. vi. 33

d 5 ἐπιμέλεσθαι δεῖν IO ἁπάσαις I d 8 παραπεφυλακότα IO d 11 ἅπασι Plat. d 13 ταῦτα πάντα IO 590 a 4 τάξιν] + τινὰ Plat. a 5 τε] εἴτε Plat. a 8 δικαιοσύνην] + αὐτοῦ Matth. ταῦτα πάντα I Matth.

17. *Λέγω οὖν καί φημι τὸν ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἄνδρα μέλλοντα* **c** ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ἔσεσθαι τοῦτ᾽ αὐτὸ ἐκ παίδων εὐθὺς μελετᾶν παίζοντά τε
καὶ σπουδάζοντα ἐν τοῖς τοῦ πράγματος ἑκάστοις προσήκουσιν·
οἷον τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν ἔσεσθαι γεωργὸν ἤ τινα οἰκοδόμον,
τὸν μὲν οἰκοδομοῦντά τι τῶν παιδείων οἰκοδομημάτων παίζειν **d**
χρή, τὸν δ᾽ αὖ γεωργοῦντα, καὶ ὄργανα ἑκατέρῳ σμικρὰ τῶν
ἀληθινῶν μιμήματα παρασκευάζειν τὸν τρέφοντα αὐτῶν ἑκάτερον,
καὶ δὴ καὶ τῶν μαθημάτων ὅσα ἀναγκαῖα προμεμαθηκέναι προμανθάνειν, οἷον τέκτονα μετρεῖν ἢ σταθμᾶσθαι, καὶ πολεμικὸν ἱππεύειν παίζοντα ἤ τι τῶν τοιούτων ἄλλο ποιοῦντα, καὶ πειρᾶσθαι διὰ τῶν παιδιῶν ἐκεῖσε τρέπειν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν παίδων, οἷ ἀφικομένους αὐτοὺς δεῖ τέλος ἔχειν. Κεφάλαιον δὴ παιδείας λέγομεν τὴν ὀρθὴν τροφήν, ἣ τοῦ παίζοντος τὴν ψυχὴν εἰς ἔρωτα ὅτι μάλιστα ἄξει τούτου, ὃ δεήσει γενόμενον ἄνδρα αὐτὸν τέλειον εἶναι τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς.

Καὶ τοῦτο προλαβὼν Μωσῆς ἐνομοθέτησεν, εἰπών, **p. 591**
Καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν τῇ ψυχῇ σου, καὶ προβιβάσεις αὐτὰ τοῖς υἱοῖς σου. Ὃ δὴ καὶ πράττειν σύνηθες παισὶν Ἑβραίων, ἐξ ἁπαλῆς ἡλικίας τοὺς νέους ἅπαντας τοῖς τῆς θεοσεβείας παιδεύμασιν ἀνατρέφουσι· τοῦτο δὲ καὶ εἰς δεῦρο κατά τι πάτριον ἔθος παρὰ τῷ Ἰουδαίων ἔθνει σπουδάζεται.

18. Μὴ *τοίνυν μηδ᾽ ὃ λέγομεν εἶναι παιδείαν ἀόριστον* **b**
γένηται. Νῦν *γὰρ ὀνειδίζοντες ἐπαινοῦντές θ᾽ ἑκάστων τὰς τροφὰς λέγομεν ὡς τὸν μὲν πεπαιδευμένον ἡμῶν ὄντα τινά, τὸν*

---

c 1 Plat. *Legg.* i. 643 B **591 a 2** Deut. vi. 6 **b 1** Plat. *Legg.* i. 643 D

---

c 1 *οὖν*] *δὴ* Plat. **c 2** *μελετᾶν*] + *δεῖν* Plat. **c 4** *οἰκονόμον* I **d 1** *παιδικῶν* I, *παιδιῶν* O **d 2** *ἑκατέρῳ σμικρὰ*] *ἑκατέρως μικρὰ* I **d 6** *ποιοῦντα*] *ποιεῖν* Plat. **d 9** *δὴ*] *δὲ* I *λέγωμεν* I **d 11** *τῆς—ἀρετῆς*] delendum censet Schanz **591 a 3** *προσβιβάσεις* O *αὐτὰ*] om LXX[B*] **a 4** *τοὺς υἱούς* LXX

ΠΛΑΤΩΝΟΣ δὲ ἀπαίδευτον, ἐνίοτε εἴς τε τὰς καπηλείας καὶ ναυκληρίας καὶ ἄλλων
c τινῶν τοιούτων μάλα πεπαιδευμένων σφόδρα ἀνθρώπων. Οὐ γὰρ
ταῦτα ἡγουμένων, ὡς ἔοικεν, εἶναι παιδείαν ὁ νῦν λόγος ἂν εἴη,
τὴν δὲ πρὸς ἀρετὴν ἐκ παίδων παιδείαν, ποιοῦσαν ἐπιθυμητήν
τε καὶ ἐραστὴν τοῦ πολίτην γενέσθαι τέλεον, ἄρχειν τε καὶ
ἄρχεσθαι ἐπιστάμενον μετὰ δίκης. Ταύτην τὴν τροφὴν ἀφ-
ορισάμενος ὁ λόγος οὗτος, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, νῦν βούλοιτ' ἂν
μόνην παιδείαν προσαγορεύειν, τὴν δὲ εἰς χρήματα τείνουσαν
d ἤ τινα πρὸς ἰσχὺν ἢ καὶ πρὸς ἄλλην τινὰ σοφίαν ἄνευ νοῦ καὶ
δίκης βάναυσόν τ' εἶναι καὶ ἀνελεύθερον, καὶ οὐκ ἀξίαν τὸ
παράπαν παιδείαν καλεῖσθαι. Ἡμεῖς δὲ μηδὲν ὀνόματι δια-
φερώμεθ' αὐτοῖς, ἀλλ' ὁ νῦν δὲ λόγος ἡμῖν ὁμολογηθεὶς μενέτω,
ὡς οἵ γε ὀρθῶς πεπαιδευμένοι σχεδὸν ἀγαθοὶ γίγνονται. Καὶ
δεῖ δὴ τὴν παιδείαν μηδαμοῦ ἀτιμάζειν, ὡς πρῶτον τῶν καλλίστων
τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι παραγιγνόμενον· καὶ εἴ ποτε ἐξέρχεται,
δυνατὸν δ' ἐστὶν ἐπανορθοῦσθαι, τοῦτ' ἀεὶ δραστέον διὰ βίου παντὶ
κατὰ δύναμιν.

Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ τῶν Νόμων ἐπιλέγει·

Παιδείαν δὴ λέγω τὴν παραγινομένην πρῶτον παισὶν ἀρετήν,
p. 592 ἡδονὴ δὲ καὶ φιλία καὶ λύπη καὶ μῖσος ἐὰν ὀρθῶς ἐν ψυχαῖς
ἐγγίγνωνται μή πω δυναμένων λόγον λαμβάνειν, λαβόντων δὲ
τὸν λόγον συμφωνήσωσι τῷ λόγῳ, ὀρθῶς εἰθίσθαι ὑπὸ τῶν
προσηκόντων ἐθῶν· αὕτη ἔσθ' ἡ συμφωνία ξύμπασα μὲν ἀρετή,
τὸ δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας τεθραμμένον αὐτῆς ὀρθῶς, ὥστε
μισεῖν μὲν ἃ χρὴ μισεῖν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους, στέργειν
δὲ ἃ χρὴ στέργειν, τοῦτ' αὐτὸ ἀποτεμὼν τῷ λόγῳ καὶ παιδείαν
b προσαγορεύων κατά γε τὴν ἐμὴν ὀρθῶς ἂν προσαγορεύοις.

d 11 Plat. *Legg.* ii. 653 B

b 4 τὰς] om Plat. c 1 τινῶν] om IO Plat. μάλα] μάλιστα Vig., om Plat. d 2 ἄξιον IO d 3 δὲ μηδὲν] Vig., δὲ μὴ δ' ἓν I, δὲ μὴ δὲ ἐν O, δὴ μηδὲν Plat. διαφερόμεθα O d 4 αὑτοῖς Schanz d 11 πρῶτον] om I 592 a 1 δὲ] Vig., Plat., δὴ IO ἐὰν] Eus. codd, ἂν Plat. a 3 συμφωνήσουσι IO a 4 αὕτη ἔσθ'] αὐτῆς θ' Plat. vulg., αὕτη 'σθ' Schanz a 5 ἡδονὰς] ἀρετὰς O a 6 ἄχρι O b 1 γε] τε IO

Ταῦτα ὁ Πλάτων. Προλαβὼν δὲ αὐτὸν ὁ Δαβὶδ ἐν Ψαλμῳδίαις, μισεῖν ἃ δεῖ μισεῖν, καὶ στέργειν διδάσκων ἃ δεῖ στέργειν, τάδε φησί· *Δεῦτε, τέκνα, ἀκούσατέ μου, φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς. Τίς ἐστιν ἄνθρωπος ὁ θέλων ζωήν, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθάς; Παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον. Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν· ζήτησον εἰρήνην, καὶ δίωξον αὐτήν.* Καὶ c
ὁ Σολομῶν ὁμοίως, *Ἀκούσατε,* φησί, *παῖδες, παιδείαν πατρός. Δῶρον γὰρ ἀγαθὸν δωροῦμαι ὑμῖν· τῶν ἐμῶν νόμων μὴ ἐπιλανθάνεσθε.* Καὶ πάλιν· *Κτῆσαι σοφίαν, κτῆσαι σύνεσιν, μὴ ἐπιλάθῃ.* Καί· *Εἶπον τὴν σοφίαν σὴν ἀδελφὴν εἶναι, τὴν δὲ φρόνησιν γνώριμον περιποίησαι σεαυτῷ.* Καί· *Ὁδοὺς ἀσεβῶν μὴ ἐπέλθῃς, μηδὲ ζηλώσῃς ὁδοὺς παρανόμων.* Μυρία δ' ἂν εὕροις ἄλλα τοιαῦτα ἐν τοῖς Ἑβραίων γράμμασι, παιδευτικὰ πρὸς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς ἀνάληψιν, νέοις ὁμοῦ καὶ τελείοις τὴν ἡλικίαν προσήκοντα.

19. Τοῦ θείου χρησμοῦ φήσαντος Μωσεῖ· *Ὅρα, ποιή-* d
σεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει· τοῦ τε ἱεροῦ λόγου σαφέστερον εἰπόντος· *Οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ ἐλάτρευον τῶν ἐπουρανίων,* εἰκόνα τε ἄντικρυς τῶν ἐν νοητοῖς θειοτέρων τὰ παρὰ Μωσεῖ σύμβολα περι- p. 593
έχειν διδάσκοντος, ἐπάκουσον ὅπως καὶ ὁ Πλάτων τὰ ὅμοια διερμηνεύει ἐν ἕκτῳ τῆς Πολιτείας ὧδε γράφων·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Θεῷ δὴ καὶ κόσμῳ ὅ γε φιλόσοφος ὁμιλῶν, κόσμιός τε καὶ θεῖος εἰς τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ γίγνεται· διαβολὴ δ' ἐν πᾶσι πολλή. Παντάπασι μὲν οὖν. Ἂν οὖν τις, εἶπον, αὐτῷ ἀνάγκη

592 b 4 Ps. xxxiii (xxxiv). 11, 12 c 2 Prov. iv. 1 c 3 ibid 2 c 4 ibid 5 (LXX[A]) c 5 ibid vii. 4 c 6 ibid iv. 14 d 1 Ex. xxv. 40 ap Heb. viii. 5 d 3 Heb. viii. 5 593 a 4 Plat. *Rep.* vi. 500 D

b 4 δεῖ] δὴ O b 6 ἰδεῖν ἡμέρας LXX[B] b 7 χείλη] + σου O c 3 τὸν ἐμὸν νόμον I LXX ἐπιλανθάνεσθε] I, ἐγκαταλίπητε LXX, ἐπιλανθάνεσθαι O c 9 ἀνάληψιν ἀρετῆς I d 1 ποίησῃς Vig. d 2 δεδειγμένον LXX d 4 λατρεύουσιν Heb. 593 a 4 θείῳ Plat. κοσμίῳ Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ γένηται, ἃ ἐκεῖ ὁρᾷ, μελετῆσαι εἰς ἀνθρώπων ἤθη καὶ ἰδίᾳ καὶ
δημοσίᾳ τιθέναι, καὶ μὴ μόνον ἑαυτὸν πλάττειν, ἆρα κακὸν
b δημιουργὸν αὐτὸν οἴει γενήσεσθαι σωφροσύνης τε καὶ δικαιοσύνης
καὶ ξυμπάσης τῆς δημοτικῆς ἀρετῆς; Ἥκιστά γε, ἦ δ' ὅς. Ἀλλ'
ἐὰν δὴ αἴσθωνται οἱ πολλοί, ὅτι ἀληθῆ περὶ αὐτοῦ λέγομεν,
χαλεπανοῦσι δὴ τοῖς φιλοσόφοις, καὶ ἀπιστήσουσιν ἡμῖν λέγουσιν
ὡς οὐκ ἄν ποτε ἄλλως εὐδαιμονήσειε πόλις, εἰ μὴ αὐτὴν δια-
γράψειαν οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι ζωγράφοι; Οὐ
χαλεπανοῦσιν, ἦ δ' ὅς, ἐάν περ αἴσθωνται. Ἀλλὰ δὴ τίνα
λέγεις τρόπον τῆς διαγραφῆς; Λαβόντες, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ
c πίνακα πόλιν τε καὶ ἤθη ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν καθαρὰν
ποιήσειαν ἄν, ὃ οὐ πάνυ ῥᾴδιον. Ἀλλ' οὖν οἶσθ', ὅτι τούτῳ ἂν
εὐθὺς τῶν ἄλλων διενέγκοιεν, τῷ μήτε ἰδιώτου μήτε πόλεως
ἐθελῆσαι ἂν ἅψασθαι, μηδὲ γράφειν νόμους, πρὶν ἢ παραλαβεῖν
καθαράν, ἢ αὐτοὶ ποιῆσαι. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ
ταῦτα οἴει ὑπογράψασθαι ἂν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας; Τί μήν;
d Ἔπειτα, οἶμαι, ἀπεργαζόμενοι πυκνὰ ἂν ἑκατέρωσ' ἀποβλέποιεν,
πρός τε τὸ φύσει δίκαιον καὶ καλὸν καὶ σῶφρον καὶ πάντα τὰ
τοιαῦτα καὶ πρὸς ἐκεῖνο αὖ τὸ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἐμποιοῖεν
ξυμμιγνύντες τε καὶ κεραννύντες ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων τὸ
ἀνδρείκελον, ἀπ' ἐκείνου τεκμαιρόμενοι, ὃ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐκά-
λεσεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγγιγνόμενον θεοειδές τε καὶ θεοείκελον.
Ὀρθῶς, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἄν, οἶμαι, ἐξαλείφοιεν, τὸ δὲ πάλιν
ἐγγράφοιεν, ἕως ὅτι μάλιστα τὰ ἀνθρώπεια ἤθη εἰς ὅσον ἐνδέχεται
θεοφιλῆ ποιήσειαν.

p. 594 20. Δοκεῖ μοι τρίτον ἢ τέταρτον ὁ λόγος εἰς ταὐτὸν περι-
b φερόμενος ἥκειν, ὡς ἄρα παιδεία μέν ἐσθ' ἡ παίδων ὁλκή τε καὶ
ἀγωγὴ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν εἰρημένον, καὶ τοῖς

---

d 5 Hom. *Il* iii. 16   d 6 ibid i. 131   594 a 1 Plat. *Legg.* ii. 659 C

---

c 3 διενέγκαι ἂν IO Plat.   ἰδίῳ τοῦ IO   c 4 ἢ] om O Vig.   c 6 ὑπογράψεσθαι O   d 3 αὖ τὸ] αὐτὸ IO, αὖ ὃ Vig.   d 6 θεοείκελλον (sic) O   d 8 τὰ] om Plat.   ἐνδέχηται O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ἐπιεικεστάτοις καὶ πρεσβυτάτοις δι' ἐμπειρίαν ξυνδεδογμένον ὡς ὄντως ὀρθός ἐστιν. Ἵν' οὖν ἡ ψυχὴ τοῦ παιδὸς μὴ ἐναντία χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι ἐθίζηται τῷ νόμῳ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου τεθειμένοις, ἀλλὰ ξυνέπηται χαίρουσά τε καὶ λυπουμένη τοῖς αὐτοῖς οἶσπερ ὁ γέρων, τούτων ἕνεκα, ἃς ᾠδὰς καλοῦμεν, ὄντως μὲν ἐπῳδαὶ ταῖς ψυχαῖς αὗται νῦν γεγονέναι, πρὸς τὴν τοιαύτην ἣν λέγομεν συμφωνίαν ἐσπουδασμέναι, διὰ δὲ τὸ σπουδὴν μὴ c
δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς παιδιαί τε καὶ ᾠδαὶ καλεῖσθαι καὶ πράττεσθαι, καθάπερ τοῖς κάμνουσί τε καὶ ἀσθενῶς ἴσχουσι τὰ σώματα ἐν ἡδέσι τέ τισι σιτίοις καὶ πόμασι τὴν χρηστὴν πειρῶνται τροφὴν προσφέρειν οἷς μέλει τούτων, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν ἐν ἀηδέσιν, ἵνα τὴν μὲν ἀσπάζωνται, τὴν δὲ μισεῖν ὀρθῶς ἐθίζωνται. Ταὐτὸν δὲ καὶ τὸν ποιητικὸν ὁ ὀρθὸς νομοθέτης ἐν τοῖς καλοῖς ῥήμασι καὶ ἐπαινετοῖς πείσει τε καὶ d
ἀναγκάσει μὴ πείθων, τὰ τῶν σωφρόνων τε καὶ ἀνδρείων καὶ πάντως ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔν τε ῥυθμοῖς σχήματα καὶ ἐν ἁρμονίαισι μέλη ποιοῦντα ὀρθῶς ποιεῖν.

Εἰκότως ἄρα καὶ παρ' ἡμῖν τὰς ὑπὸ θείων προφητῶν πεποιημένας ᾠδὰς καὶ τοὺς εἰς Θεὸν ὕμνους μελετᾶν οἱ παῖδες ἐθίζονται.

21. *Τοὺς ποιητὰς ἀναγκάζετε λέγειν ὡς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ σώφρων ὢν καὶ δίκαιος εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος, ἐάν τε μέγας καὶ ἰσχυρός, ἐάν τε σμικρὸς καὶ ἀσθενὴς ᾖ, καὶ ἐὰν πλουτῇ* p. 595
καὶ μή· ἐὰν δὲ ἄρα πλουτῇ μὲν Κινύρα τε καὶ Μίδα μᾶλλον, ᾖ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τ' ἐστὶ καὶ ἀνιαρῶς ζῇ. Καί·

Οὔτ' ἂν μνησαίμην,

---

d 8 Plat. *Legg.* ii. 660 E 595 a 4 Tyrt. *Eleg.* ix. 1

---

594 b 6 *τεθειμένοις*] *πεπεισμένοις* Plat. b 7 *αὐτοῖς*] + *τούτοις* Plat. c 2 *παιδεῖαι* IO c 4 *ἔχουσι* Vig. *τὸ σῶμα*, *τὰ* superscr. I *τε*] om Plat. *πώμασι* Plat. c 5 *μελλει* I c 7 *δέ*] *δὴ* Plat. d 3 *ἐναρμονίαισι* I, *ἐν ἁρμονίαις* I Vig., Plat. d 5 *θείων*] pr *τῶν* I 595 a 1 *μικρὸς* O a 4 *οὔτ'*] *οὔτε* I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ φησὶν ὑμῖν ὁ ποιητής, εἴπερ ὀρθῶς λέγει,

οὔτ᾽ ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην,

ὃς μὴ πάντα τὰ λεγόμενα καλὰ μετὰ δικαιοσύνης πράττοι καὶ κτῷτο, καὶ δή·

Καὶ δηΐων

τοιοῦτος ὢν

ὀρέγοιτ᾽ ἐγγύθεν ἱστάμενος·

ἄδικος δὲ ὢν μήτε τολμῴη ὁρῶν φόνον αἱματόεντα, μήτε νικῴη θέων
b Θρηΐκιον Βορέην, μήτε ἄλλο αὐτῷ μηδὲν τῶν λεγομένων ἀγαθῶν γίγνοιτό ποτε· τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενα ἀγαθὰ οὐκ ὀρθῶς λέγεται. Λέγεται γὰρ ὡς ἄριστον μὲν ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλλος, τρίτον δὲ πλοῦτος· μυρία δὲ ἄλλα ἀγαθὰ λέγεται· καὶ γὰρ ὀξὺ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ πάντα ὅσα ἔχεται τῶν αἰσθήσεων εὐαισθήτως ἔχειν, ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν τυραννοῦντα
c ὅ τι ἂν ἐπιθυμῇ, καὶ τὸ δὴ τέλος ἁπάσης μακαριότητος εἶναι τὸ πάντα ταῦτα κεκτημένον ἀθάνατον εἶναι γενόμενον ὅτι τάχιστα. Ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγώ που τάδε λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα δικαίοις μὲν καὶ ὁσίοις ἀνδράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδίκοις δὲ κάκιστα ξύμπαντα, ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς ὑγείας. Καὶ δὴ καὶ τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ παράπαν ζῆν μέγιστον μὲν κακὸν τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα καὶ κεκτημένον πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ πλὴν δικαιοσύνης τε καὶ
d ἀρετῆς ἁπάσης, ἔλαττον δέ, ἐὰν ὡς ὀλίγιστον ὁ τοιοῦτος χρόνον ἐπιζῴη. Ταῦτα δὴ λέγειν οἶμαι τοὺς παρ᾽ ὑμῖν ποιητάς, ἅπερ ἐγώ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε, καὶ ἔτι τούτοις ἑπομένους ῥυθμούς τε καὶ ἁρμονίας ἀποδιδόντας παιδεύειν οὕτω τοὺς νέους ἡμῶν. Ἦ γὰρ ὁρᾶτε; Ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκοις εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις κακά· τὰ δ᾽ ἀγαθὰ

a 9 Tyrt. *Eleg.* ix. 1

κτῷτο
a 5 λέγῃ I τε a 8 κτῷτο] κέκτητο I, κέκτητο O a 11 ὀρέγοιτο IO b 1 μήτε] Plat., μὴ δὲ I, μὴ δὲ O b 3 μὲν] ante γὰρ I b 6 τυραννοῦντα] τυραννικῶς O c 4 ἀνδράσιν ὁσίοις I c 5 ὑγιείας Plat. c 7 τὸν] τὸ IO d 1 ἂν Plat. d 2 ἐπιζώσῃ I, ἐπιζώσῃ O, ἐπιζῶν ᾖ coniec Schanz d 3 πείσετε] ποιήσω τε I, ποιήσετε O ἀναγκάσω I d 4 ἀποδόντας IO ὑμῶν IO d 5 ὁρᾶτε] pr ὡς O

τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθά, τοῖς δὲ κακοῖς κακά. Ὅπερ οὖν ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ἠρόμην, ἆρα ξυμφωνοῦμεν ἐγώ τε καὶ ὑμεῖς; ἢ πῶς;

Οὐ πόρρω ταῦτα τυγχάνει τῶν τοῦ Δαβὶδ ψαλμῶν,
οὓς προλαβὼν θείῳ πνεύματι συνέταξε, δι᾽ ᾠδῶν καὶ
ὕμνων τίς μὲν ὁ ἀληθῶς μακάριος τίς δὲ ὁ τούτῳ ἐναν-
τίος παιδεύσας. Ἐντεῦθεν γοῦν αὐτῷ καὶ κατάρχεται
ἡ βίβλος φήσαντι· Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ p. 596
ἀσεβῶν, καὶ τὰ ὅμοια. Ἃ δὴ μεταβαλὼν ὁ Πλάτων,
φησὶ δεῖν τοὺς ποιητὰς λέγειν· "ὡς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ
σώφρων ὢν καὶ δίκαιος εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος·
ἐὰν δὲ ἄρα πλουτῇ, ᾖ δὲ ἄδικος, ἄθλιός ἐστιν." Ὃ
καὶ αὐτὸ πάλιν ὁ Δαβὶδ ὧδέ πως ἐξέδωκε διὰ τῶν
ψαλμῶν εἰπών· Πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προστίθεσθε καρδίαν.
Καὶ πάλιν· Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, καὶ ὅταν
πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Ἐπὶ σχολῆς δ᾽ ἂν
εὕροις ἕκαστα τῶν εἰρημένων τῷ φιλοσόφῳ πρὸς λέξιν b
κείμενα δι᾽ ὅλης τῆς ἱερᾶς τῶν ψαλμῶν γραφῆς.

22. *Νομοθετικὸν μὲν οὖν καὶ πολιτικὸν ὑπερβαλλόντως. Ἀλλ᾽
ἕτερα φαῦλ᾽ ἂν εὕροις αὐτόθι· τοῦτο δ᾽ οὖν τὸ περὶ μουσικὴν* c
*ἀληθές τε καὶ ἄξιον ἐννοίας, ὅτι δυνατὸν ἄρ᾽ ἦν περὶ τῶν τοιούτων
νομοθετεῖσθαι βεβαίως θαρροῦντα μέλη τὰ τὴν ὀρθότητα φύσει
παρεχόμενα. Τοῦτο δὲ θεοῦ ἢ θείου τινὸς ἀνδρὸς ἂν εἴη.*

Εἰκότως ἄρα καὶ παρ᾽ Ἑβραίοις νενομοθέτητο μηδὲ
ἄλλους ὕμνους καὶ ᾠδὰς ἐν ταῖς θείαις διδασκαλίαις ἀπο-
δέχεσθαι ἢ τὰς ὑπὸ τοῦ θείου Πνεύματος διὰ τῶν θείων
καὶ προφητικῶν ἀνδρῶν πεποιημένας, τά τε τούτοις d
κατάλληλα μέλη τῷ συνήθει παρ᾽ αὐτοῖς ᾀδόμενα τρόπῳ.

---

596 a 1 Ps. i. 1 **a** 7 ibid lxi (lxii). 11 **a** 8 ibid xlviii (xlix). 17
b 3 Plat. *Legg.* ii. 657 A

---

d 9 *οὐ*] om I*, ins sup lin I² **596 a** 7 *καρδίᾳ* O LXX(ℵ^c.a)
b 3 *καὶ*] + *τι* sup lin I² *ἀλλ᾽*] *ἄλλα τε* IO **c** 4 *ἀνδρὸς ἂν εἴη*] *ἂν εἰ* (sup lin *δρὸς*) I,
ἂν εἴη O Plat. **c** 5 *ἐνομοθέτητο* O **d** 1 *προφητῶν* IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ 23. Συγχωρῶ γε τό γε τοσοῦτον καὶ ἐγὼ τοῖς πολλοῖς, δεῖν τὴν μουσικὴν ἡδονῇ κρίνεσθαι, μὴ μέντοι τῶν γε ἐπιτυχόντων, ἀλλὰ σχεδὸν ἐκείνην εἶναι μοῦσαν καλλίστην, ἥ τις τοὺς
p. 597 βελτίστους καὶ ἱκανῶς πεπαιδευμένους τέρπει, μάλιστα δὲ ἥ τις ἕνα τὸν ἀρετῇ τε καὶ παιδείᾳ διαφέροντα. Διὰ ταῦτα δὲ ἀρετῆς φαμεν δεῖσθαι τοὺς τούτων κριτάς, ὅτι τῆς τε ἄλλης μετόχους αὐτοὺς εἶναι δεῖ φρονήσεως, καὶ δὴ καὶ τῆς ἀνδρείας. Οὔτε γὰρ παρὰ θεάτρου δεῖ τόν γε ἀληθῆ κριτὴν κρίνειν μανθάνοντα καὶ ἐκπληττόμενον ὑπὸ τοῦ θορύβου τῶν πολλῶν καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀπαιδευσίας, οὔτ᾽ αὖ γιγνώσκοντα δι᾽ ἀνανδρίαν καὶ δειλίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος, οὗπερ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλέ-
b σατο, μέλλων κρίνειν, ἐκ τούτου ψευδόμενον ἀποφαίνεσθαι ῥᾳθύμως τὴν κρίσιν· οὐ γὰρ μαθητής, ἀλλὰ διδάσκαλος, ὥς γε τὸ δίκαιον, θεατῶν μᾶλλον ὁ κριτὴς καθίζει, καὶ ἐναντιωσόμενος τοῖς τὴν ἡδονὴν μὴ προσηκόντως μηδὲ ὀρθῶς ἀποδιδοῦσι θεαταῖς.

Καὶ παρ᾽ Ἑβραίοις τὸ παλαιὸν οὐ τοῦ πλήθους ἦν τὸ κρίνειν τοὺς ἐκ θείου πνεύματος προφερομένους λόγους καὶ τὰς ἐνθέους ᾠδάς, ἀλλ᾽ ἦσαν βραχεῖς καὶ σπάνιοι, μέτοχοι καὶ αὐτοὶ θείου πνεύματος διακριτικοῦ
c τῶν λεγομένων, οἷς καὶ μόνοις ἐξῆν ἐγκρίνειν καὶ ἀφιεροῦν τὰς τῶν προφητῶν βίβλους, τὰς δὲ τῶν μὴ τοιούτων ἀποδοκιμάζειν.

d 24. Καὶ ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῷ τοῦ Διονύσου χορῷ βοήθειαν ἐπιδεῖξαι καλῶς λεγομένην, εἰς δύναμιν εἴρηκε. Σκοπώμεθα δὴ εἰ τοῦθ᾽ οὕτω γέγονε. Θορυβώδης μέν που ὁ ξύλλογος ὁ τοιοῦτος ἐξ ἀνάγκης προϊούσης τῆς πόσεως ἔτι

d 3 Plat. *Legg.* ii. 658 E 597 d 1 ibid 671 A

d 3 γε] Eus. codd, δὴ Plat. 597 a 4 δεῖ] δὴ (ει supra) I a 5 δεῖ] om I*, ins I[2] a 6 τοῦ] om Plat. a 7 αὖ] ἂν IO ἀνδρίαν O a 8 οὗπερ] ὑπὲρ I*, οὗπερ I[2] b 8 κριτικοῦ I*, διακριτικοῦ I[2] c 2 ἀφιεροῦν] pr δεῖ I[2] τῶν 1°] om O d 1 τοῦ τῷ O Διονύσῳ (ου supra) O d 3 δὴ] δὲ I d 4 πόλεως (sic) O ἔτι] IO, ἐπὶ Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

μᾶλλον ἀεὶ ξυμβαίνει γιγνόμενος, ὅπερ ὑπεθέμεθα κατ᾽ ἀρχὰς ἀναγκαῖον εἶναι γίγνεσθαι περὶ τῶν νῦν λεγομένων.

Ἀνάγκη.

Πᾶς δέ γε αὐτὸς αὑτοῦ κουφότερος αἴρεται καὶ γέγηθέ τε καὶ παρρησίας ἐμπίπλαται καὶ ἀνηκουστίας ἐν τῷ τοιούτῳ τῶν πέλας, ἄρχων δ᾽ ἱκανὸς ἀξιοῖ αὑτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων γεγονέναι.

Τί μήν;

Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίγνηται ταῦτα, καθάπερ τινὰ σίδηρον τὰς ψυχὰς τῶν πινόντων διαπύρους γιγνομένας μαλακωτέρας γίγνεσθαι p. 598 καὶ νεωτέρας, ὥστε εὐαγώγους ξυμβαίνειν τῷ δυναμένῳ τε καὶ ἐπισταμένῳ παιδεύειν τε καὶ πλάττειν, καθάπερ ὅτ᾽ ἦσαν νέαι; Τοῦτον δ᾽ εἶναι τὸν πλάστην τὸν αὐτὸν ὥσπερ τότε, τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην, οὗ νόμους εἶναι δεῖ συμποτικούς, δυναμένους τὸν εὔελπιν καὶ θαρραλέον ἐκεῖνον γιγνόμενον καὶ ἀναισχυντότερον τοῦ δέοντος, καὶ οὐ θέλοντα τάξιν καὶ τὸ κατὰ μέρος σιγῆς καὶ λόγου καὶ πόσεως καὶ μούσης ὑπομένειν, ἐθέλειν ποιεῖν πάντα τούτοις τἀναντία, καὶ εἰσιόντι τῷ μὴ καλῷ θάρρει τὸν κάλλιστον b διαμαχόμενον φόβον εἰσπέμπειν οἵους τ᾽ εἶναι μετὰ δίκης, ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνην θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν;

Ἔστι ταῦτα.

Τούτων δέ γε τῶν νόμων εἶναι νομοφύλακας καὶ συνδημιουργοὺς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας.

Εἰκότως τοιγαροῦν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς συμποσίοις ᾠδὰς καὶ ὕμνους εἰς Θεὸν πεποιημένους ᾄδειν παραδέδοται, τοῦ προσήκοντος κόσμου τῶν παρ᾽ ἡμῖν φυλάκων ἐπιμελομένων.

25. Εἰ μέν τις πόλις, ὡς οὔσης σπουδῆς, τῷ ἐπιτηδεύματι τῷ c

---

598 c 1 Plat. *Legg.* ii. 673 E

d 5 καταρχὰς O   d 6 λεγομένων] IO Schanz, γιγνομένων Plat. vulg   d 8 αὑτοῦ O   d 9 ἀνηκουστέρας O   598 a 1 μαλθακωτέρας Plat.   a 4 τότε] om I   a 5 οὗ] οὐ I*, οὗ I[2]   a 7 οὐκ ἐθέλοντα Plat.   b 1 τὰ ἐναντία O   b 3 θεῖον φόβον] del Badham, uncinis inclus Schanz   b 9 παραδίδοται I   c 1 εἰ μέν τις] om I (ins in marg)

ΠΛΑΤΩΝΟΣ νῦν εἰρημένῳ χρήσεται μετὰ νόμων καὶ τάξεως, ὡς τοῦ σωφρονεῖν εἵνεκα μελέτῃ χρωμένη, καὶ τῶν ἄλλων ἡδονῶν μὴ ἀφέξεται
d ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῦ κρατεῖν αὐτῶν ἕνεκα μηχανωμένη, τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἅπασι τούτοις χρηστέον· εἰ δ' ὡς παιδιᾷ τε, καὶ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ καὶ ὅταν βούληται καὶ μεθ' ὧν ἂν βούληται πίνειν μετ' ἐπιτηδευμάτων ὡντινωνοῦν ἄλλων, οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην τὴν ψῆφον, ὡς δεῖ ποτε μέθῃ χρῆσθαι ταύτην τὴν πόλιν ἢ τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τῆς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων χρείας προσθείμην ἂν τῷ Καρχηδονίων νόμῳ, μηδέποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι τούτου τοῦ πόματος, ἀλλ' ὑδροποσίαις συγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν χρόνον ἅπαντα, καὶ κατὰ πόλιν μήτε δοῦλον μήτε δούλην γεύεσθαι μηδέποτε, μηδὲ ἄρχοντας τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὃν ἂν ἄρχωσι, μηδ'
p. 599 αὖ κυβερνήτας μηδὲ δικαστὰς ἐνεργοὺς ὄντας οἴνου γεύεσθαι τὸ παράπαν, μηδ' ὅστις βουλευσόμενος εἰς βουλὴν ἀξίαν τινὰ λόγου συνέρχεται, μηδέ γε μεθ' ἡμέραν μηδένα τὸ παράπαν, εἰ μὴ σωμασκίας ἢ νόσων ἕνεκα, μηδ' αὖ νύκτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις παῖδας ποιεῖσθαι ἀνὴρ ἢ καὶ γυνή. Καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἄν τις λέγοι, ὡς τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον ἔχουσιν ὀρθὸν οὐ ποτέος οἶνος, ὥστε κατὰ τὸν λόγον τοῦτον οὐδ' ἀμπέλων ἂν πολλῶν δέοι οὐδ' ᾑτινι πόλει, τακτὰ δὲ τἄλλα ἂν εἴη γεωργήματα καὶ
b πᾶσα ἡ δίαιτα.

Καὶ Μωσῆς δὲ προλαβὼν μὴ δεῖν τοὺς ἱερέας οἴνου ἀπογεύεσθαι κατὰ τὸν τῆς ἱερουργίας καιρὸν νομοθετεῖ φάσκων· Καὶ ἐλάλησε Κύριος τῷ Ἀαρών, λέγων, Οἶνον καὶ σίκερα οὐ πίεσθε σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ, ἡνίκα ἂν

599 b 4 Levit. x. 8

c 3 ἕνεκα Plat. μελέτης Plat. vulg, correxit Ast d 3 παιδείᾳ O d 4 ὡντινωνοῦν] τινῶν οὖν IO d 7 Λακεδαιμονίαν O τῷ] + τῶν Plat. d 9 πώματος Plat. d 10 δούλην μήτε δοῦλον IO Schanz 599 a 6 λέγοιεν O ὡς] IO, ἐν οἷς Plat. a 7 οἶνος] pr ὁ O ἀμπελώνων IO a 8 οὐδήτινι I τά τ' ἄλλα Plat.

εἰσπορεύησθε εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ προσπορευομένων ὑμῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνητε· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. **Ὁ δὲ αὐτὸς καὶ τοῖς εὐχὴν εὐχομένοις νομοθετεῖ λέγων·** Ἀνὴρ ἢ γυνή, ὃς ἂν μεγάλως εὔξηται εὐχήν, ἀφαγνίσασθαι ἁγνείαν Κυρίῳ ἀπὸ οἴνου καὶ [c] σίκερα, ἁγνισθήσεται, καὶ ὄξος ἐξ οἴνου καὶ ὄξος ἐκ σίκερα οὐ πίεται. **Ἀλλὰ καὶ Σολομῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς δικαστὰς εἴργει τῆς χρήσεως, λέγων·** Μετὰ βουλῆς πάντα ποίει, μετὰ βουλῆς οἰνοπότει. Οἱ δυνάσται θυμώδεις εἰσίν, οἶνον μὴ πινέτωσαν, ἵνα μὴ πιόντες ἐπιλάθωνται τῆς σοφίας . . . καὶ τῶν πόνων. **Καὶ ὁ ἀπόστολος δὲ νόσων ἕνεκα ἐπιτρέπει Τιμοθέῳ, λέγων·** Ὀλίγῳ οἴνῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχόν σου καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

26. Εἰ τοίνυν ἄκροις εἰς φιλοσοφίαν πόλεώς τις ἀνάγκη ἐπι- [d] μεληθῆναι ἢ γέγονεν ἐν τῷ ἀπείρῳ τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ ἢ καὶ νῦν ἔστιν ἔν τινι βαρβαρικῷ τόπῳ, πόρρω που ἐκτὸς ὄντι τῆς ἡμετέρας ὄψεως, ἢ καὶ ἔπειτα γενήσεται, περὶ τούτου ἕτοιμοι τῷ λόγῳ διαμάχεσθαι, ὡς γέγονεν ἡ εἰρημένη πολιτεία, καὶ ἔστι, καὶ γενήσεταί γε, ὅταν αὐτὴ ἡ Μοῦσα πόλεως ἐγκρατὴς γένηται. [p. 600] Οὐ γὰρ ἀδύνατος γενέσθαι, οὐδ' ἡμεῖς ἀδύνατα λέγομεν.

27. Αὐτῷ δὲ πρὸς αὐτὸν πότερον ὡς πολεμίῳ πρὸς πολέμιον [b] διανοητέον, ἢ πῶς ἔτι λέγομεν;

Ὦ ξένε Ἀθηναῖε, (οὐ γάρ σε Ἀττικὸν ἐθέλοιμ' ἂν προσαγορεύειν· δοκεῖς γάρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιος εἶναι μᾶλλον ἐπονομάζεσθαι·) τὸν γὰρ λόγον ἐπ' ἀρχὴν ὀρθῶς ἀναγαγὼν

b 9 Num. vi. 2 c 4 Pr. xxxi. 4 (xxiv. 72) c 7 ibid 7 (xxiv. 75)
c 8 1 Tim. v. 23 d 1 Plat. *Rep.* vi. 499 C 600 b 1 ibid *Legg.* i. 626 D

b 6 *προπορευομένων* O b 7 *πρὸς*] *εἰς* O b 9 *ἐὰν* LXX *μεγάλην* O c 1 *ἁγνίαν* O c 2 *ἁγνισθήσεται*] + *ἀπὸ οἴνου* LXX c 6 *οἶνον*] + *δὲ* LXX (Bℵ) c 8 *οἴνῳ ὀλίγῳ* Tisch. c 9 *σου* 1°] om Tisch. d 4 *ἐπόψεως* Plat. 600 a 1 *αὕτη* Plat. a 2 *οὐ*] I*, *ἡ* I² sup lin *ἀδύνατος*] I*, *ἀδύνατα* I² sup lin *ἡμεῖς*] + *οὔθ' ὑμεῖς* I² sup lin b 1 *ἑαυτὸν* IO b 3 *προσαγορεῦσαι* I*, *προσαγορεύειν* I² sup lin b 5 *ἐπονομ.*] ζ in marg I *ἀρχῆς* O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ σαφέστερον ἐποίησας, ὥστε ῥᾷον ἀνευρήσεις, ὅτι νῦν δὴ ὀρθῶς ὑφ' ἡμῶν ἐρρέθη τὸ πολεμίους εἶναι πάντας πᾶσι δημοσίᾳ τε καὶ c ἰδίᾳ ἑκάστους αὐτοὺς σφίσιν αὐτοῖς.

Πῶς εἴρηκας, ὦ θαυμάσιε;

Κἀνταῦθα, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν αὐτὸν ἑαυτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. Ταῦτα γὰρ ὡς πολέμου ἐν ἑκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σημαίνει.

Καὶ μεθ' ἕτερα τούτοις προστίθησι λέγων·

Οὐκοῦν ἕνα μὲν ἡμῶν ἕκαστον αὐτὸν τιθῶμεν;

Ναί.

Δύο δὲ κεκτημένον ἐν αὑτῷ ξυμβούλω ἐναντίω τε καὶ ἄφρονε, ὦ προσαγορεύομεν ἡδονὴν καὶ λύπην;

Ἔστι ταῦτα.

d Πρὸς δὲ τούτοιν ἀμφοῖν αὖ δόξας μελλόντων, οἷν κοινὸν μὲν ὄνομα ἐλπίς, ἴδιον δὲ φόβος μὲν ἡ πρὸ λύπης ἐλπίς, θάρρος δὲ ἡ πρὸ τοῦ ἐναντίου. Ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις λογισμὸς ὅ τί ποτ' αὐτῶν ἄμεινον ἢ χεῖρον, ὃς γενόμενος δόγμα πόλεως κοινὸν νόμος ἐπωνόμασται.

Καὶ ἑξῆς φησίν·

Τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι ταῦτα τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ σμήρινθοί τινες ἐνοῦσαι σπῶσίν τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν ἐναντίαι οὖσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται. Μιᾷ γάρ φησιν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἕλξεων ξυνεπόμενον ἀεὶ καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον, ταύτην δ' εἶναι τὴν τοῦ

---

c 8 Plat. *Legg.* i. 644 C d 7 ibid 644 E

---

b 6 ἂν εὑρήσεις IO ὑφ' ἡμῶν ὀρθῶς Plat. b 7 ἐρρήθη Plat. c 10 αὐτῷ I σώφρονε I[2] (σω sup lin) d 4 αὐτῷ IO ἀμείνων ἢ χείρων I ὃς—ἐπωνόμασται] 'delevi' Schanz d 7 τόδε δὲ ἴσμεν] O Plat., om I*, τάδε δ' ἴσμεν I[mg] d 8 σμίρινθοι G ἀλλήλας I*O, ἀλλήλους I[2] sup lin d 12 νεύροις] μέτροις IO

λογισμοῦ ἀγωγὴν χρυσῆν καὶ ἱεράν, τῆς πόλεως κοινὸν νόμον ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ἐπικαλουμένην, ἄλλας δὲ σκληρὰς καὶ σιδηρᾶς, τὴν δὲ μαλακὴν p. 601
ἅτε χρυσῆν οὖσαν, τὰς δὲ ἄλλας παντοδαποῖς εἴδεσιν ὁμοίας·
δεῖν δὴ τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τοῦ νόμου ἀεὶ ξυλλαμβάνειν· ἅτε
γὰρ τοῦ λογισμοῦ καλοῦ μὲν ὄντος, πρᾴου τε καὶ οὐ βιαίου,
δεῖσθαι ὑπηρετῶν αὐτοῦ τὴν ἀγωγήν, ὅπως ἂν ἐν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν
γένος νικᾷ τὰ ἄλλα γένη. Καὶ οὕτω δὴ περὶ θαυμάτων ὡς ὄντων
ἡμῶν ὁ μῦθος ἀρετῆς σεσωσμένος ἂν εἴη, καὶ τὸ κρείττω ἑαυτοῦ
καὶ ἥττω εἶναι τρόπον τινὰ φανερὸν ἂν γίγνοιτο μᾶλλον, ὃ νοεῖ, b
καὶ ὅτι πόλιν καὶ ἰδιώτην, τὸν μὲν λόγον ἀληθῆ λαβόντα ἐν
ἑαυτῷ περὶ τῶν ἕλξεων τούτῳ ἑπόμενον δεῖ ζῆν, πόλιν δὲ ἢ
παρὰ θεῶν τινος ἢ παρ᾽ αὐτοῦ τούτου γνόντος ταῦτα λόγον παρα-
λαβοῦσαν, νόμον θεμένην, αὐτῇ τε ὁμιλεῖν καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν·
οὕτω κακία δὴ καὶ ἀρετὴ σαφέστερον ἡμῖν διηρθρωμένον ἂν εἴη.

Καὶ παρ᾽ ἡμῖν ὁ θεῖος τὰ ὅμοια διδάσκει λόγος,
φάσκων· Συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω c
ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντι-
στρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου. Καὶ πάλιν· Μεταξὺ
ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων, ἢ καὶ ἀπολογουμένων,
ὅσα τε ἄλλα τούτοις παραπλήσια.

28. Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς πρόσθεν ὡς εἰ d
ψυχὴ φανείη πρεσβυτέρα τοῦ σώματος οὖσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν
τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα.

Πάνυ μὲν οὖν.

Τρόποι δὴ καὶ ἤθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι

601 c 1 Rom. vii. 22 c 3 ibid ii. 15 d 1 Plat. *Legg.* x. 896 C

601 a 2 'post οὖσαν lacunam indicavi' Schanz a 3 δὴ] δὲ I a 4 μὲν ὄντος] μένοντος IO τε] IO, δὲ Plat. a 7 ὁ] om IO b 1 γένοιτο IO b 3 ἕλξεων] + τούτων Plat. b 4 παρ᾽ αὐτοῦ τούτου] IO, παρὰ τούτου τοῦ Plat. b 5 αὐτῃ I b 6 οὕτω] + καὶ Plat. b 7 λόγος] pr ὁ I c 1 γὰρ] Rom., om I, δὲ O c 2 ἐν—μου] om IO d 2 τοῦ] om IO d 3 πρεσβυτέρα I* d 5 δὴ] IO, δὲ Plat. βούλησις I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ἀληθεῖς ἐπιμέλειαί τε καὶ μνῆμαι πρότερα μήκους σωμάτων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ῥώμης εἴη γεγονότα ἄν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος.

Ἀνάγκη.

p. 602 Ἆρ᾽ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον, τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ πάντων τῶν ἐναντίων, εἴπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν;

Καὶ ταῦτα δὲ ἀπὸ τοῦ δεκάτου τῶν Νόμων προκείσθω. Συνᾴδει δὲ αὐτοῖς ὁ Μωσῆς πολλάκις ἐν τοῖς νόμοις εἰπών· Καὶ ἐὰν ψυχὴ ἁμάρτῃ καὶ ποιήσῃ πλημμέλημα· καὶ ὅσα τούτοις ἐμφερῶς εἴρηται παρ᾽ αὐτῷ.

b 29. Τῆς παρ᾽ Ἑβραίοις γραφῆς περὶ τοῦ σπουδῇ φιλοσοφοῦντος φασκούσης· Ἀγαθὸν ἀνδρὶ ὅταν ἄρῃ ζυγὸν ἐν νεότητι αὐτοῦ· καθήσεται καταμόνας, καὶ σιωπήσεται, ὅτι ἦρεν ἐφ᾽ ἑαυτῷ· καὶ περὶ τῶν θεοφιλῶν προφητῶν, ὡς
c ἄρα δι᾽ ἀκρότητα φιλοσοφίας ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις διῆγον, πρὸς μόνῳ τῷ Θεῷ τὴν διάνοιαν ἔχοντες· ἐπάκουσον τοῦ Πλάτωνος, ὅπως καὶ αὐτὸς τὸν τοιόνδε τοῦ βίου τρόπον ἐκθειάζει, ὧδέ πῃ περὶ τοῦ ἄκρως φιλοσοφοῦντος διεξιών·

Λέγωμεν δή, ὡς ἔοικεν, ἐπεί σοι γε δοκεῖ, περὶ τῶν κορυφαίων· τί γὰρ ἄν τις τούς γε φαύλως διατρίβοντας ἐν φιλοσοφίᾳ λέγοι; Οὗτοι δέ που ἐκ νέων πρῶτον μὲν εἰς ἀγορὰν οὐκ ἴσασι τὴν ὁδόν, οὐδὲ ὅπου δικαστήριον, ἢ βουλευτήριον, ἤ τι κοινὸν ἄλλο τῆς
d πόλεως συνέδριον· νόμους δὲ καὶ ψηφίσματα λεγόμενα ἢ γεγραμμένα οὔτε ὁρῶσιν οὔτε ἀκούουσι. Σπουδαὶ δὲ ἑταιρειῶν ἐπ᾽ ἀρχάς, καὶ σύνοδοι καὶ δεῖπνα καὶ σὺν αὐλητρίσι κῶμοι, οὐδὲ ὄναρ

602 a 7 Cf Lev. iv. 22 b 2 Lam. iii. 27 c 6 Plat. *Theaet.* 173 C

602 a 4 θήσομεν αὐτὴν O c 4 ἐκθειάζων I c 6 ἐπειδή I d 2 δὲ] τε IO

πράττειν προσίσταται αὐτοῖς. Εὖ δὲ ἢ κακῶς τί γέγονεν ἐν πόλει, ἤ τί τῳ κακόν ἐστιν ἐκ προγόνων γεγονὸς ἢ πρὸς ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάττης λεγόμενοι χόες. Καὶ ταῦτα πάντα οὐδ᾽ ὅτι οὐκ οἶδεν οἶδεν· οὐδὲ γὰρ αὐτῶν ἀπέχεται τοῦ εὐδοκιμεῖν χάριν· ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ, καὶ ἐπιδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια, ταῦτα πάντα ἡγησαμένη σμικρὰ καὶ οὐδέν, ἀτιμάσασα πανταχῇ πέταται, κατὰ Πίνδαρον, τά τε γᾶς ὑπένερθε καὶ τὰ ἐπίπεδα γεωμετροῦσα, οὐρανοῦ τε ὕπερ ἀστρονομοῦσα, καὶ πᾶσαν πάντῃ φύσιν ἐρευνω- p. 603 μένη τῶν ὄντων ἑκάστου ὅλου, εἰς τῶν ἐγγὺς οὐδὲν ἑαυτὴν συγκαθιεῖσα. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες;

Ὥσπερ καὶ Θαλῆν ἀστρονομοῦντα, ὦ Θεόδωρε, καὶ ἄνω βλέποντα, πεσόντα εἰς φρέαρ Θρᾷττά τις ἐμμελὴς καὶ χαρίεσσα θεραπαινὶς ἀποσκῶψαι λέγεται, ὡς τὰ μὲν ἐν οὐρανῷ προθυμοῖτο εἰδέναι, τὰ δ᾽ ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ παρὰ πόδας λανθάνοι αὐτόν. b Ταὐτὸν δὲ ἀρκεῖ σκῶμμα ἐπὶ πάντας ὅσοι ἐν φιλοσοφίᾳ διάγουσι. Τῷ γὰρ ὄντι τὸν τοιοῦτον ὁ μὲν πλησίον καὶ ὁ γείτων λέληθεν, οὐ μόνον ὅ τι πράττει, ἀλλ᾽ ὀλίγου καὶ εἰ ἄνθρωπός ἐστιν ἤ τι ἄλλο θρέμμα. Τί δέ ποτ᾽ ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ τί τῇ τοιαύτῃ φύσει προσήκει διάφορον τῶν ἄλλων ποιεῖν ἢ πάσχειν, ζητεῖ τε καὶ πράγματ᾽ ἔχει διερευνώμενος. Μανθάνεις γάρ που, ὦ Θεόδωρε, ἢ οὔ;

Ἔγωγε, καὶ ἀληθῆ λέγεις. c

Τοιγάρτοι, ὦ φίλε, ἰδίᾳ τε συγγιγνόμενος ὁ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ δημοσίᾳ, ὅπερ ἀρχόμενος ἔλεγον, ὅταν ἐν δικαστηρίῳ ἤ που ἄλλοθι ἀναγκασθῇ περὶ τῶν παρὰ πόδας καὶ τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς

d 11 Pindar, *Fr.* 123 (226)

d 4 προΐσταται IO τί] τις Plat. d 5 τῳ] τὸ I d 6 θαλάσσης O d 8 τῳ I d 10 πέταται] φέρεται Plat. 603 a 3 συγκαθεῖσα I a 7 ἐν] add sup lin I οἱ b 1 ἔμπροσθεν] ὄπισθεν IO b 2 ταὐτὸν I b 3 τῳ I ὁ 2°] ὃ I b 4 οὐ μόνον] ὁμοῦ O c 1 ἀληθῆ] + γε I c 4 τῶν 2°] om O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ διαλέγεσθαι, γέλωτα παρέχει οὐ μόνον Θρᾴτταις, ἀλλὰ καὶ τῷ
ἄλλῳ ὄχλῳ, εἰς φρέατά τε καὶ πᾶσαν ἀπορίαν ἐμπίπτων ὑπὸ
ἀπειρίας· καὶ ἡ ἀσχημοσύνη δεινὴ δόξαν ἀβελτερίας παρεχομένη.
Ἔν τε γὰρ ταῖς λοιδορίαις ἴδιον ἔχει οὐδὲν οὐδένα λοιδορεῖν, ἅτ'
d οὐκ εἰδὼς κακὸν οὐδὲν οὐδενὸς ἐκ τοῦ μὴ μεμελετηκέναι· ἀπορῶν
οὖν γελοῖος φαίνεται· ἔν τε τοῖς ἐπαίνοις καὶ ταῖς τῶν ἄλλων
μεγαλαυχίαις οὐ προσποιήτως ἀλλὰ τῷ ὄντι γελῶν ἔνδηλος
γιγνόμενος, ληρώδης δοκεῖ εἶναι. Τύραννόν τε γὰρ ἢ βασιλέα
ἐγκωμιαζόμενον, ἕνα τῶν νομέων, οἷον συβώτην ἢ ποιμένα ἤ τινα
βουκόλον, ἡγεῖται ἀκούειν εὐδαιμονιζόμενον πολὺ βδάλλοντα·
δυσκολώτερον δὲ ἐκείνων ζῷον καὶ ἐπιβουλότερον ποιμαίνειν
τε καὶ βδάλλειν νομίζει αὐτούς. Ἄγροικον δὲ καὶ ἀπαίδευτον
ὑπὸ ἀσχολίας οὐδὲν ἧττον τῶν νομέων τὸν τοιοῦτον ἀναγκαῖον
p. 604 γίγνεσθαι, σηκὸν ἐν ὄρει τὸ τεῖχος περιβεβλημένον. Γῆς δὲ
ὅταν μυρία πλέθρα ἢ ἔτι πλείω ἀκούσῃ, ὥς τις ἄρα κεκτημένος
θαυμαστὰ πλήθει κέκτηται, πάνσμικρα δοκεῖ ἀκούειν, εἰς ἅπασαν
εἰωθὼς τὴν γῆν βλέπειν. Τὰ δὲ δὴ γένη ὑμνούντων, ὡς γενναῖός
τις ἑπτὰ πάππους πλουσίους ἔχων ἀποφῆναι, παντάπασιν ἀμβλὺ
καὶ ἐπὶ σμικρὸν ὁρώντων ἡγεῖται τὸν ἔπαινον, ὑπὸ ἀπαιδευσίας
οὐ δυναμένων εἰς τὸ πᾶν ἀεὶ βλέπειν, οὐδὲ λογίζεσθαι ὅτι
πάππων καὶ προγόνων μυριάδες ἑκάστῳ γεγόνασιν ἀναρίθμητοι,
b ἐν αἷς πλούσιοι καὶ πτωχοὶ καὶ βασιλεῖς καὶ δοῦλοι βάρβαροί
τε καὶ Ἕλληνες πολλάκις μυρίοι γεγόνασιν ὁτῳοῦν, ἀλλ' ἐπὶ
πέντε καὶ εἴκοσι καταλόγῳ προγόνων σεμνυνομένων, ἢ καὶ ἀναφερόντων εἰς Ἡρακλέα τὸν Ἀμφιτρύωνος, ἄτοπα αὐτῷ καταφαίνεται τῆς σμικρολογίας, ὅτι δὲ ὁ ἀπ' Ἀμφιτρύωνος εἰς τὸ ἄνω
πεντεκαιεικοστὸς τοιοῦτος ἦν, οἵα συνέβαινεν αὐτῷ τύχη, καὶ
ὁ πεντηκοστὸς ἀπ' αὐτοῦ, γελᾷ, οὐ δυναμένων λογίζεσθαί τε καὶ

c 7 ἀβελτηρίας I c 8 οὐδὲν] om IO d 1 οὐδενὸς οὐδὲν O μεμελετ.] με 2º sup lin I d 3 προσποιητῶς I τωόντι I d 4 γενόμενος I d 5 βουκόλον τινά O 604 a 2 ἀκούσῃ] σ in marg I ὥς τις] ὅστις Eus. codd a 3 πλήθη I Vig. πᾶν σμικρὰ O, πάνυ σμικρὰ Vig. b 3 ἢ] Eus. codd, om Plat. b 5 ἀπ'] om IO b 6 τοιοῦτος] om IO, add I[3] in marg

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

χαυνότητα ἀνοήτου ψυχῆς ἀπαλλάττειν. Ἐν ἅπασι δὴ τούτοις ὁ τοιοῦτος ὑπὸ τῶν πολλῶν καταγελᾶται, τὰ μὲν ὑπερηφάνως c ἔχων, ὡς δοκεῖ, τὰ δ' ἐν ποσὶν ἀγνοῶν τε καὶ ἐν ἑκάστοις ἀπορῶν.

Παντάπασι τὰ γιγνόμενα λέγεις, ὦ Σώκρατες.

Ὅταν δέ γέ τινα αὐτός, ὦ φίλε, ἑλκύσῃ ἄνω, καὶ ἐθελήσῃ τις αὐτῷ ἐκβῆναι ἐκ τοῦ, Τί ἐγώ σε ἀδικῶ ἢ σὺ ἐμέ, εἰς σκέψιν αὐτῆς δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας, τί τε ἑκάτερον αὐτοῖν, καὶ τί τῶν πάντων ἢ ἀλλήλων διαφέρετον, ἢ ἐκ τοῦ Εἰ βασιλεὺς εὐδαίμων κεκτημένος τε αὖ πολὺ χρυσίον, βασιλείας πέρι καὶ ἀνθρωπίνης ὅλως εὐδαιμονίας καὶ ἀθλιότητος ἐπὶ σκέψιν, ποίω τέ d τινε ἐστόν, καὶ τίνα τρόπον ἀνθρώπου φύσει προσήκει τὸ μὲν κτήσασθαι αὐτοῖν, τὸ δὲ ἀποφυγεῖν· περὶ πάντων τούτων ὅταν αὖ δέῃ λόγον διδόναι τὸν σμικρὸν ἐκεῖνον τὴν ψυχὴν καὶ δριμὺν καὶ δικανικόν, πάλιν αὖ τὰ ἀντίστροφα ἀποδίδωσιν· ἰλιγγιῶν τε ἀπὸ ὑψηλοῦ κρεμασθείς, καὶ βλέπων μετέωρος ἄνωθεν ὑπὸ ἀηθείας ἀδημονῶν τε καὶ ἀπορῶν καὶ βαρβαρίζων γέλωτα Θρᾴτταις μὲν οὐ παρέχει, οὐδ' ἄλλῳ ἀπαιδεύτῳ οὐδενί, οὐ γὰρ αἰσθάνονται, τοῖς δ' ἐναντίως ἢ ὡς ἀνδραπόδοις τραφεῖσι πᾶσιν. Οὗτος δὴ ἑκατέρου τρόπος, ὦ Θεόδωρε. Ὁ μὲν τῷ ὄντι ἐν ἐλευθερίᾳ τε p. 605 καὶ σχολῇ τεθραμμένου, ὃν δὴ φιλόσοφον καλεῖς, ᾧ ἀνεμέσητον εὐήθει δοκεῖν καὶ οὐδενὶ εἶναι, ὅταν εἰς δουλικὰ ἐμπέσῃ διακονήματα, οἷον στρωματόδεσμον μὴ ἐπισταμένου συσκευάσασθαι, μηδὲ ὄψον ἡδῦναι, ἢ θῶπας λόγους· ὁ δ' αὖ τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα δυναμένου τορῶς τε καὶ ὀξέως διακονεῖν, ἀναβάλλεσθαι δὲ οὐκ ἐπισταμένου ἐπὶ δεξιὰ ἐλευθέρως, οὐδ' ἁρμονίαν λόγων λαβόντος ὀρθῶς ὑμνῆσαι θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν εὐδαιμόνων βίον ἀληθῆ. b

---

c 7 αὐτῆς] αὖ Vig., αὖ τῆς IO   καὶ 2°] ἢ (καὶ supra) I   c 8 ἀλλ. διαφ.] ἄλλως διαφερετέον O   c 9 τε αὖ] om IO   βασιλείας] pr ἢ IO, pr εἰς Vig.   d 1 ἐπίσκεψιν IO Vig.   d 2 τινε] τινα O   προσήκει] post αὐτοῖν I, om O   d 3 αὐτόν O   τούτων ἁπάντων Plat.   d 5 τὰ] om O   d 7 ἀληθείας O   d 10 τραφεῖσιν ἅπασιν Plat.   605 a 1 ἐν] om IO   a 5 ὄψιν I   ὁ] τοῦ IO   a 6 τορῶς] I^mg, ὀρθῶς I* O   a 7 ἐπὶ δεξιὰ] Eus. codd, ἐπιδέξια Plat.   οὐδέ γ' Plat.   λαβόντας I

δεῖν μηδὲν σμικρολόγον φρονεῖν τοὺς κατὰ Θεὸν φιλοσοφοῦντας διδασκόμεθα ἐν οἷς εἴρηται· *Σκοπούντων ἡμῶν οὐ τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα*
p. 607 *πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.* Καὶ περὶ τοῦ τὴν κακίαν περὶ γῆν καὶ τὸν θνητὸν βίον εἰλῆσθαί φησί που ὁ θεῖος λόγος· *Ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι.* Καί· *Ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.* Λέγει δὲ καὶ ὁ προφήτης· *Ἀρὰ καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεία καὶ φόνος κέχυται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγουσι.* Περὶ δὲ τοῦ φεύγειν ἐνθένδε παρὰ τὸν Θεὸν φησὶν ὁ Μωσῆς· *Ὀπίσω Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου πορεύσῃ, καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ.*
b Ὁ δ' αὐτὸς μιμεῖσθαι τὸν Θεὸν διδάσκει λέγων· *Ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ἅγιός ἐστι.* Δίκαιον δὲ καὶ ὁ Δαβὶδ τὸν Θεὸν εἰδὼς ἡμᾶς τε αὐτοὺς μιμητὰς γενέσθαι παρορμῶν φησί· *Δίκαιος Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν.* Ὁ δ' αὐτὸς πλούτου καταφρονεῖν ἐπαίδευσε, λέγων· *Πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προστίθεσθε καρδίαν·* καί· *Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, καὶ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ· ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα,*
c *οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ.* Ἀλλὰ μηδὲ τὰς ἐν ἀνθρώποις ἀρχὰς θαυμάζειν ἐδίδασκεν ἐν τούτοις· *Μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχοντας καὶ ἐφ' υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. Ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ.*

---

d 7 2 Cor. iv. 18 — 607 a 3 Eph. v. 16 — a 4 Matth. vi. 34 — a 5 Hos. iv. 2 — a 7 Deut. xiii. 4; x. 20 — b 1 Lev. xix. 2; Ps. xcix (xcviii). 9 — b 4 Ps. xi (x). 7 — b 6 ibid lxii (lxi). 10; xlix (xlviii). 16 — c 3 ibid cxlvi (cxlv). 3

---

d 6 *μικρολόγον* IO (?) d 7 *σκοπ. ἡ. οὐ*] *μὴ σκοπ. ἡ.* 2 Cor. 607 a 3 *θεῖος λόγος*] *θεῖο λόγος* (sic) O a 5 *ἀρὰ*] *ἄρα* I, + *καὶ ψεῦδος* Hos. *καὶ φόνος*] ante *καὶ κλοπὴ* Hos. a 8 *σου πορεύσῃ*] *ὑμῶν πορεύεσθε* Deut. b 1 *διδάσκει λέγων*] *διδάσκων ἔλεγε* I b 2 *κύριος—ἐστι*] *ἅγιος κ. ὁ Θ. ἡ.* Ps. b 6 *καρδίᾳ* IO LXX(ℵc.a) c 3 *πεποίθετε* O *καὶ*] om IO c 4 *ἀπελεύσεται*] *ἐπιστρέψει* LXX c 6 *αὐτῶν* LXX

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

31. *Νομοθέτης δέ, οὗ τι καὶ σμικρὸν ὄφελος, εἰ καὶ μὴ τοῦτο ἦν οὕτως ἔχον, ὡς καὶ νῦν αὐτὸ ᾕρηχ' ὁ λόγος ἔχειν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἐτόλμησεν ἂν ἐπ' ἀγαθῷ ψεύδεσθαι πρὸς τοὺς νέους, ἔστιν ὅ τι τούτου ψεῦδος λυσιτελέστερον ἂν ἐψεύσατό ποτε, καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν μὴ βίᾳ ἀλλ' ἑκόντας πάντας πάντα τὰ δίκαια;* d

Καλὸν μὲν ἡ ἀλήθεια, ὦ ξένε, καὶ μόνιμον· ἔοικε μὴν οὐ ῥᾴδιον εἶναι πείθειν.

Μυρία δ' ἂν εὕροις τοιαῦτα καὶ ἐν ταῖς Ἑβραίων γραφαῖς, ὡς ἂν περὶ Θεοῦ ζηλοῦντος, ἢ ὑπνοῦντος, ἢ p. 608
ὀργιζομένου, ἤ τισιν ἄλλοις ἀνθρωποπαθέσιν ἐνεχομένου ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν δεομένων τοῦ τοιοῦδε τρόπου παρειλημμένα.

32. *Ἆρ' οὖν ἡμῖν τά γε ἔμπροσθεν ὁμολογεῖται;* b

Τοῦ πέρι;

Τὸ δεῖν πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα, ἐλεύθερον καὶ δοῦλον, θῆλύν τε καὶ ἄρρενα, καὶ ὅλῃ τῇ πόλει ὅλην τὴν πόλιν αὐτὴν ἑαυτῇ ἐπᾴδουσαν μὴ παύεσθαί ποτε ταῦτα ἃ διεληλύθαμεν, ἁμῶς γέ πως ἀεὶ μεταβαλλόμενα καὶ πάντως παρεχόμενα ποικιλίαν, ὥστε ἀπληστίαν εἶναί τινα τῶν ὕμνων τοῖς ᾄδουσι καὶ ἡδονήν. c

Πῶς δ' οὐκ ἂν ὁμολογοῖτ' ἂν δεῖν ταῦτα οὕτω πράττεσθαι;

Καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ δὲ τῆς Πολιτείας ὅμοια τούτοις γράφει, τάδε λέγων·

Οἶσθά τι οὖν ὑπὸ ἀνθρώπων μελετώμενον, ἐν ᾧ οὐ πάντα ταῦτα τὸ τῶν ἀνδρῶν γένος διαφερόντως ἔχει ἢ τὸ τῶν γυναικῶν; Ἢ μακρολογῶμεν τήν τε ὑφαντικὴν λέγοντες, καὶ τὴν τῶν

---

d 1 Plat. *Legg.* ii. 663 D **608 b** 1 ibid 665 B **c** 5 ibid *Rep.* v. 455 C

---

d 1 *οὗ*] *οὔ* O **d** 2 *ἦρχ'* IO *τι*] om O **d** 4 *ὅ τι*] *ὅτε* IO **d** 5 *πάντας*] om Plat. vulg. add Ast, Schanz **d** 9 *εὑρήσεις* I *τοιαῦτα*] *ταῦτα* O **608 b** 1 *γε*] *τε* IO **b** 4 *ὅλῃ—πόλιν*] *ὅλην τὴν πόλιν ὅλει* (sic) *τῇ πόλει* O *αὐτῇ* O **c** 2 *ἂν* 1°] om Plat. **c** 5 *ὑπ'* IO **c** 7 *μακρολογῶμεν*] Plat., Vig., *μακρολογοῖμεν* IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ποπάνων τε καὶ ἑψημάτων θεραπείαν, ἐν οἷς δή τι δοκεῖ τὸ γυναικεῖον γένος εἶναι, οὗ καὶ καταγελαστότατόν ἐστι πάμπολυ
d ἡττώμενον; Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὅτι πολὺ κρατεῖται ἐν ἅπασιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὸ γένος τοῦ γένους· γυναῖκες μέντοι πολλαὶ πολλῶν ἀνδρῶν βελτίους εἰς πολλά· τὸ δὲ ὅλον ἔχει ὡς σὺ λέγεις. Οὐδὲν ἄρα ἐστίν, ὦ φίλε, ἐπιτήδευμα τῶν πόλιν διοικούντων γυναικός, διότι γυνή, οὐδ' ἀνδρός, διότι ἀνήρ, ἀλλ' ὁμοίως διεσπαρμέναι αἱ φύσεις ἐν ἀμφοῖν τοῖν ζῴοιν, καὶ πάντων μὲν μετέχει γυνὴ ἐπιτηδευμάτων κατὰ φύσιν, πάντων δὲ ἀνήρ, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀσθενέστερον γυνὴ ἀνδρός. Πάνυ γε. Ἦ οὖν ἀνδράσι πάντα προστάξομεν, γυναικὶ δὲ οὐδέν; Καὶ πῶς; Ἀλλ' ἔστι γάρ, οἶμαι, ὡς φήσομεν, καὶ γυνὴ ἰατρική, ἡ δ' οὔ, καὶ μουσική, ἡ δ' ἄμουσος φύσει. Τί μήν; Καὶ γυμναστικὴ ἄρα καὶ πολεμική,
p. 609 ἡ δὲ ἀπόλεμος, καὶ οὐ φιλογυμναστική; Οἶμαι ἔγωγε. Τί δέ; φιλόσοφός τε καὶ μισόσοφος; Καὶ θυμοειδής, ἡ δ' ἄθυμος; Ἔστι καὶ ταῦτα. Ἔστιν ἄρα καὶ φυλακικὴ γυνή, ἡ δ' οὔ· ἢ οὐ τοιαύτην καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν φυλακικῶν φύσιν ἐξελεξάμεθα; Τοιαύτην μὲν οὖν. Καὶ γυναικὸς ἄρα καὶ ἀνδρὸς ἡ αὐτὴ φύσις εἰς φυλακὴν πόλεως, πλὴν ὅσῳ ἀσθενεστέρα ἢ ἰσχυροτέρα ἐστί. Φαίνεται. Καὶ γυναῖκες ἄρα αἱ τοιαῦται τοῖς τοιούτοις ἀνδράσιν ἐκλεκτέαι συνοικεῖν τε καὶ ξυμφυλάττειν, ἐπείπερ εἰσὶν ἱκαναὶ καὶ ξυγγενεῖς αὐτοῖς τὴν φύσιν.

b Εἰκότως ἄρα καὶ ὁ παρ' ἡμῖν λόγος ὑποδέχεται πᾶν γένος οὐ μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν, οὐδ' ἐλευθέρων καὶ δούλων μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων καὶ Ἑλλήνων, εἰς τὴν κατὰ Θεὸν παιδείαν τε καὶ φιλοσοφίαν.

---

c 9 πάμπολυ] Eus. codd, πάντων Plat. d 1 ὅτι] + καὶ I d 3 ἀνδρῶν] add I in marg d 5 οὐδ'] + ἂν I d 6 αἱ] sup lin I d 9 οὐδέν] corr in οὐδ' ἕν I d 10 ἡ δ' οὔ, καὶ μουσ.] οὔ (sed eras) I, ἢ οὔ, ἡ δὲ καὶ μουσική I marg d 11 καὶ 1°] om IO ἄρα] pr δὲ IO καὶ 2°] οὐδὲ IO 609 a 1 γυμναστική Plat. a 3 ἡ δ'] ἧδ' I a 4 τοιαύτη O a 6 ὅσῳ] ὅσα Plat. ἢ] ἡ δὲ IO

33. Σκεψώμεθα δέ πῃ τῇδε. Φέρε, εἴ τις αἰγῶν τροφὴν καὶ **c** ΠΛΑΤΩΝΟΣ
τὸ ζῷον αὐτό, κτῆμα ὡς ἔστι καλὸν ἐπαινοῖ, ἄλλος δέ τις ἑωρακὼς
αἶγας χωρὶς νεμομένας αἰπόλου ἐν ἐργασίμοις χωρίοις δρώσας κακὰ
διαψέγοι, καὶ πᾶν θρέμμα ἄναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ἰδὼν
οὕτω μέμφοιτο, τὸν τοῦ τοιούτου ψόγον ἡγούμεθα ὑγιὲς ἄν ποτε
ψέξαι καὶ ὁτιοῦν ;

Καὶ πῶς ;

Καὶ μετ᾽ ὀλίγα·

Τί δ᾽ ἐπαινέτην ἢ ψέκτην κοινωνίας ἡστινοσοῦν, ᾗ πέφυκέ τε
ἄρχων εἶναι, μετ᾽ ἐκείνου τε ὠφέλιμός ἐστιν· ὁ δὲ μήτε ἑωρακὼς **d**
εἴη ποτ᾽ ὀρθῶς αὐτὴν ἑαυτῇ κοινωνοῦσαν μετ᾽ ἄρχοντος, ἀεὶ δὲ
ἄναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ξυνοῦσαν ; οἰόμεθα δή ποτε τοὺς
τοιούτους θεωροὺς τῶν τοιούτων κοινωνιῶν χρηστόν τι ψέξειν
ἢ ἐπαινέσεσθαι ;

Πῶς δ᾽ ἄν ;

Οὐ δὴ χρὴ καὶ παρ᾽ ἡμῖν εἴ τινες φαίνοιντο δίχα προστάτου καὶ ἄρχοντος ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων δρῶντες κακὰ ψέγειν τὸ πᾶν ἡμῶν διδασκαλεῖον, μᾶλλον δὲ ἀπὸ τῶν ὀρθῶς μετιόντων τὸ θεοσεβὲς πολίτευμα θαυμάζειν.

34. Ἐν ταῖς Παροιμίαις Σολομῶνος συντόμως φερο- **p. 610**
μένου τοῦ· Μνήμη δικαίων μετ᾽ ἐγκωμίων, ὄνομα δὲ ἀσεβῶν
σβέννυται· καὶ πάλιν εἰρημένου τοῦ· Μὴ μακαρίσῃς ἄνδρα
πρὸ τελευτῆς αὐτοῦ, ἐπάκουσον ὅπως ὁ Πλάτων τὴν διά- **b**
νοιαν ἑρμηνεύει λέγων ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν Νόμων·

609 c 1 Plat. *Legg.* i. 639 A **c** 9 ibid 639 C **610 a** 2 Prov. x. 7 **a** 3 Sir. xi. 28

c 1 δέ] δή O Plat. φέρε, εἰ] φέρει IO **c** 2 αὐτό] καὶ αὖ τὸ I^mg **c** 3 αἶγας] om O **c** 4 κακῶν] pr τῶν Bekker **c** 5 τὸν —ψόγον] κατὰ τὸν τοιοῦτον λόγον Vig. τοῦ] om IO ἡγώμεθα Plat. 'corr A' (Bekker) **c** 9 τί] ὅτι ἢ I, ὅτι O ᾗ] ἧς Vig. **d** 1 εἶναι ἄρχων IO **d** 2 ἑαυτῷ I **d** 3 οἰώμεθα Plat. (corr Ast) **d** 4 ψέγειν I **d** 5 ἐπαινεῖσθαι Eus. codd **610 a** 2 δικαίου O ἀσεβοῦς LXX **a** 3 μὴ—αὐτοῦ] LXX plene : πρὸ τελευτῆς μὴ μακάριζε μηδένα **b** 1 ὁ Πλάτων] post λέγων I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Τῶν πολιτῶν ὁπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα, καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη.

Πῶς δ' οὔ;

Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλές, πρὶν ἂν ἅπαντά τις τὸν βίον διαδραμὼν τέλος ἐπιστήσηται καλόν. Ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ
c γυναιξὶν ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενομένοις.

35. Πλοῦτον δὲ καὶ πενίαν μή μοι δῷς, τοῦ Σολομῶνος φήσαντος ἐν Παροιμίαις, ὁ Πλάτων ἐν ⟨δ'⟩ Πολιτείας φησίν·

Ἕτερα δέ, ὡς ἔοικε, τοῖς φύλαξιν εὑρήκαμεν, ἃ παντὶ τρόπῳ
d φυλακτέον ὅπως μή ποτε αὐτοὺς λήσῃ εἰς τὴν πόλιν παραδύντα. Τὰ ποῖα ταῦτα; Πλοῦτός τε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία· ὡς τοῦ μὲν τρυφὴν καὶ ἀργίαν καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντος, τῆς δ' ἀνελευθερίαν καὶ κακοεργίαν πρὸς τῷ νεωτερισμῷ.

Κακοεργία δέ ἐστι πᾶσα πρᾶξις ἄτιμος.

36. Πάλιν Μωσέως ἐν τοῖς νόμοις φάντος· Ἕκαστος πατέρα αὐτοῦ καὶ μητέρα αὐτοῦ φοβείσθω· καί· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἵνα εὖ σοι ᾖ, καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως Μωσεῖ καὶ τιμᾶν καὶ φοβεῖσθαι ὧδέ πως φησὶν ἐν τοῖς Νόμοις·

p. 611 Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾷ γονέων εὐχάς, εἰδὼς πολλοῖς καὶ πολλάκις ἐπιτελεῖς γενομένας.

---

b 3 Plat. *Legg.* vii. 801 E c 2 Pr. xxx. 8 (xxiv. 31) c 5 Plat. *Rep.* iv. 421 E d 6 Lev. xix. 3 d 7 Ex. xx. 12 611 a 1 Plat. *Legg.* xi. 931 E

---

b 4 ἐξειργασμένοι ἔργα I b 9 ἐπιστήσεται I c 1 γενομέναις IO c 3 ⟨δ'⟩] Gaisf., γ' Eus. codd c 5 δέ] Eus. codd, δή Plat. εἰρήκαμεν (εὑ sup. lin.) I d 1 λήσει Plat. d 2 τὰ] om Plat. d 3 ποιοῦντος Plat. d 5 κακοεργία—ἄτιμος] om O, cum punctis miniatis sup lin I d 7 αὐτοῦ 2°] om I φοβεῖσθε O d 8 μητέρα] + σου IO ᾖ] γένηται LXX 611 a 1 δὴ] δὲ I

Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ φησί·

Πᾶς ἡμῖν αἰδείσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ λόγῳ. Τὸν δὲ προέχοντα εἴκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν ἄρρενα ἢ θῆλυν νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα διευλαβείσθω. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

37. Μωσέως ἐν τοῖς νόμοις ἀπαγορεύσαντος Ἑβραίους b
Ἑβραίοις δουλεύειν, καὶ φήσαντος· Ἐὰν κτήσῃ παῖδα Ἑβραῖον, ἓξ ἔτη δουλεύσει σοι· τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἔτει ἐξαποστελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον· καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως ἐν Πολιτείᾳ φησί·

Μηδὲ Ἕλληνα ἄρα δοῦλον ἐκτῆσθαι μήτε αὐτούς, τοῖς τε ἄλλοις Ἕλλησιν οὕτω ξυμβουλεύειν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Μᾶλλόν γ' ἂν οὖν οὕτω πρὸς τοὺς βαρβάρους τρέποιντο, ἑαυτῶν δ' ἀπέχοιντο.

38. Μὴ κινείτω γῆς ὅρια μηδεὶς μήτε οἰκείου πολίτου γείτονος c
μήτε ὁμοτέρμονος ἐν ἐσχατιαῖς κεκτημένου ἄλλῳ ξένῳ γειτονῶν, d
νομίσας τὸ τὰ ἀκίνητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτ' εἶναι.

Καὶ ἑξῆς φησίν·

Ὃς δ' ἂν ἐπεργάζηται τὰ τοῦ γείτονος, ὑπερβαίνων τοὺς ὅρους, τὸ μὲν βλάβος ἀποτινέτω, τῆς δὲ ἀναιδείας ἅμα καὶ ἀνελευθερίας ἕνεκα ἰατρευόμενος διπλάσιον τοῦ βλάβους ἄλλο ἐκτισάτω τῷ βλαφθέντι.

39. Ἑνὶ δὲ λόγῳ, πατρὸς ὀνείδη καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ
συνέπεσθαι, πλὴν ἐάν τίς τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ πάππου p. 612
πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην.

---

a 4 Plat. *Legg.* ix. 879 C b 2 Ex. xxi. 2; Deut. xv. 12 b 6 Plat. *Rep.* v. 469 C c 1 ibid *Legg.* viii. 842 E d 4 ibid 843 C d 8 ibid ix. 856 C

---

a 4 λόγῳ] IO, ἔπει Plat. a 5 νομίζω I b 8 γ' ἂν] Plat., μὲν I, τ' ἂν O τοὺς] om I d 1 ὁμοτέρμωνος O ἐπ' ἐσχατιαῖς Plat. κεκτημένος Plat. d 2 τἀκίνητα Plat. ἀληθῶς] om O τοῦτο Plat. d 5 ἀποτινύτω I (υ sup ras) d 8 μηδὲν I 612 a 1 τίς om Plat. a 2 πατὴρ] μήτηρ O

40. Μωσέως νόμου φάντος· Ἐὰν κλέψῃ τις μόσχον ἢ πρόβατον, καὶ σφάξῃ αὐτὸ ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου, καὶ τέσσαρα πρόβατα ἀντὶ τοῦ προβάτου· ἐὰν δὲ καταληφθῇ καὶ εὑρεθῇ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα, ἀπὸ μόσχου καὶ ὄνου ἕως προβάτου ζῶντα διπλᾶ ἀποτίσει, ἐπάκουσον
b ὡς καὶ ὁ Πλάτων τούτοις ἕπεται λέγων·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Κλέπτης δὲ ἐάν τε μέγα ἐάν τε σμικρὸν κλέπτῃ τις, εἷς αὖ νόμος ἐπικείσθω, καὶ μία δίκης τιμωρία σύμπασι. Τὸ μὲν γὰρ δὴ κλαπὲν χρεὼν διπλάσιον πρῶτον ἐκτίνειν, ἐὰν ὄφλῃ τις τὴν τοιαύτην δίκην καὶ ἱκανὴν ἔχῃ τὴν ἄλλην οὐσίαν ἀποτίνειν ὑπὲρ τὸν κλῆρον, ἐὰν δὲ μή, δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσῃ ἢ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον.

c 41. Πάλιν Μωσέως φάντος· Ἐὰν δὲ ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ ὁ κλέπτης καὶ πληγεὶς ἀποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φόνος, συνᾴδει κἀν τούτῳ λέγων ὁ Πλάτων·

Νύκτωρ φῶρα εἰς οἰκίαν ἰόντα ἐπὶ κλοπῇ χρημάτων ἐὰν ἑλὼν κτείνῃ τις, ἔστω καθαρός· καὶ ἐὰν λωποδύτην ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθαρὸς ἔστω.

d 42. Ἐὰν δ' ἄρα ὑποζύγιον ἢ ζῷον ἄλλο τι φονεύσῃ τινά, πλὴν τῶν ὅσα ἐν ἀγῶνι τῶν δημοσίᾳ τιθεμένων ἀθλεύοντά τι τοιοῦτον δράσῃ, ἐπεξίτωσαν μὲν οἱ προσήκοντες τοῦ φόνου τῷ κτείναντι, διαδικαζόντων δὲ τῶν ἀγρονόμων οἷσιν ἂν καὶ ὁπόσοις προστάξῃ ὁ προσήκων, τὸ δὲ ὄφλον ἔξω τῶν ὅρων τῆς χώρας ἀποκτείναντας διορίσαι.

Ταῦτα ὁ Πλάτων. Ὁ δὲ Μωσῆς προλαβών φησιν·

---

612 a 3 Ex. xxii. 1 a 5 ibid 4 b 2 Plat. *Legg.* ix. 857 A
c 1 Ex. xxii. 2 c 4 Plat. *Legg.* ix. 874 B d 1 ibid 873 D

---

a 3 *κλέψῃ τις*] *δέ τις κλέψῃ* LXX a 4 *αὐτὸ*] om LXX (B) a 5 *τοῦ* 2°] om I a 6 *καταλειφθῇ* I *ἀπὸ*] + *τε* LXX (B) a 7 *μόσχου καὶ*] om LXX b 2 *κλέπτης*] Vig., *κλέπτῃ* IO Plat. *αὖ*] add I sup lin, om O b 3 *ἐπικείσθω*] Eus. codd, *κείσθω* Plat. *σύμπασα* (?) O b 4 *κλαπὲν δὴ* Plat. b 6 *τοῦ κλήρου* IO c 4 *εἰσιόντα* Plat. c 5 *καθαρὸς ἔστω* Plat. d 2 *ἀεθλεύοντά* O *τοιοῦτο* O d 4 *πόσοις* IO

Ἐὰν δὲ κερατίσῃ ταῦρος ἄνδρα ἢ γυναῖκα καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις p. 613
λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος, καὶ οὐ βρωθήσεται τὰ κρέα αὐτοῦ·
ὁ δὲ κύριος τοῦ ταύρου ἀθῷος ἔσται.

43. Τῆς προφητικῆς γραφῆς λεγούσης· Υἱὲ ἀνθρώπου,
ἰδοὺ γεγόνασί μοι ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ἀναμεμιγμένοι πάντες χαλκῷ
καὶ κασσιτέρῳ καὶ σιδήρῳ καὶ μολίβδῳ, ἐν μέσῳ καμίνου ἀργυ- b
ρίου ἀναμεμιγμένοι εἰσί. Διὰ τοῦτο εἰπόν· Τάδε λέγει Κύριος·
Ἀνθ᾽ ὧν ἐγένεσθε πάντες εἰς σύγκρασιν μίαν, διὰ τοῦτο ἐγὼ
εἰσδέξομαι ὑμᾶς εἰς μέσον Ἱερουσαλήμ, καθὼς εἰσδέχεται ἄργυρος
καὶ χαλκὸς καὶ σίδηρος καὶ μόλιβδος καὶ κασσίτερος εἰς μέσον
καμίνου, τοῦ ἐκφυσῆσαι εἰς αὐτοὺς πῦρ τοῦ χωνευθῆναι, καὶ
ὁ Πλάτων ὡσαύτως ἐπάκουσον ἅ φησιν·

Οὐκοῦν ἀκούετε λοιπὸν τοῦ μύθου. Ἐσμὲν γὰρ δὴ πάντες οἱ ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ἐν τῇ πόλει ἀδελφοί, ὡς φήσομεν πρὸς αὐτοὺς μυθολογοῦντες,
ἀλλ᾽ ὁ θεὸς πλάττων, ὅσοι μὲν ὑμῶν ἱκανοὶ ἄρχειν, χρυσὸν ἐν c
τῇ γενέσει ξυνέμιξεν αὐτοῖς, διὸ τιμιώτατοί εἰσιν· ὅσοι δ᾽ ἐπί-
κουροι, ἄργυρον· σίδηρον δὲ καὶ χαλκὸν τοῖς τε γεωργοῖς καὶ τοῖς
ἄλλοις δημιουργοῖς. Ἅτε οὖν ξυγγενεῖς ὄντες ἅπαντες τὸ μὲν πολὺ
ὁμοίους ἂν ὑμῖν αὐτοῖς γεννῷτε, ἔστι δ᾽ ὅτε ἐκ χρυσοῦ γεννηθείη
ἂν ἀργυροῦν καὶ ἐξ ἀργυροῦ χρυσοῦν ἔκγονον, καὶ τἄλλα πάντα
οὕτως ἐξ ἀλλήλων. Τοῖς οὖν ἄρχουσι καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα
παραγγέλλει ὁ θεός, ὅπως μηδενὸς οὕτω φύλακες ἀγαθοὶ ἔσονται

613 a 1 Ex. xxi. 28 a 4 Ezek. xxii. 18 b 8 Plat. *Rep.* iii. 415 A

613 b 1 *κασσιτήρῳ* O *σιδήρῳ καὶ κασσιτέρῳ* LXX *μολίβδῳ καὶ σιδήρῳ* I *μολίβῳ* LXX (B) *καμίνου*] om LXX *ἀργύριον* IO LXX (Q*) b 2 *ἀναμεμιγμένον* IO LXX (Q*), *ἀναμεμιγμένος* LXX (BA) *ἐστίν* LXX *εἶπον* I b 3 *πάντες*] om LXX (B) *σύγκρισιν* O b 4 *εἰσδέχομαι* LXX *εἰς μέσον Ἱερ.*] LXX, om Eus. codd b 5 *μόλιβος* LXX (BQ) *κασσίτερος καὶ μόλιβος* LXX *κασσίτηρος* O b 6 *αὐτὸ* LXX (BQ), *αὐτὰ* LXX (A), *αὐτὴν* LXX (Q marg) b 8 *οὐκοῦν*] IO, *ἀλλ᾽ ὅμως* Plat. *ἀκούετε*] + *καὶ τὸ* Plat. *ἐσμὲν*] IO, *ἐστὲ μὲν* Plat. *δὴ*] om O c 1 *ὁ θεὸς*] *ὥς φησι* I[2] sup ras c 2 *ξυνέσμιγεν* IO *διότι* IO c 3 *τε*] om IO c 4 *πάντες* Plat. c 5 *γεννῶνται* IO c 6 *ἔγγονον* IO c 7 *ἐξ ἀλλήλων οὕτως* IO c 8 *ἔσονται*] *γένωνται* IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

d *μηδ' οὕτω σφόδρα φυλάξουσι μηδὲν ὡς τοὺς ἐκγόνους, ὅ τι αὐτοῖς τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς παραμέμικται, καὶ ἐὰν σφέτερος ἔκγονος ὑπόχαλκος ἢ ὑποσίδηρος γένηται, μηδενὶ τρόπῳ κατελεήσουσιν, ἀλλὰ τὴν τῇ φύσει προσήκουσαν τιμὴν ἀποδιδόντες ὤσουσιν εἰς δημιουργοὺς ἢ γεωργούς, καὶ ἐὰν αὖ ἐκ τούτων ἢ ὑπόχρυσος ἢ ὑπάργυρος φυῇ τις, τιμήσαντες ἀνάξουσι τοὺς μὲν εἰς φυλακήν, τοὺς δὲ εἰς ἐπικουρίαν, ὡς χρησμοῦ ὄντος τότε τὴν πόλιν διαφθαρῆναι, ὅταν αὐτὴν ὁ σιδηροῦς φύλαξ ἢ ὁ χαλκοῦς διαφυλάξῃ.*

p. 614 *Τοῦτον οὖν τὸν μῦθον ὅπως ἂν πεισθεῖεν, ἔχεις τινὰ μηχανήν;*

44. Τῆς παρ' Ἑβραίοις προφητείας φασκούσης πρὸς τοὺς προεστῶτας τοῦ πλήθους· *Ὦ ποιμένες Ἰσραήλ, μὴ βόσκουσι ποιμένες ἑαυτούς; Οὐ τὰ πρόβατα βόσκουσιν οἱ ποι-*

b *μένες; Ἰδοὺ τὸ γάλα κατεσθίετε, καὶ τὸ παχὺ σφάζετε, καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε, καὶ τὰ πρόβατά μου οὐ βόσκετε· . . . καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζητήσατε, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ κατεδήσατε, καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπεστρέψατε·* ἀλλὰ καὶ τοῦ σωτηρίου λόγου φάσκοντος· *Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· ὁ δὲ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ ἔστιν ἴδια τὰ πρόβατα,* καταλείπει αὐτά, ἐπάκουσον

c καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Πολιτείας ὅπως ποτὲ ταῦτα διερμηνεύει·

Νῦν δὲ ὁρᾷς, ὦ Θρασύμαχε, ἔτι γὰρ τὰ ἔμπροσθεν ἐπισκεψώμεθα, ὅτι τὸν ὡς ἀληθῶς ἰατρὸν τὸ πρῶτον ὁριζόμενος τὸν ὡς ἀληθῶς ποιμένα, οὐκέτι ᾤου δεῖν ὕστερον ἀκριβῶς φυλάξαι,

---

614 a 3 Ezek. xxxiv. 2 b 2 ibid 4 b 5 Ioann. x. 11 c 3 Plat. *Rep.* i. 345 C

---

d 1 *φυλάξωσι* IO *ἐγγόνους* IO d 2 *ἐὰν*] + *τε* Plat. *ἔγγονος* IO d 3 *κατελεήσωσιν* IO d 4 *ἀποδόντες* Plat. *ὤσουσιν*] *ὡς οὖσιν* I d 5 *εἰς*] pr *ἢ* IO *ἢ* 1°] + *εἰς* Plat. (cod v) *ἢ* 2°] IO, *τις* Plat. d 6 *τις*] IO, om Plat. d 7 *χρησίμου* IO d 8 *ὁ σίδηρος ἢ ὁ χαλκὸς φυλάξῃ* Plat. *φύλαξ*] *διαφυλάξῃ* O *ἢ*] om O *διαφ.*] *φυλάξῃ* O Plat. 614 b 1 *κατέσθετε* LXX (B) *καὶ—σφάζετε*] post *περιβάλλεσθε* LXX b 2 *καὶ* 2°—*ἐζητ.*] post *ἀπεστρέψατε* LXX *και* 2°] om O b 4 *ἀπεστρέψατε* LXX (B) b 5 *ἑαυτοῦ* I b 6 *δὲ*] Eus. codd, om Tisch. b 7 *τὰ πρόβατα ἴδια* Ioann.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ἀλλὰ πιαίνειν οἴει αὐτὸν τὰ πρόβατα, καθ' ὅσον ποιμήν ἐστιν,
οὐ πρὸς τὸ τῶν προβάτων βέλτιστον βλέποντα, ἀλλ' ὥσπερ
δαιτυμόνα τινὰ καὶ μέλλοντα ἑστιάσεσθαι πρὸς τὴν εὐωχίαν,
ἢ αὖ πρὸς τὸ ἀποδόσθαι, ὥσπερ χρηματιστὴν ἀλλ' οὐ ποιμένα.
Τῇ ποιμενικῇ δ' οὐ δήπου ἄλλου του μέλει, ἢ ἐφ' ᾧ τέτακται, d
ὅπως τούτῳ τὸ βέλτιστον ἐκποριεῖ· ἐπεὶ τά γε αὐτῆς, ὥστε εἶναι
βελτίστην ἱκανῶς δήπου ἐκπεπόρισται, ἕως γ' ἂν μηδὲν ἐνδέῃ
τοῦ ποιμενικὴ εἶναι. Οὕτω δὴ ᾤμην ἔγωγε νῦν δὴ ἀναγκαῖον
εἶναι ἡμῖν ὁμολογεῖν πᾶσαν ἀρχήν, καθ' ὅσον ἀρχή, μηδενὶ ἄλλῳ
τὸ βέλτιστον σκοπεῖσθαι ἢ ἐκείνῳ τῷ ἀρχομένῳ τε καὶ θερα-
πευομένῳ, ἐν πολιτικῇ καὶ ἰδιωτικῇ ἀρχῇ. Σὺ δὲ τοὺς ἄρχοντας
ἐν ταῖς πόλεσι, τοὺς ὡς ἀληθῶς ἄρχοντας, ἑκόντας οἴει ἄρχειν;

45. Τῆς παρ' Ἑβραίοις προφητείας λεγούσης· Ἐκ p. 615
τοῦ φόβου σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδινήσαμεν, καὶ
ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας· ὁ Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ τάδε
λέγοντα Σωκράτην ποιεῖ·

Πάσχουσι δὴ οἱ ἐμοὶ συγγιγνόμενοι ταὐτὸν ταῖς τικτούσαις·
ὠδίνουσι γάρ, καὶ ἀπορίας ἐμπίπλανται νύκτας τε καὶ ἡμέρας
πολὺ μᾶλλον ἢ ἐκεῖναι. Ταύτην δὲ τὴν ὠδῖνα ἐγείρειν τε καὶ
ἀποπαύειν ἡ ἐμὴ τέχνη δύναται. b

46. Τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ φήσαντος· Καὶ ἐγένετο
ἐπ' ἐμὲ χεὶρ Κυρίου, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα ἐξαῖρον ἤρχετο
ἀπὸ βορρᾶ. Καὶ ἑξῆς εἰπόντος· Καὶ ἐν τῷ μέσῳ ὡς ὁμοίωμα
τεσσάρων ζώων. Καὶ ἡ ὅρασις αὐτῶν ὡς ὁμοίωμα ἀνθρώπου

615 a 1 Isa. xxvi. 18 a 5 Plat. *Theaet.* 151 A b 2 Ezek. i. 3 b 4 ibid 5

---

c 6 *πιαίνειν*] IO Plat. cod A, *ποιμαίνειν* Plat. Bekker c 8 *ἑστιᾶσαι* IO d 1 *δὲ ποιμ.* Plat. d 2 *εκποιεῖ* O d 3 *βελτίστη* Plat. *γ' ἂν*] om IO d 5 *ἀρχή*] IO, *ἄρχει* Plat. d 7 *ἐν*] + *τε* Plat. 615 a 1 *διὰ τὸν φόβον* LXX a 3 *πνεῦμα σωτηρίας*] cum seqq in LXX (Swete) a 5 *δή*] pr *δὲ* Plat. *ταὐτὸν*] pr *καὶ τοῦτο* Plat. *ταῖς*] pr *ἐν* I a 6 *ἐπίμπλανται* I b 2 *'Εζεκιὴλ* O b 3 *ἴδον* LXX b 5 *τεσσάρων—ὁμοίωμα*] om O *ἡ*] pr *αὕτη* LXX *ὡς*] om I LXX

ἐπ' αὐτοῖς, καὶ τέσσαρα πρόσωπα τῷ ἑνί . . . Καὶ ὁμοίωσις τῶν προσώπων αὐτῶν πρόσωπον ἀνθρώπου καὶ πρόσωπον λέοντος ἐκ
c δεξιῶν τοῖς τέσσαρσι, καὶ πρόσωπον μόσχου ἐξ ἀριστερῶν τοῖς τέσσαρσι, καὶ πρόσωπον ἀετοῦ τοῖς τέσσαρσι. Καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως, ἄκουσον ἅ φησι·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Νῦν δή, ἔφην, αὐτῷ διαλεγώμεθα, ἐπειδὴ διωμολογησάμεθα τό τε ἀδικεῖν καὶ τὸ δίκαια πράττειν ἣν ἑκάτερον ἔχει δύναμιν. Πῶς; ἔφη. Εἰκόνα πλάσαντες τῆς ψυχῆς λόγῳ, ἵνα εἰδῇ ὁ ἐκεῖνα λέγων οἷαν ἔλεγε. Ποίαν τινά; ἦ δ' ὅς. Τῶν τοιούτων τινά, ἦν δ' ἐγώ, οἷαι μυθολογοῦνται παλαιαὶ γενέσθαι φύσεις, ἥ τε Χιμαίρας καὶ ἡ Σκύλλης καὶ Κερβέρου, καὶ ἄλλαι τινὲς συχναὶ λέγονται
d συμπεφυκυῖαι ἰδέαι πολλαὶ εἰς ἓν γενέσθαι. Λέγονται γάρ, ἔφη. Πλάττε τοίνυν μίαν μὲν ἰδέαν θηρίου ποικίλου καὶ πολυκεφάλου, ἡμέρων δὲ θηρίων ἔχοντος κεφαλὰς κύκλῳ καὶ ἀγρίων, καὶ δυνατοῦ μεταβάλλειν καὶ φύειν ἐξ αὑτοῦ ταῦτα πάντα. Δεινοῦ πλάστου, ἔφη, τὸ ἔργον· ὅμως δέ, ἐπειδὴ εὐπλαστότερον κηροῦ καὶ τῶν τοιούτων ὁ λόγος, πεπλάσθω. Μίαν δὴ τοίνυν ἄλλην ἰδέαν λέοντος, μίαν δὲ ἀνθρώπου· πολὺ δὲ μέγιστον ἔστω τὸ πρῶτον,
p. 616 καὶ δεύτερον τὸ δεύτερον. Ταῦτα, ἔφη, ῥᾴω, καὶ πέπλασται. Ξύναπτε τοίνυν αὐτὰ εἰς ἓν τρία ὄντα, ὥστε πῃ ξυμπεφυκέναι ἀλλήλοις. Ξυνῆπται, ἔφη. Περίπλασον δὴ αὐτοῖς ἔξωθεν ἑνὸς εἰκόνα, τὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε τῷ μὴ δυναμένῳ τὰ ἐντὸς ὁρᾶν, ἀλλὰ τὸ ἔξω μόνον ἔλυτρον ὁρῶντι, ἓν ζῷον φαίνεσθαι, ἄνθρωπον. Περιπέπλασται, ἔφη. Λέγωμεν δὴ τῷ λέγοντι, ὡς λυσιτελεῖ τούτῳ ἀδικεῖν τῷ ἀνθρώπῳ, δίκαια δὲ πράττειν οὐ ξυμφέρει, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φησὶν ἢ λυσιτελεῖν αὐτῷ τὸ παντοδαπὸν θηρίον

b 6 Ezek. i. 10 c 4 Plat. *Rep.* ix. 588 B

b 6 καὶ 1°] + αὐτὴ ἡ ὅρασις αὐτῶν ὁμοίωμα τεσσάρων ζώων καὶ O πρόσωπα τέσσαρα I καὶ 2°] om O c 4 δή] δ' I τό] τοῦ IO c 5 τὸ] τοῦ IO c 6 πλάσαντα I ἴδῃ O c 7 οἷα Plat. c 8 Χυμαίρας I c 9 Σκύλης O λέγονται—γενέσθαι] om IO d 2 μὲν] om O d 4 αὐτοῦ IO πάντα ταῦτα Plat. d 6 ὁ] om Plat. δὴ] δὲ IO 616 a 2 ὄντα] ἔχοντα IO a 3 δὴ] δὲ I a 7 ὅτι] διότι IO a 8 φήσει IO

εὐωχοῦντι ποιεῖν ἰσχυρὸν καὶ τὸν λέοντα καὶ τὰ περὶ τὸν λέοντα, **b** ΠΛΑΤΩΝΟΣ
τὸν δὲ ἄνθρωπον λιμοκτονεῖν καὶ ποιεῖν ἀσθενῆ, ὥστε ἕλκεσθαι ὅπῃ ἂν ἐκείνων ὁπότερον ἄγῃ, καὶ μηδὲν ἕτερον ἑτέρῳ ξυνεθίζειν μηδὲ φίλον ποιεῖν, ἀλλ' ἐὰν αὐτὰ ἐν αὑτοῖς δάκνεσθαί τε καὶ μαχόμενα ἐσθίειν ἄλληλα. Παντάπασι γάρ, ἔφη, ταῦτ' ἂν λέγοι ὁ τὸ ἀδικεῖν ἐπαινῶν. Οὐκοῦν αὖ ὁ τὰ δίκαια λέγων λυσιτελεῖν φαίη ἂν δεῖν ταῦτα πράττειν καὶ ταῦτα λέγειν, ὅθεν τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐντὸς ἄνθρωπος ἔσται ἐγκρατέστατος, καὶ τοῦ πολυκεφάλου θρέμματος ἐπιμελήσεται ὥσπερ γεωργός, τὰ μὲν ἥμερα τρέφων καὶ **c**
τιθασεύων, τὰ δὲ ἄγρια ἀποκωλύων φύεσθαι, ξύμμαχον ποιησάμενος τὴν τοῦ λέοντος φύσιν, καὶ κοινῇ πάντων κηδόμενος, φίλα ποιησάμενος ἀλλήλοις τε καὶ αὑτῷ, οὕτω θρέψει; Κομιδῇ γὰρ αὖ λέγει ταῦτα ὁ τὸ δίκαιον ἐπαινῶν.

47. Τοῦ παντὸς Ἑβραίων ἔθνους εἰς δώδεκα φυλὰς **d**
διεσταλμένου, καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως τοῦτο χρῆναι δεῖν ἐπὶ τῶν αὐτοῦ πολιτῶν φυλάξαι νομοθετεῖ, λέγων ὧδε·

Δώδεκα μὲν ἡμῖν ἡ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νενεμήσθω, φυλὴ δὲ μία τῷ μορίῳ ἑκάστῳ ἐπικληρωθεῖσα κατ' ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε, οἷον ἀγρονόμους τε καὶ φυλάρχους.

Καὶ πάλιν φησί·

Ταξιάρχους δὲ αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν τοὺς αἱρεθέντας στρατηγοὺς δώδεκα, ἑκάστῃ φυλῇ ταξίαρχον.

48. Τῆς παρὰ παισὶν Ἑβραίων πάλαι πρότερον συν- **p. 617**
εστώσης βασιλικῆς μητροπόλεως, ἄπωθεν μὲν θαλάσσης **b**
οὔσης, ἐν ὄρεσι δὲ κατῳκισμένης, πάμφορόν τε γῆν

---

616 d 4 Plat. *Legg.* vi. 760 B d 8 ibid 755 D

---

b 3 *ἐκεῖνον* I b 4 *ἐὰν* I *αὐτὰ*] *αὐτὸς* I *αὐτοῖς* O *τε*] *γε* IO b 5 *λέγοι ὁ*] *λέγοιο* IO c 1 *ἥμερα*] *ἡμέτερα* I c 2 *τιθασσεύων* IO c 3 *φίλα ποιησάμενος*] om IO c 4 *αὐτῷ* I c 5 *ταῦτα*] om I d 2 *τούτῳ* O d 3 *αὐτοῦ* IO d 4 *ἴσα μόρια*] *ἰσομοιρία* IO *νενέμηται* Plat. d 6 *φρουράρχους* O d 8 *δὲ αὐτ.*] Plat., *αὐτοῖς* I, *αὐτοῖσι* O 617 b 1 *ἄποθεν* I

κεκτημένης· καὶ ὁ Πλάτων τοιαύτην τινὰ εἶναι δεῖν φησι, τὴν πρὸς αὐτοῦ κατοικιζομένην ἐν τοῖς Νόμοις. Λέγει δὲ ὧδε·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Τόδε δὲ περὶ αὐτῆς ἐστιν ὃ βουλόμενος μᾶλλον ἐπερωτῶ, πότερον ἐπιθαλαττίδιος ἔσται τις ἢ χερσαία.

Σχεδόν, ὦ ξένε, ἀπέχει θαλάττης γε ἡ πόλις, ἧς πέρι τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἡμῖν, εἴς τινας ὀγδοήκοντα σταδίους.

Τί δέ; λιμένες ἆρ' εἰσὶ κατὰ ταῦτα αὐτῆς, ἢ τὸ παράπαν ἀλίμενος;

c Εὐλίμενος μὲν οὖν ταύτῃ γε ὡς δυνατόν ἐστιν μάλιστα, ὦ ξένε.

Παπαί, οἷον λέγεις. Τί δέ; Περὶ αὐτὴν ἡ χώρα πότερα πάμφορος, ἢ καί τινων ἐπιδεής;

Σχεδὸν οὐδενὸς ἐπιδεής.

Γείτων δὲ αὐτῆς πόλις ἆρ' ἔσται τις πλησίον;

Οὐ πάνυ, διὸ καὶ κατοικίζεται· παλαιὰ γάρ τις ἐξοίκησις ἐν τῷ τόπῳ γενομένη τὴν χώραν ταύτην ἔρημον ἀπείργασται χρόνον ἀμήχανον ὅσον.

Τί δέ; πεδίων τε καὶ ὀρῶν καὶ ὕλης πῶς μέρος ἑκάστων ἡμῖν εἴληχε;

Προσέοικε τῇ τῆς ἄλλης Κρήτης φύσει ὅλη.

Τραχυτέραν αὐτὴν ἢ πεδινωτέραν ἂν λέγοις;

Πάνυ μὲν οὖν.

d Οὐ τοίνυν ἀνίατός γε ἂν εἴη πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν. Εἰ μὲν γὰρ ἐπιθαλαττία τε ἔμελλεν εἶναι καὶ εὐλίμενος καὶ μὴ πάμφορος ἀλλ' ἐπιδεὴς πολλῶν, μεγάλου τινὸς ἔδει σωτῆρός γε αὐτῇ καὶ νομοθετῶν θείων τινῶν, εἰ μὴ πολλά τε ἔμελλεν ἤθη καὶ ποικίλα καὶ

617 b 6 Plat. *Legg.* iv. 704 B

b 6 ἐπερωτάτω IO b 7 ἐπιθαλαττίδος O ἢ] ἡ I b 8 γε] sup lin I b 10 λίμναις I κατὰ ταῦτα] κατ' IO c 6 αὐτῇ I c 7 καὶ] Plat., om IO c 12 τῇ] τὸ I ὅλῃ IO c 13 πεδιεινοτέραν Plat., sed πεδινωτέραν Steph. d 1 γε] om IO d 3 γε] IO, τε Plat. αὐτῇ] αὔτη O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

*φαῦλα ἕξειν, τοιαύτη φύσει γενομένη· νῦν δὲ παραμύθιον ἔχει τὸ
τῶν ὀγδοήκοντα σταδίων. Ἐγγύτερον μέντοι τοῦ δέοντος κεῖται
τῆς θαλάττης, σχεδὸν ὅσον εὐλιμενωτέραν φῂς αὐτὴν εἶναι· ὅμως
δὲ ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. Πρόσοικος γὰρ θάλαττα χώρᾳ τὸ μὲν
παρ' ἑκάστην ἡμέραν ἡδύ, μάλα γε μὴν ὄντως ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν
γειτόνημα· ἐμπορίας γὰρ καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπι-* p. 618
*πλᾶσα αὐτήν, ἤθη παλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα,
αὐτὴν πρὸς αὑτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον ποιεῖ, καὶ πρὸς
τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως· παραμύθιον δὲ δὴ πρὸς ταῦτα
καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτηται, τραχεῖα δὲ οὖσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν
πολύφορός τ' εἴη καὶ πάμφορος ἅμα. Τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν
ἐξαγωγὴν ἂν παρεχομένη, νομίσματος ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ πάλιν
ἀντεμπίπλαιτ' ἄν· οὗ μεῖζον κακόν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ'
ἑνὸς ἐν οὐδὲν ἂν γίγνοιτο εἰς γενναίων καὶ δικαίων ἠθῶν κτῆσιν.* b

Ἀλλὰ γὰρ τοσούτων ἡμῖν καὶ μέχρι τούτου ἀποδεδειγμένων, σκεψώμεθα ὅπως τὸν τῆς παρ' Ἑβραίοις παιδείας τρόπον δι' ὧν εἰρήκαμεν ἀποδεξάμενος τὸν Ἑλληνικὸν παραιτεῖται, γράφων ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς Πολιτείας ὧδε·

49. *Ὡς μὲν πρὸς ὑμᾶς εἰρῆσθαι, (οὐ γάρ μου κατερεῖτε πρὸς* c
*τοὺς τῆς τραγῳδίας ποιητὰς καὶ τοὺς ἄλλους πάντας τοὺς μιμη-
τικούς,) λώβη ἔοικεν εἶναι πάντα τὰ τοιαῦτα τῆς τῶν ἀκουόντων
διανοίας, ὅσοι μὴ ἔχουσι φάρμακον, τὸ εἰδέναι αὐτὰ οἷα τυγχάνει* d
*ὄντα. Πῇ δή, ἔφη, διανοούμενος λέγεις; Ῥητέον, ἦν δ' ἐγώ,
καίτοι φιλία γέ τίς με καὶ αἰδὼς ἐκ παιδὸς ἔχουσα περὶ Ὁμήρου
ἀποκωλύει λέγειν. Ἔοικε γὰρ τῶν καλῶν ἁπάντων τούτων τῶν
τραγικῶν πρῶτος διδάσκαλός τε καὶ ἡγεμὼν γενέσθαι· ἀλλ' οὐ*

618 c 1 Plat. *Rep.* x. 595 B

d 6 τοῦ] τῆς I d 7 αὐτὴν φῂς Plat. 618 a 3 αὐτὴν] + τε Plat. αὑτὴν] αὐτὴν I a 5 δέ] τε IO a 6 τ' εἴη καὶ πάμφορος] om Schanz a 8 ἀντιπίπλαιτ' I b 1 γένοιτο IO b 2 τούτου] τοῖδε I c 1 εἰρήσθω Eus. codd c 2 ἅπαντας Plat. c 3 τῆς—αὐτὰ] om I d 2 δή] δέ I d 4 γὰρ] pr μὲν Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ γὰρ πρό γε τῆς ἀληθείας τιμητέος ἀνήρ, ἀλλ' ὃ λέγω ῥητέον
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

Εἶθ' ἑξῆς ἐπιλέγει·

Τῶν μὲν τοίνυν ἄλλων πέρι μὴ ἀπαιτῶμεν λόγον Ὅμηρον ἢ ἄλλον ὁντινοῦν τῶν ποιητῶν, ἐρωτῶντες, εἰ ἰατρικὸς ἦν τις αὐτῶν, ἀλλὰ μὴ μιμητὴς μόνον ἰατρικῶν λόγων, τίνας ὑγιεῖς ποιητής τις
p. 619 τῶν παλαιῶν ἢ τῶν νέων λέγεται πεποιηκέναι, ὥσπερ Ἀσκληπιός, ἢ τίνας μαθητὰς ἰατρικῆς κατελίπετο, ὥσπερ ἐκεῖνος τοὺς ἐκγόνους· μηδ' αὖ περὶ τὰς ἄλλας τέχνας αὐτὸν ἐρωτῶμεν, ἀλλ' ἐῶμεν. Περὶ δὲ τῶν μεγίστων τε καὶ καλλίστων, ὧν ἐπιχειρεῖ λέγειν Ὅμηρος, πολέμων τε πέρι καὶ στρατηγιῶν καὶ διοικήσεων πόλεων, καὶ παιδείας πέρι ἀνθρώπων, δίκαιόν που ἐρωτᾶν αὐτὸν πυνθανομένους, Ὦ φίλε Ὅμηρε, εἴπερ μὴ τρίτος ἀπὸ τῆς ἀληθείας εἶ ἀρετῆς πέρι εἰδώλου δημιουργός, ὃν δὴ μιμητὴν ὡρισάμεθα, ἀλλὰ καὶ δεύτερος, καὶ οἷός τε ἦσθα γινώσκειν ποῖα ἐπιτηδεύματα
b βελτίους ἢ χείρους ἀνθρώπους ποιεῖ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, λέγε ἡμῖν, τίς τῶν πόλεων διὰ σὲ βέλτιον ᾤκησεν, ὥσπερ διὰ Λυκοῦργον Λακεδαίμων, καὶ δι' ἄλλους πολλοὺς πολλαὶ μεγάλαι τε καὶ σμικραί. Σὲ δὲ τίς αἰτιᾶται πόλις ἀγαθὸν νομοθέτην γεγονέναι, καὶ σφᾶς ὠφεληκέναι; Χαρώνδαν μὲν γὰρ Ἰταλία καὶ Σικελία, καὶ ἡμεῖς Σόλωνα· σὲ δὲ τίς; Ἕξει τινὰ εἰπεῖν; Οὐκ οἴομαι, ἔφη ὁ Γλαύκων. Οὔκουν λέγεταί γε, οὐδ' ὑπ' αὐτῶν Ὁμηριδῶν.
c Ἀλλὰ δὴ τίς πόλεμος ἐπὶ Ὁμήρου ὑπ' ἐκείνου ἄρχοντος ἢ συμβουλεύοντος εὖ πολεμηθεὶς μνημονεύεται; Οὐδείς. Ἀλλ' οἷα δὴ εἰς τὰ ἔργα σοφοῦ ἀνδρὸς πολλαὶ ἐπίνοιαι καὶ εὐμήχανοι

---

d 9 Plat. *Rep.* x. 599 B

---

d 9 ἀπαιτῶν μὲν I   ἢ ἄλλον ὁντινοῦν] Plat., μηδὲ ἄλλον τιν' οὖν I, μὴ δ' ἄλλον τιν' οὖν O   d 10 τις] om IO   d 11 μόνον] om I   λόγων] + μόνων I   ποιητής τις τῶν παλ.] παλαιός τις τῶν ποιητῶν ποιητὴς O
619 a 2 ἐγγόνους IO   a 3 αὐτοὺς Plat.   a 4 τῶν] IO, ὧν Plat.   ὧν] om Plat.   a 8 εἶ] εἰ I   δὴ] + καὶ I   b 1 ποιεῖ χείρους ἀνθρώπους I   b 4 νομοθέτην ἀγαθὸν Plat.   b 6 οἶμαι Plat.   c 3 εἰς] om Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

εἰς τέχνας ἤ τινας ἄλλας πράξεις λέγονται, ὥσπερ αὖ Θάλεω τε
πέρι τοῦ Μιλησίου, καὶ Ἀναχάρσιδος τοῦ Σκύθου; Οὐδαμῶς
τοιοῦτον οὐδέν. Ἀλλὰ δή, εἰ μὴ δημοσίᾳ, ἰδίᾳ τισὶν ἡγεμὼν
παιδείας αὐτὸς ζῶν λέγεται Ὅμηρος γενέσθαι, οἳ ἐκεῖνον ἠγάπων
ἐπὶ συνουσίᾳ καὶ τοῖς ὕστερον ὁδόν τινα παρέδοσαν βίου Ὁμηρικήν,
ὥσπερ Πυθαγόρας αὐτός τε διαφερόντως ἐπὶ τούτῳ ἠγαπήθη, καὶ
οἱ ὕστεροι ἔτι καὶ νῦν Πυθαγόρειον τρόπον ἐπονομάζοντες τοῦ
βίου διαφανεῖς πῃ δοκοῦσιν εἶναι ἐν τοῖς ἄλλοις. Οὐδ' αὖ, ἔφη, d
τοιοῦτον οὐδὲν λέγεται. Ὁ γὰρ Κρεώφυλος, ὦ Σώκρατες, ὁ τοῦ
Ὁμήρου ἑταῖρος, τοῦ ὀνόματος ἂν γελοιότερος ἔτι πρὸς παιδείαν
φανείη, εἰ τὰ λεγόμενα περὶ Ὁμήρου ἀληθῆ ἐστι. Λέγεται γάρ
που ὡς πολλὴ ἀμέλεια περὶ αὐτὸν ἦν ἐπ' αὐτοῦ ἐκείνου, ὅτε ἔζη.
Λέγεται γὰρ οὖν, ἦν δ' ἐγώ. Ἀλλ' οἴει, ὦ Γλαύκων, εἰ τῷ ὄντι
οἷός τ' ἦν παιδεύειν ἀνθρώπους καὶ βελτίους ἀπεργάζεσθαι Ὅμη-
ρος, ἅτε περὶ τούτων οὐ μιμεῖσθαι ἀλλὰ γινώσκειν δυνάμενος, οὐκ
ἄρ' ἂν πολλοὺς ἑταίρους ἐποιήσατο, καὶ ἐτιμᾶτο καὶ ἠγαπᾶτο ὑπ' p. 620
αὐτῶν; Ἀλλὰ Πρωταγόρας μὲν ἄρα ὁ Ἀβδηρίτης, καὶ Πρόδικος
ὁ Κεῖος καὶ ἄλλοι πάμπολλοι δύνανται τοῖς ἐφ' ἑαυτῶν παρ-
ιστάναι ἰδίᾳ συγγιγνόμενοι, ὡς οὔτε οἰκίαν οὔτε πόλιν τὴν αὑτῶν
διοικεῖν οἷοί τ' ἔσονται, ἐὰν μὴ σφεῖς αὐτῶν τῆς παιδείας ἐπιστα-
τήσωσι, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ σοφίᾳ οὕτω σφόδρα φιλοῦνται, ὥστε
μόνον οὐκ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρουσιν αὐτοὺς οἱ ἑταῖροι.
Ὅμηρον δ' ἄρα οἱ ἐπ' ἐκείνου, εἴπερ οἷός τ' ἦν πρὸς ἀρετὴν ὀνίναι b
ἀνθρώπους, ἢ Ἡσίοδον ῥαψῳδεῖν ἂν περιιόντας εἴων, καὶ οὐχὶ
μᾶλλον ἂν αὐτῶν ἀντείχοντο ἢ τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἠνάγκαζον παρὰ
σφίσιν οἴκοι εἶναι, ἢ εἰ μὴ ἔπειθον, αὐτοὶ ἂν ἐπαιδαγώγουν, ὅπῃ
ᾖεσαν, ἕως ἱκανῶς παιδείας μεταλάβοιεν; Παντάπασιν, ἔφη,

c 4 Θάλεω] Θαλὸς ἔω I c 5 τοῦ 1°—Σκύθου] sup ras I c 6 οὐθέν IO c 8 ὑστέροις Plat. Ὁμηρικήν] + ἄν IO c 9 τούτων IO d 2 ὁ 2°] pr ἴσως Plat. d 3 ἔτι γελοιότερος ἂν O d 4 ἐστι] om Plat. d 5 που] om Plat. πολλὴ] + τις Plat. 620 a 2 Ἀβδειρίτης O a 3 ὁ Κεῖος] οἰκεῖος I, ὁ Κῖος O παρεστάναι IO a 4 αὐτῶν IO a 5 οἰκεῖν IO ἐπιστατήσωσι τῆς παιδείας Plat. b 1 ὀνίναι] Eus. edd et (ὀνεῖναι D) codd, ὀνινάναι Ast, 'Cum uno ms. Platonis leg. ὀνῆναι' (Gaisf.) b 3 ἀντείχοντο αὐτῶν O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρατες, ἀληθῆ λέγειν. Οὐκοῦν τιθῶμεν ἀπὸ Ὁμήρου ἀρξάμενοι, πάντας τοὺς ποιητικοὺς μιμητὰς εἰδώλων ἀρετῆς εἶναι καὶ τῶν ἄλλων περὶ ὧν ποιοῦσι, τῆς δὲ ἀληθείας οὐχ ἅπτεσθαι; ἀλλ' ὥσπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ὁ ζωγράφος σκυτο-
c τόμον ποιήσει δοκοῦντα εἶναι, αὐτός τε οὐκ ἐπαΐων περὶ σκυτοτομίας, καὶ τοῖς μὴ ἐπαΐουσιν, ἐκ τῶν χρωμάτων δὲ καὶ σχημάτων θεωροῦσι; Πάνυ μὲν οὖν. Οὕτω δή, οἶμαι, καὶ τὸν ποιητικὸν φήσομεν χρώματα ἄττα ἑκάστῳ τῶν τεχνῶν τοῖς ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἐπιχρωματίζειν, αὐτὸν οὐκ ἐπαΐοντα, ἀλλ' ἢ μιμεῖσθαι, ὥστε ἑτέροις τοιούτοις ἐκ τῶν λόγων θεωροῦσι δοκεῖν, ἐάν τε περὶ σκυτοτομίας τι λέγῃ ἐν μέτρῳ καὶ ῥυθμῷ καὶ ἁρμονίᾳ, πάνυ εὖ δοκεῖν λέγεσθαι· ἐάν τε περὶ στρατηγίας, ἐάν τε περὶ ἄλλου
d ὁτουοῦν. Οὕτω φύσει αὐτὰ ταῦτα μεγάλην τινὰ κήλησιν ἔχειν· ἐπεὶ γυμνωθέντα γε τῶν τῆς μουσικῆς χρωμάτων τὰ τῶν ποιητῶν, αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν λεγόμενα, οἶμαί σε εἰδέναι οἷα φαίνεται. Τεθέασαι γάρ, ἢ οὔ; Ἔγωγ', ἔφη.

Καὶ τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, εὖ μοι ἔχειν δοκεῖ βραχέα ἄττα τῶν Πλάτωνος διελθεῖν, δι' ὧν λογικώτερον τὸν περὶ Θεοῦ καὶ προνοίας συνίστησι λόγον τοῖς Ἑβραίων κἂν τούτῳ παριστάμενος δόγμασι. Πρῶτα δὲ θεασώμεθα ὅπως τὰς δόξας τῶν ἀθέων ἐκτίθησι.

p. 621 50. Λέγουσί πού τινες, ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγματα γιγνόμενα καὶ γενόμενα καὶ γενησόμενα τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ τέχνῃ, τὰ δὲ διὰ τύχην.

Οὐκοῦν καλῶς;

Εἰκός γέ τοί που σοφοὺς ἄνδρας ὀρθῶς λέγειν. Ἑπόμενοί

621 a 1 Plat. *Legg.* x. 888 E

b 7 ἀρξαμένους Plat. c 2 δὲ] τε I c 4 ἄττα] Plat., διττὰ IO Vig. c 7 τι] IO, τις Plat. d 2 ἐπεὶ γυμν.] ἐπιγυμνωθέντα I χρημάτων I d 3 λεγόμενα] pr τὰ IO d 4 ἢ οὔ] IO, που Plat. ἔγωγε O d 8 τούτῳ] οὕτω I 621 a 2 γενόμενα] γινόμενα (sic) I τέχνῃ] τύχῃ Plat. (v. l.) a 3 τέχνην IO Plat.

γε μὴν αὐτοῖς σκεψώμεθα τοὺς ἐκεῖθεν, τί ποτε καὶ τυγχάνουσι **b** ΠΛΑΤΩΝΟΣ
διανοούμενοι.

Πάντως.

Ἔοικε, φασί, τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλλιστα ἀπεργάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα τέχνην, ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσαν τὴν τῶν μεγάλων καὶ πρώτων γένεσιν ἔργων πλάττειν καὶ τεκταίνεσθαι πάντα τὰ σμικρότατα, ἃ δὴ τεχνικὰ πάντες προσαγορεύομεν.

Πῶς λέγεις;

*Ὧδ' ἔτι σαφέστερον ἐρῶ. Πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα
φύσει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί, τέχνῃ δὲ οὐδὲν τούτων. Καὶ
τὰ μετὰ ταῦτα αὖ σώματα, γῆς τε καὶ ἡλίου καὶ σελήνης ἄστρων* **c**
*τε πέρι, διὰ τούτων γεγονέναι παντελῶς ὄντων ἀψύχων· τύχῃ δὲ
φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως ἕκαστα ἑκάστων, ᾗ συμπέπτωκεν,
ἁρμόττοντα οἰκείως πως, θερμὰ ψυχροῖς, ἢ ξηρὰ πρὸς ὑγρά, καὶ
μαλακὰ πρὸς σκληρά, καὶ πάντα ὁπόσα τῇ τῶν ἐναντίων κράσει
κατὰ τύχην ἐξ ἀνάγκης συνεκεράσθη, ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα οὕτως
γεγεννηκέναι τόν τε οὐρανὸν ὅλον καὶ πάντα ὁπόσα κατ' οὐρανόν,
καὶ ζῷα αὖ καὶ φυτὰ ξύμπαντα, ὡρῶν πασῶν ἐκ τούτων γενομένων,* **d**
*οὐ διὰ νοῦν, φασίν, οὐδὲ διά τινα θεὸν οὐδὲ διὰ τέχνην, ἀλλὰ ὃ
λέγομεν, φύσει καὶ τύχῃ. Τέχνην δὲ ὕστερον ἐκ τούτων ὑστέραν
γενομένην, αὐτὴν θνητὴν ἐκ θνητῶν, ὕστερα γεγεννηκέναι παιδιάς
τινας, ἀληθείας οὐ σφόδρα μετεχούσας, ἀλλὰ εἴδωλ' ἄττα ξυγγενῆ
ἑαυτῶν, οἷ' ἡ γραφικὴ γεννᾷ καὶ μουσικὴ καὶ ὅσαι ταύταις εἰσὶ
συνέριθοι τέχναι. Αἳ δέ τι καὶ σπουδαῖον ἄρα γεννῶσι τῶν
τεχνῶν, εἶναι ταύτας, ὁπόσαι τῇ φύσει ἐκοίνωσαν τὴν αὐτῶν
δύναμιν, οἷον αὖ ἰατρικὴ καὶ γεωργικὴ καὶ γυμναστική. Καὶ δὴ
καὶ τὴν πολιτικὴν σμικρόν τι μέρος εἶναί φασι κοινωνοῦν φύσει,* **p. 622**

---

b 1 *τοὺς ἐκεῖθεν*] om IO **b** 4 *φησί* I **b** 7 *σμικρότατα*] Eus. codd, *σμικρότερα* Plat. **b** 10 *ὧδέ τι* IO, *ὧδέ πῃ* Vig. **c** 1 *μεταῦτα* I **c** 3 *ἕκαστα*] om IO **c** 6 *ταύτῃ*] *ταῦτα* I **c** 7 *γεγενηκέναι* I *ὁπόσα*] + *ἂν* IO **d** 4 *αὐτὴν*] om IO *ὕστερον* O *γεγενηκέναι* IO **d** 6 *οἷ' ἡ*] *οἷα* IO **d** 7 *δέ*] *δ' εἰ* IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

τέχνῃ δὲ τὸ πολύ. Οὕτω δὲ καὶ τὴν νομοθεσίαν πᾶσαν οὐ φύσει, τέχνῃ δέ, ἧς οὐκ ἀληθεῖς εἶναι τὰς θέσεις.

Πῶς λέγεις;

Θεούς, ὦ μακάριε, πρῶτον εἶναί φασιν οὗτοι τέχνῃ, οὐ φύσει ἀλλά τισι νόμοις, καὶ τούτους ἄλλους ἄλλῃ, ὅπῃ ἕκαστοι ἑαυτοῖς συνωμολόγησαν νομοθετούμενοι. Καὶ δὴ καὶ τὰ καλὰ φύσει μὲν ἄλλα εἶναι, νόμῳ δὲ ἕτερα. Τὰ δὲ δὴ δίκαια οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν φύσει, ἀλλ' ἀμφισβητοῦντας διατελεῖν ἀλλήλοις, καὶ μετατιθε-
b *μένους ἀεὶ ταῦτα· ἃ δ' ἂν μεταθῶνται, καὶ ὅταν, τότε κύρια ἕκαστα εἶναι, γιγνόμενα τέχνῃ καὶ νόμοις, ἀλλ' οὐ δή τινι φύσει. Ταῦτ' ἐστίν, ὦ φίλοι, ἅπαντα ἀνδρῶν σοφῶν παρὰ νέοις ἀνθρώποις, ἰδιωτῶν τε καὶ ποιητῶν, φασκόντων εἶναι τὸ δικαιότατον, ὅ τί τις ἂν νικᾷ βιαζόμενος. Ὅθεν ἀσέβειαί τε ἀνθρώποις ἐμπίπτουσι νέοις, ὡς οὐκ ὄντων θεῶν οἵους ὁ νόμος προστάττει διανοεῖσθαι δεῖν, στάσεις τε διὰ ταῦτα, ἑλκόντων πρὸς τὸν κατὰ φύσιν ὀρθὸν βίον, ὅς ἐστι τῇ ἀληθείᾳ κρατοῦντα ζῆν τῶν ἄλλων καὶ μὴ δουλεύοντα ἑτέροισι κατὰ νόμον.*

Οἷον διελήλυθας, ὦ ξένε, λόγον, καὶ ὅσην λώβην ἀνθρώπων
c *νέων δημοσίᾳ πόλεσί τε καὶ ἰδίοις οἴκοις.*

Καὶ μεθ' ἕτερά φησιν·

Ἀλλὰ δὴ λέγε μοι πάλιν, Κλεινία, καὶ σύ, κοινωνὸν γὰρ δεῖ σε εἶναι τῶν λόγων· κινδυνεύει γὰρ ὁ λέγων ταῦτα πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα πρῶτα τῶν πάντων ἡγεῖσθαι εἶναι, καὶ τὴν φύσιν ὀνομάζειν ταῦτα αὐτά, ψυχὴν δὲ ἐκ τούτων ὕστερον. Ἔοικε δὲ οὐ κινδυνεύειν, ἀλλὰ ὄντως σημαίνειν ταῦτα ἡμῖν τῷ λόγῳ.

Πάνυ μὲν οὖν.

---

622 c 3 Plat. *Legg.* x. 891 B

---

622 a 2 *τὸ*] om IO *δὲ*] om IO **a 5** *εἶναι πρῶτόν* Plat. **a 6** *ἑαυτοῖς*] *ἑκάστοις* Plat. (cod Ωmg), *ἕκαστοι* Bekker **a 8** *δὴ*] om O **b 2** *νόμοις*] pr *τοῖς* Plat. **b 4** *τε*] om I **b 5** *ἐμπίπτουσιν ἀνθρώποις* I **b 7** *βίον ὀρθόν* I **c 3** *ἀλλὰ*] + *γε* IO *πάλιν λέγε μοι* IO **c 5** *ἡγεῖσθαι τῶν πάντων* Plat. **c 6** *ὀνομάζων* I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ἆρ᾽ οὖν πρὸς Διὸς οἷον πηγήν τινα ἀνοήτου δόξης ἀνευρήκαμεν ἀνθρώπων, ὁπόσοι πώποτε τῶν περὶ φύσεως ἐφήψαντο ζητημάτων; d Σκόπει πάντα λόγον ἐξετάζων· οὐ γὰρ δὴ σμικρόν γε τὸ διαφέρον, εἰ φανεῖεν οἱ λόγων ἁπτόμενοι ἀσεβῶν ἄλλοις τε ἐξάρχοντες μηδὲ εὖ τοῖς λόγοις ἀλλ᾽ ἐξημαρτημένως χρώμενοι. Δοκεῖ τοίνυν μοι ταῦτα οὕτως ἔχειν.

Εὖ λέγεις· ἀλλ᾽ ὅπῃ δή, πειρῶ φράζειν.

Ἔοικε τοίνυν ἀηθεστέρων ἁπτέον εἶναι λόγων.

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει·

Ψυχήν, ὦ ἑταῖρε, ἠγνοηκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὀλίγου ξύμπαντες οἷόν τε ὂν τυγχάνει καὶ δύναμιν ἣν ἔχει, τῶν τε ἄλλων αὐτῆς πέρι καὶ δὴ καὶ γενέσεως, ὡς ἐν πρώτοις ἐστὶ σωμάτων ἔμπροσθεν p. 623 πάντων γενομένη, καὶ μεταβολῆς τε αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἁπάσης ἄρχει παντὸς μᾶλλον. Εἰ δ᾽ ἐστὶ ταῦτα οὕτως, ἆρ᾽ οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγγενῆ πρότερα ἂν εἴη γεγονότα τῶν σώματι προσηκόντων, οὔσης γε αὐτῆς πρεσβυτέρας ἢ σώματος;

Ἀνάγκη.

Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἴη· καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις τέχνης ἂν γίγνοιτο, ὄντα ἐν πρώτοις, τὰ δὲ φύσει καὶ φύσις, ἣν οὐκ ὀρθῶς αὐτοὶ ἐπονομά- b ζουσι, τούτου ὕστερα, καὶ ἀρχόμενα ἂν ἐκ τέχνης εἴη καὶ νοῦ.

Πῶς οὐκ ὀρθῶς;

Φύσιν βούλονται λέγειν γένεσιν τὴν περὶ τὰ πρῶτα. Εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ, ψυχὴ δ᾽ ἐν πρώτοις γεγενημένη, σχεδὸν ὀρθότατα λέγοιτ᾽ ἂν εἶναι διαφερόντως φύσει.

---

d 9 Plat. *Legg.* x. 892 A

---

d 3 ἄλλως IO d 5 ταῦτα] pr οὐ IO d 6 δή] IO, om Plat. d 7 εἶναι] om IO 623 a 5 γε αὐτῆς] IO, ταύτης Plat. a 10 γίγνοιντο I b 1 αὐτοὶ] om Plat. b 2 τούτου] IO, αὐτὸ τοῦτο Plat. b 3 πῶς] pr καὶ O οὐκ ὀρθῶς] sequentibus coniungunt Bekker, Gaisf.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Ταῦτ᾽ ἔσθ᾽ οὕτως ἔχοντα, ἂν ψυχήν τις ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὖσαν σώματος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

Ἀληθέστατα λέγεις.

c 51. Ἄγε δή, θεὸν εἴ ποτε παρακλητέον ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γενόμενον· ἐπί γε ἀπόδειξιν τὴν αὐτῶν, ὡς εἰσί, σπουδῇ πάσῃ παρακεκλήσθων· ἐχόμενοι δὲ ὥς τινος ἀσφαλοῦς πείσματος d ἐπιβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. Καί μοι ἐλεγχομένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα, ἐρωτήσεσι τοιαῖσδε ἀσφαλέστατα ἀποκρίνεσθαι φαίνεται κατὰ τάδε. Ὦ ξένε, ὁπόταν φῇ τις, ἆρα ἕστηκε μὲν πάντα, κινεῖται δὲ οὐδέν; ἢ τούτῳ πᾶν τοὐναντίον; Ἢ τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖται, τὰ δὲ μένει; Τὰ μὲν κινεῖταί που, φήσω, τὰ δὲ μένει. Μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ τινὶ τά τε ἑστῶτα ἕστηκε, καὶ τὰ κινούμενα κινεῖται; Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ τὰ μέν γε ἐν μιᾷ ἕδρᾳ που τοῦτο ἂν δρῴη, τὰ δὲ ἐν πλείοσι. Τὰ τὴν τῶν ἑστώτων ἐν μέσῳ λαμβάνοντα δύναμιν λέγεις, φήσομεν, ἐν ἑνὶ κινεῖσθαι, καθάπερ ἡ τῶν ἑστάναι λεγομένων κύκλων στρέφεται περιφορά;

p. 624 Ναί.

Καὶ ἑξῆς ἐπιλέγει·

Ἔτι δὴ καὶ τῇδε εἴπωμεν, καὶ ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. Εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γενόμενα, καθάπερ οἱ πλεῖστοι τῶν τοιούτων τολμῶσι λέγειν, τίν᾽ ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη πρώτην κίνησιν γενέσθαι τῶν εἰρημένων;

Τὴν αὐτὴν ἑαυτὴν δήπου κινοῦσαν. Ὑπ᾽ ἄλλου γὰρ οὐ μή ποτε ἔμπροσθεν μεταπέσῃ, μηδεμιᾶς γε ἐν αὐτοῖς οὔσης ἔμπροσθεν μεταπτώσεως.

Ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πασῶν καὶ πρώτην ἔν τε ἑστῶσι γενο-

---

623 c 1 Plat. *Legg.* x. 893 B 624 a 3 ibid 895 A

---

c 1 εἴ ποτε] εἴποντε I c 2 ὡς] ὥστ᾽ IO ὡς εἰσί, τὴν αὐτῶν Plat. c 3 πάσῃ] παντάπασι IO d 1 ἐπεισβαίνωμεν IO Plat. d 3 κατὰ τάδε] κᾆτα δέ Plat. ἄρα O μὲν] om IO d 8 ἐνεστώτων O d 9 κινεῖσθαι] κεῖσθαι O 624 a 3 ἔτι δὴ] ἐπειδὴ IO εἴπομεν I a 4 οἱ] om IO a 7 αὐτὴν] om Plat. ἄλλης IO γὰρ] sup lin I a 8 γε] τ᾽ IO a 10 πάντων I πρώτην καὶ πασῶν O (την, sed σων legi nequeunt)

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

μένην καὶ ἐν κινουμένοις οὖσαν τὴν ἑαυτὴν κινοῦσαν φήσομεν
ἀναγκαίως εἶναι πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην μεταβολῶν πασῶν, b
τὴν δὲ ἀλλοιουμένην ὑφ' ἑτέρου, κινοῦσαν δὲ ἕτερα, δευτέραν.

Ἀληθέστατα λέγεις.

Ὁπότε δὴ τοίνυν ἐνταῦθά ἐσμεν τοῦ λόγου, τόδε ἀποκρινώμεθα.

Τὸ ποῖον;

Ἐὰν ἴδωμέν που ταύτην γενομένην ἐν τῷ γηΐνῳ ἢ ἐνύδρῳ ἢ πυροειδεῖ, κεχωρισμένῳ ἢ καὶ ξυμμιγεῖ, τί ποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος ἐνεῖναι;

Μῶν ἆρά με ἐρωτᾷς εἰ ζῆν αὐτὸ προσεροῦμεν, ὅταν αὐτὸ αὐτὸ κινῇ;

Ναί.

Ζῆν· πῶς γὰρ οὔ;

Τί δέ; ὅταν ψυχὴν ἔν τισιν ὁρῶμεν, μῶν ἄλλο ἢ ταὐτὸν τούτῳ c
ζῆν ὁμολογητέον;

Οὐκ ἄλλο.

Ἔχε δὴ πρὸς Διός· ἆρ' οὐκ ἂν ἐθέλοις περὶ ἕκαστον τρία νοεῖν;

Πῶς λέγεις;

Ἓν μὲν τὴν οὐσίαν, ἓν δὲ τῆς οὐσίας τὸν λόγον, ἓν δὲ τὸ ὄνομα· καὶ δὴ καὶ ἐρωτήσεις εἶναι περὶ τὸ ὂν ἅπαν δύο.

Πῶς δύο;

Τοτὲ μὲν ἡμῶν ἕκαστον τοὔνομα προτεινόμενον αὐτὸ τὸν λόγον
ἀπαιτεῖν, τοτὲ δὲ τὸν λόγον αὐτὸν προτεινόμενον ἐρωτᾶν αὖ
τοὔνομα. Ἆρά γε τὸ τοιόνδε αὖ βουλόμεθα νῦν λέγειν; d

Τὸ ποῖον;

Ἔστι που δίχα διαιρούμενον ἐν ἄλλοισί τε καὶ ἐν ἀριθμῷ. Τούτῳ δὴ τῷ κατ' ἀριθμὸν ὄνομα μὲν ἄρτιον, λόγος δὲ ἀριθμὸς διαιρούμενος εἰς ἴσα δύο μέρη.

---

a 11 τὴν] + αὐτὴν O b 1 μεταβολὴν Plat. b 6 εἰδῶμέν O b 8 ἐνεῖναι] Eus. codd, εἶναι Plat. b 9 αὐτὸ] αὑτὸ I c 1 ὁπόταν Plat. c 6 τὸ] om Plat. c 7 τὸ ὂν] om I, τὸν O c 8 δύο] om IO c 9 ἕκαστον ἡμῶν O d 1 τὸ τοιόνδε] τοιοῦτόνδε I, τοιόνδε O λέγειν νῦν O d 3 διαιρούμενον] + εἰς ἴσα (δύο O) μέρη IO ἄλλοισί] Eus. codd, ἄλλοις Plat. d 5 εἰς] om IO μέρη δύο I Vig.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Ναί.

Τὸ τοιοῦτον φράζω. Μῶν οὖν οὐ ταὐτὸν ἑκατέρως προσαγορεύομεν, ἐάν τε τὸν λόγον ἐρωτώμενοι τοὔνομα ἀποδιδῶμεν, ἐάν τε τοὔνομα τὸν λόγον ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ, δίχα διαιρούμενον ἀριθμὸν προσαγορεύοντες, ταὐτὸν ὄν;

Παντάπασι μὲν οὖν.

p. 625 Ὧι δὴ ψυχὴ τοὔνομα, τίς τούτου λόγος; Ἔχομεν ἄλλον πλὴν τὸν νῦν δὴ ῥηθέντα, τὴν δυναμένην αὐτὴν ἑαυτὴν κινεῖν κίνησιν;

Τὸ ἑαυτὸ κινεῖν φῂς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν οὐσίαν, ἥνπερ τοὔνομα ὃ δὴ πάντες ψυχὴν προσαγορεύομεν;

Φημί γε. Εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, ἆρ' ἔτι ποθοῦμεν μὴ ἱκανῶς δεδεῖχθαι ψυχὴν ταὐτὸν ὂν καὶ τὴν πρώτην γένεσιν καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων καὶ γεγονότων καὶ ἐσομένων καὶ πάντων αὖ τῶν ἐναντίων τούτοις, ἐπειδή γε ἀνεφάνη μεταβολῆς τε καὶ κινήσεως ἁπάσης αἰτία ἅπασιν;

Οὔκ· ἀλλὰ ἱκανώτατα δέδεικται ψυχὴ τῶν πάντων πρεσβυτάτη,
b γενομένη γε ἀρχὴ κινήσεως.

Ἆρ' οὖν οὐχ ἡ δι' ἕτερον ἐν ἄλλῳ γιγνομένη κίνησις, αὐτὸ δὲ ἐν αὑτῷ μηδέποτε παρέχουσα κινεῖσθαι μηδέν, δευτέρα τε καὶ ὁπόσων ἀριθμῶν βούλοιτο ἄν τις ἀριθμεῖν αὐτὴν πολλοστὴν τοσούτων, σώματος οὖσα ὄντως ἀψύχου μεταβολή;

Ὀρθῶς.

Ὀρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε καὶ τελεώτατα εἰρηκότες ἂν ἦμεν ψυχὴν μὲν προτέραν γεγονέναι σώματος ἢ μή; σῶμα δὲ δεύτερόν τε καὶ ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης ἀρχόμενον κατὰ φύσιν;

Ἀληθέστατα μὲν οὖν.

c Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς πρόσθεν ὡς εἰ ψυχὴ

---

d 7 ἑκατέρω O   d 8 ἐάν bis] Eus. codd, ἄν bis Plat.   625 a 7 κίνησιν καὶ γένεσιν I   b 1 γενομένη] φανεῖσα v. l. in Plat.   b 5 μεταβολῆς IO   b 8 ἦμεν] εἴημεν I, εἶμεν v. l. in Plat.   ἢ μή;] Eus. codd, ἡμῖν Plat.   b 11 μὲν οὖν] γε μήν I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

φανείη πρεσβυτέρα σώματος οὖσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα ;

Πάνυ μὲν οὖν.

Τρόποι δὲ καὶ ἤθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι ἀληθεῖς ἐπιμέλειαί τε καὶ μνῆμαι πρότερα μήκους σωμάτων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ῥώμης εἴη γεγονότα ἄν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος.

Ἀνάγκη.

Ἆρ᾽ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ πάντων τῶν ἐναντίων, εἴπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν ; d

Πῶς γὰρ οὔ ;

Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ἅπασι τοῖς πάντῃ κινουμένοις μῶν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι ;

Τί μήν ;

Μίαν ἢ πλείους ; Πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ σφῷν ἀποκρινοῦμαι. Δυοῖν μέν γέ που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τἀναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι.

Σφόδρα ὀρθῶς εἴρηκας.

Εἶεν. ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ᾽ οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν ταῖς αὑτῆς κινήσεσιν, αἷς ὀνόματά ἐστι βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, βουλεύεσθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμένως, p. 626 χαίρουσαν, λυπουμένην, θαρροῦσαν, φοβουμένην, μισοῦσαν, στέργουσαν, καὶ πάσαις ὅσαι τούτων ξυγγενεῖς ἢ πρωτουργοὶ κινήσεις τὰς δευτερουργοὺς αὖ παραλαμβάνουσαι κινήσεις σωμάτων ἄγουσι πάντα εἰς αὔξησιν καὶ φθίσιν καὶ διάκρισιν καὶ σύγκρισιν καὶ τούτοις ἑπομένας θερμότητας, ψύξεις, βαρύτητας, κουφότητας, σκληρὸν καὶ μαλακόν, λευκὸν καὶ μέλαν, αὐστηρὸν καὶ γλυκύ, καὶ

---

c 5 δέ] δὴ I c 6 πρότερα] προτερεῖ IO c 10 ἆρ᾽] ἂν ἆρ᾽ O c 12 τῶν 1°] om O d 3 ψυχὴ I d 6 πλείους ἢ μίαν I d 7 δυεῖν O d 11 θάλασσαν O **626 a** 3 πᾶσαι O ἢ] om IO a 4 τὰς] om IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ b πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη, νοῦν μὲν προσλαμβάνουσα ἀεὶ θεὸν θεὸς οὖσα, ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα, ἀνοίᾳ δὲ ξυγγενομένη πάντα αὖ τἀναντία τούτοις ἀπεργάζεται. Τιθῶμεν ταῦτα οὕτως ἔχειν, ἢ ἔτι διστάζομεν εἰ ἑτέρως πως ἔχει;

Οὐδαμῶς.

Πότερον οὖν δὴ ψυχῆς γένος ἐγκρατὲς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης τῆς περιόδου γεγονέναι φῶμεν τὸ φρόνιμον καὶ ἀρετῆς πλῆρες ἢ τὸ μηδέτερα κεκτημένον; Βούλεσθε οὖν πρὸς ταῦτα ὧδε ἀποκρινώμεθα;

c Πῶς;

Εἰ μέν, ὦ θαυμάσιε, φῶμεν, ἡ ξύμπασα οὐρανοῦ ὁδὸς ἅμα καὶ φορὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων ἁπάντων νοῦ κινήσει καὶ περιφορᾷ καὶ λογισμοῖς ὁμοίαν φύσιν ἔχει καὶ ξυγγενῶς ἔρχεται, δῆλον ὡς τὴν ἀρίστην ψυχὴν φατέον ἐπιμελεῖσθαι τοῦ κόσμου παντός, καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν τοιαύτην ὁδὸν ἐκείνην.

Ὀρθῶς.

Εἰ δὲ μανικῶς τε καὶ ἀτάκτως ἔρχεται, τὴν κακήν.

Καὶ ταῦτα ὀρθότατα.

Τίνα οὖν δὴ νοῦ κίνησις φύσιν ἔχει; Τοῦτο ἤδη χαλεπόν, ὦ d φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰπεῖν ἐμφρόνως. Διὸ δὴ καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῖν δίκαιον τὰ νῦν προσλαμβάνειν.

Εὖ λέγεις.

Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας οἷον εἰς ἥλιον ἀποβλέποντες, νύκτα ἐν μεσημβρίᾳ ἐπαγόμενοι, ποιησώμεθα τὴν ἀπόκρισιν, ὡς νοῦν ποτε θνητοῖς ὄμμασιν ὀψόμενοί τε καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου βλέποντας ἀσφαλέστερον ὁρᾶν.

Πῶς λέγεις;

---

b 1 προσλαμβάνουσα] Eus. codd, προσλαβοῦσα Plat. θεὸν θεὸς οὖσα] θεῖον ὀρθῶς θεοῖς IO b 4 εἰ] om O ἔχειν O b 6 οὖν] om O γένος] pr τὸ IO b 8 οὖν] om I c 1 πῶς] om IO c 3 πάντων Eus. codd c 4 ἔχειν I c 9 ὀρθῶς Plat. c 10 κίνησις νοῦ O d 4 τοίνυν] νῦν IO ἐξεναντίως I εἰς] sup lin I d 6 θνητοῖς] ἤδη τοῖς IO d 7 βλέποντα I, βλέποντες O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ἧι προσέοικε κινήσει νοῦς, τῶν δέκα ἐκείνων κινήσεων τὴν εἰκόνα λάβωμεν· ἣν συναναμνησθεὶς ὑμῖν ἐγὼ κοινῇ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσομαι.

Κάλλιστα ἂν λέγοις.

Μεμνήμεθα τοίνυν τό γε τοσοῦτον τῶν τότε, ὅτι τῶν πάντων τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ μένειν ἔθεμεν.

Ναί.

Τῶν δ' αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἑνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, τὰ δ' ἐν p. 627
πλείοσι φερόμενα.

Ἔστι ταῦτα.

Τούτοιν δὴ τοῖν κινήσεοιν τὴν ἐν ἑνὶ φερομένην ἀεὶ περί γέ τι μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι, τῶν ἐντόρνων οὖσαν μίμημά τι κύκλων, εἶναί τε αὐτὴν τῇ τοῦ νοῦ περιόδῳ πάντως ὡς δυνατὸν οἰκειοτάτην τε καὶ ὁμοίαν.

Πῶς λέγεις;

Τὸ κατὰ ταὐτὰ δήπου καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ ἕνα λόγον καὶ τάξιν μίαν ἄμφω κινεῖσθαι λέγοντες νοῦν τήν τε ἐν ἑνὶ φερομένην κίνησιν, σφαίρας ἐντόρνου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ ἄν ποτε φανεῖμεν φαῦλοι b
δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκόνων.

Ὀρθότατα λέγεις.

Οὐκοῦν αὕτη γε ἡ μηδέποτε ὡσαύτως μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ μηδὲ ἐν ταὐτῷ μηδὲ περὶ ταὐτὰ μηδὲ πρὸς ταὐτὰ μηδ' ἐν ἑνὶ φερομένη μηδ' ἐν κόσμῳ μηδ' ἐν τάξει μηδὲ ἔν τινι λόγῳ κίνησις ἀνοίας ἂν ἁπάσης εἴη ξυγγενής;

Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα.

Τὰ νῦν δὴ χαλεπὸν οὐδὲν ἔτι διαρρήδην εἰπεῖν, ὡς ἐπειδὴ ψυχὴ

d 9 νοῦς] pr ὁ O d 13 τό] τοῦτό IO τότε] + ἔτι Plat. τὰ—κινεῖσθαι] om I 627 a 1 ἑνὶ] τινι O a 3 ταύτῃ IO a 4 ταύταιν δὴ ταῖν Vig. ἐν] om O a 5 ἐντόρνων—τι] ἐντόρνῳ μιμήματι IO οὖσαν] Plat., Vig., οὐσῶν I, om O a 11 νοῦν] ουν (sic) O ἐν ἑνὶ φερ.] ἐμφερομένην IO b 1 ἀπεικασμένην I φανείημεν IO b 4 αὖ ἥ γε Plat. b 5 ταὐτὰ 2°] τὰ αὐτὰ I, ταῦτα O b 7 ἁπάσης εἴη] αὖ πάσης εἴη I, εἴη πάσης αὖ O b 9 Τὰ νῦν] Eus. codd, Νῦν Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ μέν ἐστιν ἡ περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν δὲ οὐρανοῦ περιφορὰν ἐξ
c ἀνάγκης περιάγειν φατέον ἐπιμελουμένην καὶ κοσμοῦσαν ἤτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν ἢ τὴν ἐναντίαν.

Ὦ ξένε, ἀλλὰ ἔκ γε τῶν νῦν εἰρημένων οὐδ᾽ ὅσιον ἄλλως λέγειν ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχουσαν ψυχὴν μίαν ἢ πλείους περιάγειν αὐτά.

Κάλλιστα, ὦ Κλεινία, ὑπήκουσας τοῖς λόγοις. Τόδε δὲ προσυπάκουσον ἔτι.

Τὸ ποῖον;

Ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα εἴπερ ψυχὴ περιάγει πάντα, ἆρ᾽ οὐ καὶ ἓν ἕκαστον;

Τί μήν;

Περὶ ἑνὸς δὴ ποιησώμεθα λόγους, οἳ καὶ ἐπὶ πάντα ἁρμόττοντες
d ἡμῖν ἄστρα φανοῦνται.

Τίνος;

Ἡλίου πᾶς ἄνθρωπος σῶμα μὲν ὁρᾷ, ψυχὴν δὲ οὐδείς· οὐδὲ γὰρ ἄλλου σώματος οὐδενὸς οὔτε ζῶντος οὔτε ἀποθανόντος τῶν ζώων· ἀλλὰ ἐλπὶς πολλὴ τὸ παράπαν τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀναίσθητον πάσαις ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσι περιπεφυκέναι, νοητὸν δὲ εἶναι μόνον· νῷ δὴ καὶ νοήματι λάβωμεν αὐτοῦ πέρι τὸ τοιόνδε.

Ποῖον;

Ἥλιον εἰ περιάγει ψυχή, τριῶν αὐτὴν ἓν λέγοντες δρᾶν σχεδὸν οὐκ ἀποτευξόμεθα.

Τίνων;

p. 628 Ὡς ἢ ἐνοῦσα ἐντὸς τῷ περιφερεῖ τούτῳ φαινομένῳ σώματι πάντῃ διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἡ παρ᾽ ἡμῖν ψυχὴ πάντῃ περιφέρει· ἤ ποθεν ἔξωθεν σῶμα αὑτῇ πορισαμένη πυρὸς ἤ τινος ἀέρος, ὥς λόγος ἐστί τινων, ὠθεῖ βίᾳ σώματι σῶμα·

c 3 γε] τε IO c 4 λέγειν] ἔχειν I παράγειν IO c 12 ποιησόμεθα O ἡμῖν ἄστρα ἁρμόττοντες Plat. d 4 ἀποθνήσκοντος Plat. τῶν] om O ζώων] + οὐδενός IO d 7 εἶναι om I νῷ] ῷ IO, + μόνῳ Plat. διανοήματι Plat. d 9 εἰ περιάγει] Eus. codd, εἴπερ ἄγει Plat. 628 a 1 ἢ] ἡ I ἐντὸς ἐνοῦσα O

ἢ τρίτον αὐτὴ ψιλὴ σώματος οὖσα ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας τινὰς ὑπερβαλλούσας θαύματι ποδηγεῖ. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ναί.

Τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἕν γέ τι δρῶσαν ψυχὴν πάντα διάγειν.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων εἴρηται τῷ b φιλοσόφῳ. Καὶ ἐν τῷ Φιλήβῳ δὲ ἐπάκουσον ὅπως τὴν αὐτὴν κατασκευάζει διάνοιαν.

Πάντες γὰρ συμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ὄντως ἑαυτοὺς σεμνύνοντες, ὡς νοῦς ἐστι βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ τε καὶ γῆς. Καὶ ἴσως εὖ λέγουσι· διὰ μακροτέρων δ', εἰ βούλει, τὴν σκέψιν αὐτοῦ τοῦ γένους ποιησώμεθα.

Λέγ' ὅπως βούλει, μηδὲν μῆκος ὑπολογιζόμενος ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ὡς οὐκ ἀπεχθησόμενος.

Καλῶς εἶπας. Ἀρξώμεθα δέ πως ὧδε ἐπανερωτῶντες.

Πῶς;

Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ξύμπαντα καὶ τόδε τὸ καλούμενον c ὅλον ἐπιτροπεύειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῇ δύναμιν, καὶ τὸ ὅπῃ ἔτυχεν, ἢ τἀναντία, καθάπερ οἱ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησίν τινα θαυμαστὴν συντάττουσαν διακυβερνᾶν;

Οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὦ θαυμάσιε Σώκρατες· ὃ μὲν γὰρ δὴ σὺ λέγεις, οὐδ' ὅσιον εἶναί μοι φαίνεται· τὸ δὲ νοῦν πάντα διακοσμεῖν αὐτὰ φάναι καὶ τῆς ὄψεως τοῦ κόσμου καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων καὶ πάσης τῆς περιφορᾶς ἄξιον, καὶ οὐκ ἄλλως ἔγωγ' d ἄν ποτε περὶ αὐτῶν εἴποιμι, οὐδ' ἂν δοξάσαιμι.

Βούλει δῆτά τι καὶ ἡμεῖς τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογουμένοις ξυμφή-

---

628 b 4 Plat. *Phileb.* 28 C

---

b 3 τὴν αὐτὴν] om I b 4 συμφωνοῦμεν O ἑαυτοὺς ὄντως Plat. b 6 μικροτέρων O b 8 ἡμῖν ὑπολογιζόμενος O Plat. b 11 πῶς] om O c 1 τὰ] om O c 3 τὸ] om O ἡμῶν οἱ πρόσθεν O c 5 ὃ μὲν] ὅπερ O δὴ σὺ] Eus. codd, σὺ νῦν Plat. c 7 καὶ ἡλίου] om IO d 1 ἀστέρων Plat. d 2 δοξάσαιμι] Plat., δόξαιμι Eus. codd d 3 δῆτά τι] δή τι I, δὴ O ὁμολογουμένοις] Steph., Stallbaum, ὁμολογούμενον I Plat. vulg, ὁμολογοῦμεν ἂν O ξυμφήσομεν I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ σωμεν, ὡς ταῦθ' οὕτως ἔχει; Καὶ μὴ μόνον οἰώμεθα δεῖν τὰ ἀλλότρια ἄνευ κινδύνου λέγειν, ἀλλὰ καὶ συγκινδυνεύωμεν καὶ μετέχωμεν τοῦ ψόγου, ὅταν ἀνὴρ δεινὸς φῇ ταῦτα μὴ οὕτως ἀλλ' ἀτάκτως ἔχειν;

Πῶς γὰρ οὐκ ἂν βουλοίμην;

Ἴθι δή, τὸν ἐπιόντα περὶ τούτων λόγον νῦν ἡμῖν ἄθρει.

Λέγε μόνον.

Τὰ περὶ τὴν τῶν σωμάτων φύσιν ἁπάντων τῶν ζώων, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, καθορῶμέν που, καὶ γῆν, καθάπερ οἱ χειμαζόμενοί φασιν, ἐνόντα ἐν τῇ συστάσει;

Καὶ μάλα· χειμαζόμεθα γὰρ ὄντως ὑπ' ἀπορίας ἐν τοῖς νῦν λόγοις.

p. 629 Φέρε δὴ περὶ ἑκάστου τῶν παρ' ἡμῖν λάβε τὸ τοιόνδε.

Ποῖον;

Ὅτι σμικρόν τε τούτων ἕκαστον παρ' ἡμῖν ἔνεστι καὶ φαῦλον καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εἰλικρινὲς ὂν καὶ τὴν δύναμιν οὐκ ἀξίαν τῆς φύσεως ἔχον. Ἐν ἑνὶ δὲ λαβὼν περὶ πάντων νόει ταὐτόν· οἷον πῦρ ἔστι μέν που παρ' ἡμῖν, ἔστι δ' ἐν τῷ παντί.

Τί μήν;

Οὐκοῦν σμικρὸν μέν τι τὸ παρ' ἡμῖν καὶ ἀσθενὲς καὶ φαῦλον, τὸ δ' ἐν τῷ παντὶ πλήθει τε θαυμαστὸν καὶ κάλλει καὶ πάσῃ δυνάμει τῇ περὶ τὸ πῦρ οὔσῃ;

Καὶ μάλα ἀληθὲς ὃ λέγεις.

Τί δέ; Τρέφεται καὶ γίγνεται ἐκ τούτου καὶ ἄρχεται τὸ τοῦ b παντὸς πῦρ ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν πυρός, ἢ τοὐναντίον ὑπ' ἐκείνου τό τ' ἐμὸν καὶ τὸ σὸν καὶ τὸ τῶν ἄλλων ζώων ἅπαντ' ἴσχει ταῦτα;

Τοῦτο μὲν οὐδ' ἀποκρίσεως ἄξιον ἐρωτᾷς.

Ὀρθῶς· ταὐτὰ γὰρ ἐρεῖς, οἶμαι, περί τε τῆς ἐν τοῖς ζώοις γῆς

---

d 5 συγκινδυνεύσωμεν IO d 9 νῦν ἡμῖν λόγον Plat. d 10 λέγε μόνον] λεγόμενον O d 13 ἐνόντα] ἐν ὄντα IO ἐν] om I τῇ] om O
629 a 1 τὸ] om O a 6 που] om IO a 8 μέν τι] μέντοι I, τι O καὶ 1°] om O a 9 τε] μὲν O a 10 τὸ πῦρ οὔσῃ] τοῦ πυρὸς ᾖ O a 11 ὃ] om O a 12 δέ] IO, δαί Plat. b 4 ταῦτα Eus. codd

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

τῆς ἐνθάδε καὶ τῆς ἐν τῷ παντί· καὶ τῶν ἄλλων δὴ ὅσων ἠρώτησα ὀλίγον ἔμπροσθεν, οὕτως ἀποκρινεῖ.

Τίς γὰρ ἀποκρινόμενος ἄλλως ὑγιαίνων ἄν ποτε φανείη;

Σχεδὸν οὐδ' ὁστισοῦν· ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο ἑξῆς ἕπου. Πάντα γὰρ ταῦτα ἡμεῖς τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἆρ' οὐκ εἰς ἓν συγκείμενα ἰδόντες ἐπωνομάσαμεν σῶμα;

Τί μήν;

Ταὐτὸν δὴ λάβε καὶ περὶ τοῦδε ὃν κόσμον λέγομεν· διὰ τὸν c
αὐτὸν γὰρ τρόπον ἂν εἴη που σῶμα, σύνθετον ὂν ἐκ τῶν αὐτῶν.

Ὀρθότατα λέγεις.

Πότερον οὖν ἐκ τούτου τοῦ σώματος ὅλως τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα ἢ ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν τοῦτο τρέφεταί τε, καὶ ὅσα νῦν δὴ περὶ αὐτῶν εἴπομεν εἴληφέ τε καὶ ἔχει;

Καὶ τοῦθ' ἕτερον, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄξιον ἐρωτήσεως.

Τί δὲ τόδε; ἆρα ἄξιον ἐρωτήσεως; ἢ πῶς ἐρεῖς;

Λέγε τὸ ποῖον;

Τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα ἆρ' οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν;

Δῆλον ὅτι φήσομεν.

Πόθεν, ὦ φίλε Πρώταρχε, λαβόν, εἴπερ μὴ τό γε τοῦ παντὸς d
σῶμα ἔμψυχον ὂν ἐτύγχανε, ταὐτά γε ἔχον τούτῳ καὶ ἔτι πάντῃ καλλίονα;

Δῆλον ὡς οὐδαμόθεν ἄλλοθεν, ὦ Σώκρατες.

Οὐ γάρ που δοκοῦμέν γε, ὦ Πρώταρχε, τὰ τέτταρα ἐκεῖνα, πέρας καὶ ἄπειρον καὶ κοινὸν καὶ τὸ τῆς αἰτίας γένος ἐν ἅπασι τέταρτον ἐνόν, τοῦτο ἐν μὲν τοῖς παρ' ἡμῖν ψυχήν τε παρέχον καὶ σωμασκίαν ἐμποιοῦν καὶ πταίσαντος σώματος ἰατρικὴν καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλα συντιθὲν καὶ ἀσκούμενον, πᾶσαν καὶ παντοίαν σοφίαν

---

b 5 ὅσων] pr πάντων Plat. b 6 ἀποκρινῇ I, ἀπόκριναι O b 8 τὸ] τῷ coniec Vig. b 9 ἡμεῖς ταῦτα Plat. b 10 ἐπωνομάσομεν (sic) O c 4 ὅλον I c 6 ἐπείπομεν I ἴσχει Plat. c 8 τί δὲ τόδε] τί δέ; τόδε I (δαί) Plat. ἐρωτήσεως om Plat. d 1 λαβὼν O d 5 τὰ] om IO d 8 ἐμποιὸν I ἰατρικὴ O d 9 ἄλλα] om O συντεθὲν I, συντίθενται (?) O καὶ 1°] om O ἀσκούμενον] Eus. codd, ἀκούμενον Plat.

p. 630 ΠΛΑΤΩΝΟΣ ἐπικαλεῖσθαι, τῶν δ' αὐτῶν τούτων ὄντων ἐν ὅλῳ τε οὐρανῷ καὶ κατὰ μεγάλα μέρη, καὶ προσέτι καλῶν καὶ εἰλικρινῶν, ἐν τούτοις δ' οὐκ ἄρα μεμηχανῆσθαι τὴν τῶν καλλίστων καὶ τιμιωτάτων φύσιν.

Ἀλλ' οὐδαμῶς τοῦτό γ' ἂν λόγον ἔχοι.

Οὐκοῦν εἰ μὴ τοῦτο, μετ' ἐκείνου τοῦ λόγου ἂν ἑπόμενοι βέλτιον λέγοιμεν, ὡς ἔστιν, ἃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἄπειρόν τε ἐν τῷ παντὶ πολὺ καὶ πέρας ἱκανόν, καί τις ἐπ' αὐτοῖς αἰτία οὐ φαύλη, κοσμοῦσά τε καὶ συντάττουσα ἐνιαυτούς τε καὶ ὥρας καὶ μῆνας,
b σοφία καὶ νοῦς λεγομένη δικαιότατα.

Δικαιότατα δῆτα.

Σοφία μὴν καὶ νοῦς ἄνευ ψυχῆς οὐκ ἄν ποτε γενοίσθην.

Οὐ γὰρ οὖν.

Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ τοῦ Διὸς ἐρεῖς φύσει βασιλικὴν μὲν ψυχὴν βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίνεσθαι διὰ τὴν τῆς αἰτίας δύναμιν· ἐν δὲ ἄλλοις ἄλλα καλά, καθότι φίλον ἑκάστοις λέγεσθαι.

c 52. Τὸν δὲ ἡγούμενον μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν δὲ αὐτοὺς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, παραμυθητέον. Ὦ ἄριστε δὴ φῶμεν, ὅτι μὲν ἡγεῖ θεούς, συγγένειά τις ἴσως σε θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι· κακῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀληθείᾳ μὲν οὐκ εὐδαίμονες δόξαις δὲ
d εὐδαιμονιζόμεναι, σφόδρα ἀλλ' οὐκ ἐμμελῶς ἄγουσί σε πρὸς ἀσέβειαν, ἔν τε μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ ἐν παντοίοις λόγοις. Ἦ καὶ πρὸς τέλος ἴσως ἀνοσίους ἀνθρώπους ὁρῶν ἐλθόντας γηραιούς, παῖδας παίδων καταλιπόντας ἐν τιμαῖς ταῖς μεγίσταις, ταράττει τὰ νῦν [ὅταν] ἐν ἅπασι τούτοις ἰδὼν ἢ δι' ἀκοῆς αἰσθόμενος, ἢ καὶ παντάπασιν αὐτὸς αὐτῶν τινι αὐτόπτης

630 c 1 Plat. *Legg.* x. 899 D

630 a 1 ἐπικαλ.] ἐφικνεῖσθαι O a 2 κατὰ] τὰ O b 1 δικαιότατ' ἂν Plat. b 3 οὐκ] pr ὡς IO c 1 θεοὺς μὲν O c 3 ἡγῇ IO d 2 τε] γε IO d 3 ἀνοσίους] om IO d 5 ταράττῃ IO ὅταν] om Plat. d 6 αὐτῶν τινι] om Plat. τινι] om O αὐτόπτης] om IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

προστυχών, πολλῶν ἀσεβημάτων καὶ δεινῶν γενομένων τισί, δι' αὐτὰ ταῦτα, ἐκ σμικρῶν εἰς τυραννίδας τε καὶ τὰ μέγιστα ἀφικομένους· τότε διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα δῆλος εἶ μέμφεσθαι μὲν θεοὺς ὡς αἰτίους ὄντας τῶν τοιούτων διὰ ξυγγένειαν οὐκ ἂν ἐθέλων, ἀγόμενος δὲ ὑπό τε ἀλογίας ἅμα, καὶ οὐ δυνάμενος δυσχεραίνειν θεούς, εἰς τοῦτο νῦν τὸ πάθος ἐλήλυθας, ὥστ' εἶναι μὲν δοκεῖν p. 631 αὐτούς, τῶν δὲ ἀνθρωπίνων καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν πραγμάτων. Ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μεῖζον ἔλθῃ σοι πάθος πρὸς ἀσέβειαν τὸ νῦν παρὸν δόγμα, ἀλλ' ἐάν πως οἷον ἀποδιοπομπήσασθαι λόγοις αὐτὸ προσιὸν γενώμεθα δυνατοί, πειρώμεθα, συνάψαντες τὸν ἑξῆς λόγον, ᾧ πρὸς τὸν παράπαν οὐχ ἡγούμενον θεοὺς ἐξ ἀρχῆς διεπεραινάμεθα, τούτῳ τὰ νῦν προσχρήσασθαι. Σὺ δ', ὦ Κλεινία τε καὶ Μέγιλλε, ὑπὲρ τοῦ νέου καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀποκρινόμενοι διαδέχεσθε. Ἐὰν δέ τι δύσκολον ἐγγίγνηται τοῖς b λόγοις, ἐγὼ σφῷ ὥσπερ νῦν δὴ δεξάμενος διαβιβῶ τὸν ποταμόν.

Ὀρθῶς λέγεις· καὶ σύ τε οὕτω ταῦτα δρᾶ ποιήσομέν τε ἡμεῖς εἰς τὸ δυνατὸν ἃ λέγεις.

Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνδείξασθαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσι θεοὶ οὐχ ἧττον ἢ τῶν μεγέθει διαφερόντων. Ἤκουε γάρ που καὶ παρῆν τοῖς νῦν δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρετὴν τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκειοτάτην αὐτῶν οὖσαν κέκτηνται.

Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουε.

Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ συνεξεταζόντων, τίνα λέγοντες c ἀρετὴν αὐτῶν ὁμολογοῦμεν αὐτοὺς ἀγαθοὺς εἶναι. Φέρε, τὸ σωφρονεῖν νοῦν τε κεκτῆσθαι φαμὲν ἀρετῆς, τὰ δ' ἐναντία κακίας;

d 7 προστυχών] προστύχης I, τῇ πρὸς τύχης O   δι' αὐτὰ] διὰ O   d 8 ταῦτα] IO Plat., + ὁρᾷς Vig.   d 11 τε] Eus. codd, τινος Plat.   631 a 4 αὐτὸ] αὖ, τὸ O   a 6 τὸν] + τὸ Plat.   a 7 διεπεραινάμεθα I τούτων O   a 8 τε] om IO   b 1 ἂν Plat.   ἐγγίγνηται] IO, ἐμπίπτῃ Plat.   b 2 σφῷ] σφὼ Plat., σφῶ ἵν' I, σφῶϊν O   δή] om IO   b 5 ἀλλ'—ἐπιμελεῖς] om IO   b 6 ἢ τῶν] μᾶλλον δὲ ἢ τῷ IO   b 9 κέκτηνται] + γὰρ IO   b 10 ἐπήκουον Vig.   c 1 συνεξετάζωμεν Vig.   c 2 αὐτοὺς ἀγ.] ἀγαθοὺς I, ἀγαθοὺς αὐτοὺς O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Φαμέν.

Τί δέ; Ἀρετῆς μὲν ἀνδρίαν εἶναι, δειλίαν δὲ κακίας;

Πάνυ μὲν οὖν.

Καὶ τὰ μὲν αἰσχρὰ τούτων, τὰ δὲ καλὰ φήσομεν;

Ἀνάγκη.

Καὶ τῶν μὲν προσήκειν ἡμῖν, εἴπερ, ὁπόσα φλαῦρα, θεοῖς δὲ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων μετὸν ἐροῦμεν;

Καὶ ταῦθ' οὕτως ὁμολογοῖ πᾶς ἄν.

Τί δέ; Ἀμέλειάν τε καὶ ἀργίαν καὶ τρυφὴν εἰς ἀρετὴν ψυχῆς
d θήσομεν; Ἢ πῶς λέγεις;

Καὶ πῶς;

Ἀλλ' εἰς τοὐναντίον;

Ναί.

Τἀναντία ἄρα τούτοις εἰς τοὐναντίον;

Τοὐναντίον.

Τί οὖν δή; Τρυφῶν καὶ ἀμελὴς ἀργός τε, ὃν ὁ ποιητὴς κηφῆσι κοθούροισι μάλιστα εἴκελον ἔφασκεν εἶναι, γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος πᾶσιν ἡμῖν;

Ὀρθότατά γε εἰπών.

Οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν ἦθος τοιοῦτον ὅ γε τοι αὐτὸς μισεῖ· τῷ δέ τι τοιοῦτον φθέγγεσθαι πειρωμένῳ οὐκ ἐπιτρεπτέον.

Οὐ μὲν δή· πῶς γὰρ ἄν;

Ὧι δὴ προσήκει μὲν πράττειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι διαφερόντως τινός, ὁ δὲ τούτου τοῦ γένους τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελεῖται, τῶν σμικρῶν δὲ ἀμελεῖ, κατὰ τίνα οὖν ἐπαινοῦντες τὸν τοιοῦτον λόγον οὐκ ἂν παντάπασι πλημμελοῖμεν; Σκοπῶμεν δὲ ὧδε. Ἆρ' οὐ

631 d 7 Hes. *Opp. et Di.* 303

c 6 δέ] IO, δαί Plat. c 11 μετὸν] μεστὸν O c 12 ὁμολογεῖ I c 13 δέ] IO, δαί Plat. d 5 τοὐναντίον] τἀναντία IO d 6 τοὐναντίον] om IO d 7 τί οὖν δή] om IO καὶ] pr δὴ IO ἀργός] pr καὶ O d 9 πᾶς IO d 11 τοι] om IO d 12 τῷ] τὸν I δέ] Eus. codd, τε Plat. πειρομένῳ (sic) O d 16 τοῦ γένους] Eus. codd, γε νοῦς Plat. d 17 οὖν] Eus. codd, om Plat.

κατὰ δύο εἴδη τὸ τοιοῦτον πράττει ὁ πράττων, εἴτε θεός, εἴτ' ἄνθρωπος ; p. 632 ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ποίω δὴ λέγομεν ;

Ἡ διαφέρον οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ ὅλῳ ἀμελουμένων τῶν σμικρῶν, ἢ ῥᾳθυμίᾳ καὶ τρυφῇ, εἰ διαφέρει ὁ δὲ ἀμελεῖ· ἢ ἔστιν ἄλλως πως γιγνομένη ἀμέλεια ; Οὐ γάρ που, ὅταν γε ἀδύνατον ᾖ τῶν πάντων ἐπιμελεῖσθαι, τότε ἀμέλεια ἔσται τῶν σμικρῶν ἢ μεγάλων μὴ ἐπιμελουμένῳ, ὧν ἂν δυνάμει θεὸς ἢ φαῦλός τις ὢν ἐλλιπὴς καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι γίγνηται.

Πῶς γὰρ ἄν ;

Νῦν δὴ δύο ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀποκρινάσθωσαν, οἱ θεοὺς b μὲν ἀμφότεροι ὁμολογοῦντες εἶναι, παραιτητοὺς δὲ ἅτερος, ὁ δὲ ἀμελεῖς τῶν σμικρῶν. Πρῶτον μὲν θεοὺς ἀμφότεροί φατε γιγνώσκειν καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν πάντα, λαθεῖν δὲ αὐτοὺς οὐδὲν δυνατὸν εἶναι τῶν ὁπόσων εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις τε καὶ ἐπιστῆμαι. Ταύτῃ λέγετε ἔχειν ταῦτα, ἢ πῶς ;

Οὕτως.

Τί δέ ; Δύνασθαι πάντα ὁπόσων αὖ δύναμίς ἐστι θνητοῖς τε καὶ ἀθανάτοις ;

Πῶς γὰρ οὐ συγχωρήσονται καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν ;

Καὶ μὴν ἀγαθούς γε καὶ ἀρίστους ὡμολογήκαμεν αὐτοὺς εἶναι πέντε ὄντες.

Σφόδρα γε. c

Ἆρ' οὖν οὐ ῥᾳθυμίᾳ μὲν καὶ τρυφῇ ἀδύνατον αὐτοὺς ὁμολογεῖν πράττειν ὁτιοῦν τὸ παράπαν, ὄντας γε οἵους λέγομεν ; Δειλίας γὰρ ἔκγονος ἔν γε ἡμῖν ἀργία, ῥᾳθυμία δὲ ἀργίας καὶ τρυφῆς.

Ἀληθέστατα λέγεις.

---

632 a 3 δὴ] om IO **a** 5 εἰ] ἢ IO **a** 6 γιγν. ἀμ.] γινομένη ἀπώλεια O ἀδύνατος I **a** 7 ἁπάντων Plat. **a** 8 θεὸς] om IO ἢ φαῦλός] φαῦλος ᾖ IO **b** 1 δὴ] om IO **b** 2 ἕτερος IO **b** 3 ἀμελεῖς] ἀμελεῖ ὁ I θεὸν IO **b** 4 δὲ] τε I αὐτὸν IO **b** 5 αἱ] om IO τε] om I, γε O **b** 6 λέγετε] δέ γε Eus. codd **b** 8 δέ] Eus. codd, δαί Plat. αὖ] om IO **b** 11 γε] τε Eus. codd **c** 3 γε] τε IO **c** 4 ἔκγονος] ἔγγονοι IO, ἔγγονος Vig. ῥᾳθυμίας IO ἀργία IO τρυφή IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Ἀργίᾳ μὲν δὴ καὶ ῥᾳθυμίᾳ οὐδεὶς ἀμελεῖ θεῶν, οὐ γὰρ μέτεστιν αὐτῷ που δειλίας.

Ὀρθότατα λέγεις.

Οὐκοῦν τὸ λοιπόν, εἴπερ ἀμελοῦσι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων τῶν περὶ τὸ πᾶν, ἢ γιγνώσκοντες ὡς τὸ παράπαν οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, δρῷεν ἂν τοῦτο· ἢ τί τὸ λοιπὸν πλὴν τὸ γιγνώ-
d σκειν τοὐναντίον ;

Οὐδέν.

Πότερον οὖν, ὦ ἄριστε καὶ βέλτιστε, θῶμέν σε λέγοντα, ὡς ἀγνοοῦντάς τε καὶ δέον ἐπιμελεῖσθαι δι' ἄγνοιαν ἀμελοῦντας ἢ γιγνώσκοντας ὅτι δεῖ, καθάπερ οἱ φαυλότατοι τῶν ἀνθρώπων λέγονται ποιεῖν, εἰδότες ἄλλα εἶναι βελτίω πράττειν ὧν δὴ πράττουσι διά τινας ἥττας ἡδονῶν ἢ λυπῶν οὐ ποιεῖν ;

Πῶς γὰρ ἄν ;

Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θεοσεβέστατον αὐτό ἐστι πάντων ζώων ἄνθρωπος.

Ἔοικε γοῦν.

Θεῶν γε μὴν κτήματά φαμεν εἶναι πάντα ὁπόσα θνητὰ ζῶα, ὧνπερ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον.

p. 633 Πῶς γὰρ οὔ ;

Ἤδη τοίνυν ἢ σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φάτω ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. Οὐδετέρως γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσῆκον, ἐπιμελεστάτοις τε οὖσι καὶ ἀρίστοις. Σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔτι πρὸς τούτοις.

Τὸ ποῖον ;

c 9 ἀμελοῦσι] ἐπιμελοῦσι IO c 10 οὐδενὸς—γιγνώσκειν] bis scr O^{a} et O^{b} c 11 τὸ] O^{b}, τῷ IO^{a} Plat. (v. l.) d 2 οὐδέν] Hic incipit manus recentior in O d 3 καὶ βέλτιστε] om O d 4 δέοντας IO d 5 οἱ] om IO d 6 ἄλλ' IO βέλτιον IO δὴ] om IO d 9 δὴ] om O d 10 ἅμα] ἀλλὰ IO αὐτό] om O d 11 ἄνθρωπος] pr ὁ O d 13 ζῶα] + ἡ νοερὰ Eus. codd ('delenda videntur' Gaisf.) d 14 ὧνπερ] om IO 633 a 2 ἢ 1°] IO, om Plat. ταῦτα] ταὐτὸ O a 3 οὐδετέροις IO ἀμελεῖν ἂν] ἀνελεῖν I a 4 τε] IO, γε Plat. γὰρ δὴ] δὲ δὴ I Vig., γὰρ O τάδε O

Τὸ περί τε αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως· ἆρ' οὐκ ἐναντίως ἀλλήλοιν πρὸς ῥᾳστώνην καὶ χαλεπότητά ἐστον πεφυκότε; ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Πῶς λέγεις;

Ὁρᾶν μέν που καὶ ἀκούειν τὰ σμικρὰ χαλεπώτερον ἢ τὰ μεγάλα· φέρειν δὲ αὖ καὶ κρατεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων παντὶ ῥᾷον ἢ τῶν ἐναντίων. b

Καὶ πολύ γε.

Ἰατρῷ δὴ προστεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελὲς ἔσται, τῶν μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελές· εἶθ' ἕξει ποτὲ καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν;

Οὐδαμῶς.

Οὐ μὴν οὐδέ γε κυβερνήταις οὐδὲ στρατηγοῖς οὐδ' οἰκονόμοις οὐδ' αὖ τισι πολιτικοῖς οὐδ' ἄλλῳ τῶν τοιούτων οὐδενὶ χωρὶς τῶν ὀλίγων ἢ σμικρῶν πολλὰ ἢ μεγάλα· οὐδὲ γὰρ ἄνευ τῶν σμικρῶν τοὺς μεγάλους φασὶ λιθολόγοι λίθους εὖ κεῖσθαι.

Πῶς γὰρ ἄν;

Μὴ τοίνυν τὸν θεὸν ἀξιώσωμέν ποτε θνητῶν δημιουργῶν φαυλότερον, οἳ τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα, ὅσῳπερ ἂν ἀμείνους ὦσι, c *τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τελεώτερα μιᾷ τέχνῃ σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν ὄντα τε σοφώτατον, βουλόμενόν τε ἐπιμελεῖσθαι καὶ δυνάμενον, ὧν μὲν ῥᾷον ἐπιμεληθῆναι σμικρῶν ὄντων, μηδαμῇ ἐπιμελεῖσθαι, καθάπερ ἀργὸν ἢ δειλόν τινα διὰ πόνους ῥᾳθυμοῦντα, τῶν δὲ μεγάλων.*

Μηδαμῶς δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ὦ ξένε, ἀποδεχώμεθα. οὐδαμῇ γὰρ οὔτε ὅσιον οὔτ' ἀληθὲς τὸ διανόημα διανοοίμεθ' ἄν.

---

a 7 *τὸ*] om I Vig. *ἀλλήλοις* IO a 8 *πεφυκότες* IO a 11 *φέρειν — κρατεῖν*] *κρατεῖν δ' αὖ* O *καὶ* 3°] *ἢ* O b 2 *καὶ*] om IO *γε*] *τε* IO b 3 *δὴ*] Eus. codd, *δὲ* Plat. *προστεταγμένον*] om O b 4 *ἐπιμελὲς ἔσται*] Eus. codd, *ἐπιμελουμένῳ* Plat. *μορίων*] *μυρίων* I b 5 *ἀμελές*] Eus. codd, *ἀμελοῦντι* Plat. *εἶθ'* om Plat. *αὐτὸ* I b 7 *οὐδέ γε*] I Vig., *οὐδ' ὅγε* O, *οὐδὲ* Plat. b 9 *ἢ* 1°] Eus. codd, *καὶ* Plat. *τῶν* om Plat. b 10 *λιθολόγοι*] O, pr *οἱ* Plat., *λιθολόγοις* I b 11 *πῶς γὰρ ἄν*] om O b 12 *τὸν*] + *γε* Plat. c 3 *τε* 1°] om O c 4 *ἐπιμελεῖσθαι*] + *δυνατὸν εἶναι* IO *ῥᾷον*] + *ἦν* Plat. c 8 *οὐδαμῇ — ἀληθὲς*] *οὐ γὰρ ἀληθὲς οὐδ' ὅσιον* O *οὔτ'*] *οὔτε* I *διανοοίμεθ' ἄν*] om O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Δοκοῦμεν δέ μοι νῦν ἤδη καὶ μάλιστα μετρίως διειλέχθαι τῷ d φιλαιτίῳ τῆς ἀμελείας πέρι θεῶν;

Ναί.

Τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς. Ἐπῳδῶν γε μὴν προσδεῖσθαί μοι δοκεῖ μύθων ἔτι τινῶν.

Ποίων, ὦ 'γαθέ;

Πείσωμεν τὸν νεανίαν τοῖς λόγοις, ὡς τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ' ἐστὶ συντεταγμένα, ὧν καὶ τὸ μέρος εἰς δύναμιν ἕκαστον τὸ προσῆκον πάσχει καὶ ποιεῖ. Τούτοις δέ εἰσιν ἄρχοντες προστεταγμένοι ἑκάστοις ἐπὶ τὸ σμικρότατον ἀεὶ πάθης καὶ πράξεως, εἰς μερισμὸν τὸν ἔσχατον p. 634 τέλος ἀπειργασμένοι. Ὧν ἓν καὶ τὸ σόν, ὦ σχέτλιε, μόριον, εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει βλέπον ἀεί, καίπερ πάνσμικρον ὄν. Σὲ δὲ λέληθε περὶ τοῦτο αὐτό, ὡς γένεσις ἕνεκα ἐκείνου γίγνεται πᾶσα, ὅπως ᾖ ἡ τῷ τοῦ παντὸς βίῳ ὑπάρχουσα εὐδαίμων οὐσία, οὐχ ἕνεκα σοῦ γιγνομένη, σὺ δὲ ἕνεκα ἐκείνου. Πᾶς γὰρ ἰατρὸς καὶ πᾶς ἔντεχνος δημιουργὸς παντὸς μὲν ἕνεκα πάντα ἐργάζεται, πρὸς τὸ κοινῇ ξυντείνων βέλτιστον· μέρος μὴν ἕνεκα ὅλου καὶ οὐχὶ ὅλον μέρους ἕνεκα ἀπεργάζεται. Σὺ δὲ ἀγανακτεῖς, ἀγνοῶν ὅπῃ τὸ περὶ σὲ b ἄριστον τῷ παντὶ ξυμβαίνει καὶ σοὶ κατὰ δύναμιν τὴν τῆς κοινῆς γενέσεως. Ἐπεὶ δὲ ἀεὶ ψυχὴ συντεταγμένη σώματι τοτὲ μὲν ἄλλῳ, τοτὲ δὲ ἄλλῳ, μεταβάλλει παντοίας μεταβολὰς δι' ἑαυτὴν ἢ δι' ἑτέραν ψυχήν, οὐδὲν ἄλλο ἔργον τῷ πεττευτῇ λείπεται πλὴν μετατιθέναι τὸ μὲν ἄμεινον γιγνόμενον ἦθος εἰς βελτίω τόπον, χεῖρον δὲ εἰς τὸν χείρονα, ἵνα τὸ πρέπον ἕκαστον προσηκούσης τῆς μοίρας λαγχάνῃ.

---

c 9 *μοι*] om O *μάλιστα*] *μάλα* I, *μεγάλα* O **d** 5 *ὦ 'γαθέ*] *ὦ ἀγαθέ* I, *ὠγαθέ* O **d** 6 *πείθωμεν* Plat. *λόγοις*] + *ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς* I (e **d** 3 male repetita) **d** 7 *τὴν*] om O *καὶ ἀρετὴν*] om O **d** 10 *ἀειπαθεῖς* I, *ἀεὶ παθεῖς* O **634 a** 1 *ὦ σχέτλιε*] *ὦ σχέτ* eras in O **a** 2 *καίπερ*] *καὶ περὶ* I, *καὶ παρὰ* O *πᾶν σμικρὸν* IO **a** 3 *περὶ*] *παρὰ* O **a** 4 *ἡ*] om Eus. codd **a** 5 *γιγνομένη σὺ δὲ*] *γινομένης οὐδ'* O **a** 7 *ξυντεῖνον* IO *βέλτιστον*] om O **b** 1 *ξυνβαίνει* O *καὶ σοὶ*] om O **b** 2 *σώματι*] om I **b** 4 *λείπεται*] om IO **b** 6 *τὸν*] om O *ἵνα*] *κατὰ* Plat., Vig. *πρέπον*] *τρεπτὸν* I, + *αὐτῶν* Plat., Vig. *προσηκ. τῆς*] *ἵνα τῆς προσηκ.* Plat., Vig.

Πῇ λέγεις ; ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ἧιπερ ἂν ἔχοι λόγον ῥᾳστώνη ἐπιμελείας θεοῖς τῶν πάντων,
ταύτῃ μοι δοκῶ φράζειν. Εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον ἀεὶ βλέπων
πλάττοι τις μετασχηματίζων τὰ πάντα, οἷον ἐκ πυρὸς ὕδωρ **c**
ἔμψυχον, καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἑνὸς ἢ ἐκ πολλῶν ἕν, πρώτης ἢ
δευτέρας ἢ καὶ τρίτης γενέσεως μετειληφότα, πλήθεσιν ἄπειρ' ἂν
εἴη τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως. Νῦν δ' ἐστὶ θαυμαστὴ ῥᾳστώνη
τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ.

Πῶς αὖ λέγεις ;

Ὧδε. Ἐπειδὴ κατεῖδεν ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ἐμψύχους οὔσας τὰς
πράξεις ἁπάσας καὶ πολλὴν μὲν ἀρετὴν ἐν αὐταῖς οὖσαν, πολλὴν
δὲ κακίαν, ἀνώλεθρον δὲ ὂν γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον, ψυχὴν
καὶ σῶμα, καθάπερ οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί (γένεσις γὰρ οὐκ **d**
ἄν ποτε ἦν ζώων ἀπολομένου τούτοιν θατέρου), καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν
ἀεὶ πεφυκὸς ὅσον ἀγαθὸν ψυχῆς διενοήθη, τὸ δὲ κακὸν βλάπτειν·
ταῦτα πάντα ξυνιδὼν ἐμηχανήσατο ποῦ κείμενον ἕκαστον τῶν
μερῶν νικῶσαν ἀρετήν, ἡττωμένην δὲ κακίαν ἐν τῷ παντὶ παρέχοι
μάλιστ' ἂν καὶ ῥᾷστα καὶ ἄριστα. Μεμηχάνηται δὴ πρὸς πᾶν
τοῦτο τὸ ποῖόν τι γιγνόμενον ἀεὶ ποίαν ἕδραν δεῖ μεταλαμβάνον
οἰκίζεσθαι καὶ τίνας ποτὲ τόπους· τῆς δὲ γενέσεως τοῦ ποίου
τινὸς ἀφῆκε ταῖς βουλήσεσιν ἑκάστων ἡμῶν τὰς αἰτίας. Ὅπῃ
γὰρ ἂν ἐπιθυμῇ καὶ ὁποῖός τις ὢν τὴν ψυχήν, ταύτῃ σχεδὸν **p. 635**
ἑκάστοτε καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν ὡς τὸ πολύ.

Τὸ γοῦν εἰκός.

Μεταβάλλει μὲν τοίνυν πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς, ἐν αὑτοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν· μεταβάλλοντα δὲ φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἱμαρμένης τάξιν καὶ νόμον. Σμικρότερα μὲν τῶν

---

b 9 λόγον] om IO ῥᾳστώνης IO **b** 10 δοκεῖ IO **c** 2 ξύμπολα I **c** 3 ἄπειρ' ἂν] Vig., Plat., ἂν ὁρᾶν IO **c** 8 πάσας O **c** 9 δὲ ὂν] δὲ I, δέον O γινόμενον O **d** 1 γένεσιν I **d** 2 ποτε] om O **d** 3 ὅσον] ὄν, IO **d** 4 ἑκάστων O **d** 7 τι] om IO δεῖ] δὴ O **d** 8 τόπους ποτέ I τοῦ] Eus. codd, τὸ Plat. **d** 9 ἑκάστων] om O **635 a** 1 ταύτῃ] τοιοῦτος O **a** 2 ἑκ. καὶ τοιοῦτος] om O γίνεται O ἅπας] ἕκαστος O ὡς—εἰκός] om O **a** 4 ἑαυτοῖς Plat. **a** 6 τὴν] om IO νόμον] νίμον (sic) I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ἠθῶν μεταβάλλοντα ἐλάττω κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μετα-
πορεύεται, πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπεσόντα εἰς βάθος τά τε
b κάτω λεγόμενα τῶν τόπων, ὅσα Ἅιδην τε καὶ τὰ τούτων ἐχόμενα
τῶν ὀνομάτων ἐπονομάζοντες σφόδρα φοβοῦνται καὶ ὀνειροπολοῦσι
ζῶντες διαλυθέντες τε τῶν σωμάτων. Μείζω δὴ ψυχὴ κακίας ἢ
ἀρετῆς ὁπόταν μεταβάλλῃ, διὰ τὴν αὐτῆς βούλησίν τε καὶ ὁμιλίαν
γενομένην ἰσχυράν, ὁπόταν μὲν ἀρετῇ θείᾳ προσμίξασα γίγνηται
διαφερόντως τοιαύτη, διαφέροντα καὶ μετέβαλε τόπον ἅγιον ὅλον,
μετακομισθεῖσα εἰς ἀμείνω τινὰ τόπον ἕτερον· ὅταν δὲ τἀναντία,
ἐπὶ τἀναντία μεθιδρύσατο τὸν αὐτῆς βίον.

Αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν,

ὦ παῖ καὶ νεανίσκε ἀμελεῖσθαι δοκῶν ὑπὸ θεῶν, κακίω μὲν γιγνό-
c μενον πρὸς τὰς κακίους ψυχάς, ἀμείνω δὲ πρὸς τὰς ἀμείνους
πορευόμενον ἔν τε ζωῇ καὶ ἐν πᾶσι θανάτοις πάσχειν τε καὶ
ποιεῖν ἃ προσῆκον δρᾶν ἐστι τοῖς προσφερέσι τοὺς προσφερεῖς.
Ταύτης τῆς δίκης οὔτε σὺ μήποτε οὔτε ἄλλος ἀτυχὴς γενόμενος
ἐπεύξεται περιγενέσθαι θεῶν, ἣν πασῶν δίκην δικῶν δια-
φερόντως ἔταξάν τε οἱ τάξαντες, χρεὼν τε ἐξευλαβεῖσθαι τὸ
παράπαν. Οὐ γὰρ ἀμεληθήσῃ ποτὲ ὑπ' αὐτῆς. Οὐχ οὕτω σμικρὸς
ὢν δύσῃ κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος, οὐδ' ὑψηλὸς γενόμενος εἰς τὸν
οὐρανὸν ἀναπτήσῃ, τίσεις δὲ αὐτῶν τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν,
d εἴτ' ἐνθάδε μένων εἴτε καὶ ἐν Ἅιδου διαπορευθεὶς εἴτε καὶ τούτων
εἰς ἀγριώτερον ἔτι διακομισθεὶς τόπον. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ
περὶ ἐκείνων ἂν εἴη, τῶν οὓς σὺ κατιδὼν ἐκ σμικρῶν μεγάλους

---

635 b 9 Hom. *Od.* xix. 43

---

a 8 βάθη I b 2 ὀνομάζοντες O φοβοῦσι IO b 3 διαλυθέντων O τε] δὲ I δὴ] pr δὲ Plat. b 4 μεταβάλλῃ] Eus. codd, Plat.v μεταβάλῃ Ast, μεταλάβῃ Steph. b 5 προσμ. γίγν.] προσμίξας ἃ γίνεται IO b 6 τοιαῦτα Eus. codd μετέβαλλε O b 7 μετακοσμηθεῖσα O b 8 μεθιδρύσασα Plat. b 9 θεῶν] βροτῶν IO b 10 καὶ νεανίσκε] om O c 2 ἐν] ὂν O καὶ ποιεῖν] post προσφερεῖς Eus. codd c 3 προσφυέσι Eus. codd c 4 οὔτε 2°] + εἰ Plat. c 5 ἐπεύξεται] Eus. codd, ἐπεύξηται Plat. δίκην] om Plat. δικῶν] om IO c 6 τὸ παράπαν] παρὰ τὸ πᾶν IO c 8 ὢν δύσῃ] cf 636 b 2, εἰσδύσῃ IO c 9 αὐτῷ IO d 1 ἐν] ὂν O cf c 2 d 2 ἁγιώτερον Eus. codd

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

γεγονότας ἀνοσιουργήσαντας ἤ τι τοιοῦτον πράξαντας ᾠήθης ἐξ ἀθλίων εὐδαίμονας γεγονέναι, καὶ ὡς ἐν κατόπτροις αὐτῶν ταῖς πράξεσιν ἡγήσω καθεωρακέναι τὴν πάντων ἀμέλειαν θεῶν, οὐκ εἰδὼς αὐτῶν τὴν συντέλειαν, ὅπῃ ποτὲ τῷ παντὶ ξυμβάλλεται. Γινώσκειν δὲ αὐτήν, ὦ πάντων ἀνδρειότατε, πρὸς οὐδὲν δοκεῖς; p. 636
ἣν τις μὴ γινώσκων οὐδ' ἂν τύπον ἴδοι ποτέ, οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι περὶ βίου δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν τε καὶ δυσδαίμονα τύχην. Ταῦτα εἰ μέν σε πείθει Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα ἡμῶν ἥδε ἡ γερουσία, περὶ θεῶν ὡς οὐκ οἶσθα ὅ τι λέγεις, καλῶς ἄν σοι θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι· εἰ δ' ἐπιδεὴς ἔτι λόγου τινὸς ἂν εἴης, λεγόντων ἡμῶν πρὸς τὸν τρίτον ἐπάκουε, εἰ νοῦν καὶ ὁπωσοῦν ἔχεις.

Τούτων ὁ νοῦς, εἰ καὶ μὴ τὰ ῥήματα, ἐν τοῖς Ἑβραίων λογίοις προκαταβέβληται συντομώτατα καὶ δι' ὀλίγων τῆς διανοίας περιεχομένης. Τό τε γάρ, *Οὐχ οὕτω σμικρὸς* b
ὢν δύσῃ κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος, οὐδ' ὑψηλὸς γενόμενος εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναπτήσῃ, ὅμοιον ἂν εἴη τῷ τοῦ Δαβὶδ ῥήματι τῷ λέγοντι· *Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου; καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην, πάρει· εἰ ἀναλάβοιμι πτέρυγας καὶ κατασκηνώσαιμι εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ σου ὁδηγήσει με.* Ἀλλὰ καὶ τό· *Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα.* c

---

636 b 1 = 635 c 7 b 4 Ps. cxxxix (cxxxviii). 7 b 8 ibid xix (xviii). 1

---

d 4 *ᾠήθεις* I d 5 *καὶ*] Eus. codd, *κᾆτα* Plat. d 7 *τὴν*] om O 636 a 1 *πρὸς οὐδὲν*] Eus. codd, *πῶς οὐ δεῖν* Plat. a 3 *ἂν*] *καὶ* I *τε*] *δὲ* IO a 6 *καλὸς* I *ξυλλαμβάνει* I a 6 *λόγου—ἡμῶν*] *ἂν εἴης λόγου* O a 7 *τινὸς*] om I Vig. *ἐπάκουε, εἰ*] *ἐπακούσῃ* IO a 10 *συντ.—περιεχομ.*] om O b 1 *μικρὸς* IO b 2 *ὢν*] *ὦ* (sic) I *τὸ τῆς*] om O *τὸν*] om O b 3 *ὅμοιον*] I Vig., *ἴσον* O *τοῦ*] O, *παρὰ τῷ* I *ῥήματι τῷ λέγοντι*] O, *τοῦτον ἔχοντι τὸν τρόπον* I Vig. b 5 *φύγω*] *κρυβῶ* I *σὺ*] om O *εἶ ἐκεῖ* LXX b 6 *εἰ—με*] om O b 6 *εἰ*] *ἐὰν* LXX *ἀναλάβω* LXX, *λάβοιμι* LXX (ℵ*) *πτέρυγας*] *τὰς πτ. μου κατ' ὀρθόν* (vel *ὄρθρον* [ℵRT]) LXX b 7 *κατασκηνώσω* LXX c 1 *ποίησιν δὲ*] O, *καὶ ποίησιν* I Vig.

Καὶ πάλιν ἐν τῷ Ἠσαΐᾳ τό· Ἀναβλέψατε εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ ἴδετε· τίς κατέδειξε ταῦτα πάντα; Καὶ τό· Ἐκ μεγέθους καὶ καλλονῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς θεωρεῖται. Καὶ τό· Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης. Ἀλλὰ καὶ τό· Ἐζήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν, μεταπεφράσθαι μοι δοκεῖ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, διὰ τοῦ· Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ περὶ ἐκείνων
d ἂν εἴη, τῶν οὓς σὺ κατιδὼν ἐκ μικρῶν μεγάλους γεγονότας ἀνοσιουργήσαντας ἤ τι τοιοῦτον πράξαντας ᾠήθης ἐξ ἀθλίων εὐδαίμονας γεγονέναι. Καὶ τἄλλα δὲ ὅσα τούτοις ὁμοίως εἴρηται προὔλαβε τὴν εἰς πλάτος ἐκτεθεῖσαν τοῦ Πλάτωνος ἑρμηνείαν ἐν τοῖς Ἑβραίων λόγοις. Ἕκαστον δ' οὖν αὐτῶν κατὰ μέρος εὕροις ἂν ἀκριβῶς ἐξετάζων τοῖς Ἑβραίων συμφερόμενον γράμμασι. Ἑβραίων δὲ εἶναι λόγους, οὐ μόνον τὰ παρὰ Μωσῇ λόγιά φημι, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἄλλων μετὰ Μωσέα θεοφιλῶν ἀνδρῶν, εἴτε προφητῶν, εἴτε καὶ ἀποστόλων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὧν ἡ τῶν δογμάτων συμφωνία μιᾶς εἰκότως αὐτοὺς καὶ τῆς προσηγορίας ἀξιώσειεν.

---

c 2 Isa. xl. 26 c 4 Wisd. xiii. 5 c 5 Rom. i. 20 c 7 Ps. lxxiii (lxxii). 3 c 9 = 635 d 2

---

c 2 πάλιν] I Vig., τὸ O c 3 πάντα ταῦτα LXX c 4 ἐκ] + γὰρ LXX καὶ καλλ.] καλλ. καὶ LXX (Bℵ*), καλλονῆς LXX (A) γενεσιουργὸς] + αὐτῶν LXX c 5 καὶ—θειότης] om O c 7 ἀνόμοις] εἰνόμοις (sic) I d 1 μικρῶν] I, σμικρῶν O, cf 635 d 3 d 2 ἤ—πράξαντας] om O d 3—12 ὁμοίως—ἀξιώσειεν] om O. Desinit codicis O manus posterior ad ὅσα τούτοις in fine paginae (fol. 182[v]); cetera ab initio sequentis paginae (fol. 183[r]), ubi libri decimi tertii capitulorum index incipit, prior manus exaravit d 8 μόνα (α sup ras) I Μωσεῖ I d 11 τῆς] + ⟨αὐτῆς⟩ Gaisf. e coniect

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΓ.

Τάδε τὸ τρισκαιδέκατον περιέχει σύγγραμμα τῆς εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς

β´ om O γ´ καὶ—αἴτιον] om BO ζ´ παρεσκευασμένους] προαιρουμένους O ante c 7 η´ εὐσέβειαν] ἀσέβειαν O

p. 639 ## ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

ΕΠΕΙΔΗ πέφηνεν ἐν τοῖς πρὸ τούτου συγγράμμασιν ἡ κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφία κατὰ πλεῖστα Μωσέως καὶ τῶν παρʼ Ἑβραίοις ἱερῶν λόγων ἑρμηνείαν ὥσπερ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν περιέχουσα, ἔρχομαι νῦν ὁμοῦ
b καὶ τὰ λείποντα προσαποδοῦναι τῷ λόγῳ, καὶ τὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν εἰς τοὺς τόπους εἰρημένα διελθεῖν, ὁμοῦ καὶ διαβολῆς εὐλόγου αἰτίαν ἀπολυσόμενος, εἰ δή τις ἡμῖν ἐπικαλῶν φαίη, Τί δή ποτʼ οὖν, Μωσέως καὶ Πλάτωνος τὰ συνῳδὰ πεφιλοσοφηκότων, οὐχὶ τὰ Πλάτωνος ἀλλὰ τὰ Μωσέως μέτιμεν, τοὔμπαλιν δέον, ὅτι δὴ πρὸς τοῖς ἴσοις δόγμασι προσήκων ἡμῖν γένοιτʼ ἂν Ἕλλησιν

ιθʹ διετάξατο] + ἐν τοῖς Νόμοις καὶ ἐν Πολιτείᾳ οἷς ὁ Ἑβραίων οὐκ ἐπινεύει λόγος I in marg sup ante c 19 κʹ plene :—περὶ ἔρωτος ἐκθέσμου O ante c 20 ὁ 1°] om I ante c 20 καʹ τοὺς] I, τοῦ O

οὖσιν ὁ Ἑλληνικὸς μᾶλλον ἢ ὁ βάρβαρος. Ὀκνῶν δὲ ἀπαντῆσαι πρὸς τοῦτο αἰδοῖ τῇ πρὸς τὸν φιλόσοφον, τοῦτον μὲν εἰς ὕστερον ἀνατίθεμαι τὸν λόγον, τὰ δέ γε πρῶτά μοι λεχθέντα πρῶτα διασκέψομαι. Λαβὼν οὖν c
ἀνάγνωθι ὁποίαν ἐπήγετο δόξαν ὁ Πλάτων περὶ τῶν Ἑλληνικῶν θεολόγων τε καὶ ποιητῶν, ὅπως τε πάσας τὰς πατρίους περὶ τῶν θεῶν ὑπολήψεις ἠθέτει, καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀτοπίαν διήλεγχεν.

1. *Περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν τε καὶ γνῶναι τὴν* d ΠΛΑΤΩΝΟΣ
γένεσιν μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς. Πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς δέ που τοὺς ἑαυτῶν προγόνους εἰδόσιν. Ἀδύνατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγουσιν· ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φασκόντων ἀπαγγέλλειν ἑπομένους τῷ νόμῳ πιστευτέον. Οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις περὶ τούτων τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω. Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ἐγενέσθην, τούτων δὲ Φόρκυς p. 640
Κρόνος τε καὶ Ῥέα καὶ ὅσοι μετὰ τούτων, ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ῥέας Ζεὺς Ἥρα τε καὶ πάντες ὅσους ἴσμεν ἀδελφοὺς λεγομένους αὐτῶν, ἔτι τε τούτων ἄλλους ἐκγόνους.

Διὰ τούτων πιστεύειν τοῖς περὶ θεῶν μύθοις καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς τῶν μύθων ποιηταῖς ὡς δὴ θεῶν ἐκγόνοις οὖσι παρακελευσάμενος, πρῶτα μὲν διὰ τοῦ φάναι ἐκγόνους εἶναι τῶν θεῶν τοὺς ποιητὰς χλευάζειν μοι δοκεῖ, ὡς καὶ τῶν θεῶν ἀνθρώπων γεγονότων καὶ τοῖς ἐκγό- b

---

639 d 1 Plat. *Tim.* 40 D = **75 d** 5, **692 c** 1

---

639 d 1 *τε*] om Plat. **d** 2 *πειστέον*] IO Plat., *πιστευτέον* Vig., cf **75 d** 6, Theodoret. 12, 42; 43, 30 **d** 3 *ἐκγόνοις*] *ἐγγόνοις* O *δέ*] *γέ* IO, sed cf **76 a** 1 **d** 4 *τοὺς*] + *γε* Plat., sed ibi om Steph. *εἰδότων* IO, cf **76 a** 2 **d** 5 *ἄνευ*] + *τε* Plat. **d** 6 *φασκόντων*] Eus. codd et Platonis cod. Paris. A, *φάσκουσιν* Plat. (Bekker) **640 a** 1 *ἐγενέσθη* I **a** 2 *καὶ* 2°—*τούτων*] Plat., om BIO **a** 3 *ἴσμεν*] + *πάντας* Plat. et Eus. codd, cf **76 b** 1 **a** 4 et 6 *ἐκγόν.*] *ἐγγόν.* IO et saepius

νοις ὁμοίων τὴν φύσιν. Διαβάλλει δ' ἑξῆς ἄντικρυς τοὺς θεολόγους, οὓς ἐκγόνους ἔφησεν εἶναι θεῶν, δι' ὧν ἐπάγει φάσκων, *καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγουσι,* δι' ὧν τε προστίθησι *τὸ ὡς ἔφασαν.* Παίζειν δ' ἔοικε λέγων, *σαφῶς γέ που τοὺς ἑαυτῶν προγόνους εἰδόσι·* καὶ τὸ *ἀδύνατον θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν.* Καὶ τὸ παρὰ γνώμην δὲ ταῦτα λέγειν τῶν νόμων ἕνεκα διαρρήδην παρίστησιν, ὁμολογήσας ὅτι *δέοι ἑπομένους* c *τῷ νόμῳ* πιστεύειν αὐτοῖς. Ὅτι δὲ ταῦτ' ἐνόει, ἐπάκουσον ὅπως γυμνῇ καὶ ἀκατακαλύπτῳ φωνῇ τοὺς δὴ θεολόγους ἅπαντας διαβάλλει, κόπτων ἐν Ἐπινομίδι τούτοις τοῖς ῥήμασιν·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

2. Θεογονίαν τοίνυν καὶ ζωογονίαν ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικεν, d *πρῶτόν μοι κακῶς ἀπεικασάντων τῶν ἔμπροσθεν βέλτιον ἀπεικάσαι κατὰ τὸν ὕστερον λόγον, ἀναλαβόντα ὃν πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς ἐπικεχείρηκα λόγον.*

Ὅτι δ' εὐλόγως τὴν τῶν πρώτων θεολογίαν παραιτεῖται διδάσκει ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Πολιτείας, ἔνθα τὸν νοῦν ἐπιστῆσαι ἄξιον ὁπόσα καὶ οἷα περὶ τῶν αὐτῶν ποιητῶν τε καὶ θεολόγων τῶν γε ἐκ παλαιοῦ παραδεδομένων περὶ τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν διέξεισιν, ὧδε ῥήμασιν αὐτοῖς φάσκων·

p. 641 *3. Ἐν τοῖς μείζοσιν, ἦν δ' ἐγώ, μύθοις ὀψόμεθα καὶ τοὺς ἐλάττους. Δεῖ γὰρ δὴ τὸν αὐτὸν τύπον εἶναι καὶ ταὐτὸν δύνασθαι τούς τε μείζους καὶ τοὺς ἐλάττους. ἢ οὐκ οἴει;*

---

640 c 1 cf **639 d 6** **640 c 5** Ps.-Plat. *Epin.* 980 C **641 a 1** Plat. *Rep.* 377 C, cf **692 d 9**

---

b 5 *τε*] om O **b 7** *εἰδότων* BIO, cf **76 a 2** et **639 d 4** **c 3** *ἐν*] om BI *Ἐπινομίδι*] om B, *ἐπιτόμῳ* O **c 5** *θεολογίαν* (γονί) I *ὡς ἔοικεν ἀναγκαῖον* I **d 2** *ὕστερον*] Eus. codd et Theodoret. 46, 38, *ἔμπροσθεν* Plat. *λόγον*] om I **d 3** *ἐπικεχείρηκε* O *λόγον*] *λέγων* BO, *λόγους* Plat. **641 a 1** *μύθοις*] Vig., Plat., om BIO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ἔγωγε, ἔφη· ἀλλ᾽ οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς μείζους τίνας λέγεις.
Οὓς Ἡσίοδός τε, εἶπον, καὶ Ὅμηρος ἡμῖν ἐλεγέτην καὶ b
οἱ ἄλλοι ποιηταί. Οὗτοι γάρ που μύθους ψευδεῖς τοῖς ἀν-
θρώποις συντιθέντες ἔλεγόν τε καὶ λέγουσι. Ποίους δή, ἦ δ᾽
ὅς, καὶ τί αὐτῶν μεμφόμενος λέγεις; Ὅπερ, ἦν δ᾽ ἐγώ,
χρὴ πρῶτόν τε καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν
τις μὴ καλῶς ψεύδηται. Τί τοῦτο; Ὅταν εἰκάζῃ τις κακῶς
οὐσίαν τῷ λόγῳ περὶ θεῶν τε καὶ ἡρώων οἷοί εἰσιν, ὥσπερ
γραφεὺς μηδὲν ἐοικότα γράφων οἷς ἂν ὅμοια βουληθῇ γράψαι.
Καὶ γάρ, ἔφη, ὀρθῶς ἔχει τά γε τοιαῦτα μέμφεσθαι· ἀλλὰ
πῶς δὴ λέγομεν καὶ ποῖα; Πρῶτον μὲν δή, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὸ c
μέγιστον καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψεῦδος ὁ εἰπὼν οὐ καλῶς
ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε εἰργάσατο ἅ φησι δρᾶσαι αὐτὸν
Ἡσίοδος, ὅ τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν. Τὰ δὲ δὴ
Κρόνου ἔργα καὶ πάθη ὑπὸ τοῦ υἱέος, οὐδ᾽ ἂν εἰ ἦν ἀληθῆ ᾤμην
δεῖν ῥᾳδίως οὕτω λέγεσθαι πρὸς ἄφρονάς τε καὶ νέους, ἀλλὰ
μάλιστα μὲν σιγᾶσθαι, εἰ δ᾽ ἀνάγκη τις ἦν λέγειν, δι᾽ ἀπορρήτων
ἀκούειν ὡς ὀλιγίστους, θυσαμένους οὐ χοῖρον ἀλλά τι μέγα καὶ
ἄπορον θῦμα, ὅπως ὡς ἐλαχίστοις συνέβη ἀκοῦσαι. Καὶ γάρ, d
ἦ δ᾽ ὅς, οὗτοί γε οἱ λόγοι χαλεποί. Καὶ οὐ λεκτέοι γε, ἔφην, ὦ
Ἀδείμαντε, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει. Οὐδὲ λεκτέον νέῳ ἀκούοντι
ὡς ἀδικῶν τὰ ἔσχατα οὐδὲν ἂν θαυμαστὸν ποιοῖ, οὐδ᾽ αὖ ἀδι-
κοῦντα πατέρα κολάζων παντὶ τρόπῳ, ἀλλὰ δρῴη ἂν ὅπερ θεῶν
οἱ πρῶτοί τε καὶ μέγιστοι. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ᾽ ὅς, οὐδὲ
αὐτῷ μοι δοκεῖ ἐπιτήδεια εἶναι λέγειν. Οὐδέ γε, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὸ
παράπαν ὡς θεοὶ θεοῖς πολεμοῦσί τε καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ

a 4 ἔγωγε, ἔφη] om B, ἔγωγ᾽ ἔφημι I, ἔγωγ᾽ ἔφη O b 1 λεγέτην BO b 2 ψευδεῖς] post ἀνθρώποις Plat. b 5 πρῶτόν τε] καὶ πρῶτον Plat. b 7 – c 4 οὐσίαν—αὐτόν om B b 7 οὐσίαν] om Plat. (codd plures) b 9 γε] Vig., Plat., om BIO c 1 δή] om Plat. c 2 ὁ] om O, ὃ Plat. (v. l.) c 3 τε] om O c 5 Κρόνου] pr τοῦ Plat. (om Plat.▾) εἰ ἦν] Plat., εἰ I, εἴη BO d 1 ἄπορον] ἄποιον I ὡς] ὅτι Vig., Plat. d 2 λεκτέοι] ἐκτοί B, δεκτοί I, λεκτοί O ἔφην] Plat., om BIO, cf 76 d 4 d 3 δεκτέον B, δοκτέον IO d 4 ποιοῖ] οἰοῖ I (ο 1° sup ras) αὖ] + ἂν O d 6 τε] om O μέγιστοι] pr οἱ I (sup lin) cum Plat.▾ solo d 8 πολομεμοῦσι (sic) O ἐπιβουλεύονται O

p. 642 ΠΛΑΤΩΝΟΣ μάχονται· οὐδὲ γὰρ ἀληθῆ· εἴ γε δεῖ ἡμῖν τοὺς μέλλοντας τὴν πόλιν φυλάσσειν αἴσχιστον νομίζειν τὸ ῥᾳδίως ἀλλήλοις ἀπεχθάνεσθαι· πολλοῦ δεῖ γιγαντομαχίας τε μυθολογητέον αὐτοῖς καὶ ποικιλτέον καὶ ἄλλας ἔχθρας πολλὰς καὶ παντοδαπὰς θεῶν τε καὶ ἡρώων πρὸς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους αὐτῶν, ἀλλ' εἴ πως μέλλοιμεν πείσειν ὡς οὐδεὶς πώποτε πολίτης ἕτερος ἑτέρῳ ἀπήχθετο οὐδ' ἐστὶ τοῦτο ὅσιον, τοιαῦτα μᾶλλον λεκτέα πρὸς τὰ παιδία εὐθὺς καὶ γέρουσι καὶ γραυσὶ καὶ πρεσβυτέροις
b γιγνομένοις, καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκαστέον λογοποιεῖν. Ἥρας δὲ δεσμοὺς ὑπὸ υἱέος, καὶ Ἡφαίστου ῥίψεις ὑπὸ πατρός, μέλλοντος τῇ μητρὶ ἀμύνειν τυπτομένῃ, καὶ θεομαχίας ὅσας Ὅμηρος πεποίηκεν, οὐ παραδεκτέον εἰς τὴν πόλιν, οὔτ' ἐν ὑπονοίαις πεποιημένας οὔτε ἄνευ ὑπονοιῶν. Ὁ γὰρ νέος οὐχ οἷός τε κρίνειν ὅ τι τε ὑπόνοια καὶ ὅ τι μή· ἀλλ' ἃ ἂν τηλικοῦτος ὢν λάβῃ ἐν ταῖς δόξαις, δυσέκνιπτά τε καὶ ἀμετάστατα φιλεῖ
c γίγνεσθαι. Ὧν δὴ ἴσως ἕνεκα περὶ παντὸς ποιητέον, ἃ πρῶτα ἀκούουσιν, ὅτι κάλλιστα μεμυθολογημένα πρὸς ἀρετὴν ἀκούειν. Ἔχει γάρ, ἔφη, λόγον· ἀλλ' εἴ τις αὖ καὶ ταῦτα ἐρωτῴη ἡμᾶς ἅττα ἐστὶ καὶ τίνες οἱ μῦθοι, τίνας ἂν φαῖμεν; Καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὦ Ἀδείμαντε, οὐκ ἐσμὲν ποιηταὶ ἐγώ τε καὶ σὺ ἐν τῷ παρόντι, ἀλλ' οἰκισταὶ πόλεως. Οἰκισταῖς δὲ τοὺς μὲν τύπους προσήκει εἰδέναι ἐν οἷς δεῖ μυθολογεῖν τοὺς ποιητάς, παρ' οὓς ἐὰν ποιῶσιν
d οὐκ ἐπιτρεπτέον, οὐ μὴν αὐτοῖς γε ποιητέον μύθους. Ὀρθῶς, ἔφη· ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο οἱ τύποι περὶ θεολογίας τίνες ἂν εἶεν; Τοιοίδε πού τινες, ἦν δ' ἐγώ, οἷος τυγχάνει ὢν ὁ θεός, ἀεὶ δή που ἀποδοτέον, ἐάν τέ τις αὐτὸν ἐν ἔπεσι ποιῇ, ἐάν τε ἐν μέλεσιν, ἐάν τε ἐν τραγῳδίᾳ. Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς ὁ θεὸς

642 a 1—7 οὐδὲ—ὅσιον om B a 1 οὐδὲ] Plat., οὔτε Eus. codd ἡμᾶς IO a 2 φυλάξειν Plat. (Plat.[v] φυλάττειν) a 3 πολλοῦ] + γε Theodoret. 44, 22 a 6 μέλλοιμεν] Eus. codd cum uno Plat.[v], cet μέλλομεν a 7 λεκτέα μᾶλλον Plat. (praeter Plat.[v]) b 1 ἀναγκαστέον ἐγγὺς τούτων O b 2 δεσμοὺς] + ὑπομένοις καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκαστέον I (cf lin praeced) Ὑφαίστου I b 3 τυπτομένῃ ἀμύνειν Plat. b 6 ὅ τι 2°] ὃ Plat. ἀλλ' ἃ] ἀλλ' B, ἀλλὰ IO c 1 δὴ] δὲ I c 3 ἡμᾶς] + αὐτὰ Plat. (om Plat.[v]) d 1 αὐτούς I d 3 ὁ θεὸς ὢν Plat. praeter Plat.[v] d 5 ὁ] ὅ γε Plat.

τῷ ὄντι τε, καὶ λεκτέον οὕτω. Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν οὐδέν γε ΠΛΑΤΩΝΟΣ
τῶν ἀγαθῶν βλαβερόν. ἦ γάρ; Οὔ μοι δοκεῖ. Ἆρ' οὖν τὸ
μὴ βλαβερὸν βλάπτει; Οὐδαμῶς. Ὃ δὲ μὴ βλάπτει, κακόν τι
ποιεῖ; Οὐδὲ τοῦτο. Ὃ δέ γε μηδὲν κακὸν ποιεῖ, οὐδ' ἄν τινος
εἴη κακοῦ αἴτιον; Πῶς γάρ; Τί δέ; ὠφέλιμον τὸ ἀγαθόν;
Ναί. Αἴτιον ἄρα εὐπραγίας; Ναί. Οὐκ ἄρα πάντων γε αἴτιον p. 643
τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ τῶν μὲν εὖ ἐχόντων αἴτιον, τῶν δὲ κακῶν
ἀναίτιον. Παντελῶς γε, ἔφη. Οὐδ' ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὁ θεός,
ἐπεὶ ἀγαθός, πάντων ἂν εἴη αἴτιος, ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ἀλλ'
ὀλίγων μὲν τοῖς ἀνθρώποις αἴτιος, πολλῶν δὲ ἀναίτιος· πολὺ
γὰρ ἐλάττω τὰ ἀγαθὰ τῶν κακῶν ἡμῖν. Καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν
οὐδὲν ἄλλο αἰτιατέον, τῶν δὲ κακῶν ἄλλα ἄττα δεῖ ζητεῖν τὰ
αἴτια, ἀλλ' οὐ τὸν θεόν. Ἀληθέστατα, ἔφη, δοκεῖς μοι λέγειν.
Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἀποδεκτέον οὔτε Ὁμήρου οὔτε ἄλλου ποιητοῦ
ταύτην τὴν ἁμαρτίαν περὶ τοὺς θεοὺς ἀνοήτως ἁμαρτάνοντος καὶ b
λέγοντος, ὡς δοιοὶ πίθοι

κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
κηρῶν ἔμπλειοι, ὁ μὲν ἐσθλῶν, αὐτὰρ ὁ δειλῶν·

καὶ ᾧ μὲν ἂν μίξας ὁ Ζεὺς ἀμφοτέρων δῷ,

ἄλλοτε μέν γε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ·

ᾧ δ' ἂν μή, ἀλλ' ἄκρατα τὰ ἕτερα,

τὸν δὲ κακὴ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει· c

οὐδ' ὡς ταμίας ὁ Ζεὺς

ἀγαθῶν τε κακῶν τε τέτυκται.

Τὴν δὲ τῶν ὅρκων καὶ σπονδῶν σύγχυσιν, ἣν ὁ Πάνδαρος

---

643 b 3 Hom. *Il.* xxiv. 527 b 6 ibid 530 c 1 ibid 532
c 3 Cf Hom. *Il.* iv. 84; xix. 224

---

d 7 τὸ] ὃ Plat. d 10 πῶς—εὐπραγίας] om O*, ins O² γάρ] + οὐ I τί] pr οὔ O² 643 a 3 γε] γάρ Plat. (Steph.) οὐδ' ἄρα—θεός om B a 4 ἐπειδὴ Plat. a 6 τἀγαθὰ Plat. a 7 οὐδένα ἄλλον Plat. ἄλλ' ἄττα I Plat., ἀλλάττα O b 2 δοιοὶ] + γάρ τε Hom. b 4 plene ap Hom. δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων ἔμπλεοι I b 5 δῷ ἀμφοτέρων Plat. b 6 γε 2°] τε Hom., Plat. ἐσθλῶν I b 7 ᾧ δ' ἂν] ὅταν O c 1 τὸν δὲ] καί ἑ Hom. c 2 ὁ] Plat.v, ἡμῖν Plat. cet c 4 τῶν] om Vig.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

συνέχεεν, ἐάν τις φῇ δι' Ἀθηνᾶς τε καὶ Διὸς γεγονέναι, οὐκ ἐπαινεσόμεθα· οὐδὲ θεῶν ἔριν τε καὶ κρίσιν διὰ Θέμιδός τε καὶ Διός· οὐδ' αὖ ὡς Αἰσχύλος λέγει ἐατέον ἀκούειν τοὺς νέους, ὅτι·

Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,
d ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

Ἀλλ' ἐάν τις ποιῇ ἐν οἷς ταῦτα τὰ ἰαμβεῖα ἔνεστι, τὰ τῆς Νιόβης πάθη ἢ τὰ Πελοπιδῶν ἢ τὰ Τρωϊκὰ ἤ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, ἢ οὐ θεοῦ ἔργα ἐατέον αὐτὰ λέγειν, ἢ εἰ θεοῦ, ἐξευρετέον αὐτοῖς σχεδὸν ὃν νῦν ἡμεῖς λόγον ζητοῦμεν, καὶ λεκτέον ὡς ὁ μὲν θεὸς δίκαιά τε καὶ ἀγαθὰ εἰργάζετο, οἱ δὲ ὠνίναντο κολαζόμενοι. Ὡς δ' ἄθλιοι μὲν οἱ δίκην διδόντες, ἦν δὲ ὁ δρῶν ταῦτα θεός, οὐκ ἐατέον λέγειν τὸν ποιητήν. Ἀλλ' εἰ μὲν ὅτι ἐδεήθησαν κολάσεως λέγοιεν ὡς ἄθλιοι οἱ
p. 644 κακοί, διδόντες δὲ δίκην ὠφελοῦντο ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἐατέον. Κακῶν δὲ αἴτιον φάναι θεόν τινι γίγνεσθαι ἀγαθὸν ὄντα, διαμαχητέον παντὶ τρόπῳ μήτε τινὰ λέγειν ταῦτα ἐν τῇ ἑαυτοῦ πόλει, εἰ μέλλει εὐνομήσεσθαι, μήτε τινὰ ἀκούειν, μήτε νεώτερον μήτε πρεσβύτερον, μήτε ἐν μέτρῳ μήτ' ἄνευ μέτρου μυθολογοῦντα, ὡς οὔτε ὅσια ἂν λεγόμενα, εἰ λέγοιτο, οὔτε ξύμφορα ἡμῖν οὔτε ξύμφωνα αὐτὰ ἑαυτοῖς. Ξύμψηφός σοι εἰμί, ἔφη, τούτου τοῦ νόμου, κἀμοὶ ἀρέσκει. Οὗτος μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ,
b εἷς ἂν εἴη τῶν περὶ θεοῦ νόμων τε καὶ τύπων, ἐν οἷς δεήσει τούς τε λέγοντας λέγειν, καὶ τοὺς ποιοῦντας ποιεῖν μὴ πάντων αἴτιον τὸν θεόν, ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν. Καὶ μάλα, ἔφη, ἀπόχρη. Τί δὲ δὴ ὁ δεύτερος ὅδε; Ἆρα γόητα τὸν θεὸν οἴει εἶναι, καὶ οἷον ἐξ ἐπιβουλῆς φαντάζεσθαι ἄλλοτε ἐν ἄλλαις ἰδέαις, τοτὲ μὲν

c 8 Aesch. *Fr.* (*Niobe*) 160

c 6 Θέμιτός Plat. praeter Plat.[v] d 1 δῶμα] δόμαν O d 2—644 a 7 ἀλλ'—ἑαυτοῖς om B d 5 ζητοῦμεν λόγον O d 6 δεκτέον O d 7 ὤναντο IO d 8 δὲ] + δὴ Plat. d 9 οἱ] om IO 644 a 3 διαμαχετέον Plat. (v. l.) ταῦτα] om I 4 a μέλλει] μέλοιεν O a 5 μήτ'] Vig., Plat.[v], μήτε Plat. cet a 6 οὔτε 1[o]] οὔθ' Plat. a 7 ἑαυτοῖς] O, αὐτοῖς I, αὑτοῖς Plat. a 8 τούτου—ἀρέσκει] om B καί μοι Plat. b 1 θεοὺς Plat. οἷς] ᾧ Plat. b 2 τε] om Plat. praeter Plat.[v] b 3 μάλα] μάλιστα Vig. ἀπόχρη] I Plat., ἀποχρήσας O, om B

αὐτὸν γιγνόμενον καὶ ἀλλάττοντα τὸ αὑτοῦ εἶδος εἰς πολλὰς ΠΛΑΤΩΝΟΣ
μορφάς, τοτὲ δὲ ἡμᾶς ἀπατῶντα καὶ ποιοῦντα περὶ αὑτοῦ τοιαῦτα
δοκεῖν, ἢ ἁπλοῦν τε εἶναι, καὶ πάντων ἥκιστα τῆς αὑτοῦ ἰδέας c
ἐκβαίνειν; Οὐκ ἔχω, ἔφη, νῦν γε οὕτως εἰπεῖν. Τί δὲ τόδε; Οὐκ
ἀνάγκη, εἴπερ τι ἐξίσταιτο τῆς αὑτοῦ ἰδέας, ἢ αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ
μεθίστασθαι, ἢ ὑπ' ἄλλου; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ὑπὸ μὲν ἄλλου τὰ
ἄριστα ἔχοντα ἥκιστα ἀλλοιοῦταί τε καὶ κινεῖται, οἷον σῶμα ὑπὸ
σιτίων τε καὶ ποτῶν καὶ πόνων, καὶ πᾶν φυτὸν ὑπὸ εἰλήσεών τε
καὶ ἀνέμων καὶ τῶν τοιούτων παθημάτων, οὐ τὸ ὑγιέσταστόν
τε καὶ χαριέσταστον ἥκιστα ἀλλοιοῦται; Πῶς δ' οὔ; Ψυχὴν δὲ
οὐ τὴν ἀνδρειοτάτην τε καὶ φρονιμωτάτην ἥκιστ' ἄν τι πάθος
ἔξωθεν ταράξειέ τε καὶ ἀλλοιώσειε; Ναί. Καὶ μήν που καὶ τά d
γε ξύνθετα πάντα σκεύη τε καὶ οἰκοδομήματα καὶ ἀμφιέσματα,
κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τὰ εὖ εἰργασμένα καὶ εὖ ἔχοντα ὑπὸ
χρόνου τε καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων ἥκιστα ἀλλοιοῦται. Ἔστι
ταῦτα. Πᾶν δὴ τὸ καλῶς ἔχον ἢ φύσει ἢ τέχνῃ ἢ ἀμφοτέροις
ἐλαχίστην μεταβολὴν ὑπ' ἄλλου ἐνδέχεται. Ἔοικεν. Ἀλλὰ
μὴν ὁ θεός γε καὶ τὰ τοῦ θεοῦ πάντῃ ἄριστα ἔχει. Πῶς δ' οὔ;
Ταύτῃ μὲν δὴ ἥκιστ' ἂν πολλὰς μορφὰς ἴσχοι ὁ θεός. Ἥκιστα
δή. Ἀλλ' ἆρα αὐτὸς αὑτὸν μεταβάλλοι ἂν καὶ ἀλλοιοῖ; Δῆλον p. 645
ὅτι, ἔφη, εἴπερ ἀλλοιοῦται. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸ βέλτιόν τε καὶ
κάλλιον μεταβάλλει ἑαυτόν, ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ αἴσχιον ἑαυτοῦ;
Ἀνάγκη, ἔφη, ἐπὶ τὸ αἴσχιον ἑαυτοῦ, εἴπερ ἀλλοιοῦται. οὐ
γάρ που ἐνδεᾶ γε φήσομεν τὸν θεὸν κάλλους ἢ ἀρετῆς εἶναι.
Ὀρθότατα, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις. καὶ οὕτως ἔχοντος, δοκεῖ ἄν τίς
σοι, ὦ Ἀδείμαντε, ἑκὼν αὑτὸν χείρω ποιεῖν ὁπῃοῦν ἢ θεῶν ἢ

---

b 6 γιγνόμενον αὐτόν O **b** 7 αὑτοῦ] Vig., Plat. (in **c** 1 ἑαυτοῦ), αὐτοῦ IO et in **c** 1, **c** 3 **c** 5 ἥκιστα] ηκικα (sic) I **c** 6 τε 1°] om I **c** 7 οὐ] οὗ O **c** 8 τε καὶ χαρ.] καὶ ἰσχυρότατον Plat. **c** 9 οὐ τὴν] αὐτὴν Vig., pr αὐτὴν Plat. (Bekker), αὖ τὴν Plat. (v. l.) ἔξωθεν πάθος Plat. **d** 4 ἔστι] + δὴ Plat. **d** 7 γε ὁ θεός BO γε] τε Plat. **645 a** 1 δή] δῆτα Plat. ἆρα] ἄρα O αὑτὸν] Plat., αὐτὸν IO μεταβάλοι O δῆλον, ἔφη, ὅτι Plat. praeter Plat.[v] **a** 3 αἴσχιον] pr τὸ Plat. ἑαυτοῦ] Plat., αὑτοῦ I, αὐτοῦ O **a** 4 ἀνάγκη] + οὖν O τὸ] om I αἴσχιον] χεῖρον Plat. ἑαυτοῦ] αὐτοῦ O, om Plat. **a** 6 ὀρθώτατα O **a** 7 αὐτὸν IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ἀνθρώπων; Ἀδύνατον, ἔφη. Ἀδύνατον ἄρα καὶ θεὸν ἐθέλειν
b αὑτὸν ἀλλοιοῦν, ἀλλ᾽, ὡς ἔοικε, κάλλιστος καὶ ἄριστος ὢν εἰς τὸ δυνατὸν ἕκαστος αὐτῶν μένει ἀεὶ ἁπλῶς ἐν τῇ αὑτοῦ μορφῇ. Πᾶσα, ἔφη, ἀνάγκη ἔμοιγε δοκεῖ. Μηδεὶς ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ ἄριστε, λεγέτω ἡμῖν τῶν ποιητῶν, ὡς

θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσι,
παντοῖοι τελέθοντες, ἐπιστρωφῶσι πόληας.

Μηδὲ Πρωτέως τε καὶ Θέτιδος καταψευδέσθω μηδείς, μηδ᾽ ἐν τραγῳδίαις μηδ᾽ ἐν τοῖς ἄλλοις ποιήμασιν εἰσαγέτω Ἥραν
c ἠλλοιωμένην ὡς ἱέρειαν ἀγείρουσαν

Ἰνάχου Ἀργείου ποταμοῦ παισὶν βιοδώροις.

Καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ μὴ ἡμῖν ψευδέσθωσαν. Μηδ᾽ αὖ ὑπὸ τούτων ἀναπειθόμεναι αἱ μητέρες τὰ παιδία ἐκδειματούντων, λέγουσαι τοὺς μύθους κακῶς, ὡς ἄρα θεοί τινες περιέρχονται νύκτωρ πολλοῖς ζώοις καὶ παντοδαποῖς ἰνδαλλόμενοι, ἵνα μὴ ἅμα μὲν εἰς θεοὺς βλασφημῶσιν, ἅμα δὲ τοὺς παῖδας ἀπεργάζωνται δειλοτέρους. Μὴ γάρ, ἔφη. Ἀλλ᾽ ἆρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, αὐτοὶ μὲν
d οἱ θεοί εἰσιν οἷοι μὴ μεταβάλλειν, ἡμῖν δὲ ποιοῦσι δοκεῖν σφᾶς παντοδαποὺς φαίνεσθαι, ἐξαπατῶντες καὶ γοητεύοντες; Ἴσως, ἔφη. Τί δέ; ἦν δ᾽ ἐγώ, ψεύδεσθαι θεὸς ἐθέλοι ἂν ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ φαντάσματα προτείνων; Οὐκ οἶδα, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκ οἶσθα, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι τό γε ὡς ἀληθῶς ψεῦδος, εἰ οἷόν τε τοῦτ᾽ εἰπεῖν, πάντες θεοί τε καὶ ἄνθρωποι μισοῦσι; Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οἶσθά που, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι τῷ κυριωτάτῳ ἑαυτῶν ψεύδεσθαι καὶ περὶ τὰ κυριώτατα οὐδεὶς ἑκὼν ἐθέλει, ἀλλὰ πάντων μάλιστα φοβεῖται ἐκεῖ αὐτὸ κεκτῆσθαι. Οὐδὲ νῦν πω, ἦ δ᾽ ὅς, μανθάνω. Οἴει

---

645 b 5 Hom. *Od.* xvii. 485 **c** 2 Aesch. *Xantriae, Fr.* (Dindorf)

---

a 8 ἄρα] + ἔφην Plat. θεῷ Plat. (θεὸν Plat.[v]) **b** 2 αὐτοῦ O **b** 3 ἅπασα Plat. (πᾶσα Plat.[v]) **b** 5 ξένοισιν I, ξύνοισιν O **b** 7 τε] om Plat. (hab Plat.[v]) **c** 1 ὡς] εἰς O ἐγείρουσαν I **c** 2 παισὶ IO βιόδωρος BIO **c** 4 ἐκδειμάντων O **c** 6 ζώοις] Eus. codd, ξένοις Plat., ξείνοις Hom. **c** 8 ἆρα] Bekker, ἄρα I, ἄρ᾽ O **d** 1 ἡμῖν] ἡμᾶς Eus. codd cum cod *v* Platonis **d** 3 θεὸς] pr ὁ Eus. codd **d** 4 φάντασμα Plat. (φαντάσματα Plat.[v]) **d** 5 ὡς] om BIO τοῦτο Plat. (τοῦτ᾽ Plat.[v] solus) **d** 6—**646 a** 5 οἶσθα—ἔφη om B **d** 6 οἶσθά που] οὕτως Plat. **d** 7 κυριωτάτῳ] + που Plat.

γάρ τί με, ἔφην, σεμνὸν λέγειν· ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι τῇ ψυχῇ p. 646 ΠΛΑΤΩΝΟΣ
περὶ τὰ ὄντα ψεύδεσθαί τε καὶ ἐψεῦσθαι καὶ ἀμαθῆ εἶναι καὶ ἐνταῦθα ἔχειν τε καὶ κεκτῆσθαι τὸ ψεῦδος πάντες ἥκιστ' ἂν δέξαιντο, καὶ μισοῦσι μάλιστα αὐτὸ ἐν τῷ τοιούτῳ. Πολύ γ', ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ὀρθότατά γε ἄν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, τοῦτο ὡς ἀληθῶς ψεῦδος καλοῖτο, ἡ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἐψευσμένου ἄγνοια· ἐπεὶ τό γε ἐν τοῖς λόγοις μίμημά τι τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ἐστὶ παθήματος καὶ ὕστερον γεγονὸς εἴδωλον, οὐ πάνυ ἄκρατον ψεῦδος·
ἢ οὐχ οὕτω; Πάνυ μὲν οὖν. Τὸ μὲν δὴ τῷ ὄντι ψεῦδος οὐ b
μόνον ὑπὸ θεῶν ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων μισεῖται. Δοκεῖ μοι. Τί δὲ δή; Τὸ ἐν τοῖς λόγοις ψεῦδος πότε καὶ ἐν τῷ χρήσιμον, ὥστε μὴ ἄξιον εἶναι μίσους; Ἆρ' οὐ πρός τε τοὺς πολεμίους καὶ τῶν καλουμένων φίλων, ὅταν διὰ μανίαν ἤ τινα ἄνοιαν κακόν τι ἐπιχειρῶσι πράττειν, τότε ἀποτροπῆς ἕνεκα ὡς φάρμακον χρήσιμον γίγνεται; Καὶ ἐν αἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν ταῖς μυθολογίαις, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι ὅπῃ τἀληθὲς ἔχει περὶ τῶν παλαιῶν, ἀφομοιοῦντες
τῷ ἀληθεῖ τὸ ψεῦδος ὅ τι μάλιστα, οὕτω χρήσιμον ποιοῦμεν; Καὶ c
μάλα, ἦ δ' ὅς, οὕτως ἔχει. Κατὰ τί δὴ οὖν τούτων τῷ θεῷ τὸ ψεῦδος χρήσιμον; πότερον διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ παλαιὰ ἀφομοιῶν ἂν ψεύδοιτο; Γελοῖον μέντ' ἂν εἴη, ἔφη. Ποιητὴς μὲν ἄρα ἐν θεῷ ψευδὴς οὐκ ἔνι; Οὔ μοι δοκεῖ. Ἀλλὰ δεδιὼς τοὺς ἐχθροὺς ἂν ψεύδοιτο; Πολλοῦ γε δεῖ. Ἀλλὰ δι' οἰκείων ἄνοιαν ἢ μανίαν; Ἀλλ' οὐδείς, ἔφη, τῶν ἀνοήτων καὶ μαινομένων θεοφιλής. Οὐκ ἄρα ἐστὶν οὗ ἕνεκα ἂν θεὸς ψεύδοιτο.
Οὐκ ἔστι. Πάντῃ ἄρα ἀψευδὲς τὸ δαιμόνιον καὶ τὸ θεῖον. d
Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Κομιδῇ ἄρα ὁ θεὸς ἁπλοῦν καὶ ἀληθὲς ἔν τε ἔργῳ καὶ λόγῳ, καὶ οὔτε αὐτὸς μεθίσταται, οὔτε ἄλλους ἐξαπατᾷ, οὔτε κατὰ φαντασίας, οὔτε κατὰ λόγους, οὔτε κατὰ

646 a 5 ὀρθάτατά (sic) O   ὃ] ὃν I   a 6 τοῦ ἐψ. ἄγν.] Eus. codd et Plat.[v], ἄγν. ἡ τ. ἐψ. Plat.   b 3 ἐν τῷ] τί Plat.   b 4 ὥστε] ἔσται O   b 5 φίλων] + τινὰς Vig.   b 7 νῦν] om O   b 8 ὅπῃ τἀλ.] ὁπότ' ἀληθὲς I   c 2 οὖν δὴ I   c 4 ἀφ' ὁμοίων O   γελοῖον—ψεύδοιτο] om B   c 5 ψευδὴς ἐν θεῷ Plat, sed 'ψευδὴς post θεῷ ponit Plat.[v]' (Bekker)   c 6 ἂν] om Plat., addit Plat.[v]   d 1 δαιμόνιον] + τε Vig., Plat.   d 3 λόγῳ] pr ἐν Plat. (om Plat.[v] alii)

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

σημείων πομπάς, ὕπαρ, οὐδ' ὄναρ. Οὕτως ἔφη, ἔμοιγε καὶ αὐτῷ φαίνεται σοῦ λέγοντος. Συγχωρεῖς ἄρα, ἔφην, τοῦτον δεύτερον τύπον εἶναι, ἐν ᾧ δεῖ περὶ θεῶν καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν, ὡς μήτε αὐτοὺς γόητας ὄντας τῷ μεταβάλλειν ἑαυτοὺς μήθ' ἡμᾶς ψεύδεσι παράγειν ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ; Συγχωρῶ. Πολλὰ ἄρα Ὁμήρου ἐπαινοῦντες τοῦτο οὐκ ἐπαινεσόμεθα, τὴν τοῦ ἐνυπνίου πομπὴν
p. 647 ὑπὸ Διὸς τῷ Ἀγαμέμνονι· οὐδ' Αἰσχύλου, ὅταν φῇ ἡ Θέτις τὸν Ἀπόλλω ἐν τοῖς αὑτῆς γάμοις ᾄδοντα

Ἐνδατεῖσθαι τὰς ἑὰς εὐπαιδίας
νόσων τ' ἀπείρους καὶ μακραίωνος βίου.
Ξύμπαντά τ' εἰπὼν θεοφιλεῖς ἐμὰς τύχας
Παιὼν ἐπευφήμησεν εὐθυμῶν ἐμέ.
Κἀγὼ τὸ Φοίβου θεῖον ἀψευδὲς στόμα
ἤλπιζον εἶναι, μαντικῇ βρύον τέχνῃ.
Ὁ δ' αὐτὸς ὑμνῶν, αὐτὸς ἐν θοίνῃ παρών,
αὐτὸς τάδ' εἰπών, αὐτός ἐστιν ὁ κτανὼν
τὸν παῖδα τὸν ἐμόν.

Ὅταν τις τοιαῦτα λέγῃ περὶ θεῶν, χαλεπανοῦμέν τε καὶ χορὸν οὐ
b δώσομεν, οὐδὲ τοὺς διδασκάλους ἐάσομεν ἐπὶ παιδείᾳ χρῆσθαι τῶν νέων, εἰ μέλλουσιν ἡμῖν οἱ φύλακες θεοσεβεῖς τε καὶ θεῖοι γίγνεσθαι, καθ' ὅσον ἀνθρώπῳ ἐπὶ πλεῖστον οἷόν τε. Παντάπασιν, ἔφη, ἐγὼ τοὺς τύπους τούτους συγχωρῶ, καὶ ὡς νόμοις ἂν αὐτοῖς χρῴμην.

Ταῦτα μὲν ὁ Πλάτων. Εὕροις δ' ἂν τὴν Ἑβραίων γραφὴν οὐδαμῶς μὲν μύθους αἰσχροὺς περὶ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν θείων ἀγγέλων οὐδέ γε περὶ τῶν θεοφιλῶν ἀνδρῶν ὁμοίως ταῖς

---

647 a 3 Aesch. *Fr.* 281 (266), cf. Athenag. c 21 ad fin

---

d 5 ὕπαρ] pr οὔθ' Plat. cf 649 b 4 οὐδ'] IO cf 649 b 4, οὔτ' Plat. d 6 φαίνεται] om O ἔφην] Plat., ἔφη Eus. codd d 8 ἑαυτούς] αὐτούς O μήτε Plat. (μήθ' Plat.[v]) d 10 ἐπαινοῦντες] + ἄλλα Plat. 647 a 3 ἐνδαιτεῖσθαι Eus. codd εὐπαιδείας O a 4 τε IO et in a 5 ἀπείρους] υ sup ras I μακραίωνας βίους Aesch., Plat. a 5 εἰπών] Vig., Plat., ἐπιών IO a 6 Παιῶνα IO a 10—b 10 αὐτὸς—περιέχουσαν om B b 2 θεῖοι] θεοὶ IO sed cf 649 c 5 b 4 ἔγωγε Plat. αὐτοῖς] Eus. codd, Plat.[v], om Plat. vulg

Ἑλληνικαῖς θεολογίαις περιέχουσαν, τὸν δὲ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐκτεθέντα τύπον, ὅτι τε ἀγαθὸς ὢν ὁ Θεὸς c
τυγχάνει, καὶ τὰ πρὸς αὐτοῦ γεγονότα πάντα τοιαῦτα. Ἐφ᾽ ἑκάστῳ δ᾽ οὖν τῶν δημιουργημάτων ὁ θαυμάσιος Μωσῆς ἐπιλέγει· Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν· ἐπί τε πᾶσι τὸν περὶ πάντων συγκεφαλαιούμενος λόγον φησί· Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. Δόγμα δὲ Ἑβραίων ἐστὶ καὶ τὸ μὴ εἶναι τὸν Θεὸν κακῶν αἴτιον, εἰ δὴ ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ᾽ ἀπωλείᾳ ζώντων, ἔκτισε γὰρ εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα, καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσμου· φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. Διὸ καὶ παρὰ d
τῷ προφήτῃ εἰσῆκται λέγων ὁ Θεὸς πρὸς τὸν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως κακὸν γεγενημένον· Ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον πᾶσαν ἀληθινήν· πῶς ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω ἡ ἄμπελος ἡ ἀλλοτρία; Εἰ δέ που λέγοιτο κακὰ τοῖς φαύλοις ἐκ Θεοῦ συμβαίνειν, ὁμωνύμως ἀκουστέον, ὡς τῶν τιμωριῶν οὕτω κεκλημένων, ἃς ἀγαθὸς ὢν ὁ Θεὸς οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῶν τιμωρουμένων ἐπ᾽ ὠφελείᾳ δὲ καὶ συμφέροντι λέγεται ἐπάγειν· ὥσπερ ἂν καὶ ἰατρὸς ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν καμνόντων κακὰ νομί- p. 648
ζοιτο προσφέρειν τὰς ἀλγεινὰς καὶ πικρὰς θεραπείας. Διὸ καὶ ἐπὶ τῆς θείας γραφῆς ἔνθα εἴρηται κακὰ ἀνθρώποις ἐπάγεσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τὰ παρὰ τῷ Πλάτωνι λεκτέον, ὡς ὁ μὲν Θεὸς δίκαιά τε καὶ ἀγαθὰ εἰργάζετο, καὶ ὅτε τὰ σκυθρωπὰ καὶ ἀνθρώποις κακὰ νενομισμένα τοῖς τούτων ἀξίοις ἐπῆγεν, οἱ δὲ ὤναντο κολαζόμενοι, οὐ μόνον κατὰ τὸν φιλόσοφον ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ἑβραίων γραφὴν λέγουσαν· Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ

c 4 Gen. i. 8 c 5 ibid 31 c 10 Sap. ii. 24 d 3 Jer. ii. 21
648 a 9 Pr. iii. 12, ap Heb. xii. 6

c 6 πάντα] pr τὰ LXX d 3 δὲ] om BO d 5 τὰ ὀπίσω] πικρίαν LXX

b Κύριος παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. Ὡς
δ' ἄθλιοι μὲν οἱ δίκην διδόντες, ἦν δὲ ὁ δρῶν ταῦτα
ὁ Θεός, οὐκ ἐατέον λέγειν τὸν ποιητήν, ἀλλ' εἰ μὲν ὅτι
ἐδεήθησαν κολάσεως λέγοιεν ὡς ἄθλιοι κακοί, διδόντες
δὲ δίκην ὠφελοῦντο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐατέον· κακῶν δὲ
αἴτιον φάναι Θεόν τινι γίγνεσθαι, ἀγαθὸν ὄντα, δια-
μαχητέον παντὶ τρόπῳ. Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀλλοι-
οῦσθαι τὸν Θεὸν ἡ παρ' Ἑβραίοις προφητεία ὧδέ πῃ
ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ διδάσκει λέγουσα· Διότι ἐγὼ
Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. Καὶ ἐν ταῖς θεο-
c λογίαις δὲ ὁ Δαβὶδ ἀναφωνεῖ λέγων· Πάντες ὡς ἱμάτιον
παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλα-
γήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν.
Εἰ δέ πῃ τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον εἰσάγουσιν ἐν εἴδει καὶ
σχήματι ἀνθρωπείῳ παραφαινόμενον, λεκτέον, ὡς οὐ
κατὰ τοὺς Ἑλλήνων μύθους ὁμοίως Πρωτεῖ καὶ Θέτιδι
καὶ Ἥρᾳ, οὐδ' ὡς οἱ θεοὶ οἱ περιερχόμενοι νύκτωρ
πολλοῖς ζώοις καὶ παντοδαποῖς ἰνδαλλόμενοι, καὶ τὸν
τοῦ Θεοῦ Λόγον ἀνθρώποις πεφηνότα εἰσάγουσιν οἱ
d Ἑβραίων λόγοι, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὁ Πλάτων δεῖν ποτέ
φησιν ἐπὶ φίλων εὐεργεσίᾳ, ὅταν διὰ μανίαν ἤ τινα
ἄνοιαν κακόν τι ἐπιχειρῶσι πράττειν, τότε ἀποτροπῆς
ἕνεκα ὡς φάρμακον χρήσιμον γενέσθαι τὴν τοῦ Θεοῦ
εἰς ἀνθρώπους πάροδον. Ἐπεὶ οὖν τῶν ἐπὶ γῆς ζώων
οὐδὲν ἦν θεοφιλέστερον γένος ἀνθρώπου, συγγενές τε
καὶ οἰκεῖον τῷ τοῦ Θεοῦ Λόγῳ, παρ' οὗ καὶ λογικὸς
τὴν τῆς ψυχῆς φύσιν ἀπείργαστο, εἰκότως, οἷα φίλου
ζώου κηδόμενον, τὸν ἐπουράνιον Λόγον ἥκειν ἐπὶ θερα-

b 9 Mal. iii. 6 c 1 Ps. cii (ci). 27

648 b 1 παιδεύει] LXX[ℵA], Hebr., ἐλέγχει LXX[B] b 1 ὡς—κακῶν] om B b 5 δὲ 1°] om O c 1 ἀναφωνεῖ] + πρὸς τὸν θεὸν O c 2 εἰλίξεις I c 4 εἴδη O c 5 παραγενόμενον O d 6 γένους O d 7 τοῦ] om I λογικῶς O

πείᾳ φασὶ παντὸς τοῦ γένους, νόσον καὶ μανίαν ἔκτοπον
ὑπομείναντος, ὡς μήτε τὸν Πατέρα γινώσκειν Θεόν,
μήτε τὴν οἰκείαν τῆς νοερᾶς φύσεως οὐσίαν, μήτ᾽ αὖ p. 649
Θεοῦ πρόνοιαν, σώτειραν τῶν ὅλων, εἰς ἀλόγου δὲ ζώου
σχεδὸν ὅσον παρατροπὴν ἥκοντος. Διὸ δὴ τὸν Σωτῆρα
καὶ ἰατρὸν ἐπιστῆναι λέγουσιν, οὐ μὲν δὴ τῆς οἰκείας
ἐκστάντα φύσεως, οὐδέ γε ψευσάμενον τοὺς ὁρῶντας,
ἄμφω δὲ ἀληθῆ φυλάξαντα τό τε ἀφανὲς καὶ τὸ ὁρώ-
μενον. Πῇ μὲν γὰρ ἀληθὴς ἄνθρωπος ἑωρᾶτο, πῇ δὲ
Θεοῦ Λόγος ἦν ἀληθής, οὐ γοητεύων, οὐδὲ τοὺς θεω-
μένους ἐξαπατῶν· ἐπειδὴ τὸ θεῖον ἀψευδὲς καλῶς ἔχειν
ἐδόκει καὶ Πλάτωνι. Κομιδῇ ἄρα ὁ Θεὸς Λόγος ἁπλοῦς ὢν b
καὶ ἀληθὴς ἔν τε ἔργῳ καὶ λόγῳ, οὔτε αὐτὸς μεθίστατο, οὔτε
ἄλλους ἐξηπάτα, οὔτε κατὰ φαντασίας, οὔτε κατὰ λόγους, οὔτε
κατὰ σημείων πομπάς, ὕπαρ, οὐδ᾽ ὄναρ. Πάντα γὰρ ὅσα
τοιαῦτα, οἷα λογικῶν ψυχῶν ἰατρός, σωτηρίας ἕνεκα
τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἀληθῶς ἀλλ᾽ οὐ δοκήσει
δι᾽ οὗ ἀνείληφεν ἀνθρώπου διεπραγματεύσατο, τὴν
πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέρα φιλίαν τε καὶ ὑποστροφὴν
διὰ τῆς κατηγγελμένης ὑπ᾽ αὐτοῦ θεογνωσίας τε καὶ
ἀληθοῦς εὐσεβείας πᾶσιν ἡμῖν δωρούμενος. Καὶ τὰ c
μὲν ἡμέτερα τοιαῦτα· τοῖς δὲ ἄλλως λέγουσι χαλεπα-
νοῦμέν τε καὶ χορὸν οὐ δώσομεν, οὐδέ γε τοὺς διδασκάλους
ἐάσομεν ἐπὶ παιδείᾳ χρῆσθαι τῶν νέων, εἰ μέλλουσιν ἡμῖν οἱ
φύλακες θεοσεβεῖς τε καὶ θεῖοι γίγνεσθαι, ὡς καὶ τῷ φιλοσόφῳ
ἄριστα ἔχειν ἐδόκει.

4. Αὐτοὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι τυγχάνουσι νομίζοντες τὸν Δία d ΠΛΑΤΩΝΟΣ
τῶν θεῶν ἄριστον καὶ δικαιότατον, καὶ τοῦτον ὁμολογοῦσι τὸν

649 b 1—4 = 646 d 2—5 c 2—5 = 647 a 12—b 3 d 1 Plat. *Euthyphr.* 5 E

d 10 ἔκτοπον—μήτε] add O[2] 649 a 3 εἴκοντος O a 8 Θεοῦ Λόγος] Θεὸς BO a 9 ἐδόκει ἔχειν O b 8 αὐτοῦ O c 3—6 οὐδέ—ἐδόκει om B c 6 δοκεῖ O d 1 οἱ] om O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ αὐτοῦ πατέρα δῆσαι, ὅτι τοὺς υἱεῖς κατέπινεν οὐκ ἐν δίκῃ, καὶ ἐκεῖνόν γε αὖ τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐκτεμεῖν δι' ἕτερα τοιαῦτα·
p. 650 ἐμοὶ δὲ χαλεπαίνουσιν ὅτι τῷ πατρὶ ἐπεξέρχομαι ἀδικοῦντι, καὶ οὕτως αὐτοὶ αὑτοῖς τὰ ἐναντία λέγουσι περί τε τῶν θεῶν καὶ περὶ ἐμοῦ.

Ἆρά γε, ὦ Εὐθύφρον, τοῦτ' ἔστιν οὗ ἕνεκα τὴν γραφὴν φεύγω, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἐπειδάν τις περὶ τῶν θεῶν λέγῃ, δυσχερῶς πως ἀποδέχομαι; δι' ἃ δή, ὡς ἔοικε, φήσει τίς με ἐξαμαρτάνειν. Νῦν οὖν εἰ καὶ σοὶ ταῦτα συνδοκεῖ τῷ εὖ εἰδότι περὶ τῶν τοιούτων, ἀνάγκη δή, ὡς ἔοικε, καὶ ἡμῖν συγχωρεῖν. Τί γὰρ καὶ φήσομεν,
b οἵ γε αὐτοὶ ὁμολογοῦμεν περὶ αὐτῶν μηδὲν εἰδέναι; Ἀλλά μοι εἰπὲ πρὸς Φιλίου, σὺ ὡς ἀληθῶς ἡγῇ ταῦτα οὕτω γεγονέναι;

Καὶ ἔτι τούτων θαυμασιώτερα, ὦ Σώκρατες, ἃ οἱ πολλοὶ οὐκ ἴσασι.

Καὶ πόλεμον ἄρα ἡγῇ σὺ εἶναι τῷ ὄντι ἐν τοῖς θεοῖς πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἔχθρας γε δεινὰς καὶ μάχας καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλά, οἷα λέγεταί τε ὑπὸ τῶν ποιητῶν, καὶ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν γραφέων τά τε ἄλλα ἱερὰ ἡμῖν καταπεποίκιλται, καὶ δὴ καὶ τοῖς μεγάλοις Παναθηναίοις ὁ πέπλος μεστὸς τῶν τοιούτων ποικιλ-
c μάτων ἀνάγεται εἰς τὴν ἀκρόπολιν; Ταῦτα ἀληθῆ φῶμεν εἶναι, ὦ Εὐθύφρον;

Μὴ μόνα γε, ὦ Σώκρατες, ἀλλ', ὅπερ ἄρτι εἶπον, καὶ ἄλλα σοι ἐγὼ πολλά, ἐάν περ βούλῃ, περὶ τῶν θεῶν διηγήσομαι, ἃ σὺ ἀκούων εὖ οἶδ' ὅτι ἐκπλαγήσῃ.

Ταῦτα ὁ Πλάτων ἐν τῷ Εὐθύφρονι. Διασαφεῖ δὲ τὴν διάνοιαν ὁ Νουμήνιος ἐν τῷ Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορρήτων, ὧδέ πῃ λέγων·

---

d 3 *αἰτοῦ*] Plat., *αὐτοῦ* IO et in **d** 4 **d** 4 *ἐκτεμεῖν*] om BO, *ἐκτεμ* sup ras I 650 **a** 2 *αὑτοῖς*] Plat., *αὐτοῖς* IO **a** 4 *οὕνεκα* IO **b** 1 *γε*] + *καὶ* Plat. *εἰδέναι*] *εἶναι* O **b** 3 *ἔτι*] + *γε* Plat. **b** 5 *σὺ εἶναι*] Vig., Plat., om BIO **b** 9 *Παναθηναίοις—τὴν*] om B **c** 1 *ταῦτ'* Plat. *εἶναι φῶμεν* I **c** 3 *μόνα*] *μόνον* Schanz **c** 4 *θεῶν*] *θείων* Plat. **c** 7 *Πλάτωνι*] pr *τῷ* O

5. *Εἰ μὲν γράφειν ὑποτεινάμενος ὁ Πλάτων περὶ τῆς θεολογίας* d ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ
*τῆς τῶν Ἀθηναίων εἶτα ἐδυσχέραινεν αὐτῇ καὶ κατηγόρει ἐχούσῃ
στάσεις μὲν πρὸς ἀλλήλους, τέκνων δὲ τῶν μὲν μίξεις, τῶν δὲ
ἐδωδάς, τῶν δὲ ἀντὶ τούτων πατράσι τιμωρίας ἀδελφῶν τε ἀδελφοῖς
ὑμνούσῃ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα· εἴπερ ὁ Πλάτων ταυτὶ λαβὼν εἰς τὸ
φανερὸν κατηγόρει, παρασχεῖν ἂν δοκεῖ μοι τοῖς Ἀθηναίοις αἰτίαν
πάλιν κακοῖς γενέσθαι ἀποκτείνασι καὶ αὐτόν, ὥσπερ τὸν Σωκράτην.
Ἐπεὶ δὲ ζῆν μὲν οὐκ ἂν προείλετο μᾶλλον ἢ ἀληθεύειν, ἑώρα δὲ* **p. 651**
*ζῆν τε καὶ ἀληθεύειν ἀσφαλῶς δυνησόμενος, ἔθηκεν ἐν μὲν τῷ
σχήματι τῶν Ἀθηναίων τὸν Εὐθύφρονα, ὄντα ἄνδρα ἀλαζόνα καὶ
κοάλεμον καὶ εἴ τις ἄλλος θεολογεῖ κακῶς, αὐτὸν δὲ τὸν Σωκράτην
ἐπ᾽ αὐτοῦ τε καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ σχηματισμῷ ἐν ᾧπερ εἰωθότως
ἤλεγχεν ἑκάστῳ προσομιλῶν.*

6. *Ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετά* **b** ΠΛΑΤΩΝΟΣ
*τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρα.
Σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή, ὡς ἐγὼ* **c**
*οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ
πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται.
Τοὺς δὴ λόγους οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν
ἐκβάλλειν, ἐπειδή μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι
φαίνονταί μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω καὶ τιμῶ, οὕσπερ καὶ
πρότερον· ὧν ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ
ἴσθι ὅτι οὐ μή σοι συγχωρήσω, οὐδ᾽ ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων
ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμοὺς
τε καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. Πῶς* **d**
οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; Εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν

---

650 d 1 Numenius *Fr.* ab Eusebio servatum (Mullach iii. 171)
651 b 1 Plat. *Crit.* 46 B

---

d 1 *γραφὴν* (*ειν* suprascr.) I, *γραφὴν* O **d 2** *ἐχούσης* O **d 4** *ἀδελφοῖς*] *ἀδελφοὺς* BIO **d 6** *δοκῇ* BIO **651 a 5** *ᾧπερ εἰωθότως*] *ᾧ περὶ εἰωθότος* I Vig. **c 2** *μόνον νῦν*] *νῦν πρῶτον* coniec Nauck approb Schanz **c 4** *δὴ*] *δὲ* Plat. **c 5** *ἐκβαλεῖν* Plat. *ὅμοιον* I **c 7** *βελτίων* I **d 1** *τε*] om Plat. *θνάτους* (sic) O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις, τὸν περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἑκάστοτε ἢ οὔ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὔ· ἢ πρὶν μέν με δεῖν ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι ἄλλως ἕνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς; Ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγε ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τι μοι
p. 652 ἀλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδὴ ὧδε ἔχω, ἢ ὁ αὐτός, καὶ ἐάσομεν χαίρειν ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. Ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἐγᾦμαι, ἑκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν ἃς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή. Τοῦτο πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; Σὺ γάρ, ὅσα γε τἀνθρώπεια, ἐκτὸς εἶ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἂν σε παρακρούοι ἡ παροῦσα συμφορά. Σκόπει δή· οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι
b ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τὰς τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μέν, τὰς δ' οὔ; Οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μέν, τῶν δ' οὔ; Τί φῄς; Ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται;

Καλῶς.

Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μή;

Ναί.

Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων;

Πῶς δ' οὔ;

Φέρε δή, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; Γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ
c τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἑνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν;

Ἑνὸς μόνου.

Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἑνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν.

---

d 3 τὸν] om Plat. codd, recepit Fischer approb Buttmann d 5 ἐμὲ Plat. 652 a 1 ὧδ' Eus. codd a 2 πως] Vig., Plat., om BIO a 6 σὺ—λέγεσθαι] om B a 8 οὐχ ἱκανῶς] οὐχὶ καλῶς Hirschig, Schanz b 1 τὰς 2°] om Plat. b 5 μή] οὐ O c 5 ἑνός] ἀνδρὸς O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Δῆλα δή.

Ταύτῃ ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ᾗ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαΐοντι μᾶλλον ἢ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις.

Ἔστι ταῦτα.

Εἶεν. Ἀπειθήσας δὲ τῷ ἑνί, καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων, ἆρα οὐδὲν κακὸν πείσεται;

Πῶς γὰρ οὔ;

Τί δ' ἐστὶ τὸ κακὸν τοῦτο; Καὶ ποῖ τείνει; Καὶ εἰς τί τῶν d
τοῦ ἀπειθοῦντος;

Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα, τοῦτο γὰρ διόλλυσι.

Καλῶς λέγεις. Οὐκοῦν καὶ τὰ ἄλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως, ἵνα μὴ πάντα διίωμεν. Καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡ βουλὴ ἡμῖν ἐστι, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτήν, ἢ τῇ τοῦ ἑνός, εἴ τίς ἐστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; Ὧι εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. Ἦ οὐδέν ἐστι τοῦτο;

Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

Φέρε δή, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γινόμενον, ὑπὸ p. 653
τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον, διολέσωμεν πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἆρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστι διεφθαρμένου αὐτοῦ; Ἔστι δέ που τοῦτο τὸ σῶμα, ἢ οὐχί;

Ναί.

Ἆρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστι μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος;

---

c 7 πρακτέον αὐτῷ I   καὶ 2°—ταῦτα] om B   c 8 ἂν—ξύμπασι] om O   c 9 ἢ] + ἢ Plat.   c 12 καὶ τοὺς ἐπαίνους] inclusit Schanz, pr καὶ τοὺς ψόγους Stallb.   d 3 τοῦτο γὰρ] Plat., Vig., τοῦτον ὃν BIO διολλύει Schanz   d 6 κακῶν καὶ ἀγαθῶν O   d 9 ἀκολουθήσωμεν O   653 a 2 διωλέσωμεν (sic) O   a 4 ἔστι—διεφθαρμένου] om B   τοῦτο] Vig., Plat., om IO   τὸ] om Vig.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ *Οὐδαμῶς.*

Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρα ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ὃ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; Ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα
b *εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅ τί ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν;*

Οὐδαμῶς.

Ἀλλὰ τιμιώτερον;

Πολύ γε.

Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλὰ τί ὁ ἐπαΐων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. Ὥστε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγῇ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων.

Καὶ ὁ σωτήριος δὲ λόγος φησί· *Δόξαν τὴν παρὰ ἀνθρώπων ζητεῖτε, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ μόνου τοῦ ἑνὸς οὐ ζητεῖτε.*
c Διὸ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγῶσιν ὀρθῶς πράττομεν, οὐ σκοποῦντες τί ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἐροῦσιν, ἀλλὰ τί βούλεται εἷς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὃν ἅπαξ κρίσει ἑλομένους προσήκει καὶ τότε ὁμοίως ὥσπερ οὖν καὶ πρότερον τιμᾶν, καὶ μὴ μετατίθεσθαι, μηδ' ἂν ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται. Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν καὶ οἱ πάλαι παρ' Ἑβραίοις ἐν μαρτυρίῳ διαλάμψαντες.

d 7. *Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὔ; Ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη,*

---

653 b 11 Ioann. v. 44 d 1 Plat. *Crit.* 49 A

---

a 9 *ἄρα* I ὃ] *ἣ* B, *ᾧ* Plat. b 7 *ἀλλὰ τί*] *ἀλλ' ὅ τι* Plat. b 10 *τῶν* 2°] om O b 11 Ioann. v. 44 plene :—*δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε* c 4 *ὁμοίως καὶ τότε* I c 5 *μὴ*] om O d 2 *ἀγαθὸν οὔτε καλόν* Plat. d 2 *οὔτε* 2°] *καὶ* I

ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο; Ἦ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν p. 654 ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί, καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; Ἦ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν, εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μή, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ πρᾳότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὂν παντὶ τρόπῳ; φαμὲν ἢ οὔ; b

Φαμέν.

Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

Οὐ δῆτα.

Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν.

Οὐ φαίνεται.

Τί δὲ δή; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ;

Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες.

Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοί φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον;

Οὐδαμῶς.

Τὸ γάρ που κακὸν ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει.

Καλῶς λέγεις.

Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ᾽ ἂν ὁτιοῦν πάσχῃ τις ὑπ᾽ αὐτῶν. Ἀλλ᾽ ὅρα, ὦ Κρίτων, c
ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογῇς. Οἶδα γὰρ ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. Οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλ᾽ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὁρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλεύματα. Σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ συνδοκεῖ

---

654 a 1 ὅπερ—ἐλέγετο] om B, inclusit Schanz ἡμῖν] μὲν O a 3 ἄρα I γέροντες] inclusit Schanz a 4 διαφέροντας BO b 1 καὶ 1°] om O τυγχάνειν Vig. b 3 ἄρα O et in b 5 b 8 δή] om O b 9 δὴ δεῖ που O b 10—c 1 τί—αὐτῶν om B b 13 κακῶς Plat. ἀνθρώποις O b 14 καλῶς] ἀληθῆ Plat. c 1 τις] om Plat. ἀλλ᾽] καὶ Plat. c 2 παρὰ] περὶ O ὁμολογῇς] ὁμολογεῖς B, καθομολογῇς O c 5 τὰ] om I c 6 συνδοκεῖ σοι καὶ κοινωνεῖς O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ σοι καὶ ἀρχώμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν οὔτε τοῦ κακῶς
d πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς· ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς; ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ. Σοὶ δ' εἴ πῃ ἄλλῃ δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε· εἰ δ' ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

Ἀλλ' ἐμμένω τε καὶ συνδοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε.

Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δ' ἐρωτῶ, πότερον ἃ ἄν τις ὁμολογήσῃ τῳ δίκαια ὄντα ποιητέον ἢ ἐξαπατητέον;

Ποιητέον.

Τούτοις παράθες τό· Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες, καὶ τό· Εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ἵνα γένησθε
p. 655 υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅστις τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Καὶ ἔτι τό· Λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, δυσφημούμενοι παρακαλοῦμεν, ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν ἱεροῖς φερόμενα γράμμασι. Καὶ ὁ προφήτης δὲ παρ' Ἑβραίοις φησίν· Εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδιδοῦσί μοι κακά. Καὶ πάλιν· Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην, ἤμην εἰρηνικός.

c 8. Σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλὰ ᾑροῦ, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν δὲ οὔτ' ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνῃ, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπῃ, ἐπιχειρῶν ἡμᾶς διαφθεῖραι· πράττεις τε ὅπερ ἂν δοῦλος

654 d 9 Rom. xii. 17 d 10 Matt. v. 44 (Text. Rec.) 655 a 3 1 Cor. iv. 12 a 6 Ps. vii. 4 a 7 ibid cxx (cxix). 7 c 1 Plat. *Crit.* 52 C

c 8 τοῦ 3°] om Plat. d 3 σοὶ δ'] Plat., καὶ σοὶ δὲ IO d 7 τῷ O d 10 εὐλογ.—ὑμᾶς] cf Lk. vi. 28, om Tisch. in Matt. d 11 καὶ διωκόντων] om Tisch. ἵνα] ὅπως Matt. 655 a 1 τοῖς] om Tisch. ὅστις] ὅτι Tisch. a 7 κακά. καὶ] κά. καὶ sup lin I c 3 τὸν νόμον BO c 4 ἡμᾶς] om Plat. ἅπερ Plat.

ὁ φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς συνθήκας τε καὶ ὁμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν συνέθου πολιτεύεσθαι. Πρῶτον μὲν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν φάσκοντές σε ὡμολογηκέναι πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργῳ ἀλλ' οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ. Τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; Ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν; ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Ανάγκη, ὦ Σώκρατες. **d**

Ἄλλο τι οὖν, ἂν φαῖεν, ἢ συνθήκας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις, οὐχ ὑπὸ ἀνάγκης ὁμολογήσας οὐδὲ ἀπατηθεὶς οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι. Σὺ δὲ οὔτε Λακεδαίμονα προῃροῦ οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἑκάστοτε φῂς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλὰ ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοί τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι. Οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ **p. 658**
νόμοι δῆλον ὅτι· τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; Νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς ὡμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες.

9. Ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεύς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἂν **b**
νέων τε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι. Πότερον οὖν φεύξῃ τάς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; Καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἆρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται; Ἢ πλησιάσεις τούτοις καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος—τίνας λόγους, ὦ Σώκρατες; ἢ οὕσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιο-

---

658 b 1 Plat. *Crit.* 53 C

---

c 5 *ὁ*] om Plat. **c** 6 *ὁμολογίας*] pr *τὰς* Plat. *καθ'*] om O *πολιτεύσεσθαι* Vig. **c** 7 *μὲν*] + *οὖν* Plat. **d** 2 *ἄλλο τι*] Plat., *ἀλλὰ τί* Eus. codd *ἂν*] om O *πρὸς*] pr *τὰς* Plat. **d** 3 *οὐχ — ἑβδομήκοντα*] om B *οὐδὲ ἀπατηθείς*] om IO **d** 6 *δίκαιαι*] Plat., Vig., *δίκαια* IO **d** 9 *ἀλλ'* Plat. **d** 10 *τυφλοὶ*] pr *οἱ* O **658 a** 'N. B. pp 656, 657 in edit. Viger. nullae sunt' (Gaisf.) **a** 2 *δῆλον—νόμων*] inclus Schanz **a** 3 *ἐμμένεις*] Eus. codd, Plat.vulg, *ἐμμενεῖς* Plat.B2 *ὡμολογημένοις*] + *ἐμμένοις δέ* Vig. 'perperam' (Gaisf.) **b** 2 *τε*] *γε* Plat. **b** 3 *φεύξῃ*] pr *ἂν* I Vig. **b** 5 *τίνας*] Plat., *τινας* Steph., Eus. codd et edd **b** 6 *ἢ οὕσπερ*] *οἵουσπερ* Vig. *ἡ* 2°] Plat., om IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ σύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι;

c Καὶ οὐκ οἴει ἄσχημον φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; Οἴεσθαί γε χρή. Ἀλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἥξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος· ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία· καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου ἀκούοιεν ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀπεδίδρασκες, σκευήν τέ τινα περιθέμενος ἢ διφθέραν λαβὼν ἢ ἄλλα οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλ-

d λάξας. Ὅτι δὲ γέρων ἀνὴρ μικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἰκός, ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς ὃς ἐρεῖ; Ἴσως, ἂν μή τινα λυπήσῃς· εἰ δὲ μή, ἀκούσῃ, ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ. Ὑπερχόμενος δὴ βιώσῃ πάντας ἀνθρώπους καὶ δουλεύων, τί ποιῶν ἢ εὐωχούμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὥσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκὼς εἰς Θετταλίαν; Λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται; Ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς; Τί δέ; Εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις,

p. 659 ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτό σου ἀπολαύσωσιν; Ἢ τοῦτο μὲν οὔ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται, μὴ συνόντος σοῦ αὐτοῖς; Οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. Πότερον δὲ ἐὰν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται, ἐὰν δὲ εἰς Ἅιδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται, εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστι τῶν σοι φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι; Οἴεσθαί γε χρή. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι, μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ

b μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἅιδου

---

c 1 φανεῖσθαι] pr ἂν Plat. c 2 γε] pr δέ BO ἀπάρῃς IO c 3 κρείττονος I d 1—6 ὅτι—Θετταλίᾳ om B d 2 γλίσχρως] αἰσχρῶς Schanz d 3 ὃς] Vig., Plat., σε IO d 4 λυπῇς Plat. d 6 δουλεύων et mox ἐν Θετταλίᾳ inclus Schanz d 7 ἐπιδεδημηκὼς O οἱ] om O d 8 καὶ] pr τε Plat. 659 a 1 σου] om IO a 4 ἐπιμελήσονται] inclus Schanz δὲ] om Plat. a 6 ἔστιν αὐτῶν O

ἐλθὼν ἔχῃς ταῦτα πάντα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν· ΠΛΑΤΩΝΟΣ οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι οὐδὲ δικαιότερον οὐδὲ ὁσιώτερον οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμεινον ἔσται. Ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδικημένος ἄπει, ἐὰν ἀπίῃς, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπων. Ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ συνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβὰς καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἥκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ c τοὺς φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοί, οἱ ἐν Ἅιδου νόμοι, οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται, εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος.

10. Ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις, εἶτ' οὐκ αἰσχύνῃ, ὦ Σώκρατες, d τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; Ἐγὼ δὲ τούτῳ δίκαιον ἂν λόγον ἀντείποιμι, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. Φαῦλοι γὰρ ἂν τῷ γε σῷ λόγῳ εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν, οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός, ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε παρὰ p. 660 τὸ αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι, ὥστε ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἕκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὖσα, οὑτωσί πως, ὡς ἐγῷμαι, Ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον καὶ Ἕκτορα ἀποκτενεῖς, αὐτὸς ἀποθανῇ·

Αὐτίκα γάρ τοι, (φησί), μεθ' Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος.

659 d 1 Plat. *Apol.* 28 B 660 a 6 Hom. *Il.* xviii. 96

b 4 ἄλλων IO b 5 ἐκεῖσε] Vig., Plat., ἐκεῖ BIO c 2 τοὺς] om Plat. c 4 σοι O ὑποδέχονται BIO d 1 ἂν] pr δ' Plat. d 2 τοιοῦτον] pr τὸ O d 3 τούτῳ] + δὲ I ἂν δίκαιον Plat. d 4 εἰ] om I d 5 ἔσται BO d 6 ὅταν] ὅ τι ἂν coniec Forster πράττῃ] + τι Plat. (Steph.) d 7 ἂν] om O 660 a 1 παρὰ] περὶ IO a 3 οὖσα—παῖ] om Schanz a 4 ἑταίρῳ] ἑτέρῳ I a 6 φησί] ἔπειτα Hom., om BO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ῾Ο δὲ τοῦτο ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὠλιγώρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὢν καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν,

b Αὐτίκα,

φησί,

τεθναίην

δίκην ἐπιθεὶς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος

παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν ἄχθος ἀρούρης.

Μὴ αὐτὸν οἴει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὗ ἄν τις αὑτὸν τάξῃ, ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

c Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, καὶ ἄλλοθί που, οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον ἔμενον ὥσπερ καὶ ἄλλος τις καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν, τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ᾠήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τάξιν. Δεινὸν μέντ' ἂν εἴη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἄν με d δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιὼς θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ ὤν. Τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. Οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον οὐδ' εἰ τυγχάνει

b 1 Hom. *Il.* xviii. 98   b 5 ibid 104

a 7 τοῦτο] τούτου O, ταῦτ' Plat.   a 8 πολὺ] pr ἐπὶ I   b 5 νουσὶ (sic) I   κορωνίσιν] ἐτώσιον Hom.   b 6 οἴει] ἔνει I   b 7 ἡγησάμενος] pr ἢ Plat.   b 9—d 5 μηδὲν—οἶδεν om B   c 1 εἴην] om I   c 3 καὶ ἄλλοθί που] τότε μὲν Plat.   c 4 ἔμμενον (sic) I   c 5 θεοῦ δὲ O   τε] sup lin I   c 6 δεῖ IO   c 7 ἢ 1°] om IO   ἄλλο ὁτιοῦν] ἀλλοτιοῦν I   c 8 τὴν τάξιν λίποιμι O.   μέντ' ἂν] τἂν Schanz   d 1 οὐ] ὃ I   d 4 σοφὸς IO   d 5 οὐδ' εἰ] οὗ δεῖ BI, οὗ δὴ O

τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δὲ ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστί. Καίτοι πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν; Ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα διαφέρω τῶν πολλῶν ἴσως ἀνθρώπων· καὶ εἰ δή τῳ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἄν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἅιδου οὕτω καὶ p. 661 οἴομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἐστιν οἶδα. Πρὸ οὖν τῶν κακῶν ὧν οἶδα ὅτι κακά ἐστιν, ἃ μὴ οἶδα εἰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβηθήσομαι, οὐδὲ φεύξομαι. Ὥστε οὐδ' εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε Ἀνύτῳ ἀπιστήσαντες, ὃς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν ἢ ἐπειδὴ εἰσῆλθον οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναί με, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς, εἰ διαφευξοίμην, ἤδη b ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτηδεύοντες ἃ Σωκράτης διδάσκει πάντες παντάπασι διαφθαρήσονται—εἴ μοι πρὸς ταῦτα εἴποιτε, Ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἀνύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι ἐφ' ᾧ τε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσει διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν· ἐὰν δὲ ἁλῷς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανῇ. Εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις ἀφίοιτε, εἴποιμι ἂν ὑμῖν ὅτι Ἐγὼ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἕωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἷός τε ὦ, c οὐ μὴ παύσομαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενος ὅτῳ ἂν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων οἷάπερ εἴωθα.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει·

Ἐννοήσωμεν δὴ καὶ τῇδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. Δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν

---

661 c 5 Plat. *Apol.* 40 C

---

d 6 ὂν] ὃ (sic) I d 7 καίτοι] καὶ τοῦτο Plat. d 10 ἴσως] ante διαφέρω Plat. 661 a 2 τὸ δὲ] τοτὲ I a 4 καὶ] om Plat. a 5 οὐδέποτε] οὐ B, οὐδέπω O φοβήσομαι I a 5—d 1 ὥστε—ὕπνος om B a 6 Ἀνύτῳ] ἂν τῷ I, ἄντῳ O b 1 μὴ] + οὐκ I b 5 τε] γε Vig. marg b 7 εἴποιμ' Plat. b 8 πείθομαι IO c 2 παύσομαι] I, παύσωμαι O Plat. c 5 δὴ] δὲ Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ τι εἶναι μηδὲ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. Καὶ εἴτε δὴ
d μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδάν τις καθεύδων μηδὲ ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη θάνατος. Ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα ἐν ᾗ οὕτω κατέδαρθεν ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ εἰ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινὰ ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθ-
p. 662 μήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας τε καὶ νύκτας. Εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλεῖον ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτως εἶναι ἢ μία νύξ. Εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστὶ τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσιν ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἄν, ὦ ἄνδρες δικασταί; Εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἅιδου, ἀπαλλαγεὶς τούτων τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ
b Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἆρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; Ἢ αὖ Ὀρφεῖ ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὁμήρῳ ἐπὶ πόσῳ ἄν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; Ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι, εἴπερ ταῦτ' ἐστιν ἀληθῆ· ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὁπότε ἐντύχοιμι Παλαμήδει καὶ Αἴαντι
c τῷ Τελαμῶνος καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν, ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἐμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων,

c 7 τι] om Plat., ἔτι coniec Heindorf c 9 τοῦ τόπου τοῦ] inclus Schanz d 1 καθεύδων] pr ὄναρ BIO d 2 κέρδος—τὰς] om B θάνατος] θαυμάσιον O, pr ὁ Plat. d 4 μηδὲ] O Plat., μηδὲν I Vig. d 6 εἰ] om Plat. ὁπόσας I d 8 μὴ ὅτι] Plat., οὐχὶ O, οὐχ I, οἰκ Vig. 662 a 1 ἂν εὑρεῖν] ἀνευρεῖν IO τε] om Plat. a 3 πλείων Plat. οὕτως] οὕτω δὴ Plat. a 8 ὡς] om Plat. b 4 γὰρ] + καὶ I b 5 εἴπερ] εἰ Plat. b 6 ἂν εἴη] ἐστιν O

ὡς ἐγῷμαι, οὐκ ἂν ἀηδὲς εἴη. Καὶ δὴ καὶ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστι καὶ τίς οἴεται μέν, ἔστι δ' οὔ. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Καὶ παρ' ἡμῖν, Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις, εἴρηται. Καί· Μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι. Εἰδέναι τε ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ὅτι τε d ἐκδημοῦντες ἀπὸ τοῦ σώματος ἐνδημοῦμεν τῷ Κυρίῳ, ὃς καὶ πᾶσι τοῖς εἰς αὐτὸν ἠλπικόσιν ἐπήγγελται εἰς κόλπους Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἀναπαύσεσθαι, μετά τε τῶν ἄλλων παρ' Ἑβραίοις θεοφιλῶν προφητῶν τε καὶ δικαίων ἐν μακαρίᾳ ζωῇ τὸν μακρὸν αἰῶνα διάξειν.

11. Τῶν δὲ δὴ ἀποθανόντων ἐπὶ στρατείας ὃς ἂν εὐδοκιμήσας p. 663 τελευτήσῃ, ἆρ' οὐ πρῶτον μὲν φήσομεν τοῦ χρυσοῦ γένους εἶναι; Πάντων γε μάλιστα. Ἀλλ' οὐ πεισόμεθα Ἡσιόδῳ, ἐπειδάν τινες τοῦ τοιούτου γένους τελευτήσωσιν, ὡς ἄρα

Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν,
ἐσθλοί, ἀλεξίκακοι, φύλακες μερόπων ἀνθρώπων;

Πεισόμεθα μὲν οὖν. Διαπυθόμενοι ἄρα τοῦ θεοῦ πῶς χρὴ τοὺς δαιμονίους τε καὶ θείους τιθέναι καὶ τίνι διαφόρῳ, οὕτω καὶ b ταύτῃ θήσομεν ᾗ ἂν ἐξηγῆται; Τί δ' οὐ μέλλομεν; Καὶ τὸν λοιπὸν δὴ χρόνον ὡς δαίμονας γεγονότας οὕτω θεραπεύσομέν τε καὶ προσκυνήσομεν αὐτῶν τὰς θήκας· τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα νομιοῦμεν

---

662 c 6 Acts v. 29 c 7 Matt. x. 28 c 8 2 Cor. v. 1 d 2 ibid 8 663 a 1 Plat. *Rep.* 468 E a 5 Cf Hes. *Opp. et Di.* 121, Plat. *Crat.* 397 E

---

c 3 *ἐγὼ οἶμαι* Plat. *εἴη*] Plat., *εἶναι* BIO *καὶ* 2°] om Plat. c 5 *τίς*] + *δὴ* Schanz c 6 *μᾶλλον Θεῷ* O c 7 *ἀποκτενόντων* IO c 8 *μὴ*] *οὐ* IO Vig. 663 d 2 plene:—*ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν Κύριον* d 2 *ὃς—διάξειν*] om B 663 a 3 *πάντων*] Plat., Theodoret. (118, 36), *πᾶν* IO Vig. b 2 *ταύτῃ*] Vig., Plat., *ταύτην* IO *καὶ*] om BIO b 3 *δὴ*] om BO *δαιμόνων* Plat. *γεγονότας*] om Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ὅταν τις γήρᾳ ἤ τινι ἄλλῳ τρόπῳ τελευτήσῃ τῶν ὅσοι ἂν διαφερόντως ἐν τῷ βίῳ ἀγαθοὶ κριθῶσιν.

Καὶ ταῦτα δὲ ἁρμόζει ἐπὶ τῇ τῶν θεοφιλῶν τελευτῇ, οὓς στρατιώτας τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας οὐκ ἂν ἁμάρτοις εἰπών, παραλαμβάνεσθαι. Ὅθεν καὶ ἐπὶ τὰς θήκας αὐτῶν ἔθος ἡμῖν παριέναι, καὶ τὰς εὐχὰς παρὰ ταύταις
c ποιεῖσθαι, τιμᾶν τε τὰς μακαρίας αὐτῶν ψυχάς, ὡς εὐλόγως καὶ τούτων ὑφ' ἡμῶν γιγνομένων. Ἀλλὰ γὰρ ἡμεῖς μὲν ταῦτα ἐκ τῶν Πλάτωνος ἀνελεξάμεθα· φιλόκαλος δέ τις ἄλλος καὶ τούτων ἔτι πλείω ἂν εὕροι παρὰ τῷ αὐτῷ σύμφωνα τοῖς ἡμετέροις δόγμασι, τάχα δὲ καὶ παρ' ἑτέροις. Ἐπεὶ δὲ τῆς αὐτῆς ἡμῖν ὑποθέσεως προλαβόντες ἐφήψαντο καὶ ἄλλοι, εὖ μοι δοκεῖ ἐπισκέψασθαι δεῖν καὶ τὰ τούτοις πεπονημένα. Παραθήσω δὲ πρῶτον Ἀριστοβούλου, τοῦ ἐξ Ἑβραίων φιλοσόφου,
d τὰς οὕτως ἐχούσας φωνάς·

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ 12. Φανερὸν ὅτι κατηκολούθησεν ὁ Πλάτων τῇ καθ' ἡμᾶς
p. 664 νομοθεσίᾳ, καὶ φανερός ἐστι περιειργασμένος ἕκαστα τῶν ἐν αὐτῇ. Διηρμήνευται γὰρ πρὸ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως δι' ἑτέρων, πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Περσῶν ἐπικρατήσεως, τά τε κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν τὴν ἐξ Αἰγύπτου τῶν Ἑβραίων ἡμετέρων δὲ πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεγονότων ἁπάντων αὐτοῖς ἐπιφάνεια, καὶ κράτησις τῆς χώρας, καὶ τῆς ὅλης νομοθεσίας ἐπεξήγησις, ὡς εὔδηλον εἶναι τὸν προειρημένον φιλόσοφον εἰληφέναι πολλά· γέγονε γὰρ πολυμαθής· καθὼς καὶ Πυθαγόρας πολλὰ τῶν παρ'
b ἡμῖν μετενέγκας εἰς τὴν ἑαυτοῦ δογματοποιίαν κατεχώρισεν. Ἡ δ'

663 d 2 Aristobulus, cf 411 a, Clem. Al. *Strom.* i. p 410 Pott., Valcken. *De Aristobulo*, p 62

c 4 εὕροι ἂν O d 2 Φανερὸν ὅτι κατ.] κατηκολούθηκε δὲ καὶ Clem. 664 a 1 περιεργασάμενος Clem. a 2 αὐτῇ] + λεγομένων Clem. γὰρ] δὲ Clem. τοῦ Φαληρέως] om Clem. δι' ἑτέρων] ὑφ' ἑτέρου Clem. a 4 τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγωγὴν Clem. ἡμετέρων] pr τῶν et om δὲ Clem. a 6 ὡς] ὥστε Clem. b 1 κατεχώρισεν] I Vig. om Clem., κατεχώρησεν O b 1—5 ἡ δ' ὅλη—τούτων] desunt in Clem.

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ

ὅλη ἑρμηνεία τῶν διὰ τοῦ νόμου πάντων ἐπὶ τοῦ προσαγορευθέντος Φιλαδέλφου βασιλέως, σοῦ δὲ προγόνου, προσενεγκαμένου μείζονα φιλοτιμίαν, Δημητρίου τοῦ Φαληρέως πραγματευσαμένου τὰ περὶ τούτων.

Εἶτα μεταξύ τινα εἰπὼν ἐπιφέρει λέγων·

Δεῖ γὰρ λαμβάνειν τὴν θείαν φωνὴν οὐ ῥητὸν λόγον, ἀλλ' ἔργων κατασκευάς, καθὼς καὶ διὰ τῆς νομοθεσίας ἡμῖν ὅλην τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου Θεοῦ λόγους εἴρηκεν ὁ Μωσῆς. Συνεχῶς γάρ φησιν ἐφ' ἑκάστου, Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, καὶ ἐγένετο. Δοκοῦσι δέ μοι περιειργασμένοι πάντα κατηκολουθηκέναι τούτῳ Πυθαγόρας c τε καὶ Σωκράτης καὶ Πλάτων, λέγοντες ἀκούειν φωνῆς Θεοῦ, τὴν κατασκευὴν τῶν ὅλων συνθεωροῦντες ἀκριβῶς ὑπὸ Θεοῦ γεγονυῖαν καὶ συνεχομένην ἀδιαλείπτως. Ἔτι δὲ καὶ Ὀρφεὺς ἐν ποιήμασι τῶν κατὰ τὸν Ἱερὸν Λόγον αὐτῷ λεγομένων οὕτως ἐκτίθεται περὶ τοῦ διακρατεῖσθαι θείᾳ δυνάμει τὰ πάντα, καὶ γενητὰ ὑπάρχειν, καὶ ἐπὶ πάντων εἶναι τὸν Θεόν. Λέγει δ' οὕτως·

Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι, d
φεύγοντες δικαίων θεσμούς, θείοιο τεθέντος
πᾶσι νόμου· σὺ δ' ἄκουε, φαεσφόρου ἔκγονε Μήνης
Μουσαῖ'· ἐξερέω γὰρ ἀληθέα· μηδέ σε τὰ πρὶν
ἐν στήθεσσι φανέντα φίλης αἰῶνος ἀμέρσῃ,
εἰς δὲ λόγον θεῖον βλέψας τούτῳ προσέδρευε,
ἰθύνων κραδίης νοερὸν κύτος· εὖ δ' ἐπίβαινε
ἀτραπιτοῦ, μοῦνον δ' ἐσόρα κόσμοιο τυπωτὴν
ἀθάνατον. Παλαιὸς δὲ λόγος περὶ τοῖδε φαείνει· p. 665
εἷς ἔστ' αὐτοτελής, αὐτοῦ δ' ὕπο πάντα τελεῖται,
ἐν δ' αὐτοῖς αὐτὸς περινίσσεται, οὐδέ τις αὐτὸν

664 b 7 Aristobulus, *Fr.* ab Eusebio servatum, Valcken., ibid p 66
d 1 Orphica *Fr.* 2 Hermann, cf Ps.-Iustin M. *Cohort.* c 13, Clem. Al. *Protrept.* p 63 Pott., Lobeck. *Aglaoph.* 443

b 3 προσενεγκάμενον Vig. c 5 ἐν—λεγομένων] om B c 7 γεννητὸν O d 2 τιθέντος BIO d 3 πᾶσι νόμου] πᾶσιν ὁμοῦ IO, πάντες ὁμῶς Iust., Clem. ἔγγονε IO d 4 Μουσαῖ'· ἐξερέω γὰρ] ἐξενέπω γὰρ Μουσαῖε I, Μουσαῖε ἐξεννέπω γὰρ O d 5 ἐν] om I 665 a 1—b 3 παλαιὸς—σοι om B a 2 αὐτοτελής] αὐτογενής Iust. a 3 περινίσεται O, περιγίγνεται Iust.

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ

εἰσοράᾳ ψυχῶν θνητῶν, νῷ δ' εἰσοράαται.
Αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθῶν θνητοῖς κακὸν οὐκ ἐπιτέλλει
ἀνθρώποις· αὐτῷ δὲ χάρις καὶ μῖσος ὀπηδεῖ,
καὶ πόλεμος καὶ λοιμὸς ἰδ' ἄλγεα δακρυόεντα,
b *οὐδέ τίς ἐσθ' ἕτερος· σὺ δέ κεν ῥέα πάντ' ἐσορήσαις,*
αἴ κεν ἴδῃς αὐτὸν πρὶν δή ποτε δεῦρ' ἐπὶ γαῖαν.
Τέκνον ἐμόν, δείξω σοι, ὁπηνίκα δέρκομαι αὐτοῦ
ἴχνια καὶ χεῖρα στιβαρὴν κρατεροῖο θεοῖο.
Αὐτὸν δ' οὐχ ὁρόω· περὶ γὰρ νέφος ἐστήρικται
c *λοιπὸν ἐμοί· ⟨πᾶσιν⟩ δὲ δέκα πτυχαὶ ἀνθρώποισιν·*
οὐ γὰρ κέν τις ἴδοι θνητῶν μερόπων κραίνοντα,
εἰ μὴ μουνογενής τις ἀπορρὼξ φύλου ἄνωθεν
Χαλδαίων· ἴδρις γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης,
καὶ σφαίρης κίνημ' ἀμφὶ χθόνα ὡς περιτέλλει,
κυκλοτερές γ' ἐν ἴσῳ τε κατὰ σφέτερον κνώδακα·
d *πνεύματα δ' ἡνιοχεῖ περί τ' ἠέρα καὶ περὶ χεῦμα*
νάματος· ἐκφαίνει δὲ πυρὸς σέλας ἰφιγενήτου.
Αὐτὸς δὴ μέγαν αὖθις ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται
χρυσέῳ εἰνὶ θρόνῳ· γαίη δ' ὑπὸ ποσσὶ βέβηκε·
χεῖρα δὲ δεξιτερὴν ἐπὶ τέρμασιν ὠκεανοῖο
ἐκτέτακεν· ὀρέων δὲ τρέμει βάσις ἔνδοθι θυμῷ,
οὐδὲ φέρειν δύναται κρατερὸν μένος. Ἔστι δὲ πάντως
p. 666 *αὐτὸς ἐπουράνιος, καὶ ἐπὶ χθονὶ πάντα τελευτᾷ,*
ἀρχὴν αὐτὸς ἔχων, καὶ μέσσατον, ἠδὲ τελευτήν,
ὡς λόγος ἀρχαίων, ὡς ⟨ὑδογενὴς⟩ διέταξεν,
ἐκ θεόθεν γνώμαισι λαβὼν κατὰ δίπλακα θεσμόν.
Ἄλλως οὐ θεμιτὸν δὲ λέγειν· τρομέω δέ γε γυῖα,
ἐν νόῳ. Ἐξ ὑπάτου κραίνει περὶ πάντ' ἐνὶ τάξει.
b *Ὦ τέκνον, σὺ δὲ τοῖσι νόοισι πελάζεο, γλώσσην*
εὖ μάλ' ἐπικρατέων· στέρνοισι δὲ ἔνθεο φήμην.

καὶ Ἄρατος δὲ περὶ τῶν αὐτῶν φησὶν οὕτως·

---

a 4 *εἰσοράᾳ θνητῶν, αὐτὸς δέ γε πάντας ὁρᾶται* Iust. *ψυχὴν* I *νόῳ* IO *δὲ* I **a** 5 *οὗτος δ' ἐξ ἀγαθοῖο κακὸν θνητοῖσι δίδωσι* Iust. **a** 6 *αὐτὸς* O *χάριν* IO **a** 7 *πόλεμον* IO *λοιμὸν* IO **b** 1 *ἐσόρησο* IO **b** 3 *ὁπηνίκα*] + *τὰ* IO **b** 4 *κραταιοῖο* IO **c** 1 *λοιπὸν*] *λεπτὸν* coniec Lobeck ⟨*πᾶσιν*⟩] coniec Hermann approb Lobeck, *στᾶσιν* Eus. codd *δέκα πτυχαὶ*] *δεκάπτυχον* BIO **c** 5 *κίνημα* IO **c** 6 *κυκλοτερής* O *γ' ἐν ἴσῳ*] *ἐν ἴσῳ* I, *ἐείσω* O *τε*] Orph., om Eus. codd *κατὰ*] + *δὲ* Eus. codd **d** 1 *περὶ*] om O **d** 2 *σελας*] + *τάδε* I *σελας ἰφ.*] *ἐλάτα δὲ ἶφι γεννηθη* BO **d** 4 *γαίη δ' ὑπὸ*] *γαίης δ' ἐπὶ* Orph. **d** 6 *δὲ*] *τε* IO **d** 7 *πάντως*] *πάντων* BIO, *πάντῃ* Clem., Theodoret. **666 a** 2 *μέσσατον*] Clem., *μέσον* B, *μέσσον* IO Vig., *μέσσην* Theodoret. **a** 3 ⟨*ὑδογενὴς*⟩] Scal., cf *Aglaoph.* 443, *ὑλογενὴς* IO Vig. **a** 4 *γνώμῃσι* BO, *γνώμοσι* I **a** 5 – **b** 2 *ἄλλως*—*φήμην* om B cf **686 a** 1 **b** 1 *πελάζεο, γλώσσην*] *πελάζευ μὴ δ' ἄπογε* IO **b** 2 *μάλα* I

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν οὐδέποτ' ἄνδρες ἐῶσιν
ἄρρητον· μεσταὶ δὲ θεοῦ πᾶσαι μὲν ἀγυιαί,
πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί, μεστὴ δὲ θάλασσα
καὶ λιμένες, πάντη δὲ θεοῦ κεχρήμεθα πάντες.
Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν· ὁ δ' ἤπιος ἀνθρώποισι c
δεξιὰ σημαίνει, λαοὺς δ' ἐπὶ ἔργον ἐγείρει
μιμνήσκων βιότοιο· λέγει δ' ὅτε βῶλος ἀρίστη
βουσί τε καὶ μακέλῃσι, λέγει δ' ὅτε δεξιαὶ ὧραι
καὶ φυτὰ γυρῶσαι καὶ σπέρματα πάντα βαλέσθαι.

Σαφῶς οἶμαι δεδεῖχθαι ὅτι διὰ πάντων ἐστὶν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ. d
Καθὼς δὲ δεῖ σεσημάγκαμεν περιαιροῦντες τὸν διὰ τῶν ποιημάτων Δία καὶ Ζῆνα· τὸ γὰρ τῆς διανοίας αὐτῶν ἐπὶ Θεὸν ἀναπέμπεται· διόπερ οὕτως ἡμῖν εἴρηται. Οὐκ ἀπεοικότως οὖν τοῖς ἐπιζητουμένοις προενηνέγμεθα ταῦτα. Πᾶσι γὰρ τοῖς φιλοσόφοις ὁμολογεῖται, ὅτι δεῖ περὶ Θεοῦ διαλήψεις ὁσίας ἔχειν, ὃ μάλιστα παρακελεύεται καλῶς ἡ καθ' ἡμᾶς αἵρεσις. Ἡ δὲ τοῦ νόμου κατασκευὴ πᾶσα τοῦ καθ' ἡμᾶς περὶ εὐσεβείας τέτακται καὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τῶν λοιπῶν ἀγαθῶν τῶν κατ' p. 667
ἀλήθειαν.

Τούτοις ἑξῆς μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει·

Ἐχομένως δ' ἐστὶν ὡς ὁ Θεὸς τὸν ὅλον κόσμον κατεσκεύακε, καὶ δέδωκεν ἀνάπαυσιν ἡμῖν διὰ τὸ κακόπαθον εἶναι πᾶσι τὴν βιοτὴν ἑβδόμην ἡμέραν, ἣ δὴ καὶ πρώτη φυσικῶς ἂν λέγοιτο φωτὸς γένεσις, ἐν ᾧ τὰ πάντα συνθεωρεῖται. Μεταφέροιτο δ' ἂν τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς σοφίας· τὸ γὰρ πᾶν φῶς ἐστιν ἐξ αὐτῆς. Καί τινες εἰρήκασι τῶν ἐκ τῆς αἱρέσεως ὄντες ἐκ τοῦ Περιπάτου b

---

666 b 4 Aratus *Phaen.* 1 (Koechly, Maass) cf Clem. Al. *Strom.* v. p 255 Sylb., 709 Pott. 667 a 4 Aristobulus a 5 Cf Clem. Al. *Strom.* vi. p 810, 4 Pott.

---

b 4 Διὸς] θεοῦ δὲ B, θεοῦ IO cf d 3 ἀρχώμεθα IO ἄνδρες] om Clem. ἐῶμεν Arat., Vig. b 5 μεστὸν O θεοῦ] Διὸς Arat. et in b 7, Clem. b 6 δ'] δὲ I c 1 εἰμέν Arat. c 2 ἔργα I Clem. c 3 μιμνήσκον I c 3—d 7 λέγει—αἵρεσις om B c 3 ὅτε] + καὶ I c 4 τε] om I d 1 οἴομαι O ὅτι] διότι IO d 2 σεσημάνκαμεν I d 4 ἀπεοικότος I ἐπεζητημένοις O d 6 ὅτι] διότι O 667 a 3 τούτοις—ἐπιλέγει] om B a 4 κατεσκεύακε] I Vig., κατεσκεύασε O a 5 ἀνάπαυσιν] pr εἰς Vig. βιωτὴν I a 6 ἑβδόμην] pr τὴν B b 1 ἐκ 2°] pr τῆς Vig.

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ

λαμπτῆρος αὐτὴν ἔχειν τάξιν· ἀκολουθοῦντες γὰρ αὐτῇ συνεχῶς ἀτάραχοι καταστήσονται δι' ὅλου τοῦ βίου. Σαφέστερον δὲ καὶ κάλλιον τῶν ἡμετέρων προγόνων τις εἶπε Σολομῶν αὐτὴν πρὸ οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχειν. Τὸ δὴ σύμφωνόν ἐστι τῷ προειρημένῳ. Τὸ δὲ διασαφούμενον διὰ τῆς νομοθεσίας ἀποπεπαυκέναι τὸν Θεὸν ἐν αὐτῇ, τοῦτο οὐχ, ὥς τινες ὑπολαμβάνουσι, μηκέτι **c** *ποιεῖν τι τὸν Θεὸν καθέστηκεν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ καταπεπαυκέναι τὴν τάξιν αὐτῶν οὕτως εἰς πάντα τὸν χρόνον τεταχέναι. Σημαίνει γὰρ ὡς ἐν ἓξ ἡμέραις ἐποίησε τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ἵνα τοὺς χρόνους δηλώσῃ, καὶ τὴν τάξιν προείπῃ τί τίνος προτερεῖ. Τάξας γάρ, οὕτως αὐτὰ συνέχει καὶ ⟨οὐ⟩ μεταποιεῖ. Διασεσάφηκε δ' ἡμῖν αὐτὴν ἔννομον, ἕνεκεν σημείου τοῦ περὶ ἡμᾶς ἑβδόμου λόγου καθεστῶτος, ἐν ᾧ γνῶσιν ἔχομεν ἀνθρωπίνων καὶ θείων πραγμάτων. Δι' ἑβδομάδων δὲ* **d** *καὶ πᾶς ὁ κόσμος κυκλεῖται τῶν ζωογονουμένων καὶ τῶν φυομένων ἁπάντων· τὸ δὲ σάββατον αὐτὴν προσαγορεύεσθαι διερμηνεύεται ἀνάπαυσις οὖσα. Διασαφεῖ δὲ καὶ Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος, μετειληφότες ἐκ τῶν ἡμετέρων βιβλίων, ἱερὰν εἶναι. Ἡσίοδος μὲν οὕτως·*

> Πρῶτον ἔνη τετράς τε καὶ ἑβδόμη ἱερὸν ἦμαρ.

καὶ πάλιν λέγει·

> Ἑβδομάτῃ δ' αὖτις λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Ὅμηρος δὲ οὕτω λέγει·

> Ἑβδομάτη δἤπειτα κατήλυθεν, ἱερὸν ἦμαρ.

p. 668 *καὶ πάλιν·*

> Ἕβδομον ἦμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα.

---

d 6 Hes. *Opp. et Di.* 770

---

b 2 λαμπτῆρος] vid Valcken. *De Aristob.* p 68 αὐτὴν] αὐτὸν O b 3—c 3 σαφέστερον—ὡς om B b 4 πρὸ] πρὸς I b 5 δὴ] δὲ O c 2 οὕτως] + τε Vig. c 3 τε] om Vig. c 6 ⟨οὐ⟩] supplevit Vig., cf Valcken. *De Aristob.* p 95, om Eus. codd διασεσάφηκε—πραγμάτων] om B αὐτὴν] ταύτην Vig. c 7 λόγου] om O, cf Valcken. p 98 d 2 τὸ δὲ] τῷ δὲ Vig., τῷ δὴ coniec Valcken. p 106 διερμην.] pr ὃ e coniec Valcken. d 4 μετειληφότες—βιβλίων] om B d 6 ἔνη] ἔνι BO d 8 Haec et quae sequuntur epica spuria esse omnia vidit Valcken. *De Aristob.* p 8 668 a 2 Ἕβδομον] τέτρατον Hom. *Od.* v. 262, cf Valcken. p 122

καί· **ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ**

Ἑβδομάτῃ δ' ἠοῖ λίπομεν ῥόον ἐξ Ἀχέροντος.

Τοῦτο δὴ σημαίνων, ὡς ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ψυχὴν λήθης καὶ κακίας ἐν τῷ κατ' ἀλήθειαν ἑβδόμῳ λόγῳ καταλιμπάνεται τὰ προειρημένα, καὶ γνῶσιν ἀληθείας λαμβάνομεν, καθὼς προείρηται. Λίνος δέ φησιν οὕτως·

Ἑβδομάτῃ δ' ἠοῖ τετελεσμένα πάντα τέτυκται. **b**

καὶ πάλιν·

Ἑβδόμη εἰν ἀγαθοῖς, καὶ ἑβδόμη ἐστὶ γενέθλη.

καί·

Ἑβδόμη ἐν πρώτοισι, καὶ ἑβδόμη ἐστὶ τελείη.

καί·

Ἑπτὰ δὲ πάντα τέτυκται ἐν οὐρανῷ ἀστερόεντι,
ἐν κύκλοισι φανέντ' ἐπιτελλομένοις ἐνιαυτοῖς.

Τὰ μὲν οὖν Ἀριστοβούλου τοιαῦτα. Ὁποῖα δὲ καὶ **c** Κλήμεντι περὶ τῆς αὐτῆς εἴρηται ὑποθέσεως, γνοίης ἂν διὰ τούτων·

13. Τὰ δ' ἑξῆς προσαποδοτέον, καὶ τὴν ἐκ τῆς βαρβάρου **d** **ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ** φιλοσοφίας Ἑλληνικὴν κλοπὴν σαφέστερον ἤδη παραστατέον. Φασὶ γὰρ σῶμα εἶναι τὸν Θεὸν οἱ Στωϊκοὶ καὶ πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχήν. Πάντα ταῦτα ἄντικρυς εὑρήσεις ἐν ταῖς γραφαῖς. Μὴ γάρ μοι τὰς ἀλληγορίας αὐτῶν ἐννοήσῃς τὰ νῦν ὡς ἡ γνωστικὴ παραδίδωσιν ἀλήθεια, εἰ ἄλλο τι δεικνύουσαι, καθάπερ οἱ σοφοὶ παλαισταί, ἄλλο μηνύουσιν. Ἀλλ' οἱ μὲν διήκειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν Θεόν φασιν, ἡμεῖς δὲ ποιητὴν μόνον αὐτὸν καλοῦμεν καὶ λόγῳ ποιητήν. Παρήγαγε δ' **p. 669** αὐτοὺς τὸ ἐν τῇ Σοφίᾳ εἰρημένον· *Διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ*

---

668 b 1 Linus, sive Callimachus, ap Clem. Al. *Strom.* v. 14 p 713 (Pott.) **d** 1 Clem. Al. *Strom.* v. 14 p 699, 9 (Pott.) **669 a** 2 Sap. vii. 24

---

a 3—7 *καὶ—προείρηται* om B **a** 4 *δ' ἠοῖ*] *δὴ οἱ* I Vig. **a** 5 *τὴν*] om I Vig. **a** 8 *Λίνος*] *Καλλίμαχος* Clem. **b** 1 *δ' ἠοῖ*] *δὴ οἱ* I Vig. **b** 6 *καί*] om Eus. codd **c** 1 *Ἀριστοβούλου*] pr *περὶ* I **d** 1 *τὰ*] *τὸ* Clem. *ἀποδοτέον* Clem. **d** 6 *ὡς—ἀλήθεια*] om B *ἡ*] om IO **d** 7 *δεικνύουσι* Vig., Clem.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

τὴν καθαρότητα· ἐπεὶ μὴ συνῆκαν λέγεσθαι ταῦτα ἐπὶ τῆς σοφίας τῆς πρωτοκτίστου τῷ Θεῷ. Ναί, φασίν· ἀλλὰ ὕλην ὑποτίθενται οἱ φιλόσοφοι ἐν ταῖς ἀρχαῖς, οἵ τε Στωϊκοὶ καὶ Πλάτων καὶ Πυθαγόρας ἀλλὰ καὶ Ἀριστοτέλης ὁ Περιπατητικός, οὐχὶ δὲ μίαν ἀρχήν. Ἴστωσαν οὖν τὴν καλουμένην ὕλην ἄποιον καὶ ἀσχημάτιστον λεγομένην πρὸς αὐτῶν, καὶ τολμηρότερον ἤδη μὴ ὂν
b πρὸς τοῦ Πλάτωνος εἰρῆσθαι· καὶ μή τι μυστικώτατα μίαν τὴν ὄντως οὖσαν ἀρχὴν εἰδώς, ἐν τῷ Τιμαίῳ αὐταῖς φησι λέξεσι;

Νῦν δὴ οὖν τό γε παρ' ἡμῶν ὧδε ἐχέτω· τὴν μὲν περὶ ἁπάντων εἴτε ἀρχὴν εἴτε ἀρχὰς εἴτε ὅπῃ δοκεῖ τούτων πέρι τὸ νῦν οὐ ῥητέον, δι' ἄλλο μὲν οὐδέν, διὰ δὲ τὸ χαλεπὸν εἶναι κατὰ τὸν παρόντα τρόπον τῆς διεξόδου δηλῶσαι τὰ δοκοῦντα.

Ἄλλως τε ἡ λέξις ἡ προφητικὴ ἐκείνη, Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ
c ἀκατασκεύαστος, ἀφορμὰς αὐτοῖς ὑλικῆς οὐσίας παρέσχηται. Ναὶ μὴν Ἐπικούρῳ μὲν ἡ τοῦ αὐτομάτου παρείσδυσις οὐ παρακολουθήσαντι τῷ ῥητῷ γέγονεν ἐντεῦθεν, Ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης· Ἀριστοτέλει δὲ μέχρι σελήνης ἐπῆλθε καταγαγεῖν τὴν πρόνοιαν ἐκ τοῦδε τοῦ ψαλμοῦ· Κύριε, ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλεός σου, καὶ ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν. Οὐδέπω γὰρ ἀπεκαλύπτετο ἡ τῶν προφητικῶν δήλωσις μυστηρίων πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας. Τάς τε αὖ μετὰ θάνατον κολάσεις καὶ τὴν διὰ πυρὸς τιμωρίαν ἀπὸ τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας ἥ
d τε ποιητικὴ πᾶσα μοῦσα, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία ὑφείλετο. Πλάτων γοῦν ἐν τῷ τελευταίῳ τῆς Πολιτείας αὐταῖς φησι ταῖς λέξεσιν·

---

b 3 Plat. *Tim.* 48 C   b 7 Gen. i. 2   c 3 Eccl. i. 2   c 5 Ps. xxxvi (xxxv). 6

---

669 a 3 ταῦτα] Clem., τὰ Eus. codd   a 4 ἀποτίθενται O   a 5 φιλόσοφοι] σοφοὶ O   a 7 οὖν] δὲ I   a 8 καὶ τολμ. ἤδη] Clem., τολμηρὸν δὲ εἰ I, τολμηρὸν δὲ O, τὸ μὴ τόδε, ἢ Vig.   b 3 δὴ] δὲ Plat., δ' Clem.   γε] om Clem.   πάντων Clem.   b 4 ὅπῃ] πῃ Clem.   δοκῇ I   c 1 παρέχηται O   c 2 παρηκολουθήσαντι I   c 3 ἐνταῦθα O   c 4 τὰ] pr καὶ Clem.   κατάγειν Clem.   c 6—d 2 οὐδέπω—ὑφείλετο om B   c 7 ἀποκεκάλυπτο Clem.

Ἐνταῦθα δὴ ἄνδρες ἄγριοι διάπυροι ἰδεῖν παρεστῶτες καταμανθάνοντες τὸ φθέγμα τοὺς μὲν ἰδίᾳ παραλαβόντες ἦγον, τὸν δὲ Ἀριδαῖον καὶ τοὺς ἄλλους συμποδίσαντες χεῖράς τε καὶ πόδας καὶ κεφαλήν, καταβαλόντες καὶ ἐκδείραντες, εἷλκον παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκτὸς ἐπ᾽ ἀσπαλάθων κνάπτοντες. ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

Οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες οἱ διάπυροι ἀγγέλους αὐτῷ βούλονται δηλοῦν, οἳ παραλαβόντες τοὺς ἀδίκους κολάζουσιν. *Ὁ ποιῶν, φησί, τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλέγον.* p. 670

Ἕπεται δὲ τούτοις τὴν ψυχὴν εἶναι ἀθάνατον. Τὸ γὰρ κολαζόμενον ἢ παιδευόμενον ἐν αἰσθήσει ὂν ζῇ, κἂν πάσχειν λέγηται. Τί δέ; Οὐκ οἶδεν ὁ Πλάτων καὶ πυρὸς ποταμούς, καὶ τῆς γῆς τὸ βάθος, τὴν πρὸς τῶν βαρβάρων γέενναν καλουμένην, Τάρταρον ποιητικῶς ὀνομάζων, Κωκυτόν τε καὶ Ἀχέροντα καὶ Πυριφλεγέθοντα καὶ τοιαῦτά τινα εἰς τὴν παίδευσιν σωφρονίζοντα παρεισάγων κολαστήρια; Τῶν σμικρῶν δὲ κατὰ τὴν γραφήν, καὶ ἐλαχίστων τοὺς ἀγγέλους τοὺς ὁρῶντας τὸν Θεόν, πρὸς δὲ καὶ τὴν εἰς ἡμᾶς δι᾽ ἀγγέλων τῶν ἐφεστώτων ἤκουσαν b ἐπισκοπὴν ἐμφαίνων οὐκ ὀκνεῖ γράφειν·

Ἐπειδὴ πάσας τὰς ψυχὰς τοὺς βίους ᾑρῆσθαι, ὥσπερ ἔλαχον, ἐν τάξει προϊέναι πρὸς τὴν Λάχεσιν, ἐκείνην δὲ ἑκάστῳ, ὃν εἵλετο δαίμονα, τοῦτον φύλακα τοῦ βίου συμπέμπειν, καὶ ἀποπληρωτὴν τῶν αἱρεθέντων.

Τάχα δὲ καὶ τῷ Σωκράτει τὸ δαιμόνιον τοιοῦτό τι ᾐνίσσετο.

Ναὶ μὴν γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ἐκ Μωσέως παραλαβόντες ἐδογμάτισαν οἱ φιλόσοφοι. Καὶ ὅ γε Πλάτων ἄντικρυς εἴρηκε·

---

d 4 Plat. *Rep.* 615 E cf Ps.-Iust. M. *Cohort.* c 27 d 9 Ps. civ (ciii). 4
670 a 8 Cf Matt. xviii. 10 b 3 Plat. *Rep.* 620 D

---

d 4 ἄνδρες] + ἔφη Plat. παρεστῶτες] + καὶ Plat. d 5 ἰδίᾳ παραλ.] Eus., Clem., διαλαβόντες Plat. [παρα]λαβόντες—ἄλλους] om O Ἀρδιαῖον Plat. (Ἀριδαῖον Iust., Clem.) τοὺς 2°] om Plat. (hab Clem.) d 7 ἀπαλάθων I κνάπτοντες] Clem., κνάμπτοντες IO Plat. (Steph.), κάμπτοντες Vig., γνάπτοντες Iust. d 10 αὐτοῦ 2°] om I 670 a 4 λέγηται] βούληται I ποταμούς] pr καὶ I a 6 προφητικῶς Clem. a 7—b 6 καὶ—ᾐνίσσετο om B a 7 τοιαῦτά] pr τὰ Vig. a 8 μικρῶν O b 3 ἐπειδὴ] + δ᾽ οὖν Plat., Vig. εἰρῆσθαι I b 4 προεῖναι Clem., προσιέναι Plat., Vig. πρὸς] εἰς I Vig. ἐκείνην] κινεῖν IO b 5 ξυμπέμπειν (συμπ. Clem.) τοῦ βίου Plat., Clem. b 6 τὸ δαιμόνιον] om I b 7 Μωϋσέως Clem.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ *Πότερον ἦν ἀρχὴν ἔχων γενέσεως οὐδεμίαν, ἢ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος*
c *ἀρξάμενος; Ὁρατός τε γὰρ ἁπτός τε καὶ σῶμα ἔχει.*

Αὖθίς τε ὁπόταν εἴπῃ· *Τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον,* οὐ μόνον γενητόν τε ἔδειξε τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι σημαίνει, ὡς ἂν ἐκ μόνου γενομένου, καὶ ἐκ μὴ ὄντος ὑποστάντος. Γενητὸν δὲ καὶ οἱ Στωϊκοὶ τίθενται τὸν κόσμον. Τόν τε ὑπὸ τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας θρυλούμενον διάβολον, τὸν τῶν δαιμόνων ἄρχοντα, κακοεργὸν εἶναι ψυχὴν ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων ὁ Πλάτων λέγει ταῖσδε ταῖς λέξεσι·

d *Ψυχὴν διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν τοῖς πάντῃ κινουμένοις μῶν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι;*

Τί μήν;

Μίαν ἢ πλείους; Πλείους, ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρινοῦμαι. Δυοῖν μέν που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τἀναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι.

Ὁμοίως δὲ κἂν τῷ Φαίδρῳ τάδε γράφει·

Ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακά, ἀλλά τις δαίμων ἔμιξε τοῖς πλείστοις ἐν τῷ παραυτίκα ἡδονήν.

Ἀλλὰ κἂν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων, ἄντικρυς τὸ ἀποστολικὸν δείκνυσιν ἐκεῖνο· *Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς . . . τὰ πνευματικὰ τῶν ἐν οὐρανοῖς,* ὧδέ πως γράφων·

p. 671 *Ἐπειδὴ γὰρ συνεχωρήσαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολλῶν*

---

b 9 Plat. *Tim.* 28 B   c 2 ibid 28 C   d 1 ibid *Legg.* 896 D   d 8 ibid *Phaedr.* 240 A   d 11 Eph. vi. 12   671 a 1 Plat. *Legg.* 906 A

---

b 9 ἦν] + ἀεὶ γενέσεως Plat.   c 1 Ὁρατός] pr Γέγονεν· Plat.   τε 1°] om Plat.   γάρ] γὰρ ὤν, ἁπτός ἐστιν Clem.   τε 2°] + ἐστι Plat., om Eus. codd, ὤν Clem.   ἔχει] I Clem., Vig., ἔχων Plat.   c 4 σημαίνει] + καθάπερ υἱόν· Πατέρα δὲ αὐτοῦ κεκλῆσθαι Clem.   c 5 δὲ] δὴ Clem.   c 6 θρυλλούμενον O Clem.   d 1 ψυχὴν] + δὴ Plat.   καὶ ἐνοικοῦσαν] om Clem.   ἐνοικοῦσαν] + ἐν ἅπασι Plat.   d 2 διοικεῖν ἀνάγκη I   d 4 πλείους 2°] om BIO   μέν] + γε Plat., om Clem.   d 6 ἐξεργάσασθαι Clem.   d 7—671 d 9 ὁμοίως—λέγει om B   d 7 τάδε] ταῦτα Clem.   d 11 ἀλλὰ] + πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας Clem.   d 12 τῶν ἐν οὐρ.] τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις Eph.   671 a 1 συγκεχωρήκαμεν Plat. αὐτοῖς ἡμῖν Clem.   τὸν] om Clem.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μή, μάχη, φαμέν, ἀθάνατός ἐσθ' ἡ τοιαύτη, καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη.

Κόσμον τε αὖθις τὸν μὲν νοητὸν οἶδεν ἡ βάρβαρος φιλοσοφία,
τὸν δὲ αἰσθητόν· τὸν μὲν ἀρχέτυπον, τὸν δὲ εἰκόνα τοῦ καλοῦ
παραδείγματος· καὶ τὸν μὲν ἀνατίθησι μονάδι, ὡς ἂν νοητόν, τὸν
δὲ αἰσθητὸν ἑξάδι· γάμος γὰρ παρὰ τοῖς Πυθαγορείοις, ὡς ἂν b
γόνιμος ἀριθμός, ἡ ἑξὰς καλεῖται. Καὶ ἐν μὲν τῇ μονάδι
συνίστησιν οὐρανὸν ἀόρατον καὶ γῆν ἁγίαν καὶ φῶς νοητόν·
*Ἐν ἀρχῇ γάρ, φησίν, ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ
ἦν ἀόρατος.* Εἶτ' ἐπιφέρει· *Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, γενέσθω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς.*
Ἐν δὲ τῇ κοσμογονίᾳ τῇ αἰσθητῇ στερεὸν οὐρανὸν ἐδημιούργει· τὸ
δὲ στερεὸν αἰσθητόν· γῆν τε ὁρατὴν καὶ φῶς βλεπόμενον. Ἆρ'
οὐ δοκεῖ σοι ἐντεῦθεν ὁ Πλάτων ζώων ἰδέας ἐν τῷ νοητῷ
ἀπολείπειν κόσμῳ, καὶ τὰ εἴδη τὰ αἰσθητὰ κατὰ τὰ γένη
δημιουργεῖν τὰ νοητά; Εἰκότως ἄρα ἐκ γῆς μὲν τὸ σῶμα c
διαπλάττεσθαι λέγει Μωσῆς, ὃ γήϊνόν φησιν ὁ Πλάτων σκῆνος,
ψυχὴν δὲ τὴν λογικὴν ἄνωθεν ἐμπνευσθῆναι ὑπὸ Θεοῦ εἰς πρόσ-
ωπον. Ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν ἱδρύσθαι λέγουσι, τὴν διὰ
τῶν αἰσθητηρίων ἐπεισόδιον τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ πρωτοπλάστου
εἴσοδον ἑρμηνεύοντες, διὸ καὶ *κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν τὸν ἄνθρωπον*
γεγονέναι. Εἰκὼν μὲν γὰρ Θεοῦ Λόγος ὁ θεῖος καὶ βασιλικός,
ἄνθρωπος ἀπαθής· εἰκὼν δ' εἰκόνος ἀνθρώπινος νοῦς. Ἑτέρῳ
δ' εἰ βούλει παραλαβεῖν ὀνόματι τὴν ἐξομοίωσιν, εὕροις ἂν παρὰ d
τῷ Μωσεῖ ἀκολουθίαν ὀνομαζομένην θείαν. Φησὶ γάρ· *Ὀπίσω
Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν πορεύεσθε, . . . καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξατε.*
Ἀκόλουθοι δ', οἶμαι, καὶ θεραπευταὶ Θεοῦ πάντες οἱ ἐνάρετοι.

b 4 Gen. i. 1 b 5 ibid 3 c 6 Cf Gen. i. 26 d 2 Cf Deut. xiii. 4

a 2 *μάχη*] + *δὴ* Vig., Plat., Clem. a 3 *ἐσθ'*] *ἐστιν* Plat. *καὶ*] legi nequit in O, *ὡς* G a 5 *καλοῦ*] Eus. codd, *καλουμένου* Clem. b 5 *γενηθήτω* LXX, Clem. b 6 *δημιουργεῖ* Clem. b 9 *κατὰ*] *καὶ* Clem. *τὰ* 3°] om O c 2 *Μωσῆς*] *ὁ Μωϋσῆς* Clem. c 3 *ἄνωθεν*] om O *Θεοῦ*] pr *τοῦ* Clem. c 6 *καθ'*] om Clem. *ὁμοίωσιν*] + *Θεοῦ* LXX c 7 *ὁ*] om Clem. c 8 *ἀνθρωπίνης* I d 2 *Μωϋσεῖ* Clem. *ἀκολουθίαν*] pr *τὴν* Clem. d 3 *καὶ—φυλάξατε*] om LXX[B] *φυλάξεσθε* LXX[AF]

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

Ἐντεῦθεν δ' οἱ μὲν Στωϊκοὶ τὸ τέλος τῆς φιλοσοφίας τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν εἰρήκασιν, ὁ Πλάτων δὲ ὁμοίωσιν Θεῷ, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ παρεστήσαμεν Στρωματεῖ, Ζήνων τε ὁ Στωϊκὸς παρὰ Πλάτωνος λαβών, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας, τοὺς ἀγαθοὺς πάντας ἀλλήλων εἶναι φίλους λέγει. Φησὶ γὰρ ἐν τῷ Φαίδρῳ Σωκράτης·

p. 672 *Ὡς οὐχ εἵμαρται κακὸν κακῷ φίλον εἶναι, οὐδ' ἀγαθὸν ἀγαθῷ μὴ φίλον.*

Ὅπερ κἀν τῷ Λύσιδι ἀπέδειξεν ἱκανῶς, ὡς ἐν ἀδικίᾳ καὶ πονηρίᾳ οὐκ ἄν ποτε σωθείη φιλία. Καὶ ὁ Ἀθηναῖος ξένος ὁμοίως φησί·

Πρᾶξιν εἶναι φίλην καὶ ἀκόλουθον Θεῷ καὶ ἕνα λόγον ἔχουσαν ἀρχαῖον, ὅταν τὸ μὲν ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ μετρίῳ ὄντι φίλον ᾖ, τὰ δὲ ἄμετρα οὔτε τοῖς ἀμέτροις, οὔτε τοῖς ἐμμέτροις· ὁ δὲ Θεὸς ἡμῖν πάντων χρημάτων μέτρον ἂν εἴη.

Εἶτα ὑποβὰς ἐπάγει πάλιν·

b *Πᾶς γὰρ δὴ ἀγαθὸς ἀγαθῷ ὅμοιος, κατὰ τοῦτο δὲ καὶ Θεῷ ἐοικὼς ἀγαθῷ τε παντὶ φίλος ὑπάρχει καὶ Θεῷ.*

Ἐνταῦθα γενόμενος κἀκείνου ἀνεμνήσθην· ἐπὶ τέλει γὰρ τοῦ Τιμαίου λέγει·

Τῷ κατανοουμένῳ τὸ κατανοοῦν ἐξομοιῶσαι δεῖν κατὰ τὴν ἀρχαίαν φύσιν, ὁμοιώσαντα δὲ τέλος ἔχειν τοῦ προτεθέντος ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν ἀρίστου βίου πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον.

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει·

Ἀδελφοὺς δὲ εἶναι ἡμᾶς, ὡς ἂν τοῦ ἑνὸς Θεοῦ ὄντας καὶ ἑνὸς διδασκάλου, φαίνεταί που καὶ Πλάτων καλῶν ὧδέ πως·

---

672 a 1 Plat. *Phaedr.* 255 B a 2 Cf Plat. *Lys.* 214 a 5 Cf Plat. *Legg.* 716 C, vocabulis aliquot et constructione mutatis b 5 Plat. *Tim.* 90 D b 9 Clem. Al. *Strom.* v. 705, 25

---

d 5 δ'] om Clem. d 6 ὁ] om Clem. d 7 τε] δὲ Clem. 672 a 1 ὡς οὐχ] οὐ γὰρ δή ποτε Plat. κακῷ κακὸν O εἶναι] post μὴ φίλον Plat. a 2 Λυσίῳ I, Λυσίᾳ Clem. a 6—b 7 ὅταν—χρόνον om B a 8 πάλιν] Πλάτων I b 1 Hunc locum apud Platonem frustra quaesivimus b 2 φίλῳ I b 5 κατανοοῦν] κατανοούμενον O b 6 ἀνθρώπῳ Clem. b 9 ὄντας] om Clem. b 10 καλῶν] Clem., Plat., καλῶς Eus. codd

Ἐστὲ μὲν γὰρ πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει ἀδελφοί, ὡς φήσομεν πρὸς αὐτοὺς ΚΛΗ-ΜΕΝΤΟΣ
μυθολογοῦντες· ἀλλ' ὁ θεὸς πλάττων, ὅσοι μὲν ὑμῶν ἱκανοὶ ἄρχειν, χρυσὸν ἐν **c**
*τῇ γενέσει συνέμιξεν αὐτοῖς, διὸ τιμιώτατοί εἰσιν· ὅσοι δὲ ἐπίκουροι, ἄργυρον·
σίδηρον δὲ καὶ χαλκὸν τοῖς γεωργοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις δημιουργοῖς.*

Ὅθεν ἀνάγκῃ φησὶ γεγονέναι, ἀσπάζεσθαί τε καὶ φιλεῖν
τούτους μὲν ταῦτα ἐφ' οἷς γνῶσις, ἐκείνους δὲ ἐφ' οἷς δόξα.
Ἴσως γὰρ τὴν ἐκλεκτὴν ταύτην φύσιν γνώσεως ἐφιεμένην
μαντεύεται· εἰ μή τι τρεῖς τινας ὑποτιθέμενος φύσεις, τρεῖς **d**
πολιτείας, ὡς ὑπέλαβόν τινες, διαγράφει, καὶ Ἰουδαίων μὲν
ἀργυρᾶν, Ἑλλήνων δὲ τὴν τρίτην, Χριστιανῶν δέ, οἷς ὁ χρυσὸς
ὁ βασιλικὸς ἐγκαταμέμικται, τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Τόν τε Χριστια-
νῶν βίον ἐμφαίνων κατὰ λέξιν γράφει ἐν τῷ Θεαιτήτῳ·

*Λέγωμεν δὴ . . . περὶ τῶν κορυφαίων· τί γὰρ ἄν τις τούς γε φαύλως
διατρίβοντας ἐν φιλοσοφίᾳ λέγοι; Οὗτοι δέ που οὔτε εἰς ἀγορὰν ἴσασι τὴν
ὁδόν, οὔτε ὅπου δικαστήριον ἢ βουλευτήριον ἤ τι κοινὸν ἄλλο τῆς πόλεως
συνέδριον, νόμους δὲ καὶ ψηφίσματα λεγόμενα ἢ γεγραμμένα οὔτε ὁρῶσιν
οὔτε ἀκούουσι. Σπουδαὶ δὲ ἑταιρειῶν καὶ σύνοδοι ⟨ἐπ' ἀρχὰς⟩ ἢ σὺν* **p. 673**
*αὐλητρίσι κῶμοι, οὐδὲ ὄναρ πράττειν προσίσταται αὐτοῖς. Εὖ δὲ ἢ κακῶς
τί γέγονεν ἐν πόλει, ἤ τί τῳ κακόν ἐστι γεγονὸς ἐκ προγόνων, μᾶλλον
αὐτοὺς λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάσσης λεγόμενοι χόες. Καὶ ταῦτα οὐθ' ὅτι οὐκ
οἶδεν, οἶδεν· . . . ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ
ἐπιδημεῖ, αὐτὸς δὲ πέταται, κατὰ Πίνδαρον, τὰ γᾶς ὑπένερθεν οὐρανοῦ τε ὕπερ
ἀστρονομῶν, καὶ πᾶσαν πάντῃ φύσιν ἐρευνώμενος.* **b**

---

b 11 Plat. *Rep.* 415 A, cf p **613 b** 9 **d** 6 Plat. *Theaetet.* 173 C
673 a 6 Pind. *Fr.*

---

b 11 *γὰρ*] + *δὴ* Plat. *πάντως* Clem. **c** 3 *τοῖς* 1°] + *τε* Plat. *δημιουργοῖς*] om BO **c** 4 *ἀνάγκῃ*] Clem., *ἀνάγκη* I Vig., *ἀνάγκην* O **c** 6 *γὰρ*] om Clem. **d** 1 *τι*] *τις* I **d** 3 *Χριστιανὴν* BO, *-νοὶ* I, + *τὴν χρυσῆν* coniec Vig. *ὁ*] om Clem. **d** 4 *Χριστιανὸν* Clem. **d** 6 *τούς γε*] *τούτους* B, *τούς τε* I **d** 7 *που*] om O *οὔτε*] *οὐδὲ* Clem. *οὔτε εἰς ἀγορὰν*] *ἐκ νέων πρῶτον μὲν εἰς ἀγορὰν οὐκ* Plat. **d** 8 *οὔτε*] *οὐδὲ* Plat. **d** 9 *λεγόμενα ἢ*] om IO Clem. **673 a** 1 *ἑταιριῶν* I Vig., Clem., Schanz ⟨*ἐπ' ἀρχὰς*⟩] ante *καὶ σύνοδοι* Plat., om BIO Clem. *ἢ*] pr *καὶ δεῖπνα* Plat. *σὺν*] pr *οἱ* Clem. **a** 2 *προσίσταται*] Clem., *ἐπίστανται* B, *προΐσταται* IO Vig., cf **602 d** 5 **a** 2—**b** 6 *αὐτοῖς—σύνολον* om B **a** 2 *κακῶς*] *καλῶς* O **a** 3 *τί*] Vig., *τίς* I, *τις* O Plat., Clem. *ἐκ προγόνων γεγονὸς* + *ἢ πρὸς ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν* Plat. **a** 4 *αὐτοὺς*] *αὐτὸν* Plat. *οὔθ'*] *πάντα οὐδ'* Plat. **a** 5 *μόνον ἐν τῇ πόλει*] Plat., om IO Clem. **a** 6 *αὐτὸς—ἐρευνώμενος*] aliter ap Plat. **a** 6 *τὰ*] *τὸν* I, *τᾶς τε* Clem. *γῆς* O

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

Πάλιν αὖ τῷ τοῦ Κυρίου ῥητῷ τῷ· Ἔστω ὑμῶν τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὒ οὔ, ἐκεῖνο ἀπεικαστέον, Ἀλλά μοι ψεῦδός τε συγχωρῆσαι καὶ ἀλήθειαν ἀφανίσαι οὐδαμῶς θέμις. Τῇ τε περὶ τοῦ ὀμόσαι ἀπαγορεύσει συνᾴδει ἥδε ἡ ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων λέξις· Ἔπαινός τε ὅρκος τε περὶ παντὸς ἀπέστω. Καὶ τὸ σύνολον Πυθαγόρας καὶ Σωκράτης καὶ Πλάτων λέγοντες ἀκούειν φωνῆς Θεοῦ, τὴν κατασκευὴν τῶν
c ὅλων θεωροῦντες ἀκριβῶς ὑπὸ Θεοῦ γεγονυῖαν καὶ συνεχομένην ἀδιαλείπτως, ἀκηκόασι τοῦ Μωσέως λέγοντος, Εἶπε καὶ ἐγένετο, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἔργον εἶναι διαγράφοντος. Ἐπί τε τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ χοὸς διαπλάσεως ἱστάμενοι, γήϊνον μὲν οἱ φιλόσοφοι παρ᾽ ἕκαστα τὸ σῶμα ἀναγορεύουσιν, Ὅμηρος δὲ οὐκ ὀκνεῖ ἐν κατάρας μέρει τίθεσθαι, τό·

Ἀλλ᾽ ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Καθάπερ Ἠσαΐας, Καὶ καταπατήσατε αὐτούς, λέγων, ὡς πηλόν. Καλ-
d λίμαχος δὲ διαρρήδην γράφει·

Ἦν κεῖνος οὑνιαυτός, ᾧ ⟨τό τε⟩ πτηνὸν
καὶ τοὺν θαλάσσῃ καὶ τὸ τετράπουν οὕτως
ἐφθέγγεθ᾽, ὡς ὁ πηλὸς ὁ ⟨Προμηθῆος⟩

Πάλιν τε ὁ αὐτός,

——— Εἴ σε,
ἔφη, Προμηθεὺς
ἔπλασε, καὶ πηλοῦ μὴ ᾽ξ ἑτέρου γέγονας.

Ἡσίοδός τε ἐπὶ τῆς Πανδώρας λέγει·

Ἥφαιστον δ᾽ ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα

b 2 Iac. v. 12, cf Matt. v. 37 b 3 Plat. *Theaet.* 151 D b 5 Plat. *Legg.* 917 C c 2 Ps. xxxiii (xxxii). 9 c 7 Hom. *Il.* vii. 99 c 8 Cf Is. x. 6, xi. 27 d 2 Callimach. *Fr.* 87 d 6 ibid 133 d 10 Hes. *Opp. et Di.* 60

b 2 τῷ 2°] om Clem. ἔστω] ἤτω δὲ Iac. ὑμῖν O b 4 ἀλήθειαν] ἀληθὲς Clem. τε] om O b 5 τε 1°] δὲ Plat., Clem. b 6 παντὸς] + τοῦ πωλουμένου Plat. καὶ 2°] pr τε B, om O καὶ 3°] pr τε O c 2 ἀκηκόασι] + γὰρ Clem. ἐγενήθησαν LXX c 6 θέσθαι Clem. d 2 ἐκεῖνος IO ⟨τό τε⟩] Bentley, Klotz, ποτε Eus. codd, Clem. vulg d 3 τὸ] om IO d 4 ἐφθέγγετο IO ⟨Προμηθῆος⟩] Bentley, Klotz, Προμηθέως Eus. codd, Clem. vulg d 5 τε] + αὖ Clem. d 6 σ᾽ Clem. d 7 Προμ.] pr ὁ Clem. d 8 μὴ ἐξ Eus. codd d 10 ὅτι IO

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν
καὶ νόον.

p. 674 Πῦρ μὲν οὖν τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον εἰς γένεσιν τὴν φύσιν ὁρίζονται οἱ Στωϊκοί· πῦρ δὲ καὶ φῶς ἀλληγορεῖται ὁ Θεός, καὶ ὁ Λόγος αὐτοῦ πρὸς τῆς γραφῆς. Τί δ'; οὐχὶ καὶ Ὅμηρος παραφράζων τὸν χωρισμὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τὴν ἐμφανῆ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τῆς Τηθύος καὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέγει·

Ἤδη γὰρ δηρὸν χρόνον ἀλλήλων ἀπέχονται
εὐνῆς καὶ φιλότητος.

Πάλιν τὸ δυνατὸν ἐν πᾶσι προσάπτουσι καὶ οἱ παρ' Ἕλλησι λογιώτατοι τῷ Θεῷ. Ὁ μὲν Ἐπίχαρμος, Πυθαγόρειος δὲ ἦν, λέγων·

b *Οὐδὲν ἐκφεύγει τὸ θεῖον, τοῦτο γινώσκειν σε δεῖ·*
αὐτός ἐσθ' ἁμῶν ἐπόπτης, ἀδυνατεῖ δ' οὐδὲν Θεός.

Ὁ μελοποιὸς δέ·

Θεῷ δὲ δυνατὸν ἐκ μελαίνας
νυκτὸς ἀμίαντον ὄρσαι φάος,
κελαινεφεῖ δὲ σκότει καλύψαι καθαρὸν
ἁμέρας σέλας.

Ὁ μόνος ἡμέρας ἐνεστώσης νύκτα ποιῆσαι δυνάμενος, φησί, Θεὸς οὗτός ἐστιν. Ἔν τε τοῖς *Φαινομένοις* ἐπιγραφομένοις ὁ Ἄρατος,

c *Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα,*
εἰπών, *τὸν οὐδέποτ' ἄνδρες ἐῶμεν*
ἄρρητον· μεσταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαί,
πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί, μεστὴ δὲ θάλασσα
καὶ λιμένες, πάντη δὲ Διὸς κεχρήμεθα πάντες.

674 a 7 Hom. *Il.* xiv. 206 b 1 Epicharmus, *Fr.* (Mullach, i. p 146 a) b 4 Pindar, *Fr. Incert.* 3, a Clemente servatum c 1 Aratus, *Phaen.* (Maass) 1, cf 666 b

d 11 φύρειν] φύσειν I ἐν—νόον] om B d 12 νόον] σθένος Hes. 674 a 3 καὶ 1°] ὁ I, ἡ Vig. a 5 ἐπὶ] + τε Clem. a 7 χρόνον δηρὸν I a 9—b 8 πάλιν—φησί om B b 2 ἐστ' ἁμῶν Clem. b 4 δὲ] Clem., Boeckh, om Eus. codd b 9 οὗτος Θεός Clem. τοῖς] ταῖς I ἀπογραφομένοις O ὁ] om Clem. b 10 ἀόρατος BI c 1—d 7 ἐκ—ὄνειαρ om B c 1 ἀρχώμεθα IO, ἀρξώμεθα Clem. c 3 δὲ Διὸς] δεδιὸς (sic) O

ΚΛΗ-ΜΕΝΤΟΣ ἐπιφέρει,

Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν,

οἷον δημιουργίᾳ.

. . . ὁ δ' ἤπιος ἀνθρώποισι
d *δεξιὰ σημαίνει· . . .*
Αὐτὸς γὰρ τά γε σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξεν,
ἄστρα διακρίνας· ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
ἀστέρας, οἵ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνοιεν
ἀνδράσιν ὡράων, ὄφρ' ἔμπεδα πάντα φύηται·
καί μιν ἀεὶ πρῶτόν τε καὶ ὕστατον ἱλάσκονται.
Χαῖρε, Πάτερ, μέγα θαῦμα, μέγ' ἀνθρώποισιν ὄνειαρ.

Καὶ πρὸ τούτου δὲ Ὅμηρος ἐπὶ τῆς Ἡφαιστοτεύκτου ἀσπίδος κοσμοποιῶν κατὰ Μωσέα,

p. 675 *Ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ', ἐν δ' οὐρανόν, ἐν δὲ θάλασσαν,*

φησίν·

ἐν δὲ τὰ τείρεα πάντα, τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.

Ὁ γὰρ διὰ τῶν ποιημάτων καὶ καταλογάδην συγγραμμάτων ᾀδόμενος Ζεὺς τὴν ἔννοιαν ἐπὶ τὸν Θεὸν ἀναφέρει.

Ἤδη δέ, ὡς εἰπεῖν, ὑπ' αὐγὰς ὁ Δημόκριτος εἶναί τινας ὀλίγους γράφει τῶν ἀνθρώπων, *οἳ δὴ ἀνατείναντες τὰς χεῖρας ἐνταῦθα, ὃν νῦν ἠέρα καλέομεν οἱ Ἕλληνες, . . . πάντα Ζεὺς μυθεῖται, καὶ πάντα οὗτος οἶδε, καὶ διδοῖ, καὶ ἀφαιρεῖται, καὶ βασιλεὺς οὗτος τῶν πάντων.* Μυστι-
b κώτερον δὲ ὁ μὲν Βοιώτιος Πίνδαρος, ἅτε Πυθαγόρειος ὤν,

Ἓν ἀνδρῶν, ἓν θεῶν γένος,
ἐκ μιᾶς δὲ ματρὸς πνέομεν ἄμφω,

---

d 2 Aratus, *Phaen.* (Maass) 10 **675 a** 1 Hom. *Il.* xviii. 483 **a** 3 ibid 485 **a** 6 Democr. *Fr.* (Mullach, i. p 370 b) **b** 2 Pind. *Nem.* vi. 1

---

c 9 ὁ δ'] ὅδ' O **d** 1 σημαίνει] + λαοὺς δ' ἐπὶ ἔργον ἐγείρει Clem. (sed cum ἔργα) **d** 2 τά γε] τάδε Clem. σώματ' I **d** 3 ἄστρα] ἄκρα I ἐσκέψατο] Eus. codd, ἐστέψατο Clem. δὲ I **d** 4 ἀστέρες Arat. κε] καὶ IO τεταγμένα O **d** 5 ἄνδρεσιν O φύωνται Maass **d** 6 καὶ 1°] τῷ Arat. **675 a** 3 πάντα] om O **a** 6—9 ἤδη—πάντων om B **a** 7 ἀνατείνοντες Clem. **a** 8 ὃν νῦν ἠέρα] Clem., οὗ νῦν ἡ ἑτέρα I, οὗ νῦν ἠέρα O Ζεὺς μυθεῖται] Eus. codd, Δία μυθέεται Clem., cf Clem. *Protrept.* cvi. p 59 (Pott.) πάντα 2°] πάνθ' Clem. **a** 9 ἀφαιρέεται Clem. **b** 1 Πίνδαρος] Πυθαγόρας O **b** 2 ἓν θεῶν] ἐνθέων O **b** 3 πνέομεν ματρὸς Pind. πνέομεν] om BO ἀμφότεροι Pind.

ΚΛΗ-
ΜΕΝΤΟΣ

τῆς ὕλης, παραδίδωσι, καὶ ἕνα τὸν τούτων δημιουργόν, τὸν
ἀριστοτέχναν πατέρα λέγει, τὸν καὶ τὰς προκοπὰς κατ᾽ ἀξίαν εἰς
θειότητα παρεσχημένον. Σιωπῶ γὰρ Πλάτωνα, ἃ ἄντικρυς οὗτος
ἐν τῇ πρὸς Ἐραστὸν καὶ Κορίσκον ἐπιστολῇ φαίνεται Πατέρα
καὶ Υἱὸν οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν γραφῶν ἐμφαίνων,
παρακελευόμενος κατὰ λέξιν· *ἐπομνύντας σπουδῇ τε ἅμα μὴ ἀμούσῳ καὶ*
τῇ τῆς σπουδῆς ἀδελφῇ παιδείᾳ τὸν πάντων Θεὸν αἴτιον, καὶ τοῦ ἡγεμόνος c
καὶ αἰτίου πατέρα κύριον ἐπομνύντας, ὃν ἐὰν ὀρθῶς φιλοσοφῆτε εἴσεσθε. Ἥ
τε ἐν Τιμαίῳ δημηγορία πατέρα λέγει τὸν δημιουργόν, λέγουσα ὧδέ
πως· *Θεοὶ Θεῶν, ὧν ἐγὼ πατὴρ δημιουργός τε ἔργων.* Ὥστε καὶ ἐπὰν
εἴπῃ· *Περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντα ἐστί, κἀκείνου ἕνεκα τὰ πάντα, κἀκεῖνο*
αἴτιον τῶν καλῶν, δεύτερον δὲ πέρι τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον πέρι τὰ τρίτα, οὐκ
ἄλλως ἔγωγε ἐξακούω, ἢ τὴν ἁγίαν Τριάδα μηνύεσθαι. Τρίτον μὲν d
γὰρ εἶναι τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὸν Υἱὸν δὲ δεύτερον, δι᾽ οὗ πάντα
ἐγένετο κατὰ βούλησιν τοῦ Πατρός. Ὁ δὲ αὐτὸς ἐν τῷ δεκάτῳ
τῆς *Πολιτείας Ἠρὸς τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου,* μέμνηται, ὅς ἐστι
Ζωρόαστρις. Αὐτὸς γοῦν ὁ Ζωρόαστρις γράφει, *Τάδε συνέγραψε*
Ζωρόαστρις ὁ Ἀρμενίου, τὸ γένος Πάμφυλος, ἐν πολέμῳ τελευτήσας, ὅσα ἐν
ᾅδῃ γενόμενος ἐδάην παρὰ Θεῶν. Τὸν δὴ Ζωρόαστριν τοῦτον ὁ
Πλάτων δωδεκαταῖον ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενον ἀναβιῶναι λέγει.
Τάχα μὲν οὐ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλ᾽ ἐκεῖνα αἰνίσσεται, ὡς διὰ τῶν p. 676
δώδεκα ζῳδίων ἡ ὁδὸς ταῖς ψυχαῖς γίνεται εἰς τὴν ἀνάληψιν,

---

b 5 Pind. *Fr. Paean.* vi. **b** 9 Ps.-Plat. *Ep.* vi. 323 C **c** 4 Plat. *Tim.* 41 A **c** 5 Ps.-Plat. *Ep.* ii. 312 E **d** 4 Plat. *Rep.* 614 B **d** 5 Pseudo-Zoroastres, *Fr.* a Clem. servatum

---

b 4 τὸν 2°] ὃν Clem. **b** 6 ἃ] om Clem. **b** 8 γραφῶν] φωνῶν I* Vig., γραφῶν I² (sup lin) **c** 1 τῇ] om Clem. τὸν] pr καὶ Ps.-Plat. πάντων] pr τῶν Ps.-Plat. αἴτιον] ἡγεμόνα τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μελλόντων Ps.-Plat. καὶ τοῦ] τοῦ τε Ps.-Plat. **c** 2 ἐὰν] ἂν Ps.-Plat. φιλοσοφῶμεν Ps.-Plat., -φήσητε Clem. εἰσόμεθα Ps.-Plat. **c** 3 λέγει] καλεῖ Clem. **c** 4 δημιουργὸς πατήρ Plat. ἐπ᾽ ἂν I **c** 5 πάντ᾽ Ps.-Plat. καὶ ἐκείνου Ps.-Plat. ἕνεκε IO τὰ] om Ps.-Plat. καὶ ἐκεῖνο Ps.-Plat. **c** 6 τῶν] ἁπάντων Clem., pr ἁπάντων Ps.-Plat. πέρι 2°] ἐπὶ I **d** 4 Ἠρὸς] Vig., Plat., ἱρὸς I, lacuna in O, ἱερὸς G **d** 5 Ζοροάστρης Clem. bis et in **d** 6 **d** 6 ὁ] om IO ὅσα—Ζωρόαστριν om B ὅσα] om Clem. **d** 7 Ζοροάστρην Clem. **676 a** 1 οὐ] οὖν Clem. ἀλλ᾽] τάχα δὲ Clem.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

αὐτὸς δὲ καὶ εἰς τὴν γένεσίν φησι τὴν αὐτὴν γίνεσθαι κάθοδον. Ταῦτα ὑποληπτέον καὶ τὰ τοῦ Ἡρακλέος ἆθλα λέγεσθαι δώδεκα, μεθ' ἃ τῆς ἀπαλλαγῆς παντὸς τοῦ κόσμου τοῦδε τυγχάνει ἡ ψυχή. Οὐ παραπέμπομαι καὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα, ὃς φυσικῶς οὕτως τῆς τῶν πάντων ἀναλήψεως μέμνηται, ὡς ἐσομένης ποτὲ εἰς τὴν τοῦ πυρὸς οὐσίαν μεταβολῆς.

b Σαφέστατα δ' Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος ταύτης ἐστὶ τῆς δόξης, τὸν μέν τινα κόσμον ἀΐδιον εἶναι δοκιμάσας, τὸν δέ τινα φθειρόμενον τὸν κατὰ τὴν διακόσμησιν, εἰδὼς οὐχ ἕτερον ὄντα ἐκείνου πως ἔχοντος. Ἀλλ' ὅτι μὲν ἀΐδιον τὸν ἐξ ἁπάσης τῆς οὐσίας ἀϊδίως ποιὸν κόσμον ᾔδει, φανερὸν ποιεῖ λέγων οὕτως· Κόσμον τὸν αὐτὸν ἁπάντων οὔτε τις θεῶν οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλ' ἦν ἀεὶ καὶ ἔστι καὶ ἔσται, πῦρ ἀείζωον ἁπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα. Ὅτι δὲ
c καὶ γενητὸν καὶ φθαρτὸν αὐτὸν εἶναι ἐδογμάτιζε, μηνύει τὰ ἐπιφερόμενα· Πυρὸς τροπαί, πρῶτον θάλασσα, θαλάσσης δὲ τὸ μὲν ἥμισυ γῆ, τὸ δὲ ἥμισυ πρηστήρ. Δυνάμει γὰρ λέγει, ὅτι τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος Λόγου καὶ Θεοῦ τὰ σύμπαντα δι' ἀέρος τρέπεται εἰς ὑγρόν, τὸ ὡς σπέρμα τῆς διακοσμήσεως, ὃ καλεῖ θάλασσαν· ἐκ δὲ τούτου αὖθις γίνεται οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ τὰ ἐμπεριεχόμενα. Ὅπως δὲ πάλιν ἀναλαμβάνεται καὶ ἐκπυροῦται σαφῶς διὰ τούτων δηλοῖ·
d Θάλασσα διαχέεται, καὶ μετρέεται εἰς τὸν αὐτὸν λόγον, ὁκοῖος πρόσθεν ἦν ἢ γενέσθαι γῆ. Ὁμοίως καὶ περὶ τῶν ἄλλων στοιχείων τὰ αὐτά.

Παραπλήσια τούτῳ καὶ οἱ ἐλλογιμώτατοι τῶν Στωϊκῶν δογματίζουσι περί τε ἐκπυρώσεως διαλαμβάνοντες καὶ κόσμου

---

676 b 5 Heraclit. *Fr.* 20 (Bywater) c 2 ibid *Fr.* 21 d 1 ibid *Fr.* 29

---

a 3 *κάθοδον γίνεσθαι* O a 4 *ταύτῃ* Clem. *λέγεσθαι*] *γενέσθαι* Clem. a 6 *οὐ*] om IO *ὃς φυσ. οὕτως*] Clem., *ὁ φυσικὸς οὗτος* Eus. codd b 1 *δ'*] om Clem. b 3 *εἰδὼς—ἔχοντος*] om B b 5 *ᾔδη* Eus. codd b 6 *πάντων* Eus. codd *καὶ ἔστι*] om Heracl. b 7 *μέτρῳ bis* Vig. b 7—d 6 *ὅτι—ἐπιδιαμονῆς* om B c 2 *τροπάς* IO c 3 *τὸ* 2°] om Clem. c 4 *Λόγου*] bis scr ad fin et init lin O c 6 *γῆ καὶ οὐρανὸς* Clem. d 1 *διαχέεται*] Clem., *διαχεῖται* IO *ὁκοῖὂ* I *πρόσθεν*] *πρῶτον* Heracl., Clem. d 2 *γῆ*] Clem. cf Zeller, *Pre-Socr. Philos.* ii. p 65 n, om Eus. codd

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

διοικήσεως καὶ τοῦ ἰδίως ποιοῦ κόσμου τε καὶ ἀνθρώπου καὶ τῆς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐπιδιαμονῆς. Πάλιν τε αὖ ὁ Πλάτων ἐν μὲν τῷ ἑβδόμῳ τῆς Πολιτείας τὴν ἐνταῦθα ἡμέραν νυκτερινὴν ἡμέραν κέκληκε διὰ τοὺς κοσμοκράτορας, οἶμαι, τοῦ σκότους τούτου· ὕπνον δὲ καὶ θάνατον τὴν εἰς σῶμα ὁδὸν τῆς ψυχῆς κατὰ ταὐτὰ τῷ Ἡρακλείτῳ. Καὶ μή τι τοῦτο ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος προεθέσπισε τὸ Πνεῦμα, διὰ τοῦ Δαβὶδ λέγον· Ἐγὼ ἐκοιμήθην καὶ ὕπνωσα· p. 677 ἐξηγέρθην, ὅτι Κύριος ἀντιλήψεταί μου· οὐ γὰρ τὴν ἀνάστασιν μόνον τοῦ Χριστοῦ ἐξ ὕπνου ἔγερσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς σάρκα κάθοδον τοῦ Κυρίου ὕπνον ἀλληγορεῖ. Αὐτίκα ὁ αὐτὸς Σωτὴρ παρεγγυᾷ, γρηγορεῖτε· οἷον, μελετᾶτε ζῆν, καὶ χωρίζειν τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος πειρᾶσθε. Τήν τε κυριακὴν ἡμέραν ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς Πολιτείας ὁ Πλάτων διὰ τούτων καταμαντεύεται·

Ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἐν τῷ λειμῶνι ἑκάστοις ἑπτὰ ἡμέραι γένοιντο, ἀναστάντας b ἐντεῦθεν δεῖ τῇ ὀγδόῃ πορεύεσθαι καὶ ἀφικνεῖσθαι τεταρταίους.

Λειμῶνα μὲν οὖν ἀκουστέον τὴν ἀπλανῆ σφαῖραν, ὡς ἥμερον χωρίον καὶ προσηνὲς καὶ τῶν ὁσίων χῶρον· ἑπτὰ δὲ ἡμέρας ἑκάστην κίνησιν τῶν ἑπτά, καὶ πᾶσαν τὴν ἐργαστικὴν τέχνην εἰς τέλος ἀναπαύσεως σπεύδουσαν· ἡ δὲ μετὰ τοὺς πλανωμένους πορεία ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἄγει, τουτέστι τὴν ὀγδόην κίνησίν τε καὶ ἡμέραν· τεταρταίους δὲ τὰς ψυχὰς ἀπιέναι λέγει, δηλῶν τὴν διὰ τῶν τεσσάρων στοιχείων πορείαν.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἑβδόμην ἱερὰν οὐ μόνον οἱ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ καὶ οἱ c Ἕλληνες ἴσασι, καθ᾽ ἣν ὁ πᾶς κόσμος κυκλεῖται τῶν ζωογονουμένων καὶ φυομένων ἁπάντων. Ἡσίοδος μὲν οὖν οὕτω περὶ αὐτῆς λέγει·

---

d 8 Plat. *Rep.* 521 C; Eph. vi. 12 677 a 1 Ps. iii. 5 a 5 Matt. xxiv. 42, xxv. 13; Mk. xiii. 35, 37 b 1 Plat. *Rep.* 616 B

---

d 5 διοικήσεως] κινήσεως O d 8 ἡμέραν] om Clem. d 9 ὁδὸν] κάθοδον Clem. d 10 τῷ] om Clem. προεθέσπισε] Clem., προεθέσπιζε Eus. codd 677 a 1 λέγον] λέγων O a 2 ἐξεγέρθην O a 6 πειρᾶσθαι I b 1 ἀναστάντες O b 2 δεῖ] om BO, δεῖν Plat., δὴ Clem. b 5 ἐργαστικὴν] Clem., ἐργατικὴν IO c 1 cf Valcken. Diss. *de Aristob.* pp 9, 117 c 3 καὶ φυομένων] om I c 3—678 c 5 Ἡσίοδος—ἀφαιρεῖται om B

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

Πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη ἱερὸν ἦμαρ.

καὶ πάλιν·

Ἑβδομάτη δ' αὖθις λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Ὅμηρος δ'·

Ἑβδομάτη δὴ ἔπειτα κατήλυθεν ἱερὸν ἦμαρ.

καί·

d Ἑβδόμη ἦν ἱερή.

καὶ πάλιν·

Ἕβδομον ἦμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα.

καὶ αὖθις·

Ἑβδομάτῃ δ' ἠοῖ λίπομεν ῥόον ἐξ Ἀχέροντος.

Ναὶ μὴν καὶ Καλλίμαχος ὁ ποιητὴς γράφει·

Ἑβδομάτη δ' ἠοῖ, καί οἱ ἐτέτυκτο ἅπαντα.

καὶ πάλιν·

Ἑβδόμη εἰν ἀγαθοῖς, καὶ ἑβδόμη ἐστὶ γενέθλη.

p. 678 καί·

Ἑβδόμη ἐν πρώτοισι, καὶ ἑβδόμη ἐστὶ τελεία.

καί·

Ἑπτὰ δὲ πάντα τέτυκτο ἐν οὐρανῷ ἀστερόεντι,
Ἐν κύκλοισι φανέντ' ἐπιτελλομένοις ἐνιαυτοῖς.

Ἀλλὰ καὶ αἱ Σόλωνος ἐλεγεῖαι σφόδρα τὴν ἑβδομάδα ἐκθειάζουσι.

Τί δέ; οὐχὶ παραπλήσια τῇ λεγούσῃ γραφῇ, Ἄρωμεν ἀφ' ἡμῶν
b τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστιν, ὁ Πλάτων μονονουχὶ προφητεύων τὴν σωτήριον οἰκονομίαν ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Πολιτείας οὕτω φησίν·

Οὕτω δὲ διακείμενος ὁ δίκαιος μαστιγώσεται, δεδήσεται, ἐκκοπήσεται τὼ ὀφθαλμώ, τελευτῶν πάντα κακὰ παθών, ἀνασκινδυλευθήσεται.

Ὅ τε Σωκρατικὸς Ἀντισθένης παραφράζων τὴν προφητικὴν ἐκείνην γραφήν· Τίνι με ὡμοιώσατε; λέγει Κύριος, Θεὸν οὐδενὶ

c 4 Hes. *Opp.* 770: cf p **667 d** 6 **d** 3 Cf Hom. *Od.* v. 262 **678 a** 6 Solon. *Fr.* xiv, ap Hermann, *Poet. Min. Gr.* iii. 139 **a** 8 Sap. ii. 12 **b** 3 Plat. *Rep.* 361 E **b** 6 Isa. xl. 25, xlvi. 5

c 4 ἕβδομον Clem. **c** 8 δὴ ἔπειτα] sic scripsi, δ' ἤπειτα Eus. codd, Clem. (Klotz), δ' ἔπειτα Migne **d** 5 δ' ἠοῖ] δόονα (sic) I **d** 7 ἠοῖ] Clem., ἦν IO τετύκοντο Clem. πάντα I **d** 9 ἀγαθοῖσι Clem. **678 a** 1 καί] om O **a** 2 τελείη Clem. **a** 5 φανέντ'] Clem., φανέντα IO **a** 8 τί δέ;] Clem., τὰ δὲ Eus. codd ἄρωμεν ἀφ' ἡμῶν] ἐνεδρεύσωμεν δὲ Sap. **b** 2 οὕτω] om O **b** 3 δὲ] om Plat. ὁ] om I μαστιγώσεται] + στρεβλώσεται Plat., Clem. δεδήσεται] Eus. codd, Plat., δεθήσεται Clem. ἐκκοπήσεται] ἐκκαυθήσεται Plat. **b** 4 κακὰ παθών] κακοπαθῶν O **b** 6 γραφήν] φωνήν Clem. Θεὸν] om Clem.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

ἐοικέναι φησί, διόπερ αὐτὸν οὐδεὶς ἐκμαθεῖν ἐξ εἰκόνος δύναται. Τὰ δὲ ὅμοια καὶ Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος κατὰ λέξιν λέγει· Ὁ γοῦν c *πάντα σείων καὶ ἀτρεμίζων ὡς μὲν μέγας τις καὶ δυνατὸς φανερός· ὁποῖος δ' ἐστὶ μορφήν, ἀφανής. Οὐδὲ μὴν ὁ παμφαὴς δοκῶν εἶναι ἥλιος, οὐδ' οὗτος ἔοικεν ὁρᾶν αὐτὸν ἐπιτρέπειν· ἀλλ' ἥν τις ἀναιδῶς αὐτὸν θεάσηται, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται.*

Τίς γὰρ σὰρξ δύναται τὸν ἐπουράνιον καὶ ἀληθῆ
ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν Θεὸν ἄμβροτον, ὃς πόλον οἰκεῖ;
Ἀλλ' οὐδ' ἀκτίνων κατ' ἐναντίον ἠελίοιο, d
ἄνθρωποι στῆναι δυνατοί, θνητοὶ γεγαῶτες·

προεῖπεν ἡ Σιβύλλα.

Εὖ γοῦν καὶ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος διδάσκων ὅτι εἷς καὶ ἀσώματος ὁ Θεός, ἐπιφέρει·

Εἷς θεὸς ἔν τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος,
Οὔ τι δέμας θνητοῖσιν ὁμοίιος, οὐδὲ νόημα.

καὶ πάλιν·

ἀλλὰ βροτοὶ δοκέουσι θεοὺς γεννᾶσθαι ⟨ὁμοίως⟩
τὴν σφετέρην δ' ἐσθῆτα ἔχειν, φωνήν τε, δέμας τε. p. 679

καὶ πάλιν·

—— ἀλλ' εἰ χεῖρας ἔχον βόες, ἠὲ λέοντες,
ἢ γράψαι χείρεσσι, καὶ ἔργα τελεῖν ἅπερ ἄνδρες,
ἵπποι μέν θ' ἵπποισι, βόες δέ τε βουσὶν ὅμοιοι,
καί κε θεῶν ἰδέας ἔγραφον, καὶ σώματ' ἐποίουν
τοιαῦθ', οἷόν περ καὐτοὶ δέμας εἶχον ὅμοιον. b

Ἀκούσωμεν οὖν πάλιν Βακχυλίδου τοῦ μελοποιοῦ, περὶ τοῦ θείου λέγοντος·

---

c 1 Stob. *Ecl.* ii. 1, 20 cum n Heeren p 19, cf Xen. *Mem.* iv. 3, 13, Clem. *Protrept.* vi. 71 c 6 Sibyll. Orac. *Fr.* i. 10–13 (Rzach) d 6 Xenophanes *Fr.* i. 1 (Mullach i. p 101) d 9 ibid l 7 679 a 3 ibid l 9 (Mullach p 102)

---

c 1 τὰ δὲ] τάδ' Clem. c 2 φανερόν Stob. c 3 δ' ἐστὶ] δὲ τὴν Stob. παμφανὴς Stob. οὐδ'] οὔθ' Clem. c 4 ἔοικεν—ἐπιτρέπειν] αὐτὸν ὡς ἔοικεν ὁρᾶν ἐπιτρέπει Stob. ἥν] ἂν Stob. d 7 ὅμοιος I d 9 ἀλλὰ βροτοὶ δοκέουσι] Clem., Vig., ἀλλ' οἱ βροτοὶ δοκοῦσι IO γεννᾶσθαι θεοὺς IO ⟨ὁμοίως⟩] coniec Mullach 679 a 1 σφετέραν I Vig. ἐσθῆτα] αἴσθησιν Theodoret. a 1—b 5 φωνὴν—ἴκελοι om B a 3 εἰ] + τοι Clem. εἶχον Clem. a 4 γράψε O a 6 κε] om IO σώματ'] δώματ' IO ἐποίουν τοιαῦθ'] ἐποιοῦντο αὖθ' O b 1 καὶ αὐτοὶ IO b 2 τοῦ] pr μὲν Eus. codd (om Clem.)

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

Οἱ μὲν ἀδμᾶτες ἀεικελιᾶν εἰσὶ νόσων καὶ ἄνατοι,
οὐδὲν ἀνθρώποις ἴκελοι.

Κλεάνθους τε τοῦ Στωϊκοῦ ἔν τινι ποιήματι περὶ τοῦ θεοῦ ταῦτα γεγραφότος ἄκουε·

Τἀγαθὸν ἐρωτᾷς μ' οἷόν ἐστ'; Ἄκουε δή.
c Τεταγμένον, δίκαιον, ὅσιον, εὐσεβές,
κρατοῦν ἑαυτοῦ, χρήσιμον, καλόν, δέον,
αὐστηρόν, αὐθέκαστον, ἀεισύμφορον,
ἄφοβον, ἄλυπον, λυσιτελές, ἀνώδυνον,
ὠφέλιμον, εὐάρεστον, ἀσφαλές, φίλον,
ἔντιμον, ὁμολογούμενον, . . .
εὐκλεές, ἄτυφον, ἐπιμελές, πρᾷον, σφοδρόν,
χρονιζόμενον, ἄμεμπτον, ἀεὶ διαμένον.

d Ὁ δ' αὐτὸς κατὰ τὸ σιωπώμενον τὴν τῶν πολλῶν διαβάλλων εἰδωλολατρείαν ἐπιφέρει·

Ἀνελεύθερος πᾶς, ὅστις εἰς δόξαν βλέπει,
ὡς δὴ παρ' ἐκείνης τευξόμενος καλοῦ τινός.

Οὔκουν ἔτι κατὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν περὶ τοῦ θείου ὑποληπτέον·

—— Οὐδὲ γὰρ λάθρα δοκῶ,
φωτὸς κακούργου σχήματ' ἐκμιμούμενον,
σοὶ ⟨Ζῆν'⟩ ἐς εὐνήν, ὥσπερ ἄνθρωπον, μολεῖν,

p. 680 Ἀμφίων λέγει τῇ Ἀντιόπῃ. Ὁ Σοφοκλῆς δὲ εὐθυρημόνως γράφει·

Τὴν τοῦδε γάρ τοι Ζεὺς ἔγημε μητέρα,
οὐ χρυσόμορφος, οὐδ' ἐπημφιεσμένος

---

b 4 Bacchyl. *Fr.* 34 (Bergk), 60 (Kenyon) b 8 Cleanth. *Fr.* iii (p 152 a Mullach) d 3 ibid d 6 Eur. *Antiope, Fr.* 6 680 a 2 Soph. *Fr.* 708

---

b 4 ἀδμᾶτες] Bacchyl., ἀδμῆτες Eus. codd, Clem. ἀεικελιᾶν] Bacchyl., ἀεικελίων Eus. codd εἰσὶ νόσων] Bergk, νούσων εἰσὶ Eus. codd, Clem. ἄνατοι] ἀναίτιοι Eus. codd b 5 εἴκελοι I, ἴκελοι O b 7 γεγραφότος] γε γράφοντος Clem. ἄκουε] om Clem. b 8 μ'] Clem., με IO ἄκουε] om O c 2 κρατὸν I c 3 ἀεὶ συμφέρον BO, ἀεισύμφερον I c 5 ἀσφαλές—ἔντιμον] om Clem. c 6 ἔντιμον] + εὐάρεστον IO (om Clem.) c 8 ἄμεμπτον] ἀμώμητον Clem. (Migne) ἀεὶ] Eus. codd, αἰεὶ Clem. d 2 εἰδωλολατρίαν IO d 4 ἐκείνοις I καλοῦ τινός] Clem., τινος καλοῦ Eus. codd d 5 τῶν] om O d 7 σχήματ'] Clem., σχήματα IO d 8 σοὶ] σε I, σ' Vig. ⟨Ζῆν'⟩] coniec Valcken. *Diatr. Eurip.* p 63, Dindorf., τῆνδ' IO, om Vig. 680 a 1 εὐθυρρημόνως I Vig. a 2 τοι] om O

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

πτίλον κύκνειον, ὡς κόρην Πλευρωνίαν
ὑπημβρύωσεν, ἀλλ' ὁλοσχερὴς ἀνήρ.

Εἶτα ὑπελθὼν καὶ δὴ ἐπήγαγε·

Ταχὺς δὲ βαθμοῖς νυμφικοῖς ἐπεστάθη
ὁ μοιχός.

Ἐφ' οἷς ἔτι φανερώτερον τὴν ἀκρασίαν τοῦ μυθοποιουμένου Διὸς ὧδέ πως ἐκδιηγεῖται·

Ὁ δ' οὔτε δαιτός, οὔτε χέρνιβος θιγὼν b
πρὸς λέκτρον ᾖει καρδίαν ὠδαγμένος,
ὅλην δ' ἐκείνην εὐφρόνην ἐθόρνυτο.

Ταυτὶ μὲν οὖν παρείσθω ταῖς τῶν θεάτρων ἀνοίαις. Ἄντικρυς δὲ ὁ μὲν Ἡράκλειτος, *τοῦ λόγου τοῦ δέοντος ἀεί*, φησίν, *ἀξύνετοι γίγνονται ἄνθρωποι, καὶ πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι, καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον.* Ὁ μελοποιὸς δὲ Μελανιππίδης ᾄδων φησί·

Κλῦθί μοι, ὦ πάτερ, θαῦμα βροτῶν,
τᾶς ἀειζώου ψυχᾶς μεδέων.

Παρμενίδης τε ὁ μέγας, ὥς φησιν ἐν Σοφιστῇ Πλάτων, ὧδέ πως c
περὶ τοῦ θείου γράφει·

Πολλὰ μάλ' ὡς ἀγένητον ἐὸν καὶ ἀνώλεθρόν ἐστι,
οὖλον, μουνογενές τε καὶ ἀτρεμές, ἠδ' ἀγένητον.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡσίοδος,

Αὐτὸς γὰρ πάντων,
φησί, *βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν*
ἀθανάτων, σέο δ' οὔ τις ἐρήρισται κράτος ἄλλος.

Ναὶ μὴν καὶ ἡ τραγῳδία ἀπὸ τῶν εἰδώλων ἀποσπῶσα εἰς τὸν d

a 7 Soph. *Fr.* 708 b 1 ibid b 5 Heracl. *Fr.* 1 (Mullach), cf Arist. *Rhet.* iii. 5, 6 b 8 Melanipp. *Fr.* 8 (Bergk), cf Farnell, *Gr. Lyr. Poet.* p 275 c 1 Plat. *Soph.* 237 A c 3 Parmen. *Fr*, i. l 59 (Mullach) c 6 Hesiod. *Fr.* 53

a 4 *πίλον* I a 6—c 4 *εἶτα—ἀγένητον* om B a 6 *εἶτα ὑπ.*] *εἶτ' αὖ ἐπελθὼν* Clem. a 7 *νυμφ.*] Clem., *μοιχικοῖς* IO *ἐπεστάθη*] IO Vig., Clem. (Klotz), *ἐπεσχάλη* Migne b 1 *οὔτε* 2°] *οὐδὲ* Clem. b 3 *ἐθόρνυτο*] Eus. codd, *ἐθρύπτετο* Clem. b 5 *αἰεί* I Clem. b 9 *μεδέων ψυχάς* Bergk c 3 *μάλλ'* I *ἀγέννητον* O c 4 *οὖλον*] *μοῦνον* I *μονογενὲς* I *τε*] Clem., *δὲ* Eus. codd c 6 *πάντων*] + *ἐστί* I

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

οὐρανὸν ἀναβλέπειν διδάσκει. Ὁ μὲν γὰρ Σοφοκλῆς, ὥς φησιν Ἑκαταῖος ὁ τὰς ἱστορίας συνταξάμενος ἐν τῷ κατὰ Ἄβραμον καὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἄντικρυς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐκβοᾷ·

Εἷς ταῖς ἀληθείαισιν, εἷς ἐστὶν Θεός,
ὃς οὐρανόν τ' ἔτευξε καὶ γαῖαν μακράν,
πόντου τε χαροπὸν οἶδμα, κἀνέμων βίας.
Θνητοὶ δὲ πολλοὶ καρδίαν πλανώμενοι
ἱδρυσάμεσθα πημάτων παραψυχὴν
θεῶν ἀγάλματ' ἐκ λίθων, ἢ χαλκέων,
ἢ χρυσοτεύκτων, ἢ ἐλεφαντίνων τύπους.
θυσίας τε τούτοις καὶ καλὰς πανηγύρεις
p. 681 *στέφοντες, οὕτως εὐσεβεῖν νομίζομεν.*

Εὐριπίδης δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς σκηνῆς τραγῳδῶν

Ὁρᾷς (φησί) *τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα*
καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;
τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν.

Ἔν τε τῷ Πειρίθῳ δράματι ὁ αὐτὸς καὶ τάδε τραγῳδεῖ·

Σὲ τὸν αὐτοφυῆ, τὸν ἐν αἰθερίῳ
b *ῥόμβῳ πάντων φύσιν ἐμπλέξανθ',*
ὃν πέρι μὲν φῶς, πέρι δ' ὀρφναία
νὺξ αἰολόχρως, ἄκριτός τ' ἄστρων
ὄχλος ἐνδελεχῶς ἀμφιχορεύει.

Ἐνταῦθα γὰρ τὸν μὲν αὐτοφυῆ τὸν δημιουργὸν νοῦν εἴρηκε, τὰ δ' ἑξῆς ἐπὶ τοῦ κόσμου τάσσεται, ἐν ᾧ καὶ αἱ ἐναντιότητες φωτός τε καὶ σκότους. Ὅ τε Εὐφορίωνος Αἰσχύλος ἐπὶ τοῦ Θεοῦ σεμνῶς σφόδρα φησί·

---

d 5 Ps.-Sophocl. *Fr.* 18 ap Müller, *Fr. Hist. Gr.* tom ii, cf Ps.-Iustin. *Cohort.* c xviii, *De Monarch.* c 2, Athenag. c 5, Clem. Al., *Protrept.* c vii **681 a** 3 Eur. *Fr.* 935 (Müller), ap Lucian. *Iup. Trag.* c 41 a 7 Eur. *Pirithous, Fr.* 2 (596 Müller)

---

d 2 γὰρ] om Clem. d 3 κατ' Clem. d 5 ἐστὶν] Clem., ἐστὶ IO d 6—681 a 1 ὃς—νομίζομεν om B d 6 τε I τέτευχε Vig. μακράν] Clem., μακρήν Eus. codd d 7 βίαν Clem., βίας Eus. codd, Ps.-Iust., Athenag., Clem. (*Protrept.* vii) d 12 καλὰς] κακὰς IO **681 a** 3 τὸν] τόνδ' O*, τὸν O² τόνδ'] τὸν O*, τόνδ' O² a 4 ἔχονθ'] Clem., ἔχοντα I, ἔχοντ' O ἐν ὑγραῖς O a 7 ἐν] om I b 1 ῥόμβῳ] ὄμβρῳ Clem., ῥύμβῳ Hesych., Klotz ἐμπλέξαντα IO, Migne b 3 τ'] τε IO b 5 ἐνταῦθα—εἴρηκε] om B b 6—686 b 1 ἐν—δρακί om B b 6 αἱ] om Clem. b 7 Εὐφορίωνος] Εὐφυρίων ὅ τε Clem.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

Ζεύς ἐστιν αἰθήρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός,
Ζεύς τοι τὰ πάντα χὤτι τῶνδ' ὑπέρτερον. c

Οἶδα ἐγὼ καὶ Πλάτωνα προσμαρτυροῦντα Ἡρακλείτῳ γράφοντι· Ἓν τὸ σοφὸν μοῦνον λέγεσθαι οὐκ ἐθέλει, καὶ ἐθέλει Ζηνὸς ὄνομα. Καὶ πάλιν· Νόμος καὶ βουλῇ πείθεσθαι ἑνός. Κἂν τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο ἀναγαγεῖν ἐθέλῃς· Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω, εὕροις ἂν ὧδε ἐμφαινόμενον πρὸς τοῦ Ἐφεσίου· Ἀξύνετοι ἀκούσαντες κωφοῖσιν ἐοίκασι· φάτις αὐτοῖσι μαρτυρεῖ παρεόντας ἀπεῖναι. Ἀλλ' ἄντικρυς μίαν ἀρχὴν καὶ παρ'
Ἑλλήνων ἀκοῦσαι ποθεῖς; Τίμαιος ὁ Λοκρὸς ἐν τῷ φυσικῷ συγ- d
γράμματι κατὰ λέξιν ὧδέ μοι μαρτυρήσει· Μία ἀρχὰ πάντων ἐστὶν ἀγένητος· εἰ γὰρ ἐγένετο, οὐκ ἂν ἦν ἔτι ἀρχά, ἀλλ' ἐκείνα, ἐξ ἃς ἁ ἀρχὰ ἐγένετο. Ἐρρύη γὰρ ἐκεῖθεν ἡ δόξα ἡ ἀληθινή, Ἄκουε, φησίν, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεός σου εἷς ἐστι, . . . καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

Οὗτος ἰδοὺ πάντεσσι σαφὴς ἀπλάνητος ὑπάρχει,

ὥς φησιν ἡ Σιβύλλα. . . .

Ξενοκράτης τε ὁ Χαλκηδόνιος τὸν μὲν ὕπατον Δία τὸν δὲ νέατον καλῶν, ἔμφασιν Πατρὸς ἀπολείπει καὶ Υἱοῦ. Καὶ τὸ παραδοξ-
ότατον, Ὅμηρος γινώσκειν φαίνεται τὸ θεῖον ὁ ἀνθρωποπαθεῖς p. 682
εἰσάγων τοὺς θεούς· ὃν οὐδ' οὕτως αἰδεῖται Ἐπίκουρος. Φησὶ γοῦν·

Τίπτε με, Πηλέος υἱέ, ποσὶν ταχέεσσι διώκεις
αὐτὸς θνητὸς ἐὼν θεὸν ἄμβροτον; οὐδέ νύ πώ με
ἔγνως ὡς θεός εἰμι.

οὐχ ἁλωτὸν γὰρ εἶναι θνητῷ οὐδὲ καταληπτὸν τὸ θεῖον οὔτε ποσὶν

---

b 9 Aesch. *Fr.* 65 a (*Incert* 295)　c 3 Heraclitus, *Fr.* 12 (Mullach), 65 (Bywater)　c 4 ibid *Fr.* 56 (Mullach), 110 (Bywater)　c 5 Lk. viii. 8　c 6 Heraclitus, *Fr.* 4 (Mullach), 3 (Bywater)　d 2 Cf Ast. ad Plat. *Phaedr.* 245 D　d 4 Deut. vi. 4, 13　d 6 Orac. Sibyll. *Fr.* i. l 28 (Rzach, p 234)　682 a 4 Hom. *Il.* xxii. 8

---

c 1 χὤτι τῶνδ'] Clem., χωρεῖ τῷδε IO　c 3 οὐκ ἐθ. καὶ] ἐθ. καὶ οὐκ Mullach　οἰνόματι Mullach　c 4 βουλῇ O Clem., Mullach　c 5 ὧδε] + πως Clem.　c 6 κωφοῖς Clem.　c 7 ἀπιέναι Clem.　μίαν ἀρχὴν] post Ἑλλήνων O, pr καὶ Clem.　d 3 ἐκεῖνα O　ἧς I　d 4 ἀληθής Clem.　d 5 σου] ἡμῶν LXX　εἷς] pr Κύριος LXX　μόνῳ] om LXX[BF]　d 8 τε] δὲ Clem.　Χαλκ.] Clem., Καρχηδόνιος Eus. codd　682 a 1 Ὅμηρος] Clem., om Eus. codd　a 3 γοῦν] γάρ I　a 4 Πόλεος (sic) I

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

b οὔτε χερσὶν οὔτε ὀφθαλμοῖς οὐδ' ὅλως τῷ σώματι δεδήλωκε. Τίνι ὡμοιώσατε Κύριον; Ἢ τίνι ὁμοιώματι ὡμοιώσατε αὐτόν; φησὶν ἡ γραφή. Μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων, ἢ χρυσοχόος, χωνεύσας χρυσίον, περιεχρύσωσεν αὐτόν; Καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. Ὅ τε κωμικὸς Ἐπίχαρμος σαφῶς περὶ τοῦ Λόγου ἐν τῇ Πολιτείᾳ λέγει ὧδέ πως,

Ὁ βίος ἀνθρώποις λογισμοῦ κἀριθμοῦ δεῖται πάνυ·
c ζῶμεν ἀριθμῷ καὶ λογισμῷ, ταῦτα γὰρ σώζει βροτούς.

Εἶτα διαρρήδην ἐπιφέρει·

Ὁ λόγος ἀνθρώπους κυβερνᾷ, κατὰ τρόπον σώζει. . . .

Εἶτα εἰ

Ἔστιν ἀνθρώπῳ λογισμός, ἔστι καὶ θεῖος λόγος.
Ὁ λόγος ἀνθρώπῳ πέφυκε περὶ βίου καὶ τᾶς τροφᾶς.
Ὁ δέ γε τὰς τέχνας ἅπασι συνέπεται θεῖος λόγος,
d ἐκδιδάσκων αὐτὸς αὐτούς, ὅ τι ποιεῖν δεῖ συμφέρον.
Οὐ γὰρ ἄνθρωπος τέχναν εὗρ' ὁ δὲ θεὸς ταύταν φέρει.
Ὁ δέ γε τἀνθρώπου λόγος πέφυκεν ἀπὸ θείου λόγου.

Ναὶ μὴν διὰ τοῦ Ἡσαΐου τοῦ Πνεύματος κεκραγότος· Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει Κύριος· πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων, καὶ στέαρ ἀρνῶν καὶ αἷμα ταύρων οὐ βούλομαι· καὶ μετ' ὀλίγα ἐπαγαγόντος· Λούσασθε, καθαροὶ γενέσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις Μένανδρος ὁ κωμικὸς αὐταῖς γράφει ταῖς λέξεσιν·

Εἴ τις δὲ θυσίαν προσφέρων, ὦ Πάμφιλε,
p. 683 ταύρων τι πλῆθος, ἢ ῥίφων, ἢ νὴ Δία
ἑτέρων τοιούτων, ἢ κατασκευάσματα,

---

b 2 Isa. xl. 18 b 6 Epicharm. *Respublica* Fr. (Kruseman), cf Grotii *Excerpta* p 475, cf Plat. *Rep*. vii. 522 D d 4 Isa. i. 11 d 7 ibid 16 d 10 Ps.-Iustin. *De Monarchia* c 4 (Otto, p 136), Meineke, *Menandri Spuria*, p 306

---

b 1 οὐδ' ὅλως] Clem., οὐδόλως I, οὐδ' ὅλῳ O b 2 ἢ] καὶ LXX c 1 ἀριθμῷ] pr δ' ἐν Eus. codd, pr δ' Clem. c 3 καὶ τρόπον σώζει μόνος coniec Grot. c 4 εἶτα] Clem., om Eus. codd c 5 ἀνθρώπῳ] Clem., ἀνθρώπων Eus. codd c 6 ὁ λόγος] om IO καὶ τᾶς τροφᾶς] Clem., καταστροφάς Eus. codd d 1 ἐκδιδ.] Clem., διδάσκων Eus. codd, + αἰεὶ Clem. αὐτὸς] αἰὲν Grot. d 2 τέχναν] + τιν' Eus. codd (om Clem.) εὗρ'] Clem., εὗρεν Eus. codd d 3 τἀνθρώπου] Clem., τοῦ ἀνθρώπου IO πέφυκ' Clem. θείου] pr τοῦ Clem., pr γε τοῦ IO (perperam ex anteced repetita) d 4 τοῦ 2°] Clem., om Eus. codd τί] pr εἰμὶ O d 5 ὑμῶν] om Clem. καὶ] pr κριῶν LXX Clem. d 6 ἐπάγοντος Clem. d 7 τὰς] om Clem. 683 a 1 ῥίφων] Clem., Meineke, Otto, ἐρίφων Eus. codd

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

χρυσᾶς ποιήσας χλαμύδας, ἤτοι πορφυρᾶς,
ἢ δι' ἐλέφαντος ἢ σμαράγδου ζῴδια,
εὔνουν νομίζει τὸν θεὸν καθεστάναι,
πλανᾶτ' ἐκεῖνος, καὶ φρένας κούφας ἔχει.
Δεῖ γὰρ τὸν ἄνδρα χρήσιμον πεφυκέναι,
μὴ παρθένους φθείροντα καὶ μοιχώμενον,
κλέπτοντα, καὶ σφάττοντα χρημάτων χάριν.
. . . .
μηδὲ βελόνης ἔναμμ' ἐπιθυμῇς, Πάμφιλε, **b**
ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πλησίον παρών.

Θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι, καὶ οὐχὶ Θεὸς πόρρωθεν. Ποιήσει τι ἄνθρωπος ἐν κρυφαίοις, καὶ οὐκ ὄψομαι αὐτόν; διὰ Ἱερεμίου φησί. Καὶ πάλιν ὁ Μένανδρος παραφράζων τὴν γραφὴν ἐκείνην, *Θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης, καὶ ἐλπίσατε ἐπὶ Κύριον,* ὧδέ πως γράφει·

μηδὲ βελόνης, ὦ φίλτατ', ἐπιθυμῇς ποτέ.
Ὁ γὰρ θεός γ' ἔργοις δικαίοις ἥδεται. **c**
καὶ οὐκ ἀδίκοις.
Πονοῦντα δ' ἐᾷ τὸν ἴδιον ὑψῶσαι βίον,
τὴν γῆν ἀροῦντα νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν.
Θεῷ δὲ θῦε διὰ τέλους δίκαιος ὤν,
καὶ λαμπρὸς ὢν ταῖς χλαμύσιν ὡς τῇ καρδίᾳ.
βροντῆς ⟨ἀκούσας μηδαμῶς πόρρω⟩ φύγῃς,
μηδὲν συνειδὼς αὐτὸς αὑτῷ, δέσποτα.
ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πλησίον παρών.

Ἔτι σοῦ λαλοῦντος, φησὶν ἡ γραφή, ἐρῶ, ἰδοὺ πάρειμι. Δίφιλος πάλιν **d**
ὁ κωμικὸς τοιαῦτά τινα περὶ τῆς κρίσεως διαλέγεται·

---

683 b 3 Jer. xxiii. 23 **b** 5 Ps. iv. 5 **b** 7 Ps.-Menander ap Ps.-Iustin. M. ibid (Otto, n 9), ibid Meineke (p 307) **d** 1 Isa. lviii. 9

---

a 6 *πλανᾶτ'*] Ps.-Iustin., *πεπλάνηται* IO, *πεπλάνητ'* Clem. **a** 9 *σφάζοντα* Ps.-Iustin. **b** 1 *ἓν ἅμμα* Ps.-Iustin. IO (*ἔναμμα* Clem.) *ἐπιθυμῇς*] Clem., Otto, *ἐπιθυμήσῃς* I, *-σεις* O **b** 2 *παρὼν πλησίον* O **b** 3 *εἰμι*] *φησι* Clem. *ποιήσει τι ἄνθρ.*] *εἰ κρυβήσεταί τις* (*ἄνθρωπος* LXX[AQ]) LXX *ποιήσει*] pr *ἢ* Clem. **b** 4 *οὐκ*] pr *ἐγὼ* LXX, *οὐχὶ* Clem. **b** 6 *πως*] *πω* O **b** 7 *φίλτατ'*] *φίλτατε* IO Clem., Meineke *ἐπιθυμῇς*] Klotz, *ἐπιθυμήσῃς* IO Clem., Meineke *ποτέ*] pr *ἀλλοτρίας* Eus. codd, *ποτ' ἀλλοτρίας* Clem., Meineke (*ἀλλοτρίας* inclusit Klotz) **c** 1 *γ' ἔργοις δικαίοις*] Clem., Vig., *δικαίοις ἔργοις* IO **c** 3 *δ'*] Clem., Meineke, *δὲ* Eus. codd **c** 5 *θῦες* I **c** 6 *καὶ*] *μὴ* super *καὶ* superinscr O[2] **c** 7 *βροντῆς*] + *τε* O ⟨*ἀκούσας μηδαμῶς πόρρω*⟩] Ps.-Iustin., *ἐὰν ἀκούσῃς μὴ* Eus. codd, Clem. **c** 8 *αὑτῷ*] *ἑαυτῷ* Clem. **c** 9 *παρὼν πλησίον* O, cf b 2 **d** 1 *λαλοῦντός σου* LXX *ἐρεῖ* LXX *Δίφ.*] Clem., *διίφιλος* IO

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ἐνί τινί φησι τὸ γένος Χαλδαίῳ, εἴτε τὸν Ἀβραὰμ λέγων τοῦτον, εἴτε καὶ τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ, διὰ τούτων·

Εἰ μὴ μουνογενής τις ἀπορρὼξ φύλου ἄνωθεν
Χαλδαίων· ἴδρις γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης,
c καὶ σφαίρης κίνημ' ἀμφὶ χθόνα ὡς περιτέλλει,
κυκλοτερὴς ἐν ἴσῳ τε κατὰ σφέτερον κνώδακα·
πνεύματα δ' ἡνιοχεῖ περί τ' ἠέρα καὶ περὶ χεῦμα.

Εἶτα, οἷον παραφράζων τό· Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου, ἐπιφέρει·

Αὐτὸς δὴ μέγαν αὖθις ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται,
d χρυσέῳ εἰνὶ θρόνῳ· γαίης δ' ἐπὶ ποσσὶ βέβηκε.
Χεῖρα δὲ δεξιτερὴν περὶ τέρμασιν Ὠκεανοῖο
ἐκτέτακεν· ὀρέων δὲ τρέμει βάσις ἔνδοθι θυμῷ,
οὔτε φέρειν δύναται κρατερὸν μένος. Ἔστι δὲ πάντη
αὐτὸς ἐπουράνιος, καὶ ἐπὶ χθονὶ πάντα τελευτᾷ,
ἀρχὴν αὐτὸς ἔχων, καὶ μέσσατον, ἠδὲ τελευτήν.
. . . .
p. 686 Ἄλλως οὐ θεμιτόν σε λέγειν· τρομέω δέ γε γυῖα
Ἐν νόῳ, ἐξ ὑπάτου κραίνει

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. Διὰ γὰρ τούτων δεδήλωκε πάντα ἐκεῖνα τὰ προφητικά· Ὃς ἐὰν ἀνοίξῃ τὸν οὐρανόν, τρόμος λήψεται· καὶ ἀπὸ σοῦ ὄρη τακήσεται, ὡς ἀπὸ προσώπου πυρὸς τήκεται κηρός. Καὶ τὰ διὰ Ἠσαΐου·
b Τίς ἐμέτρησε . . . τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν δρακί;

Πάλιν ὅταν εἴπῃ·

---

b 5 Orphica, *Fr.* ii. 23, cf 665 c 3 c 4 Isa. lxvi. 1 c 6 Orphica, *Fr.* ii. 29 686 a 4 Isa. lxiv. 1 b 1 ibid xl. 12

---

b 3 Χαλδαίων I b 6 ἴδρυς (sic) I c 1 κίνημ'] Clem., Vig., κίνημα IO ὡς περιτ. κυκλ.] τ' ἐς περικυκλοτερὲς O c 2 κυκλοτερὴς] Clem., κυκλοτερὲς I κατὰ] + δὲ Clem., Vig. c 3 πνεύματα δ'] Orph., πνεύματι I Clem., πνεῦμά τ' O c 4 μοι] μου LXX[BQ] ἡ δὲ] καὶ ἡ LXX[B] c 6 δὴ] Orph., δ' αὖ Eus. codd αὖθις] Clem., αὖ τις IO d 1 εἰνὶ] Orph., Clem., ἐνὶ Eus. codd γαίης δ' ἐπὶ] Orph., γαίῃ δ' ὑπὸ Eus. codd, Clem. d 2 περὶ] Clem., Eus. codd, ἐπὶ Orph. ὠκεανοῖς I d 3 θυμοῦ Clem. d 4 οὐδὲ Clem. d 5 χθόνα O d 6 μέσσατον] Clem., μέσων I, μέσσων O τελευτήν] Clem., Vig., τελείων IO 686 a 1 ἄλλως οὐ] Clem., ἀλλ' οὐ IO, ἀλλ' οὐ μὲν Vig. γε γυῖα] Clem., αγυια (sic) I, ἑ γῦα O, τε γυῖα Clem. a 4 ὃς ἐὰν ἀνοίξῃ] ἐὰν ἀνοίξῃς LXX Clem. καὶ] post ὄρη LXX Clem. a 5 τακήσονται LXX προσώπου] om LXX[B] κηρός] ante ἀπὸ LXX τὰ] om Clem.

Αἰθέρος ἠδ' ἀΐδου πόντου γαίης τε τύραννε, ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ
ὃς βρονταῖς σείεις βριαρὸν δόμον Οὐλύμποιο,
δαίμονες ὃν φρίσσουσι, θεῶν δὲ δέδοικεν ὅμιλος,
ᾧ μοῖραι πείθονται, ἀμείλικτοί περ ἐοῦσαι·
ἄφθιτε, μητροπάτωρ, οὗ θυμῷ πάντα δονεῖται,
ὃς κινεῖς ἀνέμους, νεφέλῃσι δὲ πάντα καλύπτεις, c
πρηστῆρσι σχίζων πλατὺν αἰθέρα. Σὴ μὲν ἐν ἄστροις
τάξις, ἀναλλάκτοισιν ἐφημοσύναισι τρέχουσα·
σῷ δὲ θρόνῳ πυρόεντι παρεστᾶσιν πολύμοχθοι
ἄγγελοι, οἷσι μέμηλε βροτοῖς ὡς πάντα τελεῖται.
Σὸν μὲν ἔαρ λάμπει νέον ἄνθεσι πορφυρέοισι· d
σὸς χειμὼν ψυχραῖσιν ἐπερχόμενος νεφέλαισιν,
⟨σάς⟩ ποτε ⟨βακχευτὴς⟩ Βρόμιος διένειμεν ὀπώρας.

Εἶτα ἐπιφέρει, ῥητῶς παντοκράτορα ὀνομάζων τὸν Θεόν·

Ἄφθιτον, ἀθάνατον, ῥητὸν μόνον ἀθανάτοισιν.
Ἐλθέ, μέγιστε θεῶν πάντων, κρατερῇ σὺν ἀνάγκῃ,
φρικτός, ἀήττητος, μέγας, ἄφθιτος, ὃν στέφει αἰθήρ.

Διὰ μὲν οὖν τοῦ μητροπάτωρ οὐ μόνον τὴν ἐκ μὴ ὄντων γένεσιν p. 687 ἐμήνυσεν, δέδωκε δὲ ἀφορμὰς τοῖς τὰς προβολὰς εἰσάγουσι τάχα καὶ σύζυγον νοῆσαι τοῦ Θεοῦ· παραφράζει δὲ ἐκείνας τὰς προφητικὰς γραφάς, τήν τε διὰ Ὠσηέ· Ἰδοὺ ἐγὼ στερεῶν βροντήν, καὶ κτίζων πνεῦμα, οὗ αἱ χεῖρες τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ ἐθεμελίωσαν· καὶ τὴν διὰ Μωσέως· Ἴδετε, ἴδετε, ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι Θεὸς ἕτερος πλὴν ἐμοῦ. Ἐγὼ ἀποκτενῶ, καὶ ζῆν ποιήσω· πατάξω, κἀγὼ ἰάσομαι. Καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου.

b 3 Orphica. *Fr.* iii. 1, a Clemente servatum d 5 Orphica, *Fr.* iii. 14 687 a 4 Am. iv. 13 + Hos. xiii. 4 a 6 Deut. xxxii. 39

b 3 ἀ·δ I τε] om O τύραννος Clem. b 4 ὃς] om Clem. βρονταῖς] + δὲ Clem., βρονταῖσι BIO^{2} b 7 μητροπάτωρ] Clem., Vig., -τορ IO c 1 νεφέλοισι I δὲ] Clem., om BIO, τε Vig. c 3 ἐφ' ἡμοσύναισι I τρέχουσα] Clem., Vig., τρεχούσαις BIO c 4 σῷ δὲ] Clem., Vig. ᾧ δὲ BI, ὧδε O d 1 σὸν ... ὀπώρας] om B ἔαρ] ἀέρα IO*, pr τὸ O^{2} d 3 ⟨σάς⟩] Gesner ap Hermann., ἃς Eus. codd, Clem. ⟨βακχευτὴς⟩] Gesner, βακχευτὰς Eus. codd, Clem. βρομίους Clem. d 4 εἶτα ἐπιφ.] ἐπιφ. δὲ μετὰ ταῦτα O 687 a 1 οὖν] om Clem. μητροπάτορ O a 2 δέδωκε] Clem., ἐνδέδωκε Eus. codd, 'Forte ἐν accessit ex v. praeced.' (Gaisf.) a 4 Ἡσαΐου Clem. ἰδοὺ] om Clem. ἰδοὺ ἐγὼ] διότι LXX^{B*} a 5 χεῖρες] + ἔκτισαν πᾶσαν LXX στρατείαν LXX^{B*A} τοῦ οὐρ. ἐθεμ.] τῶν ἀγγέλων ἐποίησαν O ἐθεμελίωσαν] om LXX a 6 εἰμι] + θεός O καὶ 2°—ἐμοῦ] om B Θεὸς ἕτερος] ἄλλος O ἕτερος] om LXX a 7 ἀποκτέννω LXX^{B}

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

b *Αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθοῖο κακὸν θνητοῖσι φυτεύει,*
καὶ πόλεμον κρυόεντα,

κατὰ τὸν Ὀρφέα. Τοιαῦτα καὶ ὁ Πάριος Ἀρχίλοχος λέγει·

Ὦ Ζεῦ, ⟨πάτερ Ζεῦ,⟩ σὸν μὲν οὐρανοῦ κράτος,
σὺ δ' ἔργ' ἐπ' ἀνθρώπων ὁρᾷς
λεωργὰ κἀθέμιστα.

Πάλιν ἡμῖν ᾀσάτω ὁ Θρᾴκιος Ὀρφεύς·

Χεῖρα δὲ δεξιτερὴν ἐπὶ τέρματος Ὠκεανοῖο
c *πάντοθεν ἐκτέτακεν· γαίης δ' ἐπὶ ποσσὶ βέβηκε.*

Ταῦτα ἐμφανῶς ἐκεῖθεν εἴληπται, *Κύριος σώσει πόλεις κατοικουμένας, καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψεται τῇ χειρὶ ὡς νοσσιάν, Κύριος ὁ ποιήσας τὴν γῆν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ,* ὥς φησιν Ἱερεμίας, *καὶ ἀνορθώσας τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ.* Ἔτι πρὸς τοῖσδε Φωκυλίδης τοὺς ἀγγέλους δαίμονας καλῶν, τοὺς μὲν εἶναι ἀγαθοὺς αὐτῶν τοὺς δὲ φαύλους
d διὰ τούτων παρίστησιν, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ἀποστάτας τινὰς παρειλήφαμεν·

Ἀλλ' ἄρα δαίμονές εἰσιν ἐπ' ἀνδράσιν ἄλλοτε ἄλλοι,
οἱ μὲν ἐπερχομένου κακὸν ἀνέρος ἐκλύσασθαι.

Καλῶς οὖν καὶ Φιλήμων ὁ κωμικός, τὴν εἰδωλολατρείαν ἐκκόπτει διὰ τούτων·

Οὐκ ἔστιν ἡμῖν οὐδεμία τύχη θεός,
οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ταὐτόματον ὃ γίγνεται
ὡς ἔτυχ' ἑκάστῳ, προσαγορεύεται τύχη.

---

b 1 Orphica, *Fr.* i. 11, cf Ps.-Iustin. M. *Cohort.* c 15, *De Monarch.* c 2 **b** 4 Archiloch. *Fr.* xvii. ap Gaisf. *Poet. Min. Gr.* iii. p 101; Farnell, *Gr. Lyr. Poet.* vi. (γ) **b** 8 Orphica, *Fr.* i. 19 (cf ii. 31) **c** 2 Isa. x. 14 **c** 3 Jer. x. 12 **d** 3 Phocyl. *Fr.* xii. (Gaisf.) **d** 7 Philem. *Fr.* 48 (Meineke)

---

b 1 *αὐτὸς*] *οὗτος* Ps.-Iustin. utroque loco *ἀγαθοῖς* I *φυτεύει*] *δίδωσι* Ps.-Iustin. M. **b** 2 *κρυόεντα*] + *καὶ ἄλγεα δακρυόεντα* Clem. **b** 3 *ὁ*] om Vig. **b** 4 *Ζεύς* O ⟨*πάτερ Ζεῦ*⟩] Farnell, om Eus. codd, Clem. **b** 5 *ἀνθρώπων*] Farnell, *ἀνθρώπους* Eus. codd, *οὐρανοὺς* Clem. **b** 6 *κἀθέμιστα*] Farnell, *τε καὶ ἀθ.* Eus. codd, *καὶ ἃ θέμις* Clem. **b** 7 *πάλιν—βέβηκε*] om B **b** 8 *δὲ*] om O *δεξιωτέρην* I *τέρμασιν* supra 685 **d** 2 **c** 1 *γαίης—βέβ.*] vid p 685 **d** 1 *ἐπὶ*] I, *ὑπὸ* cet *ποσὶ* I **c** 2 *Κύριος*] pr *ὁ* Clem. *Κύριος σώσει*] *καὶ σείσω* LXX **c** 3 *καταλήψομαι* LXX *τῇ χειρὶ*] om O *κύριος*] pr *ὁ* Clem. **c** 4 *ἰσχύϊ τῇ* Clem. *καὶ*] *ὁ* LXX **c** 5—688 **b** 12 *ἔτι—διάνοιαν* om B **c** 5 *τοὺς*] pr *μὲν* Eus. codd **d** 7 *θεός*] pr *ὁ* I **d** 9 *ἔτυχεν* Eus. codd

Σοφοκλῆς δὲ ὁ τραγῳδοποιός, 10 ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ p. 688

Οὐδὲ θεοῖς,
λέγει, αὐθαίρετα πάντα πέλονται,
νόσφι Διός· κεῖνος γὰρ ἔχει τέλος ἠδὲ καὶ ἀρχήν.

Ὅ τε Ὀρφεύς·

Ἓν κράτος, εἷς δαίμων γένετο, μέγας οὐρανὸς αἴθων,
ἓν δὲ τὰ πάντα τέτυκται, ἐν ᾧ τάδε πάντα κυκλεῖται,
πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα,

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. Πίνδαρος δὲ ὁ μελοποιὸς οἷον ἐκβακχεύεται, b
ἄντικρυς εἰπών·

Τί Θεός; Ὅ τι τὸ πᾶν·

καὶ πάλιν·

Θεὸς ὁ πάντα τεύχων βροτοῖς.

ἐπὰν δὲ εἴπῃ·

Τί ⟨δ'⟩ ἔλπεαι σοφίαν ὀλίγον τι
ἀνὴρ ὑπὲρ ἀνδρὸς ἔχειν;
τὰ θεῶν βουλεύματα ἐρευνᾶσαι
βροτέᾳ φρενὶ δύσκολον·
θνατᾶς δ' ἀπὸ ματρὸς ἔφυ·

ἐκεῖθεν ἔσπακε τὴν διάνοιαν· Τίς ἔγνω νοῦν Κυρίου; Ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; Ἀλλὰ καὶ Ἡσίοδος δι' ὧν γράφει συνᾴδει τοῖς c
προειρημένοις·

Μάντις δ' οὐδείς ἐστιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
ὅστις ἂν εἰδείη Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.

---

688 a 1 Ps.-Soph. *Fr.* a Clem. servatum **a 5** Orphica, *Fr.* vi. 16 (Hermann) **b 3** Pind. *Fr. Incert.* i **b 5** ibid *Fr.* ii **b 7** ibid *Paean. Fr.* x., cf Stob. *Ecl.* ii. 1, 8 **b 12** Isa. xl. 13 **c 3** Hesiod. *Fr.* lii (Gaisf.), cxiv (Goettling)

---

688 a 1 θεοῖσι IO Clem. **a 5** ἐγένετο I οὐρανὸν Clem. οὐρανὸς αἴθων] ἀρχὸς ἁπάντων Hermann, cf **100 c 2** **a 6** plene ap **100 c 3** ἓν δὲ δέμας βασίλειον, ἐν ᾧ τάδε πάντα κυκλεῖται **b 1** δὲ] τε Clem. **b 2** εἰπών] Clem., εἰπεῖν IO **b 3** τί] + ἐστι O **b 5** πάντα] πάντας Clem. βροτούς Clem. **b 6** ἐπειδὰν O **b 7** τί] ὅ τι Clem. ⟨δ'⟩] Boeckh σοφίαν] + ἔμμεναι ᾆ τ' Stob. ὀλίγον] ὀλίγαν Clem. τι] τοι O **b 8** ἔχειν] Eus. codd, ἰσχύει Stob. **b 9** τὰ] pr οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως Stob., Boeckh I ἐρευνᾶσαι] Gaisf., ἐρευνάσει Boeckh. ἐρ. βρ. φρενὶ] ἐρευνᾷ σε βροτέ ἀφραίνει O **b 10** δύσκολον] om Stob. Boeckh **b 12** ἢ] καὶ LXX αὐτοῦ σύμβουλος LXX[BN] **c 1** ἐγένετο] B Clem., om IO

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ εἰκότως ἄρα Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἐν ταῖς Ἐλεγείαις, καὶ αὐτὸς κατακολουθήσας Ἡσιόδῳ,

> Πάμπαν δ' ἀθανάτων ἀφανὴς νόος ἀνθρώποισι,

γράφει.

d Πάλιν τοῦ Μωσέως εἰς μόχθους καὶ πόνους διὰ τὴν παράβασιν τέξεσθαι τὴν γυναῖκα προφητεύσαντος, ποιητής τις οὐκ ἄσημος γράφει·

> οὐδέ ποτ' ἦμαρ
> παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
> στεινόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.

Ἔτι Ὅμηρος μὲν εἰπών,

> Αὐτὸς δὲ χρύσεια πατὴρ ἐτίταινε τάλαντα·

δίκαιον τὸν Θεὸν μηνύει. Μένανδρος δὲ ὁ κωμικὸς ἀγαθὸν ἑρμηνεύων τὸν Θεόν φησιν·

p. 689

> Ἅπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαρίσταται
> εὐθὺς γενομένῳ μυσταγωγὸς τοῦ βίου
> ἀγαθός· κακὸν γὰρ δαίμον' οὐ νομιστέον
> εἶναι, βίον βλάπτοντα χρηστόν.

εἶτα ἐπιφέρει·

> Ἅπαντα δ' ἀγαθὸν εἶναι τὸν Θεόν·

ἤτοι πάντα θεὸν ἀγαθὸν λέγων, ἤ, ὅπερ καὶ μᾶλλον, ἐν πᾶσι τὸν Θεὸν ἀγαθὸν εἶναι.

Πάλιν αὖ Αἰσχύλος μὲν ὁ τραγῳδοποιὸς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ παρατιθέμενος οὐκ ὀκνεῖ καὶ ὕψιστον αὐτὸν προσαγορεύειν διὰ τούτων·

b

> Χώριζε θνητῶν τὸν Θεόν, καὶ μὴ δόκει
> ὅμοιον αὐτῷ σάρκινον καθεστάναι.
> Οὐκ οἶσθά γ' αὐτόν. Ποτὲ μὲν ὡς πῦρ φαίνεται,

---

c 7 Solon, *Fr.* x. (Gaisf.) d 4 Hes. *Opp.* 174–176 d 8 Hom. *Il.* viii. 69 689 a 1 Menand. *Incert. Fabb. Fr.* 18 b 1 Ps.-Aesch. *Fr.*, ap Ps.-Iustin. *De Monarchia* c ii.

---

c 7 πάμπαν] πάντη Clem. d 1 πόνους] μόχθους I d 6 στεινόμενοι] γινόμενοι Clem. d 7—690 c 7 ἔτι—βάρβαροι om B d 8 αὐτὸς δὲ] καὶ τότε δὴ Hom. 689 a 3 δαίμονα IO a 8 εἶναι] om Clem. a 9 τραγῳδὸς I a 10 προσαγορεύειν] γράφειν O b 2 αὐτῷ] O[2] Clem., σαυτῷ IO* b 3 οἶσθά γ'] οἶσθας O, οἶσθα δ' Clem., Ps.-Iustin.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

ἄπλατος ὁρμῇ, ποτὲ δ' ὕδωρ, ποτὲ γνόφος,
καὶ θηρσὶν αὐτὸς γίνεται παρεμφερής,
ἀνέμῳ, νεφέλῃ τε, κἀστραπῇ, βροντῇ, βροχῇ.
ὑπηρετεῖ δ' αὐτῷ θάλασσα, καὶ πέτραι,
καὶ πᾶσα πηγή, χὔδατος συστήματα·
τρέμει δ' ὄρη καὶ γαῖα καὶ πελώριος c
βυθὸς θαλάσσης κὠρέων ὕψος μέγα,
ὅταν ἐπιβλέψῃ γοργὸν ὄμμα δεσπότου·
πάντα δύναται γάρ· δόξα ⟨δ'⟩ ὑψίστου Θεοῦ.

Ἀρ' οὐ δοκεῖ σοι ἐκεῖνο παραφράζειν, τό· Ἀπὸ προσώπου Κυρίου τρέμει ἡ γῆ;

Ἐπὶ τούτοις ὁ μαντικώτατος Ἀπόλλων μαρτυρῶν τῇ δόξῃ τοῦ d
Θεοῦ λέγειν ἀναγκάζεται περὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ἡνίκα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευον οἱ Μῆδοι, ὡς ἐδεῖτό τε καὶ ἱκέτευε τὸν Δία περὶ τῆς Ἀττικῆς. Ἔχει δὲ ὧδε ὁ χρησμός·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
λισσομένη πολλοῖσι λόγοις, καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεεύμενοι ἑστήκασι
δείματι παλλόμενοι,

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. p. 690

Θεαρίδας δὲ ἐν τῷ Περὶ φύσεως γράφει· Ἁ ἀρχὰ τῶν ὄντων, ἀρχὰ μὲν ὄντως ἀληθινά, μία. Κείνα γὰρ ἐν ἀρχᾷ τέ ἐστιν ἓν καὶ μόνον.

Οὐδέ τις ἔσθ' ἕτερος χωρὶς μεγάλου βασιλῆος,

Ὀρφεὺς λέγει. Ὧι πειθόμενος ὁ κωμικὸς Δίφιλος γνωμικώτατα,

d 5 ap Hdt. vii. 141, cf 216 d 5   d 7 ap Hdt. vii. 140   690 a 2 Thearidas *De Natura*, Fr. incert.   a 4 Orphica, *Fr.* i. 13

b 4 ὁρμῇ] Vig., ὁρμή Iust., Clem.   ποτὲ 2°] Eus. codd, + δὲ Clem., Iust.   b 6 καὶ ἀστραπῇ IO   b 7 πέτρα O   b 8 χὔδατος—πελώριος] om O   καὶ ὕδατος I   c 2 βυθὸς] pr καὶ O   θαλάσσιος O^2 καὶ ὀρέων Eus. codd   μέγα] pr ἐπὶ Eus. codd   c 3 ὅταν] Iust., ἐπὰν Eus. codd, Clem.   c 4 δύναται] Clem., Iust., δυνατὴ Eus. codd, Dind.   ⟨δ'⟩] Otto, Klotz, Dind., om Eus. codd   d 3 οἱ] om Clem.   Μῦδοι (sic) I   d 7 νηοὺς] δηοὺς I   πυρὶ μαλερῷ O   d 8 ῥεεύμενοι] Eus. codd, Clem., ῥεούμενοι Hdt.   690 a 2 ἁ ἀρχὰ] μία δ' ἄρα Clem.   a 3 κείνη I Clem.   a 5 Ὀρφεὺς] + δὲ IO^2 Διίφιλος O   γνωμικώτατα] Clem., -τατον IO, γενικώτατον Vig.

ΚΛΗ-
ΜΕΝΤΟΣ

τὸν ὄντα, φησί, κύριον πάντων ἀεὶ
καὶ πατέρα τοῦτον διὰ τέλους τίμα, μόνον
ἀγαθῶν τοσούτων εὑρετὴν καὶ κτίστορα.

b Εἰκότως τοίνυν ὁ Πλάτων ἐθίζει *τὰς βελτίστας φύσεις ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸ μάθημα, ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν. . . .* Τοῦτο δή, *ὡς ἔοικεν, οὐκ ὀστράκου ἂν εἴη περιστροφή, ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγὴ ἐκ νυκτερινῆς τινος ἡμέρας εἰς ἀληθινὴν τοῦ ὄντος ἰούσης ἐπάνοδον, ἣν δὴ φιλοσοφίαν ἀληθῆ φήσομεν εἶναι,* καὶ τοὺς ταύτης μετασχόντας τοῦ χρυσοῦ γένους κρίνει· Ἐστὲ μὲν *δὴ πάντες ἀδελφοί,* λέγων· οἱ δὲ τοῦ χρυσοῦ γένους κρίνειν ἀκρι-
c βέστατα, καὶ πάντῃ εἰσ . . Τοῦ πατρὸς ἄρα καὶ ποιητοῦ συμπάντων ἐμφύτως καὶ ἀδιδάκτως ἀντιλαμβάνεται πάντα πρὸς πάντων, τὰ μὲν ἄψυχα συμπαθοῦντα τῷ ζώῳ, τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ μὲν ἤδη ἀθάνατα καθ' ἡμέραν ἐργαζόμενα· τῶν δὲ ἔτι θνητῶν τὰ μὲν ἐν φόβῳ καὶ διὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἔτι κατὰ γαστρὸς ὀχούμενα, τὰ δὲ αὐτεξουσίῳ λογισμῷ. Καὶ τῶν ἀνθρώπων πάντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, γένος δ' οὐδὲν οὐδαμοῦ τῶν γεωργούντων οὔτε
d νομάδων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν πολιτικῶν δύναται ζῆν, μὴ προκατειλημμένον τῇ τοῦ κρείττονος πίστει. Διὸ πᾶν μὲν ἔθνος ἑῷον, πᾶν δὲ ἑσπερίων ἁπτόμενον ᾐόνων, βόρειόν τε, καὶ τὰ πρὸς τῷ νότῳ πάντα, μίαν ἔχει καὶ τὴν αὐτὴν πρόληψιν περὶ τοῦ καταστησαμένου τὴν ἡγεμονίαν, εἴ γε καὶ τὰ καθολικώτατα τῶν ἐνεργημάτων αὐτοῦ διαπεφοίτηκεν ἐπ' ἴσης πάντα.

Πολὺ δὲ πλέον οἱ παρ' Ἕλλησι πολυπράγμονες φιλόσοφοι ἐκ

a 6 Diphilus, *Incert. Falularum Fr.* 52, cf Ps.-Iustin. *De Monarchia,* c v. b 1 Plat. *Rep.* 519 C b 3 ibid 521 C b 6 ibid 415 A

a 6 *τὸν*] Clem., om IO, pr *διότι* Iustin. *φησί*] ante *πατέρα* Eus. codd *κυρίον*] Iustin. *ἀεὶ καὶ*] Iustin. b 1 *ὁ*] *καὶ* O Clem. *ἀφικέσθαι* Plat. b 2 *τε τἀγαθὸν*] Clem., *τἀγαθὸν* I, *τ' ἔτ' ἀγαθὸν* O b 3 *δή*] Eus. codd, Plat., *δέ* Clem. b 5 *ὄντως* Clem. *ἰούσης*] Plat., *οὖσαν* Eus. codd, Clem. *φήσομαι* Clem. b 6 *κρίνειν*] Clem. *μὲν*] + *γὰρ* Plat. b 7 *κρίνειν*] Clem., om Eus. codd c 1 *εἰσ . .*] Eus. codd, nulla lacuna notata, om Clem., *εἰσὶν ἱκανοί.* coniec Sylburg *συμπάντων*] O, *ξυμπάντων* I, pr *τῶν* Clem. c 3 *τῷ*] O Clem., *τῶν* I *ζώῳ, τῶν δὲ*] *ζώων τῶν δὲ* I c 4 *δὲ ἔτι*] Clem., *δέ τι* IO d 2 *μὲν*] om I *ἑῷον*] Eus. codd, *ἑῴων* Clem. d 3 *ἀντόμενον* Clem. *ᾐόνων*] *ἢ* Clem. d 7 *πολὺ—τεχνικωτάτῳ*] om B *φιλόσοφοι*] pr *οἱ* Clem.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

τῆς βαρβάρου ὁρμώμενοι φιλοσοφίας τῷ ἀοράτῳ καὶ μόνῳ καὶ δυνατωτάτῳ καὶ τεχνικωτάτῳ καὶ τῶν ἄλλων καλλίστων αἰτιωτάτῳ τὴν προνομίαν ἔδωκαν, τὰ ἀκόλουθα τούτοις, εἰ μὴ κατηχηθεῖεν πρὸς ἡμῶν, οὐκ ἐπιστάμενοι, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸν ὅπως νοεῖσθαι πέφυκε p. 691 *τὸν Θεόν, μόνον δέ, ὡς ἤδη πολλάκις εἰρήκαμεν, κατὰ περίφρασιν ἀληθῆ.*

Τοσαῦτα καὶ ὁ Κλήμης. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ μακροτέρων ἡμῖν ἡ κατὰ Πλάτωνα παρέστη φιλοσοφία συνῳδὸς οὖσα κατὰ πλεῖστα τοῖς Ἑβραίων δόγμασιν (ἐφ' οἷς καὶ ἀγάμεθα τὸν ἄνδρα τῆς τε συνέσεως καὶ τῆς ἄλλης τοῦ ἀληθοῦς εὐγνωμοσύνης), ὥρα ἐπιθεωρῆσαι τίνα ταῦτ' εἶναί φαμεν ἐφ' ὧν οὐκέθ' ὁμοίως περὶ αὐτὸν διακείμεθα, τὴν δὲ νενομισμένην βάρβαρον τῆς κατ' b αὐτὸν προτιμῶμεν φιλοσοφίας.

14. Τὰ Ἑβραίων λόγια θεοπρόπια καὶ χρησμοὺς c ⟨θειοτέρας⟩ ἢ κατὰ ἄνθρωπον δυνάμεως περιέχοντα, Θεόν τε αὐθέντην ἐπιγραφόμενα, καὶ πιστούμενά γε τὴν ἐπαγγελίαν διὰ τῆς τῶν μελλόντων προρρήσεως, διά τε τῶν συμφώνων τοῖς θεσπίσμασιν ἀποτελεσμάτων, πάσης λέγεται διεψευσμένης διανοίας ἐκτὸς τυγχάνειν. Τὰ γοῦν *θεῖα λόγια ἁγνά, καὶ ἀργύριον πεπυρωμένον, δοκίμιον τῇ γῇ, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως*, ἀνείρηται. Ἀλλ' οὐ καὶ τὰ Πλάτωνος τοιαῦτα, οὐδὲ μὴν ἑτέρου d του τῶν ἐν ἀνθρώποις σοφῶν, οἳ θνητῆς διανοίας ὄμμασιν ἐπικήροις τε στοχασμοῖς καὶ εἰκασίαις, ὄναρ ὥσπερ ἀλλ' οὐχ ὕπαρ, τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπὶ φαντασίαν ἐλθόντες πολὺ τὸ κρᾶμα τοῦ ψεύδους τῷ

---

691 c 7 Ps. xii (xi). 6

---

d 8 τῷ] om Clem. καὶ δυνατωτάτῳ] δυνατῷ O d 9 ἄλλων] om Clem. d 10 πρόνοιαν Clem. ἔδοσαν Clem. 691 b 1—694 b 3 τὴν—ἄλλο om B c 2 ⟨θειοτέρας⟩] Vig. marg., θείας Eus. codd c 7 θεῖα λόγια] λόγια κυρίου LXX καὶ] om LXX d 2 του] IO*, τούτων O² σοφοῦ O

τῆς φύσεως ἀληθεῖ συνεπηνέγκαντο, ὡς μὴ ἀνευρεῖν ἀπάτης καθαρὸν ἐν αὐτοῖς μάθημα. Αὐτίκα γοῦν βραχύ τι τῆς φιλαυτίας εἰ ἐθελήσαις ὑφεῖναι, καὶ φῶς αὐτὸ δυνάμει λογικῆς οὐσίας ἐπιθεωρῆσαι, γνοίης ἂν τὸν θαυμάσιον φιλόσοφον αὐτὸν ἐκεῖνον, τὸν δὴ μόνον πάντων Ἑλλήνων ἀληθείας προθύρων ψαύσαντα, ὕλῃ φθαρτῇ καὶ ξοάνοις βαναύσων χερσὶν εἰς ἀνδρείκελον
p. 692 σχῆμα κατεσκευασμένοις τὴν τῶν θεῶν προσηγορίαν καταισχύνοντα, καὶ μετὰ τὸ μέγα τῆς μεγαλοφωνίας ὕψος, δι' ἧς τὸν πατέρα καὶ δημιουργὸν εἰδέναι τοῦδε τοῦ παντὸς διετείνατο, ἄνωθέν ποθεν ἐξ ὑπερκοσμίων ἀψίδων εἰς τὸν κατωτάτω βυθὸν τῆς θεομισοῦς εἰδωλολατρείας τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων συνωθούμενον· ὡς μὴ διατρέπεσθαι τὸν Σωκράτην καταβῆναι φάντα εἰς Πειραῖα προσευξόμενον τῇ θεῷ, καὶ τὴν βάρβαρον ἑορτὴν τοὺς πολίτας τότε πρῶτον ἐπιτελοῦντας θεασό-
b μενον, καὶ τὸν ἀλεκτρυόνα τῷ Ἀσκληπιῷ θῦσαι ὁμολογοῦντα προστάξαι, τόν τε πάτριον Ἑλλήνων ἐξηγητήν, τὸν ἐγκαθήμενον ἐν Δελφοῖς δαίμονα, θειάζοντα. Διὸ καὶ εἰκότως τῆς ἀφιλοσόφου πληθύος τὴν αἰτίαν τῆς δεισιδαίμονος πλάνης ἐπιγράψαιτο ἄν. Ἀνάλαβε γοῦν σμικρὸν ἄνωθεν τὸν λόγον, καὶ θέα οἷά σοι ὁ πάνσοφος μετὰ τὰς ἀσωμάτους καὶ ἀφθάρτους ἰδέας, καὶ μετὰ Θεὸν πρῶτον καὶ δεύτερον αἴτιον, καὶ μετὰ νοερὰς καὶ ἀθανάτους οὐσίας, περὶ τῆς πανδήμου δόξης ἐνομοθέτει, λέγων·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ c *Περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς. Πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν,*

---

692 c 1 (=75 d=639 d 1) Plat. *Tim.* 40 D

---

d 6 συναπηνέγκαντο O d 9 αὐτῷ O d 12 ἀνδρίκελον I, ἀνδρείκελλον O 692 a 4 διετείνετο O a 5 εἰδωλολατρίας IO a 7 φάντα] πάντα I b 3 ἐν] om IO δεφοῖς (sic) I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς γέ που τοὺς ἑαυτῶν προγόνους εἰδόσιν· ἀδύνατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγουσιν, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φασκόντων ἀπαγγέλλειν ἑπομένους τῷ νόμῳ πιστευτέον. Οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις περὶ τούτων τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω· Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ἐγενέσθην, τούτων δὲ Φόρκυς Κρόνος τε καὶ Ῥέα καὶ ὅσοι μετὰ
d
τούτων, ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ῥέας Ζεὺς Ἥρα τε καὶ πάντες ὅσους ἴσμεν πάντας ἀδελφοὺς λεγομένους αὐτῶν, ἔτι τε τούτων ἄλλους ἐκγόνους.

Διὰ δὴ ταῦτα ἀπολειπτέος ἡμῖν ὁ φιλόσοφος, οὐ κατὰ φιλόσοφον, οὐδ' αὐτὸς αὑτῷ συμφώνως, τὰς μυθικὰς τῶν ποιητῶν γενεαλογίας καθυποκρινάμενος. Αὐτοῦ μὲν γὰρ ἦν ἀκοῦσαι φάντος ἐν Πολιτείᾳ τάδε·

Ἐν τοῖς μείζοσιν, ἦν δ' ἐγώ, μύθοις ὀψόμεθα καὶ τοὺς ἐλάττους. Δεῖ γὰρ δὴ τὸν αὐτὸν τύπον εἶναι καὶ ταὐτὸν δύνασθαι τούς τε μείζους καὶ τοὺς ἐλάττους· ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε, ἔφη· ἀλλ' οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς μείζους τίνας λέγεις. Οὓς Ἡσίοδός τε καὶ
p. 693
Ὅμηρος, εἶπον, ἡμῖν ἐλεγέτην καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. Οὗτοι γάρ που μύθους τοῖς ἀνθρώποις ψευδεῖς συντιθέντες ἔλεγόν τε καὶ λέγουσι·

τὰ μικρῷ πρόσθεν τεθειμένα. Πάλιν τε αὐτοῦ ἦν καὶ τὰ δι' ὧν ἔφησεν·

Ἐξαλείψομεν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἔπους ἀρξάμενοι πάντα τὰ τοιαῦτα,

---

d 9 (=641 a 1) Plat. *Rep.* 377 C 693 a 7 ibid 386 C

---

c 3 ἐκγόνοις] Plat., ἐγγόνοις IO γέ] IO, δέ Plat., Vig. ἑαυτῶν] γε αὐτῶν Plat. (γε om Steph.) c 4 εἰδόσιν] Plat., εἰδότων IO c 5 ἄνευ] + τε Plat. c 6 φάσκουσιν Plat. d 1 Κρόνος Φόρκυς O καὶ 2°— τούτων] Plat., om IO d 3 τε ἔτι I d 4 ἐκγόνους] Plat., ἐγγόνους IO d 7 καθ' ὑποκρινάμενος O d 8 ἦν] om I d 11 ἀλλὰ I 693 a 1 εἶπον καὶ Ὅμηρος Plat. a 2 λεγέτην O a 3 ψευδεῖς τοῖς ἀνθρώποις I a 5 αὐτοῦ] αὖ τοῦ O a 6 ἔφη O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Βουλοίμην κ' ἐπάρουρος ἐὼν θητευέμεν ἄλλῳ.

b καὶ τὰ ἑξῆς· δι' ὧν τε ἐπιλέγει·

Πάλιν δὴ Ὁμήρου δεησόμεθα καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν μὴ ποιεῖν Ἀχιλλέα θεᾶς παῖδα

ἄλλοτ' ἐπὶ πλευρᾶς κατακείμενον, ἄλλοτε δ' αὖτε
ὕπτιον,

καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα. Οἷς ἐπάγει·

Ἦ Δία, καθευδόντων τῶν ἄλλων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων ὡς μόνος ἐγρηγορὼς ἃ ἐβουλεύσατο, τούτων πάντων ῥᾳδίως ἐπιλαθόμενον διὰ τὴν τῶν ἀφροδισίων ἐπιθυμίαν, καὶ οὕτως ἐκπλαγέντα
c ἰδόντα τὴν Ἥραν, ὥστε μηδ' εἰς τὸ δωμάτιον ἐλθεῖν ἐθέλειν, ἀλλ' αὐτοῦ βουλόμενον χαμαὶ συγγίνεσθαι κορύδου δίκην· καὶ λέγοντα ὡς οὕτως ὑπὸ ἐπιθυμίας ἔχεται, ὡς οὐδὲ ὅτε τὸ πρῶτον ἐφοίτων πρὸς ἀλλήλους

φίλους λήθοντε τοκῆας,

οὐδὲ Ἄρεώς τε καὶ Ἀφροδίτης ὑπὸ Ἡφαίστου δεσμὸν δι' ἕτερα τοιαῦτα.

Ὧν τοῦτον τὸν τρόπον εἰρημένων, τί δῆτα βούλεται αὐτῷ ἡ μετὰ ταῦτα φωνὴ τοὺς μὲν ποιητὰς θεῶν παῖδας ὀνομάζουσα, καὶ τό τε ἀπιστεῖν αὐτοῖς ἀδύνατον εἶναι
d φήσασα, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων αὐτοὺς ἀποδείξεων τοὺς περὶ θεῶν μύθους πλάσαι μαρτυραμένη; Τί δὲ ἡ ἄλογος ἐθέλει πίστις, δέει τῆς ἀπὸ τῶν νόμων τιμωρίας προβεβλημένη; Πῶς δὲ θεῶν Οὐρανὸς καὶ Γῆ

a 9 Hom. *Od.* xi. 489   b 2 Plat. *Rep.* 388 A   b 4 Hom. *Il.* xxiv. 10   b 7 Plat. *Rep.* 390 B   c 5 Hom. *Il.* xiv. 296   c 9 Plat. *Tim.* 40 D

b 1 τε] om O   b 2 Ὁμήρου] + τε Plat.   b 4 πλευρὰς I Hom.   b 8 ἐπιλανθανόμενον Plat.   c 1 ἐθέλειν ἐλθεῖν I Plat.   c 2 ξυγγίγνεσθαι Plat.   κορύδου δίκην] non hab Plat.   c 3 οὐδ' Plat.   τὸ] Plat., om Eus. codd   c 6 Ἡφαίστου ὑπὸ Ἀφροδίτης IO   c 10 τε] γε IO, 'del Vig. in marg' (Gaisf.)   d 1 ἄνευ] + τε Plat.   d 2 πλάσαι] ποιῆσαι Vig. marg

πρῶτοι, ἔπειτα τούτων ἔκγονοι, Ὠκεανός, καὶ Τηθύς, Κρόνος τε, καὶ Ῥέα, καὶ Ζεύς, μετὰ τούτους ἅπαντας, Ἥρα τε, καὶ πάντες οἱ πρὸς Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου μυθευόμενοι παῖδες καὶ ἀδελφοί, καὶ ἔκγονοι τούτων, ὁπότε ταῦτα αὐτὰ ἀνῄρει λέγων·

Ὅπερ, ἦν δ' ἐγώ, χρὴ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως ΠΛΑΤΩΝΟΣ
τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. Τί τοῦτο; Ὅταν εἰκάζῃ τις κακῶς τῷ λόγῳ περὶ θεῶν τε καὶ ἡρώων, οἷοί εἰσιν, ὥσπερ γραφεὺς p. 694
μηδὲν ἐοικότα γράφων οἷς ἂν ὅμοια βουληθῇ γράψαι.

Καὶ πάλιν·

Πρῶτον μέν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μέγιστον καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψεῦδος ὁ εἰπὼν οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε εἰργάσατο ἅ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος, ὅ τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν,

καὶ τὰ τούτοις ἑξῆς. Πῶς δὲ οἱ νῦν ψευδεῖς καὶ οὐκ ἀληθεῖς ποιηταὶ πάλιν οἱ αὐτοὶ θεῶν ἔκγονοι λέγοιντ' ἄν; Ἀλλὰ γὰρ τούτων δὴ χάριν ἀπολειπτέος μὲν ἡμῖν οὗτος, δέει θανάτου τὸν Ἀθηναίων δῆμον καθυποκρινάμενος· τιμητέος δὲ Μωσῆς, τά τε Ἑβραίων b
λόγια καθαρᾶς ἐξεχόμενα διόλου τῆς μόνης ἀληθοῦς καὶ ἀπλανοῦς εὐσεβείας. Θέα δὴ καὶ ἄλλο.

15. Ἑβραῖοι τὴν μέσην τῶν λογικῶν φύσιν γεννητὴν c
ἀλλ' οὐκ ἀγέννητον εἶναί φασι. Ταύτην δὲ εἰς νοερὰς οὐσίας διαιροῦντες τῷ λόγῳ πνεύματα καὶ δυνάμεις καὶ Θεοῦ λειτουργοὺς ἀγγέλους τε καὶ ἀρχαγγέλους ἐπονομάζουσιν· ἐκ δὲ τῆς τούτων ἀποπτώσεως καὶ παρατροπῆς τὸ δαιμόνων γένος καὶ πᾶν τὸ τῆς ἐναντίας καὶ

d 10 (=641 b 5) Plat. *Rep.* 377 D 694 a 4 (=641 c 1) ibid 377 E
a 6 Hes. *Theog.* 154, 178

d 5 ἔγγονοι IO et saepius d 10 χρὴ] om O*, add O² πρῶτον] pr καὶ Plat. 694 c 1 γενητὴν I

μοχθηρᾶς ἐνεργείας εἶδος εἰσάγουσι. Διόπερ οὐδὲ θεοὺς d ἐπιτρέπουσιν ἡγεῖσθαι τοὺς μὴ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἀχώριστον τῆς φύσεως ἐπαγομένους, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναι οὐ παρ' ἑαυτῶν παρὰ δὲ τοῦ πάντων αἰτίου ἐπενηνεγμένους, τό τε εὖ εἶναι, καὶ τὴν ἀρετήν, αὐτό τε τὸ ἀθάνατον, οὔτε τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ ὁμοίως οὔτε τῷ δι' οὗ τὰ πάντα συνέστη ἐπιφερομένους. Ὁ δέ γε Πλάτων ἀσωμάτους μὲν καὶ νοητὰς οὐσίας τὰς λογικὰς φύσεις ὁμοίως Ἑβραίοις ὑφίστησι, διαπίπτει δὲ τῆς ἀκολουθίας, πρῶτον μὲν ἀγεννήτους εἶναι φάσκων αὐτάς, ὥσπερ καὶ πᾶσαν ψυχήν, ἔπειτα ἐξ ἀπορροίας τῆς τοῦ πρώτου αἰτίου συστῆναι λέγων. Οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος αὐτὰς γεγονέναι διδόναι βούλεται. Διὸ καὶ πλειόνων θεῶν ὑποτίθεται εἶναι γένος, ἀπορροίας τινὰς καὶ προβολὰς τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου τῷ λόγῳ ὑφιστάμενος· p. 695 εἶναί τε ἀγαθὰς τὴν φύσιν, οὐδαμῶς τε οἵας τε τῆς οἰκείας ἐκστῆναι ἀρετῆς, ἔνθεν αὐτοὺς καὶ θεοὺς εἶναι δοξάζει. Τούτων δὲ ἕτερον εἶναι τὸ δαιμόνων φῦλον ἡγεῖται, φαυλότητος ὂν καὶ μοχθηρίας καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον τροπῆς δεκτικόν· ὧν τοὺς μὲν ἀγαθούς, τοὺς δὲ φαύλους εἶναί τε καὶ ὀνομάζεσθαι. Ταῦτα δὲ παρὰ τὰ Ἑβραίοις δοκοῦντα τοῦτον ὑποθέμενος τὸν τρόπον, οὐκ ἀποδίδωσιν ὁπόθεν ὑποστῆναι φάναι εἰκὸς τοὺς δαίμονας. Ἐκ μὲν γὰρ τῆς τῶν σωμάτων ὕλης οὐδεὶς ἂν νοῦν ἔχων εἴποι· ἄλογος γὰρ αὕτη· λογικὰ δ' οὐκ ἄν b ποτε ἐξ ἀλόγου τεχθείη, λογικοὶ δὲ οἱ δαίμονες. Εἰ δ' ἐκ τῆς τῶν κρειττόνων ἀπορροίας οὗτοι, καὶ πῶς οὐ θεοὶ καὶ αὐτοὶ τοῖς γεγεννηκόσιν ἐξ ἴσου; Πῶς δ' ἀγαθῆς οὔσης πηγῆς οὐχ ὅμοια καὶ τὰ παρ' αὐτῆς; Κακίας δ' ἐν τοῖς δευτέροις ἡ βλάστη πόθεν ἐξέφυ τῆς ῥίζης ἄνωθεν ἐξ ἀγαθῶν καὶ δι' ἀγαθῶν ἰούσης; Πῶς δ' ἂν γένοιτο

---

d 11 αὐτὰς] om I   695 a 1 τε 2°] om BO   a 3 φύλλον O
a 4 ὂν] ὧν O   a 8 οἰπόθεν (sic) I   a 9 ἀσωμάτων B Vig.

πικρὸν ἀπὸ τοῦ γλυκέος; Εἰ δὲ δὴ σκότους παντὸς καὶ πικρίας πάσης χαλεπώτερον τὸ τῶν μοχθηρῶν δαιμόνων γένος, πῶς ἐξ ἀπορροίας λέγοιτ' ἂν τῆς τῶν κρειττόνων φύσεως; Εἰ δὲ ἐκ τῆσδε ἦν, οὐδ' ἂν ἐτράπη τῆς οἰκείας λήξεως· εἰ δ' ἠλλοίωται, οὐδ' ἦν τὴν ἀρχὴν ἀπαθὲς τὴν
φύσιν· εἰ δ' οὐ τοιάδε ἦν, καὶ πῶς θεοὶ εἶεν, εἰ δὴ c
φαύλης οἷοί τε εἰσὶ μετέχειν μοίρας; Ἀλλ' εἰ μήτε τῆς τῶν κρειττόνων ἀπορροίας μηδ' αὖ τῆς τῶν σωμάτων ὕλης εἶεν, ὥρα ἢ ἀγενήτους λέγειν καὶ πρὸς τῇ ἀγενήτῳ ὕλῃ τῶν σωμάτων τρίτον στῖφος λογικῶν ἀγενήτων ἀντιπαρατάττειν τῷ Θεῷ, οὐκέτι τε τὸν Θεὸν πάντων εἶναι ποιητὴν καὶ δημιουργὸν τῶν ὅλων ἀποδιδόναι, ἢ τοῦθ' ὁμολογοῦντας, καὶ τὰ μὴ ὄντα ποιεῖν αὐτὸν τοῖς Ἑβραίων συμφώνως ὁμολογεῖν λόγοις. Τίνα δὲ οἵδε περὶ τῶνδε ἐκδιδάσκουσι; Τὴν μέσην τῶν λογικῶν
φύσιν οὔτ' ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ὕλης, οὔτ' ἐξ ἀπορροίας d
τῆς ἀγενήτου καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχούσης οὐσίας ὑποστῆναί φασι· μὴ οὖσαν δὲ πρότερον δυνάμει δραστηρίῳ τοῦ πάντων αἰτίου γεγονέναι. Ταύτῃ τε μὴ θεοὺς εἶναι, μηδὲ κυρίως τῆσδε τῆς προσηγορίας ἠξιῶσθαι, ὅτι μηδὲ τὴν φύσιν ἰσοῦται τῷ πεποιηκότι, μηδ' ἀχώριστον ὁμοίως τῷ Θεῷ τὸ ἀγαθὸν ἐφέλκεται,
τό τε τῷ καλῷ ἐναντίον ἐστὶν ὅτε καὶ δέξοιτ' ἂν ὀλιγ- p. 696
ωρίᾳ τῆς περὶ τὸ κρεῖττον σχολῆς, ἣν αὐτὸς ἕκαστος αὐτῷ κατείργασται, τῆς οἰκείας ὁρμῆς τε καὶ γνώμης πεφυκὼς κύριος. Ταῦτα καὶ περὶ τῶνδε. Μετίωμεν δὲ καὶ ἐφ' ἕτερα.

16. Ἑβραίοις ὁμοίως τὴν ψυχὴν ἀθάνατον ὑποθέ- b
μενος, καὶ τῷ Θεῷ ὁμοίαν αὐτὴν εἰπών, οὐκέτ' ἀκολούθως αὐτοῖς ποτὲ μὲν αὐτῆς τὴν οὐσίαν σύνθετον εἶναί

---

b 10 δ' O   b 11 λέξεως I, ἕξεως Vig.   ἀπαθὴς I   ἀπαθὴς τὴν ἀρχὴν O   c 1 εἰ 2°] οἱ Vig.   c 4, 5 ἀγενήτ.] I ter, ἀγενν. cet   c 6—10 οὐκέτι—ἐκδιδάσκουσι om B   d 2 ἀειγεννήτου O   696 a 4 ταῦτα—ἕτερα] om B   a 5 ἐπὶ I   ἕτερον O   b 2 αὐτὴν] ταύτην BO   b 3 αὐτῆς] αὐτοῖς O

φησιν, ὡς ἂν μέρος μέν τι ἐπαγομένης τῆς ἀμερίστου καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐχούσης αἰτίας, καὶ μέρος τῆς περὶ τὰ σώματα μεριστῆς φύσεως. Λέγει δ' οὖν αὐτοῖς ῥήμασιν ἐν Τιμαίῳ·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ὁ δὲ καὶ γενέσει καὶ ἀρετῇ προτέραν καὶ πρεσβυτέραν ψυχὴν σώματος ὡς δεσπότιν καὶ ἄρξουσαν ἀρξομένου συνεστήσατο ἐκ
c τῶνδέ τε καὶ τοιῷδε τρόπῳ. Τῆς ἀμερίστου καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐχούσης οὐσίας καὶ τῆς αὖ περὶ τὰ σώματα γιγνομένης μεριστῆς τρίτον ἐξ ἀμφοῖν ἐν μέσῳ συνεκεράσατο οὐσίας εἶδος, τῆς τε ταὐτοῦ φύσεως †αὖ πέρι† καὶ τῆς τοῦ ἑτέρου, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ συνέστησεν ἐν μέσῳ τοῦ τε ἀμεροῦς αὐτῶν καὶ τοῦ κατὰ τὰ σώματα μεριστοῦ. Καὶ τρία λαβὼν αὐτὰ ὄντα συνεκεράσατο εἰς μίαν πάντα ἰδέαν, τὴν θατέρου φύσιν δύσμικτον οὖσαν εἰς ταὐτὸ ξυναρμόττων βίᾳ.

Ἔνθεν εἰκότως αὐτῷ καὶ τὸ παθητικὸν μέρος τῷ λόγῳ
d τῆς οὐσίας αὐτῇ συνῆπται. Ἀλλὰ τοτὲ μὲν ὧδε περὶ ψυχῆς οὐσίας διείληφε, τοτὲ δὲ ἄλλο τι χεῖρον περιτίθησιν αὐτῇ ἀτόπημα, τὴν θείαν ἐκείνην καὶ οὐράνιον, τὴν ἀσώματον καὶ λογικήν, τὴν Θεῷ ὁμοίαν καὶ δι' ἀρετῆς μέγεθος τὰς οὐρανίους ὑπερπαίουσαν ἁψῖδας, ἄνωθέν ποθεν ἐκ τῶν ὑπερκοσμίων ἐπὶ ὄνους, καὶ λύκους, καὶ μύρμηκας, καὶ μελίττας κατιέναι φάσκων, καὶ τούτῳ πιστεύειν ἡμᾶς παρακαλῶν τῷ λόγῳ ἄνευ τινὸς ἀποδείξεως. Λέγει δ' οὖν ἐν μὲν τῷ Περὶ ψυχῆς τάδε·

696 b 8 Plat. *Tim.* 34 C

b 4 ἀμερ.] ἀειμερίστου O cf 695 d 2 b 9 ξυνεστήσατο Plat. c 1 τε] Plat., om Eus. codd ταὐτὰ Plat. c 3 τρίτον] + δ' BIO (om Plat.) ξυνεκεράσατο Plat. c 4 ταὐτοῦ] Plat., τὰ αὐτοῦ BIO †αὖ πέρι†] ex praeced. in c 2 repetitum om Sext. Emp., διαφέρον coniec Lindau τοῦ ἑτέρου] θατέρου Plat. τὰ αὐτὰ] Eus. codd, ταῦτα Plat. d 3 ἀτόπημα] pr τὸ I Vig. d 6 ἐπ' O d 9—697 a 8 λέγει—λέγεις om B

p. 697 ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἕως ἂν τῇ τοῦ σωματοειδοῦς τοῦ συνεπακολουθοῦντος ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα. Ἐνδοῦνται δέ, ὥσπερ εἰκός, εἰς τὰ τοιαῦτα ἤθη, ὁποῖ᾽ ἄττα ἂν καὶ μεμελετηκυῖαι τύχωσιν ἐν βίῳ. Τὰ *ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὦ* Σώκρατες; Οἷον *τοὺς μὲν τὰς γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβημένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκὸς ἐνδύεσθαι· ἢ οὐκ οἴει;* Πάνυ *μὲν οὖν εἰκὸς λέγεις.* Τοὺς *δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἁρπαγὰς προτετιμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτίνων γένη· ἢ ποῖ ἂν ἄλλοσε φαῖμεν τὰς τοιαύτας ἰέναι;* **b**
Ἀμέλει, *ἔφη ὁ* Κέβης, *εἰς τὰ τοιαῦτα.* Οὐκοῦν, *ἦ δ᾽ ὅς, δῆλα δὴ καὶ τἄλλα, ᾗ ἂν ἑκάστη ἴοι κατὰ τὰς αὐτῶν ὁμοιότητας τῆς μελέτης.* Δῆλον *δή, ἔφη, πῶς δ᾽ οὔ;* Οὐκοῦν *εὐδαιμονέστατοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἰόντες οἱ τὴν δημοτικὴν καὶ πολιτικὴν ἀρετὴν ἐπιτετηδευκότες, ἣν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην, ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονυῖαν ἄνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ;* Πῇ *δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι;* Ὅτι **c**
τούτους εἰκός ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικὸν καὶ ἥμερον γένος, ἤπου μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμήκων, ἢ καὶ εἰς αὐτό γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Καὶ ἐν τῷ Φαίδρῳ δὲ ἐπάκουσον ὁποῖα διέξεισιν·

Εἰς μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ὅθεν ἥκει ψυχὴ ἑκάστη οὐκ ἀφικνεῖται ἐτῶν μυρίων· οὐ γὰρ πτεροῦται πρὸ τοσούτου χρόνου, πλὴν ἡ τοῦ φιλοσοφήσαντος ἀδόλως ἢ παιδεραστήσαντος μετὰ φιλοσοφίας.

---

697 a 1 Plat. *Phaed.* 81 D **c** 6 Plat. *Phaedr.* 248 E

---

697 a 1 *ξυνεπακολουθοῦντος τοῦ σωματοειδοῦς* Plat. **a** 3 *τὰ*] Eus. codd, om Plat. *ἤθη*] *εἴδη* O *ὁποῖ᾽ ἄττα*] O Plat., *ὁποῖα ἄττ᾽* I *ἂν*] om O **a** 4 *βίῳ*] pr *τῷ* Plat. **a** 5 *τὰς*] Eus. codd, om Plat. **a** 6 *διευλαβημένους*] Plat., Vig., *-βουμένους* IO *ὄνων*] *ἀλόγων* O **a** 7 *τοιούτων*] Plat., Vig., om IO **a** 8 *τε*] om I **b** 1—4 *ἢ—οὔ* om B **b** 3 *καὶ— δή*] Plat., om IO **b** 3 *ᾗ*] *οἷ* Plat. **b** 6 *καὶ*] pr *τε* Plat. **c** 1 *Ὅτι*] *Τί; οὐ—γένος;* Schanz **c** 3 *καὶ*] 1° pr *τε* Plat. **c** 4 *αὐτό*] *ταὐτόν* Plat. **c** 6 *ψυχὴ*] pr *ἡ* Plat. **c** 7 *τοσούτου*] pr *τοῦ* O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Αὗται δὲ τρίτῃ περιόδῳ τῇ χιλιετεῖ, ἐὰν ἕλωνται τρὶς ἐφεξῆς τὸν βίον τοῦτον, οὕτω πτερωθεῖσαι τρισχιλιοστῷ ἔτει ἀπέρχονται. Αἱ d δὲ ἄλλαι, ὅταν τὸν πρῶτον βίον τελευτήσωσι, κρίσεως ἔτυχον· κριθεῖσαι δέ, αἱ μὲν εἰς τὰ ὑπὸ γῆς δικαιωτήρια ἐλθοῦσαι δίκην ἐκτίνουσιν, αἱ δ' εἰς τοῦ οὐρανοῦ τινα τόπον ὑπὸ τῆς δίκης κουφισθεῖσαι διάγουσιν ἀξίως οὗ ἐν ἀνθρώπου εἴδει ἐβίωσαν βίου. Τῷ δὲ χιλιοστῷ ἀμφότεραι ἀφικνούμεναι ἐπὶ κλήρωσίν τε καὶ αἵρεσιν τοῦ δευτέρου βίου, αἱροῦνται ὃν ἂν ἐθέλῃ ἑκάστη. Ἔνθα δὴ καὶ εἰς θηρίου βίον ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀφικνεῖται, καὶ ἐκ θηρίου, ὅς ποτε ἄνθρωπος ἦν, πάλιν εἰς ἄνθρωπον.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν Φαίδρῳ. Ἐν δὲ τῇ Πολιτείᾳ τοιάδε γράφοντος ἄκουε·

p. 698 Ἰδεῖν μὲν γὰρ ἔφη ψυχὴν τήν ποτε Ὀρφέως γενομένην κύκνου βίον αἱρουμένην, μίσει τοῦ γυναικείου γένους διὰ τὸν ὑπ' ἐκείνων θάνατον οὐκ ἐθέλουσαν ἐν γυναικὶ γεννηθεῖσαν γενέσθαι· ἰδεῖν δὲ τὴν Θαμύρου ἀηδόνος ἑλομένην· ἰδεῖν δὲ καὶ κύκνον μεταβάλλοντα εἰς ἀνθρωπίνου βίου αἵρεσιν, καὶ ἄλλα ζῷα μουσικὰ ὡσαύτως, ὡς τὸ εἰκός. Τὴν δὲ ⟨κʹ⟩ λαχοῦσαν ψυχὴν ἑλέσθαι λέοντος βίον, εἶναι δὲ τὴν Αἴαντος τοῦ Τελαμωνίου, φεύγουσαν ἄνθρωπον γενέσθαι, b μεμνημένην τῆς τῶν ὅπλων κρίσεως. Τὴν δὲ ἐπὶ τούτῳ Ἀγαμέμνονος, ἐχθρὰν καὶ ταύτην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τὰ πάθη ἀετοῦ διαλλάξαι βίον. Ἐν μέσοις δὲ λαχοῦσαν τὴν Ἀταλάντης ψυχήν, κατιδοῦσαν μεγάλας τιμὰς ἀθλητοῦ ἀνδρός, οὐ δύνασθαι παρελθεῖν, ἀλλὰ λαβεῖν. Μετὰ δὲ ταύτην ἰδεῖν τὴν Ἐπειοῦ τοῦ Πανοπέως εἰς τεχνικῆς γυναικὸς ἰοῦσαν φύσιν. Πόρρω δὲ ἐν

698 a 1 Plat. *Rep.* 620 A

c 9 τρὶς] τοῖς O d 3 ἐκτίνουσιν] Plat., κτίνουσι B, τίνουσιν IO τοῦ] τὸν I d 6 ἐθέλῃ] O[2] Plat., θέλῃ IO* d 7 δὴ] om Plat. d 9 καὶ—Φαίδρῳ] om B τοιάδε] τοιαῦτα O 698 a 1 ψυχὴν ἔφη Plat. a 4 μεταβάλλοντα] post αἵρεσιν I a 5 ἀνθρωπείνου I ὡς τὸ] Plat., om BIO a 6 ⟨κʹ⟩] addidi, vid Plutarch. *Sympos.* ix. p 739 a 7 Τετλαμωνίου I b 1—d 7 τὴν—προβλήματι om B b 1 Ἀγαμέμνονος] pr τοῦ I b 2 ἐχθρὰν] ἔχθρᾳ δὲ Plat. b 3 μέσοις] Plat., Vig., μέσῃ IO b 6 φύσιν] φωνὴν I

ὑστάτοις ἰδεῖν τὴν τοῦ γελωτοποιοῦ Θερσίτου πίθηκον ἐνδυομένην. ΠΛΑΤΩΝΟΣ
Κατὰ τύχην δὲ τὴν Ὀδυσσέως, λαχοῦσαν πασῶν ὑστάτην, αἱρησο- c
μένην ἰέναι· μνήμῃ δὲ τῶν προτέρων πόνων φιλοτιμίας λελωφηκυῖαν ζητεῖν περιιοῦσαν χρόνον πολὺν βίον ἀνδρὸς ἰδιώτου καὶ ἀπράγμονος, καὶ μόγις εὑρεῖν κείμενόν που καὶ παρημελημένον ὑπὸ τῶν ἄλλων, καὶ εἰπεῖν ἰδοῦσαν ὅτι ταὖτ' ἂν ἔπραξε καὶ πρώτη λαχοῦσα, καὶ ἀσμένην ἑλέσθαι. Καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δὲ θηρίων ὡσαύτως εἰς ἀνθρώπους ἰέναι καὶ εἰς ἄλληλα· τὰ μὲν ἄδικα εἰς τὰ ἄγρια· τὰ δὲ δίκαια εἰς τὰ ἥμερα μεταβαλόντα, καὶ πάσας d
μίξεις μίγνυσθαι.

Τοσαῦτα περὶ ψυχῆς ὁ Πλάτων εἰπὼν δῆλός ἐστιν Αἰγυπτιάζων τῷ δόγματι· οὐ γὰρ Ἑβραίων ὁ λόγος, ὅτι μηδὲ ἀληθείᾳ φίλος. Τοῦτο δ' οὐ καιρὸς ἀπελέγχειν, ὅτι μηδ' αὐτὸς δι' ἀποδείξεων ἐνεχείρησε τῷ προβλήματι. Τοσοῦτον δ' εὐλόγως τις ἂν ἐπισημήναιτο, ὡς οὐκ ἦν σύμφωνα τὸν αὐτὸν λέγειν ἅμα τῇ τελευτῇ τὰς ψυχὰς τῶν ἀσεβῶν ἐνθένδε ἀπαλλαττομένας δίκας εἰς ᾅδου ὧν ἔδρασαν διδόναι κἀκεῖσε τιμωρεῖσθαι εἰς ἄπειρον, καὶ πάλιν φάσκειν αὐτὰς τοὺς ἐνταῦθα βίους κατὰ γνώμην οἰκείαν αἱρεῖσθαι. Ἐνδεῖσθαι γὰρ αὐτὰς εἰς σῶμά φησιν ἐπιθυμίᾳ τοῦ σωματοειδοῦς· καὶ τὰς μὲν ὕβρει καὶ γαστριμαργίᾳ ἐντραφείσας ὄνους γίγνεσθαι, θηρίων τε ἄλλων ὑποδύνειν σώματα, κατὰ p. 699
γνώμην ἀλλ' οὐ κατὰ δίκην ταῦτα αἱρουμένας· τοὺς δὲ ἀδίκους καὶ ἅρπαγας λύκους καὶ ἰκτῖνας γίγνεσθαι, ἐθελοντὰς ἐπὶ τοῦτ' ἐλθόντας. Εἶτα Ὀρφέως μὲν ψυχὴν κύκνον εἶναι θελῆσαι· Θαμύρου δὲ ἀηδόνος· Θερσίτην δὲ πιθήκου βίον ἑλέσθαι. Ποῦ δ' ἂν οὖν εἴη τὰ τῆς μετὰ

c 3 καὶ] om Plat. c 5 ταὖτ'] τὰ αὐτὰ Plat. c 6 δὲ] δὴ Plat. θηρίου O d 1 ἄγρια] ἄδικα O*, ἄγρια O² μεταβάλλοντα Plat. d 12 ἐνδύεσθαι Vig. 699 a 4 ἐθελοντὰς—ἐλθόντας] om B ἐθελοντὰς] O² Vig., ἐθελοντὴν IO* a 6 οὖν] om BO εἴην O

τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν κρίσεως, ἣν ἐν μὲν τῷ Περὶ *ψυχῆς ὑπογράφων φησὶν ὡς*

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ἐπειδὰν ἀφίκωνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον οἷ ὁ δαίμων ἕκαστον κομίζει, . . . καὶ οἳ μὲν ἂν δόξωσι μέσως βεβιωκέναι,
b *πορευθέντες ἐπὶ τὸν Ἀχέροντα, ἀναβάντες ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστιν, ἐπὶ τούτων ἀφικνοῦνται εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἐκεῖ οἰκοῦσί τε καὶ καθαιρόμενοι τῶν τε ἀδικημάτων διδόντες δίκας ἀπολύονται, εἴ τίς τι ἠδίκηκε· τῶν τε εὐεργεσιῶν τιμὰς φέρονται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος. Οἳ δ' ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ ἱεροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας ἢ φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολλοὺς ἐξειργασμένοι, ἢ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τυγχάνει ὄντα, τούτους δὲ ἡ προσήκουσα μοῖρα ῥίπτει εἰς τὸν*
c *Τάρταρον, ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσι.*

Καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀσεβῶν ὧδέ πῃ διῆλθε. Περὶ *δὲ τῶν εὐσεβῶν ἐπάκουσον ὥς φησι·*

Τούτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφίᾳ ἱκανῶς καθηράμενοι ἄνευ τε καμάτων ζῶσι τὸ παράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, καὶ εἰς οἰκήσεις ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνοῦνται, ἃς οὔτε ῥᾴδιον δηλῶσαι οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι.

Καὶ ἐν τῷ Γοργίᾳ *δὲ πρόσχες τί φησι·*

Τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ
d *ἐκτὸς κακῶν. Τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ* Τάρταρον *καλοῦσιν, ἰέναι . . . οἳ δ' ἂν τὰ*

---

699 a 9 Plat. *Phaed.* 113 D c 4 ibid 114 C c 9 ibid *Gorg.* 523 A d 2 ibid 525 C

---

a 10—b 8 *καὶ—ὄντα* om B a 10 *καὶ*] om Vig. b 1 *ὀχήματά ἐστιν αὐτοῖς* O b 2 *τοῦτον* I b 6 *ἢ* 1°] om O c 2 *καὶ—διῆλθε*] om B c 5 *καμάτων*] Eus. codd, *σωμάτων* Plat. c 6 *τούτων*] Plat., Vig., *τούτου* BIO c 8 *τί*] + *καί* I c 9 *τὸν* 1°] *τῶν* I d 2 *ἰέναι*] Plat., Vig., om B, *εἶναι* IO

ἔσχατα ἀδικήσωσι καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι γένωνται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα γίγνεται. Καὶ οὗτοι αὐτοὶ μὲν οὐκέτι ὀνίνανται, ἅτε ἀνίατοι ὄντες· ἄλλοι δὲ ὀνίνανται, οἱ τούτους ὁρῶντες διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰ μέγιστα καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα πάθη πάσχοντας τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους ἐκεῖ ἐν Ἅιδου ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς ἀεὶ τῶν ἀδίκων ἀφικνουμένοις θεάματα καὶ νουθετήματα. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ταῦτα πῶς ἂν δύναιτο συνᾴδειν τοῖς περὶ ἀμοιβῆς p. 700 σωμάτων, ἃ τὴν ψυχὴν μετιοῦσαν αἱρεῖσθαι φάσκουσι, λόγοις; Πῶς γὰρ ἂν ἡ αὐτὴ τιμωρίας καὶ δεσμωτήρια καὶ τοσαύτην δίκην εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον μετὰ τὴν ἐνθένδε τελευτὴν ὑφέξει, καὶ πάλιν οἷα τις ἀνειμένη καὶ δεσμῶν ἐλευθέρα βίους ἕλοιτ' ἂν οὓς ἂν ἐθέλοι; Εἰ δὲ τὰ καθ' ἡδονὴν μέλλοι πάλιν αἱρεῖσθαι, καὶ ποῦ τὸ τῆς τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον; Μυρία δ' ἂν καὶ ἄλλα τις ἐπὶ σχολῆς ἐπιλάβοιτ' ἂν τοῦ λόγου, ὧν οὐ καιρὸς τὴν διάνοιαν μηκύνειν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίσθημα τῆς b τοῦ Πλάτωνος περὶ τῶνδε δόξης ταύτῃ πῃ πέφανται· τὸ δ' ἕτερον τῆς τοῦ δόγματος διασκευῆς, δι' οὗ τὸ μέν τι θεῖον καὶ λογικὸν εἶναι τῆς ψυχῆς τὸ δέ τι μέρος αὐτῆς ἄλογον καὶ παθητικὸν τυγχάνειν ὡρίσατο, καὶ πρὸς τῶν αὐτοῦ γνωρίμων κατέγνωσται, ὡς μαθεῖν ἔνεστιν ἀπὸ τῶν τοιῶνδε λόγων.

17. Περὶ δὲ τῆς κατὰ Πλάτωνα ψυχῆς, ἥν φησιν ἐξ ἀπαθοῦς c ΣΕΒΗΡΟΥ καὶ παθητῆς οὐσίας συστῆναι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὡς ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος τῶν μέσων τι χρωμάτων, ἐκεῖνα ἔχομεν εἰπεῖν, ὅτι ἀνάγκη χρόνῳ διαστάσεως αὐτῶν γιγνομένης ἀφανισθῆναι αὐτήν, ὡς τὴν

700 c 1 Severus, ap Mullach iii. p 204

d 5 ὀνίνανται 1°] + οὐδέν Plat. d 6 διὰ—χρόνον] om B τὰ μέγιστα] Plat., τὰς μεγίστας Eus. codd d 7 πάσχοντες I d 8—700 a 3 τοῖς—λόγοις om B d 9 ἀδίκων] Plat., δικῶν IO 700 a 6 ἐθέλῃ B Vig. a 8 τε] om BO b 2 περὶ—πέφανται] om B

ΣΕΒΗΡΟΥ

d τοῦ μέσου χρώματος σύστασιν, ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἑκάστου ἐξ ὧν συνέστη ἐν χρόνῳ φύσει χωριζομένου. Εἰ δὲ τοῦτο, φθαρτὴν ἀποφανοῦμεν ἀλλ' οὐκ ἀθάνατον τὴν ψυχήν. Εἰ γὰρ τοῦτο ὁμολογεῖται, μηδὲν τῶν ἐν τῇ φύσει ὄντων ἄνευ τοῦ ἐναντίου εἶναι, τά τε ἐν τῷ κόσμῳ ἐκ τῆς τῶν ἐναντίων φύσεως ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεκοσμῆσθαι, φιλίαν αὐτοῖς καὶ κοινωνίαν ἐμποιήσαντος αὐτοῦ, οἷον τῷ ξηρῷ πρὸς τὸ ὑγρόν, καὶ τῷ θερμῷ πρὸς τὸ ψυχρόν, τῷ τε βαρεῖ πρὸς τὸ κοῦφον, λευκῷ τε πρὸς τὸ μέλαν, γλυκεῖ τε

p. 701 πρὸς τὸ πικρόν, σκληρῷ τε πρὸς τὸ μαλακόν, καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις μίαν ἄλλην πάντων κοινωνίαν, τῇ τε ἀπαθεῖ οὐσίᾳ πρὸς τὴν παθητήν, τὰ δὲ κραθέντα καὶ μιχθέντα χωρισμὸν τὸν ἀπ' ἀλλήλων ἐν χρόνῳ φύσει ἐπιδέχεται, ἡ δὲ ψυχὴ ἐξ ἀπαθοῦς καὶ παθητῆς οὐσίας γεγονέναι ὑποκείσεται, ἀνάγκη ὡς τὸ μέσον χρῶμα οὕτω καὶ ταύτην ἐν χρόνῳ φύσει ἀφανισθῆναι, τῶν ἐν τῇ συστάσει αὐτῆς ἐναντίων ἐπὶ τὴν οἰκείαν φύσιν ἐπειγομένων. Ἦ γὰρ οὐχ ὁρῶμεν καὶ τὸ φύσει βαρύ, κἂν ὑφ' ἡμῶν ἤ τινος ἔξωθεν φυσικῆς

b προσγενομένης αὐτῷ κουφότητος ἄνω φέρηται, ὡς αὐτὸ ὁμοίως ἐπὶ τὴν οἰκείαν φύσιν κάτω βιάζεται; Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ φύσει κοῦφον κατὰ τὰς ὁμοίας ἔξωθεν αἰτίας κάτω φερόμενον, ὡς αὐτὸ ὁμοίως ἐπὶ τὰ ἄνω βιάζεται; Τὰ γὰρ ἐκ δύο τινῶν ἀλλήλοις ἐναντίων εἰς ταὐτὸν συναχθέντα ἀδύνατον ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ εἶναι, μὴ τρίτου τινὸς τῆς τῶν ὄντων οὐσίας ἀεὶ ἐνόντος αὐτοῖς. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἔστι ψυχὴ τρίτον τι πρᾶγμα ἐκ δύο ἐναντίων ἀλλήλοις σύν-

c θετον, ἁπλοῦν δὲ καὶ τῇ αὐτῇ φύσει ἀπαθὲς καὶ ἀσώματον· ὅθεν Πλάτων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀθάνατον αὐτὴν ἔφασαν εἶναι. Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος κοινός ἐστι πάντων λόγος γεγονέναι, τὰ δ' ἐν ἡμῖν ἄνευ σώματος ἑκουσίως καὶ ἀκουσίως γιγνόμενα πάθη τῆς ψυχῆς εἶναι λέγεται, οἱ μὲν πολλοί, τούτῳ τεκμαιρόμενοι παθητὴν εἶναι τὴν οὐσίαν αὐτῆς, θνητὴν αὐτὴν εἶναι

---

d 2 χωριζομένης I d 3 τοῦτο] om BO d 4 ἐν] ἐναντίων O d 5 τοῦ] om I d 8 μέλαν] μέλλαν O*, μέλαν O² γλυκύ O 701 a 1 τὸ 1°] B Vig., om IO τὸ 2°] B Vig., om IO καὶ—κοινωνίαν] post παθητήν Vig. in annot b 5 ταὐτῷ O c 1 αὐτῇ] αὐτοῦ Vig. c 6 αὐτὴν] αὐτῆς B, om O

λέγουσι καὶ σωματοειδῆ, ἀλλ' οὐκ ἀσώματον. Ὁ δὲ Πλάτων τῷ ΣΕΒΗΡΟΥ
φύσει αὐτῆς ἀπαθεῖ προσηναγκάσθη τὴν παθητὴν οὐσίαν προσυφᾶ- **d**
ναι. Ὅτι δὲ μηδ' ἑτέρως ἔχει, ἐξ ὧν ἑκάτεροι εἰρήκασι Πλάτων τε καὶ οἱ ἄλλοι, πειρασόμεθα τῷ λόγῳ, τὰς ἐν ἡμῖν ἐνεργούσας δυνάμεις παραθέντες, προσβιβάσαι.

Ταῦτά μοι ἀπὸ τῶν Σεβήρου τοῦ Πλατωνικοῦ Περὶ ψυχῆς προκείσθω. Σκέψαι δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ τόδε περὶ τῆς οὐρανοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ φωστήρων ἀρχῆς.

18. Συμφώνως Ἑβραίοις καὶ τὸν περὶ οὐρανοῦ καὶ **p. 702 b**
τῶν ἐν αὐτῷ φαινομένων ἀποδοὺς λόγον, καθ' ὃν γενητὰ εἶναι πρὸς τοῦ τῶν ὅλων αἰτίου πεποιημένα μετέχειν τε τῆς σωματικῆς καὶ φθαρτῆς οὐσίας συνέστη, οὐκέθ' ὁμοίως Ἑβραίοις σέβειν αὐτὰ νομοθετεῖ, καὶ θεοὺς ἡγεῖσθαι, ὧδε φάσκων ἐν ⟨Ἐπινομίδι⟩·

Τίνα δὴ καὶ σεμνύνων ποτὲ λέγω θεόν, ὦ Μέγιλλε καὶ ΠΛΑΤΩΝΟΣ
Κλεινία; Σχεδὸν οὐρανόν, ὃν καὶ δικαιότατον, ὡς ξύμπαντες
ἄλλοι δαίμονες ἅμα καὶ θεοί, τιμᾶν τε καὶ εὔχεσθαι διαφερόντως **c**
αὐτῷ· τὸ δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἴτιον ἀγαθῶν πάντων ἡμῖν αὐτὸν γεγονέναι πάντες ἂν ὁμολογοῖμεν.

Εἶθ' ὑποβὰς ἐν τῷ αὐτῷ προστίθησι ταῦτα·

Θεοὺς δὲ δὴ τοὺς ὁρατούς, μεγίστους καὶ τιμιωτάτους καὶ ὀξύτατον ὁρῶντας πάντῃ, τοὺς πρώτους τὴν τῶν ἄστρων φύσιν λεκτέον καὶ ὅσα μετὰ τούτων αἰσθανόμεθα γεγονότα, μετὰ δὲ τούτους καὶ ὑπὸ τούτοις ἑξῆς δαίμονας, ἀέριον δὲ γένος, ἔχον ἕδραν τρίτην καὶ μέσην, τῆς ἑρμηνείας αἴτιον, εὐχαῖς τιμᾶν μάλα χρεὼν χάριν τῆς
εὐφήμου διαπορείας. **d**

---

702 b 7 Ps.-Plat. *Epin.* 977 A **c 5** ibid 984 D

---

d 2 *μηδ'*] *μὴ* Vig. **d 3** *πειρασώμεθα* O* **d 5** *ταῦτα*] cum seqq om B *Σευήρου* O *περὶ—αρχῆς*] om O **d 7** *τῆς*] om I **d 8** *ἀρχῆς*] om I*, add I² **702 b 2** *γεννητὰ* O **b 6** ⟨*Ἐπινομίδι*⟩] *Ἐπιμενίδι* B, *-μενίδῃ* IO **b 7** *καὶ* 2°] pr *τε* Ps.-Plat.

Διὰ τούτων θεοὺς εἰπὼν εἶναι τοὺς δηλωθέντας, περὶ τῆς πρώτης αὐτῶν συστάσεως φυσιολογῶν ἐν Τιμαίῳ *τάδε διεξέρχεται·*

ΠΛΑΤΩΝΟΣ *Ὅ τι πῦρ πρὸς ἀέρα, τοῦτο ἀὴρ πρὸς ὕδωρ· καὶ ὅ τι ἀὴρ πρὸς ὕδωρ, τοῦτο ὕδωρ πρὸς γῆν, ξυνέδησε καὶ ξυνεστήσατο οὐρανὸν ὁρατὸν καὶ ἁπτόν.* Καὶ *διὰ ταῦτα ἔκ τε δὴ τούτων τοιούτων καὶ τὸν ἀριθμὸν τεττάρων τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγενήθη δι᾽ ἀναλογίας ὁμολογῆσαν, φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὥστ᾽ εἰς ταὐτὸν αὐτῷ ξυνελθὸν ἄλυτον ὑπὸ τῶν ἄλλων πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυνδήσαντος γενέσθαι.*

p. 703 Εἶτ᾽ *ἐπιλέγει·*

Ψυχὴν δὲ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ θεὶς διὰ παντός τε ἔτεινε, καὶ ἔτι ἔξωθεν τὸ σῶμα αὐτῇ περιεκάλυψε, καὶ κύκλῳ δὴ κύκλον στρεφόμενον οὐρανὸν ἕνα μόνον ἔρημον κατέστησε.

Καὶ *πάλιν ὑποβὰς ἐπιφέρει λέγων·*

Ἐξ οὖν λόγου καὶ διανοίας θεοῦ τοιαύτης πρὸς χρόνου γένεσιν, ἵνα γενηθῇ χρόνος, ἥλιος καὶ σελήνη καὶ πέντε ἄλλα ἄστρα, ἐπίκλην ἔχοντα πλάνητες, εἰς διορισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν
b *χρόνου γέγονε· σώματα δὲ αὐτῶν ἑκάστων ποιήσας ὁ θεὸς ἔθηκεν εἰς τὰς περιφοράς, ἃς ἡ θατέρου περίοδος ᾔει.*

Καὶ *ἐπιλέγει·*

Δεσμοῖς τε ἐμψύχοις σώματα δεθέντα ζῷα ἐγενήθη, τό τε προσταχθὲν ἔμαθε.

---

d 5 Plat. *Tim.* 32 B 703 a 2 ibid 34 B a 6 ibid 38 C b 4 ibid 38 E

---

d 2—11 *περὶ—γενέσθαι* om B d 4 *τάδε*] *τοιάδε* I d 5 *ὅ τι* 1°] *ὅ τι περ* Plat. *ἀέρα*] pr *τὸν* I *ἀὴρ* 1°] *ἀέρα* Plat. d 6 *τοῦτο*] om O d 8 *ἐγεννήθη* O d 10 *αὐτῷ* O *τῶν ἄλλων*] *του ἄλλου* Plat. 703 a 2 *τε*] om O*, add O² *ἔτινε* O a 3 *περιεκάλυψε*] + *ταύτῃ* Plat. a 4 *μόνον ἕνα* I a 5—b 2 *καὶ—ᾔει* om B a 7 *γεννηθῇ* O a 8 *πλάνητες*] O Vig., *πλανητά* I Plat. b 1 *σώματα*] Plat., *σῶμα· τὰ δὲ* IO b 2 *ᾔει*] *εἴη* O*, *ᾔει* O² sup lin b 4 *σώματα—ἐγενήθη*] om B *ἐγενήθη*] I Plat. (Steph.), *ἐγεννήθη* O Plat. (Bekker)

Καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων, καθόλου περὶ πάσης ψυχῆς ἀποφαίνεται, λέγων ὧδε·

Μεταβάλλει μέντοιγε πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς, ἐν ἑαυτοῖς ΠΛΑΤΩΝΟΣ
κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν· μεταβαλόντα δὲ φέρεται
κατὰ τὴν τῆς εἱμαρμένης τάξιν καὶ νόμον· μικρότερα μὲν τῶν
ἠθῶν μεταβαλόντα ἐλάττω κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται, πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπεσόντα εἰς βάθος. c

Εἰ δὴ οὖν μεταβάλλει πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς ἐν ἑαυτοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν, οὐρανὸς δὲ καὶ ἥλιος καὶ σελήνη μέτοχά ἐστι ψυχῆς κατ' αὐτὸν τὸν Πλάτωνα, καὶ ταῦτα ἄρα μεταβάλλοι ἂν ἐν ἑαυτοῖς
κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν κατὰ τὸν αὐτοῦ d
λόγον. Πῶς οὖν πάλιν ἀϊδίους αὐτοὺς εἶναι καὶ διὰ τοῦτο θεούς φησι, καίπερ ἐν σώματι φθαρτῷ ὄντας καὶ λυθῆναι οἵους τε; Λέγει δ' οὖν πάλιν ἐν τῷ Τιμαίῳ·

Ἐπεὶ δ' οὖν πάντες, ὅσοι τε περιπολοῦσι φανερῶς καὶ ὅσοι φαίνονται καθ' ὅσον ἂν ἐθέλωσι, θεοὶ γένεσιν ἔσχον, λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ τόδε τὸ πᾶν γεννήσας τάδε· Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων, ἄλυτα ἐμοῦ γε μὴ θέλοντος. Τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν λυτόν· τό γε μὴν καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔχον εὖ λύειν ἐθέλειν κακοῦ. Δι' ἃ καὶ ἐπείπερ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν
οὐκ ἐστὲ οὐδ' ἄλυτοι τὸ πάμπαν· οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε οὐδὲ p. 704
τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες ἐκείνων, οἷς ὅτε ἐγίγνεσθε ξυνεδεῖσθε.

b 8 Plat. *Legg.* 904 C d 5 ibid *Tim.* 41 A

b 8 μέντοιγε] μὲν τοίνυν Plat. b 9—704 b 3 μεταβαλόντα—τιμήν om B b 9 μεταβάλλοντα O* Plat., -βαλόντα O^2 b 10 σμικρότερα Plat. b 11 μεταβάλλοντα Plat. c 3 μεταβολῆς αἰτίαν] Post haec verba in textu Vigeriano propter homoeoteleuton repetita sunt b 9 – c 3, μεταβαλόντα—μεταβολῆς αἰτίαν, quae 'delenda vidit Vigerus' (Gaisf.) c 5 μεταβάλοι O d 4 τῷ] om I Vig. d 5 Schol. in O ad init pag (203 a), vid Append. d 7 γενήσας I d 8 τε] om O*, ins O^2 ἄλυτα] ἀδύνατα Athenag. vi. p 284 C, ἃ δι' ἐμοῦ γενόμενα ἄλυτα Plat. μὴ θέλοντος] Eus. codd, γ' ἐθέλοντος Plat. d 9 μὴν] μὴ O d 10 μὲν] + οὖν I Vig. 704 a 1 λυθήσεσθαί I a 2 τεύξεσθαι I

Ταῦτα ὁ Πλάτων. Εἰκότως δῆτα Μωσῆς καὶ τὰ Ἑβραίων λόγια σέβειν μὲν ἀπαγορεύει ταῦτα καὶ θεοὺς ἡγεῖσθαι, ἄνω δὲ πρὸς τὸν παμβασιλέα Θεὸν ἀνάγοντα, αὐτὸν δὴ τὸν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων ὅλου τε οὐρανοῦ καὶ κόσμου δημιουργόν, τὸν δὴ τὰ πάντα θείῳ
b λόγῳ συνδήσαντά τε καὶ συναρμοσάμενον, μόνον ἡγεῖσθαι Θεόν, καὶ μόνῳ τὴν σεβάσμιον ἀπονέμειν νομοθετεῖ τιμήν, λέγων· *Μὴ . . . ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ πλανηθεὶς προσκυνήσῃς αὐτοῖς.* Ἑρμηνεύει δὲ ταῦτα διασαφῶν εἰς πλάτος ὁ τὰ Ἑβραίων πεπαιδευμένος Φίλων, ὧδέ πῃ λέγων πρὸς λέξιν·

ΦΙΛΩΝΟΣ

*Τινὲς ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας ὑπέλαβον εἶναι θεοὺς αὐτοκράτορας, οἷς τὰς τῶν γιγνομένων ἁπάντων
c αἰτίας ἀνέθεσαν. Μωσεῖ δὲ ὁ κόσμος ἔδοξεν εἶναι καὶ γενητός, καθάπερ πόλις ἡ μεγίστη ἄρχοντας ἔχουσα καὶ ὑπηκόους· ἄρχοντας μὲν τοὺς ἐν οὐρανῷ πάντας, ὅσοι πλάνητες καὶ ἀπλανεῖς ἀστέρες· ὑπηκόους δὲ τὰς μετὰ σελήνην ἐν ἀέρι καὶ περιγείους φύσεις. Τοὺς δὲ λεχθέντας ἄρχοντας οὐκ αὐτεξουσίους, ἀλλ' ἑνὸς τοῦ πάντων πατρὸς ὑπάρχους· οὗ μιμουμένους τὴν ἐπιστασίαν, κατορθοῦν πρυτανεύοντας κατὰ δίκην καὶ νόμον ἕκαστον τῶν γεγονότων. Τοὺς δὲ μὴ βλέποντας
d τὸν ἐπιβεβηκότα ἡνίοχον τοῖς ὑπεζευγμένοις ὡς αὐτουργοῖς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων ἀνάψαι τὰς αἰτίας. Ὧν τὴν ἄγνοιαν ὁ ἱερώτατος νομοθέτης εἰς ἐπιστήμην μεθαρμόζεται, λέγων ὧδε· Μὴ . . . ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ πλανηθεὶς προσκυνήσῃς αὐτοῖς.*

---

704 b 3 Deut. iv. 19 b 8 Philo Iud., *De Monarchia*, i. c i. p 213 Mangey d 4 Deut. ibid

---

b 1 *ἡγῆσθαι* I b 4 *τοὺς*] pr *πάντας* I Vig. *καὶ* 2°—*οὐρανοῦ*] om O b 5—d 5 *ἑρμηνεύει—αὐτοῖς* om B b 9 *γενομένων* Phil. c 1 *γεννητός* O Phil. c 2 *καθάπερ*] Phil., *καὶ* Eus. codd *ἄρχοντας*] + *δὲ* Phil. c 3 *ὅσοι*] Phil., *οἳ* I, *οἷον* O Vig. *πλάνητας* Vig. c 4 *ἀστέρας* Vig. *καὶ*] om Phil. c 6 *πατερὸς* Mang. c 7 *πρυτανεύοντας*] Vig., *πρυτανεύοντος* I O Phil. d 2 *τῷ*] om Phil. d 5 *προσκυνήσεις* O Phil. *αὐτοῖς*] *αὐτῷ* O*, *αὐτοῖς* O[2]

Εὐθυβόλως πάνυ καὶ καλῶς πλάνον εἶπε τὴν τῶν εἰρημένων ΦΙΛΩΝΟΣ *ὡς θεῶν ἀποδοχήν. Οἱ γὰρ ἰδόντες ἡλίου μὲν προόδοις καὶ ἀναχωρήσεσι τὰς ἐτησίους ὥρας συνισταμένας, ἐν αἷς αἱ ζώων καὶ φυτῶν καὶ καρπῶν γενέσεις ὡρισμέναις χρόνων περιόδοις τελεσφοροῦνται, σελήνην δ' ὑπηρέτιν καὶ διάδοχον ἡλίου νύκτωρ*
p. 705 *τὴν ἐπιμέλειαν καὶ προστασίαν ἀνειληφυῖαν ὧν μεθ' ἡμέραν ἥλιος, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας κατὰ τὴν πρὸς τἀπίγεια συμπάθειαν μυρία τῶν ἐπὶ διαμονῇ τοῦ παντὸς ἐνεργοῦντάς τε καὶ δρῶντας, πλάνον ἐπλανήθησαν ἀνήνυτον μόνους εἶναι τούτους θεοὺς ὑποτοπήσαντες. Εἰ δ' ἐσπούδασαν διὰ τῆς ἀπλανοῦς βαδίζειν ὁδοῦ, κἂν εὐθὺς ἔγνωσαν, ὅτι καθάπερ αἴσθησις ὑποδιάκονος νοῦ γέγονε, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ αἰσθητοὶ πάντες ὑπηρέται τοῦ νοητοῦ συνέστησαν.*

Καὶ ἐπάγει λέγων·

b *Ὥσθ' ὑπερβάντες τῷ λογισμῷ πᾶσαν τὴν ὁρατὴν οὐσίαν ἐπὶ τὴν τοῦ ἀειδοῦς καὶ ἀοράτου καὶ μόνῃ διανοίᾳ καταληπτοῦ τιμὴν ἴωμεν, ὃς οὐ μόνον Θεὸς θεῶν ἐστι νοητῶν τε καὶ αἰσθητῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων δημιουργός. Ἐὰν δέ τις τὴν τοῦ ἀϊδίου καὶ ποιητοῦ θεραπείαν ἄλλῳ προσνέμῃ νεωτέρῳ καὶ γεννητῷ, φρενοβλαβὴς ἀναγεγράφθω καὶ ἔνοχος ἀσεβείᾳ τῇ μεγίστῃ.*

Ταῦτα τῆς Ἑβραίων εὐσεβείας τὰ ὡς ἀληθῶς ἀκήρατά τε καὶ θεῖα μαθήματα πρὸ τῆς τετυφωμένης φιλοσοφίας τετιμήκαμεν. Τί με δεῖ μηκύνειν καὶ τἄλλα c
τοῦ Πλάτωνος εἰς φῶς ἄγειν, ἐκ τῶνδε παρὸν καὶ τὰ ἐμοὶ νῦν σεσιγημένα τεκμαίρεσθαι; Οὐ μὴν διαβολῆς ἕνεκα ταῦτα φάναι προήχθην, ἐπεὶ καὶ σφόδρα ἔγωγε ἄγαμαι τὸν ἄνδρα, καὶ πάντων μᾶλλον Ἑλλήνων φίλον

---

705 b 1 Philo Iud., *De Monarchia*, i. c i. p 214 Mangey

---

d 6 *εἰρημ. ὡς*] *εἰρημενωνς̊* (sic) O d 7 *προσόδοις* I d 8 *αἱ*] *καὶ* Phil. d 9 *ὡρισμένων* Phil. d 10 *ὑπηρέτην* Phil. 705 a 2 *ἥλιος*] Eus. codd, *ἥλιον* Phil. a 3 *παντὸς*] *παρόντος* Phil. a 6 *κἂν εὐθὺς*] *εὐθὺς ἂν* Phil. *αἴσθησιν* O b 2 *ἀειδοῦς*] Eus. codd, *ἀϊδίου* Phil. b 3 *ὃς—δημιουργός*] om B *θεῶν*] Phil., om Eus. codd b 4 *ἀπάντων* I b 5 *καὶ*] *ἢ* Phil. b 6—c 1 *καὶ—τετιμήκαμεν* om B c 2 *ἀγαγεῖν* I Vig. *παρὼν* I c 5 *μᾶλλον*] Vig., om BIO

ἡγοῦμαι καὶ τιμῶ, τὰ ἐμοὶ φίλα καὶ συγγενῆ, εἰ καὶ μὴ τὰ ἴσα διόλου, πεφρονηκότα, Μωσέως δ' ἐν παραθέσει καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν τὸ ἐλλιπὲς ἐπιδεικνὺς αὐτοῦ τῆς διανοίας. Καίτοι παρῆν τῷ καταμέμφεσθαι παρεσκευασμένῳ μυρί' ἄττα καταιτιᾶσθαι, οἷα τὰ σεμνὰ
d καὶ σοφὰ αὐτῷ περὶ γυναικῶν ἐν Πολιτείᾳ διατεταγμένα, ἢ οἷα τὰ περὶ ἔρωτος ἐκθέσμου σεσεμνολογημένα ἐν Φαίδρῳ. Σὺ δ', εἰ καὶ τούτων ἐπακοῦσαι ποθεῖς, ἀνάγνωθι τάσδε αὐτοῦ λαβὼν τὰς φωνάς·

p. 706 ΠΛΑΤΩΝΟΣ 19. Ἴσως δή, εἶπον, παρὰ τὸ εἰωθὸς γελοῖα ἂν φαίνοιτο πολλὰ περὶ τὰ νῦν δὴ λεγόμενα, εἰ πεπράξεται ᾗ λέγεται. Καὶ μάλα, ἔφη. Τί, ἦν δ' ἐγώ, γελοιότατον αὐτῶν ὁρᾷς; ἢ δῆλα δὴ ὅτι γυμνὰς τὰς γυναῖκας ἐν ταῖς παλαίστραις γυμναζομένας μετὰ τῶν ἀνδρῶν, οὐ μόνον τὰς νέας ἀλλ' ἤδη καὶ τὰς πρεσβυτέρας, ὥσπερ τοὺς γέροντας ἐν τοῖς γυμνασίοις, ὅταν ῥυσοὶ καὶ μὴ ἡδεῖς τὴν ὄψιν ὅμως φιλογυμναστῶσι.

Καὶ ἐπιλέγει ἑξῆς·

b Ὁ δὲ γελῶν ἀνὴρ ἐπὶ γυμναῖς ταῖς γυναιξὶ τοῦ βελτίστου ἕνεκα γυμναζομέναις, ἀτελῆ τοῦ γελοίου σοφίας δρέπων καρπόν, οὐδὲ οἶδεν, ὡς ἔοικεν, ἐφ' ᾧ γελᾷ.

Φησὶ δὲ καὶ ἐν ἑβδόμῳ τῶν Νόμων·

Ὡς ἄρα δεήσει τοὺς παῖδας καὶ τὰς παῖδας ὀρχεῖσθαι δηλαδὴ καὶ γυμνάζεσθαι μανθάνειν· καί τοῖς μὲν παισὶν ὀρχησταί, ταῖς δὲ ὀρχηστρίδες ἂν εἶεν πρὸς τὸ διαπονεῖν οὐκ ἀνεπιτηδειότερον.

---

706 a 1 Plat. *Rep.* 452 A b 1 ibid 457 B b 2 Pind. *Fr.* 227 b 5 Plat. *Legg.* 813 B

---

c 9 αὐτῷ O καίτοι—καταιτιᾶσθαι] om B d 2 ἢ] cum seqq om B σεμνολογημένα I, σεμνολογούμενα Vig. ἐν Φαίδρῳ] om O 706 a 1 εἰωθὸς] ἔθος Plat. a 2 δὴ] om Plat. εἰ πεπράξεται] Plat. (Bekker), εἰ πράξεται I, εἰσπράξεται O ᾗ] ἢ I a 3 τί] Plat., om BIO, sed τί δὲ ins ante γελοιότατον a 5 ἀλλ' ἤδη καὶ] ἀλλὰ καὶ ἤδη Plat. τὰς 2°] om O b 1 ταῖς] om Plat. b 2 ἀτελῆ] Pind., Plat., ἅτε δὴ Eus. codd οὐδὲ] οὐδὲν Plat. b 5 ὡς—παῖδας 1°] τοὺς γὰρ παῖδάς τε Plat. ὀρχῆσθαι O δηλαδὴ] δὴ δεῖ Plat. b 6 μὲν] + τοίνυν Plat. b 7 ὀρχιστρίδες O ἀνεπιτ.] ἂν ἐπιτηδειότερον I

Τίθησι δ' ἐν αὐτῷ καὶ τάδε·

Ἡ δὲ αὖ που παρ' ἡμῖν κόρη καὶ δέσποινα, εὐφρανθεῖσα τῇ τῆς χορείας παιδείᾳ, οὐκ ᾠήθη δεῖν κεναῖς χερσὶν ἀθύρειν, πανοπλίᾳ δὲ παντελεῖ κοσμηθεῖσα οὕτω τὴν ὄρχησιν διαπεραίνειν· ἃ δὴ πάντως μιμεῖσθαι πρέπον ἂν εἴη κόρους τε ἅμα καὶ κόρας. ΠΛΑΤΩΝΟΣ c

Καὶ πολεμεῖν δὲ γυναιξὶν ὧδέ πῃ νομοθετεῖ·

Ἐν δὲ τούτοις πᾶσι δεῖ διδασκάλους ἑκάστων πεπεισμένους μισθοῖς, οἰκοῦντας ξένους, διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμόν ἐστι μαθήματα τοὺς φοιτῶντας ὅσα τε πρὸς μουσικήν, οὐχ ὃν μὲν ἂν ὁ πατὴρ βούληται, φοιτῶντα, ὃν δ' ἂν μή, ἐῶντα τὰς παιδείας, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα κατὰ τὸ δυνατόν, ὡς τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν γεννητόρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. Τὰ αὐτὰ δὲ δὴ καὶ περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν εἴποι πάντα, ὅσαπερ καὶ περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα d καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν· καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς εἴποιμ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον οὔτε ἱππικῆς οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν εἴη, γυναιξὶ δὲ οὐκ ἂν πρέπον.

Καὶ πάλιν ἑξῆς ὑποβάς φησι·

Γυμνάσια τιθῶμεν καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον πάντα τοῖς σώμασι διαπονήματα τοξικῆς τε καὶ πάσης ῥίψεως καὶ πελταστικῆς καὶ ἁπάσης ὁπλομαχίας καὶ διεξόδων τακτικῶν καὶ ἁπάσης πορείας στρατοπέδων καὶ στρατοπεδεύσεων καὶ ὅσα εἰς ἱππικὴν μαθήματα ξυντείνει. Πάντων γὰρ τούτων διδασκάλους τε εἶναι δεῖ κοινούς, p. 707 ἀρνυμένους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ τούτων μαθητὰς τοὺς

b 9 Plat. *Legg.* 796 B   c 4 ibid 804 C   d 6 ibid 813 D

b 10 παιδιᾷ Plat. οὐκ ᾠήθη δεῖν] post χερσὶν Plat. πανοπλείᾳ I c 1—10 ἃ—ἀνάγκης om B c 4 δεῖ] + δὴ O, om Plat. c 5 οἰκοῦντας] οὐκ ὄντας Vig. c 7 ὃν] superinscr sup ὅσα O c 8 τὰς] τῆς I πάντ' Plat. παῖδα] pr γυναῖκα καὶ O c 10 τὰ αὐτὰ] Plat., ταὐτὰ Eus. codd d 5 ἑξῆς—φησι] om B d 6 τιθῶμεν] γὰρ τίθεμεν Plat. ἅπαντα Plat. d 8 και 2° — στρατοπεδεύσεων] om B 707 a 1 συντείνει Plat. πάντων—πόλεως] om B κο.νούς] κοινωνούς I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ἐν τῇ πόλει παῖδάς τε καὶ ἄνδρας, καὶ κόρας καὶ γυναῖκας πάντων τούτων ἐπιστήμονας· κόρας μὲν οὔσας ἔτι πᾶσαν τὴν ἐν ὅπλοις ὄρχησιν καὶ μάχην μεμελετηκυίας, γυναῖκας δὲ διεξόδων καὶ τάξεων καὶ θέσεως καὶ ἀναιρέσεως ὅπλων ἡμμένας.

Ἀλλ' οὐδὲ τούτοις ὁ Ἑβραίων ἐπινεύσει λόγος, ἀντιφθέγξεται δὲ τἀναντία, μηδ' ἐπ' ἀνδρῶν ῥώμαις μὴ ὅτι
b γε γυναικῶν ἀνατιθεὶς τὴν ἐν πολέμοις κατόρθωσιν, πάντα δὲ εἰς Θεὸν ἀνάγων καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν παρὰ τοῦδε. Λέγει δ' οὖν· Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες αὐτόν. Ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων. Ὁ δέ γε θαυμαστὸς φιλόσοφος θέα ὡς καὶ εἰς τὸν γυμνικὸν εἰσάγει τὰς γυναῖκας ἀγῶνα, ὧδέ πῃ λέγων·

Γυναιξὶ δέ, κόραις μὲν ἀνήβοις γυμναῖς στάδιον καὶ δίαυλον καὶ ἔφιππον καὶ δόλιχον, ἐν αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἁμιλλωμέναις· ταῖς
c δὲ τριακαιδεκέτεσι μέχρι γάμου μενούσαις κοινωνίας, μὴ μακρότερον εἴκοσιν ἐτῶν μηδ' ἔλαττον ὀκτωκαίδεκα· πρεπούσῃ δὲ στολῇ ταύταις ἐσταλμέναις καταβατέον ἐπὶ τὴν ἅμιλλαν τούτων τῶν δρόμων. Καὶ τὰ μὲν περὶ δρόμους ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶ ταῦτ' ἔστω. Τὰ δὲ κατ' ἰσχύν, ἀντὶ μὲν πάλης καὶ τῶν τοιούτων τὰ νῦν ὅσα βαρέα, τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις μάχην, ἕνα τε πρὸς ἕνα διαμαχομένους, καὶ δύο πρὸς δύο.

Καὶ ἑξῆς εἰπών,

---

707 b 3 Ps. cxxvii (cxxvi). 1 b 8 Plat. *Legg.* 833 C

---

a 3 πάντων—ἡμμένας] om B a 4 πᾶσαν] post ὄρχησιν O a 7 ἐπινεύσειε I Vig. a 8 τἀναντία] pr πάντως O b 1 τὴν ἐν πολέμοις ἀνατιθεὶς I Vig. b 2 συμμ. τὴν παρὰ τοῦδε] παρὰ τοῦδε συμμ. I Vig. b 6 θαυμαστὸς] om O εἰς] om O*, ins O[2] b 9 ἔφιππον] IO, ἐφίππιον Plat. δόλιχον καὶ ἔφιππον O c 1 γάμου] + περ O (περι- G) μενούσης Plat. κοινωνίαν BO c 2 μηδ'] pr ἢ O c 3 ταύτας ἐσταλμένας Plat. τούτων τῶν δρόμων] om O c 4—708 b 6 τὰ—νόμου om B c 4 ταῦτα Plat. c 6 βάρεα] βραχέα O*, βαρέα O[2] sup lin

Ταὐτὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ ὁπλομαχίαν ἄκρους παρακαλοῦντας χρὴ τούτους νομοθετεῖν κελεύειν· ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ἐπιφέρει λέγων·

Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τῶν θηλειῶν ἔστω νομοθετούμενα τῶν d *μέχρι γάμων.*

Εἶτα πάλιν τούτοις ἑξῆς συνάψας τοὺς περὶ πελταστικῆς καὶ παγκρατίου καὶ τόξου λίθων τε ἐκ χειρὸς βολῆς καὶ διὰ σφενδόνης νόμους, ἵππων τε πέρι ἀγῶνος, πάλιν κἀνταῦθα περὶ τῶν θηλειῶν ἐπάγει λέγων·

Θηλείας δὲ περὶ τούτων νόμοις μὲν καὶ ἐπιτάξεσιν οὐκ ἄξια βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας· ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔμπροσθεν παιδευμάτων εἰς ἔθος ἰόντων ἡ φύσις ἐνδέχηται καὶ μὴ δυσχεραίνῃ παῖδας ἢ παρθένους κοινωνεῖν, ἐᾶν καὶ μὴ ψέγειν.

Τοσαῦτα τοῦ Πλάτωνος τὰ περὶ γυναικῶν. Τοῦ δ' p. 708 αὐτοῦ καὶ ὁ θαυμάσιος ὅδε τυγχάνει νόμος·

Ἐάν τις παῖδας θηλείας καταλίπῃ, δι' ἀδελφῶν τε καὶ ἀδελφιδῶν ἐπανιών, ἔμπροσθεν μὲν τῶν ἀρρένων, ὕστερον δὲ θηλειῶν ἐνὶ γένει· τὴν δὲ τοῦ τῶν γάμων χρόνου συμμετρίαν τε καὶ ἀμετρίαν ὁ δικαστὴς σκοπῶν κρινέτω, γυμνοὺς μὲν τοὺς ἄρρενας, γυμνὰς δὲ ὀμφαλοῦ μέχρι θεώμενος τὰς θηλείας.

Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς δεῖν αὐτάς φησι γυμνὰς χορεύειν, ἐν ἕκτῳ τῶν Νόμων λέγων οὕτως·

Τῆς οὖν τοιαύτης σπουδῆς ἕνεκα χρὴ καὶ τὰς παιδιὰς ποιεῖσθαι χορεύοντάς τε καὶ χορευούσας, κόρους τε καὶ κόρας, καὶ ἅμα δὴ b

---

c 9 Plat. *Legg.* 833 E d 1 ibid 834 A d 7 ibid 834 D
708 a 3 ibid 924 E a 10 ibid 771 E

---

c 10 *συννομοθετεῖν* Plat. c 11 *ἐπιφέρει λέγων*] *λέγει* O d 1 *ταὐτὰ* Plat. d 2 *γάμου* Plat. d 3 *ἑξῆς*] om O d 7 *μὲν*] *δὲ* I d 8 *ἐξ αὐτῶν*] *ἐκ τῶν* O *ἔμπρ. παιδ.*] Plat., *ἔξωθεν παιδεύματα* IO d 9 *δυσχεραίνει* O 708 a 3 *θηλείας παῖδας* O *καταλείπῃ* I Vig. a 4 *ἐπανιόν* Plat. a 6 *ὁ*] Plat., om Eus. codd a 10 *παιδιὰς*] Plat., *παιδείας* IO b 1 *τε* 2°] om Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ θεωροῦντάς τε καὶ θεωρουμένους μετὰ λόγου τε καὶ ἡλικίας τινὸς ἐχούσης εἰκυίας προφάσεις, γυμνοὺς καὶ γυμνὰς μέχρι περ αἰδοῦς σώφρονος ἑκάστων.

Πρὸς τούτοις ἅπασιν ἐπάκουσον καὶ τῶνδε τῶν ἐν Πολιτείᾳ, περὶ τοῦ κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας νόμου·

Τούτῳ, ἦν δ' ἐγώ, ἕπεται νόμος καὶ τοῖς ἔμπροσθεν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἐγᾦμαι, ὅδε. Τίς; Τὰς γυναῖκας ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶναι κοινάς, ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ μηδεμίαν συνοικεῖν·
c καὶ τοὺς παῖδας αὖ κοινούς, καὶ μήτε γονέα ἔκγονον εἰδέναι τὸν αὑτοῦ μήτε παῖδα γονέα.

Καὶ ἑξῆς ἐπιλέγει·

Εἰκός, ἔφη. Σὺ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὁ νομοθέτης αὐτοῖς, ὥσπερ τοὺς ἄνδρας, οὕτω καὶ τὰς γυναῖκας ἐκλέξας παραδώσεις καθ' ὅσον οἷόν τε ὁμοφυεῖς· οἱ δὲ ἅτε οἰκίας τε καὶ ξυσσίτια κοινὰ ἔχοντες, ἰδίᾳ δὲ οὐδενὸς οὐδὲν τοιοῦτον κεκτημένου, ὁμοῦ δὴ ἔσονται, ὁμοῦ δὲ ἀναμεμιγμένων καὶ ἐν γυμνασίοις καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ τροφῇ ὑπ' ἀνάγκης, οἶμαι, τῆς ἐμφύτου ἄξονται πρὸς τὴν ἀλλήλων μίξιν. Ἦ οὐκ ἀναγκαῖά σοι δοκῶ λέγειν; Οὐ
d γεωμετρικαῖς γε, ἦ δ' ὅς, ἀλλ' ἐρωτικαῖς ἀνάγκαις, αἳ κινδυνεύουσιν ἐκείνων δριμύτεραι εἶναι πρὸς τὸ πείθειν τε καὶ ἕλκειν τὸν πολὺν λεών.

Ἀλλὰ τούτων μὲν ἴσως τις ἑτέρως διηγήσεται τὴν τοῦ λόγου διάνοιαν, μὴ τὸ νομιζόμενον φὰς ὑποβάλλειν. Μὴ γὰρ ἀδιαστόλως εἰπεῖν πάσας εἶναι κοινὰς τὰς

---

b 7 Plat. *Rep.* 457 C c 4 ibid 458 C

---

b 3 ἐχούσας I ἐοικυίας Vig. b 7 τούτῳ] Plat., Vig., τούτων BIO b 8 ὅδε. Τίς] Plat., ὅτι δεῖ BO, ὅδε I c 1 ἔκγονον] Plat., ἔγγονον IO c 3—d 3 καὶ—λεών om B c 4 ἔφη. Σὺ] Plat., om IO c 5 ἄνδρας] + ἐξέλεξας Plat. παραδώσεις] Plat., Vig., -σει IO c 7 τοιοῦτο Plat. κεκτημένου] Plat., -μένους IO c 9 ἄξονται] αὔξονται O c 10 ἀλλήλων] pr τῶν O d 1 γε] Plat., Vig., τε IO d 5 νομ. φὰς] νομίζειν σφᾶς O

γυναῖκας, ὡς καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀκολασταίνειν ἐξεῖναι, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῇ τῶν ἀρχόντων ἐξουσίᾳ κεῖσθαι τὴν πρὸς τοὺς ἄνδρας διανέμησιν αὐτῶν. Οὕτω γὰρ εἶναι κοινάς, ὡς ἂν καὶ τὰ δημόσια χρήματα φαίη τις εἶναι κοινά, οἷς προσήκει διανεμόμενα πρὸς τῶν ἐπιτετραμμένων. Καὶ δὴ ταῦθ᾽ οὕτως ἐχέτω. Τί δ᾽ ἂν εἴποις μαθὼν ὡς καὶ μὴ ἐκφέρειν εἰς φῶς τὰ κυούμενα προστάττει, p. 709
λέγων ὧδε;

Γυναικὶ μέν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀρξαμένῃ ἀπὸ εἰκοσιέτιδος μέχρι ΠΛΑΤΩΝΟΣ
τεσσαρακονταέτιδος τίκτειν τῇ πόλει· ἀνδρὶ δέ, ἐπειδὰν τὴν ὀξυτάτην δρόμου ἀκμὴν παρῇ, τὸ ἀπὸ τούτου γεννᾶν τῇ πόλει μέχρι πεντεκαιπεντηκονταέτους.

Οἷς ἐπιλέγει·

Ὅταν δὲ δή, οἶμαι, αἵ τε γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ γεννᾶν ἐκβῶσι τὴν ἡλικίαν, ἀφήσομέν που ἐλευθέρους αὐτοὺς συγγίνεσθαι ᾗ ἂν ἐθέλωσι.

Καὶ ἐπιλέγει·

Διακελευσάμενοι προθυμεῖσθαι μάλιστα μὲν μὴ εἰς φῶς ἐκ- b
φέρειν κύημα μηδέν, ἐάν γένηται· ἐὰν δέ τις βιάσηται, οὕτω τιθέναι ὡς οὐκ οὔσης τροφῆς τῷ τοιούτῳ.

Καὶ τὰ μὲν περὶ γυναικῶν ἀγωγῆς τοιαῦτα. Τὰ δὲ περὶ ἔρωτος ἐκθέσμου, ἐπάκουσον οἷα τυγχάνει.

20. Ὅταν δὲ χρονίζῃ τοῦτο δρῶν, καὶ πλησιάζῃ μετὰ τοῦ ἅπτε- c
σθαι ἔν τε γυμνασίοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμιλίαις, τότε δὴ ἡ τοῦ

---

709 a 3 Plat. *Rep.* 460 E **a** 8 ibid 461 B **b** 1 ibid 461 C
c 1 ibid *Phaedr.* 255 B

---

d 11 οἷς—ἐχέτω] om B **709 a** 3 μέν] Plat., Vig., om IO μέχρι τεσσ.] Plat., Vig., om IO **a** 4 ἐπειδὰν δὲ ἀνδρὶ I **a** 8 ὅταν] ὅτε O **a** 9 ἐκβοῶσι (sic) I **a** 10 ᾗ ἂν] Plat., ᾧ ἐὰν IO **b** 1 διακελευσάμενοι] Plat., -σαμένη BIO μὴ] μηδ᾽ Plat. **b** 2 τις] τι Plat. (τις Plat.[v])
c 2 τότε δὴ] τότ᾽ ἤδη Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ῥεύματος ἐκείνου πηγή, ὃν ἵμερον Ζεὺς Γανυμήδους ἐρῶν ὠνόμασε, πολλὴ φερομένη πρὸς τὸν ἐραστήν, ἡ μὲν εἰς αὐτὸν ἔδυ, ἡ δ' ἀπομεστουμένου ἔξω ἀπορρεῖ· καὶ οἷον πνεῦμα ἤ τις ἠχὼ ἀπὸ λείων τε καὶ στερεῶν ἁλλομένη πάλιν ὅθεν ὡρμήθη φέρεται, οὕτω
d τὸ τοῦ κάλλους ῥεῦμα πάλιν εἰς τὸν καλὸν διὰ τῶν ὀμμάτων ἰόν, ᾗ πέφυκεν ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἰέναι ἀφικόμενον, καὶ ἀναπτερῶσαν τὰς διόδους τῶν πτερῶν, ἄρδει τε καὶ ὥρμησε πτεροφυεῖν τε καὶ τὴν τοῦ ἐρωμένου αὖ ψυχὴν ἔρωτος ἐνέπλησεν. Ἐρᾷ μὲν οὖν, ὅτου δὲ ἀπορεῖ, καὶ οὐθ' ὅ τι πέπονθεν οἶδεν, οὐδ' ἔχει φράσαι· ἀλλ' οἷον ἀπ' ἄλλου ὀφθαλμίας ἀπολελαυκὼς πρόφασιν εἰπεῖν οὐκ ἔχει.

Καὶ ἐπιλέγει ἑξῆς·

Ἐπιθυμεῖ δὲ ἐκείνῳ παραπλησίως μέν, ἀσθενεστέρως δέ, ὁρᾶν, ἅπτεσθαι, φιλεῖν, συγκατακεῖσθαι· καὶ δή, οἷον εἰκός, ποιεῖ τὸ μετὰ τοῦτο ταχὺ ταῦτα. Ἐν οὖν τῇ συγκοιμήσει τοῦ μὲν ἐραστοῦ
p. 710 ὁ ἀκόλαστος ἵππος ἔχει ὅ τι λέγῃ πρὸς τὸν ἡνίοχον, καὶ ἀξιοῖ ἀντὶ πολλῶν πόνων σμικρὰ ἀπολαῦσαι· ὁ δὲ τῶν παιδικῶν ἔχει μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, σπαργῶν δὲ καὶ ἀπορῶν περιβάλλει τὸν ἐραστὴν καὶ φιλεῖ, ὡς σφόδρα εὔνουν ἀσπαζόμενος· ὅταν τε συγκατακέωνται, οἷός ἐστι μὴ ἀπαρνηθῆναι τὸ αὑτοῦ μέρος χαρίσασθαι τῷ ἐρῶντι, εἰ δεηθείη τυγχάνειν . . . Ἐὰν μὲν δὴ οὖν εἰς τεταγμένην δίαιταν καὶ φιλοσοφίαν νικήσῃ τὰ βελτίω τῆς διανοίας, μακάριον καὶ ὁμονοητικὸν τὸν ἐνθάδε βίον διάγουσιν, ἐγκρατεῖς ἑαυτῶν καὶ κόσμιοι ὄντες.

b Εἶτα μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει·

---

d 9 Plat. *Phaedr.* 255 E 710 a 6 ibid 256 A

---

c 3 Ζεὺς] om I c 4 ἡ—ἀπορρεῖ] om B c 5 πνεῦμα] pr τι O ἠχὼ] ἰχὼρ BO d 3 τε 2°] Plat., om Eus. codd d 4 ἐρᾷ—ἀπορεῖ] om B d 5 ἀπορρεῖ I οὔθ'] οὐχ I d 6 ἄλλον (sic) O d 9—710 a 6 ἐπιθυμεῖ—τυγχάνειν om B 710 a 1 λέγῃ] Plat. (Bekker, Schanz), λέγοι I, λέγει O a 5 οἷός] Plat., + τε IO μὴ] + ἂν Plat. a 6 τυχεῖν Plat. τεταγμένην] + τε Plat. a 7 διανοίας] + ἀγαγόντα Plat. μακάριον] + μὲν Plat. a 8 διάγουσιν] Plat., Vig., διάξουσιν BIO ἑαυτῶν] αὑτῶν Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ἐὰν δὲ διαίτῃ φορτικωτέρᾳ τε καὶ ἀφιλοσόφῳ φιλοτίμῳ δὲ
χρήσωνται, τάχ᾽ ἄν που ἐν μέθαις ἤ τινι ἄλλῃ ἀμελείᾳ τὼ ἀκο-
λάστω αὐτοῖν ὑποζυγίω λαβόντε τὰς ψυχὰς ἀφρούρους, συναγα-
γόντε εἰς ταὐτό, τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν μακαριστὴν αἵρεσιν εἱλέσθην
καὶ διεπραξάσθην· καὶ διαπραξαμένω τὸ λοιπὸν ἤδη χρῶνται μὲν
αὐτῇ, σπανίᾳ δέ, ἅτε οὐ πάσῃ δεδογμένα τῇ διανοίᾳ πράττοντες.
Φίλω μὲν οὖν καὶ τούτω, ἧττον δὲ ἐκείνων, ἀλλήλοιν διά τε τοῦ
ἔρωτος καὶ ἔξω γενομένω διάγουσι, πίστεις τὰς μεγίστας ἡγουμένω c
ἀλλήλοιν δεδωκέναι τε καὶ δεδέχθαι, ἃς οὐ θεμιτὸν εἶναι λύσαντας
εἰς ἔχθραν ποτὲ ἐλθεῖν. Ἐν δὲ τῇ τελευτῇ ἄπτεροι μέν, ὡρμη-
κότες δὲ πτεροῦσθαι ἐκβαίνουσι τοῦ σώματος, ὥστε οὐ σμικρὸν
ἆθλον τῆς ἐρωτικῆς μανίας φέρονται. Εἰς γὰρ σκότον καὶ τὴν
ὑπὸ γῆς πορείαν οὐ νόμος ἐστὶν ἔτι ἐλθεῖν τοῖς κατηργμένοις ἤδη
τῆς ὑπουρανίου πορείας, ἀλλὰ φανὸν βίον διάγοντας εὐδαιμονεῖν
μετ᾽ ἀλλήλων πορευομένους, καὶ ὁμοπτέρους ἔρωτος χάριν.
Ταῦτα τοσαῦτα, ὦ παῖ, καὶ οὕτω θεῖά σοι δωρήσεται ἡ παρ᾽ d
ἐραστοῦ φιλία.

Τοιαῦτα μὲν τὰ Πλάτωνος, ἀλλ᾽ οὐ τὰ Μωσέως, ὃς
διαρρήδην τούτοις ἐναντία νομοθετεῖ, μεγάλῃ τῇ φωνῇ
τὴν κατὰ παιδεραστῶν προσήκουσαν προφερόμενος
δίκην. Φησὶ γοῦν· Ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ ἄρσενος κοίτην
γυναικός, βδέλυγμα ἐποίησαν ἀμφότεροι· θανάτῳ θανατούσθωσαν,
ἔνοχοί εἰσι. Καί· Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κοιμώμενος μετὰ ἄρσενος
κοίτην γυναικός. Τί δεῖ τὰ νῦν ἀπελέγχειν, ὡς παρεὶς
ὁ σοφώτατος τὸν παιδεραστήν, οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς p. 711

b 2 Plat. *Phaedr.* 256 B d 6 Lev. xx. 13 d 8 Cf Deut. xxvii.

b 2 δὲ] + δὴ Plat. b 4 λαβόντε] λάβωνται BIO(?) συναγαγόντες I, ξυναγαγόντε Plat. b 5 εἵλεσθον IO, εἱλέτην τε Plat. b 6 διεπράξαντο Plat. b 7 σπανίᾳ] Plat., σπάνια Eus. codd b 8 ἧττον] Plat., ἥττω IO c 1 γενομένω] Plat., -μένων IO πίστεσι ταῖς μεγίσταις IO c 6 κατηργμένοις] οι sup ras I c 7 διάγοντας] Plat., διαγαγόντας Eus. codd c 8 χάριν] + ὅταν γένωνται, γενέσθαι Plat. d 1 θεία οὕτω Plat. d 3 τὰ 1°] τοῦ O d 5 προσφερόμενος I Vig. d 6 ἂν] ἐὰν BI d 7 θανάτῳ] om LXX^{B*A}

Νόμοις ἠξίωσε κατὰ παιδεραστῶν θανάτου δίκην ὁρίσασθαι, προστάττει θανάτῳ ζημιοῦν οἰκετῶν τὸν μὴ καταμηνύσαντα θησαυρὸν ὑφ᾽ ἑτέρου τινὸς εὑρημένον; Ἐπάκουσον δὲ καὶ τῶνδε, ἵνα μή με συκοφαντεῖν ὑπολάβῃς·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

b 21. Ὅ τι δ᾽ ἂν ὁ θεός, φησίν, ἀναιρῇ περί τε τῶν κτημάτων καὶ τοῦ κινήσαντος, τοῦθ᾽ ἡ πόλις ὑπηρετοῦσα ταῖς μαντείαις δράτω τοῦ θεοῦ. Καὶ ἐὰν μὲν ἐλεύθερος ὁ μηνύσας ᾖ, δόξαν ἀρετῆς
c κεκτήσθω, μὴ μηνύων δὲ κακίας. Δοῦλος δὲ ἐὰν ᾖ, ὁ μηνύσας μὲν ἐλεύθερος ὑπὸ τῆς πόλεως ὀρθῶς γίγνοιτ᾽ ἄν, ἀποδιδούσης τῷ δεσπότῃ τὴν τιμήν· μὴ μηνύων δέ, θανάτῳ ζημιούσθω.

Κἀνταῦθα μὲν ἐζημίωται θανάτῳ οὐχ ὁ παρακινήσας τι τῶν ἀπειρημένων, ἀλλ᾽ ὁ ἑτέρου πλημμελήσαντος μὴ καταμηνύσας. Καὶ ἄλλως δὲ καθαρὸν ἀποφαίνει δεσπότην, εἰ τὸν ἴδιον δοῦλον θυμῷ φονεύσειε. Λέγει δ᾽ οὖν·

Δοῦλον δὲ κτείνας ἑαυτοῦ μὲν καθηράσθω, ἐὰν δὲ ἀλλότριον
d θυμῷ, διπλῇ τὸ βλάβος ἐκτισάτω τῷ κεκτημένῳ.

Καὶ τοῦτο δὲ ἐπάκουσον αὐτοῦ τῶν νόμων, οὓς περὶ φονέων διετάξατο·

Ἂν ἄρα τις αὐτόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, τὸ δὲ πεπραγμένον ἀπροβουλεύτως ὀργῇ τινι γένηται πραχθέν, τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἄνευ θυμοῦ κτείναντι προσῆκέ τῳ πάσχειν, πασχέτω· δύο δ᾽ ἐξ ἀνάγκης ἔτη φευγέτω κολάζων τὸν αὑτοῦ θυμόν.

Καὶ τούτῳ προστίθησιν ἑξῆς ἕτερον τοιόνδε νόμον·

Ὁ δὲ θυμῷ μέν, μετ᾽ ἐπιβουλῆς δὲ κτείνας, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ

---

711 b 1 Plat. *Legg.* 914 A c 8 ibid 868 A d 4 ibid 867 C d 9 ibid 867 D

---

711 a 6 ὑπολάβοις Vig. b 1 ἀναιρῇ] Plat., ἐρῇ B, ἀνερῇ I, ἂν ἐρῇ O κτημάτων] χρημάτων Plat. b 2 τοῦτο Plat. c 1 μηνύων] μηνύσας Plat. ἐὰν] ἂν O ὁ] om Plat. c 8 κτείνας] pr ὁ Plat. d 2—712 a 2 καὶ—κατέλθῃ om B d 7 αὐτοῦ O

τὸν ἔμπροσθεν αὖ, τρία δὲ ἔτη, καθάπερ ἅτερος ἔφευγε τὰ δύο, φευγέτω μεγέθει θυμοῦ πλείω τιμωρηθεὶς χρόνον. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Εἶθ' ἑξῆς περὶ τοῦ δεύτερον φονεύσαντος τοιάδε νομοθετεῖ·

Ἐὰν δὲ αὖθίς ποτε κατελθὼν ὁπότερος αὐτοῖν ἡττηθεὶς ὀργῇ πράξῃ ταὐτὸν τοῦτο, φυγὼν μηκέτι κατέλθῃ. p. 712

Καὶ πάλιν ἑξῆς φησίν·

Ἐὰν δέ, ὃ γίγνεται μέν, ὀλιγάκις δέ, διὰ θυμὸν πατὴρ ἢ μήτηρ υἱὸν ἢ θυγατέρα πληγαῖς ἤ τινι τρόπῳ βιαίῳ κτείνῃ, καθάρσεις μὲν τὰς αὐτὰς τοῖς ἄλλοις καθαίρεσθαι, καὶ ἐνιαυτοὺς τρεῖς ἀπενιαυτεῖν· κατελθόντων δὲ τῶν κτεινάντων ἀπαλλάττεσθαι γυναῖκά τε ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ τὸν ἄνδρα ἀπὸ γυναικός, καὶ μήποτ' ἔτι κοινῇ παιδοποιήσασθαι.

Καὶ τούτοις ἐπιφέρει·

Γυναῖκα δὲ γαμετὴν ἐὰν ἀνὴρ δι' ὀργὴν κτείνῃ τινά τις, ἢ γυνή τις ἑαυτῆς ἄνδρα ταὐτὸν τοῦτο ὡσαύτως ἐργάσηται, b *καθαίρεσθαι μὲν τοὺς αὐτοὺς καθαρμούς, τριετεῖς δὲ ἀπενιαυτήσεις διατελεῖν. Κατελθὼν δὲ ὁ τοιοῦτό τι δράσας, τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἱερῶν μὴ κοινωνείτω, μηδὲ ὁμοτράπεζος γιγνέσθω ποτέ. . . . Καὶ ἐὰν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφήν, ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν θυμῷ κτείνῃ, τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν καὶ ἀπενιαυτήσεων, καθάπερ εἴρηται τοῖς γονεῦσι καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἰρήσθω δεῖν γίγνεσθαι καὶ*

---

712 a 1 Plat. *Legg.* 868 A **a** 4 ibid 868 C **a** 11 ibid 868 D

---

d 10 *πρόσθεν* Plat. **712 a** 1 *αὐτῶν* O **a** 2 *τούτῳ* O **a** 4 *Ἐὰν δέ, ὃ*] *ἃ δὲ* Plat. *ὃ—δέ*] om B *διὰ*] pr *ἂν* Plat. **a** 6 *καθαιρέσθω* Plat. **a** 7 *ἀπενιαυτεῖν*] Eus. codd, Stallb., *ἀπενιαυτείτω* Plat. vulg *ἀπεν.—κτεινάντων*] om B **a** 8—**b** 3 *καὶ* 2°—*διατελεῖν* om B **a** 11 *τινά*] om O *τις*] Plat., om Eus. codd **b** 1 *τις*] om Plat. *τοῦτο*] *τούτῳ* O *ἐργάσεται* O **b** 2 *μὲν*] Plat., om Eus. codd **b** 3 *τοιοῦτό τι*] *τι τοιοῦτον* Plat. **b** 5 *ἀδελφήν*] om O *ἢ* 2°] Plat., om IO *ἀδελφὸν ἢ* 2°] Plat., om IO *ἀδελφὴν*] om I **b** 6 *μὲν*] *μὲ* (sic) O *ἀπενιαυτ.*] + *ὡσαύτως* Plat. **b** 7 *ἐγγόνοις* IO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ τούτοις, ὧν ἀδελφοὺς τε ἀδελφῶν καὶ γονέας ἐστέρηκε παίδων·
τούτοις δὲ συνέστιος αὐτοῖς μηδέποτε γιγνέσθω, μηδὲ κοινωνὸς
c ἱερῶν. . . . Ἀδελφὸς δὲ ἐὰν ἀδελφὸν κτείνῃ ἐν στάσεσι μάχης
γενομένης ἤ τινι τοιούτῳ τρόπῳ, ἀμυνόμενος ἄρχοντα χειρῶν
πρότερον, καθάπερ πολέμιον ἀποκτείνας ἔστω καθαρός. Καὶ
ἐὰν πολίτης πολίτην ὡσαύτως· ἢ ξένος ξένον. Ἐὰν δὲ ἀστὸν
ξένος, ἢ ξένον ἀστὸς ἀμυνόμενος κτείνῃ, κατὰ τὰ αὐτὰ ἔστω τοῦ
καθαρὸς εἶναι· καὶ ἐὰν δοῦλος δοῦλον, ὡσαύτως. Ἐὰν δὲ αὖ
δοῦλος ἐλεύθερον ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθάπερ ὁ κτείνας
d πατέρα τοῖς αὐτοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις. . . . Ὃς ἂν ἐκ προνοίας
τε καὶ ἀδίκως ὀντιναοῦν τῶν ἐμφυλίων αὐτόχειρ κτείνῃ, πρῶτον
μὲν τῶν νομίμων εἰργέσθω, μήτε ἀγορὰν μήτε ἱερὰ μήτε λιμένας
μήτε ἄλλον κοινὸν σύλλογον μηδένα μιαίνων, ἐάν τε τις ἀπ-
αγορεύῃ τῷ δράσαντι ταῦτα ἀνθρώπων καὶ ἐὰν μή. Ὁ γὰρ
νόμος ἀπαγορεύει . . . ὁ δὲ μὴ ἐπεξιών, δέον, ἢ μὴ προαγορεύων,
εἰργέσθω τῶν ἐντὸς ἀνεψιότητος . . . τὸ δὲ δεύτερον ὑπόδικος
τῷ θέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τοῦ τελευτήσαντος γιγνέσθω. . . .
Γυνὴ δὲ ἄνδρα ἑαυτῆς ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀποκτεῖναι τρώσασα, ἢ
ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, φευγέτω ἀειφυγίαν.

p. 713 Τοιοῦτοι μὲν οἱ τοῦ φιλοσόφου νόμοι. Εἰ δὲ χρὴ
καὶ τοὺς Μωσέως τούτοις ἀντιπαραβαλεῖν, ἐπάκουσον
οἷα περὶ τῶν φονικῶν διατάττεται. Ἐὰν πατάξῃ τίς τινα,
καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. Εἰ δὲ οὐχ ἑκών, ἀλλὰ ὁ Θεὸς
παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δώσω σοι τόπον οὗ φεύξεται
ἐκεῖ ὁ φονεύσας. Ἐὰν δὲ ἐπιθῆταί τις τῷ πλησίον αὐτοῦ

c 1 Plat. *Legg.* 869 C d 1 ibid 871 A d 9 ibid 877 C
713 a 3 Ex. xxi. 12

b 9 ξυνέστιος Plat. αὐτοῖς] + αὐτὸς Eus. codd (om Plat.) c 2 τρόπῳ τοιούτῳ Plat. c 4 ἀστὸς ξένον ἢ ξένος ἀστὸν Plat. c 5 ταὐτὰ Plat. d 2 ὅντιν᾽ οὖν O d 3 ἱερὰ μήτε ἀγορὰν Plat. d 4 κοινὸν] τινὰ I ξύλλογον Plat. d 5 ἀνθρώπῳ O d 7 εἴργεσθαι Plat. d 8 ἐθέλοντι Plat. 713 a 3 ἐὰν] + δὲ LXX a 4 εἰ] ὁ I LXX a 5 δώσω σοι] bis scr O a 6 τις ἐπιθῆται LXX a 6—b 1 πλησίον—τις om B αὐτοῦ] om LXX

ἀποκτεῖναι αὐτὸν δόλῳ καὶ καταφύγῃ, ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου μου λήψῃ αὐτὸν θανατῶσαι. Ὃς τύπτει πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω. . . Ἐὰν δὲ λοιδορῶνται δύο ἄνδρες, καὶ πατάξῃ τις τὸν πλησίον αὐτοῦ λίθῳ ἢ πυγμῇ, καὶ μὴ b
ἀποθάνῃ, κατακλιθῇ δὲ ἐπὶ τὴν κοίτην, ἐὰν ἐξαναστὰς ὁ ἄνθρωπος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ ῥάβδου αὐτοῦ, ἀθῷος ἔσται ὁ πατάξας· πλὴν τῆς ἀργίας αὐτοῦ ἀποτίσει καὶ τὰ ἰατρεῖα. Ἐὰν δὲ πατάξῃ τις τὸν παῖδα αὐτοῦ ἢ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀποθάνῃ ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δίκῃ ἐκδικηθήσεται. Ἐὰν δὲ ἡμέραν μίαν ἢ δύο βιώσῃ, οὐκ ἐκδικηθήσεται, τὸ γὰρ ἀργύριον αὐτοῦ ἐστιν· Ἐὰν δὲ πατάξῃ τις τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ οἰκέτου ἢ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ, καὶ ἐκτυφλώσῃ αὐτόν, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτῶν. c
Τοιαῦτα δὴ καὶ τὰ Μωσέως. Αὖθις δὲ ὁ Πλάτων τίνα τρόπον καὶ δι' ὁποῖα πληγαῖς ἀπαραιτήτοις αἰκίζεσθαι τὸν οἰκέτην προστάττει, ἐπάκουσον·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ὅταν τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σταφυλὴν ἢ τὰ γενναῖα σῦκα ἐπονομαζόμενα ὀπωρίζειν βούληται, ἐὰν μὲν ἐκ τῶν οἰκείων λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ καὶ ὁπόταν βούληται καρπούσθω· ἐὰν δὲ ἐξ ἄλλων μὴ πείσας, ἑπόμενος τῷ λόγῳ τῷ μὴ κινεῖν ὅ τι μὴ κατέθετο, ἐκεῖνος ἀεὶ ζημιούσθω. Ἐὰν δὲ δοῦλος μὴ πείσας τὸν δεσπότην τῶν χωρίων ἅπτηταί του τῶν τοιούτων, κατὰ ῥᾶγα βο- d
τρύων καὶ σῦκον συκῆς ἰσαρίθμους πληγὰς τούτοις μαστιγούσθω.

Τοιαῦτα μὲν τὰ κατὰ τῶνδε οὐκ ἄξια τῆς Πλάτωνος

---

b 8 Ex. xxi. 26 c 5 Plat. *Legg.* 844 E

---

b 1 *πατάξῃ τις*] *πατάξωσι* LXX^{B}, *πατάξῃ* LXX^{F} *τις*] + *λίθῳ* O *αὐτοῦ*] om LXX *λίθῳ*] om O b 3 *αὐτοῦ*] om LXX b 5 *τις πατάξῃ* LXX b 6 *ἐκδικηθήτω* LXX^{B} *δὲ*] + *διαβιώσῃ* LXX^{BF}, + *διαβῶσιν* LXX^{A} b 7 *βιώσῃ*] om LXX b 8 *τις πατάξῃ* LXX *οἰκέτου*] + *αὐτοῦ* LXX b 9 *ἐκτυφλώσει* O *αὐτόν*] om LXX c 1 *τοῦ*] om I c 2 *τοιαῦτα—δὲ*] om B *τίνα—ἐπάκουσον*] om B c 5 *ὅταν*] *ὃς δ' ἂν* Plat. c 7 *λαμβάνῃ*] *λαμβάνει* (*ῃ* super lin) O *ἐὰν—ζημιούσθω*] om O c 8 *ἑπομένως* Vig., Plat. *λόγῳ*] *νόμῳ* Plat. c 9 *ἐκείνως* Plat. *δὲ*] + *δὴ* Plat. d 1 *του*] om O *του τῶν*] *τούτων* I *ῥᾶγα*] + *γὰρ* I d 3 *Πλάτωνος*] pr *τοῦ* O

μεγαλονοίας. Ὡς δὲ σεμνὰ καὶ φιλάνθρωπα τὰ παρὰ Μωσεῖ μάθοις ἂν ἐπακούσας ὧδέ πῃ λέγοντος· Ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς ἀμπελῶνα τοῦ πλησίον, φαγῇ σταφυλήν, ὅσον ψυχήν σου ἐμπλησθῆναι, εἰς δ' ἄγγος οὐκ ἐμβαλεῖς. Καὶ πάλιν· Ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς ἀμητὸν τοῦ πλησίον σου καὶ συλλέξῃς στάχυν ἐν ταῖς χερσί σου, καὶ δρέπανον οὐ μὴ ἐπιβάλῃς ἐπὶ τὸν ἀμητὸν τοῦ πλησίον σου. Καὶ αὖθις· Ἐὰν ἀμήσῃς ἀμητόν σου ἐν τῷ ἀγρῷ σου, καὶ ἐπιλάθῃ δράγμα ἐν τῷ ἀγρῷ σου, οὐκ ἐπαναστραφήσῃ λαβεῖν αὐτό· τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται, ἵνα εὐλογήσῃ σε Κύριος ὁ Θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου. Ἐὰν δὲ
p. 714 *ἐλαιολογήσῃς, οὐκ ἐπαναστρέψῃ καλαμήσασθαι τὰ ὀπίσω σου· τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται. . . . Ἐὰν δὲ τρυγήσῃς τὸν ἀμπελῶνά σου, οὐκ ἐπανατρυγήσεις τὰ ὀπίσω σου· τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται.*

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ παρὰ Μωσεῖ. Δῆλα δὲ καὶ τὰ Πλάτωνος ἐν οἷς μυρία εὕροις ἂν ἀνεπίληπτα, ὧν δὴ μάλιστα τῶν παρ' αὐτῷ τὰ σεμνὰ καὶ κράτιστα ἀποδεχόμενοι, τοῖς μὴ τοιούτοις μακρὰ χαίρειν φαμέν. Ἀλλὰ γὰρ τούτων ὧδε διεξωδευμένων, ἀποδοθείσης τε αἰτίας δι' ἣν οὐ κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφεῖν ἐγνώκαμεν, ὥρα καὶ τὰ τῆς λοιπῆς ὑποσχέσεως εἰς πέρας ἀγαγεῖν, καὶ τάς γε ἄλλας αἱρέσεις τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιθεωρῆσαι φιλοσοφίας.

---

d 5 Deut. xxiii. 24 (25) d 8 ibid 24 (26) d 10 Deut. xxiv. 19

---

d 5 *μάθῃς* O d 6 *ἀμπελῶνα*] pr *τὸν* LXX *πλησίον*] + *σου* LXX *φάγῃς* O d 7 *δ'*] LXX, *τ'* I, om O *ἐκβαλεῖς* O d 8 *δὲ*] om I *ἀμιτὸν* (sic) O *συλλέξεις* LXX d 9 *στάχυν*] O, *στάχυς* I LXX (post *σου*) d 10 *ἐπὶ τὸν*] *ἐπ'* LXX^{BA*} *τοῦ πλησίον*] om I d 10—714 a 1 *καὶ—σου* om B d 10 *αὖθις*] om I *ἐὰν*] + *δὲ* LXX^{B} d 11 *σου* 1°] om LXX^{B} d 12 *ἀναστραφήσῃ* LXX^{B} *τῷ πτωχῷ καὶ*] om LXX^{B} d 14 *πᾶσι τοῖς ἔργοις* LXX 714 a 1 *ἐλαιαλογήσῃς* (sic) O, *ἐλαιολογῇς* LXX^{B} *ἐπαναστρέψεις* I LXX a 3 *ἐπανατρυγήσεις*] LXX, *-σῃς* IO *τὰ*] pr *αὐτὸν* LXX^{B} a 5 *παρὰ*] *περὶ* (?) I a 6 *ἂν*] om IO a 7 *ἀποδεχόμενος* I

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΔ.

Τάδε τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον περιέχει σύγγραμμα τῆς εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς

β′ *τε*] om IO γ′ *Ἑβραίων* O *συμφωνίας*] *διαφωνίας* O δ′ *ἀπὸ τοῦ Θεαιτήτου*] om IO ε′ *ἐκ—Πυθαγορικοῦ*] om O ϛ′ *δευτέραν*] *πρώτην* BO *ὑποστ.*] om I, *συστησαμένου* O *ἐκ τοῦ αὐτοῦ*] om O, *πεφαντασμένου* I ante c 6 (cf 730 a 9) ζ′, η′ utrumque titulum om BIO, pr *ὁποῖος* (*ὅπως ὁ* O) *τῶν δηλουμένων ὁ* (*ἦν* O) *βίος* I ante c 7 θ′ *Φιλ.*] *Φιλίωνος* I *τοῦ* 1°—*αὐτοῦ*] om BO ι′ *τοῖς τῶν*] O, *τῆς* I *φιλοσόφοις*] *σοφοῖς* O *ἀπὸ—λοιπῶν*] om BO *Νεκτ.*] *Ἐκτυνεβὼ* I, *Νεκταβὼ* + *τὸν Αἰγύπτιον* I^{2} *ἐπιστολῆς Πορφυρίου* I^{2} *λοιπῶν*] *ἀφ᾽ ὧν ἀντέγραψε Βοηθῷ περὶ ψυχῆς καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τῆς ἐκ λόγων φιλοσοφίας* I

ια´ λογισμῶν] + ἀπομνημονευμάτων Ξενοφῶντος I[2]   ἀπὸ—ἀπομνημονευμάτων] om BO   ἀπομνημονευμάτων] om I   ιβ´ ἀπὸ—Αἰσχίνην] om BO   ἐν—Αἰσχίνην] om I   ιγ´ ἐκ—Πλάτωνος] om BO, ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν Πολιτείᾳ add I[2] ante c 13   ιδ´ ἐκ τοῦ Πλουτάρχου] om BO, ἀπὸ τοῦ Πλουτάρχου ἐν τῷ περὶ ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις φυσικῶν δογμάτων I[2] in marg   ιε´ ἐκ τοῦ Πλάτωνος] om BO, ἀπὸ τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ Πλάτωνος περὶ ψυχῆς I   ις´ ἀπὸ τοῦ Πλουτ.] I[2], om BO   ιζ´ ἀπὸ—Ἀριστοκλέους] om BO   ἀπὸ] ἐκ I   η´—Ἀριστοκλέους] om I   Post hunc tit ins I titt ζ´, η´, θ´   ιη´ ἀπὸ τοῦ Ἀριστοκλέους] om O   Ἀριστοκλέους] αὐτοῦ I   ιθ´ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ] om O   κ´ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ] om O et in κα´   κβ´ ἀπὸ—Πλάτωνος] om O   Φιλήβου] om I   κγ´ Ἀπὸ—Ἀλεξανδρείας] om O   περὶ φύσεως] om I   Διονύσου I   ἐπισκόπου] pr τοῦ I   Ἀλεξανδρείας] om I   κδ´ ἐκ τοῦ αὐτοῦ] om O et in κε´, κς´, κζ´   ἐκ] om I et in κε´, κς´

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ.

1. Ὅσα *μὲν εἰπεῖν τε καὶ ἀκοῦσαι ἦν ἀμφὶ τῆς κατὰ* p. 717
Πλάτωνα φιλοσοφίας τῆς τε τούτου πρὸς τὰ Ἑβραίων
λόγια συμφωνίας, δι' ἣν τὸν ἄνδρα καταπεπλήγμεθα,
καὶ αὖ πάλιν τῆς πρὸς αὐτοὺς διαφωνίας, δι' ἣν οὐκ ἂν b
τις αὐτὸν εὖ φρονῶν ἀποδέξαιτο, διελθὼν ἐν τῷ πρὸ
τούτου, μέτειμι νῦν ἐπὶ τὰς λοιπὰς αἱρέσεις τῶν παρ'
Ἕλλησιν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ διαβοηθέντων. Καὶ τούτων αὖ
πάλιν τὸν ἐκ τῆς ἀληθείας ὄλισθον οὐκ αὐτὸς οὐδὲ παρ'
ἐμαυτοῦ, διὰ δὲ τῆς αὐτῶν πάλιν τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν
μαρτυρίας, σκοπεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι πρὸ ὀφθαλμῶν
θήσω· οὐ μὲν δή τισι τῶν ἀνδρῶν ἀπεχθόμενος, ὧν γε
καὶ μέγα θαῦμ' ἔχειν ὁμολογῶ, ὅταν δὴ τοῖς ἄλλοις,
οἷάπερ ἀνθρώποις, παραβάλλω τοὺς ἄνδρας· ἐπὰν δὲ
τοῖς Ἑβραίων θεολόγοις τε καὶ προφήταις, Θεῷ τε τῷ c
διὰ τούτων καὶ μελλόντων προρρήσεις καὶ θαυμάτων
ἐπιδείξεις πεποιημένῳ, ἀτὰρ δὴ καὶ μαθημάτων εὐσεβῶν
δογμάτων τε ἀληθῶν διδασκαλίαν καταβεβλημένῳ,
οὐκέτ' οἶμαί τινα δεῖν εὐλόγως ἐπιμέμψασθαι, εἰ Θεὸν
πρὸ ἀνθρώπων καὶ ἀλήθειαν αὐτὴν πρὸ θνητῶν λο-
γισμῶν τε καὶ στοχασμῶν τιμώμεθα. Τοῦτο δέ μοι
πᾶν ὁ τῆς παρούσης Προπαρασκευῆς *δείξειν πεφιλοτί-*
μηται λόγος, εἰς ἀπόκρισιν ὁμοῦ καὶ ἀπολογίαν τῶν δὴ
πευσομένων, τί δὴ ἄρα καλὸν ἢ σεμνὸν ἰδόντες ἐν τοῖς d
τῶν βαρβάρων γράμμασι τῆς πατρῴας καὶ εὐγενοῦς
φιλοσοφίας, τῆς Ἑλλήνων λέγω, προκρίνειν αὐτὰ δια-

---

tit. *περὶ τῆς ὑποθέσεως*] om O
717 a 1 *ἦν*] om BO **b** 1 *αὐτοὺς*] pr *τοὺς* I **b** 4 *βοηθέντων* I **b** 8—**718 a** 2 *οὐ—ἀπάρξασθαι* om B **b** 8 *τισι—δὴ*] om I **c** 5 *δεῖν τινὰ* O *ἐπιμέμψεσθαι* I **c** 7 *τε*] om O **d** 1 *ἄρα καλὸν ἢ*] post *ἰδόντες* O **d** 2 *τῶν*] om I

νενοήμεθα. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη δι᾿ ἔργων ἡ ἀπόδειξις ἡμῖν χωρείτω.

2. Ἡγοῦμαι δὲ δεῖν πρώτιστα πάντων ἄνωθεν ἀπὸ
p. 718 τῆς πρώτης καταβολῆς τῶν παρ᾿ Ἕλλησι φιλοσόφων ἀπάρξασθαι, καὶ τοὺς πρόσθεν ἢ Πλάτωνα γενέσθαι φυσικοὺς ἐπικληθέντας φιλοσόφους καταμαθεῖν, τίνες ποτὲ γεγόνασι, καὶ ὁποίων ἔτυχεν ἡ κατ᾿ αὐτοὺς φιλοσοφία προστατῶν τοῦ λόγου· εἶτ᾿ ἐπὶ τὴν τοῦ Πλάτωνος παρελθεῖν διαδοχήν, καὶ τίνες ποτ᾿ ἦσαν καὶ οἵδε, τάς τε πρὸς ἀλλήλους λογομαχίας αὐτῶν ἐπισκέψασθαι· ἐπιθεωρῆσαι δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἱρέσεων τὰς διαστάσεις· τῶν τε δοξῶν τὰς ἀντικαταστάσεις, ἐν αἷς πυκτεύοντας τοὺς γενναίους καὶ φιλοτίμως διαπληκτιζομένους, ὥσπερ
b ἐπὶ σκηνῆς τοῖς θεαταῖς, παραδείξω. Αὐτίκα γοῦν μάλα θεασώμεθα ὅπως μὲν ὁ Πλάτων τοὺς πρὸ αὐτοῦ πρώτους ἔσκωπτεν, ὅπως δὲ τοὺς Πλάτωνος οἰκείους τε καὶ διαδόχους ἄλλοι· καὶ αὖ πάλιν ὅπως οἱ Πλάτωνος ἑταῖροι τὰ σοφὰ τῆς Ἀριστοτέλους πολυνοίας ἀπήλεγχον· ὅπως θ᾿ οἱ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τὸν Περίπατον αὐχοῦντες τὰ δοκοῦντα τοῖς τὴν ἐναντίαν πρεσβεύουσι τὸ μηθὲν ὄντα παρίστων. Καὶ τὰ δεινὰ δὲ καὶ ἀκριβῆ τῆς τῶν Στωϊκῶν λεπτολογίας ὑφ᾿ ἑτέρων αὖ πάλιν ὄψει καταγελώμενα, πάντας τε πανταχόθεν κατὰ τῶν πέλας
c κονιωμένους καὶ μάχην καὶ πάλην ἀνδρικώτατα συνισταμένους, ὡς διὰ χειρῶν ἤδη καὶ γλώττης, ἢ μᾶλλον διὰ καλάμου καὶ μέλανος, τὸν κατὰ ἀλλήλων αὐτοὺς πόλεμον ἐπιτειχίζεσθαι, μονονουχὶ βάλλοντας καὶ βαλλομένους τοῖς διὰ λόγων δόρασί τε καὶ παντευχίαις. Περιέξει δ᾿ ἡμῖν τὸ στάδιον ἐν τῷ γυμνικῷ τῷδε ἀγῶνι γυμνοὺς ἀληθείας ἁπάσης πρὸς τοῖς δηλωθεῖσι καὶ τοὺς πᾶσιν

718 a 9 ἀντικαταστάσεις] κατα bis scr I b 1—10 αὐτίκα—καταγελώμενα om B b 2 θεασόμεθα coniec Vig. πρὸ] om IO b 4 ὅπως] om O c 1 κονιομένους I πάλην] πλάνην O c 3 τὸν—ἐπιτειχίζεσθαι] om B

ὁμοῦ τοῖς δογματικοῖς φιλοσόφοις ἐξ ἐναντίας ἀραμένους
τὰ ὅπλα, τοὺς ἀμφὶ Πύρρωνα λέγω, μηδὲν εἶναι κατα-
ληπτὸν ἐν ἀνθρώποις ἀποφηναμένους, καὶ τούς τε κατ᾿
᾿Αρίστιππον μόνα λέγοντας τὰ πάθη εἶναι καταληπτά, d
καὶ αὖ πάλιν τοὺς κατὰ Μητρόδωρον καὶ Πρωταγόραν
μόναις δεῖν φάσκοντας ταῖς τοῦ σώματος πιστεύειν
αἰσθήσεσιν. Ἔμπαλιν δὲ τούτοις συναποδύσομεν τοὺς
ἀμφὶ Ξενοφάνην καὶ Παρμενίδην τὴν ἐναντίαν παρα-
ταξαμένους καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀνελόντας. Οὐ παρή-
σομεν δὲ οὐδὲ τοὺς τῆς ἡδονῆς προμάχους, ἀλλὰ καὶ
τούτων τὸν ἀριστέα Ἐπίκουρον σὺν τοῖς εἰρημένοις
καταλέξομεν. Πρὸς ἅπαντας δὲ ὁμοῦ τοῖς σφετέροις
αὐτῶν βέλεσι τὸν κατ᾿ αὐτῶν ἀντιθήσομεν ἔλεγχον.
Καὶ τῶν ἐπίκλην δὲ φυσικῶν ἁπάντων ὁμοῦ τῶν τε p. 719
δογμάτων τὰς διαφωνίας καὶ τῆς σπουδῆς τὴν ἀχρηστο-
μάθειαν εἰς φανερὸν οἴσω, οὔ τι που μισέλλην οὐδὲ
μισόλογος τις ὤν, πολλοῦ γε δέω, διαβολῆς δ᾿ αἰτίαν
ἀπολυόμενος, ὅτι δὴ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἥκιστα
μεταποιηθέντες τὰ Ἑβραίων λόγια προτετιμήκαμεν.

3. Οἱ μέν γε Ἑβραῖοι ἄνωθεν ἐξ αἰῶνος μακροῦ καὶ b
αὐτῆς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀπὸ πρώτης ἀνθρωπογονίας τὴν
εὐσέβειαν καὶ ἀληθῆ φιλοσοφίαν ἀνηρευνηκότες, ἀκήρα-
τον καὶ ἐπὶ τοὺς μετέπειτα ταύτην διατετηρήκασι, παῖς
παρὰ πατρὸς θησαυρὸν λόγων ἀληθῶν ὑποδεξάμενοί τε
καὶ φυλάξαντες, ὡς μήτ᾿ ἐπιθεῖναι μήτ᾿ ἀφελεῖν τινα
τοῖς ἅπαξ κεκριμένοις τολμῆσαι. Οὔτ᾿ οὖν ὁ πάνσοφος
Μωσῆς, πάντων μὲν Ἑλλήνων πρεσβύτατος ἀποφαν-
θεὶς διὰ τῶν ἔμπροσθεν, πάντων δὲ ὕστατος τὴν ἡλικίαν c
τῶν πρὶν Ἑβραίων γεγονώς, κινῆσαί τι καὶ μεταθεῖναι

d 3 αἰσθήσεσι πιστεύειν I d 4 συναπολύσομεν O d 9 ἅπαντα O σφετέρων O 719 a 3—d 4 οὔ—ἐμπεριείληφεν om B a 3 μισελήνην I a 4 γε] om I a 5 παιδείας] om I ἥκιστα] + σοφίας I b 2 πρώτης] om O b 3 εὐσέβειαν καὶ] om I ἀληθῆ] + καὶ εὐσεβῆ I b 5 ἀληθῶν] ἀληθείας I b 6 ἐπιθῆναι (sic) I

τῶν τοῖς προπάτορσι δοξάντων τῆς δογματικῆς πέρι θεολογίας διανενόηται, πλὴν ὅσον τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀνθρώποις ἀγωγῆς βίου καταλλήλου τρόπον καί τινος μέσης πολιτείας νομοθεσίαν καταβαλέσθαι. Οὐθ' οἱ μετὰ τόνδε προφῆται, μυρίαις ὅσαις ὕστερον ἐτῶν περιόδοις ἐκλάμψαντες, διάφωνόν τι ῥῆμα πρός τε σφᾶς αὐτοὺς ἢ πρὸς τὰ Μωσεῖ καὶ τοῖς πάλαι θεοφιλέσι νομισθέντα d προέσθαι τῇ φωνῇ τετολμήκασιν. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ καθ' ἡμᾶς διδασκαλεῖον, ἐκεῖθέν ποθεν ὁρμώμενον καὶ δι' ἐνθέου δυνάμεως ὁμοῦ πᾶσαν Ἑλλάδα τε καὶ τὴν βάρβαρον ἐμπλῆσαν, διάφωνόν τι τοῖς πρόσθεν ἐμπεριείληφεν· εἰ μή τις φαίη, ὅτι μὴ μόνον τοῖς δόγμασι τῆς θεολογίας ἀλλὰ καὶ τῷ τρόπῳ τοῦ βίου τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν τοῖς πρὸ Μωσέως θεοφιλέσιν Ἑβραίοις παραδίδωσι. Καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα τοιαῦτα, μιᾷ διανοίᾳ μιᾷ τε φωνῇ ὑπὸ τῶν πρώτων καὶ τῶν μέσων καὶ τῶν ὑστάτων μεμαρτυρημένα, τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας ὁμοῦ καὶ φιλοσοφίας τὸ βέβαιον ἁπάσαις ψήφοις ἐπισφραγίζεται, p. 720 πληροῖ τε τὴν σύμπασαν οἰκουμένην, ὁσημέραι νεάζοντα καὶ ἀνθοῦντα, ὡς ἄρτι πρώτην ἀκμὴν καταβεβλημένα· καὶ οὔτε νόμων διατάξεις οὔτ' ἐχθρῶν ἐπιβουλαὶ οὔτε πολεμίων πολλάκις ἀκονηθέντα ξίφη κρείττονα τῆς ὧν μετήλθομεν λόγων ἀρετῆς τὴν δύναμιν ἐπιδέδεικται. Τὰ δὲ τῆς Ἑλλήνων φιλοσοφίας ἐπὶ βραχέσι σαλεύσαντα τίνα ποτὲ τὴν ἰσχὺν ἐπεδείξατο, νυνὶ θεασώμεθα, πρώτους ἁπάντων εἰς τὸν ἀγῶνα καθιέντες τοὺς φυσικοὺς b ἐπικληθέντας· οἳ δὴ πρόσθεν ἢ Πλάτωνα διαλάμψαι λεγόμενοι ὅπως πρὸς ἀλλήλους ἐστασίασαν, παρ' αὐτοῦ μαθεῖν ἔστι τοῦ Πλάτωνος· ὃς δὴ τῶν ἀμφὶ Πρω-

---

c 8 *τι*] *τε* O d 2 *διδασκάλιον* IO *κεῖθέν* IO d 5 *τῆς*] *τοῖς* O d 8 *μιᾷ* 1°] + *τῇ* I d 9 *τῶν* 2°] om I d 10 *εὐσεβείας—ἐπισφραγίζεται*] om B 720 a 7 *νῦν* I *θεασόμεθα* O b 3 *τῶν*] *τὸν* I

ταγόραν Ἡράκλειτόν τε καὶ Ἐμπεδοκλέα τὴν πρὸς
Παρμενίδην καὶ τοὺς ἀμφ᾽ αὐτὸν διαμάχην ἐξελέγχει.
Ὁ μὲν γὰρ Δημοκρίτου γεγονὼς ἑταῖρος, ὁ Πρωταγόρας
ἄθεον ἐκτήσατο δόξαν· λέγεται γοῦν τοιᾷδε κεχρῆσθαι
εἰσβολῇ ἐν τῷ Περὶ θεῶν συγγράμματι· *Περὶ μὲν θεῶν οὐκ
οἶδα οὔθ᾽ ὥς εἰσιν οὔθ᾽ ὡς οὐκ εἰσιν οὔθ᾽ ὁποῖοί τινες ἰδέαν.* **c**
Ὁ δὲ Δημόκριτος, *Ἀρχὰς τῶν ὅλων, ἔφη, εἶναι τὸ κενὸν καὶ
τὸ πλῆρες·* τὸ πλῆρες ὂν λέγων καὶ στερεόν· τὸ δὲ κενὸν
μὴ ὄν. Διὸ καί φησι, *Μηδὲν μᾶλλον τὸ ὂν τοῦ μὴ ὄντος
εἶναι·* ὅτι τε *ἐξ ἀϊδίου τὰ ὄντα ἐν τῷ κενῷ συνεχῶς καὶ ὀξέως
κινεῖται.* Ὁ δὲ Ἡράκλειτος ἀρχὴν τῶν πάντων ἔφη
εἶναι τὸ πῦρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα γίνεται, καὶ εἰς ὃ ἀνα-
λύεται. Ἀμοιβὴν γὰρ εἶναι τὰ πάντα, χρόνον τε ὡρί-
σθαι τῆς τῶν πάντων εἰς τὸ πῦρ ἀναλύσεως καὶ τῆς ἐκ
τούτου γενέσεως. Οἵδε μὲν οὖν πάντα κινεῖσθαι ἔφα- **d**
σαν· ὁ δὲ Παρμενίδης, Ἐλεάτης τὸ γένος ὤν, ἓν μὲν
εἶναι τὸ πᾶν, ἀγένητον δὲ καὶ ἀκίνητον καὶ κατὰ σχῆμα
σφαιροειδὲς ὑπάρχειν ἐδογμάτιζε. Παρμενίδου δὲ Μέ-
λισσος ἑταῖρος γέγονε, τὰ αὐτὰ τῷ Παρμενίδῃ δοξάζων.
Τούτων δὴ οὖν πέρι ὁποῖα ὁ Πλάτων ἐν τῷ Θεαιτήτῳ
διέξεισιν ἄκουε·

4. *Ἐκ δὲ δὴ φορᾶς τε καὶ κινήσεως καὶ κράσεως πρὸς ἄλληλα* ΠΛΑΤΩΝΟΣ
γίνεται πάντα ἃ δή φαμεν εἶναι, οὐκ ὀρθῶς προσαγορεύοντες. **p. 723**
*Ἔστι μὲν γὰρ οὐδέποτ᾽ οὐδέν, ἀεὶ δὲ γίνεται. Καὶ περὶ τούτου
πάντες ἑξῆς οἱ σοφοὶ πλὴν Παρμενίδου συμφέρεσθον, Πρωτα-
γόρας τε καὶ Ἡράκλειτος καὶ Ἐμπεδοκλῆς, καὶ τῶν ποιητῶν οἱ*

---

720 b 8 Diog. Laert. *Protag.* IX. c. 8, § 51 **c** 2 Democritus ap Aristot. *Metaph.* A 4 **c** 4 ibid **c** 6 Heracl. *Rell. Fr.* xxii. (Bywater) **d** 8 Plat. *Theaet.* 152 D

---

b 6—**c** 5 ὁ μὲν—εἶναι om B **b** 8 γράμματι O **c** 1 οἶδα] ἔχω εἰδέναι Protag. οὔθ᾽ 3°—ἰδέαν] om Protag. **c** 8 ὡρίσθη O **d** 1 τούτων BIO **d** 2 τὸ γένος Ἐλεάτης I **d** 3 ἀγέννητον O **d** 8 δὴ φορᾶς] διαφορᾶς BIO **723** Vigeri paginarum enumeratio pp 721, 722 nullas habet **a** 3 ἑξῆς οἱ] ἐξαίσιοι BIO ξυμφερέσθων Vig., Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ἄκροι τῆς ποιήσεως ἑκατέρας, κωμῳδίας μὲν Ἐπίχαρμος, τραγῳδίας δὲ Ὅμηρος, ὃς εἰπὼν

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθὺν

b πάντα εἴρηκεν ἔκγονα ῥοῆς τε καὶ κινήσεως. Ἦ οὐ δοκεῖ τοῦτο λέγειν;

Ἔμοιγε.

Τίς οὖν ἂν ἔτι πρός γε τοσοῦτον στρατόπεδον καὶ στρατηγὸν Ὅμηρον δύναιτο ἀμφισβητήσας μὴ οὐ καταγέλαστος γενέσθαι;

Εἶθ' ἑξῆς προϊὼν τῷ λόγῳ, ἐπιφέρει λέγων·

Προσιτέον οὖν ἐγγυτέρω, ὡς ὁ ὑπὲρ Πρωταγόρου λόγος ἐπέταττε, καὶ σκεπτέον τὴν φερομένην ταύτην οὐσίαν διακρούοντα, εἴτε ὑγιὲς εἴτε σαθρὸν φθέγγεται. Μάχη δ' οὖν περὶ αὐτῆς οὐ φαύλη οὐδ' ὀλίγοις γέγονε.

Πολλοῦ καὶ δεῖ φαύλη εἶναι, ἀλλὰ περὶ μὲν τὴν Ἰωνίαν καὶ c ἐπιδίδωσι πάμπολυ. Οἱ γὰρ τοῦ Ἡρακλείτου ἑταῖροι χορηγοῦσι τούτου τοῦ λόγου μάλα ἐρρωμένως.

Τῷ τοι, ὦ φίλε Θεόδωρε, μᾶλλον σκεπτέον καὶ ἐξ ἀρχῆς, ὥσπερ αὐτοὶ ὑποτείνονται.

Παντάπασι μὲν οὖν. Καὶ γάρ, ὦ Σώκρατες, περὶ τούτων τῶν Ἡρακλειτείων, ἤ ὥσπερ σὺ λέγεις Ὁμηρείων τε καὶ ἔτι παλαιοτέρων, αὐτοῖς μὲν τοῖς περὶ τὴν Ἔφεσον, ὅσοι προσποιοῦνται ἔμπειροι εἶναι, οὐδὲν μᾶλλον οἷόν τε διαλεχθῆναι ἢ τοῖς οἰστρῶσιν. Ἀτεχνῶς γὰρ κατὰ τὰ συγγράμματα φέρονται, τὸ δὲ ἐπιμεῖναι ἐπὶ λόγῳ καὶ ἐρωτήματι καὶ ἡσυχίως ἐν μέρει ἀποκρίνασθαί τε καὶ ἐρέσθαι ἧττον αὐτοῖς ἔνι ἢ τὸ μηδέν· d μᾶλλον δὲ ὑπερβάλλει τὸ οὐδ' οὐδὲν πρὸς τὸ μηδὲ σμικρὸν ἐνεῖναι τοῖς ἀνδράσιν ἡσυχίας. Ἀλλ' ἄν τινά τι ἔρῃ, ὥσπερ ἐκ

723 a 7 Hom. *Il.* xiv. 201 b 7 Plat. *Theaet.* 179 D

a 5—b 3 ἑκατέρας—ἔμοιγε om B a 6 ὃς] Plat., om Eus. codd b 1 ἔγγονα I, ἔγγον (sic) O b 5 οὐ] Plat., om Eus. codd b 6 εἶθ'—λέγων] om B b 7 ὁ ὑπὲρ] οὐ παρὰ BO*, ὁ παρὰ O² b 9—724 a 10 μάχη—ἀκόντων om B c 6 τε] om Plat. c 7 ποιοῦνται IO c 8 εἶναι] om IO οὐδὲν] οὐδὲ O, + γὰρ I οἷόν τε] οἴονται IO c 11 ἀποκρίνεσθαί O τε] om Plat. ἔνι] μέλλει IO d 1 μηδὲ] om IO d 2 τι] om I

φαρέτρας ῥηματίσκια αἰνιγματώδη ἀνασπῶντες ἀποτοξεύουσι, κἂν τούτου ζητῇς λόγον λαβεῖν, τί εἴρηκεν, ἑτέρῳ πεπλήξει καινῶς μετωνομασμένῳ, περανεῖς δὲ οὐδέποτε οὐδὲν πρὸς οὐδένα αὐτῶν· οὐδέ γε ἐκεῖνοι αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους, ἀλλ' εὖ πάνυ φυλάττουσι τὸ μηδὲν βέβαιον ἐᾶν εἶναι μήτ' ἐν λόγῳ μήτ' ἐν ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς, ἡγούμενοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, αὐτὸ στάσιμον εἶναι· τούτῳ δὲ πάνυ πολεμοῦσι, καὶ καθ' ὅσον δύνανται πανταχόθεν ἐκβάλλουσιν. ΠΛΑΤΩΝΟΣ **p. 724**

Ἴσως, ὦ Θεόδωρε, τοὺς ἄνδρας μαχομένους ἑώρακας, εἰρηνεύουσι δὲ οὐ συγγέγονας· οὐ γὰρ σοὶ ἑταῖροί εἰσιν. Ἀλλ', οἶμαι, τὰ τοιαῦτα τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ σχολῆς φράζουσιν, οὓς ἂν βούλωνται ὁμοίους αὐτοῖς ποιῆσαι.

Ποίοις μαθηταῖς, ὦ δαιμόνιε; Οὐδὲ γίγνεται τῶν τοιούτων ἕτερος ἑτέρου μαθητής, ἀλλ' αὐτόματοι ἀναφύονται, ὁπόθεν ἂν τύχῃ ἕκαστος αὐτῶν ἐνθουσιάσας, καὶ τὸν ἕτερον ὁ ἕτερος οὐδὲν ἡγεῖται εἰδέναι. Παρὰ μὲν οὖν τούτων, ὅπερ ᾖα ἐρῶν, οὐκ ἄν ποτε λάβοις λόγον οὔτε ἑκόντων οὔτε ἀκόντων· αὐτοὺς δὲ δεῖ παραλαβόντας ὥσπερ πρόβλημα ἐπισκοπεῖσθαι.

Καὶ μετρίως γε λέγεις. Τὸ δὲ δὴ πρόβλημα ἄλλο τι παρει- **b** λήφαμεν παρὰ μὲν τῶν ἀρχαίων μετὰ ποιήσεως ἐπικρυπτομένων τοὺς πολλούς, ὡς ἡ γένεσις τῶν πάντων Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ῥεύματα τυγχάνει καὶ οὐδὲν ἕστηκε· παρὰ δὲ τῶν ὑστέρων ἅτε σοφωτέρων ἀναφανδὸν ἀποδεικνυμένων, ἵνα καὶ οἱ σκυτοτόμοι αὐτῶν τὴν σοφίαν μάθωσιν ἀκούσαντες καὶ παύσωνται ἠλιθίως οἰόμενοι τὰ μὲν ἑστάναι, τὰ δὲ κινεῖσθαι τῶν ὄντων· μαθόντες δὲ ὅτι πάντα κινεῖται, τιμῶσιν αὐτούς; Ὀλίγου δὲ ἐπελαθόμην, **c** ὦ Θεόδωρε, ὅτι ἄλλοι αὖ τἀναντία τούτοις ἀπεφήναντο·

Οἷον ἀκίνητον τελέθει τῷ πάντ' ὄνομ' εἶναι,

---

724 c 3 Parmenides 98 (Mullach)

---

d 3 ῥηματ.] τι sup lin O, ι 2° add O² αἰνιματώδη (sic) I ἀνατοξεύουσι IO*, ἀποτ. O² κἂν] Plat., καὶ ἂν I, καὶ ἐὰν O **d** 4 πεπλήξῃ Eus. codd κενῶς O* **d** 5 οὐδένα] ἕνα O* **724 a** 3 δὲ] γὰρ I **a** 5 αὐτοῖς I **a** 8 ὁ] add O² **a** 9 οὖν] om O ὅπερ ᾖα ἐρῶν] ὅπως (?) ἀέρων O* **b** 1 δὲ] Eus. codd, γε Plat. **b** 2 τῶν] om O + ἄλλων Plat. **b** 4 ῥεύματα] Plat., ῥεῦμα Eus. codd παρὰ] περὶ O **c** 3 οἷον] Eus. codd, Stallb., οἶον Campbell, οὖλον Cobet, Schanz τελέθει] τελέθειν Plat., τ' ἔμεναι Simplic. παντὶ IO, πᾶν Schanz εἶναι] ἐστίν Simplic.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ καὶ ἄλλα ὅσα Μέλισσοί τε καὶ Παρμενίδαι ἐναντιούμενοι πᾶσι
τούτοις διισχυρίζονται, ὡς ἕν τε πάντα ἐστί, καὶ ἕστηκεν αὐτὸ
ἐν ἑαυτῷ οὐκ ἔχον χώραν ἐν ᾗ κινεῖται. Τούτοις οὖν, ὦ ἑταῖρε,
πᾶσι τί χρησόμεθα; Κατὰ σμικρὸν γὰρ προϊόντες λελήθαμεν
d ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες, καὶ ἐὰν μή πῃ ἀμυνόμενοι
διαφύγωμεν, δίκην δώσομεν ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς παλαίστραις διὰ
γραμμῆς παίζοντες, ὅταν ὑπ' ἀμφοτέρων ληφθέντες ἕλκωνται εἰς
τἀναντία.

Ταῦτα μὲν ἐν Θεαιτήτῳ. Μεταβὰς δὲ ἑξῆς ἐπὶ τὸν Σοφιστήν, αὖθις περὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ γενομένων φυσικῶν φιλοσόφων τοιάδε φησίν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Εὐκόλως μοι δοκεῖ Παρμενίδης ἡμῖν διειλέχθαι καὶ πᾶς ὅστις
ἡμῖν πώποτε ἐπὶ κρίσιν ὥρμησε τοῦ τὰ ὄντα διορίσασθαι πόσα
τε καὶ ποῖά ἐστι. Πῇ; Μῦθόν τινα ἕκαστος φαίνεταί μοι
p. 725 διηγεῖσθαι παισὶν ὡς οὖσιν ἡμῖν· ὁ μὲν ὡς τρία τὰ ὄντα,
πολεμεῖ δὲ ἀλλήλοις ἐνίοτε αὐτῶν ἄττα πῃ, τοτὲ δὲ καὶ φίλα
γιγνόμενα γάμους τε καὶ τόκους καὶ τροφὰς τῶν ἐκγόνων παρέχεται·
δύο δὲ ἕτερος εἰπών, ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ἢ θερμὸν καὶ
ψυχρόν, συνοικίζει τε αὐτὰ καὶ ἐκδίδωσι. Τὸ δὲ παρ' ἡμῖν
Ἐλεατικὸν ἔθνος ἄπαν, ἀπὸ Ξενοφάνους τε καὶ ἔτι πρόσθεν
ἀρξάμενον, ὡς ἑνὸς ὄντος τῶν πάντων καλουμένων οὕτω διεξέρχεται
τοῖς μύθοις. Ἰάδες δὲ καὶ Σικελικαί τινες ὕστερον Μοῦσαι
b ξυνενόησαν ὅτι συμπλέκειν ἀσφαλέστερον ἀμφότερα καὶ λέγειν
ὡς τὸ ὂν πολλά τε καὶ ἕν ἐστιν, ἔχθρᾳ δὲ καὶ φιλίᾳ συνέχεται.
Διαφερόμενον γὰρ ἀεὶ ξυμφέρεται, φασὶν αἱ συντονώτεραι τῶν

---

d 8 Plat. *Sophist.* 242 C

---

c 5 ὡς ἕν τε] ὥστε IO d 8—725 b 1 καὶ—λέγειν om B d 9 ἡμῖν] om O πόσα τε καὶ ποῖά] πότε καὶ πόσα O d 10 Πῇ;] om Eus. codd 725 a 3 ἐγγόνων IO a 5 ἡμῶν IO a 6 ἅπαν] om Plat. a 8 δὲ] + τινες IO Σικελαί Plat. b 1 ἀσφαλέστατον Plat. b 3 φησὶ O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Μουσῶν· αἱ δὲ μαλακώτεραι τὸ μὲν ἀεὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν ἐχάλασαν, ἐν μέρει δὲ τοτὲ μὲν ἓν εἶναί φασι τὸ πᾶν καὶ φίλον ὑπ' Ἀφροδίτης, τοτὲ δὲ πολλὰ καὶ πολέμιον αὐτὸ αὑτῷ διὰ νεῖκός τι. Ταῦτα δὲ πάντα εἰ μὲν ἀληθῶς τις ἢ μὴ τούτων εἴρηκε, χαλεπὸν καὶ πλημμελὲς οὕτω μεγάλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς ἀνδράσιν ἐπιτιμᾶν.

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει·

Τοὺς μὲν τοίνυν διακριβολογουμένους ὄντος τε πέρι καὶ μὴ πάντας μὲν οὐ διεληλύθαμεν, ὅμως δ' ἱκανῶς ἐχέτω· τοὺς δὲ c ἄλλως λέγοντας αὖ θεατέον, ἵν' ἐκ πάντων ἴδωμεν ὅτι τὸ ὂν τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν εὐπορώτερον εἰπεῖν ὅ τι ποτ' ἔστιν.

Οὐκοῦν πορεύεσθαι χρὴ καὶ ἐπὶ τούτους.

Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἐν αὐτοῖς οἷον γιγαντομαχία τις εἶναι διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν περὶ τῆς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους.

Πῶς;

Οἱ μὲν εἰς γῆν ἐξ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀοράτου πάντα ἕλκουσι, ταῖς χερσὶν ἀτεχνῶς πέτρας καὶ δρῦς περιλαμβάνοντες. Τῶν γὰρ τοιούτων ἐφαπτόμενοι πάντων διισχυρίζονται τοῦτο εἶναι μόνον ὃ παρέχει προσβολὴν καὶ ἐπαφήν τινα, ταὐτὸν σῶμα καὶ d οὐσίαν ὁριζόμενοι, τῶν δὲ ἄλλων εἴ τις φήσει μὴ σῶμα ἔχον εἶναι, καταφρονοῦντες τὸ παράπαν καὶ οὐδὲν ἐθέλοντες ἄλλο ἀκούειν.

Ἦ δεινοὺς εἴρηκας ἄνδρας· ἤδη γὰρ καὶ ἐγὼ τούτων συχνοῖς προσέτυχον.

Τοιγαροῦν οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀμφισβητοῦντες μάλα εὐλαβῶς ἄνωθεν ἐξ ἀοράτου ποθὲν ἀμύνονται, νοητὰ ἄττα καὶ ἀσώματα

725 b 11 Plat. *Sophist.* 245 E

b 4 ταῦτ' ἔχειν οὕτως BO b 6 πολέμια I b 7—d 6 ταῦτα—προσέτυχον om B c 1 πάντας] πάνυ Plat. διελήλυθεν I c 2 ἴδωμεν] Eus. codd, Schanz, εἰδῶμεν Plat. c 5 ἐν] om O c 6 περὶ] om O c 9 περιλαμβάνοντας O* (-τες O²) d 1 τινι IO d 2 φήσει] τί φησι Plat. d 5 τούτων] + πλέον BIO (om Plat.) συχνοῖς] οἷς IO d 8 ἐξ ἀοράτου] Vig., Plat., om BIO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ εἴδη βιαζόμενοι τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν εἶναι· τὰ δὲ ἐκείνων σώματα
καὶ τὴν λεγομένην ὑπὸ τούτων ἀλήθειαν κατὰ σμικρὰ διαθραύοντες
ἐν τοῖς λόγοις γένεσιν ἀντὶ οὐσίας φερομένην τινὰ προσαγο-
p. 726 ρεύουσιν. Ἐν μέσῳ δὲ περὶ ταῦτα ἄπλετος ἀμφοτέρων μάχη
τις, ὦ Θεαίτητε, ἀεὶ ξυνέστηκεν.

Ἀληθῆ.

Διὰ δὴ τοσούτων τοὺς πρὸ αὐτοῦ φυσικοὺς φιλοσό-
φους διαβέβληκεν ὁ Πλάτων. Ὁποίαν δὲ αὐτὸς περὶ
τῶν ἐζητημένων ἐπήγετο δόξαν ἐν τοῖς πρὸ τούτου διει-
λήφαμεν, ὅτε συμφωνεῖν αὐτὸν τοῖς Ἑβραίων δόγμασι
καὶ τῇ Μωσέως συντρέχειν περὶ τοῦ ὄντος διδασκαλίᾳ
παριστῶμεν.

Καὶ τοὺς αὐτοῦ δὲ τοῦ Πλάτωνος διαδόχους φέρε τῷ
λόγῳ θεωρήσωμεν. Πλάτωνά φασιν ἐν Ἀκαδημίᾳ
b συστησάμενον τὴν διατριβὴν πρῶτον Ἀκαδημαϊκὸν κλη-
θῆναι, καὶ τὴν ὀνομασθεῖσαν Ἀκαδημαϊκὴν φιλοσοφίαν
συστήσασθαι. Μετὰ δὲ Πλάτωνα Σπεύσιππον τὸν ἐξ
ἀδελφῆς Πλάτωνος, τῆς ⟨Ποτώνης⟩, εἶτα Ξενοκράτην,
ἔπειτα Πολέμωνα τὴν διατριβὴν ὑποδέξασθαι. Τούτους
δὲ ἀφ' Ἑστίας ἀρξαμένους εὐθὺς τὰ Πλατωνικά φασι
παραλύειν, στρεβλοῦντας τὰ τῷ διδασκάλῳ φανέντα
ξένων εἰσαγωγαῖς δογμάτων, ὥστε σοι μὴ εἰς μακρὸν
ἐλπίζειν τὴν τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων διαλόγων ἰσχὺν
c ἀποσβῆναι, ἅμα τε τῇ τοῦ ἀνδρὸς τελευτῇ καὶ τὴν τῶν
δογμάτων διαδοχὴν συναποτελευτῆσαι· μάχης ἐντεῦθεν
καὶ στάσεως ἀπὸ τῶνδε ἀρξαμένης, οὐ ποτε καὶ εἰς δεῦρο
διαλιπούσης, τοὺς τὰ αὐτῷ φίλα ζηλοῦν ἀσπαζομένους,
οὐδένας μὲν ὄντας, πλὴν εἰ μὴ εἷς που ἢ δεύτερος ἐν

---

d 10 ὑπὸ τούτων] ὑπ' αὐτῶν Plat. 726 a 1 ἄπλετος] ἀπλότητος I
a 8 διδασκαλ' O, διδασκάλου G b 4 ⟨Ποτώνης⟩] Πώτωνος BIO, vid
'Hemsterhuis ad Suid. voc Πλάτων, Fabric. *Bibl. Gr.* iii. p 187 ed
Harles'(Gaisf.) Ξενοκράτ' O, -της G b 5—c 7 τούτους—οὐδ'
om B c 4 διαλειπούσης I c 5 μὲν] + οὐδὲ O εἰ μὴ] om I

ὅλῳ τῷ βίῳ, ἤ καί τινες ἄλλοι κομιδῇ βραχεῖς τὸν
ἀριθμόν, οὐδ' αὐτοὶ πάμπαν ἀλλότριοι τῆς ἐπιπλάστου
σοφιστείας· ἐπεὶ καὶ οἱ πρόσθεν τὸν Πλάτωνα διαδεξά-
μενοι τοιοίδέ τινες διαβέβληνται. Πολέμωνα γάρ φασι
διαδέξασθαι Ἀρκεσίλαον, ὃν δὴ κατέχει λόγος ἀφέμενον d
τῶν Πλάτωνος δογμάτων ξένην τινὰ καί, ὥς φασι, δευ-
τέραν συστήσασθαι Ἀκαδημίαν. Φάναι γὰρ περὶ ἁπάν-
των ἐπέχειν δεῖν· εἶναι γὰρ πάντα ἀκατάληπτα, καὶ τοὺς
εἰς ἑκάτερα λόγους ἰσοκρατεῖς ἀλλήλοις, καὶ τὰς αἰσθή-
σεις δὲ ἀπίστους εἶναι καὶ πάντα λόγον. Ἐπῄνει γοῦν
Ἡσιόδου τουτὶ τὸ ἀπόφθεγμα·

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ νόον ἀνθρώποισιν.

Ἐπειρᾶτο δὲ καὶ παράδοξά τινα ἀνακαινίζειν. Μετὰ δὲ
τὸν Ἀρκεσίλαον τοὺς ἀμφὶ Καρνεάδην καὶ Κλειτό-
μαχον, τῆς τῶν προτέρων δόξης ἀποτραπέντας, τρίτης
Ἀκαδημίας αἰτίους γενέσθαι φασίν. Ἔνιοι δὲ καὶ τε-
τάρτην προστιθέασι τὴν τῶν περὶ τὸν Φίλωνα καὶ Χαρμίδαν.
Τινὲς δὲ καὶ πέμπτην καταλέγουσι τὴν περὶ τὸν Ἀντίοχον. p. 727

Τοιαύτη μέν τις ἡ αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος ὑπῆρξε
διαδοχή. Ὁποῖοι δὲ γεγόνασιν οἵδε τὸν τρόπον, λαβὼν
ἀνάγνωθι τὰς ὧδε ἐχούσας Νουμηνίου τοῦ Πυθαγορείου
φωνάς, ἃς τέθειται ἐν τῷ πρώτῳ ὧν ἐπέγραψε Περὶ τῆς
τῶν Ἀκαδημαϊκῶν πρὸς Πλάτωνα διαστάσεως.

5. Ἐπὶ μὲν τοίνυν Σπεύσιππον τὸν Πλάτωνος μὲν ἀδελφι- b ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ
δοῦν, Ξενοκράτην δὲ τὸν διάδοχον τοῦ Σπευσίππου, Πολέμωνα δὲ
τὸν ἐκδεξάμενον τὴν σχολὴν παρὰ Ξενοκράτους, ἀεὶ τὸ ἦθος
διετείνετο τῶν δογμάτων σχεδόν τι ταὐτόν, ἕνεκά γε τῆς μήπω

---

726 d 8 Hesiod. *Opp.* 43 **d** 12 Sextus Empir. *Pyrrh. Hyp.* I. 220
727 b 1 Numenius *Fr.* 1, ab Eusebio servatum (Mullach iii. 153)

---

d 1 ὃν] τὸν BIO **d** 4 καὶ—λόγον om B **d** 7 Ἡσίοδος I **d** 8 νόον] Eus. codd, βίον Hes. **d** 13 τὸν] om I Φίλωνα] Vig., Sext. Emp., Φιλίωνα BIO Χαρμίδαν] I Sext. Emp., Χαρμίδην O **727 a** 2 τοῦ] om I Vig. **b** 1 ἀδελφόν IO **b** 2 τοῦ] τὸν I, om O **b** 4 τι] δὲ IO

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

ἐποχῆς ταυτησὶ τῆς πολυθρυλήτου τε, καὶ εἰ δή τινων τοιούτων ἄλλων. Ἐπεὶ εἴς γε τὰ ἄλλα πολλαχῇ ⟨τὰ μὲν⟩ παραλύοντες, τὰ δὲ στρεβλοῦντες, οὐκ ἐνέμειναν τῇ πρώτῃ διαδοχῇ· ἀρξάμενοι
c δὲ ἀπ᾽ ἐκείνου καὶ θᾶττον καὶ βράδιον διίσταντο προαιρέσει ἢ ἀγνοίᾳ, τὰ δὲ δή τινι αἰτίᾳ ἄλλῃ οὐκ ἂν φιλοτίμῳ ἴσως. Καὶ οὐ μὲν βούλομαί τι φλαῦρον εἰπεῖν διὰ Ξενοκράτη, μᾶλλον μὴν ὑπὲρ Πλάτωνος ἐθέλω. Καὶ γάρ με δάκνει ὅτι μὴ πᾶν ἔπαθόν τε καὶ ἔδρων σῴζοντες τῷ Πλάτωνι κατὰ πάντα πάντῃ πᾶσαν ὁμοδοξίαν. Καίτοι ἄξιος ἦν αὐτοῖς ὁ Πλάτων, οὐκ ἀμείνων μὲν Πυθαγόρου τοῦ μεγάλου, οὐ μέντοι ἴσως οὐδὲ φλαυρότερος ἐκείνου, ᾧ συνακολου-
d θοῦντες σεφθέντες τε οἱ γνώριμοι ἐγένοντο πολυτιμητίζεσθαι αἰτιώτατοι τὸν Πυθαγόραν. Τοῦτο δὲ οἱ Ἐπικούρειοι οὐκ ὤφελον μέν, μαθόντες δ᾽ οὖν ἐν οὐδενὶ μὲν ὤφθησαν Ἐπικούρῳ ἐναντία θέμενοι οὐδαμῶς, ὁμολογήσαντες δὲ εἶναι σοφῷ συνδεδογμένοι καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο ἀπέλαυσαν τῆς προσρήσεως εἰκότως· ὑπῆρξέ τε ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον τοῖς μετέπειτα Ἐπικουρείοις μηδ᾽ αὐτοῖς εἰπεῖν πω ἐναντίον οὔτε ἀλλήλοις οὔτε Ἐπικούρῳ μηδὲν εἰς μηδέν, ὅτου καὶ μνησθῆναι ἄξιον· ἀλλ᾽ ἔστιν αὐτοῖς παρανόμημα μᾶλλον δὲ ἀσέβημα καὶ κατέγνωσται τὸ καινοτομηθέν.
p 728 Καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς οὐδὲ τολμᾷ, κατὰ πολλὴν δὲ εἰρήνην αὐτοῖς ἠρεμεῖ τὰ δόγματα ὑπὸ τῆς ἐν ἀλλήλοις ἀεί ποτε συμφωνίας. Ἔοικέ τε ἡ Ἐπικούρου διατριβὴ πολιτείᾳ τινὶ ἀληθεῖ, ἀστασιαστοτάτῃ, κοινὸν ἕνα νοῦν μίαν γνώμην ἐχούσῃ· ἀφ᾽ ἧς ἦσαν, καὶ εἰσί, καί, ὡς ἔοικεν, ἔσονται φιλακόλουθοι. Τὰ δὲ τῶν Στωϊκῶν ἐστασίασται, ἀρξάμενα ἀπὸ τῶν ἀρχόντων, καὶ μηδέπω

---

b 5 ταύτης O πολυθρυλλήτου O Vig. εἰ δή τινων] εἰδότινων (sic) I b 6 γε] τε I ⟨τὰ μὲν⟩] coniec Vig., om Eus. codd c 1 προαιρέσει] παρ᾽ αἱρέσει I, παραινέσει O c 2 ἂν φιλοτίμῳ] Eus. codd, ἀφιλοτίμῳ coniec Toup. c 5 συζῶντες IO c 6 ἄμεινον IO c 7 φλαυρότερον IO d 1 πολυτιμητ.] πολλοί, τιμητίζεσθαι O d 2 Ἐπικούριοι O d 3 δ᾽ οὖν] δὲ O μὲν] om IO d 5 ἀπέλαυσαν] ἔπαυσαν IO προρρήσεως I d 6 τοῦ] τούτου Vig. 728 a 1 καὶ] om O a 2 αἰεί I a 6 ἀρξάμενοι O

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

τελευτῶντα καὶ νῦν. Ἐλέγχουσι δὲ ἀγαπώντως ὑπὸ δυσμενοῦς
ἐλέγχου, οἱ μέν τινες αὐτῶν ἐμμεμενηκότες ἔτι, οἱ δ' ἤδη μετα-
θέμενοι. Εἴξασιν οὖν οἱ πρῶτοι ὀλιγαρχικωτέροις, οἳ δὴ δια- b
στάντες ὑπῆρξαν εἰς τοὺς μετέπειτα πολλῆς μὲν τοῖς προτέροις
πολλῆς δὲ τῆς ἀλλήλοις ἐπιτιμήσεως αἴτιοι, εἰσί τε ἑτέρων
ἕτεροι Στωϊκώτεροι· καὶ μᾶλλον ὅσοι πλεῖον ἐπὶ τὸ τεχνικὸν
ὤφθησαν μικρολόγοι· αὐτοὶ γὰρ οὗτοι τοὺς ἑτέρους ὑπερβαλλό-
μενοι τῇ τε πολυπραγμοσύνῃ τοῖς τε ⟨σκαριφισμοῖς⟩ ἐπετίμων
θᾶττον. Πολὺ μέντοι τούτων πρότερον ταὐτὰ ἔπαθον οἱ ἀπὸ
Σωκράτους ἀφελκύσαντες διαφόρους τοὺς λόγους, ἰδίᾳ μὲν
Ἀρίστιππος, ἰδίᾳ δὲ Ἀντισθένης, καὶ ἀλλαχοῦ ἰδίᾳ οἱ Μεγαρικοί c
τε καὶ Ἐρετρικοί, ἢ εἴ τινες ἄλλοι μετὰ τούτων. Αἴτιον δέ, ὅτι
τρεῖς θεοὺς τιθεμένου Σωκράτους καὶ φιλοσοφοῦντος αὐτοῖς ἐν
τοῖς προσήκουσιν ἑκάστῳ ῥυθμοῖς, οἱ διακούσαντες τοῦτο μὲν
ἠγνόουν, ᾤοντο δὲ λέγειν πάντα αὐτὸν εἰκῇ καὶ ἀπὸ τῆς νικώσης
ἀεὶ προστυχῶς ἄλλοτε ἄλλης τύχης, ὅπως πνέοι. Ὁ δὲ Πλάτων
πυθαγορίσας, (ᾔδει δὲ τὸν Σωκράτην μηδαμόθεν ἢ ἐκεῖθεν διὰ τὰ
αὐτὰ τοιαῦτα εἰπεῖν τε καὶ γνόντα εἰρηκέναι,) ὧδε οὖν καὶ αὐτὸς
συνεδήσατο τὰ πράγματα, οὔτε εἰωθότως, οὔτε †δὲ† εἰς τὸ φανερόν· d
διαγαγὼν δὲ ἕκαστα ὅπῃ ἐνόμιζεν, ἐπικρυψάμενος ἐν μέσῳ τοῦ
δῆλα εἶναι καὶ μὴ δῆλα, ἀσφαλῶς μὲν ἐγράψατο, αὐτὸς δὲ αἰτίαν
παρέσχε τῆς μετ' αὐτὸν στάσεώς τε ἅμα καὶ διολκῆς τῶν δογ-
μάτων, οὐ φθόνῳ μέν, οὐδέ γε δυσνοίᾳ· ἀλλ' οὐ βούλομαι ἐπὶ
ἀνδράσι πρεσβυτέροις εἰπεῖν ῥήματα οὐκ ἐναίσιμα. Τοῦτο δὲ
χρὴ μαθόντας ἡμᾶς ἐπανενεγκεῖν ἐκεῖσε μᾶλλον τὴν γνώμην, καὶ
ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς προυθέμεθα χωρίζειν αὐτὸν Ἀριστοτέλους καὶ
Ζήνωνος, οὕτω καὶ νῦν τῆς Ἀκαδημίας, ἐὰν ὁ θεὸς ἀντιλάβηται, p. 729
χωρίζοντες, ἐάσομεν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ νῦν εἶναι Πυθαγόρειον.

---

a 8 *ἐμμενηκότες* (sic) I **b** 3 *εἰσί τε*] IO, *εἰσέτι* edd **b** 4 *ἐπὶ*] *περὶ* IO **b** 6 ⟨*σκαριφισμοῖς*⟩ coniec] Vig., *σκαρφηθμοῖς* IO **b** 7 *πολλοὶ* O **c** 2 *ἢ*] *οἱ* O **c** 4 *διακούοντες* O **c** 7 *διὰ*] Eus. codd, '*ἴσ.* del' Vig. marg **c** 8 *τε*] om O **d** 1 *οὔτε* †*δὲ*†] Eus. codd, *δὲ* om Mullach **d** 4 *τῶν*] pr *τῆς* O **d** 5 *φθονῶμεν* O **d** 7 *χρὴ*] om O *ἐπενεγκεῖν* I

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

Ὡς νῦν μανικώτερον ἢ Πένθει τινὶ προσῆκε διελκόμενος πάσχει μὲν κατὰ μέλη, ὅλως δ' ἐξ ὅλου ἑαυτοῦ μετατίθεταί τε καὶ ἀντιμετατίθεται οὐδαμῶς. Ὅπως οὖν ἀνὴρ μεσεύων Πυθαγόρου καὶ Σωκράτους, τοῦ μὲν τὸ σεμνὸν ὑπαγαγὼν μέχρι τοῦ φιλανθρώπου, τοῦ δὲ τὸ κομψὸν τοῦτο καὶ παιγνιῆμον ἀναγαγὼν ἀπὸ τῆς εἰρωνείας
b εἰς ἀξίωμα καὶ ὄγκον, καὶ αὐτὸ τοῦτο κεράσας Σωκράτει Πυθαγόραν, τοῦ μὲν δημοτικώτερος τοῦ δὲ σεμνότερος ὤφθη.

Ἀλλ' οὐ γάρ τι ταῦτα διαιτήσων ἦλθον, μὴ περὶ τούτων οὔσης νῦν μοι τῆς ζητήσεως· ἃ δὲ προυδέδοκτο καὶ εἶμι ἐκεῖσε, ἢ δὴ φροῦδος ἀναδραμεῖν δοκῶ μοι, μή καί που ἀποκρουσθῶμεν τῆς ὁδοῦ τῆς φερούσης. Πολέμωνος δὲ ἐγένοντο γνώριμοι Ἀρκεσίλαος καὶ Ζήνων· πάλιν γὰρ αὐτῶν μνησθήσομαι ἐπὶ τέλει. Ζήνωνα μὲν οὖν μέμνημαι εἰπὼν Ξενοκράτει εἶτα δὲ Πολέμωνι
c φοιτῆσαι, αὖθις δὲ παρὰ Κράτητι κυνίσαι· νυνὶ δὲ αὐτῷ λελογίσθω, ὅτι καὶ Στίλπωνός τε μετέσχε καὶ τῶν λόγων τῶν Ἡρακλειτείων. Ἐπεὶ γὰρ συμφοιτῶντες παρὰ Πολέμωνι ἐφιλοτιμήθησαν ἀλλήλοις, συμπαρέλαβον εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους μάχην ὁ μὲν Ἡράκλειτον καὶ Στίλπωνα ἅμα καὶ Κράτητα, ὧν ὑπὸ μὲν Στίλπωνος ἐγένετο μαχητής, ὑπὸ δὲ Ἡρακλείτου αὐστηρός, κυνικὸς δὲ ὑπὸ Κράτητος· ὁ δ' Ἀρκεσίλαος Θεόφραστον ἴσχει καὶ Κράντορα τὸν Πλατωνικὸν καὶ Διόδωρον εἶτα Πύρρωνα, ὧν ὑπὸ μὲν Κράντορος πιθανουργικός, ὑπὸ Διοδώρου δὲ σοφιστής,
d ὑπὸ δὲ Πύρρωνος ἐγένετο παντοδαπὸς καὶ ἴτης καὶ οὐδέν. Ὃ καὶ ἐλέγετο περὶ αὐτοῦ ᾀδόμενόν τι ἔπος παραγωγὸν καὶ ὑβριστικόν·

Πρόσθε Πλάτων, ὄπιθεν Πύρρων, μέσσος Διόδωρος.

Τίμων δὲ καὶ ὑπὸ Μενεδήμου τὸ ἐριστικόν φησι λαβόντα ἐξαρτυθῆναι, εἴπερ γε δή φησι περὶ αὐτοῦ·

---

729 d 4 Cf Hom. *Il.* vi. 181

729 a 3 πάσχειν I a 4 ἀντιμ. οὐδ.] ἀντικατατίθεται οὐδαμῶ O a 5 ὅπως] IO, ὡς Vig. οὖν] ου O b 1 Πυθαγόρας I b 4 ἢ] εἰ O c 1 λελογίστω I d 4 πρόσθεν IO ὄπιθεν] + δὲ IO

Τῇ μὲν ἔχων Μενεδήμου ὑπὸ στέρνοισι μόλυβδον ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ
θεύσεται, εἰς Πύρρωνα τὸ πᾶν κρέας, ἢ Διόδωρον.

Ταῖς οὖν Διοδώρου, διαλεκτικοῦ ὄντος, λεπτολογίαις τοὺς λογισ- p. 730
μοὺς τοὺς Πύρρωνος καὶ τὸ σκεπτικὸν καταπλέξας διεκόσμησε
λόγου δεινότητι τῇ Πλάτωνος φλήναφόν τινα κατεστωμυλμένον,
καὶ ἔλεγε, καὶ ἀντέλεγε, καὶ μετεκυλινδεῖτο κἀκεῖθεν κἀντεῦθεν,
ἑκατέρωθεν, ὁπόθεν τύχοι, παλινάγρετος, καὶ δύσκριτος, καὶ
παλίμβολός τε ἅμα, καὶ παρακεκινδυνευμένος, οὐδέν τε εἰδώς, ὡς
αὐτὸς ἔφη, γενναῖος ὤν· εἶτά πως ἐξέβαινεν ὅμοιος τοῖς εἰδόσιν,
ὑπὸ σκιαγραφίας τῶν λόγων παντοδαπὸς πεφαντασμένος. b

6. *Τοῦ τε Ὁμηρικοῦ Τυδείδου ὁποτέροις μετείη ἀγνοουμένου,*
οὔτε εἰ Τρωσὶν ὁμιλέοι οὔτε εἰ καὶ Ἀχαιοῖς, οὐδὲν ἧττον Ἀρκεσί-
λαος ἠγνοεῖτο. Τὸ γὰρ ἕνα τε λόγον καὶ ταὐτόν ποτ' εἰπεῖν οὐκ c
ἐνῆν ἐν αὐτῷ, οὐδέ γε ἠξίου ἀνδρὸς εἶναί πω τὸ τοιοῦτο δεξιοῦ
οὐδαμῶς. Ὠνομάζετο οὖν

Δεινὸς σοφιστής, τῶν ἀγυμνάστων σφαγεύς.

Ὥσπερ γὰρ αἱ Ἔμπουσαι, ἐν τοῖς φάσμασι τοῖς τῶν λόγων
ὑπὸ παρασκευῆς τε καὶ μελέτης ἐφάρματτεν, ἐγοήτευεν, οὐδὲν
εἶχεν εἰδέναι οὔτε αὐτὸς οὔτε τοὺς ἄλλους ἐᾶν· ἐδειμάτου δὲ καὶ
κατεθορύβει, καὶ σοφισμάτων γε καὶ λόγων κλοπῆς φερόμενος τὰ
πρῶτα κατέχαιρε τῷ ὀνείδει, καὶ ἡβρύνετο θαυμαστῶς, ὅτι μήτε τι
αἰσχρὸν ἢ καλόν, μήτε ἀγαθὸν μήτε αὖ κακόν ἐστι τί ᾔδει, ἀλλ'
ὁπότερον εἰς τὰς ψυχὰς πέσοι τοῦτο εἰπών, αὖθις μεταβαλὼν d
ἀνέτρεπεν ἂν πλεοναχῶς, ἢ δι' ὅσων κατεσκευάκει. Ἦν οὖν ὕδραν
τέμνων ἑαυτὸν καὶ τεμνόμενος ὑφ' ἑαυτοῦ, ἀμφότερα ἀλλήλων
δυσκρίτως, καὶ τοῦ δέοντος ἀσκέπτως, πλὴν τοῖς ἀκούουσιν ἤρεσεν,

---

d 7 Timon *Fr.* 72 (Mullach i. 90) **730 b 2** Numenius *Fr.* 2 (Mullach) Hom. *Il.* v. 85

---

d 7 *τῇ μὲν*] *τοιγὰρ* Mull. *μόλιβδον* IO **d** 8 *εἰς*] Diog. L. iv. 33, *ἢ* Eus. codd **730 a** 5 *ἑκατέροθεν* O **a** 6 *τε* 2°] *τι* O **b** 2 *ὁπότερος* O* (-*ροις* O²) **c** 1 *ἠγνεῖτο* (sic) I **c** 2 *ἠξίου*] om O **c** 5 *φάσμασι*] IO Vig., *φαντάσμασι* B **c** 6 *μελέτης*] pr *ὑπὸ* IO *ἐφήρμοττεν* Vig., Mull. **c** 9 *ἠμβρύνετο* I **c** 10 *μήτε ἀγαθὸν*] om O **c** 10—**732 a** 7 *ἀλλ'—ἐλέγξαι* om B **d** 2 *ἐπέτρεπεν* O **d** 3 *ἀλλήλων*] *ἀλληλίζων* coniec Vig. **d** 4 *ἤρκεσεν* O Vig.

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

ὁμοῦ τῇ ἀκροάσει εὐπρόσωπον ὄντα θεωμένοις· ἦν οὖν ἀκουόμενος καὶ βλεπόμενος ἥδιστος, ἐπεί τε προσειθίσθησαν ἀποδέχεσθαι αὐτοῦ τοὺς λόγους ἰόντας ἀπὸ καλοῦ προσώπου τε καὶ στόματος οὐκ ἄνευ τῆς ἐν τοῖς ὄμμασι φιλοφροσύνης. Δεῖ δὲ
p. 731 ταῦτα ἀκοῦσαι μὴ ἁπλῶς, ἀλλ' ἔσχεν ὧδε ἐξ ἀρχῆς. Συμβαλὼν γὰρ ἐν παισὶ Θεοφράστῳ, ἀνδρὶ πρᾴῳ καὶ οὐκ ἀφυεῖ τὰ ἐρωτικά, διὰ τὸ καλὸς εἶναι, ἔτι ὢν ὡραῖος, τυχὼν ἐραστοῦ Κράντορος τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ, προσεχώρησε μὲν τούτῳ, οἷα δὲ τὴν φύσιν οὐκ ἀφυής, τρεχούσῃ χρησάμενος αὐτῇ ῥᾳδίᾳ, θερμουργὸς ὑπὸ φιλονεικίας, μετασχὼν μὲν Διοδώρου εἰς τὰ πεπανουργημένα ⟨πιθανὰ⟩ ταῦτα τὰ κομψά, ὡμιληκὼς δὲ Πύρρωνι· (ὁ δὲ Πύρρων ἐκ Δημο-
b κρίτου ὥρμητο ὁπόθεν γέ ποθεν·) οὗτος μὲν δὴ ἔνθεν καταρτυθείς, πλὴν τῆς προσρήσεως, ἐνέμεινε Πύρρωνι, ὡς τῇ πάντων ἀναιρέσει. Μνασέας γοῦν καὶ Φιλόμηλος καὶ Τίμων οἱ σκεπτικοὶ σκεπτικὸν αὐτὸν προσονομάζουσιν, ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ἦσαν, ἀναιροῦντα καὶ αὐτὸν τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος καὶ τὸ πιθανόν. Λεχθεὶς οὖν ⟨ἂν αἰτίᾳ⟩ τῶν Πυρρωνείων Πυρρώνειος, αἰδοῖ τοῦ ἐραστοῦ ὑπέμεινε λέγεσθαι Ἀκαδημαϊκὸς ἔτι. Ἦν μὲν τοίνυν Πυρρώνειος, πλὴν τοῦ ὀνόματος· Ἀκαδημαϊκὸς δ' οὐκ ἦν, πλὴν τοῦ λέγεσθαι. Οὐ γὰρ πείθομαι, τοῦ Κνιδίου Διοκλέους φάσκοντος ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Διατριβαῖς Ἀρκεσίλαον φόβῳ τῶν Θεοδωρείων τε καὶ
c Βίωνος τοῦ σοφιστοῦ ἐπεισιόντων τοῖς φιλοσοφοῦσι καὶ οὐδὲν ὀκνούντων ἀπὸ παντὸς ἐλέγχειν, αὐτὸν ἐξευλαβηθέντα, ἵνα μὴ πράγματα ἔχῃ, μηδὲν μὲν δόγμα ὑπειπεῖν φαινόμενον, ὥσπερ δὲ τὸ μέλαν τὰς σηπίας προβάλλεσθαι πρὸ ἑαυτοῦ τὴν ἐποχήν. Τοῦτ' οὖν ἐγὼ οὐ πείθομαι. Οἱ δ' οὖν ἔνθεν ἀφορμηθέντες, ὅ τε Ἀρκεσίλαος καὶ Ζήνων, ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀρωγῶν, ἀμφοτέροις

---

d 6 τε] Eus. codd, τοι coniec Vig. d 8 ἐν] om O*, ins O^{2}
731 a 2 εὐφυεῖ O a 3 Κράτορος O a 5 αὐτῇ ῥᾳδίᾳ] bis scr O θερμουργῶς IO, pr τε O, θερμουργῷ Vig. a 6 πανουργημένα (sic) O ⟨πιθανὰ⟩] Vig., πιθάνια Eus. codd a 7 ὁμιληκὼς O
b 1 ὁμόθεν IO b 2 προρρήσεως I ἔμεινε O*, ἐνέμεινε O^{2} b 6 ⟨ἂν αἰτίᾳ⟩] coniec Heinichen, ἀναίτια Eus. codd c 2 ἐξεβλαβηθέντα (sic) O c 3 μὲν] γε Mull. δὲ] γὰρ I Vig. c 4 σιπίας O c 6 τῶν] om I ἀρρωγῶν (sic) I

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

συμπολεμούντων λόγων, τῆς μὲν ἀρχῆς ὅθεν ἐκ Πολέμωνος ὡρμήθησαν ἐπιλανθάνονται, διαστάντες δέ γε καὶ σφέας αὐτοὺς **d** ἀρτύναντες,

Σὺν ῥ' ἔβαλον ῥινούς, σὺν δ' ἔγχεα καὶ μένε' ἀνδρῶν
χαλκεοθωρήκων· ἀτὰρ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι
ἔπληντ' ἀλλήλῃσι, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.
ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ
. . . . ἐδνοπάλιζεν.
Ἔνθα δ' ἅμ' οἰμωγή τε καὶ εὐχωλὴ πέλεν ἀνδρῶν **p. 732**
ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων,

τῶν Στωϊκῶν· οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ γὰρ οὐκ ἐβάλλοντο ὑπ' αὐτῶν, ἀγνοούμενοι ᾗ ἦσαν ἁλῶναι δυνατώτεροι. Ἡλίσκοντο δέ, τῆς βάσεως αὐτοῖς σεισθείσης, εἰ μήτε ἀρχὴν ἔχοιεν, μήτε μάχεσθαι ἀφορμήν. Ἡ μὲν δὴ ἀρχὴ ἦν τὸ μὴ Πλατωνικὰ λέγοντας αὐτοὺς ἐλέγξαι· τὸ δὲ μηδ' ἔχειν τινὰ ἀφορμὴν ἦν εἴ ⟨που⟩ μόνον ἕν τι μετέστρεψαν ἀπὸ τοῦ ὅρου τοῦ περὶ τῆς καταληπτικῆς φαντασίας ἀφελόντες. Ὅπερ νῦν μὲν οὐκ ἔστι μηνύειν μοι ἐν καιρῷ, μνησθήσομαι δ' αὐτοῦ αὖθις ἐπὰν κατὰ τοῦτο μάλιστα **b** γενέσθαι μέλλω. Διαστάντες δ' οὖν εἰς τὸ φανερόν, ἔβαλλον ἀλλήλους οὐχ οἱ δύο, ἀλλ' ὁ Ἀρκεσίλαος τὸν Ζήνωνα. Ὁ γὰρ Ζήνων εἶχε δή τι τῇ μάχῃ σεμνὸν καὶ βαρύ, καὶ Κηφισοδώρου τοῦ ῥήτορος οὐκ ἄμεινον· ὃς δὴ ὁ Κηφισόδωρος, ἐπειδὴ ὑπ' Ἀριστοτέλους βαλλόμενον ἑαυτῷ τὸν διδάσκαλον Ἰσοκράτην ἑώρα, αὐτοῦ μὲν Ἀριστοτέλους ἦν ἀμαθὴς καὶ ἄπειρος, ὑπὸ δὲ τοῦ καθορᾶν ἔνδοξα τὰ Πλάτωνος ὑπάρχοντα, οἰηθεὶς κατὰ Πλάτωνα τὸν Ἀριστοτέλην φιλοσοφεῖν, ἐπολέμει μὲν Ἀριστοτέλει, ἔβαλλε **c** δὲ Πλάτωνα, καὶ κατηγόρει ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἰδεῶν, τελευτῶν εἰς τὰ ἄλλα, ἃ οὐδ' αὐτὸς ᾔδει, ἀλλὰ τὰ νομιζόμενα ἀμφ' αὐτῶν

---

731 d 3 Hom. *Il.* iv. 447 d 6 ibid xiii. 131 d 7 ibid iv. 472
732 a 1 ibid 450

---

c 7 τῆς] τὴν O d 3 ῥ'] Hom., δ' Eus. codd d 4 χαλκεοθωράκων αὐτὰρ O d 5 ἀλλήλοισι I ὀρυγμαδὸς I 732 a 7 εἴ ⟨που⟩] Vig., εἴπερ BO, εἶπον I a 9 μοι] με O b 4 Κοφισιδώρου (ο 1° sup ras) I b 5 ὁ Κηφ.] uncinis inclusit Mull. Κοφισόδωρος I et in c 4 b 6 Ἰσοκράτη I c 3 ἀλλὰ—ὑπονοῶν om B αὐτῶν] αὐτὸν O

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ ᾗ λέγεται ὑπονοῶν. Πλὴν οὗτος μὲν ὁ Κηφισόδωρος, ᾧ ἐπολέμει μὴ μαχόμενος, ἐμάχετο ᾧ μὴ πολεμεῖν ἐβούλετο. Ὁ μέντοι Ζήνων καὶ αὐτός, ἐπειδὴ τοῦ Ἀρκεσιλάου μεθίετο, εἰ μὲν μηδὲ Πλάτωνι ἐπολέμει, ἐφιλοσόφει δήπου ἐμοὶ κριτῇ πλείστου ἀξίως, ἕνεκά γε τῆς εἰρήνης ταύτης. Εἰ δ' οὐκ ἀγνοῶν μὲν ἴσως τὰ Ἀρκεσιλάου,
d τὰ μέντοι Πλάτωνος ἀγνοῶν, ὡς ἐξ ὧν αὐτῷ ἀντέγραψεν, ἐλέγχεται ὅτι ἐποίησεν ἐναντία καὶ αὐτός, μήτε ὃν ᾔδει πλήττων, ὅν τε οὐκ ἐχρῆν ἀτιμότατα καὶ αἴσχιστα περιυβρικώς, καὶ ταῦτα πολὺ κάκιον ἢ προσήκει κυνί. Πλὴν διέδειξέ γε μὴν μεγαλοφροσύνῃ ἀποσχόμενος τοῦ Ἀρκεσιλάου. Ἤτοι γὰρ ἀγνοίᾳ τῶν ἐκείνου, ἢ δέει τῶν Στωϊκῶν

πολέμοιο μέγα στόμα πευκεδανοῖο

ἀπετρέψατο ἄλλῃ εἰς Πλάτωνα. Ἀλλὰ καὶ περὶ μὲν τῶν Ζήνωνι εἰς Πλάτωνα κακῶς τε καὶ αἰδημόνως οὐδαμῶς νεωτερισθέντων
p. 733 εἰρήσεταί μοι αὖθίς ποτε, ἐὰν φιλοσοφίας σχολὴν ἀγάγω. Μή ποτε μέντοι ἀγάγοιμι σχολὴν τοσαύτην, τούτου γ' οὖν ἕνεκεν, εἰ μὴ ὑπὸ παιδιᾶς. Τὸν δ' οὖν Ζήνωνα ὁ Ἀρκεσίλαος ἀντίτεχνον καὶ ἀξιόνικον ὑπάρχοντα θεωρῶν τοὺς παρ' ἐκείνου ἀποφερομένους λόγους καθῄρει, καὶ οὐδὲν ὤκνει. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἃ ἐμεμάχητο ἐκείνῳ οὔτ' ἴσως εἰπεῖν ἔχω, εἴτε καὶ εἶχον, οὐδὲν ἔδει νῦν αὐτῶν μνησθῆναι· τὸ δὲ δόγμα τοῦτο αὐτοῦ πρώτου εὑρομένου, καὶ αὐτὸ καὶ τὸ ὄνομα βλέπων εὐδοκιμοῦν ἐν ταῖς
b Ἀθήναις, τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, πάσῃ μηχανῇ ἐχρῆτο ἐπ' αὐτήν. Ὁ δ' ἐν τῷ ἀσθενεστέρῳ ὤν, καὶ ἡσυχίαν ἄγων οὐ δυνάμενος ἀδικεῖσθαι, ⟨Ἀρκεσιλάου⟩ μὲν ἀφίετο, πολλὰ ἂν εἰπεῖν

---

732 d 7 Hom. *Il.* x. 8

---

c 4 ὑπονοιῶν O c 7 ἕνεκά—δ'] om B c 8 οὐκ ἀγνοῶν] ἀγνοῶ O d 2 καὐτός I d 3—8 καὶ 2°—Πλάτωνα om B d 4 διέδειξέ] δ' ἔδειξέ O μὴν] om O 733 a 2 σχολὴν] + ποτε I a 2—d 5 τούτου—φόβους om B a 2 τούτου οὖν ἕνεκεν IO, τούτων γοῦν ἕνεκεν Vig., Heinichen a 5 καὶ 2°] om I Vig. μὲν] + οὖν Vig. a 8 καὐτὸ IO b 2 ὢν] om Vig. in annott καὶ] om I Vig. b 3 ⟨Ἀρκεσιλάου⟩] coniec Wyttenbach ad Plut. p 190 A, Ἀρκεσιλάῳ Eus. codd

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

ἔχων, ἀλλ' οὐκ ἤθελε, τάχα δὲ μᾶλλον ἄλλως, πρὸς δὲ τὸν
οὐκέτι ἐν ζῶσιν ὄντα Πλάτωνα ἐσκιαμάχει, καὶ τὴν ἀπὸ ἁμάξης
πομπείαν πᾶσαν κατεθορύβει, λέγων ὡς οὔτ' ἂν τοῦ Πλάτωνος
ἀμυνομένου, ὑπερδικεῖν τε αὐτοῦ ἄλλῳ οὐδενὶ μέλον· εἴτε μελή-
σειεν Ἀρκεσιλάῳ, αὐτός γε κερδανεῖν ᾤετο ἀποτρεψάμενος ἀφ'
ἑαυτοῦ τὸν Ἀρκεσίλαον. Τοῦτο δὲ ⟨ἤδη⟩ καὶ Ἀγαθοκλέα τὸν c
Συρακούσιον ποιήσαντα τὸ σόφισμα ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους. Οἱ
Στωϊκοὶ δὲ ὑπήκουον ἐκπεπληγμένοι. Ἡ μοῦσα γὰρ αὐτοῖς οὐδὲ
τότε ἦν φιλόλογος οὐδ' ἐργάτις χαρίτων, ὑφ' ὧν ὁ Ἀρκεσίλαος
τὰ μὲν περικρούων, τὰ δὲ ὑποτέμνων, ἄλλα δ' ὑποσκελίζων, κατε-
γλωττίζετο αὐτούς, καὶ πιθανὸς ἦν. Τοιγαροῦν πρὸς οὓς μὲν
ἀντέλεγεν ἡττωμένων, ἐν οἷς δὲ λέγων ἦν καταπεπληγμένων,
δεδειγμένον πως τοῖς τότε ἀνθρώποις ὑπῆρχε μηδὲν εἶναι μήτ' d
οὖν ἔπος, μήτε πάθος, μήτε ἔργον ἓν βραχύ, μηδὲ ἄχρηστον
τοὐναντίον ὀφθῆναί ποτ' ἄν, εἴ τι μὴ Ἀρκεσιλάῳ δοκεῖ τῷ Πιτα-
ναίῳ· τῷ δ' ἄρα οὐδὲν ἐδόκει οὐδ' ἀπεφαίνετο οὐδὲν μᾶλλον ἢ
ῥηματίσκια ταῦτ' εἶναι καὶ φόβους.

7. Περὶ δὲ Λακύδου βούλομαί τι διηγήσασθαι ἡδύ. Ἦν μὲν p. 734
δὴ Λακύδης ὑπογλισχρότερος, καί τινα τρόπον ὁ λεγόμενος Οἰκο-
νομικός, οὗτος ὁ εὐδοκιμῶν παρὰ τοῖς πολλοῖς, αὐτὸς μὲν ἀνοιγνὺς b
τὸ ταμεῖον, αὐτὸς δ' ἀποκλείων. Καὶ προῃρεῖτο δὲ ὧν ἐδεῖτο,
καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐποίει πάντα δι' αὐτουργίας, οὔ τί που αὐτ-
άρκειαν ἐπαινῶν, οὐδ' ἄλλως πενίᾳ χρώμενος, οὐδ' ἀπορίᾳ δούλων,
ᾧ γε ὑπῆρχον δοῦλοι ὁπόσοι γοῦν· τὴν δὲ αἰτίαν ἔξεστιν εἰκάζειν.
Ἐγὼ δὲ ὃ ὑπεσχόμην τὸ ἡδὺ διηγήσομαι. Ταμιεύων γὰρ αὐτὸς
ἑαυτῷ τὴν μὲν κλεῖδα περιφέρειν ἐφ' ἑαυτοῦ οὐκ ᾤετο δεῖν,
ἀποκλείσας δὲ κατετίθει μὲν ταύτην εἴς τι κοῖλον γραμματεῖον·

---

733 c 3 Cf Pind. *Isthm.* ii. 10 734 a 1 Numenius *Fr.* 3 (Mullach)

---

b 5 ἐσκιομάχει I b 7 ἀμυναμένου I μέλλον I c 1 ⟨ἤδη⟩] Gaisf., ἤδε IO Vig., ἤδει Mull. c 2 Συρακόσιον I, Συρρακούσιον O c 3 ἡ] ἁ IO 734 b 1 παρὰ] περὶ O b 2 ὑποκλείων BO* (corr in ἀποκλ.) b 5 τὴν—εἰκάζειν om B b 6 αὐτὸς] ἑαυτὸν O b 7 τὴν] τὸν I

ΝΟΥΜΗ-ΝΙΟΥ

c σημηνάμενος δὲ δακτυλίῳ τὸν μὲν δακτύλιον κατεκύλιε διὰ τοῦ κλείθρου ἔσω εἰς τὸν οἶκον μεθιείς, ὡς ὕστερον ἐπειδὴ πάλιν ἐλθὼν ἀνοίξειε τῇ κλειδὶ δυνησόμενος ἀνελὼν τὸν δακτύλιον αὖθις μὲν ἀποκλείειν, εἶτα δὲ σημαίνεσθαι, εἶτα δ' ἀναβάλλειν ὀπίσω πάλιν ἔσω τὸν δακτύλιον διὰ τοῦ κλείθρου. Τοῦτο οὖν τὸ σοφὸν οἱ δοῦλοι κατανοήσαντες, ἐπειδὴ προΐοι Λακύδης εἰς περίπατον ἢ ὅποι ἄλλοσε, καὶ αὐτοὶ ἀνοίξαντες ἄν, κἄπειτα ὡς σφίσιν ἦν θυμός, τὰ μὲν φαγόντες, τὰ δ' ἐμπιόντες, ἄλλα δὲ ἀράμενοι, ἐκ περιόδου ταῦτα ἐποίουν, ἀπέκλειον μὲν ἐσημαίνοντο δέ, καὶ τὸν
d δακτύλιον πολλά γε αὐτοῦ καταγελάσαντες εἰς τὸν οἶκον διὰ τοῦ κλείθρου ἠφίεσαν. Ὁ οὖν Λακύδης πλήρη μὲν καταλιπὼν κενὰ δὲ εὑρισκόμενος τὰ σκεύη, ἀπορῶν τῷ γιγνομένῳ, ἐπειδὴ ἤκουσε φιλοσοφεῖσθαι παρὰ τῷ Ἀρκεσιλάῳ τὴν ἀκαταληψίαν, ᾤετο τοῦτο ἐκεῖνο αὐτῷ συμβαίνειν περὶ τὸ ταμεῖον. Ἀρξάμενός τε ἔνθεν ἐφιλοσόφει παρὰ τῷ Ἀρκεσιλάῳ, μηδὲν μήτε ὁρᾶν μήτε ἀκούειν ἐναργὲς ἢ ὑγιές· καί ποτε ἐπισπασάμενος τῶν προσομιλούντων αὐτῷ τινὰ εἰς τὴν οἰκίαν ἰσχυρίζετο πρὸς αὐτὸν ὑπερφυῶς, ὡς ἐδόκει, τὴν ἐποχήν, καὶ ἔφη· Τοῦτο μὲν ἀναμφίλεκτον ἐγώ σοι ἔχω φράσαι, αὐτὸς ἐπ' ἐμαυτοῦ μαθὼν οὐκ ἄλλου πειραθείς.
p. 735 Κἄπειτα ἀρξάμενος περιηγεῖτο τὴν ὅλην τοῦ ταμείου συμβᾶσαν αὐτῷ πάθην. Τί οὖν ἄν, εἶπεν, ἔτι Ζήνων λέγοι πρὸς οὕτως ὁμολογουμένην διὰ πάντων φανεράν μοι ἐν τοῖς τοιοῖσδε ἀκαταληψίαν; Ὃς γὰρ ἀπέκλεισα μὲν ταῖς ἐμαυτοῦ χερσίν, αὐτὸς δὲ ἐσημηνάμην, αὐτὸς δὲ ἀφῆκα μὲν εἴσω τὸν δακτύλιον, αὖθις δ' ἐλθὼν ἀνοίξας, τὸν μὲν δακτυλίον ὁρῶ ἔνδον οὐ μέντοι καὶ τὰ ἄλλα, πῶς οὐ δικαίως ἀπιστούντως τοῖς πράγμασιν ἕξω; Οὐ γὰρ
b ⟨τολμήσω⟩ εἰπεῖν ἔγωγε ἐλθόντα τινὰ κλέψαι ταῦτα, ὑπάρχοντος

---

c 2 ὡς] + δ' BIO, ὥσθ' Vig. ὕστ. ἐπ. πάλιν] om B c 3 κλείδη (sic) I c 7 σφῦν I, σφιν O c 9 καὶ] om BI d 1 γε] τε BIO d 2 Λακύδης οὖν Vig. d 3 ἤκουε Vig. d 5 αὐτῷ I ἀρξάμενοί O d 10 ἐπ'] BIO, ἀπ' Vig. 735 a 1 συμβᾶσαν] πᾶσαν IO a 2—b 5 τί—κενοδοξίαν om B a 4 ἐμαυτοῦ] αὐτοῦ O* (ἐμαυ. O²) a 5 ἐλημμηνάμην (sic) I b 1 ⟨τολμήσω⟩] Vig., πω φήσω I, που φήσω O ἔγωγε] + τι IO

ἔνδον τοῦ δακτυλίου. Καὶ ὃς ἀκούων, ἦν γὰρ ὑβριστής, ἐκδεξά- ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ
μενος τὸ πᾶν ὡς ἔσχεν ἀκοῦσαι, μόλις καὶ πρότερον ἑαυτοῦ
κρατῶν, ἀπέρρηξε γέλωτα καὶ μάλα πλατύν, γελῶν τε ἔτι καὶ
καγχάζων διήλεγχεν ἅμα αὐτοῦ τὴν κενοδοξίαν. Ὥστε ἔκτοτε
Λακύδης ἀρξάμενος, οὐκέτι μὲν τὸν δακτύλιον ἔσω ἐνέβαλλεν,
οὐκέτι δὲ τοῦ ταμείου ἐχρῆτο ἀκαταληψίᾳ, ἀλλὰ κατελάμβανε τὰ
ἀφειμένα, καὶ μάτην ἐπεφιλοσοφήκει. Οὐ μέντοι ἀλλὰ οἵ γε
παῖδες φόρτακες ἦσαν, καὶ οὐ θατέρᾳ ληπτοί, οἷοι δὲ οὗτοι οἱ c
κωμῳδικοὶ Γέται τε καὶ Δακοί, κἀκ τῆς Δακικῆς λαλεῖν στωμυ-
λήθρας κατεγλωττισμένοι, ἐπεί τε τοῖς Στωϊκοῖς τὰ σοφίσματα
ἤκουσαν, εἴτε καὶ ἄλλως ἐκμαθόντες, εὐθὺ τοῦ τολμήματος ᾔεσαν,
καὶ παρελύοντο αὐτοῦ τὴν σφραγῖδα· καὶ τοτὲ μὲν ἑτέραν ἀντ'
ἐκείνης ὑπετίθεσαν, τοτὲ δὲ οὐδὲ ἄλλην, διὰ τὸ οἴεσθαι ἐκείνῳ γε
ἀκατάληπτα ἔσεσθαι, καὶ οὕτω καὶ ἄλλως. Ὁ δὲ εἰσελθὼν ἐσκο-
πεῖτο· ἀσήμαντον δὲ τὸ γραμματεῖον θεωρῶν, ἢ σεσημασμένον μὲν
σφραγῖδι δ' ἄλλῃ, ἠγανάκτει· τῶν δὲ σεσημάνθαι λεγόντων, αὐτοῖς d
γοῦν τὴν σφραγῖδα ὁρᾶσθαι τὴν αὐτοῦ, ἠκριβολογεῖτο ἄν, καὶ
ἀπεδείκνυε· τῶν δ' ἡττωμένων τῇ ἀποδείξει, καὶ φαμένων εἰ
μή τι ἔπεστιν ἡ σφραγὶς αὐτὸν ἴσως ἐπιλελῆσθαι καὶ μὴ σημή-
νασθαι· ναὶ μὴν αὐτός γε ἔφη σημηνάμενος μνημονεύειν, καὶ
ἀπεδείκνυε, καὶ περιῄει τῷ λόγῳ, καὶ ἐδεινολογεῖτο πρὸς αὐτούς,
οἰόμενος παίζεσθαι, καὶ προσώμνυεν. Οἱ δ' ὑπολαβόντες τὰς
προσβολὰς ἐκείνου, αὐτοί γε ᾤοντο ὑπ' αὐτοῦ παίζεσθαι· ἐπεὶ
σοφῷ γε ὄντι δεδόχθαι τῷ Λακύδῃ εἶναι ἀδοξάστῳ ὥστε καὶ
ἀμνημονεύτῳ· μνήμην γὰρ εἶναι δόξαν· ἔναγχος γοῦν τοῦ χρόνου
ἔφασαν ἀκοῦσαι ταῦτα αὐτοῦ πρὸς τοὺς φίλους. Τοῦ δ' ἀναστρέ- p. 736
φοντος αὐτοῖς τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ λέγοντος οὐκ Ἀκαδημαϊκά,

---

b 4 μάλα] μάλιστα Vig. b 6 ἐνέβαλε O b 8—736 b 3 οὐ—Λακύδης om B b 8 γε] τε IO c 1 θάτερα O c 2 κωμῳδ.] + τε καὶ IO στωμυλίθρας O c 3 ἐπεί τε τοῖς Στ.] IDE, εἴτε τινὸς Στωϊκοῦ Vig. c 4 ἤκουσαν] ἀκούσαντες Vig. εὐθὺς IO c 8 γραμματεῖον] ταμεῖον coniec Vig., sed vid 734 b 8 d 2 αὐτήν O ἄν] om Vig. marg d 3 καὶ] om IO d 5 ναὶ] Vig., καὶ IO γε] τε IO Vig. 736 a 2 αὐτοῦ O

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

αὐτοὶ φοιτῶντες εἰς Στωϊκῶν τινὸς τὰ λεκτέα ἑαυτοῖς ἀνεμάνθανον, κἀκεῖθεν ἀρξάμενοι ἀντεσοφίστευον, καὶ ἦσαν ἀντίτεχνοι κλέπται Ἀκαδημαϊκοί· ὁ δὲ Στωϊκοῖς ἐνεκάλει· οἱ παῖδες δὲ τὰ ἐγκλήματα παρέλυον αὐτῷ ὑπὸ ἀκαταληψίας οὐκ ἄνευ τωθασμῶν τινων. Διατριβαὶ οὖν ἦσαν πάντων ἐκεῖ, καὶ λόγοι, καὶ ἀντιλογίαι· καὶ
b ἐν οὐδὲν ἐν τῷ μέσῳ κατελείπετο, οὐκ ἀγγεῖον, οὐ τῶν ἐν ἀγγείῳ τιθεμένων, οὐχ ὅσα εἰς οἰκίας κατασκευὴν ἄλλ' ἔστι συντελῆ. Καὶ ὁ Λακύδης τέως μὲν ἠπόρει, μήτε λυσιτελοῦσαν ἑαυτῷ θεωρῶν τὴν τοῖς ἑαυτοῦ δόγμασι βοήθειαν, εἴτε μὴ ἐξελέγχοι πάντα ἀνατρέψεσθαι ἑαυτῷ δοκῶν, πεσὼν εἰς τἀμήχανον, τοὺς γείτονας ἐκεκράγει, καὶ τοὺς θεούς· καὶ ἰοὺ ἰού, καὶ φεῦ φεῦ, καὶ νὴ τοὺς θεούς, καὶ νὴ τὰς θεάς, ἄλλαι τε ὅσαι ἐν ἀπιστίαις δεινολογουμένων εἰσὶν ἄτεχνοι πίστεις, ταῦτα πάντα ἐλέγετο βοῇ καὶ
c ἀξιοπιστίᾳ. Τελευτῶν δέ, ἐπεὶ μάχην εἶχεν ἀντιλεγομένην ἐπὶ τῆς οἰκίας, αὐτὸς μὲν ἂν δήπουθεν ἐστωϊκεύετο πρὸς τοὺς παῖδας, τῶν παίδων δὲ τὰ Ἀκαδημαϊκὰ ἰσχυριζομένων, ἵνα μηκέτι πράγματα ἔχοιεν οἰκουρὸς ἦν φίλος τοῦ ταμείου προκαθήμενος. Οὐδὲν δὲ εἰς οὐδὲν ὠφελῶν, ὑπειδόμενος οἷ τὸ σοφὸν αὐτῷ ἔρχεται, ἀπεκαλύψατο. Ἄλλως, ἔφη, ταῦτα, ὦ παῖδες, ἐν ταῖς διατριβαῖς λέγεται ἡμῖν, ἄλλως δὲ ζῶμεν.

d Ταῦτα μὲν καὶ περὶ τοῦ Λακύδου. Τούτου δὲ γίνονται ἀκουσταὶ πολλοί, ὧν εἷς ἦν διαφανὴς ὁ Κυρηναῖος Ἀρίστιππος. Ἐκ πάντων δ' αὐτοῦ τῶν γνωρίμων τὴν σχολὴν αὐτοῦ διεδέξατο Εὔανδρος καὶ οἱ μετὰ τοῦτον. Μεθ' οὓς Καρνεάδης ὑποδεξάμενος τὴν διατριβὴν τρίτην συνεστήσατο Ἀκαδημίαν. Λόγων μὲν οὖν ἀγωγῇ ἐχρή-

---

a 5 Στωϊκὸς IO a 7 πάντ' O b 2 ἔστι] ἔτι Vig. συντ.] συντελεῖ coniec Wyttenb. ad Plut. ii. p 96 A b 3 ἠποίει (sic) I μή τι Vig. b 4 τοῖς] om Vig. δόγματος Vig. εἴτε] εἶτα Vig. ἐξελέγξαι Vig. b 5 ἀνατρέψεσθαι] ἀνατρέψασθαι B b 8—d 1 ταῦτα —Λακύδου om B b 8 καὶ] pr ἅμα O c 1 ἀντιλεγομένους O c 4 ἔχοι Vig. προσκαθήμενος IO d 1 'Sequentia etiam videntur mihi ex Numenio hausta, sed ab Eusebio in compendium redacta' (Gaisf.) d 2 Κυρρηναῖος O d 4 μετὰ τοῦτον] μετ' αὐτόν O

σατο, ᾗ καὶ ὁ Ἀρκεσίλαος· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐπετήδευε τὴν εἰς ἑκάτερα ἐπιχείρησιν, καὶ πάντα ἀνεσκεύαζε τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγόμενα· μόνῳ δ᾽ ἐν τῷ περὶ τῆς ἐποχῆς λόγῳ πρὸς αὐτὸν διέστη, φὰς ἀδύνατον εἶναι ἄνθρωπον ὄντα περὶ ἁπάντων ἐπέχειν· διαφορὰν δὲ εἶναι ἀδήλου καὶ ἀκαταλήπτου, καὶ πάντα μὲν εἶναι ἀκατάληπτα, οὐ πάντα δὲ ἄδηλα. Μετεῖχε δὲ οὗτος καὶ τῶν p. 737 *Στωϊκῶν λόγων, πρὸς οὓς καὶ ἐριστικῶς ἱστάμενος ἐπὶ πλέον ηὐξήθη, τοῦ φαινομένου τοῖς πολλοῖς πιθανοῦ ἀλλ᾽ οὐ τῆς ἀληθείας στοχαζόμενος· ὅθεν καὶ πολλὴν παρέσχε τοῖς Στωϊκοῖς ἀηδίαν. Γράφει δ᾽ οὖν καὶ ὁ Νουμήνιος περὶ αὐτοῦ ταῦτα·*

8. *Καρνεάδης δὲ ἐκδεξάμενος παρήγησιν, οὗ χρεὼν φυλάξαι* b ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ *ὅσα ἀκίνητα καὶ ὅσα κεκινημένα ἦν, τούτου μὲν ἠμέλει, εἰς δ᾽ Ἀρκεσίλαον, εἴτ᾽ οὖν ἀμείνω εἴτε καὶ φαυλότερα ἦν, ἐπανενεγκὼν διὰ μακροῦ τὴν μάχην ἀνενέαζε.*

Καὶ ἑξῆς ἐπιλέγει·

Ἦγε δ᾽ οὖν καὶ οὗτος καὶ ἀπέφερεν, ἀντιλογίας τε καὶ στροφὰς λεπτολόγους συνέφερε τῇ μάχῃ ποικίλλων, ἐξαρνητικός τε καὶ ⟨καταφατικὸς⟩ ἦν, κἀμφοτέρωθεν ἀντιλογικός· εἴτε που ἔδει τι c *καὶ θαῦμα ἐχόντων λόγων, ἐξηγείρετο λάβρος οἷον ποταμὸς ῥοώδης, σφοδρῶς ῥέων, πάντα καταπιμπλὰς τὰ τῇδε καὶ τἀκεῖθι, καὶ εἰσέπιπτε, καὶ συνέσυρε τοὺς ἀκούοντας διὰ θορύβου. Τοιγαροῦν ἀπάγων τοὺς ἄλλους αὐτὸς ἔμενεν ἀνεξαπάτητος, ὃ μὴ προσῆν τῷ Ἀρκεσιλάῳ. Ἐκεῖνος γὰρ περιερχόμενος τῇ φαρμάξει τοὺς συγκορυβαντιῶντας ἔλαθεν ἑαυτὸν πρῶτον ἐξηπατηκὼς μὴ ᾐσθῆ-*

---

737 b 1 Numenius *Fr.* 4 b 6 ibid

---

737 a 2 *ἐριστικὸς* O* (-*ῶς* O²) b 1—**738** b 3 *Καρνεάδης—πλείω* om B b 4 *μικροῦ* O b 7 *καὶ*] om O c 1 ⟨*καταφατικὸς*⟩] Wyttenbach ad Plut. *Mor.* 19 D, -*φαντικὸς* I, -*φρονητικὸς* O, + *τε* IO *κἀμφοτέροθεν* O *εἴτε*] *εἰ δὲ* Vig. marg c 2 *λάβρος*] *ἄπορος* O c 3 *καταπιπλὰς* IO *τἀκεῖθι*] *τὰ κεῖθι* I Vig. c 4 *διὰ*] *δίχα* O c 6 *γὰρ*] *γε* I, *μέν γε* O *περιεχόμενος* I Vig., Heinichen

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

d σθαι, πεπεῖσθαι δ' ἀληθῆ εἶναι, ἃ λέγει διὰ τῆς ἀπαξαπάντων ἀναιρέσεως χρημάτων. Κακὸν δὲ ἦν ἂν κακῷ ἐπανακείμενον, ὁ Καρνεάδης τῷ Ἀρκεσιλάῳ, μὴ χαλάσας τι σμικρόν, ὑφ' οὗ οὐκ ἄπρακτοι ἔμελλον ἔσεσθαι, κατὰ τὰς ἀπὸ τοῦ πιθανοῦ λεγομένας αὐτῷ θετικάς τε καὶ ἀρνητικὰς φαντασίας, τοῦ εἶναι τόδε τι ζῷον ἢ μὴ ζῷον εἶναι. Τοῦτο οὖν ὑπανείς, ὥσπερ οἱ ἀναχάζοντες θῆρες βιαιότερον καὶ μᾶλλον ἑαυτοὺς ἱεῖσιν εἰς τὰς αἰχμάς, κοὖτος ἐνδοὺς δυνατώτερον ἐπελθεῖν. Ἐπεί τε ὑποσταίη τε καὶ εὖ τύχοι, τηνι-

p. 738 καῦτα ἤδη καὶ οὗ ⟨προυδέδοκτο⟩ ἑκὼν ἠμέλει καὶ οὐκ ἐμέμνητο. Τὸ γὰρ ἀληθές τε καὶ τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς πράγμασιν ἐνεῖναι συγχωρῶν, ὥσπερ ξυνεργαζόμενος τῆς ζητήσεως τρόπῳ, παλαιστοῦ δεινοῦ λαβὴν δοὺς περιεγίγνετο ἔνθεν. Κατὰ γὰρ τὴν τοῦ πιθανοῦ ῥοπὴν ἑκάτερον παρασχών, οὐδέτερον εἶπε βεβαίως καταλαμβάνεσθαι. Ἦν γοῦν λῃστὴς καὶ γόης σοφώτερος. Παραλαβὼν γὰρ ἀληθεῖ μὲν ὅμοιον ψεῦδος, καταληπτικῇ δὲ φαντασίᾳ καταληπτὸν ὅμοιον, καὶ ἀγαγὼν εἰς τὰς ἴσας, οὐκ εἴασεν οὔτε τὸ ἀληθὲς εἶναι, οὔτε τὸ ψεῦδος, ἢ οὐ μᾶλλον τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου,

b ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ πιθανοῦ. Ἦν οὖν ὀνείρατα ἀντὶ ὀνειράτων, διὰ τὸ ὁμοίας φαντασίας ἀληθέσιν εἶναι τὰς ψευδεῖς, ὡς ἀπὸ ᾠοῦ κηρίνου πρὸς τὸ ἀληθινὸν ᾠόν. Συνέβαινεν οὖν τὰ κακὰ καὶ πλείω. Καὶ μέντοι λέγων ὁ Καρνεάδης ἐψυχαγώγει καὶ ἠνδραποδίζετο. Ἦν δὲ κλέπτων μὲν ἀφανής, φαινόμενος δὲ λῃστής, αἱρῶν καὶ δόλῳ καὶ βίᾳ τοὺς καὶ πάνυ σφόδρα παρεσκευασμένους. Πᾶσα γοῦν Καρνεάδου διάνοια ἐνίκα καὶ οὐδεμία ἡτισοῦν ἄλλως, ἐπεὶ καὶ οἷς

c προσεπολέμει ἦσαν εἰπεῖν ἀδυνατώτεροι. Ἀντίπατρος γοῦν ὁ κατ' αὐτὸν γενόμενος ἔμελλε μὲν καὶ ⟨ἀγωνιῶν⟩ τι γράφειν, πρὸς δ' οὖν τοὺς ἀπὸ Καρνεάδου καθ' ἡμέραν ἀποφερομένους λόγους οὐ

---

d 6 οὖν] αὖ I   d 7 ἑαυτοὺς] om O   d 8 ἐπῆλθεν Vig.   τε 1°] δὲ Vig. marg   τύχοι] ἔχοι Vig.   738 a 1 οὗ] οὐ IO   ⟨προυδέδοκτο⟩] Mull. cf Thuc. vii. 18, προδέδοκτο I Vig., προυδέδεκτο O   ἑκὼν—ἐμέμνητο] καὶ ἐμέμν. ἑκ. ἠμ. coniec Vig.   a 6 λῃστὴς] λῶστος IO, cf b 5   a 7 μὲν] om O*, ins O[2] sup lin   καταληπτικὸν O   b 4 ἠνδραποδίσατο BIO   b 6 καὶ 2°] om BO   πᾶσα—ἀδυνατώτεροι] om B   c 2 καὶ] om Vig.   ⟨ἀγωνιῶν⟩] Vig. marg, ἀγωνιᾶν Eus. codd   c 3 δ' οὖν] IO[2], γοῦν BO*

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

ποτε ἐδημοσίευσεν οὐκ ἐν ταῖς διατριβαῖς οὐκ ἐν τοῖς περιπάτοις, οὐδὲ εἶπεν, οὐδὲ ἐφθέγξατο, οὐδ᾽ ἤκουσέ τις αὐτοῦ, φασίν, οὐδὲ γρῦ· ἀντιγραφὰς δὲ ἐπανετείνετο, καὶ γωνίαν λαβὼν βιβλία κατέλιπε γράψας τοῖς ὕστερον, οὔτε νῦν δυνάμενα, καὶ τότε ἦν ἀδυνατώτερα πρὸς οὕτως ἄνδρα ὑπέρμεγαν φανέντα καὶ καταδόξαντα εἶναι τοῖς τότε ἀνθρώποις τὸν Καρνεάδην. Ὅμως δέ, d *καίτοι καὐτὸς ὑπὸ τῆς Στωϊκῆς φιλονεικίας εἰς τὸ φανερὸν κυκῶν, πρός γε τοὺς ἑαυτοῦ ἑταίρους δι᾽ ἀπορρήτων ὡμολόγει τε καὶ ἠλήθευε καὶ ἀπεφαίνετο, ἃ κἂν ἄλλος τῶν ἐπιτυχόντων.*

Εἶτα ἑξῆς φησί·

Καρνεάδου δὲ γίνεται γνώριμος Μέντωρ μὲν πρῶτον, οὐ μὴν διάδοχος· ἀλλ᾽ ἔτι ζῶν Καρνεάδης ἐπὶ παλλακῇ μοιχὸν εὑρών, οὐχ ὑπὸ πιθανῆς φαντασίας, οὐδ᾽ ὡς μὴ κατειληφώς, ὡς δὲ μάλιστα πιστεύων τῇ ὄψει καὶ καταλαβὼν παρῃτήσατο τῆς διατριβῆς. Ὁ δὲ ἀποστὰς ἀντεσοφίστευε, καὶ ἀντίτεχνος ἦν, ἐλέγχων αὐτοῦ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀκαταληψίαν.

Καὶ πάλιν ἐπιφέρει λέγων· p. 739

Ὁ δὲ Καρνεάδης, οἷον ἀντεστραμμένα φιλοσοφῶν, τοῖς ψεύσμασιν ἐκαλλωπίζετο, καὶ ὑπ᾽ αὐτοῖς τὰ ἀληθῆ ἠφάνιζε. Παραπετάσμασιν οὖν ἐχρῆτο τοῖς ψεύσμασι, καὶ ἠλήθευεν ἔνδον λανθάνων καπηλικώτερον. Ἔπασχεν οὖν πάθημα ὀσπρίων, ὧν τὰ μὲν κενὰ ἐπιπολάζει τε τῷ ὕδατι καὶ ὑπερέχει, τὰ χρηστὰ δὲ αὐτῶν ἐστὶ κάτω καὶ ἐν ἀφανεῖ.

Ταῦτα καὶ περὶ Καρνεάδου λέγεται. Διάδοχος δ᾽ αὐτοῦ τῆς διατριβῆς καθίσταται Κλειτόμαχος, μεθ᾽ ὃν Φίλων, οὗ πέρι ὁ Νουμήνιος μνημονεύει ταῦτα·

---

738 d 6 Numenius *Fr.* 4 739 a 2 ibid

---

c 5 *οὐδὲ* 1°] BI, *οὐδὲν* O c 7 *ἦν*] om Vig. c 8 *ὑπέρμεγα* O d 1—5 *ὅμως—φησί* om B d 3 *γε*] *τε* IO d 4 *ἠλίθευε* I Vig. d 6 *γίνεται*] *γὰρ* Mull. *Μέντωρ—κατειληφώς*] om B *πρῶτον*] *ὁ πρῶτος* I Vig. d 9 *τὴν διατριβήν* Mull. 739 a 2 *ψεύμασιν* IO a 3 *παραπετ.—ψεύσμασι*] om B a 4 *ψεύμασι* O a 6 *τε*] om O a 8 *ταῦτα—λέγεται*] om B a 10 *Φιλίων* IO, et in b

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

b 9. Ὁ δὲ Φίλων ἄρα οὗτος ἄρτι μὲν ἐκδεξάμενος τὴν διατριβὴν ὑπὸ χαρμονῆς ἐξεπέπληκτο, καὶ χάριν ἀποδιδοὺς ἐθεράπευε, καὶ τὰ
c δεδογμένα τῷ Κλειτομάχῳ ηὖξε, καὶ τοῖς Στωϊκοῖς

ἐκορύσσετο νώροπι χαλκῷ.

Ὡς δὲ προϊόντος μὲν τοῦ χρόνου, ἐξιτήλου δ' ὑπὸ συνηθείας οὔσης αὐτῶν τῆς ἐποχῆς, οὐδὲν μὲν κατὰ τὰ αὐτὰ ἑαυτῷ ἐνόει, ἡ δὲ τῶν παθημάτων αὐτὸν ἀνέστρεφεν ἐνάργειά τε καὶ ὁμολογία. Πολλὴν δῆτ' ἔχων ἤδη τὴν διαίσθησιν ὑπερεπεθύμει, εὖ ἴσθ' ὅτι, τῶν ἐλεγξόντων τυχεῖν, ἵνα μὴ ἐδόκει μετὰ νῶτα βαλὼν αὐτὸς ἑκὼν φεύγειν. Φίλωνος δὲ γίνεται ἀκουστὴς Ἀντίοχος, ἑτέρας ἄρξας Ἀκαδημίας. Μνησάρχῳ γοῦν τῷ Στωϊκῷ σχολάσας
d ἐναντία Φίλωνι τῷ καθηγητῇ ἐφρόνησε, μυρία τε ξένα προσῆψε τῇ Ἀκαδημίᾳ.

Ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις μυρία τῆς Πλάτωνος περὶ διαδοχῆς μνημονεύεται. Ὥρα δ' οὖν ἄνωθεν τὸν λόγον ἀναλαβόντας τῶν φυσικῶν φιλοσόφων τὰς ψευδοδοξίας ὁμοῦ καὶ ἀντιδοξίας ἐπισκέψασθαι, οἳ τὴν πολλὴν γῆν πλανηθέντες, καὶ τὴν τοῦ ἀληθοῦς εὕρεσιν περὶ πλείστου πεποιημένοι, ταῖς τε τῶν παλαιῶν ἁπάντων δόξαις καθωμιληκότες, καὶ τἀκριβὲς τῆς παρὰ πᾶσι
p. 740 Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοις αὐτοῖς τε Ἕλλησι πολὺ πρότερον θεολογίας ἐξηκριβωκότες, τίνα τῶν πόνων τὸν καρπὸν εὕροντο παρ' αὐτῶν ἄξιον ἀκοῦσαι, ὡς ἂν μάθοιμεν εἴ τι θεοπρεπὲς εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν πρεσβυτέρων κατῆλθεν. Ἐκράτει μὲν γὰρ πρότερον ἐκ παλαιοῦ αἰῶνος παρὰ τοῖς ἔθνεσιν ἡ πολύθεος δεισιδαιμονία, νεῴ τε καὶ ἱερὰ καὶ μυστήρια τῶν θεῶν κατὰ πόλεις καὶ χώρας

---

b 1 Numenius *Fr.* 5 c 2 Hom. *Il.* vii. 206

---

c 2 κορύσσετο Hom. c 4 ἑαυτῷ] om O*, add O² c 8 Φιλίωνος BIO d 1 Φιλίωνι BIO d 3 ταῦτα—μνημονεύεται] om B d 7 εὕρεσιν] + τε I d 8 πεποιημένον I d 9 τῆς] τοῖς I 740 a 3 εὕραντο O a 6 νεῴ] νεὼς IO a 7 καὶ ἱερὰ] om I Vig. μυστήρια] + ἱερὰ I Vig. τῶν] om O

συνήθως παρὰ πᾶσιν ἐφυλάττοντο. Οὐ δὴ οὖν οὐδὲ
φιλοσοφίας ἀνθρωπίνης ἦν χρεία, εἰ δὴ τὰ τῆς θεο-
σοφίας προειλήφει· οὐδ' ἦν τις ἀνάγκη καινοτομεῖν τοὺς b
σοφούς, εἰ δὴ τὰ τῶν προγόνων αὐτοῖς εὖ ἔχοντα ἦν,
ἀλλ' οὐδὲ στασιάζειν καὶ διαφέρεσθαι τοὺς γενναίους
φιλοσόφους, εἰ δὴ σύμφωνος καὶ ἀληθὴς ἡ πάτριος
αὐτοῖς περὶ θεῶν δόξα τυγχάνειν δεδοκίμαστο. Τί δὲ
ἔδει πολεμεῖν ἀλλήλοις καὶ μάχεσθαι, ἢ τὴν μακρὰν
ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω περιτρέχειν πλανᾶσθαί τε καὶ τὰ
βαρβάρων ὑποσυλᾶν, οἴκοι δέον μένοντας παρὰ θεῶν
ἐκμανθάνειν, εἰ δή τινες ἦσαν θεοί, ἢ παρὰ τῶν θεολόγων
ἀνδρῶν τοὺς ἀληθεῖς καὶ ἀδιαπτώτους περὶ τῶν ἐπι- c
ζητουμένων ἐν φιλοσοφίᾳ λόγους, περὶ ὧν μυρία ὅσα
μοχθήσαντες διηνέχθησαν, μακρῷ τῆς τἀληθοῦς εὑρέ-
σεως ἀφυστερήσαντες; Τί δὲ καὶ περὶ θεῶν νεώτερα
χρῆν ἐπιζητεῖν τολμᾶν, ἢ στασιάζειν καὶ διαπυκτεύειν
ἀλλήλοις, εἰ δὴ ἀσφαλὴς καὶ βεβαία θεῶν εὕρεσις καὶ
γνῶσις εὐσεβείας ἀληθὴς ἐν τελεταῖς καὶ μυστηρίοις
τῇ τε ἄλλῃ τῶν παλαιτάτων περιείχετο θεολογίᾳ, αὐτὴν
ἐκείνην παρὸν ἀκίνητον καὶ ὁμολογουμένην συμφώνως
περιέπειν; Ἀλλὰ γὰρ εἰ φανεῖεν οὗτοι μηδὲν ἀληθὲς
περὶ Θεοῦ παρὰ τῶν προτέρων μεμαθηκότες, οἰκείαις δ' d
'πινοίαις τῇ περὶ φύσεως ἐπιβεβληκότες ἐξετάσει, καὶ
στοχασμοῖς μᾶλλον ἢ καταλήψει κεχρημένοι, τί χρὴ
λοιπὸν μὴ οὐχὶ συνομολογεῖν τὴν παλαιὰν τῶν ἐθνῶν
θεολογίαν μηδὲν πλέον τῆς ἀποδοθείσης ἐν τοῖς πρὸ
τούτου συγγράμμασιν ἱστορίας ἐπέχειν; Ὅτι μὲν οὖν
ἐξ ἀνθρωπίνων στοχασμῶν καὶ πολλῆς λογομαχίας
καὶ πλάνης, ἀλλ' οὐκ ἔκ τινος ἀκριβοῦς καταλήψεως,
ἡ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὑπέστη φιλοσοφία, ἐκ τῆς
Πρὸς Ἀνεβὼ τὸν Αἰγύπτιον Ἐπιστολῆς τοῦ Πορφυρίου

---

a 8 παρὰ] περὶ O et in b 8 ἐφυλάττετο (ον suprascr.) I a 9 χρεία ἦν O
d 10 Νεκτεναβῶ Vig.

μάθοις ἄν, αὐτὸ δὴ τοῦτο ἀκούσας ὁμολογοῦντος ἐν τούτοις·

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ p. 741 b 10. Ἄρξομαι δὲ τῆς πρὸς σὲ φιλίας ἀπὸ θεῶν καὶ δαιμόνων ἀγαθῶν τῶν τε τούτοις συγγενῶν φιλοσοφημάτων, περὶ ὧν εἴρηται μὲν πλεῖστα καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλήνων φιλοσόφοις, εἴρηται δὲ ἐκ στοχασμοῦ τὸ πλέον τὰς ἀρχὰς ⟨ἔχοντα⟩ τῆς πίστεως.

Καὶ ὑποβὰς ἑξῆς ἐπιφέρει, λέγων·

Παρὰ μὲν γὰρ ἡμῖν λογομαχία τίς ἐστι πολλή, ἅτε ἐξ ἀνθρω-
c πίνων λογισμῶν τοῦ ἀγαθοῦ εἰκαζομένου· οἷς δὲ μεμηχάνηται ἡ πρὸς τὸ κρεῖττον συνουσία, εἰ παρεῖται τὸ μέρος τοῦτο εἰς ἐξέτασιν, μάτην αὐτοῖς ἡ σοφία ἐξήσκηται.

Ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς ἀντέγραψε Βοηθῷ Περὶ ψυχῆς ὁ αὐτὸς ὧδε γράφων ὁμολογεῖ πρὸς λέξιν·

Ὡς τὰ μὲν τῶν ἐννοιῶν καὶ τὰ τῆς ἱστορίας ἀναμφιλέκτως συνίστησι τὴν ψυχὴν εἶναι ἀθάνατον· οἱ δὲ εἰς ἀπόδειξιν παρὰ τῶν φιλοσόφων κομισθέντες λόγοι δοκοῦσιν εἶναι εὐανάτρεπτοι,
d διὰ τὴν ἐν πᾶσιν εὑρεσιλογίαν τῶν ἐριστικῶν. Τίς γὰρ λόγος τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ οὐκ ἀμφισβητήσιμος τοῖς ἑτεροδόξοις, ὅπου καὶ περὶ τῶν δοκούντων ἐναργῶν ἐπέχειν αὐτῶν τισιν ἐδόκει;

Καὶ ἐν οἷς δὲ ἐπέγραψε Περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας διαρρήδην ὁμολογεῖ τοὺς Ἕλληνας πεπλανῆσθαι, ἐπιμαρτυρόμενος τὸν ἑαυτοῦ θεόν, ὡς τοῦτο καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος διὰ χρησμῶν ἐξειπόντος, καὶ βαρβάροις μᾶλλον ἢ Ἕλλησι τὴν εὕρεσιν τῆς ἀληθείας ἐπιμαρτυρήσαντος,

---

741 b 1 Porph. *Epist. ad Anebonem* ap Parthey, *Iamblich.* § 1
b 6 ibid § 46 c 6 Porph. *De Anima c. Boëthum*

---

d 11 αὐτὸ—τούτοις] om B ὁμολογοῦντας O 741 b 4 ⟨ἔχοντα⟩] 'ut infra 742 b 4, et sic in Theodoreto e mss. restituendum' (Gaisf.), ἔχον Eus. codd c 2 παραιτεῖται O* (παρεῖται O²) c 6 τῶν] om O
d 1 εὐρησιλογίαν I d 7 βαρβάρων I

καὶ δὴ καὶ Ἑβραίων μνημονεύσαντος ἐν τοῖς μαρτυρηθεῖσι. Μετὰ γοῦν τὴν τοῦ χρησμοῦ παράθεσιν ἑξῆς τούτοις κέχρηται τοῖς ἐπιλόγοις·

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ἀκήκοας πόσος πόνος, ἵν᾽ ὑπὲρ σώματός τις τὰ καθάρσια θύσῃ, οὐχ ὅτι τῆς ψυχῆς τὴν σωτηρίαν ἐξεύρῃ; Χαλκόδετος p. 742 γὰρ ἡ πρὸς θεοὺς ὁδὸς αἰπεινή τε καὶ τραχεῖα, ἧς πολλὰς ἀτραποὺς βάρβαροι μὲν ἐξεῦρον, Ἕλληνες δὲ ἐπλανήθησαν, οἱ δὲ κρατοῦντες ἤδη καὶ διέφθειραν· τὴν δὲ εὕρεσιν Αἰγυπτίοις ὁ θεὸς ἐμαρτύρησε Φοίνιξί τε καὶ Χαλδαίοις (Ἀσσύριοι γὰρ οὗτοι) Λυδοῖς τε καὶ Ἑβραίοις.

Ταῦτα ὁ φιλόσοφος, μᾶλλον δὲ ὁ αὐτοῦ θεός. Ἆρ᾽ οὖν ἄξιον μετὰ ταῦθ᾽ ἡμῖν ἐπιμέμψασθαι, ὅτι δὴ τοὺς πεπλανημένους Ἕλληνας καταλείψαντες τὰ Ἑβραίων εἱλόμεθα, τῶν ἐπ᾽ ἀληθείας καταλήψει μεμαρτυρημένων; Τί δὲ χρὴ παρὰ φιλοσόφων μαθήσεσθαι προσδοκᾶν; b Ἢ ποία ἐλπὶς τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας, εἰ δὴ τὰ λεγόμενα παρ᾽ αὐτοῖς ἐκ στοχασμῶν καὶ εἰκασμῶν τὸ πλέον τὰς ἀρχὰς ἔχοντα τῆς πίστεως τυγχάνει; Λογομαχίας δὲ τίς ὁ καρπός, εἰ δὴ πάντες οἱ τῶν φιλοσόφων λόγοι εὐανάτρεπτοι καθεστήκασι διὰ τὴν ἐν πᾶσιν εὑρεσιλογίαν; Ταῦτα γὰρ οὐ παρ᾽ ἡμῶν ἀρτίως ἀλλὰ παρ᾽ αὐτῶν εἰρημένα ἠκούετο. Διόπερ εὖ μοι δοκοῦμεν καὶ μετὰ κρίσεως ἐξητασμένης, οὐχὶ δὲ ἀλόγως, ὡς ἂν τοιούτων καταπεφρονηκέναι, τὰ δὲ παρ᾽ Ἑβραίοις ἠγαπη- c κέναι, οὐχ ὅτι πρὸς τοῦ δαίμονος μεμαρτύρηται, ἀλλ᾽ ὅτι τῆς ἐνθέου ἀρετῆς τε καὶ δυνάμεως μέτοχα ὄντα ἀποδείκνυται. Ἵνα δ᾽ οὖν καὶ αὐτοῖς ἔργοις τὰς τῶν θαυμαστῶν φιλοσόφων λογομαχίας μάθοις, τάς τε περὶ ἀρχῶν καὶ περὶ θεῶν καὶ τῆς τοῦ παντὸς συστάσεως

d 12 Porph. *De Philos. ex Oraculis, Fr.*

742 a 1 ἐξεύροι IO   a 7 αὐτὸς O   b 6 εὐρησιλογίαν I

διαφωνίας μικρὸν μὲν ὕστερον ἐκθήσομαί σοι τὰς αὐτῶν φωνάς. Πρῶτον δ' ἐπειδὴ περιφέρουσιν ἄνω καὶ κάτω θρυλοῦντες τὰ μαθήματα, δεῖν ἐξ ἅπαντος φάσκοντες τοὺς μέλλοντας ἐν πείρᾳ τῆς τοῦ ἀληθοῦς καταλήψεως
d γίγνεσθαι μετελθεῖν ἀστρονομίαν, ἀριθμητικήν, γεωμετρίαν, μουσικήν, αὐτὰ δὴ τὰ παρὰ βαρβάρων εἰς αὐτοὺς ἥκειν ἀποδειχθέντα· (τούτων γὰρ ἄνευ μὴ δύνασθαι λόγιον ἄνδρα καὶ φιλόσοφον ἀποτελεσθῆναι, ἀλλ' οὐδὲ τῆς τῶν ὄντων ἀληθείας ψαῦσαι, μὴ τούτων ἐν ψυχῇ τῆς γνώσεως προτυπωθείσης·) εἶτ' ἐπανατεινάμενοι τῇ μαθήσει τῶν εἰρημένων ἐπ' αὐτοῦ μονονουχὶ τοῦ αἰθέρος βαίνειν μετέωροι ἀρθέντες οἴονται, ὡς δὴ τὸν Θεὸν αὐτὸν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς περιφέροντες, ἡμᾶς τε, ὅτι μὴ τὰ ὅμοια ζηλοῦμεν, βοσκημάτων κατ' οὐδὲν διαφέρειν ἡγοῦνται, ταύτῃ δέ φασι μηδὲ Θεόν, μηδέ τι τῶν σεμνῶν ἡμᾶς
p. 743 δύνασθαι εἰδέναι· φέρε, τοῦτο πρῶτον οὐκ ὀρθῶς ἔχον ἀπευθύνωμεν, τὸν ἀληθῆ λόγον ἀντὶ φωτὸς αὐτοῖς παραβαλόντες. Ὁ δὲ μυρίους μὲν Ἕλληνας, μυρία δὲ καὶ βαρβάρων γένη, τοὺς μὲν σὺν τοῖς εἰρημένοις μαθήμασιν οὔτε Θεὸν οὔτε σώφρονα βίον οὔθ' ὅλως τι τῶν βελτίστων καὶ συμφερόντων ἐπιγνόντας ἀποδείξει, τοὺς δὲ τῶν μαθημάτων ἐκτὸς πάντων εὐσεβεστάτους καὶ φιλοσοφωτάτους γεγονέναι. Ὁ γοῦν παρὰ πᾶσιν αὐτοῖς ᾀδόμενος Σωκράτης ὅπως ποτὲ ἐδόξαζε περὶ τῶνδε,
b μάθοις ἂν Ξενοφῶντι πιστεύσας ἐν Ἀπομνημονεύμασιν ὧδέ πῃ ἱστοροῦντι·

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

11. Ἐδίδασκε δὲ καὶ μέχρις ὅτου δέοι ἔμπειρον εἶναι ἑκάστου πράγματος τὸν ὀρθῶς πεπαιδευμένον. Αὐτίκα γεωμετρίαν μέχρι
c μὲν τούτου ἔφη δεῖν μανθάνειν, ἕως ἱκανός τις γένοιτο, εἴ ποτε

743 b 3 Xen. *Mem.* iv. 7, 2

d 5 ὄντων] om O 743 a 2 παραβάλοντες (sed mut in -βαλόντες) O a 3 Ἕλληνας] pr παρ' I, πανέλληνας O

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

δεήσειε, γῆν μέτρῳ ὀρθῶς ἢ παραλαβεῖν ἢ παραδοῦναι ἢ διανεῖμαι, ἢ ἔργον ἀποδεῖξαι. Οὕτω δὲ τοῦτο ῥᾴδιον εἶναι μαθεῖν, ὥστε τὸν προσέχοντα τὸν νοῦν τῇ μετρήσει ἅμα τήν τε γῆν ὁπόση ἐστὶν εἰδέναι, καὶ ὡς μετρεῖται ἐπιστάμενον ἀπιέναι. Τὸ δὲ μέχρι τῶν δυσξυνέτων διαγραμμάτων γεωμετρίαν μανθάνειν ἀπεδοκίμαζεν· ὅ τι μὲν γὰρ ὠφελοίη ταῦτα, οὐκ ἔφη ὁρᾶν· καίτοι οὐκ ἄπειρός γε αὐτῶν ἦν. Ἔφη δὲ ἱκανὰ αὐτὰ εἶναι ἀνθρώπου d βίον κατατρίβειν, καὶ ἄλλων πολλῶν τε καὶ ὠφελίμων μαθημάτων ἀποκωλύειν. Ἐκέλευε δὲ καὶ ἀστρονομίας ἐμπείρους γίγνεσθαι, καὶ ταύτης μέντοι μέχρι τοῦ νυκτός τε ὥραν καὶ μηνὸς καὶ ἐνιαυτοῦ δύνασθαι γινώσκειν, ἕνεκα [τοῦ] πορείας τε καὶ πλοῦ καὶ φυλακῆς, καὶ ὅσα ἄλλα ἢ νυκτὸς ἢ μηνὸς ἢ ἐνιαυτοῦ πράττεται, πρὸς ταῦτ' ἔχειν τεκμηρίοις χρῆσθαι, τὰς ὥρας τῶν εἰρημένων διαγινώσκοντα. Καὶ ταῦτα δὲ ῥᾴδια μαθεῖν παρά τε νυκτοθηρῶν καὶ κυβερνητῶν καὶ ἄλλων πολλῶν, οἷς ἐπιμελὲς ταῦτα εἰδέναι. Τὸ δὲ p. 744 μέχρι τούτου ἀστρονομίαν μανθάνειν, μέχρι τοῦ καὶ τὰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ περιφορᾷ ὄντα καὶ τοὺς πλανήτας τε καὶ ἀσταθμήτους ἀστέρας γνῶναι, καὶ τὰς ἀποστάσεις αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τὰς περιόδους, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν ζητοῦντα κατατρίβεσθαι, ἰσχυρῶς ἀπέτρεπεν. Ὠφέλειαν μὲν γὰρ οὐδεμίαν οὐδ' ἐν τούτοις ἔφη ὁρᾶν· καίτοι οὐδὲ τούτων γε ἀνήκοος ἦν. Ἔφη δὲ καὶ ταῦτα ἱκανὰ εἶναι κατατρίβειν ἀνθρώπου βίον, καὶ πολλῶν καὶ ὠφελίμων ἀποκωλύειν. Ὅλως δὲ τῶν οὐρανίων ᾗ ἕκαστα ὁ θεὸς μηχανᾶται, φροντιστὴν b γίγνεσθαι ἀπέτρεπεν· οὔτε γὰρ εὑρετὰ ἀνθρώποις αὐτὰ ἐνόμιζεν εἶναι, οὔτε χαρίζεσθαι θεοῖς ἂν ἡγεῖτο τὸν ζητοῦντα, ἃ ἐκεῖνοι σαφηνίσαι οὐκ ἐβουλήθησαν. Κινδυνεῦσαι δ' ἂν ἔφη καὶ παραφρονῆσαι τὸν ταῦτα μεριμνῶντα, οὐδὲν ἧττον ἢ Ἀναξαγόρας παρεφρόνησεν, ὁ μέγιστον φρονήσας ἐπὶ τῷ τὰς τῶν θεῶν

---

c 3 ἀποδείξασθαι Xen. μαθεῖν εἶναι I c 5 ἀνιέναι IO c 6 δυσσυνέτων Xen. διὰ γραμμάτων BI d 1 γε] τε BIO ἱκανὰ αὐτὰ] ταῦτα ἱκ. Xen. d 3 ἀστρολογίας Xen. d 5 [τοῦ]] om Xen. d 7 διαγινώσκοντας Xen. 744 a 2 μέχρι 2°—γῆς] om B a 3 πλανήτας] Eus. codd, πλάνητάς τε Xen. a 5 ζητοῦντας Xen. b 1 ᾗ] οἷ I b 2 αὐτὰ ἀνθρώποις O b 3 ἂν ἡγ.] ἡγοῖτο ἂν O[2]

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

μηχανὰς ἐξηγεῖσθαι. Ἐκεῖνος γὰρ λέγων μὲν τὸ αὐτὸ εἶναι πῦρ τε καὶ ἥλιον, ἠγνόει ὅτι τὸ μὲν πῦρ οἱ ἄνθρωποι ῥᾳδίως καθορῶσιν,
c *εἰς δὲ τὸν ἥλιον οὐ δύνανται ἀντιβλέπειν· καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ ἡλίου καταλαμπόμενοι τὰ χρώματα μελάντερα ἔχουσιν, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς οὔ. Ἠγνόει δὲ καὶ ὅτι τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων ἄνευ μὲν ἡλίου αὐγῆς οὐδὲν δύναται καλῶς αὔξεσθαι, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς θερμαινόμενα πάντα ἀπόλλυται· φάσκων δὲ τὸν ἥλιον λίθον διάπυρον εἶναι, καὶ τοῦτο ἠγνόει ὅτι λίθος μὲν ἐν πυρὶ ὢν οὔτε λάμπει, οὔτε πολὺν χρόνον ἀντέχει· ὁ δὲ ἥλιος τὸν πάντα χρόνον πάντων λαμπρότατος ὢν διαμένει. Ἐκέλευε δὲ καὶ λογισμοὺς μανθάνειν·*
d *καὶ τούτων δὲ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἐκέλευε φυλάττεσθαι τὴν μάταιον πραγματείαν· μέχρι δὲ τοῦ ὠφελίμου πάντα καὶ αὐτὸς συνεσκόπει καὶ συνδιεξῄει τοῖς συνοῦσι.*

Ταῦτα Ξενοφῶν ἐν Ἀπομνημονεύμασιν. Ἐν Ἐπιστολῇ δὲ ὁ αὐτὸς τῇ πρὸς Αἰσχίνην περὶ Πλάτωνος καὶ τῶν αὐχούντων τὴν τοῦ παντὸς φυσιολογίαν τοιαῦτα γράφει·

p. 745 12. *Ὅτι μὲν γὰρ τὰ θεῖα ὑπὲρ ἡμᾶς, παντὶ δῆλον· ἀπόχρη δὲ τῷ κρείττονι τῆς δυνάμεως αὐτοὺς σέβειν· οἷοι δέ εἰσιν, οὔτε εὑρεῖν*
b *ῥᾴδιον, οὔτε ζητεῖν θεμιτόν. Οὐδὲ γὰρ δεσποτῶν φύσιν ἢ πρᾶξιν δούλοις εἰδέναι πλέον ὑπηρεσίας προσήκει. Καὶ τὸ μέγιστον, ὅσῳ χρὴ ἄγασθαι τἀνθρώπινα διαπονουμένῳ, τοσῷδε τοῖς δόξης ἐκ πολλῶν ἀκαίρων καὶ κενῶν γλιχομένοις ἄχθος φέρει. Πότε γάρ, ὦ Αἰσχίνη, Σωκράτους ἀκήκοέ τις οὐρανίων πέρι λέγοντος, ἢ γραμμὰς εἰς ἐπανόρθωσιν παραινοῦντος μανθάνειν; Μουσικὴν μὲν*

745 a 1 Ps.-Xen. *Epp. Fr.* 6 (Sauppe)

c 1 *δύναται* O c 7 *τὸν πάντα*] Xen., *πάντα τὸν* Eus. codd c 8 *καὶ*] om BO d 3 *συνιοῦσι* BO, seqq om B 745 a 1 *ἀπόχρϊ* (sic) O *τὸ κρεῖττον* Stob. 80, 12 a 2 *αὐτοῦ* Stob. *l. c.* *οἷοι*] *οἱ* Stob. b 1 *ῥᾴδιοι* Stob. b 2 *δούλοις εἰδέναι*] *δούλους δεῖ εἰδ. οἷς οὐδὲν* Stob., Sauppe *προσήκει*] om B *καὶ—φέρει*] om B Stob., hab Sauppe b 3 *διαπονουμένων* Vig., Sauppe *τοῖς δόξαις* I, *ταῖς δόξαις* O b 4 *ἀκαίροις* IO *κενοῖς* I, *κλιναῖς* O* (*κενοῖς* O[2]) b 6 *Μουσικῆς* Stob., Sauppe *μὲν*] om Sauppe

γὰρ ἴσμεν αὐτὸν μέχρις ὤτων συνιέντα· διετέλει δὲ ἑκάστοτε ΞΕΝΟ-ΦΩΝΤΟΣ
αὐτοῖς λέγων τί καλόν, καὶ τί ἀνδρία δικαιοσύνη τε καὶ ἄλλαι **c**
ἀρεταί· ἀνθρώπινα γοῦν αὐτὰ ἀγαθὰ ἐκάλει· τὰ δ' ἄλλα, ἢ ἀδύνατα
ἀνθρώποις ἁλῶναι ἔφασκεν, ἢ μύθων εἶναι συγγενῆ, μετ' ὀφρύος
σοφιστῶν παίγνια διεξιόντων. Καὶ οὐκ ἔλεγε μὲν ταῦτα, οὐχὶ δὲ
ἔπραττε. Γράφειν δὲ τὰ πραχθέντα εἰδότι σοι, καίπερ οὐκ ἀηδὲς
ἐσόμενον, χρόνον ἔχει, ἀνέγραψά τε ἄλλοθι. Πανσάσθωσαν οὖν
ἐλεγχόμενοι, ἢ πρὸς τὸ εἰκὸς ἴτωσαν, οἷς Σωκράτης οὐκ ἤρεσεν, ᾧ
ζῶντι μὲν ὁ θεὸς σοφίαν ἐμαρτύρησεν, οἱ δὲ κτείναντες τῆς μετα- **d**
νοίας ἀποκάθαρσιν οὐχ εὗρον. Τὸ δὲ καλὸν ἄρα, Αἰγύπτου
ἠράσθησαν, καὶ τῆς Πυθαγόρου τερατώδους σοφίας, ὧν τὸ περιττὸν
καὶ μὴ μόνιμον ἐπὶ Σωκράτει ἤλεγξεν ἔρως τυρρανίδος, καὶ ἀντὶ
διαίτης λιτῆς Σικελιῶτις γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα.

Ταῦτα Ξενοφῶν, τὸν Πλάτωνα αἰνιττόμενος. Ὁ δέ γε Πλάτων ἐν Πολιτείᾳ περὶ γυμναστικῆς καὶ μουσικῆς τάδε ἱστορεῖ φάναι τὸν Σωκράτην·

13. Τί ἂν οὖν εἴη, ὦ Γλαύκων, μάθημα ψυχῆς ὁλκὸν ἀπὸ τοῦ ΠΛΑΤΩ-ΝΟΣ
γιγνομένου ἐπὶ τὸ ὄν; Τόδε δ' ἐννοῶ λέγων ἅμα· οὐκ ἀθλητὰς **p. 746**
μέντοι πολέμου ἔφαμεν τούτους ἀναγκαῖον εἶναι νέους ὄντας;
Ἔφαμεν γάρ. Δεῖ ἄρα καὶ τοῦτο προσέχειν τὸ μάθημα ὃ ζητοῦ-
μεν πρὸς ἐκείνῳ. Τὸ ποῖον; Μὴ ἄχρηστον πολεμικοῖς ἀνδράσιν **b**
εἶναι. Δεῖ μέντοι, ἔφη, εἴπερ οἷόν τε. Γυμναστικῇ πῃ καὶ

746 a 1 Plat. *Rep.* 521 D

b 7 *μέχρις*] Sauppe, *μέχρι* Eus. codd *ξυνιέντα* Sauppe **c** 1 *αὐτὸς* Sauppe *δικ. τε*] *τε καὶ δικ.* Sauppe *ἄλλαι*] pr *αἱ* Stob., Sauppe **c** 2 *γοῦν*] *γὰρ* I Vig. *ἀγαθὰ αὐτὰ* Sauppe **c** 2—6 *τὰ—ἄλλοθι* om B **c** 2 *ἀδύνατα*] Stob., Sauppe, *-τον* IO **c** 4 *παίγνια*] om Stob., hab Sauppe *οὐχὶ δὲ ἔπρ.*] *οὐκ ᾔδει δὲ πράττειν* Stob., Sauppe **c** 5 *γράφειν—ἄλλοθι*] om Stob., hab Sauppe **c** 7 *ἴτωσαν*] *ἴσως ἂν* Stob. *οἷς*] *οὓς* O *ἤρεσκεν* Stob., Sauppe **d** 2—8 *τὸ—Σωκράτην* om B **d** 2 *Αἰγύπτου*] + *γὰρ* Stob., Sauppe, Theodoret. 25, 8; 175, 35 **d** 3 *Πυθαγόρου*] Stob., Sauppe, *-ρα* Eus. codd *ὧν*] *ὡς* IO *τὸ*] + *μὲν* Sauppe **d** 4 *μὴ*] pr *τὸ* Sauppe *Σωκράτῃ* IO **d** 5 *λιτῆς διαίτης* Sauppe **d** 8 *Σωκράτη* O **746 a** 1—**d** 7 *τί—ἐλέγομεν* om B **a** 2 *τόδε δ'*] *τό δ'* IO², *τὸ δ'* O* **a** 3 *τούτους*] *τοὺς τοιούτους* O *ἀναγκαίους* O* (*-ον* O²) **b** 2 *ἔφη*] om IO *πῃ*] *μὴν* Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ μουσικῇ ἔν γε τῷ πρόσθεν ἐπαιδεύοντο ἡμῖν. Ἦν ταῦτα, ἔφη. Καὶ γυμναστικὴ μέν που περὶ γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον τετεύτακε, σώματος γὰρ αὔξης καὶ φθίσεως ἐπιστατεῖ. Φαίνεται. Τοῦτο μὲν δὴ οὐκ ἂν εἴη ὃ ζητοῦμεν μάθημα. Οὐ γάρ. Ἀλλ'
c ἆρα μουσικὴ ὅσην τὸ πρότερον διήλθομεν; Ἀλλ' ἦν ἐκείνη γ', ἔφη, ἀντίστροφος τῆς γυμναστικῆς, εἰ μέμνησαι, ἔθεσι παιδεύουσα τοὺς φύλακας, κατά τε ἁρμονίαν εὐαρμοστίαν τινά, οὐκ ἐπιστήμην, παραδιδοῦσα, καὶ κατὰ ῥυθμὸν εὐρυθμίαν, ἔν τε τοῖς λόγοις ἕτερα τούτων ἀδελφὰ ἔθη ἄττα ἔχουσα, καὶ ὅσοι μυθώδεις τῶν λόγων καὶ ὅσοι ἀληθινώτεροι ἦσαν· μάθημα δὲ πρὸς τοιοῦτόν τι ἄγον, οἷον σὺ νῦν ζητεῖς, οὐδὲν ἦν ἐν αὐτῇ. Ἀκριβέστατα, ἦν δ' ἐγώ,
d ἀναμιμνήσκεις με· τῷ γὰρ ὄντι τοιοῦτον οὐδὲν εἶχεν. Ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Γλαύκων, τί ἂν εἴη τοιοῦτον; Αἵ τε γὰρ τέχναι βάναυσοί που ἅπασαι ἔδοξαν εἶναι. Πῶς δ' οὔ;

Εἶθ' ἑξῆς προϊὼν ἐπιλέγει·

Μή ποτ' αὐτῶν τι ἀτελὲς ἐπιχειρῶσιν ἡμῖν μανθάνειν οὓς θρέψομεν, καὶ οὐκ ἐξῆκον ἐκεῖσε ἀεὶ οἷ πάντα δεῖ ἀνήκειν, οἷον ἄρτι περὶ τῆς ἀστρονομίας ἐλέγομεν. Ἦ οὐκ οἶσθ' ὅτι καὶ περὶ ἁρμονίας ἕτερον τοιοῦτον ποιοῦσι; Τὰς γὰρ ἀκουομένας αὖ συμφωνίας καὶ φθόγγους ἀλλήλοις ἀναμετροῦντες ἀνήνυτα ὥσπερ οἱ ἀστρονόμοι πονοῦσι. Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, καὶ γελοίως γε,
p. 747 πυκνώματ' ἄττα ὀνομάζοντες καὶ παραβάλλοντες τὰ ὦτα, οἷον ἐκ γειτόνων φωνὴν θηρευόμενοι, οἱ μέν φασιν ἔτι κατακούειν ἐν μέσῳ τινὰ ἠχὴν καὶ σμικρότατον εἶναι τοῦτο διάστημα ᾧ μετρητέον, οἱ δ' ἀμφισβητοῦντες ὡς ὅμοιον ἤδη φθεγγομένων, ἀμφότεροι ὦτα τοῦ νοῦ προστησάμενοι. Σὺ μέν, ἦν δ' ἐγώ, τοὺς χρηστοὺς

d 5 Plat. *Rep.* 530 E

b 4 *καὶ* 1°] om Plat. *γυμναστικὴν* IO *περιγιγνόμενον* IO **c** 1 *ἄλλην* IO **c** 5 *ἔθη*] *ἔφη* Plat. (*ἔθη* Plat.[v]) *ἄττα*] *αὐτὰ* IO **c** 6 *τι*] om I *ἄγον*] *ἀγαθόν* Plat. **c** 7 *νῦν*] om IO **d** 6 *ἐξῆκον*] *ἐξῆ κακοῖς* I *πάντας* I *ἀνήκειν*] *αὖ ἥκειν* IO, *ἀφήκειν* Plat. **d** 9 *ἀλλήλους* I **d** 10 *πονοῦσι*] BIO Plat., *ποιοῦσι* Vig. **747 a** 2 *ἐκ*] *ἐν* IO *ἔτι*] *ὅτι* BIO **a** 3 *τούτῳ* O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

λέγεις τοὺς ταῖς χορδαῖς πράγματα παρέχοντας καὶ βασανίζοντας, ἐπὶ τῶν κολλόπων στρεβλοῦντας. Ἵνα δὲ μὴ μακροτέρα ἡ εἰκὼν γίγνηται, πλήκτρῳ τε πληγῶν γιγνομένων καὶ κατηγορίας πέρι **b** καὶ ἐξαρνήσεως καὶ ἀλαζονείας χορδῶν, παύομαι τῆς εἰκόνος καὶ οὔ φημι τούτους λέγειν, ἀλλ' ἐκείνους οὓς ἔφαμεν νῦν δὴ περὶ ἁρμονίας ἐρήσεσθαι. Ταὐτὸν γὰρ ποιοῦσι τοῖς ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ. Τοὺς γὰρ ἐν ταύταις ταῖς συμφωνίαις ταῖς ἀκουομέναις ἀριθμοὺς ζητοῦσιν, ἀλλ' οὐκ εἰς προβλήματα ἀνίασιν ἐπισκοπεῖν τίνες ξύμφωνοι ἀριθμοὶ καὶ τίνες οὔ, καὶ διὰ τί ἑκάτεροι.

Ἀλλὰ γὰρ καὶ ταῦθ' ἡμῖν πρὸ ὁδοῦ κείσθω, ἀπολογουμένοις ὅτι μὴ δίχα διανοίας ὀρθῆς καὶ τῆς τῶν **c** τοιῶνδε ἀχρηστομαθείας ὠλιγωρήσαμεν. Σκεψώμεθα δῆτα λοιπὸν ἤδη ἄνωθεν ἀρξάμενοι τὰς τῶν εἰρημένων φυσικῶν φιλοσόφων δογματικὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιδοξίας. Γράφει δὴ ἀθρόως ἁπάντων τῶν Πλατωνικῶν ὁμοῦ καὶ Πυθαγορείων τῶν τε ἔτι πρεσβυτέρων φυσικῶν φιλοσόφων ἐπικεκλημένων καὶ αὖ πάλιν τῶν νεωτέρων Περιπατητικῶν τε καὶ Στωϊκῶν καὶ Ἐπικουρείων τὰς δόξας συναγαγὼν ὁ Πλούταρχος, ἐν οἷς ἐπέγραψε Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις φυσικῶν δογμάτων, ἐξ ὧν παραθήσομαι ταῦτα· **d**

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

14. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀπεφήνατο εἶναι τὸ ὕδωρ. Δοκεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἄρξαι τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἡ Ἰωνικὴ αἵρεσις προσηγορεύθη· **p. 748** ἐγένοντο γὰρ πλεῖσται διαδοχαί. Φιλοσοφήσας δὲ ἐν Αἰγύπτῳ, πρεσβύτερος ἦλθεν εἰς Μίλητον. Ἐξ ὕδατος δέ φησι πάντα

747 d 2 Plut. *Plac. Phil.* 875 (Duebner), Ps.-Just. M. *Cohort.* 8 (Diels, *Doxogr. Gr.* p 276)

a 7—b 6 ἐπὶ—ἀνίασιν om B   b 3 δὴ νῦν O   b 4 ἐρήσεσθαι] Plat., εἰρῆσθαι Eus. codd   c 5 τῶν] om BO   c 9 ἀναγαγὼν BO   c 10 τοῖς φιλ.] φιλοσόφοις πᾶσι O   d 3 εἶναι] om Plut.   748 a 2 διαδοχαί] + φιλοσοφίας Plut.   a 3 πρεσβύτερος] post Μίλητον Plut.   ἐξ] pr ὃς Wytt.   δέ] γάρ Plut., Ps.-Just.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ εἶναι, καὶ εἰς ὕδωρ πάντα ἀναλύεσθαι. Στοχάζεται δὲ ἐκ τούτου πρῶτον, ὅτι πάντων ⟨τῶν⟩ ζώων ἡ γονὴ ἀρχή ἐστι, ὑγρὰ οὖσα· οὕτως εἰκὸς καὶ τὰ πάντα ἐξ ὑγροῦ τὴν ἀρχὴν ἔχειν. Δεύτερον, ὅτι πάντα τὰ φυτὰ ὑγρῷ τρέφεταί τε καὶ καρποφορεῖ, ἀμοιροῦντα δὲ ξηραίνεται. Τρίτον δέ, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ τὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄστρων ταῖς τῶν ὑδάτων ἀναθυμιάσεσι τρέφεται καὶ αὐτὸς
b ὁ κόσμος. Διὰ τοῦτο καὶ Ὅμηρος ταύτην τὴν γνώμην ὑποτίθεται περὶ τοῦ ὕδατος·

Ὠκεανόν, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται.

Ταῦτα μὲν ὁ Θαλῆς.

Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ Μιλήσιός φησι τῶν ὄντων τὴν ἀρχὴν εἶναι τὸ ἄπειρον· ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς τοῦτο πάντα φθείρεσθαι· διὸ καὶ γεννᾶσθαι ἀπείρους κόσμους, καὶ πάλιν φθείρεσθαι εἰς τὸ ἐξ οὗ γίνεται. Λέγει δ' οὖν διότι ἀπέραντόν
c ἐστιν, ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ καὶ ἡ γένεσις ἡ ὑφισταμένη. Ἁμαρτάνει δὲ καὶ οὗτος, μὴ λέγων τί ἐστι τὸ ἄπειρον, πότερον ἀήρ ἐστιν ἢ ὕδωρ ἢ γῆ ἢ ἄλλα τινὰ σώματα· ἁμαρτάνει οὖν τὴν μὲν ὕλην ἀποφαινόμενος, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον ἀναιρῶν. Τὸ γὰρ ἄπειρον οὐδὲν ἄλλο ἢ ὕλη ἐστίν· οὐ δύναται δὲ ἡ ὕλη εἶναι ἐνεργείᾳ, ἐὰν μὴ τὸ ποιοῦν ὑποκέηται.

Ἀναξιμένης δὲ ὁ Μιλήσιος ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀέρα ἀπεφήνατο· ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς αὐτὸν πάλιν ἀναλύεσθαι.
d Οἷον ἡ ψυχή, φησίν, ἡ ἡμετέρα ἀήρ ἐστι· συγκρατεῖ γὰρ ἡμᾶς· καὶ ὅλον δὲ τὸν κόσμον πνεῦμα καὶ ἀὴρ ἐμπεριέχει· λέγεται δὲ συνωνύμως ἀὴρ καὶ πνεῦμα. Ἁμαρτάνει δὲ καὶ οὗτος, ἐξ ἁπλοῦ

---

748 b 4 Hom. *Il.* xiv. 246   b 5 Plut. *Plac. Phil.* 875

---

a 5 πρῶτον] Vig., Plut., πρώτου BIO   ⟨τῶν⟩] om Eus. codd   ἐστιν ἀρχή O   οὖσα] οὐσία IO   a 7 ὅτι] Vig., Plut., om BIO   τε] om Plut.   a 8 δέ] om Plut.   τὸ 2°] om Wytt.   a 9 τῶν] pr τὸ Wytt.   τῶν ὑδάτων] τοῦ ὕδατος O   b 3 Ὠκεανοῦ Hom.   b 8 εἰς] om BIO   δ' οὖν] οὖν Wytt., γοῦν Stob., Diels   διότι] διὰ τί Wytt.   ἀπέραντόν] pr τὸ BIO, ἄπειρον Plut.   c 1 μηδὲ ἓν BI   καὶ] om Plut. et in c 2   c 6 ὑποθῆται Eus. codd   c 7 ἀέρα] Plut., pr τὸν Eus. codd   c 8 πάντα] pr τὰ Plut.   d 1 ἐστι] οὖσα Plut.   γὰρ] om Plut.   d 2 δὲ] om Plut.   περιέχει Plut.

καὶ μονοειδοῦς ἀέρος καὶ πνεύματος δοκῶν συνεστάναι τὰ ζῶα. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ Ἀδύνατον γὰρ ἀρχὴν μίαν τὴν ὕλην τῶν ὄντων ὑποστῆναι· ἀλλὰ καὶ τὸ ποιοῦν αἴτιον χρὴ τιθέναι. Οἷον ἄργυρος οὐκ ἀρκεῖ πρὸς τὸ ἔκπωμα γενέσθαι, ἐὰν μὴ τὸ ποιοῦν ᾖ, τοῦτ᾽ ἔστιν ὁ ἀργυροκόπος· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ καὶ ξύλων καὶ τῆς ἄλλης ὕλης.

Ἡράκλειτος καὶ Ἵππασος ὁ Μεταποντῖνος ἀρχὴν τῶν πάντων τὸ πῦρ. Ἐκ τοῦ πυρὸς γὰρ τὰ πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς πῦρ πάντα p. 749 τελευτᾶν λέγουσι· τούτου δὲ κατασβεννυμένου κοσμοποιεῖσθαι τὰ πάντα. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ παχυμερέστατον αὐτοῦ εἰς αὐτὸ συστελλόμενον γῆ γίγνεται· ἔπειτα ἀναχαλωμένην τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ πυρὸς φύσει ὕδωρ ἀποτελεῖσθαι, ἀναθυμιώμενον δὲ ἀέρα γίνεσθαι. Πάλιν δὲ τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ σώματα ὑπὸ πυρὸς ἀναλοῦσθαι ἐκπυρώσει· ἀρχὴ οὖν τὸ πῦρ, ὅτι ἐκ τούτου τὰ πάντα, τέλος δὲ καθότι εἰς τοῦτο ἀναλύεται τὰ πάντα.

Δημόκριτος, ᾧ μετὰ πλεῖστον Ἐπίκουρος ἠκολούθησεν, ἀρχὰς τῶν ὄντων σώματα ἄτομα, λόγῳ δὲ θεωρητά, ἀμέτοχα κενοῦ, b ἀγένητα, ἀδιάφθαρτα, οὐδὲ θραυσθῆναι δυνάμενα, οὔτε διαπλασμὸν ἐκ τῶν μερῶν λαβεῖν, οὔτε ἀλλοιωθῆναι, εἶναι δ᾽ αὐτὰ λόγῳ θεωρητά· ταῦτα μέντοι κινεῖσθαι ἐν τῷ κενῷ καὶ διὰ τοῦ κενοῦ· εἶναι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ κενὸν ἄπειρον, καὶ τὰ σώματα ἄπειρα. Συμβεβηκέναι δὲ τοῖς σώμασι τρία ταῦτα, σχῆμα, μέγεθος, βάρος· c ἀλλ᾽ ὁ μὲν Δημόκριτος ἔλεγε μέγεθος καὶ σχῆμα· ὁ δὲ Ἐπίκουρος

d 9 Plut. *Plac. Phil.* 877

d 4 δοκῶν] + οὖν O² (eras O²) d 5 ὄντων] + ἐξ ἧς τὰ πάντα Wytt. ὑποστῆσαι I d 6 ὑποτιθέναι Plut. ἄργυρος—γενέσθαι] ἄργυρος οὐ πρὸς τὸ ἔκπωμα γίνεται BIO d 8 ξύλων] Eus. codd, τοῦ ξύλου Plut. d 9—749 a 8 Ἡράκλειτος—πάντα om B d 9 ἀρχὴ O πάντων] ὅλων Plut. 749 a 1 τοῦ] om Plut. a 3 αὐτὸ στελλόμενον IO a 4 ἀναχαλῶμένην O a 7 ἐκπυρώσει] pr ἐν τῇ Plut. a 8 καθότι] ὅτι καὶ Plut. a 9 Δημ.—ἠκ.] Ἐπίκουρος Νεοκλέους Ἀθηναῖος κατὰ Δημόκριτον φιλοσοφήσας ἔφη τὰς Plut. b 1 ἄτομα] om Plut. δὲ] om Plut. b 2 ἀΐδια ἄφθαρτα Vig., ἄφθαρτα Iust. M. οὐδὲ] οὔτε Plut., Iust. M. διαπλ.] διπλάσιον BIO c 1 σχῆμα] Plut., σχήματα Eus. codd c 2 ἀλλ᾽—Δημόκριτος] Δημ. μὲν γὰρ Plut. ἔλεγε] + δύο Plut., Vig.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ τούτοις καὶ τρίτον βάρος προσέθηκεν. Ἀνάγκη γάρ, φησί, κινεῖσθαι τὰ σώματα τῇ τοῦ βάρους πληγῇ· ἐπεὶ οὐ κινηθήσεται. Εἶναι δὲ τὰ σχήματα τῶν ἀτόμων περιληπτά, οὐκ ἄπειρα· μὴ γὰρ εἶναι μήτε ἀγκιστροειδεῖς, μήτε τριαινοειδεῖς, μήτε κρικοειδεῖς· ταῦτα γὰρ τὰ σχήματά ἐστιν εὔθραυστα, αἱ δὲ ἄτομοι ἀπαθεῖς, ἄθραυστοι·
d ἴδια δὲ ἔχειν σχήματα λόγῳ θεωρητά. Καὶ εἴρηται ἄτομος, οὐχ ὅτι ἐστὶν ἐλαχίστη, ἀλλʼ ὅτι οὐ δύναται τμηθῆναι, ἀπαθὴς οὖσα καὶ ἀμέτοχος κενοῦ· ὥστε ἐὰν εἴπῃ ἄτομον, ἄθραυστον λέγει, ἀπαθῆ, ἀμέτοχον κενοῦ. Ὅτι δέ ἐστιν ἄτομος, σαφές· καὶ γάρ ἐστι στοιχεῖα, καὶ ζῶα κενά, καὶ ἡ μονάς.

Ἐμπεδοκλῆς Μέτωνος Ἀκραγαντῖνος τέτταρα μὲν στοιχεῖα, πῦρ ἀέρα ὕδωρ γῆν, δύο δὲ ἀρχικὰς δυνάμεις, φιλίαν τε καὶ νεῖκος, ὧν ἡ μέν ἐστιν ἑνωτική, τὸ δὲ διαιρετικόν. Φησὶ δὲ οὕτως·

Τέσσαρα τῶν πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε·
Ζεὺς ⟨ἀργής⟩, Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδʼ Ἀϊδωνεύς,
Νῆστίς θʼ, ἣ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον. . .

p. 750 Δία μὲν γὰρ λέγει τὴν ζέσιν καὶ τὸν αἰθέρα· Ἥραν δὲ φερέσβιον τὸν ἀέρα· τὴν γῆν τὸν Ἀϊδωνέα· Νῆστιν δὲ καὶ κρούνωμα βρότειον οἱονεὶ τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὕδωρ.

Τοσαύτη μὲν ἡ τῶν πρώτων φυσικῶν φιλοσόφων διαφωνία· τοιαύτη δὲ αὐτῶν καὶ ἡ περὶ ἀρχῶν δόξα, οὐ θεόν, οὐ ποιητήν, οὐ δημιουργόν, οὐδέ τι τῶν ὅλων αἴτιον, οὐδὲ μὴν θεούς, οὐδʼ ἀσωμάτους δυνάμεις, οὐ νοερὰς φύσεις, οὐ λογικὰς οὐσίας, οὐδʼ ὅλως τι τῶν

---

749 d 9 Emped. *Fr.* 59, 160 (Mullach, i. p 2)

---

c 5 περιλ.] Eus. codd, ἀπεριληπτά Plut. c 6 ἀγγιστρ. O, ἀγκιστροειδῆ Plut. τριηροειδεῖς BO, τρικροειδεῖς I, τριαινοειδῆ Plut. κρικοειδῆ Plut. c 7 εὔθραυστά ἐστιν Plut. c 7—d 5 ἀπαθεῖς—μονάς om B d 4 ἀπαθῆ] pr καὶ Plut. d 5 στοιχεῖα] + ἀεὶ ὄντα Plut. d 6 Μέτωνος] + πολιστὴς (leg. πόλις τῆς) Σικελίας BIO μὲν] + λέγει Plut. d 7 ἀρχικὰς] Plut., Vig., ἀρχὰς καὶ Eus. codd d 10 ⟨ἀργής⟩] coniec Beck, Diels, Ἄρης Eus. codd, αἰθήρ Plut. *De Placitis Phil.* i. 3, Vig., Heinichen ἦδʼ O d 11 θʼ ἣ] τʼ η O* (ʼἣ O[2]) δακρύων coniec Mull. 750 a 2 τὴν] + δὲ Plut.

ἐκτὸς αἰσθήσεων ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὑποθεμένων. Μόνος
δ' οὖν πρῶτος Ἑλλήνων Ἀναξαγόρας μνημονεύεται ἐν **b**
τοῖς περὶ ἀρχῶν λόγοις νοῦν τῶν πάντων αἴτιον ἀπο-
φήνασθαι. Φασὶ γοῦν ὡς ἄρα οὗτος μάλιστα παρὰ
τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐθαύμασε φυσιολογίαν· μηλόβοτόν γέ
τοι τὴν ἑαυτοῦ χώραν δι' αὐτὴν εἴασε, τόν τε περὶ ἀρχῶν
λόγον πρῶτος Ἑλλήνων διήρθρωσεν. Οὐ γὰρ μόνον
περὶ τῆς πάντων οὐσίας ἀπεφήνατο, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ,
ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ κινοῦντος αὐτὴν αἰτίου. *Ἦν γὰρ ἐν
ἀρχῇ*, φησίν, *ὁμοῦ τὰ πράγματα πεφυρμένα· νοῦς δὲ εἰσελθὼν
αὐτὰ ἐκ τῆς ἀταξίας εἰς τάξιν ἤγαγε.* Θαυμάσαι δ' ἐστίν,
ὡς οὗτος πρῶτος παρ' Ἕλλησι τοῦτον θεολογήσας τὸν **c**
τρόπον, δόξας Ἀθηναίοις ἄθεος εἶναι, ὅτι μὴ τὸν ἥλιον
ἐθεολόγει τὸν δὲ ἡλίου ποιητήν, μικροῦ δεῖν καταλευ-
σθεὶς ἔθανε. Λέγεται δὲ μηδὲ οὗτος σῶον φυλάξαι τὸ
δόγμα. Ἐπιστῆσαι μὲν γὰρ νοῦν τοῖς πᾶσι, οὐκέτι δὲ
κατὰ νοῦν καὶ λογισμὸν τὴν περὶ τῶν ὄντων ἀποδοῦναι
φυσιολογίαν. Ἐπάκουσον δ' οὖν οἷα ὁ Σωκράτης ἐν
τῷ Πλάτωνος *Περὶ ψυχῆς* αἰτιᾶται τὸν ἄνδρα ἐν τούτοις·

15. *Ἀλλ' ἀκούσας μέν ποτε ἐκ βιβλίου τινός, ὡς ἔφη, Ἀνα-* **d** ΠΛΑΤΩΝΟΣ
*ξαγόρου ἀναγινώσκοντος, καὶ λέγοντος ὡς ἄρα νοῦς ἐστιν ὁ διακο-
σμῶν τε καὶ πάντων αἴτιος, ταύτῃ δὴ τῇ αἰτίᾳ ἥσθην τε καὶ ἔδοξέ
μοι τρόπον τινὰ εὖ ἔχειν τὸ τὸν νοῦν εἶναι πάντων αἴτιον, καὶ
ἡγησάμην, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόν γε νοῦν κοσμοῦντα πάντα* **p. 751**
[κοσμεῖν] καὶ ἕκαστον τιθέναι ὅπῃ ἂν βέλτιστα ἔχῃ. Εἰ οὖν τις

---

750 **b** 8 Plut. *Mor.* 876 D **d** 1 Plat. *Phaed.* 97 B

---

a 9 *αἰσθήσεων*] om B, *αἰσθη* add O[2] in lacuna O* (-*σεως*) **a** 9—*νσιολογίαν* **b** 10 *μόνος—ἤγαγε* om B **b** 2 *τῶν*] IO, *τὸν* Plut. **b** 4 *φιλοσοφίαν* I **b** 9 *πράγματα*] *χρήματα* Plut. **c** 4 *μηδὲ*] *μὴ* BO **c** 5 *ἐπιστῆσαι—φυσιολογίαν*] om B *νοῦν*] pr *τὸν* O **c** 7 *οἷα*] *οἷς* I **d** 1 *μέν*] om IO **d** 4 *τὸ—ἔχει*] om I *τὸ*] om O 751 **a** 2 *κοσμεῖν*] uncinis inclus Hermann, Schanz *καὶ—ἔχῃ*] om B *τιθέναι*] *τιθέντα* IO + *ταύτῃ* Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ βούλοιτο τὴν αἰτίαν εὑρεῖν περὶ ἑκάστου, ὅπῃ ἢ γίνεται ἢ ἀπόλλυται ἢ ἔστι, τοῦτο δεῖν περὶ αὐτοῦ εὑρεῖν, ὅπῃ βέλτιστον αὐτόν ἐστιν ἢ εἶναι ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν ἢ ποιεῖν. Ἐκ δὴ τοῦ λόγου τούτου οὐδὲν ἄλλο σκοπεῖν προσήκειν ἀνθρώπῳ καὶ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἀλλ᾽ ἢ τὸ ἄριστον καὶ τὸ βέλτιστον. Ἀναγκαῖον δὴ εἶναι τὸν αὐτὸν τοῦτον καὶ τὸ χεῖρον εἰδέναι· τὴν αὐτὴν

b γὰρ εἶναι ἐπιστήμην περὶ αὐτῶν. Ταῦτα δὴ λογιζόμενος ἅσμενος εὑρηκέναι ᾤμην διδάσκαλον τῆς αἰτίας περὶ τῶν ὄντων κατὰ νοῦν ἐμαυτῷ, τὸν Ἀναξαγόραν, καί μοι φράσειν πρῶτον μὲν πότερον ἡ γῆ πλατεῖά ἐστιν ἢ στρογγύλη, ἐπειδὴ δὲ φράσειεν, ἐπεκδιηγήσεσθαι τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀνάγκην, λέγοντα τὸ ἄμεινον, καὶ ὅτι αὐτὴν ἄμεινον ἦν τοιαύτην εἶναι. καὶ εἰ ἐν μέσῳ φαίη εἶναι

c αὐτήν, ἐπεκδιηγήσεσθαι ὡς ἄμεινον ἦν αὐτὴν ἐν μέσῳ εἶναι· καὶ εἴ μοι ταῦτα ἀποφαίνοιτο, παρεσκευάσμην ὡς οὐκέτι ποθεσόμενος αἰτίας ἄλλο εἶδος. Καὶ δὴ καὶ περὶ ἡλίου οὕτω παρεσκευάσμην ὡσαύτως πευσόμενος, καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, τάχους τε πέρι πρὸς ἄλληλα καὶ τροπῶν καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων, πῇ ποτε ταῦτ᾽ ἄμεινόν ἐστιν ἕκαστον καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ πάσχει. Οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτὸν ᾤμην, φάσκοντά γε ὑπὸ νοῦ αὐτὰ κεκοσμῆσθαι, ἄλλην τινὰ αὐτοῖς αἰτίαν ἐπενεγκεῖν ἢ ὅτι βέλτιστον αὐτὰ

d οὕτως ἔχειν ἐστίν, ὥσπερ ἔχει. Ἑκάστου οὖν αὐτῶν ἀποδιδόντα τὴν αἰτίαν καὶ κοινῇ πᾶσι τὸ ἑκάστῳ βέλτιστον ᾤμην καὶ τὸ κοινὸν πᾶσιν ἐπεκδιηγήσεσθαι ἀγαθόν. Καὶ οὐδ᾽ ἂν ἀπεδόμην πολλοῦ τὰς ἐλπίδας, ἀλλὰ πάνυ σπουδῇ λαβὼν τὰς βίβλους ὡς τάχιστα

---

a 3 περὶ—εὑρεῖν] om I ἢ 1°] om Plat. a 4 αὐτόν ἐστιν] ἐστιν αὐτὸν I, αὐτῷ ἐστιν Plat. a 5 ποιεῖν ἢ πάσχειν O δὴ] pr δὲ Plat. a 6 σκοπεῖν] om I προσήκει I αὐτοῦ] αὑτοῦ Eus. codd, Bekker, αὐτοῦ ἐκείνου Plat. plerique codd, αὑτοῦ inclus Schanz a 8 δὴ] δὲ Plat. b 1 εἶναι] om I b 3 πρῶτον μὲν πότερον] πρότερον emend in πότερον O b 4—753 a 3 ἐπειδὴ—Σωκράτης om B b 4 ἐπεκδ.] Vig., Plut., ἐπεκδιηγήσασθαι Eus. codd c 1 ἐπεκδιηγεῖσθαι IO ἦν] οὖν I c 2 ἀποφαίνοι IO ποθεσόμενος] Bekker, Schanz, ὑποθησόμενος Steph., Vig., ποτ᾽ ἐσομένης I, πόθ᾽ ἑσόμενος O*, ποτ᾽ ἐσομένης O[2] c 6 πάσχει] πάσχειν I c 7 αὐτὰ] om IO d 1 ὥσπερ] ὡς I ἑκάστῳ Plat. αὐτῶν] om IO, αὐτὸν Bekker, Schanz d 2 κοινὴ O d 3 ἐπεκδ.] Vig., Plat., ἐπιδιηγήσασθαι IO οὐδ᾽] οὐκ Plat. d 4 σπουδῇ]+πολλῇ O

οἷός τ' ἦν ἀνεγίνωσκον, ἵν' ὡς τάχιστα εἰδείην τὸ βέλτιστον ΠΛΑΤΩΝΟΣ
καὶ τὸ χεῖρον. Ἀπὸ δὴ θαυμαστῆς, ὦ ἑταῖρε, ἐλπίδος ᾠχόμην
φερόμενος, ἐπειδὴ προϊὼν καὶ ἀναγινώσκων ὁρῶ ἄνδρα τῷ μὲν νῷ
οὐδὲν χρώμενον οὐδέ τινας αἰτίας ἐπαιτιώμενον εἰς τὸ διακοσμεῖν
τὰ πράγματα, ἀέρας δὲ καὶ αἰθέρας καὶ ὕδατα αἰτιώμενον καὶ ἄλλα
πολλὰ καὶ ἄτοπα. Καί μοι ἔδοξεν ὁμοιότατον πεπονθέναι ὥσπερ p. 752
ἂν εἴ τις λέγων ὅτι Σωκράτης πάντα ὅσα πράττει νῷ πράττει,
κἄπειτα ἐπιχειρήσας λέγειν τὰς αἰτίας ἑκάστων ὧν πράττω, λέγοι
πρῶτον μὲν ὅτι ἐνθάδε διὰ ταῦτα νῦν κάθημαι, ὅτι σύγκειταί μου
τὸ σῶμα ἐξ ὀστῶν καὶ νεύρων, καὶ τὰ μὲν ὀστᾶ ἐστι στερεά, καὶ
διαφυὰς ἔχει χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὲ νεῦρα οἷα ἐπιτείνεσθαι
καὶ ἀνίεσθαι, περιαμπέχοντα τὰ ὀστᾶ μετὰ τῶν σαρκῶν τε καὶ
δέρματος, ὃ συνέχει αὐτά. Αἰωρουμένων οὖν τῶν ὀστῶν ἐν ταῖς
αὐτῶν ξυμβολαῖς χαλῶντα καὶ ξυντείνοντα τὰ νεῦρα κάμπτεσθαί b
που ποιεῖ οἷόν τ' εἶναι ἐμὲ νῦν τὰ μέλη, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν
συγκαμφθεὶς ἐνθάδε κάθημαι. Καὶ αὖ περὶ τοῦ διαλέγεσθαι ὑμῖν
ἑτέρας τοιάσδε αἰτίας λέγοι, φωνάς τε καὶ ἀέρας καὶ ἀκοὰς καὶ
ἄλλα ἄττα μυρία τοιαῦτα αἰτιώμενος, ἀμελήσας τὰς ὡς ἀληθῶς
αἰτίας λέγειν, ὅτι ἐπειδὴ Ἀθηναίοις ἔδοξε βέλτιον εἶναι ἐμοῦ
καταψηφίσασθαι, διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐμοὶ βέλτιον αὖ δέδοκται ἐνθάδε
καθῆσθαι, καὶ δικαιότερον παραμένοντα ὑπέχειν τὴν δίκην, ἣν ἂν c
κελεύσωσιν. Ἐπεὶ νὴ τὸν κύνα, ὡς ἐγῷμαι, πάλαι ἂν ταῦτα τὰ
νεῦρα καὶ τὰ ὀστᾶ ἢ περὶ Μέγαρα ἢ περὶ Βοιωτοὺς ἦν, ὑπὸ δόξης
φερόμενα τοῦ βελτίστου, εἰ μὴ δικαιότερον ᾤμην καὶ κάλλιον εἶναι
πρὸ τοῦ φεύγειν τε καὶ ἀποδιδράσκειν ὑπέχειν τῇ πόλει δίκην
ἥντιν' ἂν τάττῃ. Ἀλλ' αἴτια μὲν τὰ τοιαῦτα καλεῖν λίαν ἄτοπον·
εἰ δέ τις λέγοι ὅτι ἄνευ τοῦ τὰ τοιαῦτα ἔχειν καὶ ὀστᾶ καὶ νεῦρα
καὶ ὅσα ἄλλα ἔχω, οὐκ ἂν οἷός τε ἢ ποιεῖν τὰ δόξαντά μοι, ἀληθῆ

---

d 7 ἐπειδὴ] O* Plat., ἐπεὶ δὲ IO² 752 a 3 καὶ ἔπειτα IO πράττω] Plat., Vig., πράττοι IO a 4 ἐνθάδε] post νῦν Plat. a 5 στερεάς (sed ς 2° reprob) I a 7 τε] om Plat. b 1 χαλόντα O b 4 αἰτίας ἑτέρας τοίας O τοίας I, τοιαύτας Plat. b 5 ἄττα] om Plat. b 7 ἐνθάδε] ἐνταῦθα O c 1 ἂν κελεύσωσιν] κελεύουσιν IO c 3 νεῦρα] + τε Plat. c 6 ἥντιν' ἂν τάττῃ] ἥντινα ταύτην IO c 8 οἷόν I ἢ] ἦν Plat.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ d ἂν λέγοι· ὡς μέντοι διὰ ταῦτα ποιῶ ἃ ποιῶ, καὶ ταῦτα νῷ πράττω, ἀλλʼ οὐ τῇ τοῦ βελτίστου αἱρέσει, πολλὴ ἂν καὶ μακρὰ ῥᾳθυμία εἴη τοῦ λόγου.

Εἶτα ἐπιλέγει·

Διὸ δὴ καὶ ὁ μέν τις δίνην περιθεὶς τῇ γῇ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ μένειν δὴ ποιεῖ τὴν γῆν, ὁ δὲ ὥσπερ καρδόπῳ πλατείᾳ βάθρον τὸν ἀέρα ὑπερείδει· τὴν δὲ τοῦ ὡς οἷόν τε βέλτιστα αὐτὰ τεθῆναι δύναμιν οὕτω νῦν κεῖσθαι, ταύτην οὔτε ζητοῦσιν οὔτε τινὰ οἴονται δαιμονίαν ἰσχὺν ἔχειν, ἀλλὰ ἡγοῦνται τούτου ἄν ποτε Ἄτλαντα ἰσχυρότερον καὶ ἀθανατώτερον καὶ μᾶλλον ἅπαντα συνέχοντα ἐξευρεῖν, καὶ ὡς ἀληθῶς τὸ ἀγαθὸν καὶ δέον ξυνδεῖν καὶ συνέχειν οὐδὲν οἴονται.

Τοσαῦτα ὁ Σωκράτης περὶ τῆς Ἀναξαγόρου δόξης.
p. 753 Ἦν δὲ Ἀναξαγόρου μὲν διάδοχος τῆς τε διατριβῆς ὁμοῦ καὶ τῆς δόξης Ἀρχέλαος, Ἀρχελάου δὲ ἀκουστὴς γεγονέναι λέγεται Σωκράτης. Πλὴν ἀλλὰ φυσικοὶ καὶ ἄλλοι Ξενοφάνης καὶ Πυθαγόρας, συνακμάσαντες Ἀναξαγόρᾳ, περὶ ἀφθαρσίας Θεοῦ καὶ ψυχῆς ἀθανασίας ἐφιλοσόφησαν· ἐκ τούτων τε καὶ μετὰ τούτους αἱ τῆς Ἑλλήνων φιλοσοφίας ὑπέστησαν αἱρέσεις· τῶν μὲν τοῖσδε τῶν δὲ ἑτέροις ἐξηκολουθηκότων, τινῶν δὲ καὶ ἰδίας δόξας ἐπινενοηκότων. Πάλιν δʼ οὖν ὁ Πλούτ-
b αρχος τὰς περὶ θεῶν ὑπολήψεις τὸν αὐτὸν τοῦτον γράφει τὸν τρόπον·

752 d 4 Plat. *Phaed.* 99 B

d 1 ὡς μέντοι] ὅτι O* (ὡς μέντοι O[2]) ταῦτα 2°] Schanz, ταῦτʼ ἃ I, ταῦτα ἃ O, ταῦθʼ ἃ Vig., ταύτῃ Bekker πράττων Heind., Schanz d 2 ἀναιρέσει IO d 5 περιτιθεὶς Plat. d 6 δὴ μένειν O κερδόπῳ πλάτει ἄβαθρον I, κερδόπῳ πλάττει ἄβαθρον O d 7 ὑπερίδῃ in ὑπερείδει emend (?) O d 9 Ἄτλαντα ἄν ποτε Plat. d 10 καὶ ἀθανατώτερον] om IO 753 b 1 τῶν αὐτῶν IO

16. Ἔνιοι τῶν φιλοσόφων, καθάπερ Διαγόρας ὁ ⟨Μήλιος⟩, καὶ Θεόδωρος ὁ ⟨Κυρηναῖος⟩, καὶ Εὐήμερος ὁ Τεγεάτης, καθόλου φασὶ μὴ εἶναι θεούς· τὸν δὲ Εὐήμερον καὶ Καλλίμαχος ὁ Κυρη- c ναῖος αἰνίττεται ἐν τοῖς ἰάμβοις. . . . Καὶ Εὐριπίδης δὲ ὁ τραγῳδοποιὸς ἀποκαλύψασθαι μὲν οὐκ ἠθέλησε, δεδοικὼς τὸν Ἄρειον πάγον, ἐνέφηνε δὲ τοῦτο· τὸν γὰρ Σίσυφον εἰσήγαγε προστάτην ταύτης τῆς δόξης, καὶ συνηγόρευσεν αὐτοῦ τῇ γνώμῃ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Ἐπὶ τούτοις πάλιν τὸν Ἀναξαγόραν εἰσάγει, πρῶτον φάσκων αὐτὸν ὀρθῶς φρονῆσαι περὶ θεοῦ. Λέγει δὲ οὕτως·

Ὁ δὲ Ἀναξαγόρας φησίν, ὡς εἱστήκει κατ' ἀρχὰς τὰ σώματα, νοῦς δὲ αὐτὰ διεκόσμησε θεοῦ, καὶ τὰς γενέσεις τῶν ὅλων ἐποίησεν. Ὁ δὲ Πλάτων οὐχ ἑστηκότα ὑπέθετο τὰ πρῶτα σώματα, ἀτάκτως δὲ κινούμενα· d διό, φησίν, ὁ θεὸς ἐπιστήσας ὡς τάξις ἀταξίας ἐστὶ βελτίων διεκόσμησεν αὐτά.

Οἷς ἐπιλέγει·

Ἁμαρτάνουσι δὲ ἀμφότεροι, ὅτι τὸν θεὸν ἐποίησαν ἐπιστρεφόμενον τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ τούτου χάριν τὸν κόσμον κατασκευάζοντα· τὸ γὰρ μακάριον καὶ ἄφθαρτον ζῷον, πεπληρωμένον πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ κακοῦ παντὸς ἄδεκτον, ὅλον ὂν περὶ τὴν συνοχὴν τῆς ἰδίας εὐδαιμονίας τε καὶ ἀφθαρσίας, ἀνεπιστρεφές ἐστι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Κακοδαίμων δ' ἂν εἴη ἐργάτου δίκην

---

753 b 3 Plut. *De Plac. Phil.* 880 (Diels, *Doxogr. Gr.* p 297) c 9 ibid 881 d 5 ibid

---

b 3 ⟨Μήλιος⟩] Steph., Μιλήσιος Eus. codd b 4 Κυρηναϊκὸς BIO c 1 Καλλίμαχον I Κυρηναϊκὸς BI, Κυρρηναϊκὸς O c 2 δὲ] om BI c 3 ἀποκαλύψεσθαι (?) O* c 4 τοῦτο] BIO, τοῦτον τὸν τρόπον Vig., Plut. c 5 συνηγόρησεν BI τῇ] pr ταύτῃ Plut. c 6 πρῶτον] **Hinc incipit codicis I manus recentior**, quae pergit usque ad 818 d 11 μηκύνοι c 9 ὁ δὲ] om I c 10 δὲ 1°] Diels, [δὲ] Plut. d 2 ὁ θεός, φησίν BO, καὶ ὁ θεός, φησίν Plut. βέλτιον I d 5 ἁμαρτάνουσι] pr κοινῶς οὖν Plut. δὲ] om Plut. d 6 καὶ] pr ἢ Plut. d 7 συμπεπληρωμένον Plut., + τε Plut. d 9 εὐδαιμονίας—κατασκευήν] om B d 10 κακοδαιμονον (sic) I

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ *καὶ τέκτονος ἀχθοφορῶν καὶ μεριμνῶν εἰς τὴν τοῦ κόσμου κατα-*
p. 754 *σκευήν.* Καὶ *πάλιν ὁ θεός, ὃν λέγουσιν, ἤτοι τὸν ἔμπροσθεν αἰῶνα οὐκ ἦν ὅτε ἦν ἀκίνητα τὰ σώματα, ἢ ὅτε ἀτάκτως ἐκινεῖτο, ἢ ἐκοιμᾶτο, ἢ ἐγρηγόρει, ἢ οὐδέτερον τούτων.* Οὐδὲ *τὸ πρῶτόν ἐστι δέξασθαι· πᾶς γὰρ θεὸς αἰώνιος· οὔτε τὸ δεύτερον· εἰ γὰρ ἐκοιμᾶτο ἐξ αἰῶνος ὁ θεός, ἐτεθνήκει· αἰώνιος γὰρ ὕπνος θάνατός ἐστιν.* Ἀλλά *γε ἄδεκτος ὕπνου ὁ θεός· τὸ γὰρ ἀθάνατον τοῦ θεοῦ*
b *καὶ τὸ ἐγγὺς θανάτου πολὺ κεχώρισται.* Εἰ *δὲ ἦν ὁ θεὸς ἐγρηγορώς, ἤτοι ἐνέλειπεν εἰς εὐδαιμονίαν, ἢ πεπλήρωτο ἐν μακαριότητι.* Καὶ *οὔτε κατὰ τὸ πρῶτόν ἐστι μακάριος ὁ θεός· τὸ γὰρ ἐλλεῖπον εἰς εὐδαιμονίαν οὐ μακάριον· οὔτε κατὰ τὸ δεύτερον· μηδὲν γὰρ ἐλλείπων κεναῖς ἔμελλεν ἐπιχειρεῖν πράξεσι.* Πῶς *δέ, εἴπερ ὁ θεὸς ἔστι καὶ τῇ τούτου φροντίδι τὰ κατὰ ἄνθρωπον οἰκονομεῖται, τὸ μὲν κίβδηλον εὐτυχεῖ, τὸ δὲ ἀστεῖον τὸ ἐναντίον πάσχει;* Ἀγαμέμνων *τε γάρ,*

c *Ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής,*

ὑπὸ μοιχοῦ καὶ μοιχαλίδος ἡττηθεὶς ἐδολοφονήθη· καὶ ὁ τούτου δὲ συγγενὴς Ἡρακλῆς, *πολλὰ τῶν ἐπιλυμαινομένων τὸν ἀνθρώπινον βίον καθάρας, ὑπὸ Δηϊανείρας φαρμακευθεὶς ἐδολοφονήθη.*

Θαλῆς *νοῦν τοῦ κόσμου τὸν θεόν.*

Ἀναξίμανδρος *τοὺς ἀστέρας οὐρανίους θεούς.*

Δημόκριτος *θεὸν ἐν πυρὶ σφαιροειδῆ τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν.*

---

754 c 1 Hom. *Il.* iii. 179

---

754 a 2 *ὅτε* 2°] om Plut. a 3 *οὐδὲ*] pr *ἢ* IO, *καὶ οὔτε* Plut. a 4 *πᾶς*] *πῶς* BIO, *ὁ* Plut. a 6 *τοῦ—πολὺ*] Vig., Plut., *καὶ τοῦ θεοῦ ἐγγὺς ὕπνου* Eus. codd b 1 *κεχώρῆσται* I *ἐγρηγορῶν* O b 2 *ἐνέλιπεν* BI *πεπληρώκει* Plut. *ἐν*] om Plut., Diels *μακαριότητα* Plut. b 4 *μηδὲν—πάσχει*] om B b 5 *ἐλλεῖπον* I b 6 *ἔστι*] om IO *κατὰ ἄνθρ. οἰκον.*] *πάντα οἰκον. τὰ κατ' ἀνον* O b 7 *τὸ* 3°] om I *τἀναντία* Plut. c 1 *κραταιρός* I, *καρτερός* O c 2 *ἡττηθεὶς*] add O² *δὲ*] om I c 4 *φαρμακωθεὶς* B, *φαρμακοθεὶς* I, *φαρμακυνθεὶς* (?) O c 5 *νοῦν τοῦ κόσμου*] *τοῦ κόσμου* C, *τὸν κόσμον εἶναι* cett Eus. codd *τὸν*] om C c 6 *ἀστέρας οὐρανίους*] *ἀπείρους οὐρανοὺς* Stob., Diels c 7 *Δημόκριτος*] + *νοῦν τὸν* Plut., om Eus. codd *ἐν π. σφαιροειδῆ*] Eus. codd, *ἐμπυροειδῆ* Wytt., *ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ* Stob., Diels *τοῦ*] om IO

Πυθαγόρας τῶν ἀρχῶν τὴν μονάδα θεόν· καὶ τὸ ἀγαθόν, ἥτις d ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ἐστὶν ἡ τοῦ ἑνὸς φύσις, αὐτὸς ὁ νοῦς· τὴν δ᾽ ἀόριστον δυάδα δαίμονα καὶ τὸ κακόν, περὶ ἥν ἐστι τὸ ὑλικὸν πλῆθος, [ἐστὶ καὶ ὁρατὸς ὁ κόσμος.]

Μετὰ δὲ τούτους οἱ νέοι τῷ χρόνῳ πῶς ἐδόξαζον ἄκουε·

Σωκράτης καὶ Πλάτων τὸ ἓν τὸ μονοφυές, τὸ μοναδικόν, τὸ ὄντως ὄν, τἀγαθόν. Πάντα δὲ ταῦτα τῶν ὀνομάτων εἰς τὸν νοῦν σπεύδειν. Νοῦς οὖν ὁ θεός, χωριστὸν εἶδος, τοῦτ᾽ ἔστι τὸ ἀμιγὲς πάσης ὕλης, καὶ μηδενὶ παθητῷ συμπεπλεγμένον.

Ἀριστοτέλης τὸν μὲν ἀνωτάτω θεὸν εἶδος χωριστόν, ἐπιβεβηκότα τῇ σφαίρᾳ τοῦ παντός, ἥτις ἐστὶν αἰθέριον σῶμα, τὸ πέμπτον ὑπ᾽ αὐτοῦ καλούμενον· διῃρημένου δὲ τούτου κατὰ σφαίρας τῇ μὲν p. 755
φύσει συναφεῖς, τῷ λόγῳ δὲ κεχωρισμένας, ἑκάστην οἴεται τῶν σφαιρῶν ζῶον εἶναι σύνθετον ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, ὧν τὸ μὲν σῶμά ἐστιν αἰθέριον, κινούμενον κυκλοφορικῶς, ἡ ψυχὴ δὲ λόγος ἀκίνητος, αἴτιος τῆς κινήσεως κατ᾽ ἐνέργειαν.

Οἱ Στωϊκοὶ νοερὸν θεὸν ἀποφαίνονται, πῦρ τεχνικόν, ὁδῷ βαδίζον ἐπὶ γένεσιν κόσμου, ἐμπεριειληφὸς πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ᾽ οὓς ἕκαστα καθ᾽ εἱμαρμένην γίνεται. Καὶ πνεῦμα διῆκον δι᾽ ὅλου τοῦ κόσμου, τὰς δὲ προσηγορίας μεταλαμβάνον δι᾽ b
ὅλης τῆς ὕλης, δι᾽ ἧς κεχώρηκε. Θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον καὶ

d 7 Plut. *De Plac. Phil.* 881 (Diels, *Doxogr. Gr.* p 304)

d 1 τὴν] + μὲν Wytt. d 2 αὐτὸς—ἄκουε] om B δυάδα] Plut., + καὶ Eus. codd d 3 [ἐστὶ—κόσμος]] om IO(?), καὶ ὁ ὁρατὸς κόσμος coniec Wytt. ἐστὶ] + δὲ Plut. d 5 ὅπως O d 7 τὸ 1°] Plut., om Eus. codd μονοφυές] + καὶ αὐτοφυές Plut. d 8 ὄν] sup lin I, om B Plut. τἀγαθόν] Stob., Diels, ἀγαθόν Eus. codd, Plut. d 9 σπεύδει Plut. d 11 ἐπιβεβληκότα O 755 a 2 ἑκάστην—ἐνέργειαν om B a 5 ἀεικίνητος O a 6 νοερὸν] κοινότερον Plut. a 7 γενέσει Plut. ἐμπ.] Athenag. § 33, Stob., Diels, περιειληφότος Eus. codd, ἐμπεριειληφότος Wytt. a 8 πνεῦμα] + μὲν Plut. b 1 δι᾽ ὅλης] Eus. codd, διόλης Stob., διὰ τὰς Plut., κατὰ τὰς Athenag. § 33 b 2 κεχώρηκε] + παραλλάξεις Athenag., Plut., παράλλαξαν Stob. Θεὸν] θεοὺς Stob.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

τοὺς ἀστέρας καὶ τὴν γῆν, τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων νοῦν ἐν αἰθέρι.

Ἐπίκουρος ἀνθρωποειδεῖς μὲν τοὺς θεούς, λόγῳ δὲ πάντας θεωρητοὺς διὰ τὴν λεπτομέρειαν τῆς τῶν εἰδώλων φύσεως. Ὁ δ' αὐτὸς ἄλλας τέσσαρας φύσεις κατὰ γένος ἀφθάρτους τάσδε, τὰ ἄτομα, τὸ κενόν, τὸ ἄπειρον, τὰς ὁμοιότητας, αὗται δὲ λέγονται ὁμοιομέρειαι καὶ στοιχεῖα.

Τοιαῦται μὲν δὴ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων καὶ αἱ
c περὶ θεοῦ διαστάσεις τε καὶ δυσφημίαι, ὧν πρώτους ὁ λόγος συνίστησι τοὺς ἀμφὶ τὸν Πυθαγόραν τε καὶ Ἀναξαγόραν Πλάτωνά τε καὶ Σωκράτη νοῦν καὶ θεὸν ἐπιστῆσαι τῷ κόσμῳ. Οὗτοι δὴ κομιδῇ παῖδες τοῖς χρόνοις ἀποδείκνυνται γενόμενοι, καθ' οὓς χρόνους τὰ ὕστατα ἱστόρηται τῆς Ἑβραίων ἀρχαιολογίας. Οὐκ ἦν ἄρα παλαιοτάτη παρὰ πᾶσιν Ἕλλησι καὶ τοῖς πρόπαλαι τὴν πολύθεον δεισιδαιμονίαν παρά τε Φοίνιξι καὶ Αἰγυπτίοις εἰσηγησαμένοις ἡ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ
d γνῶσις, ἣν πρῶτος Ἑλλήνων Ἀναξαγόρας καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἐξήνεγκαν. Καὶ μὴν τὰ τῆς πολυθέου δεισιδαιμονίας πάντων ἐθνῶν ἐκράτει· ἀλλ' ἦν ὡς ἔοικεν οὐ τὴν ἀληθῆ περιέχοντα θεολογίαν, ἀλλ' ἣν Αἰγύπτιοι καὶ Φοίνικες πρῶτοι πάντων συστήσασθαι ἐμαρτυρήθησαν. Αὕτη δὲ ἦν θεοὺς μὲν οὐδαμῶς, οὐδέ τινας θείας δυνάμεις, ἄνδρας δὲ ἤδη πάλαι ἐν νεκροῖς κειμένους θεολογοῦσα, ὡς ὁ τῆς ἀληθείας πάλαι ἀπέδειξε λόγος. Φέρ' οὖν, πάλιν ἀναλάβωμεν τὸν λόγον. Ἐπειδὴ τῶν φυσικῶν
p. 756 φιλοσόφων οἱ μὲν πάντα κατέβαλλον ἐπὶ τὰς αἰσθήσεις,

---

b 3 *δ'*] *τ'* I   b 5 *τοὺς*] pr *πάντας* Wytt.   *πάντας*] + *τούτους* Wytt.   b 6 *τὴν*] Plut., om BIO   b 7 *ἄλλας*] *ἄλλως* BIO   *τέτταρας* BO   *ἀφθάρτου* I   b 8 *ὁμοιότητας—λέγονται*] om I   b 9 *ὁμοιομερείας* I   *στοιχεῖα*] Plut., pr *τὰ* Eus. codd   c 4 *τὸν κόσμον* I   c 4—d 6 *οὗτοι—δυνάμεις* om B   c 5 *τὰ ὕστατα*] *ταῦτα* I   c 6 *ἱστόρηται*] I Vig., *ἱστορεῖται* O   c 9 *εἰσηγουμένοις* O   *τοῦ*] om O   d 1, *ἣν*] *ἦν* I   d 4 *ἀλλ' ἣν*] om I   756 a 1 *πάντα*] pr *τὰ* O

οἱ δ' αὖ πάλιν τούτοις ἀνθεῖλκον, ὡς οἱ περὶ Ξενοφάνην
τὸν Κολοφώνιον καὶ Παρμενίδην τὸν Ἐλεάτην, οἳ δὴ τὰς
αἰσθήσεις ἀνῄρουν, μηδὲν εἶναι φάσκοντες καταληπτὸν
τῶν ἐν αἰσθήσει, διὸ μόνῳ δεῖν πιστεύειν τῷ λόγῳ, τὰ
πρὸς αὐτοὺς ἀντειρημένα διασκεψώμεθα.

17. Ἄλλοι δ' ἐγένοντο τούτοις τὴν ἐναντίαν φωνὴν ἀφιέντες. b ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
Οἴονται γὰρ δεῖν τὰς μὲν αἰσθήσεις καὶ τὰς φαντασίας καταβάλλειν,
αὐτῷ δὲ μόνον τῷ λόγῳ πιστεύειν. Τοιαῦτα γάρ τινα πρότερον
μὲν Ξενοφάνης καὶ Παρμενίδης καὶ Ζήνων καὶ Μέλισσος ἔλεγον,
ὕστερον δ' οἱ περὶ Στίλπωνα καὶ τοὺς Μεγαρικούς. Ὅθεν ἠξίουν c
οὗτοί γε τὸ ὂν ἓν εἶναι, καὶ τὸ ἕτερον μὴ εἶναι, μηδὲ γεννᾶσθαί τι
μηδὲ φθείρεσθαι μηδὲ κινεῖσθαι τὸ παράπαν. Τὸν μὲν οὖν πλείω
πρὸς τούτους λόγον εἰσόμεθα φιλοσοφοῦντες· νυνὶ μέντοι τοσοῦτον
λεκτέον. Εἴποιμεν γὰρ ἄν, ὡς ὁ μὲν λόγος ἡμῶν εἴη τὸ θειότατον·
οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ γε καὶ τῆς αἰσθήσεως, ὥσπερ γε δὴ καὶ σώματος.
Ὅτι δὲ καὶ ἡ αἴσθησις ἀληθεύειν πέφυκε δῆλον· οὐ γὰρ οἷόν τε
τὸν αἰσθανόμενον μὴ οὐχὶ πάσχειν τι· πάσχων δὲ τὸ πάθος ἂν d
εἰδείη· γνῶσις οὖν τίς ἐστι καὶ ἡ αἴσθησις. Ἀλλὰ μὴν εἰ τὸ
αἰσθάνεσθαι πάσχειν τί ἐστιν, ἅπαν δὲ τὸ πάσχον ὑπό του πάσχει,
πάντως ἕτερον ἂν εἴη τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον. Ὥστε πρῶτον
μὲν εἴη ἂν τὸ λεγόμενον ἕτερον· οἷον, τὸ χρῶμα καὶ ὁ ψόφος·
ἔπειτα δὲ ἓν τὸ ὂν οὐκ ἔσται· καὶ μὴν οὐδὲ ἀκίνητον· ἡ γὰρ
αἴσθησίς ἐστι κίνησις. Ταύτῃ δὲ βούλεται πᾶς τις κατὰ φύσιν
ἔχειν τὰς αἰσθήσεις, ἅτε δὴ πιστεύων, οἶμαι, ταῖς ὑγιαινούσαις
μᾶλλον ἢ ταῖς νοσούσαις. Εἰκότως ἄρα καὶ δεινός τις ἔρως αὐτῶν

---

756 b 1 Aristocles, *Fr.* 2 (Mullach, iii. p 207)

---

a 2 *οἱ—ὡς*] om B *περὶ*] + *τὸν* I *Ξενοφάνη* IO a 4 *μηδὲ* I* (-*δὲν* I^{2})
a 5 *διὸ—διασκεψώμεθα*] om B b 3—d 2 *τοιαῦτα—εἰδείη* om B
b 4 *μὲν*] om I c 2 *ἕτερον*] pr *μὴ ὂν* I, bis scr ad fin et init pag O,
ἕτερον ἕτερον G c 4 *ἐσόμεθα* Vig. *τοσοῦτον*] *πρὸς τοῦτο* I Vig.,
τοσούτῳ O c 6 *γε* 2°] ins sup lin I c 7 *δὲ*] *δὴ* I *ἡ*] om I
d 1 *πάθος*] *πλῆθος* I d 4 *ἕτερον*] pr *ἂν* I Vig. *ἂν*] om Mull.
d 7 *δὲ*] om I Vig.

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ ἡμῖν ἐντέτηκεν. Οὐδείς γέ τοι μὴ μεμηνὼς ἕλοιτ' ἄν ποτε μίαν αἴσθησιν ἀποβάλλειν, ὅπως αὐτῷ πάντα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ γένοιτο.

p. 757 Τοὺς δὴ διαβάλλοντας αὐτὰς ἐχρῆν, πεπεισμένους γε διότι μάτην ἔχοιεν αὐτάς, εἰπόντας ἅπερ ὁ Πάνδαρος λέγει παρὰ τῷ Ὁμήρῳ περὶ τῶν ἑαυτοῦ τόξων,

> Αὐτίκ' ἔπειτ' ἀπ' ἐμεῖο κάρη τάμοι ἀλλότριος φώς,
> εἰ μὴ ἐγὼ τάδε τόξα φαεινῷ ἐν πυρὶ θείην
> χερσὶ διακλάσσας· ἀνεμώλια γάρ μοι ὀπηδεῖ,

b τὸ μετὰ τοῦτο διαλυμήνασθαι πάσας τὰς αἰσθήσεις ἑαυτῶν· οὕτω γὰρ ἄν τις ἐπίστευεν αὐτοῖς ἔργῳ διδάσκουσιν ὡς εἰς οὐδὲν αὐτῶν δέοιντο. Νυνὶ δὲ τοῦτο καὶ τὸ ἀτοπώτατόν ἐστιν· ἀχρήστους γὰρ ἀποφαίνοντες αὐτὰς τῷ λόγῳ, τοῖς ἔργοις τὰ μάλιστα χρώμενοι διατελοῦσιν αὐταῖς. Ὅ γέ τοι Μέλισσος ἐθέλων ἐπιδεικνύναι διότι τῶν φαινομένων καὶ ἐν ὄψει τούτων οὐδὲν εἴη τῷ ὄντι, διὰ τῶν φαινομένων ἀποδείκνυσιν αὐτῶν· φησὶ γοῦν· *Εἰ γάρ ἐστι γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ καὶ πῦρ καὶ σίδηρος καὶ χρυσός, καὶ τὸ μὲν ζῶν, τὸ δὲ τεθνηκός,*
c *καὶ μέλαν καὶ λευκὸν καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσα φασὶν ἄνθρωποι εἶναι ἀληθῆ, καὶ ἡμεῖς ὀρθῶς ὁρῶμεν καὶ ἀκούομεν, εἶναι ἐχρῆν καὶ τὸ ὂν τοιοῦτον οἷον πρῶτον ἔδοξεν ἡμῖν εἶναι, καὶ μὴ μεταπίπτειν, μηδὲ γίνεσθαι ἕτερον, ἀλλ' εἶναι ὅμοιον οἷόν περ ἐστὶν ἕκαστον. Νῦν δέ φαμεν ὀρθῶς ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ συνιέναι· δοκεῖ δὲ ἡμῖν τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν γίνεσθαι, καὶ τὸ ψυχρὸν θερμόν, καὶ τὸ σκληρὸν μαλακόν, καὶ τὸ μαλακὸν σκληρόν.* Ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ
d τοιαῦτα λέγοντος αὐτοῦ, καὶ μάλα εἰκότως ἐπύθετό τις ἄν, Ἆρ' οὖν ὅτι ὃ νῦν θερμόν ἐστι κἄπειτα τοῦτο γίνεται ψυχρὸν οὐκ αἰσθόμενος

---

757 a 4 Hom. *Il.* v. 214 b 7 Aristocles, *Fr.* 2: cf Melissus, *Fr.* 17 (Mullach, i. 264)

---

d 11—757 b 1 ἀποβάλλειν—ἑαυτῶν om B d 11 ἀποβαλεῖν I Vig. 757 a 1 δὴ] δὲ I Vig. γε] τε I διότι] ὅτι Vig. a 3 αὐτοῦ O a 5 φαεινὰ I a 6 διακλάσας IO b 1 τὸ] om O b 3 νῦν I καὶ τὸ] om I Vig. b 6 διότι] ὅτι Vig. οὐδὲν εἴη] οὐδενὶ ἢ I διὰ—αὐτῶν] om B b 7 ἀποδεικνύειν I, -νύει coniec Vig. εἰ] εἶς I b 8 τεθνηκώς I c 1 εἶναι ἄνθρωποι I Mull. ἀληθῶς I Vig. καὶ 4^{0}] pr ἢ I Vig. c 3 ἕτερον] ὕστερον BO c 4 οἷόν] ὅ I c 4—d 9 νῦν—παραλαμβάνοντας om B c 4 ἔφαμεν I Vig. c 6 πολλὰ καὶ ἄλλα O d 2 ὃ νῦν] om IO ἄπειτα O* (κἄπ. O[2])

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

ἔγνως; Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων. Ὅπερ γὰρ ἔφην, εὑρεθείη ἂν οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὰς αἰσθήσεις ἀναιρῶν καὶ ἐλέγχων διὰ τὸ μάλιστα πιστεύειν αὐταῖς. Ἀλλὰ γὰρ οἱ μὲν τοιοῦτοι λόγοι σχεδὸν ἱκανὰς ἤδη δεδώκασιν εὐθύνας· ἐξίτηλοί γέ τοι γεγόνασιν, ὡς εἰ μηδὲ ἐλέχθησαν τὸ παράπαν. Ἤδη μέντοι θαρ-ροῦντες λέγομεν ὀρθῶς φιλοσοφεῖν τοὺς καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν λόγον ἐπὶ τὴν γνῶσιν τὴν τῶν πραγμάτων παραλαμβάνοντας.

Τοιοίδε μὲν οὖν οἱ ἀμφὶ τὸν Ξενοφάνην, ὃς δὴ λέγεται συνακμάσαι τοῖς ἀμφὶ Πυθαγόραν καὶ Ἀναξαγόραν. Ξενοφάνους δὲ ἀκουστὴς γέγονε Παρμενίδης· p. 758
τούτου Μέλισσος, οὗ Ζήνων, οὗ Λεύκιππος, οὗ Δημόκριτος, οὗ Πρωταγόρας καὶ Νεσσᾶς· τοῦ δὲ Νεσσᾶ, Μητρόδωρος, οὗ Διογένης, οὗ Ἀνάξαρχος. Ἀναξάρχου δὲ γνώριμος γέγονε Πύρρων, ἀφ' οὗ ἡ τῶν Σκεπτικῶν ἐπικληθέντων διατριβὴ συνέστη· οὓς καὶ αὐτοὺς μηδὲν εἶναι τὸ παράπαν μήτ' ἐν αἰσθήσει μήτ' ἐν λόγῳ καταληπτὸν ὁριζομένους, ἐπέχοντας δὲ ἐν πᾶσιν, ὅπως ἀπήλεγχον οἱ ἀντιδοξάζοντες μαθεῖν πάρεστιν ἀπὸ τοῦ δηλωθέντος συγγράμματος ὧδέ πῃ πρὸς λέξιν ἔχοντος· b

18. *Ἀναγκαίως δ' ἔχει πρὸ παντὸς διασκέψασθαι περὶ τῆς* c
ἡμῶν αὐτῶν γνώσεως· εἰ γὰρ αὖ μηδὲν πεφύκαμεν γνωρίζειν, οὐδὲν ἔτι δεῖ περὶ τῶν ἄλλων σκοπεῖν. Ἐγένοντο μὲν οὖν καὶ τῶν πάλαι τινὲς οἱ ἀφέντες τήνδε τὴν φωνήν, οἷς ἀντείρηκεν Ἀριστοτέλης. Ἴσχυσε μὲν τοιαῦτα λέγων καὶ Πύρρων ὁ Ἠλεῖος· ἀλλ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἐν γραφῇ καταλέλοιπεν. Ὁ δέ γε μαθητὴς

---

758 **c** 1 Aristocles, *Fr.* 3, ab Eusebio servatum

---

d 6 *ἱκανῶς* O **d** 7 *ἠλέχθησαν* I *θαροῦντες* I **d** 8 *λέγωμεν* Vig. **d** 10 *Ξενοφάνη* I **d** 11 *συνακμάσας* I **758 a** 5 *γέγονε γνώριμος* O **a** 7 *εἶναι—ὁριζομένους*] Haec et in textu habet I^b et in alio folio (295^r) rescripsit prima manus I^a, quae proinde transilit ad *μετελθεῖν* **784 a** 3 **a** 7 *μήτ'* 1°] *μήτε γ'* I^b Vig. **a** 8—**784 a** 2 *ἐπέχοντας—πεποιημένων*] om I^a **a** 8 *ἐπήλεγον* (sic) I **a** 9 *ἀπὸ—ἔχοντος*] om B **b** 1 *ὧδέ—ἔχοντος*] om I **c** 3—**759 a** 6 *ἐγένοντο—ἄν* om B **c** 5 *Ἀριστοτέλης*] pr *ὁ* Vig. *μὲν τοιαῦτα*] I, *μέντοι ταῦτα* O, *μέντοι τοιαῦτα* Vig. **c** 6 *γε*] om O

ΑΡΙΣΤΟ-ΚΛΕΟΥΣ αὐτοῦ Τίμων φησὶ δεῖν τὸν μέλλοντα εὐδαιμονήσειν εἰς τρία ταῦτα βλέπειν· πρῶτον μέν, ὁποῖα πέφυκε τὰ πράγματα· δεύτερον δέ, d τίνα χρὴ τρόπον ἡμᾶς πρὸς αὐτὰ διακεῖσθαι· τελευταῖον δέ, τί περιέσται τοῖς οὕτως ἔχουσι. Τὰ μὲν οὖν πράγματά φησιν αὐτὸν ἀποφαίνειν ἐπίσης ἀδιάφορα καὶ ἀστάθμητα καὶ ἀνεπίκριτα, διὰ τοῦτο μήτε τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν μήτε τὰς δόξας ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι. Διὰ τοῦτο οὖν μηδὲ πιστεύειν αὐταῖς δεῖν, ἀλλ' ἀδοξάστους καὶ ἀκλινεῖς καὶ ἀκραδάντους εἶναι, περὶ ἑνὸς ἑκάστου λέγοντας ὅτι οὐ μᾶλλον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν, ἢ καὶ ἔστι καὶ οὐκ ἔστιν, ἢ οὔτε ἔστιν οὔτ' οὐκ ἔστιν. Τοῖς μέντοι διακειμένοις οὕτω περιέσεσθαι Τίμων φησὶ πρῶτον μὲν ἀφασίαν, ἔπειτα δ' ἀταραξίαν, Αἰνησίδημος δὲ ἡδονήν.

p. 759 Τὰ μὲν οὖν κεφάλαια τῶν λεγομένων ἐστὶ ταῦτα· σκεψώμεθα δ' εἰ ὀρθῶς λέγουσιν. Ἐπεὶ τοίνυν ἐπίσης ἀδιάφορα πάντα φασὶν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο κελεύουσι μηδενὶ προστίθεσθαι, μηδὲ δοξάζειν, εἰκότως ἄν, οἶμαι, πύθοιτό τις αὐτῶν, Ἆρά γε διαμαρτάνουσιν οἱ διαφέρειν αὐτὰ νομίζοντες ἢ οὔ; Πάντως γάρ, εἰ μὲν ἁμαρτάνουσιν, οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνοιεν ἄν. Ὥστε ἀνάγκη λέγειν αὐτοῖς εἶναί τινας τοὺς τὰ ψευδῆ περὶ τῶν ὄντων δοξάζοντας· αὐτοὶ τοίνυν εἶεν ἂν οἱ τἀληθῆ λέγοντες· οὕτω δὲ εἴη ἂν ἀληθές b τι καὶ ψεῦδος. Εἰ δ' οὐχ ἁμαρτάνομεν οἱ πολλοὶ τὰ ὄντα διαφέρειν οἰόμενοι, τί μαθόντες ἐπιπλήττουσιν ἡμῖν; Αὐτοὶ γὰρ ἁμαρτάνοιεν ἂν ἀξιοῦντες μὴ διαφέρειν αὐτά. Καὶ μὴν εἰ καὶ δοίημεν αὐτοῖς ἐπίσης ἀδιάφορα πάντα εἶναι, δῆλον ὡς οὐκ ἂν διαφέροιεν οὐδ' αὐτοὶ τῶν πολλῶν. Τίς οὖν εἴη ἂν αὐτῶν ἡ σοφία; Καὶ διὰ τί Τίμων τοῖς μὲν ἄλλοις λοιδορεῖται πᾶσι, Πύρρωνα δ' ὑμνεῖ μόνον; Ἔτι γε μὴν εἰ ἐπίσης ἐστὶν ἀδιάφορα πάντα καὶ διὰ τοῦτο χρὴ μηδὲν

d 3 ἀνεπίκριτα] O cf 760 a 6, ἀνέγκριτα I Vig. d 6 ἑνὸς] om I d 8 ἢ οὔτε ἔστιν] om I Vig. οὔτ'] οὔτε O, οὐδ' Mull. τοῖς] τοὺς I μέντοι] + γε O διακειμένους I d 9 μὲν] om Mull. ἀφασίαν] 'om I cum lacuna tamen' (Gaisf.) 759 a 1 σκεψόμεθα I a 8 ἂν 2°] om O b 1 τι] τε Mull. οὐχ' O b 2 παθόντες Vig. b 3 δοίημεν] Mull., δῴημεν Eus. codd b 5 αὐτῶν ἂν O b 7—c 4 ἔτι—τί 2°] om B b 7 γε] τε I ἀδιάφορα πάντα ἐπίσης ἐστὶν O

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

δοξάζειν, οὐκ ἂν οὐδὲ ταῦτα διαφέροι· λέγω δὲ τὸ διαφέρειν ἢ μὴ c
διαφέρειν, καὶ τὸ δοξάζειν ἢ μὴ δοξάζειν. Τί γὰρ μᾶλλον τοιαῦτα ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν; Ἤ, ὥς φησι Τίμων, διὰ τί ναί, καὶ διὰ τί οὔ, καὶ διὰ τί αὐτὸ τὸ διὰ τί; Φανερὸν οὖν ὡς ἀναιρεῖται τὸ ζητεῖν· ὥστε παυσάσθωσαν ἐνοχλοῦντες. Ἐπεὶ νῦν γε μεμήνασι πόρρω τέχνης ἅμα μὲν ἡμῖν διακελευόμενοι μὴ δοξάζειν, ἅμα δὲ κελεύοντες αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν, καὶ λέγοντες ὡς περὶ οὐδενὸς ἀποφαίνεσθαι δέοι, κἄπειτα
ἀποφαινόμενοι· καὶ ἀξιοῦσι μὲν μηδενὶ συγκατατίθεσθαι, πείθεσθαι d
δ' αὐτοῖς κελεύουσιν· εἶτα λέγοντες μηδὲν εἰδέναι πάντας ἐλέγχουσιν ὡς εὖ εἰδότες. Ἀνάγκη τε τοὺς φάσκοντας ὡς ἄδηλα πάντα εἴη, δυοῖν θάτερον, ἢ σιωπᾶν ἢ ἀποφαίνεσθαί τι καὶ λέγειν. Εἰ μὲν οὖν ἡσυχίαν ἄγοιεν, δῆλον ὅτι πρός γε τοὺς τοιούτους οὐδεὶς ἂν εἴη λόγος· εἰ δ' ἀποφαίνοιντο, πάντῃ τε καὶ πάντως ἢ εἶναί τι φαῖεν ἂν ἢ μὴ εἶναι, καθάπερ ἀμέλει νυνί φασιν ὡς εἴη πάντα ἄγνωστα καὶ νομιστὰ πᾶσι, γνωστὸν δ' οὐδέν. Τοῦτο τοίνυν ὁ ἀξιῶν ἤ τι δηλοῖ πρᾶγμα καὶ ἔνεστιν αὐτὸ συνεῖναι λεγόμενον, ἢ οὐκ ἔνεστιν. Ἀλλ'
εἰ μὲν οὐ δηλοῖ, καθάπαξ οὐδεὶς οὐδ' οὕτω πρὸς τὸν τοιοῦτον ἂν εἴη p. 760
λόγος. Εἰ δὲ σημαίνοι, πάντως ἢ ἄπειρα λέγοι ἂν ἢ πεπερασμένα· καὶ εἰ μὲν ἄπειρα, οὐδ' ὅλως ἂν εἴη λόγος πρὸς αὐτόν, ἀπείρου γὰρ γνῶσις οὐκ ἔστι· πεπερασμένων δὲ ὄντων τῶν δηλουμένων ἢ ἑνὸς ὁτουοῦν, ὁ τοῦτο λέγων ὁρίζει τι καὶ κρίνει. Πῶς οὖν ἄγνωστα καὶ ἀνεπίκριτα πάντα εἴη ἄν; Εἰ δὲ φαίη ταῦτα καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, πρῶτον μὲν ἔσται ταὐτὸ καὶ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος, ἔπειτα δὲ ἐρεῖ τι καὶ οὐκ ἐρεῖ, καὶ λόγῳ χρώμενος ἀναιρήσει λόγον, ἔτι δὲ
ὁμολογῶν ψεύδεσθαι πιστεύειν ἑαυτῷ φησι δεῖν. Ἄξιον δὲ b
ζητῆσαι πόθεν καὶ μαθόντες ἄδηλα πάντα φασὶν εἶναι. Δεῖ γὰρ

---

c 1 διαφέρει (οι superscript) I c 2 ταῦτα Vig. c 3 ἢ] om I διὰ τί ναί] δια|τεῖναι I c 4 διὰ τί 1°] om I Vig. cett edd c 7 καὶ—ἀποφαινόμενοι] om B d 3 τε] δὲ coniec Vig. d 4 δυεῖν I Vig. d 5 γε] τε I d 6 ἀποφαίνονται I ἢ] om BO d 7 καθάπερ—εἴη] om B d 8 γνωστὸν δ' οὐδέν] O Vig., Ὡς I Τοῦτο τοίνυν] τοῦ τοίνυν I ἤ τι] Vig., ἤτοι BIO d 9 πρᾶγμα] pr τὸ O 760 a 3 ὅλως] I Vig., οὕτως BO a 6 ταῦτα] I Vig., ταὐτὸ BO a 8 οὐχερεῖ (sic) I b 2 μαθόντας I παντάπασιν I

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ εἰδέναι πρότερον αὐτοὺς τί δή ποτ' ἐστὶ τὸ δῆλον· οὕτω γοῦν ἂν
ἔχοιεν λέγειν ὡς οὐκ εἴη τὰ πράγματα τοιαῦτα. Πρῶτον γὰρ
εἰδέναι χρὴ τὴν κατάφασιν, εἶτα τὴν ἀπόφασιν. Εἰ δὲ ἀγνοοῦσιν
ὁποῖόν ἐστι τὸ δῆλον, οὐκ ἂν εἰδεῖεν οὐδὲ τί τὸ ἄδηλον. Ὁπόταν
γε μὴν Αἰνησίδημος ἐν τῇ Ὑποτυπώσει τοὺς ἐννέα διεξίῃ τρόπους
(κατὰ τοσούτους γὰρ ἀποφαίνειν ἄδηλα τὰ πράγματα πεπείραται)
c πότερον αὐτὸν φῶμεν εἰδότα λέγειν αὐτοὺς ἢ ἀγνοοῦντα; Φησὶ
γὰρ ὅτι τὰ ζῷα διαφέρει, καὶ ἡμεῖς αὐτοί, καὶ αἱ πόλεις, καὶ οἱ
βίοι, καὶ τὰ ἔθη, καὶ οἱ νόμοι· καὶ τὰς αἰσθήσεις δέ φησιν ἡμῶν
ἀσθενεῖς εἶναι, καὶ πολλὰ τὰ ἔξωθεν λυμαινόμενα τὴν γνῶσιν,
ἀποστήματα, καὶ μεγέθη, καὶ κινήσεις· ἔτι δὲ τὸ μὴ ὁμοίως δια-
κεῖσθαι νέους καὶ πρεσβυτέρους, καὶ ἐγρηγορότας καὶ κοιμωμένους,
καὶ ὑγιαίνοντας καὶ νοσοῦντας· οὐδενός τε ἡμᾶς ἁπλοῦ καὶ ἀκραιφ-
νοῦς ἀντιλαμβάνεσθαι. Πάντα γὰρ εἶναι συγκεχυμένα, καὶ πρός
d τι λεγόμενα. Ταῦτα δέ, φημί, καὶ τὰ τοιαῦτα κομψολογοῦντα
αὐτὸν ἡδέως ἄν τις ἤρετο, πότερον εὖ εἰδὼς λέγοι διότι τὰ πράγματα
τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ἢ ἀγνοῶν· εἰ μὲν γὰρ οὐκ ᾔδει, πῶς ἂν
ἡμεῖς αὐτῷ πιστεύοιμεν; Εἰ δ' ἐγίνωσκε, κομιδῇ τις ἦν ἠλίθιος
ἅμα μὲν ἄδηλα πάντα ἀποφαινόμενος, ἅμα δὲ τοσαῦτα λέγων
εἰδέναι. Καὶ μὴν ὁπότε γε τὰ τοιαῦτα διεξίοιεν, οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἐπ-
αγωγήν τινα λέγουσι, δεικνύντες ὁποῖ' ἄττα εἴη τὰ φαινόμενα καὶ
τὰ καθ' ἕκαστα· τὸ δὲ τοιοῦτο καὶ ἔστι καὶ λέγεται πίστις. Εἰ
μὲν οὖν αὐτῇ συγκατατίθενται, δῆλον ὅτι δοξάζουσιν· εἰ δ' οὐ
πιστεύουσιν, οὐδ' ἂν ἡμεῖς προσέχοιμεν αὐτοῖς. Ὅ γε μὴν
p. 761 Τίμων ἐν τῷ Πύθωνι διηγεῖται μακρόν τινα κατατείνας λόγον, ὡς
ἐντύχοι τῷ Πύρρωνι βαδίζοντι Πυθοῖδε παρὰ τὸ ἱερὸν τὸ τοῦ
Ἀμφιαράου, καὶ τίνα διαλεχθεῖεν ἀλλήλοις. Ἆρ' οὖν οὐκ εὐλόγως

---

b 3 αὐτοῖς I **b** 6—**d** 8 ὁπόταν—πίστις om B **b** 7 Αἰνισίδημος O διεξήει IO **c** 1 φήσει I **c** 2 διαφέρει (οι superscript) I, -ροι O **d** 1 δέ] δή I **d** 2 εἴρετο I, ἔροιτο Mull. **d** 3 ἔχοι I **d** 4 πιστεύωμεν O* (-οιμεν O²) **d** 6 τὰ] I Vig., om O ἐπαγωγών (sic) I **d** 8 τοιοῦτον I **d** 10 προσέχοιμεν] I Vig., προσέχειν O αὐτοῖς] + βουληθείημεν O **761 a** 1 κατατίνας O **a** 2 τὸ 2°] om Vig. **a** 3 καί τινα I οὖν] om I Vig.

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

ἄν τις αὐτῷ ταῦτα συγγράφοντι παραστὰς εἴποι, Τί, ὦ πονηρέ,
ἐνοχλεῖς σεαυτῷ ταῦτα συγγράφων, καὶ ἃ μὴ οἶσθα διηγούμενος;
Τί γὰρ μᾶλλον ἐνέτυχες ἢ οὐκ ἐνέτυχες αὐτῷ καὶ διελέχθης ἢ οὐ
διελέχθης; Αὐτός τε ἐκεῖνος ὁ θαυμαστὸς Πύρρων ἆρά γε ᾔδει τὸ
διὰ τί βαδίζοι Πύθια θεασόμενος; Ἢ καθάπερ οἱ μεμηνότες
ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ὁδόν; Ἡνίκα δὲ ἤρξατο κατηγορεῖν τῶν
ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀγνοίας αὐτῶν, ἆρά γε φῶμεν αὐτὸν ἀληθῆ b
λέγειν ἢ μή, καὶ τὸν Τίμωνα παθεῖν τι καὶ συγκαταθέσθαι τοῖς
λόγοις ἢ μὴ προσέχειν; Εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἐπείσθη, πῶς ἀντὶ χορευτοῦ φιλόσοφος ἐγένετο, καὶ τὸν Πύρρωνα διετέλεσε θαυμάζων;
Εἰ δὲ συγκατέθετο τοῖς λεγομένοις, ἄτοπος ἂν εἴη τις, αὐτὸς μὲν
φιλοσοφῶν, ἡμᾶς δὲ κωλύων. Ἁπλῶς δὲ θαυμάσαι τις ἄν, οἱ
Τίμωνος σίλλοι καὶ αἱ κατὰ πάντων ἀνθρώπων βλασφημίαι, καὶ
αἱ μακραὶ στοιχειώσεις Αἰνησιδήμου, καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος ὄχλος τῶν
λόγων τί δήποτε βούλεται αὐτοῖς. Εἰ μὲν γὰρ οἰόμενοι κρείττους
ἡμᾶς ἀπεργάσεσθαι ταῦτα γεγράφασι, καὶ διὰ τοῦτο πάντας οἴονται c
δεῖν ἐλέγχειν ὅπως πανσώμεθα φλυαροῦντες, βούλονται δηλονότι
τὴν ἀλήθειαν ἡμᾶς εἰδέναι, καὶ ὑπολαβεῖν ὅτι τοιαῦτα εἴη τὰ πράγματα
καθάπερ ἀξιοῖ Πύρρων. Ὥστε εἰ πεισθείημεν αὐτοῖς ἐκ χειρόνων
βελτίους ἂν γενοίμεθα, κρίναντες τὰ συμφορώτερα καὶ τοὺς
ἄμεινον λέγοντας ἀποδεξάμενοι. Πῶς οὖν ἐπίσης ἀδιάφορα τὰ
πράγματα καὶ ἀνεπίκριτα δύναιτ᾽ ἂν εἶναι; Καὶ πῶς ἀσυγκατάθετοι καὶ ἀδόξαστοι γενοίμεθ᾽ ἄν; Εἰ δ᾽ οὐδὲν ὄφελός ἐστι τῶν
λόγων, τί ἡμῖν ἐνοχλοῦσιν; Ἢ διὰ τί Τίμων φησὶν

Οὐκ ἂν δὴ Πύρρωνί γ᾽ ἐρίσειεν βροτὸς ἄλλος; d

761 d 1 Timon Phliasius, *Fr.* 126 (Mullach, i. 95)

a 6 ἢ οὐκ ἐνέτυχες] om Vig. διελέχθης] διειλέχθης I, διηλέχθης Vig. a 7 διελέχθης] διηλέχθης I Vig. a 7—763 d 7 αὐτός—δῆλον om B a 7 τὸ] τότε O a 8 διὰ τί] διότι O θεασάμενος I b 2 καὶ 1[0]] pr ἆρά γε I Vig. b 4 Πύρωνα (ρ supra) I b 6 τις] τίνες I b 7 βλασφημεῖαι I b 8 μακραὶ] κακαὶ Vig. b 9 βούλετ᾽ I c 1 ἀπεργάσασθαι IO ταῦτα] διὰ τοῦτο O πάντες I c 3 τὴν—ὅτι] om O c 5 συμφέροντα O c 6 ἀποδεξάμενα I c 9 ἡμῖν] μὴν IO φησὶ Τίμων O

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ Οὐ γὰρ μᾶλλον Πύρρωνα θαυμάσαι τις ἂν ἢ τὸν Κόροιβον ἐκεῖνον ἢ τὸν Μελητίδην, οἳ δὴ δοκοῦσι μωρίᾳ διενεγκεῖν. Ἐνθυμεῖσθαι μέντοι χρὴ καὶ ταῦτα. Ποῖος γὰρ ἂν γένοιτο πολίτης, ἢ δικαστής, ἢ σύμβουλος, ἢ φίλος, ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν ἄνθρωπος, ὅ γε τοιοῦτος; Ἢ τί τῶν κακῶν οὐ τολμήσειεν ἂν ὁ μηδὲν ὡς ἀληθῶς οἰόμενος εἶναι κακόν, ἢ αἰσχρόν, ἢ δίκαιον, ἢ ἄδικον; Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο φαίη τις ἄν, ὅτι τοὺς νόμους δεδοίκασι καὶ τὰς τιμωρίας οἱ τοιοῦτοι· πῶς γὰρ οἵ γε ἀπαθεῖς καὶ ἀτάραχοι, καθάπερ αὐτοί φασιν, ὄντες; Ὅ γέ τοι Τίμων ταῦτα καὶ λέγει περὶ τοῦ Πύρρωνος·

Ἀλλ' οἷον τὸν ἄτυφον ἐγὼ ἴδον ἠδ' ἀδάμαστον
p. 762 πᾶσιν ὅσοις δαμνᾶται ἅμ' ἀρρήτοις τε φατοῖς τε
λαῶν ἔθνεα κοῦφα, βαρυνόμεν' ἔνθα καὶ ἔνθα
ἐκ παθέων δόξης τε καὶ εἰκαίης νομοθήκης.

Ὁπόταν μέντοι φῶσι τὸ σοφὸν δὴ τοῦτο, ὅτι δέοι κατακολουθοῦντα τῇ φύσει ζῆν καὶ τοῖς ἔθεσι, μηδενὶ μέντοι συγκατατίθεσθαι, πάνυ τινές εἰσιν εὐήθεις. Εἰ γὰρ μηδενὶ ἄλλῳ τούτῳ γοῦν αὐτῷ δέοι ἂν συγκαταθέσθαι, καὶ ὑπολαβεῖν οὕτως ἔχειν αὐτό. Τί δὲ μᾶλλον τῇ φύσει καὶ τοῖς ἔθεσι δεῖ κατακολουθεῖν ἢ οὐ δεῖ, μὴ εἰδότας γε δὴ μηδέν, μηδὲ ἔχοντάς τι ὅτῳ κρινοῦμεν; Ἐκεῖνο μὲν γὰρ καὶ παντάπασίν ἐστιν ἠλίθιον, ἐπειδὰν λέγωσιν
b ὅτι καθάπερ τὰ καθαρτικὰ φάρμακα συνεκκρίνει μετὰ τῶν περιττωμάτων καὶ ἑαυτά, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ πάντα ἀξιῶν εἶναι λόγος ἄδηλα μετὰ τῶν ἄλλων ἀναιρεῖ καὶ ἑαυτόν. Εἰ γὰρ αὐτὸς αὑτὸν ἐλέγχοι, ληροῖεν ἂν οἱ χρώμενοι τούτῳ. Βέλτιον οὖν

d 12 Timon Phliasius, *Fr.* 122 (Mullach, i. 95)

d 2 Κόρυβον I Vig. d 3 Μελιτίδην I Vig. μυρία O d 4 ποῖος] ὁ ποῖος I, ὁποῖος Vig. d 7 εἶναι] om O οὐδὲ] οὐ O d 8 δεδοίκασι] + κριτὰς Vig. d 10 λέγει καὶ O d 12 ἀλλοῖον I Vig. εἶδον IO ἠδ'] ἢ I Vig., ἤδ' O 762 a 1 δαμνᾶται] I Vig., δάμνανται O ἅμ'—τε 2°] Vig., ὅμως ἄκοποί τε κόποι τε I, βροτῶν ἄφατοί τε φατοί τε O a 2 βαρυνόμεν'] Vig., βαρύνομεν I, βαρυνόμενος O a 4 ὁπότε O διότι O κατακολ.] τἀκολουθοῦντα I a 5 τῇ] om I Vig. ζῆν] post ἔθεσι Vig. συγκαταθέσθαι Mull. a 7 δέοι ἂν] δέοι I, δεῖ O συγκατατίθεσθαι I a 8 καὶ τοῖς ἔθεσι] post κατακολουθεῖν O a 9 δὴ] δεῖ (δ sup al lit) I a 10 λέγουσιν I b 3 ἄλλων] ὅλων O[2] b 4 αὐτὸν] αὐτὸν I ἐλέγχει O τοιούτῳ O

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

ἡσυχίαν ἄγειν αὐτούς, καὶ μηδὲ τὸ στόμα διαίρειν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ᾽ ὅμοιον ἔχει τι τὸ καθαρτικὸν φάρμακον καὶ ὁ τούτων λόγος. Τὸ μὲν γὰρ φάρμακον ἐκκρίνεται, κἂν τοῖς σώμασιν οὐχ ὑπομένει· τὸν μέντοι λόγον ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑπάρχειν δεῖ τὸν αὐτὸν ὄντα καὶ πιστευόμενον αἰεί· μόνος γὰρ οὗτος εἴη ἂν ὁ ποιῶν ἀσυγκαταθέτους. Ὅτι δ᾽ οὐχ οἷόν τε τὸν ἄνθρωπον ἀδόξαστον εἶναι καὶ c
ὧδὶ καταμάθοι τις ἄν. Ἀδύνατον γὰρ τὸν αἰσθανόμενον μὴ αἰσθάνεσθαι. Τὸ δ᾽ αἰσθάνεσθαι γνωρίζειν τι ἦν. Ὅτι δὲ καὶ πιστεύει τῇ αἰσθήσει πᾶσι φανερόν· ἀκριβέστερον γὰρ θέλων ἰδεῖν ἀπέψησε τὼ ὀφθαλμώ, καὶ προσῆλθεν ἐγγύτερον, καὶ ἐπηλυγάσατο. Καὶ μὴν ἡδόμενοί γε καὶ πονοῦντες ἴσμεν· οὐ γὰρ οἷόν τε τὸν καιόμενον ἢ τεμνόμενον ἀγνοεῖν. Τὰς δὲ δὴ μνήμας καὶ τὰς ἀναμνήσεις τίς οὐκ ἂν φαίη μεθ᾽ ὑπολήψεως γίγνεσθαι; Περὶ μὲν γὰρ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἄνθρωπός ἐστιν, ἔτι δὲ περὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, τί λέγοι τις ἄν; Οὐδὲν γὰρ ἦν τούτων, εἰ μὴ πεφύκειμεν ὑπολαμβάνειν. Ἀλλ᾽ d
ἔγωγε ἐῶ τἄλλα. Τοῖς μέντοι λεγομένοις ὑπὸ τούτων ἐάν τε πιστεύωμεν, ἐάν τε ἀπιστῶμεν, ἀναγκαίως ἔχει δοξάζειν πάντῃ τε καὶ πάντως.

Ὅτι μὲν οὖν ἀμήχανόν ἐστι φιλοσοφεῖν τὸν τρόπον τοῦτον, φανερόν· ὅτι δὲ καὶ παρὰ φύσιν καὶ παρὰ τοὺς νόμους ὧδὶ κατίδοιμεν ἄν. Εἰ γὰρ αὖ τῷ ὄντι τὰ πράγματα τοιαῦτα εἴη, τί λοιπὸν ἄλλ᾽ ἢ καθάπερ ἐν ὕπνῳ ζῆν ἡμᾶς εἰκῇ καὶ ἐμπλήκτως; Ὥστε φλυαροῖεν ἂν οἱ νομοθέται καὶ στρατηγοὶ καὶ οἱ παιδεύοντες. Ἀλλ᾽ ἔμοιγε δοκοῦσιν οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι ζῆν κατὰ φύσιν, μόνοι μέντοι τετυφῶσθαι μᾶλλον δὲ μεμηνέναι μανίαν ἐρρωμένην οἱ ταῦτα ληροῦντες. Οὐχ ἥκιστα μέντοι τοῦτο κατα-

---

c 1 οὐχ οἷόν τε] O, οὐχ οἴονται I, οὐκ οἴονται Vig. c 2 δυνατὸν I c 3 διότι IO c 4 πιστεύειν I πᾶσι] πάνυ O ἐθέλων O c 5 ἀπεψῆσαι I c 6 ἐπιλυγίσατο I, ἐπιλλίσατο Vig. ἴσμεν] om I οὐ] οὐδὲ Vig. γὰρ] pr μὲν I c 7 τὸν] καὶ τὸ I c 8 τὰς] om I Vig. c 9 ἐννοιῶν] αἰτιῶν O τὸ] om I d 1 ἦν] pr ἂν Mull. πεφύκειμεν] I Vig., ἐπεφύκειμεν O d 7 εἰ] + μὲν Vig. αὖ] om Vig. d 9 φλυαρεῖεν (οι) I

p. 763 ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ μάθοι τις ἂν κἀκεῖθεν. Ἀντίγονος γοῦν ὁ Καρύστιος κατὰ τοὺς αὐτοὺς γενόμενος χρόνους καὶ ἀναγράψας αὐτῶν τὸν βίον φησὶ τὸν Πύρρωνα διωκόμενον ὑπὸ κυνὸς ἀναφυγεῖν ἐπί τι δένδρον· σκωπτόμενον δ' ὑπὸ τῶν παρόντων εἰπεῖν, ὡς χαλεπὸν εἴη τὸν ἄνθρωπον ἐκδῦναι. Φιλίστης δὲ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ θυούσης, ἔπειτα τῶν φίλων τινὸς ὑποσχομένου τὰ πρὸς τὴν θυσίαν καὶ μὴ παρασχομένου, τοῦ μέντοι Πύρρωνος πριαμένου καὶ ἀγανακτοῦντος, ἐπειδήπερ ὁ φίλος ἔλεγεν, ὡς οὐ ποιήσαιτο σύμφωνα τοῖς λόγοις οὐδ' ἄξια τῆς ἀπαθείας, εἰπεῖν αὐτόν, ἐν γοῦν γυναικὶ οὐ δεῖ τὴν
b ἀπόδειξιν αὐτῆς ποιεῖσθαι. Καίτοι δικαίως ἂν εἶπεν ὁ φίλος ὅτι ματαία καὶ ἐν γυναικὶ καὶ κυνὶ καὶ πᾶσιν, εἴ τι δή σοι τῶν λόγων τούτων ἐστὶν ὄφελος.

Ὀρθῶς δ' ἔχει μαθεῖν, καὶ τίνες οἱ ζηλώσαντες αὐτὸν ἐγένοντο, καὶ τίνας ἐζήλωσεν αὐτός. Ὁ μὲν οὖν Πύρρων Ἀναξάρχου τινὸς ἐγένετο μαθητής, ὃς τὸ μὲν πρῶτον ἦν ζωγράφος, οὐδ' οὕτως εὐτυχής, ἔπειτα τοῖς Δημοκρίτου βιβλίοις ἐντυχὼν χρηστὸν μὲν οὐδὲν οὔτε εὗρεν οὔτε ἔγραψεν, κακῶς δὲ πάντας εἶπε καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· αὐτὸς δ' ὕστερον τοῦτον τὸν τῦφον περιβαλλόμενος, καὶ καλῶν ἄτυφον ἑαυτὸν οὐδὲν ἐν γραφῇ κατέλιπεν.
c Ἐγένετο δὲ μαθητὴς αὐτοῦ Τίμων Φλιάσιος, ὃς τὸ μὲν πρῶτον ἐχόρευεν ἐν τοῖς θεάτροις, ἔπειτα δ' ἐντυχὼν αὐτῷ συνέγραψεν ἀργαλέας παρῳδίας καὶ βωμολόχους, ἐν αἷς βεβλασφήμηκε πάντας τοὺς πώποτε φιλοσοφήσαντας. Οὗτος γὰρ ἦν ὁ τοὺς Σίλλους γράψας, καὶ λέγων·

Σχέτλιοι ἄνθρωποι, κάκ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,
τοίων ἔκ τ' ἐρίδων, ἔκ τε στοναχῶν πέπλασθε,

763 c 6 Timon Phliasius, *Fr.* 12 (Mullach, i. p 85), ab Eusebio servatum

763 a 1 γοῦν] γὰρ Vig. Καρούστιος I a 2 'αὐτοῦ Menagius ad Diog. L. ix. 62' (Gaisf.) a 4 εἴη] εἶναι I a 5 Φιλίστας IO, 'vid Diog. L. ix. 66' (Gaisf.) a 8 ποιησαίμην I, ποιῶ O a 9 γοῦν] οὖν O οὐ] om IO δεῖν I b 2 ματαία] Ὦ μάταιε O, μάταιαι I εἴ] om O τι δή] δή τι I, δή Vig. b 4 δ'] γ' Vig. b 7 'vid Diog. L. ix. 57' (Gaisf.) b 8 ἔγραψεν] I Vig., συνεγράψατο O b 9 περιβαλόμενος O b 10 αὐτὸν O, ενγραη (sic) O c 1 Φλίασος I c 3 τραγῳδίας I c 5 Σύλλους I c 6 οἶον codd, cf Hesiod. *Theog.* 26: κάκ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον c 7 τοίων ἔκ τ' ἐρίδων] O, τιωνεκτερίδων I, vid Theodoret, 24, 28 πεπλάνησθε I

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

Καί·

ἄνθρωποι κενεῆς οἰήσιος ἔμπλεοι ἀσκοί.

Μηδενὸς δ᾽ ἐπιστραφέντος αὐτῶν, ὡς εἰ μηδὲ ἐγένοντο τὸ παράπαν, d ἐχθὲς καὶ πρώην ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ κατ᾽ Αἴγυπτον Αἰνησίδημός τις ἀναζωπυρεῖν ἤρξατο τὸν ὕθλον τοῦτον. Καὶ σχεδὸν οἱ μὲν κράτιστοι δοκοῦντες εἶναι τῶν τὴν ὁδὸν βεβαδικότων ταύτην, εἰσὶν οὗτοι. Διότι μὲν οὖν τὴν τοιαύτην εἴτε αἵρεσιν εἴτε ἀγωγὴν λόγων, εἴτε ὅπῃ καὶ ὅπως ἐθέλει τις καλεῖν αὐτήν, οὐδεὶς ἂν εὖ φρονῶν ὀρθὴν εἶναι φαίη, δῆλον. Ἐγὼ μὲν οὐδὲ φιλοσοφίαν οἴομαι δεῖν ὀνομάζειν αὐτήν, ἀναιροῦσάν γε δὴ τὰς τοῦ φιλοσοφεῖν ἀρχάς.

Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τοὺς κατὰ Πύρρωνα φιλοσοφεῖν νομιζομένους. Συγγενῆ δ᾽ αὐτοῖς εἴη ἂν καὶ τὰ ἀντιλεγόμενα πρὸς τοὺς κατ᾽ Ἀρίστιππον τὸν Κυρηναῖον, μόνα λέγοντας εἶναι τὰ πάθη καταληπτά. Σωκράτους δ᾽ ἑταῖρος ὁ Ἀρίστιππος ἦν, ὁ τὴν καλουμένην Κυρηναϊκὴν συστησάμενος αἵρεσιν, ἀφ᾽ ἧς τὰς ἀφορμὰς Ἐπίκουρος πρὸς τὴν τοῦ τέλους ἔκθεσιν εἴληφεν. Ἦν p. 764 δ᾽ ὁ Ἀρίστιππος ὑγρὸς πάνυ τὸν βίον καὶ φιλήδονος· ἀλλ᾽ οὐδὲν μὲν οὗτος ἐν τῷ φανερῷ περὶ τέλους διελέξατο, δυνάμει δὲ τῆς εὐδαιμονίας τὴν ὑπόστασιν ἔλεγεν ἐν ἡδοναῖς κεῖσθαι. Ἀεὶ γὰρ λόγους περὶ ἡδονῆς ποιούμενος εἰς ὑποψίαν ἦγε τοὺς προσιόντας αὐτῷ τοῦ λέγειν τέλος εἶναι τὸ ἡδέως ζῆν. Τούτου γέγονεν ἀκουστὴς σὺν ἄλλοις καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἀρήτη· ἥτις γεννήσασα παῖδα ὠνόμασεν Ἀρίστιππον, ὃς ὑπαχθεὶς ὑπ᾽

c 9 Timon Phliasius, *Fr.* 12

c 9 οἰήσεως I   d 1 ἐπιστρέφοντος O   d 5 διότι] IO, ὅτι Vig.   d 6 ἐθέλει] ἐθέλῃ Vig., ἂν ἐθέλῃ Mull.   d 7 εὐφρονῶν Mull.   μὲν] + γὰρ O   d 10 'Sequentia item videntur esse Aristoclis, sed fortasse in brevius contracta' (Gaisf.)   764 a 3 διεδέξατο I   a 4 ἐν] om I   a 5—b 1 ἀεὶ—κίνησιν om B   a 7 τούτου—ζῆν] om O, lacunae notam addidit O[2]   a 8 σὺν ἄλλοις] Σύναλλος Vig.   Ἀρήστη (στη sup ras) I

αὐτῆς εἰς λόγους φιλοσοφίας μητροδίδακτος ἐκλήθη· ὃς καὶ σαφῶς ὡρίσατο τέλος εἶναι τὸ ἡδέως ζῆν, ἡδονὴν
b ἐντάττων τὴν κατὰ κίνησιν. Τρεῖς γὰρ ἔφη καταστάσεις εἶναι περὶ τὴν ἡμετέραν σύγκρασιν· μίαν μὲν καθ' ἣν ἀλγοῦμεν, ἐοικυῖαν τῷ κατὰ θάλασσαν χειμῶνι· ἑτέραν δὲ καθ' ἣν ἡδόμεθα, τῷ λείῳ κύματι ἀφομοιουμένην· εἶναι γὰρ λείαν κίνησιν τὴν ἡδονήν, οὐρίῳ παραβαλλομένην ἀνέμῳ· τὴν δὲ τρίτην μέσην εἶναι κατάστασιν, καθ' ἣν οὔτε ἀλγοῦμεν, οὔτε ἡδόμεθα, γαλήνῃ παραπλησίαν οὖσαν. Τούτων δὴ καὶ ἔφασκε τῶν παθῶν μόνων ἡμᾶς τὴν αἴσθησιν ἔχειν, πρὸς οὓς ἀντιλέλεκται ταῦτα.

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

c 19. Ἑξῆς δ' ἂν εἶεν οἱ λέγοντες μόνα τὰ πάθη καταληπτά· τοῦτο δ' εἶπον ἔνιοι τῶν ἐκ τῆς Κυρήνης. Οὗτοι δ' ἠξίουν, ὥσπερ ὑπὸ κάρου πιεζόμενοί τινος, οὐδὲν εἰδέναι τὸ παράπαν, εἰ μή τις παραστὰς αὐτοὺς παίοι καὶ κεντῴη, καιόμενοι γὰρ ἔλεγον ἢ τεμνόμενοι γνωρίζειν ὅτι πάσχοιέν τι· πότερον δὲ τὸ καῖον εἴη
d πῦρ, ἢ τὸ τέμνον σίδηρος, οὐκ ἔχειν εἰπεῖν. Τοὺς δὲ ταῦτα λέγοντας εὐθὺς ἔροιτό τις ἂν εἰ δὴ τοῦτο γοῦν ἴσασιν αὐτοί, διότι πάσχουσί τι καὶ αἰσθάνονται. Μὴ εἰδότες μὲν γὰρ οὐδ' εἰπεῖν δυνηθεῖεν ἂν ὅτι μόνον ἴσασι τὸ πάθος· εἰ δ' αὖ γνωρίζουσιν, οὐκ ἂν εἴη μόνα τὰ πάθη καταληπτά. Τὸ γὰρ Ἐγὼ καίομαι, λόγος ἦν, καὶ οὐ πάθος. Ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη γε τρία ταῦτα συνυφίστασθαι, τό τε πάθος αὐτό, καὶ τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ πάσχον. Ὁ τοίνυν ἀντιλαμβανόμενος τοῦ πάθους πάντως αἰσθάνοιτ' ἂν καὶ τοῦ πάσχοντος. Οὐ γὰρ δὴ ὅτι μέν, εἰ τύχοι, θερμαίνεται

764 c 1 Aristocles, *Fr.* 4

a 10 vid Diog. L. ii. 86 b 3 θάλατταν BO b 4 ἀφωμοιούμενοι I, ἀφομοιούμενοι O b 7 καθ'] μεθ' O b 8 δὴ] I Vig., δ' οὖν BO c 1 καταληπτά] pr εἶναι I c 3 πιεζούμενοί I τινος] οἵτινες I c 4 παίῃ (οι) I ἢ] καὶ I Vig. c 5 πάσχειέν I d 1 δὲ] δὴ I d 2 δὴ τοῦτο γοῦν] I Vig., γοῦν O* (add τοῦτο O²) αὐτό I d 3 τι] τε O* (τι O²) d 9 καὶ τοῦ πάσχοντος] om I Vig. d 9—765 b 4 οὐ—ἀποφαίνονται om B d 9 ὅτι] Vig., διότι IO

γνωριεῖ, πότερον δ' αὐτὸς ἢ ὁ γείτων, ἀγνοήσει· καὶ νῦν ἢ 10 ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
πέρυσι, καὶ Ἀθήνησιν ἢ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ζῶν ἢ τεθνεώς, ἔτι δὲ
ἄνθρωπος ὢν ἢ λίθος. Οὐκοῦν εἴσεται καὶ ὑφ' οὗ πάσχει· καὶ
γὰρ ἀλλήλους γνωρίζουσι καὶ ὁδοὺς καὶ πόλεις καὶ τὴν τροφήν·
οἱ δ' αὖ τεχνῖται τὰ ἐργαλεῖα τὰ αὐτῶν οἴδασι, καὶ οἱ ἰατροὶ καὶ
ναυτικοὶ σημειοῦνται τὰ μέλλοντα, καὶ τῶν θηρίων οἱ κύνες p. 765
εὑρίσκουσι τοὺς στίβους. Ἔτι γε μὴν ὁ πάσχων τι πάντως ἢ
ὡς οἰκείου τινὸς ἢ ὡς ἀλλοτρίου πάθους ἀντιλαμβάνεται. Πόθεν
οὖν ἕξει λέγειν ὅτι τοῦτο μέν ἐστιν ἡδονή, τοῦτο δὲ πόνος; Ἢ
ὅτι γευόμενος ἢ ὁρῶν ἢ ἀκούων πάσχοι τι; Καὶ τῇ μὲν γλώσσῃ
γευόμενος, τοῖς δ' ὄμμασιν ὁρῶν, τοῖς δ' ὠσὶν ἀκούων; Ἢ πῶς
ἴσασιν ὅτι τοδὶ μὲν αἱρεῖσθαι χρή, τοδὶ δὲ φεύγειν; Εἰ δὲ μηδὲν
τούτων κινοῖεν, οὐχ ἕξουσιν ὁρμὴν οὐδ' ὄρεξιν· οὕτω δ' οὐδ' ἂν
ζῶα εἶεν. Γελοῖοι γάρ εἰσιν, ὁπότε λέγοιεν ὅτι ταῦτα μὲν b
αὐτοῖς συμβέβηκεν, οὐ μὴν ἴσασί γε πῶς καὶ τίνα τρόπον. Οὗτοι
γὰρ οὐδ' εἰ ἄνθρωποι πεφύκασιν, οὐδ' εἰ ζῶσιν, ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν·
οὐκοῦν οὐδ' εἰ λέγουσί τι καὶ ἀποφαίνονται. Πρὸς δὴ τοὺς
τοιούτους τίς ἂν εἴη λόγος; Θαυμάσαι μέντοι τις ἂν εἰ ἀγνοοῦσι
πότερον ἐπὶ τῆς γῆς εἰσίν, ἢ ἐν τῷ οὐρανῷ· πολλῷ δὲ θαυμα-
σιώτερον εἰ οὐκ οἴδασι, καὶ ταῦτα φάσκοντες φιλοσοφεῖν, ἆρά
γε τὰ τέτταρα πλείονά ἐστιν ἢ τὰ τρία· καὶ τὸ ἓν καὶ τὰ δύο
πόσα ἐστίν. Οὐδὲ γὰρ ὁπόσους ἔχουσιν ἐπὶ τῶν χειρῶν δακτύ- c
λους οὗτοί γε δύνανται εἰπεῖν, οὐδὲ πότερον ἕκαστος αὐτῶν εἷς
ἐστὶν ἢ πλείους. Ὥστε οὐδὲ τοὔνομα τὸ ἴδιον εἰδεῖεν ἄν, οὐδὲ
τὴν πατρίδα, καὶ τὸν Ἀρίστιππον. Οὐκοῦν οὐδὲ τίνας φιλοῦσιν
ἢ μισοῦσιν, οὐδὲ τίνων ἐπιθυμοῦσιν· οὐδ' εἰ γελάσαιεν ἢ δακρύ-
σαιεν ἕξουσιν εἰπεῖν ὅτι τὸ μὲν εἴη γελοῖον, τὸ δὲ λυπηρόν.
Δῆλον οὖν ὡς οὐδὲ τί νυνὶ λέγομεν ἡμεῖς συνίασιν. Οὐδὲν οὖν

d 12 *οὗ*] I Vig., *ὅτου* O *πάσχοι* O d 14 *δ'*] I Vig., *τ'* O **765** a 2 *τοὺς*] eras, et *τὰς* ins in marg O[2] *τι*] + *πάσχων* I a 5 *ἢ* 1°—*γευόμενος*] om I *γλώττῃ* O a 7 *χρῆν* Vig. a 8 *κινοῖεν*] IO, *γνοῖεν* Vig. b 2 *οὗτοι*] I Vig., *οὕτω* O b 5 *μέντοι*] *μέν* Vig., c 3—9 *ὥστε—φύσιν* om B c 3 *εἰδεῖεν*] *εἰδεῖν* Vig., *εἰδέναι* Mull. c 4 *τίνα* O c 5 *τίνος* O c 6 *ὅτι*] pr *οὐδ'* I *τὸ* 2°] *τόδε* O c 7 *νυνὶ*] om I

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

οἵ γε τοιοῦτοι διαφέροιεν ἂν ἐμπίδων ἢ μυιῶν, καίτοι κἀκεῖνα γνωρίζει τὰ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν.

d Πρὸς δὴ τοὺς οὕτω διακειμένους εἰ καὶ μυρία λέγειν ἔνεστιν, ἀλλ' ἀρκεῖ γε καὶ ταῦτα. Ἕπεται τούτοις συνεξετάσαι καὶ τοὺς τὴν ἐναντίαν βαδίσαντας, καὶ πάντα χρῆναι πιστεύειν ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσιν ὁρισαμένους, ὧν εἶναι Μητρόδωρον τὸν Χῖον, καὶ Πρωταγόραν τὸν Ἀβδηρίτην. Τὸν μὲν οὖν Μητρόδωρον Δημοκρίτου ἔφασαν ἀκηκοέναι· ἀρχὰς δὲ ἀποφήνασθαι τὸ πλῆρες καὶ τὸ κενόν· ὧν τὸ μὲν ὄν, τὸ δὲ μὴ ὂν εἶναι. Γράφων γέ τοι περὶ φύσεως εἰσβολῇ ἐχρήσατο τοιαύτῃ· *Οὐδεὶς ἡμῶν οὐδὲν οἶδεν, οὐδ' αὐτὸ τοῦτο πότερον οἴδαμεν, ἢ οὐκ οἴδαμεν.* Ἥτις εἰσβολὴ κακὰς ἔδωκεν ἀφορμὰς τῷ
p. 766 μετὰ ταῦτα γενομένῳ Πύρρωνι. Προβὰς δέ φησιν, ὅτι *πάντα ἐστίν, ὃ ἄν τις νοῆσαι.* Τὸν δὲ Πρωταγόραν λόγος ἔχει κεκλῆσθαι ἄθεον. Γράφων γέ τοι καὶ αὐτὸς περὶ θεῶν εἰσβολῇ τοιᾷδε ἐχρήσατο· *Περὶ μὲν οὖν θεῶν οὐκ οἶδα οὔθ' ὡς εἰσίν, οὔθ' ὁποῖοί τινες ἰδέαν· πολλὰ γάρ ἐστι τὰ κωλύοντά με ἕκαστον τούτων εἰδέναι.* Τοῦτον Ἀθηναῖοι φυγῇ ζημιώσαντες τὰς βίβλους αὐτοῦ δημοσίᾳ ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ κατέκαυσαν. Ἐπεὶ οὖν οἵδε μόναις δεῖν ἔφασαν ταῖς αἰσθήσεσι πιστεύειν, τὰς πρὸς αὐτοὺς ἀντιρρήσεις θεασώμεθα.

b 20. *Γεγόνασι δέ τινες οἱ ἀξιοῦντες τῇ αἰσθήσει καὶ ταῖς φαντασίαις μόναις δεῖν πιστεύειν. Ἔνιοι δέ φασι καὶ τὸν Ὅμηρον*
c *αἰνίττεσθαι τὸ τοιοῦτο πάντων ἀποφαίνοντα τὸν Ὠκεανὸν ἀρχήν, ὡς ἐν ῥύσει τῶν πραγμάτων ὄντων· ὧν δ' ἴσμεν ἔοικε μὲν καὶ*

---

765 d 10 Diog. Laert. ix. 10 766 a 4 ibid ix. 51 b 1 Aristocles, *Fr.* 5 ab Eusebio servatum

---

c 8 *μυᾶν* I c 9 *καὶ παρὰ φύσιν*] om Vig. d 1 *δὴ*] *δὲ* I d 2 *τούτοις*] + *οὖν* Vig. d 3 *βαδίζοντας* I Vig. d 10 *οἶδεν οὐδέν* BO d 11 *τῷ—ἄθεον*] om B 766 a 2 *νοῆσαι*] I Vig., *νοήσῃ* O a 5 *εἰδέαν* O b 2 *δέ*] I Vig., *μέντοι* O c 2 *ὧν—μὲν*] *καὶ μὴν* I Vig.

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

*Μητρόδωρος ὁ Χῖος τὸ αὐτὸ τοῦτο λέγειν, οὐ μὴν ἀλλ' ἄντικρύς
γε Πρωταγόρας ὁ Ἀβδηρίτης. Οὗτος γὰρ ἔφη μέτρον εἶναι
πάντων χρημάτων τὸν ἄνθρωπον· τῶν μὲν ὄντων, ὡς ἔστι· τῶν
δ' οὐκ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστιν· ὁποῖα γὰρ ἑκάστῳ φαίνεται τὰ
πράγματα, τοιαῦτα καὶ εἶναι· περὶ δὲ τῶν ἄλλων μηδὲν ἡμᾶς
δύνασθαι διισχυρίσασθαι. Πρὸς δὲ τούτους εἴποι τις ἂν ἃ καὶ
Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ· πρῶτον μέν, τί δήποτε, τοιούτων γε δὴ* d
*τῶν πραγμάτων ὄντων, ἠξίωσαν εἶναι μέτρον τῆς ἀληθείας τὸν
ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ σῦν ἢ κυνοκέφαλον; Ἔπειτα δὲ πῶς ἔλεγον
εἶναι σοφοὺς ἑαυτούς, εἰ δὴ πᾶς τις αὐτὸς ἑαυτῷ μέτρον ἐστὶ τῆς
ἀληθείας; Ἢ πῶς ἐλέγχουσι τοὺς ἄλλους, εἴπερ ἑκάστῳ τὸ
φαινόμενον ἀληθές ἐστιν; Ἀγνοοῦμέν τέ τινα, καίτοι πολλάκις
αἰσθανόμενοι, καθάπερ ἐπειδὰν τῶν βαρβάρων ἀκούωμεν; Ὅ γε
μὴν θεασάμενος ὁτιοῦν, εἶτα μεμνημένος, οἶδε μέν, αἰσθάνεται δ'
οὐκέτι. Καὶ εἰ θατέρῳ μὲν ὀφθαλμῷ μύσαι θατέρῳ δ' ὁρῴη,
δῆλον ὅτι ταὐτὸ εἴσεται καὶ οὐκ εἴσεται. Πρὸς δὲ τούτοις,* p. 767
*εἰ τὸ φαινόμενον ἑκάστῳ καὶ ἀληθές ἐστιν, ἡμῖν δὲ οὐ φαίνεται
τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα ἀληθῆ, καὶ τὸ μὴ εἶναι πάντων πραγμάτων μέτρον τὸν ἄνθρωπον ἀληθὲς ἂν εἴη. Καὶ μὴν οἵ γε
τεχνῖται τῶν ἀτέχνων διαφέρουσι, καὶ οἱ ἔμπειροι τῶν ἀπείρων,
καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προορᾷ τὸ μέλλον ἔσεσθαι κυβερνήτης, καὶ
ἰατρός, καὶ στρατηγός. Ἁπλῶς τε ἀναιροῦσιν οὗτοί γε τὸ
μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ
τὸ κατὰ φύσιν καὶ τὸ παρὰ φύσιν. Οὕτω δ' ἂν εἴη ταὐτὸ καὶ ὂν* b
*καὶ οὐκ ὄν. Οὐδὲν γὰρ κωλύει ταὐτὸ τοῖς μὲν εἶναι φαίνεσθαι,
τοῖς δὲ μὴ εἶναι· καὶ ταὐτὸ ἂν εἴη ἄνθρωπος καὶ ξύλον· ἔσθ'*

---

d 1 Plato, *Theaet.* 161 C, 166 C

---

c 3 λέγει I Vig. ἄντικρύς] ἀντικρούσει I c 4 γε] I (γ sup ε ?) Vig., τε O Πρωταγ.] πρῶτος I Ἀβδ.] + εἶπεν O εἶναι] post χρημάτων O c 6 ἔστιν] ὄντων I c 7 ταῦτα (οι sup) I c 8 δὲ] μὲν I ἃ] om I d 1 Πλάτων] pr ὁ Vig. δὴ] om O d 2 μέτρον εἶναι O d 3 σῦν ἢ κυνοκ.] συνῆκε τὸ κεφάλαιον IE, συνῆκαν τὸ κεφάλαιον Vig. d 4—767 b 7 εἰ—δεινότατον om B d 7 καθάπερ] om O ἀκούομεν I 767 a 1 ταὐτὸ] ταῦτα καὶ O a 4 τὸν] τῶν (sic) I

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ ὅτε γὰρ φαίνεται ταὐτὸ τῷδε μὲν ἄνθρωπος, τῷδε δὲ ξύλον. Ἅπας τε λόγος ἀληθὴς ἂν εἴη, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ψευδής· καὶ οἱ βουλευόμενοι καὶ δικάζοντες οὐκ ἂν ἔχοιεν οὐδὲν ποιεῖν. Καὶ τὸ δεινότατον, ἔσονται γὰρ οἱ αὐτοὶ σπουδαῖοι καὶ μοχθηροί, καὶ ταὐτὸ κακία καὶ ἀρετή. Πολλὰ δὲ τοιαῦτα καὶ ἄλλα τις ἂν ἔχοι λέγειν· ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν δεῖ πλειόνων λόγων πρὸς τοὺς μὴ
c οἰομένους ἔχειν νοῦν καὶ λόγον.

Εἶθ' ἑξῆς ἐπιλέγει·

Ἐπεὶ δ' ἔτι νῦν εἰσί τινες οἱ πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀληθῆ λέγοντες εἶναι, μικρὰ καὶ περὶ τούτων εἴπωμεν. Ἐοίκασι γὰρ οὗτοί γε δεδοικέναι μήποτε εἰ ψευδεῖς εἴποιεν αἰσθήσεις εἶναί τινας, οὐκ ἂν σχοῖεν τὸ κριτήριον καὶ τὸν κανόνα βέβαιον οὐδ' ἐχέγγυον· οὐχ ὁρῶσι δέ, ὡς οὐκ ἂν φθάνοιεν οὕτω γε καὶ τὰς δόξας ἁπάσας ἀληθεῖς ἀποφαίνοντες· πολλὰ γὰρ δὴ καὶ ταύταις πεφύκαμεν κρίνειν· καὶ οὐδὲν ἧττον ἀξιοῦσιν αὐτῶν
d τὰς μὲν ἀληθεῖς εἶναι, τὰς δὲ ψευδεῖς. Ἔπειτα δὲ σκοπῶν ἴδοι τις ἂν οὐδὲ τῶν ἄλλων κριτηρίων αἰεὶ καὶ διὰ παντὸς ἀψευδὲς οὐδέν, οἷον λέγω ζυγόν, ἢ τόρνον, ἤ τι τῶν τοιούτων· ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν ὡδὶ μὲν ἔχον ὑγιές ἐστιν, ὡδὶ δὲ μοχθηρόν· καὶ τουτονὶ μὲν χρωμένων τὸν τρόπον ἀληθεύει, τουτονὶ δὲ ψεύδεται. Καὶ μὴν εἴ γε πᾶσα αἴσθησις ἀληθὴς ἦν, οὐκ ἔδει τοσοῦτο διαφέρειν αὐτάς. Ἄλλαι γάρ εἰσιν ἐγγύθεν καὶ πόρρωθεν, καὶ νοσούντων καὶ ἐρρωμένων, καὶ τεχνιτῶν καὶ ἀτέχνων, καὶ φρονίμων καὶ ἀφρόνων. Τὰς δὲ δὴ τῶν μεμηνότων καὶ παντάπασιν ἄτοπον ἂν εἴη λέγειν ἀληθεῖς εἶναι, καὶ τὰς τῶν παρορώντων καὶ παρ-
p. 768 ακουόντων. Εὔηθες γὰρ ἂν ἦν τὸ λεγόμενον, ὡς ὁ παρορῶν ἤτοι

767 c 3 Aristocles, *Fr.* 5

b 5 ἀληθὲς I b 6 βουλόμενοι I b 7 γὰρ] om Vig. b 8 καὶ ἄλλα τοιαῦτα BO τις] pr καί I b 9 μὴ] I Vig., οὐκ BO c 3—768 a 7 ἐπεὶ—φαντασίαν om B c 5 εἰ] om IO c 6 ἔχοιεν O κανόνα βέβαιον] O², κακὸν ἀβέβαιον IO* c 9 καὶ 1°] om Mull. d 5 χρωμένων] Vig., χρώμενον IO τοῦτον O d 6 τοσοῦτον I Vig. d 9 καὶ] om I Vig. ἂν ἄτοπον εἴη O² (legi nequit in O*), ἂν εἴη ἄτοπον Vig. d 10 ἀληθὲς I 768 a 1 ἦν ἂν O

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

ὁρᾷ ἢ οὐχ ὁρᾷ· φαίη γὰρ ἄν τις, ὅτι ὁρᾷ μέν, ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς.
Ὁπόταν μέντοι φῶσιν ὡς ἡ μὲν αἴσθησις οὖσα ἄλογος οὐδὲν
προστίθησιν οὐδ' ἀφαιρεῖ, φαίνονται τἀμποδὼν οὐχ ὁρῶντες· ἐπὶ
γὰρ τοῦ ἐρετμοῦ τοῦ ἐν τῷ ὕδατι, κἀπὶ τῶν γραφῶν, καὶ μυρίων
ἄλλων, ἡ αἴσθησίς ἐστιν ἡ ἀπατῶσα. Διὸ καὶ μεμφόμεθα
πάντες ἐπὶ τῶν τοιούτων οὐ τὸν νοῦν ἡμῶν, ἀλλὰ τὴν φαντασίαν.
Ἐλέγχει γὰρ ὁ λόγος αὐτὸς ἑαυτὸν ἀξιῶν ἅπασαν ἀληθῆ φαντα-
σίαν εἶναι. Τὴν γὰρ ἡμετέραν, δι' ἣν οὐκ οἰόμεθα πᾶσαν εἶναι b
τοιαύτην, ψευδῆ πάντως ἀποφαίνει. Συμβαίνει τοίνυν αὐτοῖς
ἅπασαν φαντασίαν ἀληθῆ καὶ ψευδῆ λέγειν εἶναι. Καθόλου δὲ
ἁμαρτάνουσιν ἀξιοῦντες ὁποῖα ἂν ἡμῖν φαίνηται τὰ πράγματα
τοιαῦτα καὶ εἶναι· τοὐναντίον γάρ, ὁποῖα πέφυκε τοιαῦτα φαίνεται,
καὶ οὐχ ἡμεῖς αὐτὰ ποιοῦμεν οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνων αὐτοὶ
διατιθέμεθά πως. Ἐπεὶ καὶ γελοῖον εἴη ἂν εἰ διανοηθείημεν
ἡμεῖς, ὥσπερ οἱ ζωγράφοι καὶ πλάσται, σκύλακας ἢ χιμαίρας,
ἀξιοῦν εὐθὺς εἶναι ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο φαντάζεσθαι καθάπερ c
εὐτρεπῆ παρεστῶτα.

Διότι μὲν οὖν οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν οἱ φάσκοντες εἶναι
πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀληθῆ, δῆλον ἐκ
τούτων· ἀλλὰ γὰρ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, αὖθις οἱ
περὶ τὸν Ἐπίκουρον ἐκ τῆς Ἀριστίππου διαδοχῆς ὁρ-
μώμενοι πάντα ἡδονῆς ἐξῆπτον καὶ αἰσθήσεως, μόνα τὰ
πάθη καταληπτὰ καὶ τέλος ἀγαθῶν τὴν ἡδονὴν εἶναι
ὁριζόμενοι. Λέγεται δὲ ὁ Ἐπίκουρος ὑπὸ μέν τινων
μηδενὸς ἀκηκοέναι, ἐντυχεῖν δὲ τοῖς τῶν παλαιῶν
συγγράμμασιν· ὑπό τινων δ' ὅτι ἤκουσε Ξενοκράτους, d

---

a 2 ἢ οὐχ ὁρᾷ] om I γὰρ] pr μὲν O μέν] om O* (ins O²) a 3 ἄλογος] λόγος I a 5 ἐρεγμοῦ O a 6 ἡ 2°] ἢ (corr in ἡ) O* a 8 ἐλέγχεται I γὰρ] τε O αὐτὸς] αὐτῶν I, αὐτὸν O b 2 ἀποφανεῖ O b 4 ἂν] pr δ' I b 5 καὶ] om I c 1 καὶ—παρεστῶτα] om O c 2 παρεστῶτα] BG, παρέστω I, παρέσται Vig. c 6 διαδοχῆς] διαγωγῆς BO*, δοχῆς (sup lin) O² c 10 ἐντυχεῖν—συγγράμμασιν] 'περιτυχόντα Δημοκρίτου βιβλίοις Diog. L. x. 3' (Gaisf.) d 1 ὑπό—Ξενοκράτους] 'sic Demetrius teste Diog. L. x. 13' (Gaisf.) διήκουσε O, ἤκουε Vig.

ὕστερον δὲ καὶ Ναυσιφάνους τοῦ Πύρρωνος γενομένου γνωρίμου. Τίνα δὴ οὖν τὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἀντειρημένα τυγχάνει, θεασώμεθα.

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

21. Ἐπειδή ἐστι γνῶσις διττή, ἡ μὲν τῶν ἔξω πραγμάτων, ἡ δὲ τῶν ἡμῖν αἱρετῶν καὶ φευκτῶν, ἔνιοί φασι τῆς αἱρέσεως καὶ
p. 769 φυγῆς ἀρχὴν καὶ κριτήριον ἔχειν ἡμᾶς, τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν πόνον· ἔτι γέ τοι καὶ νῦν τοιαῦτα λέγουσιν οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον· ἀναγκαίως οὖν ἔχει καὶ περὶ τούτου σκέψασθαι. Τοσούτου τοίνυν ἔγωγε δέω λέγειν ἀρχὴν εἶναι καὶ κανόνα τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν τὸ πάθος, ὥστε μοι δοκεῖ τοῦτό γε αὐτὸ κριτηρίου δεῖσθαι. Διότι μὲν γὰρ ἔστιν ἑαυτὸ δείκνυσιν, ὁποῖον δ' ἐστὶν ἑτέρου δεῖ τοῦ κρίνοντος. Εἰ μὲν γὰρ οἰκεῖον ἢ ἀλλότριον ἡ αἴσθησις λέγει, πότερον δ' αἱρετὸν ἢ φευκτὸν ὁ λόγος. Αὐτοί γέ τοί φασιν οὐ
b πᾶσαν ἡδονὴν ἀσπάζεσθαι, καὶ πάντα πόνον ἐκτρέπεσθαι. Τοῦτο δὲ συμβέβηκε καὶ μάλ' εἰκότως. Τὰ μὲν γὰρ κριτήρια καὶ ἑαυτὰ δείκνυσι καὶ τὰ κρινόμενα· τὸ μέντοι πάθος ἑαυτὸ μόνον. Ὅτι δ' οὕτως ἔχει μαρτυροῦσιν αὐτοί. Καίπερ γὰρ ἀξιοῦντες ἅπασαν ἡδονὴν ἀγαθὸν ειναι καὶ πᾶσαν ἀλγηδόνα κακόν, ὅμως οὐκ ἀεί φασι δεῖν τὴν μὲν αἱρεῖσθαι, τὴν δὲ φεύγειν· μετρεῖσθαι γὰρ αὐτὰ τῷ ποσῷ, καὶ οὐ τῷ ποιῷ. Δῆλον οὖν ὡς τό γε ποσὸν οὐδὲν ἄλλ' ἢ ὁ λόγος κρίνει· τὸ γάρ, ἄμεινόν ἐστιν ὑπομεῖναι τούσδε τινὰς τοὺς πόνους ὅπως ἡσθείημεν ἡδονὰς μείζους, καὶ τό,
c συμφέρει τῶνδέ τινων ἀπέχεσθαι τῶν ἡδονῶν ἵνα μὴ ἀλγῶμεν ἀλγηδόνας χαλεπωτέρας, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, λόγος ὁ κρίνων ἐστίν. Τὸ δ' ὅλον, αἱ μὲν αἰσθήσεις καὶ αἱ φαντασίαι καθάπερ εἰ κάτοπτρα καὶ εἰκόνες ἐοίκασι τῶν πραγμάτων εἶναι· τὰ μέντοι πάθη καὶ αἱ ἡδοναὶ καὶ οἱ πόνοι τροπαὶ καὶ ἀλλοιώσεις ἡμῶν

---

768 d 5 Aristocles, *Fr.* 6

---

d 2 Ναυσιφάνους] cf Diog. L. x. 8 ad fin d 5 διττὴ γνῶσις BO 769 a 2 τοιαῦτα] + τινα BO a 5 ἔμοιγε BO γε] om BO κριτήριον O a 6 ἑαυτῷ I a 8—c 3 αὐτοί—ὅλον om B b 2 γὰρ] γε O b 6 αἱρεῖσθαι] pr ἂν I b 7 καὶ] pr εἰ Vig. c 1 συμφέρειν I ἀποσχέσθαι O c 4 εἰ] ἀεὶ O c 5 πόνοι] τρόποι, vel πόνοι (marg) O*

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

αὐτῶν. Ταύτῃ δὲ αἰσθανόμενοι μὲν καὶ φαντασιούμενοι πρὸς τὰ
ἔξω βλέπομεν, ἡδόμενοι δὲ καὶ ἀλγοῦντες ἐπιστρέφομεν ἐπὶ
μόνους ἑαυτούς. Τὰς μὲν γὰρ αἰσθήσεις ἡμῶν τὰ ἔξω ποιεῖ· καὶ d
ὁποῖα ἂν ᾖ ἐκεῖνα, τοιαύτας ἀπεργάζεται καὶ τὰς φαντασίας· τὰ
δὲ πάθη ποιά ἄττα γίνεται δι' ἡμᾶς, καὶ ὡς ἂν ἡμεῖς ἔχωμεν·
Διὸ ταῦτα ποτὲ μὲν ἡδέα ποτὲ δ' ἀηδῆ φαίνεται, καὶ ἔσθ' ὅτε μὲν
μᾶλλον, ἔσθ' ὅτε δὲ ἧττον. Ὧν οὕτως ἐχόντων, εὑρήσομεν, εἰ
ἐθέλοιμεν σκοπεῖν, ἄριστα τὰς τῆς γνώσεως ἀρχὰς ὑποτιθεμένους,
ὁπόσοι καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν νοῦν παραλαμβάνουσιν. Ἔοικε
δ' ἡ μὲν αἴσθησις ταῖς ἄρκυσι καὶ τοῖς δικτύοις καὶ τοῖς ἄλλοις
τοῖς τοιούτοις θηράτροις· ὁ δὲ νοῦς καὶ ὁ λόγος τοῖς κυσὶ τοῖς
στιβεύουσι καὶ μεταθέουσιν. Αὐτῶν μέντοι τούτων ἄμεινον p. 770
φιλοσοφεῖν οἴεσθαι χρὴ τοὺς μήτε ταῖς αἰσθήσεσιν, ὡς ἔτυχε,
χρωμένους, μήτε τὰ πάθη παραλαμβάνοντας ἐπὶ τὴν τἀληθοῦς
διάγνωσιν. Ἦ δεινόν γ' ἂν εἴη πεφυκότας ἀνθρώπους ἡδοναῖς
καὶ πόνοις ἀλόγοις ἐπιτρέπειν ἑαυτούς, ἀφέντας τὸν θειότατον
κριτὴν νοῦν.

22. Ταῦτα ἀπὸ τῶν Ἀριστοκλέους.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Καθ' ἓν ἕκαστον τοίνυν τῶν τριῶν πρὸς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν b
νοῦν κρίνωμεν. Δεῖ γὰρ ἰδεῖν ποτέρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἕκαστον
αὐτῶν ἀπονεμοῦμεν.

Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότητος πέρι λέγεις;

Ναί. Πρῶτον δέ γε ἀληθείας λαβοῦ, ὦ Πρώταρχε, καὶ
λαβόμενος, βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἡδονήν, c
πολὺν ἐπισχὼν χρόνον, ἀπόκριναι σαυτῷ πότερον ἡδονὴ ξυγγενέστερον ἢ νοῦς ἀληθείᾳ.

Τί δὲ χρόνου δεῖ; πολὺ γάρ, οἶμαι, διαφέρετον. Ἡδονὴ μὲν

---

770 b 1 Plat. *Phileb.* 65 B

---

d 2 τὰ] τοιαῦτα I d 4 διὸ] διὰ I d 9 θηραταῖς I 770 a 1 μέντοι τούτων] μὲν τοιούτων I Vig. a 7 Ἀριστοτέλους BO* (Ἀριστοκλέους O²) b 2 κρίνομεν I c 2 ἀπόκρινε I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ γὰρ ἁπάντων ἀλαζονίστατον· ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, αἳ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν ὡς καθάπερ παίδων τῶν ἡδομένων νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων· νοῦς δὲ ἤτοι ταὐτὸν καὶ ἀλήθειά ἐστιν ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον.

d Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡσαύτως σκέψαι, πότερον ἡδονὴ φρονήσεως ἢ φρόνησις ἡδονῆς πλείω κέκτηται;

Εὔσκεπτόν γε καὶ ταύτην σκέψιν προβέβληκας. Οἶμαι γὰρ ἡδονῆς μὲν καὶ περιχαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρότερον εὑρεῖν ἄν τινα, νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης ἐμμετρότερον οὐδ' ἂν ἕν ποτε.

Καλῶς εἴρηκας. Ὅμως δ' ἔτι λέγε τὸ τρίτον. Νοῦς ἡμῖν κάλλους μετείληφε πλέον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς, ἢ τοὐναντίον;

Ἆρ' οὖν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὦ Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε οὔθ' ὕπαρ οὔτ' ὄναρ αἰσχρὸν οὔτε εἶδεν οὔτε ἐπενόησεν οὐδαμοῦ οὐδαμῶς οὔτε γενόμενον οὔτε ὄντα οὔτε ἐσόμενον;

p. 771 Ὀρθῶς.

Ἡδονὰς δέ γε δήπου καὶ ταύτας σχεδὸν τὰς μεγίστας ὅταν ἴδωμεν ἡδόμενον ὀντινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ' αὐταῖς ἢ τὸ πάντων αἴσχιστον ἑπόμενον ὁρῶντες, αὐτοί τε αἰσχυνόμεθα, καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὅτι μάλιστα, νυκτὶ πάντα τὰ τοιαῦτα διδόντες, ὡς φῶς οὐ δέον ὁρᾶν αὐτά.

Πάντῃ δὴ φήσεις, ὦ Πρώταρχε, ὑπό τε ἀγγέλων πέμπων καὶ

---

c 5 ἀλαζονίστατον] Plat., τὸ ἀλαζονέστατον Eus. codd c 6 δὴ] δὲ I c 8 ἡδομένων] Eus. codd, ἡδονῶν Plat. νοῦν] post κεκτημένων I ὀλιγοστὸν I c 9 ἐστιν] pr γέ I d 1 σκέψαι] Plat., σκέψῃ Eus. codd d 4 περιχαρίας I πεφυκῶς I ἀμετρ.] μετριώτερον I d 6 ἕν ποτε] om I (cum lacuna) d 8 γένος] μέρος O d 10 οὖν] οὐ I, + οὐ O d 11 οὔθ' ὕπαρ] om I οὔτε *bis*] οὔτ' O ἴδεν I d 12 γενόμενον] Stalbaum, γιγνόμενον Eus. codd 771 a 2 δήπου] που Plat. ταύτας] Eus. codd, ταῦτα Plat. a 3 ἡδόμενον ὁντινοῦν] ἡδόμενόν τιν' οὖν O a 4 τε] + καὶ I a 5 ὅτι] ἤ τι I δόντες I a 6 ὡς] εἰς I οὐ δέον ὁρᾶν] οὐδ' ἐνορᾶν I a 7 δὴ] om I, δὲ O τε] om I

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

παροῦσι φράζων, ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι πρῶτον οὐδ' αὖ δεύτερον, ἀλλὰ πρῶτον μέν πῃ περὶ μέτρον καὶ τὸ μέτριον καὶ τὸ καίριον καὶ πάνθ' ὁπόσα χρὴ τοιαῦτα νομίζειν τὴν ἀΐδιον ᾑρῆσθαι **b** φύσιν.

Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων.

Δεύτερον μὲν περὶ τὸ σύμμετρον καὶ καλὸν καὶ τὸ τέλεον καὶ ἱκανὸν καὶ πάνθ' ὁπόσα τῆς γενεᾶς αὖ ταύτης ἐστί.

Ἔοικε γοῦν.

Τὸ τοίνυν τρίτον, ὡς ἡ ἐμὴ μαντεία, νοῦν καὶ φρόνησιν τιθεὶς οὐκ ἂν μέγα τι τῆς ἀληθείας παρεξέλθοις.

Ἴσως.

Ἆρ' οὖν οὐ τέταρτα, ἃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔθεμεν, ἐπιστήμας τε καὶ τέχνας καὶ δόξας ὀρθὰς λεχθείσας, ταῦτ' εἶναι τὰ πρὸς τοῖς τρισὶ τέταρτα, εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστι μᾶλλον ἢ τῆς ἡδονῆς ξυγγενῆ;

Τάχ' ἄν. **c**

Πέμπτας τοίνυν ἃς ἡδονὰς ἔθεμεν ἀλύπους ὁρισάμενοι, καθαρὰς ἐπονομάσαντες τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐπιστήμας, ταῖς δὲ αἰσθήσεσιν ἑπομένας;

Ἴσως.

Ἕκτῃ δ' ἐν γενεᾷ,

φησὶν Ὀρφεύς, καταπαύσατε κόσμον ἀοιδῆς·

ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν ἕκτῃ καταπεπαυμένος εἶναι κρίσει. Τὸ δὴ μετὰ ταῦθ' ἡμῖν οὐδὲν λοιπὸν πλὴν ὥσπερ κεφαλὴν ἀποδοῦναι τοῖς εἰρημένοις.

---

771 c 6 Orphica, *Fr.* xiii (Hermann), cf Plut. *Mor.* 391 C

---

a 8 παρουσία I **a** 9 μέν πῃ περὶ μ.] μέντοι περίμετρον O τὸ 2°] om Plat. **b** 1 ὁπόσα] οὐχ ὅσα I ᾑρῆσθαι] Plat., εἰρῆσθαι Eus. codd **b** 2 φύσιν] om I, φασιν O **b** 4 μὲν] IO, μὴν D Plat. τέλειον I **b** 5 ἱκανὸν] pr τὸ I γενεᾶς] Plat., γενέσεως Eus. codd αὖ ταύτης] Plat., αὐτῆς IO **b** 8 παρεξέλθοι I **b** 10 ἆρ'] γὰρ I οὐ—τῆς] οὔτε γὰρ τὰ ἄλλα τῆς I, οὔτε γὰρ τἄλλα O ἐθέμην I et in **c** 2 **b** 12 τέταρτα] Plat., τέτταρα Eus. codd **c** 3 τὰς δὲ αἰσθήσεις IO **c** 6 ἕκτης I **c** 9 ἡμῶν O

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Οὐκοῦν χρή.

d Ἴθι δή, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι τὸν αὐτὸν διαμαρτυράμενοι λόγον ἐπεξέλθωμεν.

Ποῖον δή;

Φίληβος τἀγαθὸν ἔθετο ἡμῖν ἡδονὴν εἶναι πᾶσαν καὶ παντελῆ.

Τὸ τρίτον, ὦ Σώκρατες, ὡς ἔοικας, ἔλεγες ἀρτίως τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐπαναλαβεῖν δεῖν λόγον.

Ναί. Τὸ δέ γε μετὰ τοῦτο ἀκούωμεν. Ἐγὼ γὰρ δὴ κατιδὼν ἅπερ νῦν διελήλυθα, καὶ δυσχεράνας τὸν Φιλήβου λόγον οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλάκις μυρίων, εἶπον ὡς ἡδονῆς γε νοῦς εἴη μακρῷ βέλτιόν τε καὶ ἄμεινον τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ.

Ἦν ταῦτα.

Ὑποπτεύων δέ γε καὶ ἄλλα εἶναι πολλὰ εἶπον, ὡς εἰ φανείη τί τούτων ἀμφοῖν βέλτιον, ὑπὲρ τῶν δευτερείων νῷ πρὸς ἡδονὴν ξυνδιαμαχοίμην, ἡδονὴ δὲ καὶ δευτερείων στερήσοιτο.

p. 772 Εἶπες γὰρ οὖν.

Καὶ μετὰ ταῦτά γε πάντων ἱκανώτατα τούτοιν οὐδέτερον ἱκανὸν ἀνεφάνη.

Ἀληθέστατα.

Οὐκοῦν παντάπασιν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ νοῦς ἀπήλλακτο καὶ ἡδονή, μή τοι τἀγαθόν γε αὐτὸ μηδ' ἕτερον αὐτοῖν εἶναι στερομένοιν αὐταρκείας καὶ τῆς τοῦ ἱκανοῦ καὶ τελέου δυνάμεως.

Ὀρθότατα.

Φανέντος δέ γε ἄλλου τινὸς κρείττονος τούτοιν ἑκατέρου, μυρίῳ γ' αὖ νοῦς ἡδονῆς οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον πέφανται νῦν τῇ τοῦ νικῶντος ἰδέᾳ.

---

d 1 ἴσθι IO d 2 ἐπέλθομεν I, ἐπέλθωμεν O d 4 ἐτίθετο Plat. d 5 τὸ] om O d 7 δέ] om I τούτου O ἀκούομεν I δή] om O d 8 νῦν] + δὴ Plat. d 9 μόνου O μυρίων πολλάκις I γε νοῦς] γένους I d 10 βελτίων O ἀμείνων O d 12 γε] σε IO εἶναι] καὶ IO d 13 τούτων] O Plat. Bodl., που τῶν I, τούτοιν Plat. vulg. ὑπὲρ] Plat., ἐπὶ IO δευτερείων] om O, + στερήσει I Vig. νῷ—καὶ] om O*, ins in marg O² d 14 δευτερίων I 772 a 2 πάντων] περὶ τῶν IO τούτων IO a 5 τούτῳ] αὐτῷ BIO a 6 μή τοι τἀγαθόν γε] Plat., μηδέν τ' ἀγαθὸν I, μηδὲν τἀγαθὸν O μηδ' ἕτερον] Plat., μηδεύτερον (sic) I, μηδέτερον O a 7 στερομένοιν] Plat., στερομένων IO τελείου I a 9 τινὸς] τρίτου Plat. a 10 μυρίῳ γ'] Vig., Plat., τριῶν BIO

Πῶς γὰρ οὔ; ΠΛΑΤΩΝΟΣ
Οὐκοῦν πέμπτον κατὰ τὴν κρίσιν, ὡς νῦν ὁ λόγος ἀπεφήνατο,
γίγνοιτ' ἂν ἡ τῆς ἡδονῆς δύναμις. b

Ἔοικεν.

Πρῶτον δέ γε οὐδ' ἂν οἱ πάντες βόες τε καὶ ἵπποι καὶ τἄλλα ξύμπαντα θηρία φῶσι τῷ τὸ χαίρειν διώκειν· οἷς πιστεύοντες, ὥσπερ μάντεις ὄρνισιν, οἱ πολλοὶ κρίνουσι τὰς ἡδονὰς εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν εὖ κρατίστας εἶναι, καὶ τοὺς θηρίων ἔρωτας οἴονται κυρίους εἶναι μάρτυρας μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἐν Μούσῃ φιλοσόφῳ μεμαντευμένων ἑκάστοτε λόγων.

Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες, εἰρῆσθαί σοι νῦν ἤδη φαμὲν ἅπαντες.

Ταῦτα ὁ Πλάτων. Ἐγὼ δέ σοι καὶ Διονυσίου, τῆς
κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας ἐπισκόπου ἀνδρός, ἀπὸ τῶν c
Περὶ φύσεως βραχέα τῶν πρὸς Ἐπίκουρον ἀντειρημένων παραθήσομαι. Σὺ δὲ λαβὼν ἀνάγνωθι τὰς τοῦτον ἐχούσας αὐτοῦ τὸν τρόπον φωνάς·

23. Πότερον ἕν ἐστι συναφὲς τὸ πᾶν, ὡς ἡμῖν τε καὶ τοῖς d ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
σοφωτάτοις Ἑλλήνων Πλάτωνι καὶ Πυθαγόρᾳ καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ Ἡρακλείτῳ φαίνεται, ἢ δύο, ὡς ἴσως τις ὑπέλαβεν, ἢ καὶ πολλὰ καὶ ἄπειρα, ὥς τισιν ἄλλοις ἔδοξεν, οἳ πολλαῖς τῆς διανοίας παραφοραῖς καὶ ποικίλαις προφοραῖς ὀνομάτων τὴν τῶν ὅλων ἐπεχείρησαν κατακερματίζειν οὐσίαν, ἄπειρόν τε καὶ ἀγέν-
νητον καὶ ἀπρονόητον ὑποτίθενται; Οἱ μὲν γὰρ ἀτόμους προσ- p. 773
ειπόντες ἄφθαρτά τινα καὶ σμικρότατα σώματα πλῆθος ἀνάριθμα,

d 1 Dionysius Alexandrinus, *Fr.* ab Eusebio servatum, cf Routh, *Rell. Sacr.* vol iv. p 393, Append ii. § 1

a 13 ὡς] ἣν Plat. b 3 τὰ ἄλλα BI b 4 τὸ] om BIO b 5 μάντις I b 6 οἴεται I b 7 φιλοσόφων I b 8 λέγων O b 11—c 4 ἐγὼ—φωνάς om B c 3 τούτων I c 4 τὸν τρόπον] O, om I d 1 Totum hoc cap om B d 3 τις] om I d 4 καὶ 1°] om O d 5 καὶ ποικίλαις προφοραῖς] om I d 6 ἐπεχείρισαν O 773 a 1 γὰρ] om I a 2 ἀνήριθμα I

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

καί τι χωρίον κενὸν μέγεθος ἀπεριόριστον προβαλόμενοι, ταύτας δή φασι τὰς ἀτόμους ὡς ἔτυχεν ἐν τῷ κενῷ φερομένας αὐτομάτως τε συμπιπτούσας ἀλλήλαις διὰ ῥύμην ἄτακτον καὶ συμπλεκομένας διὰ τὸ πολυσχήμονας οὔσας ἀλλήλων ἐπιλαμβάνεσθαι, καὶ οὕτω τόν τε κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μᾶλλον δὲ κόσμους ἀπείρους ἀποτελεῖν. Ταύτης δὲ τῆς δόξης Ἐπίκουρος γεγόνασι
b *καὶ Δημόκριτος· τοσοῦτον δὲ διεφώνησαν, ὅσον ὁ μὲν ἐλαχίστας πάσας καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπαισθήτους, ὁ δὲ καὶ μεγίστας εἶναί τινας ἀτόμους ὁ Δημόκριτος ὑπέλαβεν. Ἀτόμους δὲ εἶναί φασιν ἀμφότεροι, καὶ λέγεσθαι διὰ τὴν ἄλυτον στερρότητα. Οἱ δὲ τὰς ἀτόμους μετονομάσαντες ἀμερῆ φασιν εἶναι σώματα, τοῦ παντὸς μέρη, ἐξ ὧν ἀδιαιρέτων ὄντων συντίθεται τὰ πάντα καὶ εἰς ἃ διαλύεται. Καὶ τούτων φασὶ τῶν ἀμερῶν ὀνοματοποιὸν Διόδωρον γεγονέναι· ὄνομα δέ, φασίν, αὐτοῖς ἄλλο Ἡρακλείδης θέμενος ἐκάλεσεν ὄγκους, παρ' οὗ καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ ἰατρὸς*
c *ἐκληρονόμησε τὸ ὄνομα.*

Ταῦτ' εἰπὼν ἑξῆς ἀνασκευάζει τὸ δόγμα διὰ πολλῶν, ἀτὰρ καὶ διὰ τούτων·

d 24. Πῶς *αὐτῶν ἀνασχώμεθα τυχηρὰ λεγόντων εἶναι συμπτώματα τὰ σοφὰ καὶ διὰ τοῦτο τὰ καλὰ δημιουργήματα; Ὧν ἕκαστόν τε καθ' ἑαυτὸ γενόμενον ὤφθη τῷ προστάξαντι γενέσθαι καλόν, καὶ συλλήβδην ὁμοίως ἅπαντα. Καὶ εἶδε γάρ, φησίν, ὁ Θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. Ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τῶν μικρῶν τῶν συνηθῶν καὶ παρὰ πόδας νουθετοῦνται παραδειγμάτων, ἐξ ὧν δύνανται μανθάνειν ὅτι χρειῶδες μὲν καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἔργον οὐδὲν ἀνεπιτηδεύτως οὐδὲ συμβατικῶς ἀπερ-*

---

773 d 1 Dionys. Alex. § 2 d 4 Gen. i. 31

---

a 3 *προβαλλόμενοι* IO a 4 *αὐτομάτους* I a 6 *πολυσχ. οὔσας*] O, *πολυσχημονούσας* I b 3 *ὁ Δημόκριτος*] om Routh b 5 *μετονομ.*] *μὲν ὀνομάσαντες* I b 6 *συντίθενται* O b 7 *μερῶν* O c 2 *ἐξ ἧς* I *διὰ πολλῶν*] *διαπολῶν* I d 1 *ἀνασχόμεθα* BI d 2 *τούτου* I *τὰ* 2°] om O d 3 *τε*] om O, + *καὶ* Routh d 4 *ἴδεν* I d 5 *τὰ*] om BO

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

γάζεται, ἀλλὰ χειρουργούμενον εἰς τὴν πρέπουσαν ὑπηρεσίαν
καταρτίζεται· ὅταν δὲ εἰς ἄχρηστον μεταπίπτῃ καὶ ἀνωφελές,
τότε διαλυόμενον ἀορίστως καὶ ὡς ἂν τύχῃ διασκίδναται, ἅτε p. 774
μηκέτι μεταχειριζομένης μηδὲ διαταττούσης αὐτὸ τῆς σοφίας, ᾗ
τοῦ συνεστάναι τοῦτο ἔμελεν. Ἱμάτιόν τε γὰρ οὐ χωρὶς
ἱστουργοῦ συνισταμένων τῶν στημόνων οὐδὲ τῆς κρόκης αὐτο-
μάτως παρεμπλεκομένης ἀνυφαίνεται· εἰ δὲ κατατριβείη, τὰ
λακισθέντα διαρριπτεῖται ῥάκη. Οἰκία τε ἀνοικοδομεῖται καὶ
πόλις οὐ τοὺς μέν τινας δεχομένη θεμελίοις αὐτομολοῦντας λίθους
τοὺς δὲ ἀναπηδῶντας εἰς τὰς ἐπιβολάς, ἀλλὰ κατὰ χώραν ὁ
τοιχοδόμος τοὺς εὐθέτους ἐπιφέρει· καταρριφθείσης δέ, ὡς ἂν
παρείκῃ, κατενεχθεὶς ἕκαστος ἀπεσφάλη. Καὶ κατασκευαζομένης b
νεώς, οὐχ ᾗ μέν τις ὑπέβαλεν ἑαυτὴν τρόπις, ὁ δὲ κατὰ μέσην
ἑαυτὸν ἱστὸς ὤρθωσε, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ξύλων, ἣν ἔτυχεν
ἐξ ἑαυτοῦ θέσιν κατέλαβεν· οὐδὲ τὰ λεγόμενα ἑκατὸν τῆς
ἁμάξης ξύλα καθ' ὃν εὗρε κενὸν τόπον ἕκαστον συνεπάγη,
ἀλλ' ὁ τέκτων ἑκατέρας συνεκόμισε καίριον· εἰ δὲ διαλυθείη ἡ
ναῦς ἐνθαλασσεύουσα, ἢ φερομένη κατὰ γῆν ἅμαξα, ὅπῃ τύχῃ
τὰ ξύλα τὰ μὲν ὑπὸ τῶν κυμάτων τὰ δὲ ὑπὸ τῆς συντόνου
ῥύμης διασπείρεται. Οὕτως ἂν ἁρμόζοι λέγειν αὐτοῖς καὶ τὰς c
ἀτόμους ἀργὰς μενούσας καὶ ἀχειροποιήτους καὶ ἀχρήστους εἰκῇ
φέρεσθαι. Ὁράτωσαν γὰρ τὰς ἀθεάτους ἐκεῖνοι, καὶ τὰς ἀνοήτους
νοείτωσαν, οὐχ ὁμοίως ἐκείνῳ, ὃς φανερωθὲν ἑαυτῷ τοῦτο ὑπὸ
τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν ὁμολογεῖ· Τὸ ἀκατέργαστόν σου εἴδοσαν οἱ
ὀφθαλμοί μου. Ὅταν δὲ καὶ ἅ φασιν ἐξ ἀτόμων ὑφάσματα d
γίνεσθαι τὰ εὐήτρια, ταῦθ' ὑπ' αὐτῶν ἀσόφως καὶ ἀναισθήτως

---

774 b 4 Cf Hesiod. *Opp.* 454 c 5 Ps. cxxxix (cxxxviii). 16

---

d 10 *μεταπίπτει* O 774 a 2 *αὐτὸ*] *αὐτῷ* O* (-ὸ O[2]) *ᾗ*] *ἢ* I a 3 *ἔμελλεν* O *οὐ*] om BIO a 6 *λακισθέντα*] *σχισθέντα* I *διαριπτεῖται* O a 7 *πόλις*] *μόλις* I *οὐ—ἀπεσφάλη*] om B a 9 *καταρεφθείσης* I b 1 *παρίκῃ* I *ἀποσφαλῇ* I b 2 *ὑπέβαλ^λεν* I *ἑαυτὴν*] *αὐτὴν* BO*, *αὑτὴν* O[2] *τρόπις*] *τροπ* cum lacuna I b 3 *ἱστὸς*] pr *ὁ* IO *ὄρθωσεν* I b 4 *ἑκατὸν*] *ἕκαστον* I b 6 *ἑκάτερα* coniec Routh c 2 *χειροποιήτους* I c 4 *νοείτωσαν*] *ει* sup ras I, *νοήτωσαν* O c 5 *εἶδον* BO, *ἴδωσαν* I d 1 *ἅ φασιν*] *ἄφεσιν* O* (*ἅ φασιν* O[2]) d 2 *εὐίτρια* BO

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ αὐτουργεῖσθαι λέγωσι, τίς ἀνέξεται τὰς ἀτόμους ἀκούων ἐρίθους, ὧν καὶ ὁ ἀράχνης ἐστὶ σοφώτερος χειροτεχνῶν ἐξ ἑαυτοῦ;

25. Ἢ τὸν μέγαν τοῦτον οἶκον τὸν ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς συνεστῶτα, καὶ διὰ τὸ μέγεθος καὶ πλῆθος τῆς ἐπιφαινομένης αὐτῷ σοφίας καλούμενον κόσμον, ὑπὸ τῶν σὺν οὐδενὶ κόσμῳ φερο-
p. 775 μένων ἀτόμων κεκοσμῆσθαι, καὶ γεγονέναι κόσμον ἀκοσμίαν; Πῶς δὲ κινήσεις καὶ ὁδοὺς εὐτάκτους ἐξ ἀτάκτου προσάγεσθαι φορᾶς; Πῶς δὲ τὴν παναρμόνιον τῶν οὐρανίων χορείαν ἐξ ἀμούσων καὶ ἀναρμόστων συνᾴδειν ὀργάνων;

Τίνα δὲ τρόπον, μιᾶς οὔσης καὶ τῆς αὐτῆς ἁπασῶν οὐσίας καὶ τῆς αὐτῆς ἀφθάρτου φύσεως, πλὴν τῶν μεγέθων, ὥς φασι, καὶ τῶν σχημάτων, τὰ μέν ἐστι θεῖα καὶ ἀκήρατα καὶ αἰώνια, ὡς αὐτοὶ φήσαιεν ἄν, σώματα, ἢ μακραίωνά γε κατὰ τὸν οὕτως
b ὀνομάσαντα, φαινόμενά τε καὶ ἀφανῆ· φαινόμενα μὲν ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ἀστέρες γῆ τε καὶ ὕδωρ, ἀφανῆ δὲ θεοί τε καὶ δαίμονες καὶ ψυχαί; Ταῦτα γὰρ οὐδὲ θέλοντες ὑπάρχειν ἀρνήσασθαι δύνανται. Τὰ δὲ μακροβιώτατα ζῷά τε καὶ φυτά· ζῷα μὲν ἔν τε ὄρνισιν, ὥς φασιν, ἀετοὶ κόρακές τε καὶ φοίνικες· ἔν τε χερσαίοις ἔλαφοί τε καὶ ἐλέφαντες καὶ δράκοντες· ἐν δὲ τοῖς ἐνύδροις τὰ κήτη· δένδρα δέ, φοίνικες καὶ δρύες καὶ περσέαι· καὶ τῶν γε δένδρων τὰ μέν ἐστιν ἀειθαλῆ, ἃ καὶ καταριθμήσας
c τις εἶπεν εἶναι τεσσαρακαίδεκα· τὰ δὲ πρὸς καιρὸν ἀνθεῖ καὶ φυλλορροεῖ· τὰ δὲ πλεῖστα τῶν τε φυομένων καὶ τῶν γεννωμένων ἐστὶν ὠκύμορα καὶ βραχυτελῆ, ὧν ἐστι καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὥς εἶπέ τις ἁγία περὶ αὐτοῦ γραφή· Βροτὸς δὲ γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος. Ἀλλὰ τοὺς συνδέσμους φήσουσι τῶν ἀτόμων

---

775 c 4 Job xiv. 1

---

d 3 ἐρίθους] ἀριθμούς I, ἀρρύθμους Vig., cf 855 c 7 d 4 ἐξ ἑαυτοῦ χειροτεχνῶν O d 5 Totum cap 25 om B d 6 ἐπιφερομένης I 775 a 1 κεκοσμεῖσθαι I a 2 προάγεσθαι O a 3 χωρείαν I a 5 δὲ] + καὶ Routh αὐτῆς] om O a 6 ὥς φασι] om I a 8 γε] τε IO b 1 τε καὶ ἀφανῆ φαινόμενα] om I b 2 τε 2°] om O b 7 περσαῖαι O b 8 ἃ] om I c 2 φυλλοροεῖ IO τῶν 2°] om I c 4 δὲ] γὰρ LXX

διαλλάττοντας αἰτίους γίνεσθαι τῆς περὶ τὴν διαμονὴν διαφορᾶς. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
Τὰ μὲν γὰρ ὑπ' αὐτῶν πεπυκνῶσθαι καὶ κατεσφίγχθαι λέγεται,
ὡς ταῦτα παντελῶς δυσαπάλλακτα γεγονέναι πιλήματα, τὰ δὲ
μανωτέραν καὶ χαλῶσαν τὴν συνάφειαν τῶν ἀτόμων ἐπ' ἔλαττον d
ἢ πλέον ἐσχηκέναι, ὡς ἢ θᾶττον ἢ μετὰ πολὺ τῆς κοσμήσεως
αὐτῶν ἀφίστασθαι· καὶ τὰ μὲν ἐκ τοιῶνδε καὶ ὧδέ πως ἐσχηματισμένων, τὰ δὲ ἐξ ἑτέρων ἑτεροίως διακειμένων συμμεμίχθαι.

Τίς οὖν ὁ φυλοκρινῶν συναγείρων τε καὶ ἀναχέων καὶ τάσδε
μὲν οὕτω συντάττων εἰς ἥλιον, τάσδε δὲ ὡδὶ ἵνα ἡ σελήνη
γένηται, καὶ ἕκαστα συμφέρων κατὰ τὴν οἰκειότητα πρὸς ἑκάστου
φαῦσιν ἀστέρος; Οὔτε γὰρ αἱ ἡλιακαὶ τοσαίδε καὶ τοιαίδε καὶ
ὧδέ πως ἑνωθεῖσαι πρὸς ἐργασίαν σελήνης ἂν καταβεβήκεσαν,
οὔτε ἂν αἱ τῶν σεληνιακῶν ἀτόμων πλεκτάναι γεγόνεσάν ποτε p. 776
ἥλιος· ἀλλ' οὐδὲ Ἀρκτοῦρος, εἰ καὶ λαμπρός ἐστι, τὰς Ἑωσφόρου
μεγαλοφρονήσαιτό ποτε ἂν ἀτόμους ἔχειν, οὐδὲ τὰς Ὠρίωνος αἱ
Πλειάδες. Καλῶς γὰρ ὁ Παῦλος διέστειλεν, εἰπών· Ἄλλη δόξα
ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος
διαφέρει ἐν δόξῃ. Καὶ εἰ μὲν ἀνεπαίσθητος αὐτῶν ὡς ἀψύχων
ἡ σύμπηξις ἐγένετο, ἐπιστήμονος αὐταῖς ἔδει δημιουργοῦ· εἰ δὲ
ἀπροαίρετος καὶ κατ' ἀνάγκην, ὡς ἀλόγων, ἡ σύνερξις, σοφός
τις αὐτὰς ἀγελάρχης συνελαύνων ἐπεστάτησεν· εἰ δὲ ἑκουσίως b
ἐθελουργῆσαι συγκέκλεινται, θαυμάσιός τις αὐτῶν ἀρχιτέκτων
ἐργοδοτῶν προηγήσατο· ἢ καθάπερ εὔτακτος στρατηγὸς οὐ συγκεχυμένην εἴασε τὴν στρατιὰν καὶ πάντα ἀναμίξ, ἀλλ' ἐν μέρει
μὲν τὴν ἵππον, ἰδίᾳ δὲ τοὺς ὁπλίτας, τούς τε ἀκοντιστὰς καθ'

---

776 a 4 1 Cor. xv. 41

---

c 6 *διαλάττοντας* O *διαφορᾶς*] F Vig., *διαφθορᾶς* IO c 7 *κατεσφίχθαι καὶ πεπυκνῶσθαι* O *λέγεται*] Vig., *λέγειν* IO c 8 *ὡς ταῦτα*] I Vig., *ὥστ' αὐτὰ* O d 2 *ἢ* 3°] + *μὴ* O *κοσμήσεως*] I Vig., *κολλήσεως* O d 4 *τὰ*] *τὰς* O d 5 *φυλοκρινῶν*] IO Vig., *φιλοκρινῶν* F *διαχέων* O d 6 *ὧδε* O d 7 *ἕκαστα*] I Vig., *ἑκάστας* O *συμφέρων*] pr *ὁ* I d 8 *αἱ*] om I *ποσαίδε* IO *καὶ* 1°] bis scr I d 9 *σελήνης*] pr *καὶ* I 776 a 1 *ἂν* om IO *γεγόνεσάν*] *γεγόνασί* IO a 8 *ἀπροαιρέτως* I *καὶ*] om I b 2 *συγκέγκλειται* I, *συγκέκληνται* O *ἐργοδοτῶν ἀρχιτέκτων* O b 4 *πάντας* IO

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ἑαυτούς, καὶ χωρὶς τοὺς τοξότας καὶ τοὺς σφενδονήτας ἔνθα ἐχρῆν διετάξατο, ἵνα ἀλλήλοις οἱ ὁμόσκευοι συμμαχοῖεν. Εἰ δὲ τοῦτο χλεύην οἴονται τὸ παράδειγμα διὰ τὸ μεγάλων σωμάτων
c *με πρὸς τὰ ἐλάχιστα ποιεῖσθαι σύγκρισιν, ἐπὶ τὰ σμικρότατα μεταβησόμεθα.*

Εἶτα τούτοις ἑξῆς ἐπιλέγει·

Εἰ δὲ μήτε λέξις μήτε ἐκλογὴ μήτε τάξις αὐταῖς ἄρχοντος ἐπικέοιτο, αὐταὶ δὲ ἐφ' ἑαυτῶν αὐτὰς ἐκ τῆς πολλῆς κατὰ τὴν ῥύσιν τύρβης διευθύνουσαι, καὶ τὸν πολὺν τῶν συμπτώσεων διεκπερῶσαι κυδοιμόν, αἱ ὅμοιαι πρὸς τὰς ὁμοίας οὐχ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν ποιητήν, ἄγοιντο, συντρέχοιεν δὲ καὶ συναγελάζοιντο γνωρίζουσαι τὰς συγγενεῖς, θαυμαστή γε τῶν ἀτόμων
d *ἡ δημοκρατία, δεξιουμένων τε ἀλλήλας τῶν φίλων καὶ περιπλεκομένων, εἰς μίαν τε κατασκηνοῦν συνοικίαν ἐπειγομένων, καὶ τῶν μὲν ἀποτετορνευμένων αὐτομάτων εἰς ἥλιον φωστῆρα μέγαν ἵνα ποιήσωσι τὴν ἡμέραν, τῶν δὲ εἰς πολλὰς ἴσως πυραμίδας ἀστέρων ἀναπεφλεγμένων, ἵνα καὶ ὅλον στεφανώσωσι τὸν οὐρανόν, τῶν δὲ περιτεταγμένων, ἵνα αὐτὸν εἰκῇ στερεώσωσι καὶ καμαρώσωσι τὸν αἰθέρα εἰς τὴν τῶν φωστήρων ἐπιβάθραν, ἐπιλέξωνταί τε ἑαυταῖς αἱ συνωμοσίαι τῶν χυδαίων ἀτόμων μονάς, καὶ διακληρώσωνται τὸν οὐρανὸν εἰς οἴκους ἑαυταῖς καὶ σταθμούς.*

Εἶτα μεθ' ἕτερά φησιν·

p. 777 *Ἀλλ' οὐδὲ τὰ φανερὰ ὁρῶσιν οὗτοι οἱ ἀπρονόητοι, πολλοῦ γε δέουσι συνορᾶν καὶ τὰ ἀφανῆ. Ἐοίκασι γὰρ μηδὲ ἀνατολὰς ἐποπτεύειν τεταγμένας καὶ δύσεις μήτε τῶν ἄλλων μήτε τὰς ἐκπρεπεστάτας ἡλίου, μηδὲ χρῆσθαι ταῖς δι' αὐτῶν δεδωρημέναις ἀνθρώποις ἐπικουρίαις, ἀναπτομένῃ μὲν εἰς ἐργασίαν ἡμέρᾳ, ἐπη-*

c 4 Dionys. Alex. (Routh, § 3) c 8 Cf Hom. *Od.* xvii. 218
777 a 1 Dionys. Alex. (Routh, § 4)

b 6 *σφενδονίτας* Vig. b 7 *ἵν'* O c 5 *αὐτὰς*] *ἑαυτὰς* O d 8 *συνομοσίαι* I 777 a 1 *οὗτοι*] *αὐτοὶ* I a 2 *μὴδὲν* (sic) I a 3 *ὑποπτεύειν* I a 5 *ἀνεπομένῃ* I, *συναπτομένης* O* (*ἀναπτομένῃ* O²) *ἡμέρας* O* (-*ρᾳ* O²) *ἐπιλυγαζούσῃ* I

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

λυγαζούσῃ δὲ νυκτὶ πρὸς ἀνάπαυλαν. Ἐξελεύσεται γὰρ ἄνθρωπος, φησίν, ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, ἕως ἑσπέρας.
Ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἑτέραν ἐπισκοποῦσιν ἀνακύκλησιν αὐτοῦ, καθ' ἣν b
ὡρισμένας ὥρας καὶ καιροὺς εὐκαίρους καὶ τροπὰς ἀπαρατρέπτους ἀποτελεῖ, ὑπὸ τῶν ἐξ ὧν ἐστιν ἀτόμων ὁδηγούμενος. Ἀλλὰ κἂν μὴ θέλωσιν οἱ δείλαιοι, ὡς δ' οὖν πιστεύουσιν οἱ δίκαιοι, Μέγας Κύριος ὁ ποιήσας αὐτόν, καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέσπευσε πορείαν. Ἄτομοι γὰρ ὑμῖν χειμῶνα φέρουσιν, ὦ τυφλοί, καὶ ὑετούς, ἵνα ἡ γῆ τροφὰς ὑμῖν τε καὶ πᾶσι τοῖς ἐπ' αὐτῆς ζῴοις ἀνῇ; Θέρος τε ἐπάγουσιν, ἵνα καὶ τοὺς ἀπὸ δένδρων εἰς τρυφὴν καρποὺς
λάβητε; καὶ διὰ τί μὴ ταῖς ἀτόμοις προσκυνεῖτε καὶ θύετε ταῖς c
ἐπικάρποις; Ἀχάριστοί γε μηδὲ ἀπαρχὰς αὐταῖς ὀλίγας τῶν πολλῶν δωρεῶν, ἃς παρ' αὐτῶν ἔχετε, ἀφιεροῦντες.

Καὶ μετὰ βραχέα φησίν·

Ὁ δὲ πολυεθνὴς καὶ πολυμιγὴς δῆμος τῶν ἀστέρων, οὓς αἱ πολυπλανεῖς καὶ ἀεὶ διαρριπτούμεναι συνέστησαν ἄτομοι, χώρας ἑαυτοῖς κατὰ συνθήκας ἀπεδάσαντο, ὥσπερ ἀποικίαν ἢ συνοικίαν ἀνελόμενοι, μηδενὸς οἰκιστοῦ μηδὲ οἰκοδεσπότου προεστηκότος· καὶ τὰς πρὸς τοὺς πλησιοχώρους γειτνιάσεις ἐνωμότως καὶ μετ'
εἰρήνης φυλάττουσιν, οὐχ ὑπερβαίνοντες οὓς κατειλήφασιν ἐξ d
ἀρχῆς ὅρους, ὥσπερ ὑπὸ τῶν βασιλίδων ἀτόμων νομοθετούμενοι. Ἀλλ' οὐκ ἄρχουσιν ἐκεῖναι· πῶς γὰρ αἱ μηδ' οὖσαι; Ἀλλὰ θείων λογίων ἐπακούσατε· Ἐν κρίσει Κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ ποιήσεως αὐτῶν διέστειλε μερίδας αὐτῶν· ἐκόσμησεν εἰς αἰῶνα τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν εἰς γενεὰς αὐτῶν.

---

a 6 Ps. civ (ciii). 23 **b** 5 Sir. xliii. 5 **c** 5 Dionys. Alex. (Routh, § 5) **d** 4 Sir. xvi. 26

---

a 6 φησίν, ἄνθρωπος O **b** 5 κατέπαυσε O* (-έσπευσε O[2]) LXX[ℵc.a] **b** 7 αὐτῇ I **c** 3 ἔχουσιν IO **c** 9 καὶ 2°] om O **d** 1 κατειλ.] καὶ εἰλήφασιν I, pr καὶ O* (reprob O[2]) **d** 2 ἀτόμων] ἄτε I **d** 3 ἀρκοῖσιν I μηδ' οὖσαι] μηδεουσαι (sic) I, μὴ δὲ οὖσαι O **d** 5 διέστελλε LXX[Bℵ*] αὐτῶν] αὐτοῦ O **d** 6 γενεὰς αὐτῶν] ἔργα αὐτοῦ I

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

Καὶ μετὰ βραχέα φησίν·

Ἢ τίς οὕτως εὔτακτος πεδιάδα γῆν διώδευσε φάλαγξ, οὗ προθέοντος οὐδενός, οὐκ ἐκτρεπομένου, οὐκ ἐμποδοστατοῦντος, οὐκ ἀπολειπομένου τῶν συμπαρατεταγμένων, ὡς ἰσόστοιχοι καὶ συνασπιδοῦντες ἀεὶ προΐασιν, ὁ συνεχής τε καὶ ἀδιάστατος ἀόχλητός
p. 778 τε καὶ ἀνεμπόδιστος τῶν ἄστρων στρατός; Ἀλλ' ἐγκλίσεσι καὶ ταῖς εἰς πλάγιον ἐκνεύσεσι γίνονταί τινες αὐτῶν ἄδηλοι τροπαί. Καὶ μὴν ἀεὶ καιροφυλακοῦσι καὶ προορῶνται τὰς χώρας, ὅθεν ἕκαστος ἄνεισιν, οἱ τούτοις προσεσχηκότες. Εἰπάτωσαν οὖν ἡμῖν οἱ τῶν ἀτόμων τομεῖς καὶ τῶν ἀμερῶν μερισταὶ καὶ τῶν ἀσυνθέτων συναγωγεῖς καὶ τὰ ἄπειρα περινοοῦντες, πόθεν ἡ κυκλοφορικὴ τῶν οὐρανίων συνοδία καὶ περιοδία, οὐχ ἑνὸς παραλόγως ἀτόμων πήγματος οὕτω σφενδονηθέντος, ἀλλὰ τοσούτου κυκλικοῦ χοροῦ κατὰ ῥυθμὸν ἴσα βαίνοντος καὶ συμπεριδινου-
b μένου, πόθεν ἀδιάτακτοι καὶ ἀπροαίρετοι καὶ ἀγνῶτες ἀλλήλων συνέμποροι παμπληθεῖς συνανεστράφησαν. Καλῶς τε ὁ προφήτης ἐν τοῖς ἀδυνάτοις καὶ ἀνενδείκτοις ἔταξε τὸ ξένους κἂν δύο συνδραμεῖν· Εἰ πορεύσονται, φησί, δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ καθόλου, ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτούς;

Ταῦτ' εἰπών, μυρία τε ἄλλα τούτοις ἐπαγαγών, ἑξῆς κατασκευάζει διὰ πλειόνων τὸ πρόβλημα ἀπό τε τῶν κατὰ μέρος στοιχείων τοῦ παντός, ἀπό τε τῶν ἐν τούτοις παντοδαπῶν ζώων, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῆς τἀνθρώπου φύ-
c σεως. Ἐξ ὧν ἔτι βραχέα τοῖς εἰρημένοις προσθεὶς καταπαύσω τὸν παρόντα λόγον.

26. Καὶ οὔτε ἑαυτοὺς οὔτε τὰ περὶ ἑαυτοὺς ὁρῶσιν. Εἰ γάρ τις τῶν ἀρχηγετῶν τοῦ τῆς ἀσεβείας ταύτης δόγματος ἑαυτὸν

---

d 8 Dionys. Alex. (Routh, § 6) 778 b 4 Amos iii. 3 c 3 Dionys. Alex. (Routh, § 7)

---

d 8 εὐτάκτως I Vig. d 9 ἐμποδιστατοῦντος I d 10 ἰσόστιχοι O 778 a 2 νεύσεσι I τρόποι I a 4 ἀνίησιν I a 7 καὶ] om IO περιοδία] om O a 9 κυκλίου I b 3 τὸ ξένους κἂν] οὓς καὶ I b 4 συνδραμῶν I

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ὅστις ἐστὶ καὶ ὅθεν ἀνελογίζετο, ἐφρόνησεν ἂν ἅπερ συνῃσθη- d
μένος ἑαυτοῦ, καὶ εἶπεν ἂν οὐ πρὸς τὰς ἀτόμους, ἀλλὰ πρὸς τὸν
Πατέρα καὶ Ποιητὴν ἑαυτοῦ· Αἱ χεῖρές σου ἔπλασάν με καὶ ἐποίησάν
με· καὶ προσεπεξειργάσατο ἂν ὡς ἐκεῖνος τὸν θαυμάσιον τῆς
ποιήσεως ἑαυτοῦ τρόπον· Ἠ οὐχ ὥσπερ γάλα με ἤμελξας, ἐτύρευσας δέ
με ἴσα τυρῷ; Δέρμα καὶ κρέας με ἐνέδυσας, ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις με ἔνειρας;
Ζωὴν δὲ καὶ ἔλεος ἔθου παρ' ἐμοί, ἡ δὲ ἐπισκοπή σου ἐφύλαξέ μου τὸ
πνεῦμα. Πόσας γὰρ ἀτόμους ὁ Ἐπικούρου πατὴρ καὶ ποταπὰς
ἐξ ἑαυτοῦ προέχεεν, ὅτ' ἀπεσπέρμαινεν Ἐπίκουρον; Καὶ πῶς p. 779
εἰς τὴν μητρῴαν αὐτοῦ καταβληθεῖσαι γαστέρα συνεπάγησαν,
ἐσχηματίσθησαν, ἐμορφώθησαν, ἐκινήθησαν, ⟨ηὐξήθησαν⟩; Καὶ
πολλὰς ἡ βραχεῖα ῥανὶς τὰς Ἐπικούρου ἀτόμους προσκαλεσαμένη
τὰς μὲν ἐπημφίεσεν αὐτῶν δέρμα καὶ σάρκα γενομένας, ταῖς δὲ
ὀστωθείσαις ἠνώρθωται, ταῖς δὲ συνεδέθη νευρορραφουμένη; Τά
τε ἄλλα πολλὰ μέλη, καὶ σπλάγχνα, καὶ ἔγκατα, καὶ αἰσθητήρια,
τὰ μὲν ἔνδοθεν τὰ δὲ θύραθεν ἐφήρμοσε, δι' ὧν ἐζωογονήθη τὸ b
σῶμα; Ὧν οὐδὲν ἀργὸν οὐδὲ ἀχρεῖον προσετέθη, ἐπεὶ μηδὲ τὰ
φαυλότατα, μήτε τρίχες, μήτε ὄνυχες· πάντα δέ, τὰ μὲν πρὸς τὸ
τῆς συστάσεως ὄφελος, τὰ δὲ πρὸς τὸ κάλλος τῆς ὄψεως συντελεῖ.
Οὐ γὰρ τῆς χρείας μόνης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὥρας ἐπιμελὴς ἡ πρόνοια.
Ἔρυμα μὲν γὰρ καὶ σκέπασμα πάσης τῆς κεφαλῆς ἡ κόμη,
εὐπρέπεια δὲ ὁ πώγων τῷ φιλοσόφῳ. Τήν τε τοῦ ὅλου σώματος
τοῦ ἀνθρωπείου φύσιν ἐκ τῶν μερῶν ἀναγκαίων πάντων ἥρμοσε, c
καὶ τοῖς μέλεσι πᾶσι τήν τε πρὸς ἄλληλα κοινωνίαν περιέβαλε,

---

d 3 Iob x. 8, cf Ps. cxix (cxviii). 73   d 5 Iob x. 10

---

d 1 ἅπερ] ὅπερ I + ὁ BIO, ὥσπερ Vig.   d 2—779 a 4 καὶ—προσκαλεσαμένη om B   d 3 ἔπλασάν] ἐποίησάν LXX[Aℵ]   ἐποίησάν] ἔπλασάν LXX[Aℵ]   d 4 προσεπεξεργάσατο I   ὡς] om Vig.   d 5 αὐτοῦ O   ἢ] om I   ἐτύρωτας LXX[B] Vig., ἔπηξας LXX[A]   d 6 δέρμα] + δὲ LXX[B]   κρέα LXX[B]   ἔνειράς με LXX[A]   d 7 ἔλεον LXX[A]   779 a 2 ἑαυτοῦ IO   κατακληθεὶς I, κατακλεισθεῖσαι Vig.   a 3 ⟨ηὐξήθησαν⟩] correxi, ηὐξύνθησαν vulgo, ηὐξήνθησαν I, om O   a 5 ἐπημφίεσαν I, ἐπαμφίεσεν BO   αὐτὸν BIO   a 6 ἀνόρθωται I   νευροραφούμενος BIO   b 1 ἐφήρμωσεν I   b 4 τὸ] om O   b 6 πᾶσι BO   c 1 τοῦ] om O   ἀνθρωπίου I   ἥρμωσεν I

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

καὶ τὴν παρὰ τοῦ ὅλου χορηγίαν ἐπεμέτρησεν. Ὧν τὰ μὲν ὁλοσχερῆ καὶ τοῖς ἰδιώταις ἐκ τῆς πείρας ἣν ἔχει δύναμιν πρόδηλα· κεφαλῆς ἡγεμονία, καὶ περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὥσπερ ἄρχοντα ἐν ἀκροπόλει, τῶν αἰσθήσεων ἡ δορυφορία· ⟨προϊοῦσαι⟩ μὲν ὄψεις, ἀναγγέλλουσαι δὲ ἀκοαί, ἐδωδὴ ὥσπερ φορολογοῦσα, d ὄσφρησις καθάπερ ἀνιχνεύουσα καὶ διερευνωμένη, καὶ ἁφὴ πᾶν διατάττουσα τὸ ὑπήκοον. (Κεφαλαιωδῶς γὰρ νῦν ὀλίγα τῶν τῆς πανσόφου προνοίας ἔργων ἐπιδραμούμεθα, μετ' ὀλίγον ἀκριβέστερον τοῦ Θεοῦ διδόντος ἐπεξεργασόμενοι, ὅταν πρὸς τὸν δοκοῦντα λογιώτερον ἀποτεινώμεθα.) Χειρῶν διακονία, δι' ὧν ἐργασίαι τε παντοῖαι καὶ πολυμήχανοι τελοῦνται τέχναι ταῖς κατὰ μέρος δυνάμεσιν εἰς μίαν συνεργίαν διηρθρωμένων, ὤμων τε ἀχθοφορίαι, καὶ κατοχαὶ δακτύλων, ἀγκώνων τε καμπαί, πρός τε τὸ σῶμα εἴσω στρεφόμεναι καὶ πρὸς τὸ ἐκτὸς ἀπονεύουσαι, ἵνα ἐφέλκεσθαί τε καὶ ἀπωθεῖσθαι δύνωνται· ποδῶν ὑπηρεσία, δι' ὧν πᾶσα ἡμῖν ὑποπέπτωκεν ἡ περίγειος κτίσις, βάσιμος ἡ γῆ, p. 780 πλωτὴ ἡ θάλασσα, περάσιμοι οἱ ποταμοί, καὶ πάντων πρὸς πάντα ἐπιμιξία· γαστὴρ ταμιεῖον τροφῶν, πᾶσι τοῖς συντεταγμένοις μέλεσιν ἐξ ἑαυτῆς ἐν μέτρῳ τὸ σιτηρέσιον διανέμουσα, καὶ τὸ περιττεῦον ἐκτιθεμένη· καὶ τὰ ἄλλα δι' ὅσων ἐμφανῶς ἡ διοίκησις τῆς ἀνθρωπείου μεμηχάνηται διαμονῆς, ὧν ὁμοίως τοῖς ἄφροσιν ἔχοντες οἱ σοφοὶ τὴν χρῆσιν οὐκ ἴσχουσι τὴν γνῶσιν. Οἱ μὲν γὰρ εἰς ἣν ἂν οἰηθῶσιν ⟨θεότητα⟩ τὴν ἐπιστημονικωτάτην περὶ b πάντων καὶ τὴν εἰς ἑαυτοὺς εὐεργετικωτάτην ἀναφέρουσιν οἰκονομίαν, κρείττονος καὶ θείας ὄντως φρονήσεώς τε καὶ δυνάμεως ἔργον αὐτὴν εἶναι πιστούμενοι· οἱ δὲ συντυχίᾳ καὶ συμπτώσει τῶν ἀτόμων ἀσκόπως τὴν θαυμασιωτάτην καλλιεργίαν ἀνατιθέασι. Τὴν δὲ ἐνεργεστέραν ἔτι τούτων ἐπίσκεψιν καὶ τὴν τῶν ἐνδοσθίων

c 6 ⟨προϊοῦσαι⟩] coniec Vig., προσιοῦσαι Eus. codd c 7 ἐδωδή—διερευνωμένη] om B ἐδωδὴ] + δ' O d 1 ἁφὴ] pr ἡ O πᾶν] πάντα BO* (πᾶν O²) d 2 τῶν] om I d 3—780 a 4 μετ'—ἐκτιθεμένη om B d 10 ἀποθεῖσθαι (sic) I 780 a 1 πάντα] pr τὰ I, πάντας O a 2 ἐπιμιξίαι I ταμεῖα O a 5 ἀνθρωπίου I a 7—c 4 γὰρ—ἀτόμων om B a 7 ⟨θεότητα⟩] coniec Vig., approb. Routh, ἀθεότητα Eus. codd b 1 τὴν] om I εἰς ἑαυτοὺς] εἰς ἑα periit sed ὺ manet in O, εἰς αὐτοὺς G

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

διάθεσιν ἰατροὶ μὲν ἀκριβῶς διερευνησάμενοι καὶ καταπλαγέντες
ἐξεθείασαν τὴν φύσιν, ἡμεῖς δὲ ὕστερον ὡς ἂν οἷοί τε γενώμεθα
κἂν ἐπιπολῆς ἀναθεωρήσομεν. Καθόλου δὲ καὶ συλλήβδην ὅλον **c**
τοῦτο τὸ σκῆνος τίς τοιοῦτον ἐσκηνοποίησεν, ὑψηλόν, ὄρθιον,
εὔρυθμον, εὐαίσθητον, εὐκίνητον, εὐεργόν, παντουργόν; Ἡ τῶν
ἀτόμων ἄλογος, φασί, πληθύς. Ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἂν εἰκόνα πηλίνην
ἐκεῖναι συνελθοῦσαι πλάσαιεν, οὐδ᾽ ἀνδριάντα λίθινον ξέσαιεν,
οὐδ᾽ ἂν εἴδωλον ἀργυροῦν ἢ χρυσοῦν χωνεύσασαι προαγάγοιεν·
ἀλλὰ τέχναι καὶ χειρουργίαι τούτων ὑπ᾽ ἀνθρώπων εὕρηνται
σωματουργοί· Ὧν δὲ ἀπεικασίαι καὶ σκιαγραφίαι δίχα σοφίας
οὐκ ἂν γένοιντο, πῶς τὰ ἀληθῆ καὶ πρωτότυπα τούτων αὐτομάτως **d**
συμβέβηκε; Ψυχὴ δὲ καὶ νοῦς καὶ λόγος πόθεν ἐγγέγονε τῷ
φιλοσόφῳ; Ἦ παρὰ τῶν ἀψύχων καὶ ἀνοήτων καὶ ἀλογίστων
ἀτόμων ταῦτ᾽ ἠρανίσατο, κἀκείνων αὐτῷ τι ἑκάστη νόημα καὶ
δόγμα ἐνέπνευσεν; Καὶ ὥσπερ ὁ Ἡσιόδου μῦθος τὴν Πανδώραν
φησὶν ὑπὸ τῶν θεῶν, οὕτως ἡ σοφία τἀνδρὸς ὑπὸ τῶν ἀτόμων
συνετελέσθη; Καὶ ποίησιν δὲ πᾶσαν, καὶ πᾶσαν μουσικήν,
ἀστρονομίαν τε, καὶ γεωμετρίαν, καὶ τὰς ἄλλας ἐπιστήμας, οὐκέτι
θεῶν εὑρήματα καὶ παιδεύματα φήσουσιν Ἕλληνες εἶναι, μόναι δὲ
γεγόνασιν ἐμπειρικαὶ καὶ σοφαὶ πάντων αἱ Ἄτομοι Μοῦσαι. Ἡ **p. 781**
γὰρ ἐκ τῶν ἀτόμων Ἐπικούρου θεογονία τῶν μὲν ἀπείρων κόσμων
ἐξόριός ἐστιν, εἰς δὲ τὴν ἄπειρον ἀκοσμίαν πεφυγάδευται.

27. Ἐργάζεσθαι δέ γε καὶ διοικεῖν καὶ εὐεργετεῖν τε καὶ
προκήδεσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα τοῖς μὲν ἀργοῖς καὶ ἄφροσι καὶ **b**
ἀσθενέσι καὶ κακούργοις ἴσως ἐπαχθῆ, οἷς ἐγκατέλεξεν ἑαυτὸν
Ἐπίκουρος, τοιαῦτα φρονήσας περὶ τῶν θεῶν· τοῖς δὲ σπουδαίοις

---

780 d 5 Cf Hesiod. *Opp.* 54–82, *Theog.* 570 seqq

---

b 7 ἐξεθίασαν I **c** 1 ἐπὶ πολῆς I, ἐπὶ πολλῆς O ἀναθεωρήσομεν] Vig., -σωμεν Eus. codd δὲ] τε BO **c** 2 ὄρθριον I, ὀρθόν O **c** 3 πανοῦργον I **c** 6 προσαγάγοιεν Vig. **c** 8—**d** 5 ὧν—ἐνέπνευσεν om B **c** 8 σκιογραφίαι IO **d** 3 ἦ] om IO **d** 5 ὁ] om BO **d** 9 εὑρέματα BI καὶ παιδεύματα] om I μόνοι I **781 a** 1 ἔμπειροι BO ἐμπειρικοὶ καὶ σοφοὶ I **a** 2 γὰρ] om I Ἐπίκουροι I **a** 3 ἔξορός Vig. **a** 4 δέ] om BO γε] τε I **b** 1 καὶ ἀσθενέσι] om O

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ καὶ δυνατοῖς καὶ συνετοῖς καὶ σώφροσιν, οἵους εἶναι χρὴ τοὺς φιλοσόφους (πόσῳ γε μᾶλλον τοὺς θεούς;), οὐχ ὅπως ἀηδῆ ταῦτα καὶ προσάντη, ἀλλὰ καὶ τερπνότατα, καὶ πάντων μᾶλλον
c ἀσπαστότατα, οἷς τὸ ἀμελὲς καὶ τὸ μέλλειν τι πράττειν τῶν χρηστῶν ὄνειδος, ὡς ἐκείνους τε ποιητὴς νουθετεῖ συμβουλεύων

Μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον·

καὶ προσεπαπειλῶν

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει·

ἡμᾶς τε σεμνότερον παιδεύει προφήτης, θεοπρεπῆ μὲν ὄντως ἔργα τὰ κατ' ἀρετὴν ὑπάρχειν λέγων, τὸν δὲ ὀλιγωροῦντα τούτων ἐξάγιστον· Ἐπικατάρατος γάρ, φησίν, ὁ ποιῶν τὰ ἔργα Κυρίου ἀμελῶς.
d Εἶτα καὶ τοῖς μὲν ἀμαθέσιν ἡστινοσοῦν τέχνης, καὶ ἀτελεστέροις διὰ τὸ τῆς πείρας ἄηθες καὶ τὸ τῶν ἔργων ἀτριβές, κάματος ἐγγίνεται ταῖς ἐπιχειρήσεσιν· οἱ δὲ προκόπτοντες, καὶ μᾶλλον ἔτι οἱ τέλειοι, ῥᾳδίως ἃ μετίασι κατορθοῦντες γάννυνται, καὶ μᾶλλον ἂν ἕλοιντο τὰ εἰωθότα πράττοντες ἀνύειν καὶ τελεσιουργεῖν ἢ πάντα σφίσιν ὑπάρξαι τὰ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθά. Δημόκριτος γοῦν αὐτός, ὥς φασιν, ἔλεγε βούλεσθαι μᾶλλον μίαν εὑρεῖν αἰτιολογίαν ἢ τὴν τῶν Περσῶν οἱ βασιλείαν γενέσθαι, καὶ ταῦτα μάτην καὶ ἀναιτίως αἰτιολογῶν, ὡς ἂν ἀπὸ κενῆς ἀρχῆς καὶ ὑποθέσεως πλανωμένης ὁρμώμενος, καὶ τὴν ῥίζαν καὶ τὴν κοινὴν ἀνάγκην τῆς τῶν ὄντων φύσεως οὐχ ὁρῶν, σοφίαν δὲ μεγίστην ἡγούμενος τὴν τῶν ἀσόφως καὶ ἠλιθίως συμβαινόντων κατανόησιν,
p. 782 καὶ τὴν τύχην τῶν μὲν καθόλου καὶ τῶν θείων δέσποιναν ἐφιστὰς καὶ βασιλίδα, καὶ πάντα γενέσθαι κατ' αὐτὴν ἀποφαινόμενος, τοῦ δὲ τῶν ἀνθρώπων αὐτὴν ἀποκηρύττων βίου, καὶ τοὺς πρεσβεύοντας αὐτὴν ἐλέγχων ἀγνώμονας. Τῶν γοῦν Ὑποθηκῶν ἀρχόμενος λέγει· Ἄνθρωποι τύχης εἴδωλον ἐπλάσαντο πρόφασιν ἰδίης

781 c 3 Hesiod. *Opp.* 408 c 5 ibid 411 c 8 Jer. xlviii. 10
782 a 5 Cf Stob. *Ecl. Eth.* II c 7, p 345

b 4 καὶ δυνατοῖς] post συνετοῖς O c 2 ἐκείνου I c 3 ἔς τ'] εἰς I Vig. c 5—782 a 3 αἰεὶ—βίου om B c 5 ἀμβολιοεργὸς I c 7 λέγειν I τούτῳ I c 8 φησίν] om I Vig. d 2 ἔργον (sic) I κάματος] κάμινος O d 4 ἔτι οἱ] αἴτιοι I d 8 αἰτιολ.] ἀπολογίαν I τὴν] om O τῶν] om I d 9 ἂν] om IO 782 a 1 ἐπιστὰς I

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ.

ἀνοίας. Φύσει γὰρ γνώμῃ τύχῃ μάχεται· καὶ τὴν ἐχθίστην τῇ φρονήσει ταύτην αὐτὴν ἔφασαν κρατεῖν· μᾶλλον δὲ καὶ ταύτην ἄρδην ἀναιροῦντες, καὶ ἀφανίζοντες, ἐκείνην ἀντικαθιστᾶσιν αὐτῆς. Οὐ γὰρ εὐτυχῆ τὴν φρόνησιν, b ἀλλ' ἐμφρονεστάτην ὑμνοῦσι τὴν τύχην. Οἱ μὲν οὖν τῶν βιωφελῶν ἔργων ἐπιστάται ταῖς πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἐπικουρίαις ἀγάλλονται, ἐπαίνου τε ὀρέγονται καὶ κλέους ἐφ' οἷς αὐτῶν προκάμνουσιν οἱ μὲν τρέφοντες, οἱ δὲ κυβερνῶντες, οἱ δ' ἰώμενοι, οἱ δὲ πολιτευόμενοι· οἱ δέ γε φιλόσοφοι καὶ σφόδρα παιδεύειν ἐπιχειροῦντες ἀνθρώπους φρυάττονται. Ἦ τολμήσουσιν Ἐπίκουρος ἢ Δημό- c κριτος εἰπεῖν ὡς ἀσχάλλουσι φιλοσοφοῦντες; Ἀλλ' οὐδὲ θυμηδίαν ταύτης ἂν ἑτέραν προθεῖντο. Καὶ γὰρ εἰ τὸ ἀγαθὸν ἡδονὴν εἶναι φρονοῦσιν, ἀλλ' αἰδεσθήσονταί γε μὴ λέγειν ἥδιον αὐτοῖς εἶναι τὸ φιλοσοφεῖν. Τοὺς δὲ θεοὺς περὶ ὧν οἱ μὲν ποιηταὶ παρ' αὐτοῖς ᾄδουσι δωτῆρας ἐάων, οὗτοι δὲ οἱ φιλόσοφοι μετὰ τωθείας εὐφημοῦσι, θεοὶ πάντων ἀγαθῶν ἀδώρητοί τε καὶ ἀμέτοχοι· καὶ τίνι τρόπῳ τεκμηριοῦνται θεοὺς εἶναι, μήτε παρόντας καὶ πράττοντάς τι ὁρῶντες, (ὡς οἱ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας d θαυμάσαντες διὰ τὸ θέειν ἔφασαν κεκλῆσθαι θεούς,) μήτε τινὰ δημιουργίαν αὐτοῖς ἢ κατασκευὴν προσνέμοντες, ἵν' ἐκ τοῦ θεῖναι, τοῦτ' ἔστι ποιῆσαι, θεοποιήσωσιν αὐτούς· (τούτου γὰρ ἕνεκα πρὸς ἀλήθειαν ὁ τῶν ἁπάντων ποιητὴς καὶ δημιουργὸς μόνος ἐστὶ Θεός·) μήτε διοίκησιν ἢ κρίσιν ἢ χάριν αὐτῶν τινα πρὸς ἀνθρώπους ἐκτιθέμενοι, ἵνα φόβον ἢ τιμὴν ὀφλήσαντες προσκυνήσωμεν αὐτοῖς;

Ἦ τοῦ κόσμου προκύψας Ἐπίκουρος καὶ τὸν οὐράνιον ὑπερβὰς περίβολον, ἢ διά τινων κρυφίων ἃς μόνος οἶδεν ἐξελθὼν πυλῶν,

782 c 6 Hom. *Od.* viii. 325, 335

a 6 *ἀνοίης* BO *γνώμῃ τύχῃ* coniec Routh b 2 *ἐμφρον.*] *φρο* periit in O, *ἐμφανεστάτην* G *οἱ—πολιτευόμενοι*] om B *βιοφελῶν* I b 4 *ἐπαίνου τε*] *ἐπαινοῦνται* I *αὐτῶν*] *αὐτοὶ* coniec Routh c 1 *ἢ—φιλοσοφοῦντες*] om B *τολμησάτωσαν* O c 2 *ἀσχάλουσι* I c 3 *προσθοῖντο* I c 4 *ἥδιον*] *ἴδιον* I *αὐτοῖς*] IO, *αὑτοῖς* vulgo *τὸ*] *τι τοῦ* BO c 5—d 2 *περὶ—θαυμάσαντες* om B c 6 *δοτῆρες* O *τωθίας* I c 7 *τε*] om I Vig. d 1 *οἱ*] Dind., vulgo *οἳ*, *ὅσοι* O d 2 *θεῖν* I d 3—783 c 6 *ἵν'—σκιάς* om B d 4 *ἕνεκεν* I d 10 *εἶδεν* (*οἶ* in marg) I

p. 783 ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ οὓς ἐν τῷ κενῷ κατεῖδε θεούς, καὶ τὴν πολλὴν αὐτῶν ἐμακάρισε τρυφήν· κἀκεῖθεν ἐπιθυμητὴς γενόμενος τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ἐν τῷ κενῷ ζηλωτὴς διαίτης, οὕτω πάντας ἐπὶ τὴν τοῦ μακαρισμοῦ τούτου μετουσίαν ἐξομοιωθησομένους ἐκείνοις τοῖς θεοῖς παρακαλεῖ, συμπόσιον αὐτοῖς μακάριον, οὐχ ὅπερ οἱ ποιηταὶ τὸν οὐρανὸν ἢ τὸν Ὄλυμπον, ἀλλὰ τὸ κενὸν συγκροτῶν, ἔκ τε τῶν ἀτόμων τὴν ἀμβροσίαν αὐτοῖς παρατιθείς, καὶ προπίνων αὐτοῖς ἐξ

b ἐκείνων τὸ νέκταρ; Καὶ δὴ καὶ κατ' ἐκείνων τῶν μηδὲν πρὸς ἡμᾶς ὅρκους τε καὶ ὁρκισμοὺς μυρίους τοῖς ἑαυτοῦ βιβλίοις ἐγγράφει, ὀμνύς τε συνεχῶς "μὰ Δία" καὶ "νὴ Δία," ἐξορκῶν τε τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ πρὸς οὓς διαλέγοιτο "πρὸς τῶν θεῶν," οὔ τί που δεδιὼς αὐτὸς ἢ δεδιττόμενος ἐκείνους τὴν ἐπιορκίαν, κενὸν δὲ τοῦτο καὶ ψευδὲς καὶ ἀργὸν καὶ ἄσημον ἐπιφθεγγόμενος τοῖς λόγοις αὐτοῦ παράρτημα, οἷον εἰ καὶ χρέμπτοιτο καὶ πτύοι τό

c τε πρόσωπον στρέφοι καὶ τὴν χεῖρα κινοίη. Τοιαύτη γὰρ ἀδιανόητος ἦν ἡ παρ' αὐτῷ καὶ ματαία ὑπόκρισις ἡ τῶν θεῶν ὀνομασία. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν πρόδηλον, ὅτι μετὰ τὸν Σωκράτους θάνατον κατεπτηχὼς Ἀθηναίους ὡς μὴ δοκοίη τοῦθ' ὅπερ ἦν ἄθεος εἶναι, κενὰς αὐτοῖς ἀνυποστάτων θεῶν τερατευσάμενος ἐζωγράφησε σκιάς. Οὔτε γὰρ εἰς οὐρανὸν ἀνέβλεψε νοεροῖς ὀφθαλμοῖς, ἵνα τῆς ἐναργοῦς ἄνωθεν φωνῆς ἀκούσῃ, ἧς ὁ προσεκτικὸς θεατὴς

d κατακούσας ἐμαρτύρησεν, ὅτι Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα, οὔτε τῇ διανοίᾳ κατεῖδεν εἰς τοὔδαφος· ἔμαθε γὰρ ἄν, ὅτι Τοῦ ἐλέους Κυρίου πλήρης ἡ γῆ, καὶ ὅτι Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Καὶ μετὰ ταῦτα γάρ φησι Κύριος εἰς τὴν γῆν ἐπέβλεψε, καὶ ἐνέπλησεν αὐτὴν τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ. Ψυχὴν

---

783 d 1 Ps. xix (xviii). 1 d 3 Ps. xxxiii (xxxii). 5, xxiv (xxiii). 1 d 5 Sir. xvi. 29

---

783 a 1 οὓς] τοὺς coniec Vig. a 3 τὴν] om I a 4 τούτου] om O a 5 αὐτὸς I a 7 ἀτμῶν coniec Vig. b 1 καὶ 2°] om IO b 2 ὅρκου I b 3 ἐγγράφοι I b 4 οὓς] οἷς I b 5 αὐτοὺς coniec Vig. b 7 παράρτυμα O c 2 ἦν] + αὖ I, om O c 5 αὐτῶν O c 7 ἧς—ὅτι] λεγούσης B d 2 ἀναγγελεῖ LXX[A] τῇ] om I d 3 καὶ—γῆ] om B d 4 καὶ 2°—αὐτῆς] om B d 5 Κύριος] om I εἰς] ἐπὶ LXX[A] ψυχῇ D Vig. marg, LXX[ℵ]

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

παντὸς ζώου ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς. Εἰ δὲ μὴ σφόδρα τυφλώττουσιν, ἐπισκεψάσθωσαν τὴν παμποίκιλον τῶν ζώων πολυπλήθειαν, τὰ χερσαῖα, τὰ πτηνά, τὰ ἔνυδρα, καὶ κατανοησάτωσαν ὡς ἀληθὴς ἐπὶ τῇ πάντων κρίσει γέγονεν ἡ μαρτυρία τοῦ δεσπότου, Καὶ πάντα κατὰ τὴν αὐτοῦ πρόσταξιν πέφηνε καλά.

Ταῦτά μοι ἀπὸ πλείστων ἐξήνθισται τῶν πρὸς Ἐπίκουρον Διονυσίῳ τῷ καθ' ἡμᾶς ἐπισκόπῳ πεποιημένων. p. 784
Μετελθεῖν δὲ καιρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἀριστοτέλην, καὶ τὴν τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων αἵρεσιν, τά τε λοιπὰ τῆς τῶν θαυμαστῶν φυσιολόγων ἐπιθεωρῆσαι, ὡς ἂν καὶ τῆς ἐκ τούτων ἀναχωρήσεως τὸν ἐξ ἡμῶν ἀπολογισμὸν παράσχοιμεν τοῖς φιλεγκλήμοσιν.

---

d 10 Cf Gen. i. 31; Sir. xxxix. 18

---

d 7 ἐπισκεψάτωσαν O πολυπληθίαν I d 9 ἀληθὲς I κρίσει] om I, κτίσει coniec Vig. **784 a** 3—**818 d** 11 Μετελθεῖν—μηκύνοι Haec et in textu habet I[b], et in aliis foliis rescripsit plurimis tamen omissis I[a] **a** 3 Ἀριστοτέλη I[b] O cf Heikel p 19 **a** 4 τά—ἐπιθεωρῆσαι] om BI[a] (vid not ad **758 a** 7) **a** 5 καὶ] om I[b] **a** 6 ἐκτῆς I[b] **a** 7 παράσχωμεν I[b]

785 ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΕ.

Τάδε τὸ πεντεκαιδέκατον περιέχει σύγγραμμα τῆς εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς

Tit. σύγγραμμα] βιβλίον I[a] β′ τῆς—φιλοσοφίας] Ἀριστοτέλους I[b] τοῦ ἀνδρὸς] αὐτοῦ I[b] ἀπὸ—Περιπατητικοῦ] om O, + Ἀπὸ τοῦ περὶ φιλοσοφίας ἑβδόμου I ante c 2 γ′ τὸν] om I[b] γ′—ιε′ τὸν—Διδύμου] om I[a] γ′ τὸν—Πλάτωνι] om BO δ′ ἐν—λόγῳ] om I τοῦ τέλους] προνοίας O ε′ τοῦ αὐτοῦ] om BO ἐν—λόγῳ] om O ϛ′ τοῦ αὐτοῦ] om BO; ita in ζ′, η′, θ′ πρὸς—μὴ] om O συγχωροῦσι O ζ′ σωμάτων] om O η′ ἅτινα—πολυπραγμονεῖ] om O ια′ ἀπὸ—ψυχῆς] om O ιβ′ ἀπὸ τῶν αὐτῶν] om IO

ιγ′ τὰς] pr καὶ O τῷ] om I Πλάτωνι] Πλάτωνος I καὶ οἱ Ἑβραίων] om I συνεστήσαντο I, + ἀπὸ τῶν Ἀττικοῦ I ιδ′ ἀπὸ—Ἀριστοκλέους] om IO ιε′ Θεοῦ] pr τοῦ BIO ἀπὸ—Διδύμου] om IO ιϛ′ ἀπὸ—ψυχῆς] om I^a I^b O ιζ′ ὅτι] + δὴ I^a ἀπὸ—Νουμηνίου] om I^b O ιθ′—κβ′ om I^a κ′ αὐτοὶ] Στωϊκοὶ O κβ′ ἀπὸ—Πλωτίνου] om IO κγ′ δόξαι—φιλοσόφων] om O περὶ—Πλουτάρχου] om I^a O περὶ ἡλίου] capitulum per se I^b O κζ′ om I^a κη′ om O κθ′ φωτισμῶν I^a I^b λ′ ἡ] om I^b O λα′ σχήματος I^a O λβ′ συνέστηκεν I^b

p. 788 ## ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΠΕΡΙ ΑΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ.

1. ΤΗΝ πολύθεον τῶν ἐθνῶν ἁπάντων πλάνην ἐν ἀρχαῖς τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς ἀπελέγξαι πρὸ
b πολλοῦ θέμενος ἐπὶ συστάσει καὶ ἀπολογίᾳ τῆς ἐξ αὐτῶν ἀναχωρήσεως, ἣν μετ᾽ εὐλόγου κρίσεως πεποιήμεθα, οὐ μόνον τοὺς μύθους, οὓς δὴ περὶ τῶν οἰκείων θεῶν παῖδες τῶν παρ᾽ αὐτοῖς θεολόγων τε καὶ ποιητῶν

λη′ τοῦ] om $\mathrm{I^a}$ λθ′ ἡ] om $\mathrm{I^b}$ O ἐγκλεῖσθαι O μ′ τοῦ—κενόν] om $\mathrm{I^a}$ $\mathrm{I^b}$ O μβ′ τίς—οὐσία] om $\mathrm{I^a}$ $\mathrm{I^b}$ O μζ′, νβ′ om O μη′, μθ′ om $\mathrm{I^a}$ να′—νγ′ om $\mathrm{I^a}$ νϛ′—ξα′ om $\mathrm{I^a}$ νη′ κινήσεως] ἐγκλίσεως I, ἐγκλείσεως O τῆς] om O ξ′ ψυχῆς] γῆς O ξα′ τοῦ] om I ξβ′ κατατριβομένους $\mathrm{I^a}$ O 788 a 1 tit. om I περὶ—ὑποθ.] τῆς ὑποθ. πάσης O Capp 1, 2 om $\mathrm{I^a}$ b 3 δὴ] om I

κεκωμῳδήκασιν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς σεμνοπρεπεῖς δὴ καὶ ἀπορρήτους φυσιολογίας, ἄνω που εἰς οὐρανὸν καὶ τὰ κόσμου μέρη πρὸς τῆς γενναίας φιλοσοφίας μετενηνεγμένας, πρώτιστα πάντων ἐν τρισὶ τοῖς πρώτοις συγγράμμασι διηρευνησάμην, καίτοι μηδὲν τὸ παράπαν ἐν τούτοις χρῆναι σεμνολογεῖν τῶν δὴ θεολόγων αὐτῶν ἀποφηναμένων. Τηρητέον γοῦν ὡς ὅτι μάλιστα οἱ **c** πρεσβύτατοι τῶν παρ᾿ αὐτοῖς θεολόγων οὐδέν τι πλέον τῆς ἱστορίας εἰδότες μόνοις δὲ τοῖς μύθοις προσανέχοντες ἐμαρτυρήθησαν· ὅθεν εἰκότως ἐν πάσαις πόλεσί τε καὶ κώμαις κατὰ τὰς τῶν παλαιῶν διηγήσεις θεῶν τελεταὶ καὶ μυστήρια σύμφωνα τοῖς τῶν προτέρων μυθικοῖς διηγήμασι παραδέδοται, ὡς εἰσέτι καὶ νῦν τῶν θεῶν γάμους καὶ παιδοποιίας, θρήνους τε καὶ μέθας, καὶ τῶν μὲν πλάνας, τῶν δὲ ἔρωτας, τῶν δὲ ὀργάς, τῶν δὲ ἑτέρας παντοίας συμφοράς τε καὶ περιστάσεις, ἀκολούθως τοῖς ὑπὸ τῶν παλαιοτάτων **d** μνημονευομένοις, κατά τε τὰς τελετάς, ἔν τε τοῖς ὕμνοις, καὶ ταῖς εἰς τοὺς θεοὺς αὐτῶν πεποιημέναις ᾠδαῖς παραλαμβάνειν. Πλὴν ὅμως ἐκ περιουσίας καὶ τούτων αὐτῶν τὰς τετραγῳδημένας ἐν φυσικαῖς ἀποδόσεσι ⟨κομψείας⟩ τάς τε τῶν σοφιστῶν καὶ φιλοσόφων εὑρεσιλογίας εἰς φανερὸν ἤγαγον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ τῶν βοωμένων χρηστηρίων λόγον, τήν τε παρὰ τοῖς πολλοῖς διατεθρυλημένην περὶ εἱμαρμένης ψευδῆ δόξαν ἐν ἑτέροις τρισὶ τοῖς ἑξῆς μετὰ τὰ πρῶτα συγγράμμασι λευκοῖς τοῖς ἐλέγχοις ἀπεγύμνωσα, οὐ μόνοις τοῖς **p. 789** οἴκοθεν ἐπιχειρήμασιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς αὐτῶν μάλιστα

788 b 7 πρὸς] πρὸ O b 10 δὴ] om I c 6 τελετὰς IO c 7 παραδέδωται I d 1—789 a 10 ἀκολούθως—ὠφέληντο om B d 3 αὐτῶν] IO, αὐτοὺς Vig. d 5 ἀποδώσεσι I d 6 ⟨κομψείας⟩] conieci, κομπίας codd, κομπείας Dind. εὑρησιλογίας I d 7 τὸν περὶ τῶν βοωμ.] τῶν περιβοωμένων I d 8 λόγων I d 9 διατεθρυλλημένην O ψευδῆ δόξαν] ψευδοξίαν I d 10 συγγράμματα I, συγγράμματι O 789 a 2 ἐπιχειρ.] ἐπιρρήμασιν I

τῶν παρ' Ἕλλησι φιλοσόφων φωναῖς εἰς τὸν κατ' αὐτῶν ἔλεγχον συγκεχρημένος. Μεταβὰς δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ Ἑβραίων λόγια, τίσι ποτὲ λογισμοῖς τὴν ἐν τούτοις περιεχομένην δογματικὴν θεολογίαν, τήν τε κατὰ τούσδε ἱστορίαν ἅπασαν καὶ πρὸς αὐτῶν Ἑλλήνων μεμαρτυρημένην, ἐν ἰσαρίθμοις αὖ πάλιν λόγων συντάξεσι παρεστησάμην. Εἶθ' ἑξῆς τὸν Ἑλληνικὸν ἀπελέγξας τρόπον, ὅπως τε πάντα παρὰ βαρβάρων
b ὠφέληντο, καὶ ὡς οὐδὲν οἴκοθεν σεμνὸν ἐπάγονται μάθημα, καὶ τήν γε τῶν χρόνων ἀντιπαράθεσιν, καθ' οὓς Ἑλλήνων τε οἱ βοώμενοι Ἑβραίων τε οἱ προφῆται γεγόνασιν, εἰς φῶς ἀγαγών, αὖθις διὰ τῶν μετὰ ταῦτα τριῶν τὴν τῶν παρ' Ἕλλησιν εὐδοκίμων φιλοσόφων πρὸς τὰς Ἑβραίων δόξας συνδρομὴν ὑπέδειξα, αὐτὰς πάλιν τὰς οἰκείας τῶν ἀνδρῶν φωνὰς μάρτυρας ποιησάμενος. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑτεροδοξοῦντας ἡμῖν τῶν παρ'
c Ἕλλησι φιλοσόφων οὐ πρὸς ἡμᾶς μόνους ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς σφῶν οἰκείους διεστῶτας ὑπό τε τῶν γνωρίμων ἀνατετραμμένους ἐν τῷ πρὸ τούτου συγγράμματι κατεφώρασα, διὰ τούτων ἁπάντων τῆς ἡμετέρας γνώμης τὸ κριτήριον ἀδέκαστον ἐπιδεικνὺς τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἔργοις τε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ αὐτοῖς πράγμασι τὰς ἀποδείξεις τοῦ μὴ ἀσκόπως ἡμᾶς, κεκριμένῳ δὲ καὶ σώφρονι λογισμῷ πρὸ τῆς Ἑλλήνων τὴν Ἑβραίων ὁμοῦ παλαιὰν καὶ ἀληθῆ φιλοσοφίαν τε καὶ εὐσέβειαν
d ἐπανῃρῆσθαι παρασχόμενος· ὃ καὶ συνέστη διὰ τῆς τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν παραθέσεως. Ἧς εἰσέτι δεῦρο τὸν ὕστατον ἐπέχοντες λόγον, πεντεκαιδέκατον ὄντα τῆς ἐν χερσὶ πραγματείας, τὸ λεῖπον τοῖς διεξωδευμένοις ἀποδώσομεν, τὰ σεμνὰ τῆς γενναίας τῶν Ἑλλήνων φιλοσοφίας ἔτι καὶ νῦν εἰς φῶς ἕλκοντες, πρὸ

a 10 πάντα] pr τὰ O   b 6 ἐπέδειξα I   c 8 πρὸ] πρὸς I   d 3 πεντεκαιδέκ.] πέμπτον καὶ δέκατον I

ὀφθαλμῶν τε τοῖς πᾶσι τὴν ἐν αὐτοῖς ἀχρηστομάθειαν ἀπογυμνοῦντες, καὶ πάντων γε πρότερον παριστῶντες ὅτι μὴ ἀγνοίᾳ τῶν παρ' αὐτοῖς θαυμαζομένων, ὀλιγωρίᾳ δὲ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀνωφελοῦς σχολῆς, ἥκιστα αὐτῶν πεφροντίκαμεν, τῇ τῶν κρειττόνων ἀσκήσει τὰς ἑαυτῶν ἀναθέντες ψυχάς. Τούτου δὴ οὖν σὺν Θεῷ διὰ τῆς ἀληθείας ἡμῖν ἐπισφραγισθέντος, τὰ μὲν τῆς Προπαρασκευῆς ἐνταῦθά μοι περιγραφήσεται· μεταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν ἐντελεστέραν ὑπόθεσιν τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀπο- p. 790
δείξεως, ἀπὸ τοῦ λείποντος τῆς καθ' ἡμῶν κατηγορίας σκέμματος τὴν καταρχὴν τῆς δευτέρας ἐπισυνάψω πραγματείας.

Ἦν δὲ τοῦτο ἐπιμεμφόμενον ἡμῖν, ὅτι δὴ τὰ Ἑβραίων λόγια τῶν πατρίων προτιμήσαντες οὐ τὸν ὅμοιον τῷ Ἰουδαίων βίον ζηλοῦντες προειλόμεθα· πρὸς ὃ μετὰ τὴν τοῦ παρόντος λόγου συμπλήρωσιν, Θεοῦ συνεργοῦντος, ἀπαντῆσαι πειράσομαι. Ταύτῃ γὰρ ἡγοῦμαι τοῖς πρώτοις τὰ δεύτερα ὥσπερ ὑφ' ἑνὶ δεσμῷ συμπλακέντα μίαν τὴν καθόλου διάνοιαν τοῦ παντὸς ἀποτελέσειν λόγου. Τό γε μὴν παρόν, ἐπειδὴ πέφηνεν ἐν τοῖς πρὸ b
τούτου συγγράμμασιν ἡ κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφία τοτὲ μὲν τοῖς Ἑβραίων συμφωνοῦσα λόγοις, τοτὲ δὲ πρὸς αὐτοὺς διεστῶσα, ἐν οἷς ἐλήλεγκται καὶ πρὸς τὰ αὐτῇ ἀρέσκοντα διαφωνοῦσα· τὰ δὲ κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς δὴ φυσικοὺς ἐπικληθέντας φιλοσόφους, τά τε τῆς Πλάτωνος διαδοχῆς, καὶ τὰ κατὰ Ξενοφάνην τε καὶ Παρμενίδην καὶ ἔτι Πύρρωνα καὶ τοὺς τὴν ἐποχὴν εἰσηγουμένους τούς τε ἄλλους ἑξῆς ἅπαντας, ὧν τὰς δόξας ὁ

d 7 ἀχρηστομαθίαν I d 12 διὰ τῆς] δι' αὐτῆς BO d 13 ἡμῶν I d 14—790 b 5 μεταβὰς—ἄλλους om B 790 a 1 ἐπὶ] om I a 2 τῆς] ταῖς O κατηγορίαις O a 6 τῷ] τῶν I a 7 βίῳ O ζηλοῦν I b 1 ἐν] om O b 4 αὐτοὺς] αὐτοῖς I αὐτῇ] O, αὐτὰ I b 5 τοὺς 2°] om I b 6 ἐπικληθέντα O b 7 κατὰ] om O Ξενοφάνη I b 8 εἰσαγομένους (η above α) O, εἰσηγησαμένους Vig.

c προλαβὼν ἀπήλεγξε λόγος, τοῖς Ἑβραίων ὁμοῦ καὶ τοῖς Πλάτωνος δόγμασιν αὐτῇ τε ἀληθείᾳ ἐξ ἐναντίας ἱστάμενα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν ἔλεγχον τοῖς σφῶν αὐτῶν βέλεσιν ἀπενηνεγμένα, ὥρα καὶ τὸν ἄλλον τῦφον τῶν ἀπ' Ἀριστοτέλους τῶν τε Στωϊκῶν φιλοσόφων ἄνωθεν ὡς ἀπὸ σκηνῆς κατοπτεῦσαι, καὶ τὴν λοιπὴν δὲ πᾶσαν φυσιολογίαν τῶν τὰς ὀφρῦς ἀνατεινομένων συνιδεῖν, ὡς ἂν μάθοιμεν καὶ τὰ παρὰ τοῖσδε σεμνολογούμενα, τά τε πρὸς αὐτοὺς αὖ πάλιν ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀντιλεγόμενα.

d Οὕτω γὰρ καὶ τῆς τούτων ἀναχωρήσεως τὸ παρ' ἡμῖν κεκριμένον εὐλόγου πάσης ἀπολύοιτ' ἂν κατηγορίας, ὅτι δὴ μὴ ἀγνοίᾳ τῶν παρ' αὐτοῖς σεμνῶν, ἐξητασμένῃ δὲ καὶ βεβασανισμένῃ κρίσει, τὴν παρὰ τοῖς νενομισμένοις βαρβάροις ἀλήθειάν τε καὶ εὐσέβειαν τῶν Ἑλληνικῶν ἁπάντων προτετιμήκαμεν. Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν Ἀριστοτέλους· Ἄλλοι μὲν οὖν τὸν βίον τἀνδρὸς διαβεβλήκασι, φιλόσοφοι δὲ καὶ ἄλλως οὐκ ἀφανεῖς τινες ἦσαν καὶ οὗτοι. Ἐμοὶ δ' οὐ φίλον τὸν ἄνδρα οὐδ' αὐταῖς ἀκοαῖς ἀνέχεσθαι κακῶς πρὸς τῶν οἰκείων ἀγορευόμενον. Διόπερ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ μᾶλλον ἐκθήσομαι ἀπολογίας ἀπὸ τῶν Ἀριστοκλέους τοῦ Περιπατητικοῦ,
p. 791 ὃς ἐν τῷ ἑβδόμῳ Περὶ Φιλοσοφίας τάδε περὶ αὐτοῦ γράφει·

b 2. Πῶς γὰρ οἷόν τε, καθάπερ φησὶν Ἐπίκουρος ἐν τῇ Περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων Ἐπιστολῇ, νέον μὲν ὄντα καταφαγεῖν αὐτὸν τὴν πατρῴαν οὐσίαν, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τὸ στρατεύεσθαι ⟨συνεῶσθαι⟩, κακῶς δὲ πράττοντα ἐν τούτοις ἐπὶ τὸ φαρμακοπωλεῖν ἐλθεῖν,

---

791 b 1 Aristocles, *Fr.* 7 (Mullach, iii. 219), cf Athen. *Deipn.* viii. 354

---

c 4 ὥρα] ὅρα I ut semper c 9 ἀντιλελεγμένα I d 4 βεβασ.] βεβιασμένῃ I d 7 τὸν] pr καὶ I d 8 τινες] om O d 9 καὶ] om O ἐμοὶ] ἐμὸν I τὸν] om Vig. 791 b 3 ⟨συνεῶσθαι⟩] Vig., συνῶσαι BIO

ἔπειτα ἀναπεπταμένου τοῦ Πλάτωνος περιπάτου πᾶσι παραβαλεῖν ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
αὐτόν; Ἢ πῶς ἄν τις ἀποδέξαιτο Τιμαίου τοῦ Ταυρομενίτου
λέγοντος ἐν ταῖς Ἱστορίαις, ἀδόξου θύρας αὐτὸν ἰατρείου καὶ τὰς
τυχούσας ὀψὲ τῆς ἡλικίας κλεῖσαι; Τίς δ' ἂν πεισθείη τοῖς ὑπ' c
Ἀριστοξένου τοῦ μουσικοῦ λεγομένοις ἐν τῷ Βίῳ τοῦ Πλάτωνος;
Ἐν γὰρ τῇ πλάνῃ καὶ τῇ ἀποδημίᾳ φησὶν ἐπανίστασθαι καὶ
ἀντοικοδομεῖν αὐτῷ τινας Περίπατον ξένους ὄντας. Οἴονται οὖν
ἔνιοι ταῦτα περὶ Ἀριστοτέλους λέγειν αὐτόν, Ἀριστοξένου διὰ
παντὸς εὐφημοῦντος Ἀριστοτέλην. Καταγέλαστα δ' εἰκότως
εἶναι φαίη τις ἂν καὶ τὰ ἀπομνημονεύματα τὰ Ἀλεξίνου τοῦ
Ἐριστικοῦ. Ποιεῖ γὰρ Ἀλέξανδρον παῖδα διαλεγόμενον τῷ
πατρὶ Φιλίππῳ, καὶ διαπτύοντα μὲν τοὺς τοῦ Ἀριστοτέλους d
λόγους, ἀποδεχόμενον δὲ Νικαγόραν, τὸν Ἑρμῆν ἐπικληθέντα.
Καὶ Εὐβουλίδης δὲ προδήλως ἐν τῷ κατ' αὐτοῦ βιβλίῳ ψεύδεται,
πρῶτον μὲν ποιήματα ψυχρὰ προσφερόμενος, ὡς γεγραφότων
ἄλλων περὶ τοῦ γάμου καὶ τῆς πρὸς Ἑρμείαν οἰκειότητος αὐτῷ
γεγονυίας, ἔπειτα Φιλίππῳ φάσκων αὐτὸν προσκόψαι, καὶ τελευτῶντι Πλάτωνι μὴ παραγενέσθαι, τά τε βιβλία αὐτοῦ διαφθεῖραι.
Τὴν μὲν γὰρ Δημοχάρους κατηγορίαν κατὰ τῶν φιλοσόφων τί
χρὴ λέγειν; Οὐ γὰρ Ἀριστοτέλην μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους
κακῶς εἴρηκεν. Ἔτι γε μὴν αὐτὰς τὰς διαβολὰς σκοπῶν ἂν
τις ληρεῖν αὐτὸν φαίη. Λέγει γὰρ ἐπιστολὰς Ἀριστοτέλους p. 792
ἁλῶναι κατὰ τῆς πόλεως τῆς Ἀθηναίων, καὶ Στάγειρα τὴν
πατρίδα προδοῦναι Μακεδόσιν αὐτόν· ἔτι δὲ κατασκαφείσης
Ὀλύνθου, μηνύειν ἐπὶ τοῦ λαφυροπωλείου Φιλίππῳ τοὺς
πλουσιωτάτους τῶν Ὀλυνθίων. Ἠλίθια δὲ διαβέβληκεν αὐτὸν
καὶ Κηφισόδωρος, ὁ Ἰσοκράτους μαθητής, τρυφερὸν καὶ τένθην καὶ

---

b 5 παραβάλλειν I, παραλαβεῖν Vig. b 6—c 4 ἢ—ὄντας om B b 6 Ταυρομενείτου O c 2 τοῦ 2°] τῷ IO c 4 αὐτῶν I c 5 λέγειν—εἰκότως] add O² ad calcem pag διὰ παντὸς] δίαιτάν τις I c 6 Ἀριστοτέλη I et in d 9 c 7 τὰ 2°] om BI c 8 Φιλίππῳ τῷ πατρί BO d 4 προσφερόμενος] BIO, προφερόμενος Gaisf. d 5 τῆς] om I d 8 τὴν—εἴρηκεν] om B τί] om IO 792 a 2 Στάγειραν O, Σταγείρῃ Diog. L. v. 16, -ροις ibid 14 a 4 λαθυροπωλείου I, λαφυροπωλίου O φιλίππους I a 6 ὁ] om I Σωκράτους I

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

ἄλλα τὰ τοιαῦτα λέγων αὐτὸν εἶναι. Πάντα δ' ὑπερπαίει μωρίᾳ
τὰ ὑπὸ Λύκωνος εἰρημένα, τοῦ λέγοντος εἶναι Πυθαγορικὸν
b ἑαυτόν. Φησὶ γὰρ θύειν Ἀριστοτέλην θυσίαν τετελευτηκυίᾳ τῇ
γυναικὶ τοιαύτην ὁποίαν Ἀθηναῖοι τῇ Δήμητρι, καὶ ἐν ἐλαίῳ
θερμῷ λουόμενον, τοῦτο δὴ πιπράσκειν· ἡνίκα δὲ εἰς Χαλκίδα
ἀπῄει, τοὺς τελώνας εὑρεῖν ἐν τῷ πλοίῳ λοπάδια χαλκᾶ πέντε καὶ
ἑβδομήκοντα. Καὶ σχεδὸν οἱ μὲν πρῶτοι διαβαλόντες Ἀριστο-
τέλην τοσοῦτοι γεγόνασιν· ὧν οἱ μὲν κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἦσαν
χρόνους, οἱ δὲ μικρὸν ὕστερον ἐγένοντο· πάντες δὲ σοφισταὶ καὶ
c ἐριστικοὶ καὶ ῥήτορες, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ βιβλία τέθνηκε
τῶν σωμάτων μᾶλλον. Τοὺς μὲν γὰρ μετὰ ταῦτα γεγονότας,
εἶτα δὲ τὰ ὑπ' ἐκείνων εἰρημένα λέγοντας, παντάπασιν ἐᾶν δεῖ
χαίρειν, καὶ μάλιστα τοὺς μηδ' ἐντετυχηκότας τοῖς βιβλίοις
αὐτῶν, ἀλλ' αὐτοσχεδιάζοντας, ὁποῖοί εἰσι καὶ οἱ λέγοντες τρια-
κοσίας ἔχειν λοπάδας αὐτόν. Οὐδεὶς γὰρ ἂν εὑρεθείη περὶ
αὐτοῦ τοιοῦτον οὐθὲν εἰρηκὼς τῶν τότε ὄντων, ὅτι μὴ Λύκων.
Οὗτος μέντοι, καθάπερ ἔφην, εἴρηκεν εὑρῆσθαι λοπάδια πέντε
καὶ ἑβδομήκοντα. Οὐ μόνον δὲ καὶ ἐκ τῶν χρόνων καὶ ἐκ τῶν
d διαβεβληκότων τεκμήραιτό τις ἂν ὅτι ψευδῆ πάντα τὰ εἰρημένα
ἐστίν, ἀλλὰ κἀκ τοῦ μὴ πάντας τὰ αὐτὰ διαβάλλειν, ἀλλ'
ἕκαστον ἴδιά τινα λέγειν· ὧνπερ εἰ ἦν ἓν ὁτιοῦν ἀληθές, ἐχρῆν
δήπου μυριάκις ἀλλ' οὐχ ἅπαξ αὐτὸν ὑπὸ τῶν τότε ἀπολωλέναι.
Φανερὸν οὖν ὅτι καθάπερ πολλοῖς καὶ ἄλλοις οὕτω καὶ Ἀριστο-
τέλει συνέβη, διά τε τὰς πρὸς τοὺς βασιλεῖς φιλίας καὶ διὰ τὴν
ἐν τοῖς λόγοις ὑπεροχὴν ὑπὸ τῶν τότε σοφιστῶν φθονεῖσθαι.
Δεῖ δὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας μὴ εἰς τοὺς διαβάλλοντας ἀποβλέπειν
μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐπαινοῦντας καὶ ζηλοῦντας αὐτόν·
μακρῷ γὰρ πλείους καὶ βελτίους εὑρεθεῖεν ἂν οὗτοί γε. Τὰ μὲν

---

a 7 τὰ] om I Vig. a 7—793 b 1 πάντα—προχοαῖς om B a 7 ὑπερπαλαίει Vig. a 8 τοῦ] τοῦδε I b 1 Ἀριστοτέλη I Vig. b 2 τῇ] om I b 4 λωπάδια I πέντε] τέτταρα O, sed cf c 8 c 1 τὰ 2°] om I c 3 εἶτα δὲ] ἢ I Vig. c 5 ὁπόσοι O c 6 γὰρ] om I ἂν] om O c 7 τοιοῦτο I c 9 καὶ 2°] om O ἐκ 2°] om O d 2 ταὐτὰ O d 3 ὧν εἴπερ IO d 10 μακρῷ] οὐ μικρῷ I Vig.

οὖν ἄλλα προδήλως πέπλασται· δύο δὲ ταῦτα δοκεῖ πιστεύεσθαι δι' ἃ ψέγουσί τινες αὐτόν· ἓν μέν, ὅτι τὴν Ἑρμείου γήμειε φύσει μὲν ἀδελφήν, θετὴν δὲ θυγατέρα Πυθιάδα, κολακεύων αὐτόν· Θεόκριτος γοῦν ὁ Χῖος ἐποίησεν ἐπίγραμμα τοιοῦτον· ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ p. 793

⟨Ἑρμίου⟩ εὐνούχου τε καὶ Εὐβούλου τόδε δούλου
μνῆμα κενὸν κενόφρων θῆκεν Ἀριστοτέλης·
ὃς διὰ τὴν ἀκρατῆ γαστρὸς φύσιν εἵλετο ναίειν
ἀντ' Ἀκαδημείας Βορβόρου ἐν προχοαῖς· b

ἕτερον δέ, ὅτι ἠχαρίστησε Πλάτωνι. Περὶ μὲν οὖν Ἑρμείου καὶ τῆς Ἀριστοτέλους πρὸς αὐτὸν φιλίας ἄλλοι τε πολλοὶ συγγεγράφασι καὶ δὴ καὶ Ἀπελλίκων, οὗ τοῖς βιβλίοις ὁ ἐντυχὼν πεπαύσεται βλασφημῶν αὐτούς. Περὶ δὲ τοῦ γάμου τοῦ Πυθιάδος ἀποχρώντως αὐτὸς ἐν ταῖς Πρὸς Ἀντίπατρον Ἐπιστολαῖς ἀπολελόγηται. Τεθνεῶτος γὰρ Ἑρμείου, διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν ἔγημεν αὐτήν, ἄλλως μὲν σώφρονα καὶ ἀγαθὴν οὖσαν, ἀτυχοῦσαν μέντοι διὰ τὰς καταλαβούσας συμφορὰς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς. c

Εἶθ' ἑξῆς φησί·

Μετὰ δὲ τὴν Πυθιάδος τῆς Ἑρμείου τελευτὴν Ἀριστοτέλης ἔγημεν Ἑρπυλλίδα Σταγειρῖτιν, ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ Νικόμαχος ἐγένετο. Τοῦτον δέ φασιν ὀρφανὸν τραφέντα παρὰ Θεοφράστῳ καὶ δὴ μειρακίσκον ὄντα ἀποθανεῖν ἐν πολέμῳ.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ τῆς δηλωθείσης Ἀριστοκλέους ἐκκείσθω γραφῆς· ἤδη δὲ καὶ τὴν δογματικὴν Ἀριστοτέλους φιλοσοφίαν θεωρῆσαι καιρός.

3. Μωσέως καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν τέλος d
εἶναι τοῦ μακαρίως ζῆν τὴν τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ γνῶσίν

793 a 4 Theocr. Chius ap Bergk, *Poet. Lyr.* p. 676 (ed 1866) c 3 Aristocles, *Fr.* 7 ad fin

793 a 1 Ἑρμοῦ O a 4 ⟨Ἑρμίου⟩] Mull., Ἑρμείου Eus. codd τε] δὲ O a 5 θῆκεν] τεῦξεν Diog., Bergk a 6 ὃς] ὁ I b 1 ἀντ'] ἀντίον I, ἀντί' O Ἀκαδημίας IO c 4 Ἑρπυλίδα B, -πυλιάδα I c 8 Ἀριστοτέλους δογματικὴν O

τε καὶ φιλίαν δι᾽ εὐσεβείας συντελουμένην ὑποθεμένων, εὐσέβειάν τε εἶναι ἀληθῆ διδαξάντων τὴν διὰ πάσης ἀρετῆς τῷ Θεῷ εὐαρέστησιν, (ταύτην γὰρ εἶναι τῶν
p. 794 ἀγαθῶν αἰτίαν, ἐπὶ μόνῳ γὰρ τῷ Θεῷ τὰ πάντα κεῖσθαι, καὶ παρ᾽ αὐτοῦ τὰ πάντα τοῖς θεοφιλέσι χορηγεῖσθαι,) τοῦ τε Πλάτωνος τὰ συνῳδὰ τούτοις ὁριζομένου, καὶ τέλος εὐδαιμονίας τὴν ἀρετὴν ἀποφαινομένου, τὴν ἑτέραν ὁδεύσας ὁ Ἀριστοτέλης οὐκ ἄλλως εὐδαίμονά τινά φησιν ἔσεσθαι, ἢ καὶ διὰ τῆς τοῦ σώματος εὐπαθείας καὶ τῆς τῶν ἐκτὸς περιουσίας, ὧν ἄνευ μηδὲ τὴν ἀρετὴν ὠφελεῖν. Πρὸς ὃν ὅπως ἔστησαν διεψευσμένην αὐτοῦ τὴν ὑπόληψιν ἀπελέγχοντες οἱ Πλάτωνος γνώριμοι
b πάρεστι μαθεῖν διὰ τούτων·

ΑΤΤΙΚΟΥ c 4. *Τῆς γὰρ συμπάσης φιλοσοφίας κοινῇ γνώμῃ τῶν φιλοσοφησάντων τὴν ἀνθρωπίνην εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένης, τριχῇ δὲ διαιρουμένης κατὰ τὴν τῶν ὅλων ποιητικὴν διανέμησιν, τοσοῦτον ἀποδέων ἐν τούτοις τοῦ διδάσκειν τι τῶν Πλάτωνος ὁ Περιπατητικὸς ὀφθήσεται, ὥστε πλειόνων ὄντων οἷ διαφέρονται Πλάτωνι, μάλιστα ἐναντιούμενος αὐτὸς φανεῖται. Καὶ πρῶτόν γε ἀπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ μεγίστου καὶ κυριωτάτου τὴν πρὸς*
d *Πλάτωνα παραλλαγὴν ἐποιήσατο, μὴ τηρήσας τὸ μέτρον τῆς εὐδαιμονίας, μηδὲ τὴν ἀρετὴν αὐτάρκη πρὸς τοῦτο συγχωρήσας, ἀλλ᾽ ἀπολισθὼν τῆς δυνάμεως τῆς κατὰ τὴν ἀρετήν, καὶ ἡγησάμενος αὐτῇ προσδεῖν τῶν ἐκ τῆς τύχης, ἵνα μετὰ τούτων ἕλῃ τὴν εὐδαιμονίαν· εἰ δ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτῆς ληφθείη, ὡς ἀδύνατον καὶ οὐκ ἐφικτὸν τῆς εὐδαιμονίας μεμψάμενος. Τὸ μὲν οὖν ἀγεννὲς καὶ διημαρτημένον τῆς γνώμης ἐν τούτῳ τε κἀν τοῖς ἄλλοις οὐ τοῦ*

---

794 c 1 Atticus, *Fr.* 2 (Mullach, iii. 185)

---

d 3 *τε*] om I[a] O 794 a 2 *αὐτοῖς* I[a] a 5 *ὁ*] om I[a] a 7 *τῶν*] om BI[a] a 8 *ἐνέστησαν* Vig. c 1 Hoc caput om B, Capp 4–15 om I[a] *φιλοσοφημάτων* I c 3 *δὲ*] om I *τῶν*] om I c 4 *ἀποδέον* I *ἐν*] om I *τις* I c 5 *ὁ*] *ὡς* I c 6 *φαίνεται* O d 4 *μετὰ*] *μετ* ante lacunam I *τούτων ἕλῃ*] *τῶν* cum lacuna maiore I d 5 *ἐπ᾽ αὐτῆς* O *λειφθείη* O d 6 *ἀγενὲς* I

παρόντος δεικνύναι καιροῦ· ἐκεῖνο δὲ οἶμαι πρόδηλον, ὅτι τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς εὐδαιμονίας οὐκ ἴσων ὄντων οὐδὲ τῶν αὐτῶν κατὰ Πλάτωνα καὶ κατὰ Ἀριστοτέλην, ἀλλὰ τοῦ μὲν βοῶντος ἑκάστοτε καὶ κηρύττοντος ὅτι εὐδαιμονέστατος ὁ δικαιότατος, τοῦ δὲ μὴ ἐπιτρέποντος ἕπεσθαι τῇ ἀρετῇ τὴν εὐδαιμονίαν, ἂν μὴ καὶ γένος εὐτυχήσῃ καὶ κάλλος ⟨καὶ ἄλλα⟩, ΑΤΤΙΚΟΥ

καὶ γὰρ χρυσὸν ἔχων πόλεμόνδ' ἴεν, ἠΰτε κούρη, p. 795

ἀνάγκη κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ τέλους καὶ τὴν ἐπὶ τοῦτο ἄγουσαν φιλοσοφίαν διάφορον εἶναι. Μιᾷ γὰρ ὁδῷ βαδίζοντα, ἥτις ἄγειν πέφυκεν ἐπί ⟨τι⟩ τῶν μικρῶν καὶ ταπεινῶν, οὐκ ἔστιν ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ μείζω καὶ ἐν ὕψει κείμενα.

Ὁρᾷς ἵν' ἔστ' ἐκεῖνος ὑψηλὸς πάγος,
. . . τρηχύς τε καὶ παλίγκοτος,
ἐν τῷ κάθηται σὴν ἐλαφρίζων μάχην;

Ἐπὶ τοῦτον τὸν ὑψηλὸν πάγον τὸ δριμὺ καὶ πανοῦργον ἐκεῖνο θηρίον ἀνελθεῖν ἀδύνατον· ἵνα δὲ εἰς ταὐτὸν ἔλθῃ τοῖς ἀετοῦ γεννήμασιν ἀλώπηξ, ἢ τύχῃ τινὶ δεῖ χρησαμένους ἐκείνους πονηρᾷ καταπεσεῖν εἰς γῆν τῶν οἰκείων αὐτοῖς φθαρέντων, ἢ φύσασαν αὐτήν, ἃ μὴ πέφυκε φύειν, b

λαιψηρὰ κυκλῶσαι πτερά,

καὶ οὕτως ἀρθεῖσαν ἐκ γῆς ἀναπτέσθαι πρὸς τὸν ὑψηλὸν πάγον. Ἕως δ' ἑκάτερον ἐπὶ τῆς οἰκείας μένει τάξεως, οὐκ ἔνι κοινωνία τοῖς γῆς πρὸς τὰ οὐρανοῦ θρέμματα.

Καὶ μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει· c

---

795 a 1 Hom. *Il.* ii. 872 a 6 Archilochus, *Fr. vi* (Farnell), lxxxvii (Bergk) b 6 ibid

---

d 9 *τῆς*] om Vig. d 12 *ἐκτρέποντος* Vig. d 13 ⟨*καὶ ἄλλα*⟩] Vig., Heinichen, Dind., *ἀλλὰ καὶ* I Mull., *ἀλλὰ καὶ χρυσόν* O Gaisf. **795** a 1 *καὶ γὰρ*] om I, *ὃς καὶ* O Hom. *ἦεν* I a 2 *ἐπὶ*] *ὑπὸ* I a 4 ⟨*τι*⟩] coniec Vig., om I, *τῇ* O a 6 *ὁρᾷς ἵν'*] *ὅρασιν* I *ἐστιν* O a 7 *τραχὺς* Vig. *πάλιν κότος* IO a 8 *ἐν—μάχην*] *ὁ ἐνελαφρίζων ἑαυτὸν ὄρνις* Vig. *σὴν ἐλ.*] *ἐνελαφρίζων* I b 3 *δεῖ χρησ.*] *διαχρησαμένους* I b 4 *γῆν*] *τὴν* IO b 5 *φύσασαν*] pr *τὴν* Vig. b 6 *πτερά*] + *ταύτῃ* Vig. b 7 *ἀρθεῖσαν*] *ἄνοισαν* I *ἀνίπτασθαι* I Vig. *ὑψηλὸν—γῆς*] add O[2] b 8 *μένῃ* I b 9 *τοῖς*] *τῆς* IO

ATTIKOY Τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, καὶ πειρωμένου τοῦ Πλάτωνος ἕλκειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς ἄνω που πρὸς τὸ θεῖον, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον προσοικειοῦντος μὲν τῇ ἀρετῇ καὶ τῷ καλῷ, τῶν δὲ ἄλλων ἁπάντων ἀναπείθοντος ὑπερφρονεῖν, φράσον ἡμῖν, ὦ Περιπατητικέ, πῶς ἐκδιδάξεις ταῦτα; Πῶς ὁδηγήσεις ἐπ' αὐτὰ τοὺς φιλοπλάτωνας; Ποῦ σοι τῆς αἱρέσεως τοσοῦτον ὕψος λόγων, ὥστε τὸ τῶν Ἀλωάδων φρόνημα κτήσασθαι καὶ τὴν εἰς
d οὐρανὸν ὁδὸν ζητεῖν, ἣν ἐκεῖνοι μὲν ᾤοντο ὀρῶν ἀναθέσει δύνασθαι γενέσθαι, τὸ δ' ἄρ' ἦν ἀφαιρέσει τῶν ἀνθρωπίνων σπουδασμάτων γινόμενον, ὥς φησι Πλάτων; Τίς οὖν ἡ παρὰ σοῦ πρὸς ταῦτα τοῖς νέοις βοήθεια; Καὶ πόθεν τις ὁ τῆς ἀρετῆς συναγωνιστὴς λόγος; Ἐκ ποίων γραμμάτων Ἀριστοτέλους; Τίνος τῶν ἀπ' αὐτοῦ; Ἐκ ποίων γραφῶν; Δίδωμι γάρ σοι κἂν ψεύδεσθαι θέλῃς, μόνον τι νεανικόν. Ἀλλὰ γὰρ οὔτ' ἔχεις εἰπεῖν, οὔτ' ἂν ἐπιτρέψαι σοι τῶν ἡγεμόνων τῆς αἱρέσεως οὐδείς. Αἱ γοῦν Ἀριστοτέλους περὶ ταῦτα πραγματεῖαι, Εὐδήμιοί τε καὶ Νικομάχειοι καὶ Μεγάλων Ἠθικῶν ἐπιγραφόμεναι, μικρόν τι καὶ ταπεινὸν καὶ δημῶδες περὶ τῆς ἀρετῆς φρονοῦσι, καὶ τοσοῦτον ὅσον ἄν τις καὶ ἰδιώτης καὶ ἀπαίδευτος καὶ μειράκιον καὶ γυνή.
p. 796 Τὸ μὲν γὰρ διάδημα, ὡς εἰπεῖν, καὶ τὸ σκῆπτρον τὸ βασιλικόν, ὃ παρὰ τοῦ Διὸς ἔχει λαβοῦσα ἀναφαίρετον ἡ ἀρετή, ἐπεὶ

οὐ . . . παλινάγρετον, . . .
. . . ὅττι κεν οὗτος τῇ κεφαλῇ ἐπινεύσῃ·

τοῦτο αὐτὴν ἀφαιρεῖσθαι τολμῶσιν. Οὐ γὰρ ἐπιτρέπουσιν αὐτὴν ποιεῖν εὐδαίμονας, ὁμοίαν δὲ αὐτὴν καθιστᾶσι πλούτῳ καὶ δόξῃ καὶ γένει καὶ ὑγείᾳ καὶ κάλλει, καὶ ὅσα ἄλλα κοινὰ τῆς κακίας. Ὡς

c 2 Atticus, *Fr.* 2 (Mullach) d 2 Plat. *Phaedr.* 249 D 796 a 3 Hom. *Il.* i. 526

c 4 μὲν] με I c 6 πῶς 2°—φιλοπλάτωνας] om I c 7 ποῦ σοι] πόσῳ δεῖ I c 8 Ἀλωάδων] ἄλλων ἰδεῖν I d 1 ἀναθέσει] ἀνατάσει I d 2 γίνεσθαι I τὸ] τὰ I d 3 γινομένων I σοὶ I Vig. d 5 ἐκ] + δὲ Vig. γραμμ. Ἀρ.] πραγμάτων Ἀριστοτέλης I d 6 γραφῶν] ἀγράφων O γάρ] om O ψεύσασθαι O d 9 Εὐδήμειοί O Νικομάχιοι I 796 a 2 ἀναφαίρεται (sic) I a 4 ἐπινεύσει IO, κατανεύσω Hom. a 6 γένει καὶ δόξῃ O

γὰρ τούτων ὁτιοῦν παρὸν χωρὶς ἀρετῆς οὐκ αὔταρκες εὐδαίμονα ΑΤΤΙΚΟΥ
τὸν κεκτημένον ἀποφῆναι, καὶ ἡ ἀρετὴ κατὰ ταὐτὰ χωρὶς τούτων b
οὐχ ἱκανὴ ποιῆσαι τὸν ἔχοντ' αὐτὴν εὐδαίμονα. Πῶς οὖν οὐ
καθῄρηται καὶ καταβέβληται τὸ τῆς ἀρετῆς ἀξίωμα; Ναί· ἀλλὰ
πολὺ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ὑπερέχειν τὴν ἀρετὴν λέγουσι. Τί δὴ
τοῦτο; Καὶ γὰρ τὴν ὑγείαν τοῦ πλούτου· ἀλλὰ τό γε χωρὶς
ἀλλήλων μὴ ἀρκεῖν πρὸς εὐδαιμονίαν πᾶσι κοινόν. Ὁπόταν
οὖν τις ἐκ τούτων τῶν δογμάτων καὶ ταύτης τῆς αἱρέσεως
διδάξειε τὸν ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ τὸ πᾶν ἀνθρώπινον ἀγαθὸν
ζητοῦντα, εὐδαίμονά φασιν ἐπὶ τροχὸν οὐκ ἀναβαίνειν, οὐδὲ ὁ c
ταῖς Πριαμικαῖς τύχαις συνεχόμενος δύναιτ' ἂν εὐδαίμων καὶ μακά-
ριος εἶναι. Τὸν δὲ τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τοιούτοις τισὶ περιπεσεῖν
οὐκ ἀπεικός. Τούτοις δὲ ἕπεται, τὸ μήτε ἀκολουθεῖν ἐκ
παντὸς τὴν εὐδαιμονίαν τοῖς τὴν ἀρετὴν ἔχουσι, μήτ' εἰ γένοιτο,
παραμένειν ἀεί.

> *Φύλλα τὰ μέν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη*
> *τηλεθόωσα φύει·*
> *ὣς ἀνδρῶν γενεὴ ἡ μὲν φύει, ἡ δ' ἀπολήγει.*

Ἔτι σοι τὸ παράδειγμα μικρὸν καὶ ἄτολμον, ὦ ποιητά· d

> *ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη.*

Πολὺς ὁ μεταξὺ χρόνος, καὶ ᾧ μὴ γίγνεται. Εἰ θέλεις ἀκριβῶς
τὸ ἐπίκηρον καὶ σαθρὸν τῆς ἀνθρωπίνης γενεᾶς ἀπεικάσαι, παρά-
βαλλε τὴν Ἀριστοτέλους εὐδαιμονίαν. Ῥᾷον τῶν φύλλων αὕτη
καὶ φύεται καὶ ἀπολείπει, οὐκ ἀναμένουσα περιτελλόμενον τὸν
ἐνιαυτόν, οὐδ' αὐτοετεί, οὐδ' αὐτομηνί, ἀλλ' αὐτῆς ἡμέρας, αὐτῆς
ὥρας καὶ γίνεται καὶ ἀπόλλυται. Πολλὰ δὲ τὰ ἀπολλύντα, καὶ

---

c 2 Cf Arist. *Eth. N.* VII. xiii. 3, I. x. 14 c 7 Hom. *Il.* vi. 147
d 2 ibid 148

---

b 1 *ταὐτὰ*] Vig., *ταῦτα* IO b 4 *πολὺ*] pr *τὸ* I *δὴ*] *δὲ* O b 5 *γὰρ*] om O b 8 *τὸ*] *καὶ* Mull. c 1 *εὐδαιμονία* O *φησιν* O *ἀναβαίνει* O c 2 *εὐδαιμονῶν* I c 5 *τὴν ἀρετὴν τοῖς* O c 7 *χαμά δισχέει* I d 2 *ὥρῃ* Hom. d 3 *καὶ ᾧ μὴ*] *ἐν ᾧ μηδὲν* coniec Vig. d 5 *αὐτὴ* O d 7 *αὐτοετεί*] *αὐτο ἐστάι* (sic I), *αὐτόετες* O

ΑΤΤΙΚΟΥ πάντα ἐκ τῆς τύχης. Καὶ γὰρ αἱ τοῦ σώματος κῆρες, μυρίαι δὲ
p. 797 αὗται, καὶ πενία, καὶ ἀτιμία, καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ πρὸς οὐδὲν αὐταρκεῖ τὰ τῆς φίλης ἀρετῆς πρὸς βοήθειαν οὐχ ἱκανά· τὴν μὲν γὰρ κακοδαιμονίαν εἴργειν τὴν δὲ εὐδαιμονίαν διασῴζειν ἀσθενής. Τούτοις οὖν τις ἐντραφείς, καὶ τούτοις ἀρεσκόμενος τοῖς λόγοις, τίνα τρόπον ἢ αὐτὸς συνᾴσεται τοῖς Πλάτωνος, ἢ ἄλλους πρὸς αὐτὰ ἐπιρρώσει ποτέ; Οὐ γὰρ ἔστιν ὅπως ἄν τις
b ἐκ τούτων ὁρμώμενος παραδέξαιτο τὰ Ἡράκλεια καὶ θεῖα ἐκεῖνα δόγματα, ὡς ἰσχυρόν τι καὶ πάγκαλον χρῆμα ἀρετή, καὶ οὔ ποτε ἐνδέουσα πρὸς εὐδαιμονίαν, οὔτε ποτὲ αὐτῆς ἀφαιρουμένη· ἀλλὰ κἂν πενία, κἂν νόσος, κἂν ἀδοξία, κἂν βάσανοι, κἂν πίττα καὶ σταυρός, κἂν τὰ ἐκ τῆς τραγῳδίας ἅμα πάντα ἐπιρρυῇ, ἔτι ὁ δίκαιος εὐδαίμων καὶ μακάριος. Ὑπὸ κήρυκι γοῦν αὐτῷ τῷ μεγαλοφωνοτάτῳ κηρύττει, καθάπερ ἀθλητήν τινα νικηφόρον, τὸν δικαιότατον, ὅτι οὗτός ἐστιν εὐδαιμονέστατος, ὁ ἐξ αὐτῆς
c τῆς δικαιοσύνης τὸν καρπὸν τῆς εὐδαιμονίας δρεπόμενος. Διαίρει τοίνυν, εἰ βούλει, καὶ ποίκιλλε τριχῇ καὶ τετραχῇ καὶ πολλαχῇ τὰ ἀγαθὰ διαστελλόμενος. Οὐδὲν γὰρ ταῦτα πρὸς τὸ προκείμενον. Οὐ δή ποθ' ἡμᾶς δι' αὐτῶν προσάξεις τῷ Πλάτωνι. Τί γὰρ εἰ τῶν ἀγαθῶν, ὡς φῄς, τὰ μὲν τίμια, καθάπερ οἱ θεοί· τὰ δὲ ἐπαινετά, ὡς αἱ ἀρεταί· τὰ δὲ δυνάμεις, ὡς πλοῦτος καὶ ἰσχύς· τὰ δὲ ὠφέλιμα, ὡς αἱ θεραπεῖαι; Τί δ', εἰ ταῦτα ἐλάττονι διαιρέσει διαστελλόμενος λέγοις τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι τέλη, τὰ δὲ οὐ τέλη; τέλη μὲν ὀνομάζων, ὧν χάριν τὰ
d ἄλλα· οὐ τέλη δέ, τὰ τῶν ἄλλων ἕνεκα λαμβανόμενα. Τί δ', εἰ μάθοι τις ὅτι τὰ μὲν ἁπλῶς ἀγαθά, τὰ δὲ οὐ πᾶσιν; ἢ ὅτι τὰ μὲν ψυχῆς ἀγαθά, τὰ δὲ σώματος, τὰ δ' ἐκτός; ἢ πάλιν,

797 a 1 Cf 'Simonid. *Fr.* 231, 20 ap Stob. p 529' (Gaisf.) i. 20 ap Bergk, *Poet. Lyr.* p 737 (ed. 1866)

b 1 παρεδέξατο I b 4 κἂν βάσανοι] om Vig. κἂν 5°] καὶ IO b 6 ὑπὸ κήρυκι] ἐπικηρυκεύει I Vig. b 7 κηρύττει] κήρυκι I b 8 εὐδαιμονέστατος] pr ὁ O ὁ ἐξ αὐτῆς] ἐξ οὗ I, ἐξ αὐτῆς O c 1 διαιροῦν O c 4 οὐ δή] οὐδέ O c 7 τὰ] ἃ I δ', εἰ] δὲ I d 1 ἕνεκεν IO

ὅτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν δυνάμεις, τὰ δὲ διαθέσεις καὶ ἕξεις, ΑΤΤΙΚΟΥ
ἄλλα δὲ ἐνέργειαι· τὰ δὲ τέλη· τὰ δὲ ὕλαι, τὰ δὲ ὄργανα; Κἂν
τὰς δέκα κατηγορίας παρὰ σοῦ μάθῃ τις δεκαχῇ διανέμειν
τἀγαθόν, τί ταῦτα πρὸς τὴν Πλάτωνος γνώμην τὰ διδάγματα;
Ἕως οὖ γὰρ σὺ μὲν εἴτε ὁμωνύμως εἴτε ὅπως βούλει καλῶν
ἀγαθὰ τὰ τῆς ἀρετῆς ἀλλ' ἄττα πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ὡς ἀναγκαῖα
παραλαμβάνεις, τὸ ἱκανὸν τῆς ἀρετῆς ἀφαιρούμενος, Πλάτων δ' p. 798
ἐκ περιουσίας περὶ τῶν ἄλλων ζητεῖ τὸ ἔκπλεον εἰς εὐδαιμονίαν
ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρετῆς ἔχων, οὐδὲν ἂν ὑμῖν εἴη κατὰ τοῦτο κοινόν·
ἄλλων σοι δεῖ λόγων, ἄλλων τοῖς τοῦ Πλάτωνος.

Ὡς γὰρ οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά,
οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν,

οὕτως οὐκ ἔστι Πλάτωνι καὶ Ἀριστοτέλει φιλία περὶ τοῦ κορυ-
φαιοτάτου καὶ κυριωτάτου τῆς εὐδαιμονίας δόγματος. Διαμπερὲς b
γάρ, εἰ μὴ κακὰ φρονέουσιν ἀλλήλοις, τά γε ὑπεναντία περὶ τῶν
εἰς τοῦτο διαφερόντων φαίνονται λέγοντες.

5. Πάλιν Μωσέως καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν, c
οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Πλάτωνος ἐν τούτοις συμφώνως, τὸν
περὶ τῆς τῶν ὅλων προνοίας λόγον εὐκρινῶς διατεθει-
μένων, ὁ Ἀριστοτέλης μέχρι σελήνης στήσας τὸ θεῖον
τὰ λοιπὰ τοῦ κόσμου μέρη περιγράφει τῆς τοῦ Θεοῦ
διοικήσεως· ἐφ' οἷς καὶ ἀπελέγχεται πρὸς τοῦ δηλω-
θέντος, ὧδέ πῃ διεξιόντος·

Ὄντος δ' ἔτι μεγίστου καὶ κυριωτάτου τῶν εἰς εὐδαιμονίαν

798 a 5 Hom. *Il.* xxii. 262 c 8 Atticus, *Fr.* 3 (Mullach, iii. 189)

d 4 τὰ μὲν τῶν ἀγαθῶν I d 5 δὲ ὕλαι, τὰ] δ' αὐτὰ I d 6 τὰς] pr κατὰ Vig. δέκα] om I, + δὲ O κατηγορίας] + δὲ I παρὰ σοῦ] παροῦ (sic) I, om Vig. d 8 οὗ γὰρ] γὰρ οὗ I, γὰρ ἂν οὗ Vig. d 9 τὰ] τὸ I ἀλλ' ἄττα] Vig., ἀλλὰ IO 798 a 1 παρελάμβανες I, παραλαμβάνῃς Vig. a 2 ζητῇ Vig. τὸ ἔκπλεον] το τη ἐκπλέον I a 3 ἔχον O ἡμῖν O εἴη] εἰκῇ I a 4 ἄλλων 1°] ἀλλά Vig. σοι] οὐ I τοῖς] τῶν Vig. τοῦ] om IO b 2 κακὰ] pr καὶ O c 2 ἐν] om Vig. c 4 περιστήσας O c 5 τῆς] pr ἐκ Mull.

ΑΤΤΙΚΟΥ d *συντελούντων τοῦ περὶ τῆς προνοίας πείσματος, ὃ δὴ καὶ μάλιστα τὸν ἀνθρώπινον βίον ὀρθοῖ, εἴ γε μὴ μέλλομεν ἀγνοεῖν*

Πότερον δίκᾳ τεῖχος ὕψιον
ἢ σκολιαῖς ἀπάταις ἀναβαίνει
ἐπιχθονίων γένος ἀνδρῶν·

ὁ μὲν Πλάτων *εἰς* Θεὸν *καὶ ἐκ* Θεοῦ *πάντα ἀνάπτει.* Φησὶ *γὰρ αὐτόν, ἀρχήν τε καὶ μέσα καὶ τελευτὴν τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχοντα, εὐθείᾳ περαίνειν περιπορευόμενον.* Καὶ *αὖ πάλιν φησὶν αὐτὸν ἀγαθὸν εἶναι, ἀγαθῷ δὲ μηδένα φθόνον ἐγγίγνεσθαι περὶ μηδενός.* Τούτου *δὲ ἐκτὸς ὄντα, πάντα ὅτι μάλιστα ἀγαθὰ ποιεῖν, εἰς τάξιν ἄγοντα ἐκ τῆς ἀταξίας.* Πάντων *δὲ ἐπιμελούμενον καὶ πάντα κατὰ δύναμιν κοσμοῦντα πεφροντικέναι καὶ τῶν ἀνθρώπων.*

Καὶ *μετὰ βραχέα·*

p. 799 Καὶ *ὁ μὲν* Πλάτων *οὕτως.* Ὁ *δὲ τὴν δαιμονίαν ταύτην φύσιν ἐκποδὼν ποιούμενος, καὶ τήν γε εἰσαῦθις ἐλπίδα τῆς ψυχῆς ἀποτέμνων, τήν τε ἐν τῷ παρόντι πρὸς τῶν κρειττόνων εὐλάβειαν ἀφαιρούμενος, τίνα πρὸς* Πλάτωνα *ἔχει κοινωνίαν;* Ἢ *πῶς ἂν ἐφ᾽ ἃ βούλεται* Πλάτων *παρακαλέσαι, καὶ πιστώσαιτο τὰ εἰρημένα;* Πᾶν *γὰρ τοὐναντίον συνεργὸς ἂν οὗτός γε καὶ συναγωνιστὴς τῶν ἐθελόντων ἀδικεῖν φανείη.* Πᾶς *γάρ τις ἄνθρωπος ὢν*
b *καὶ ταῖς ἀνθρωπίναις ὀρέξεσι κατεσχημένος, ἂν καταφρονήσῃ τῶν*

---

d 3 Pind. *Fr.* 193 (Bergk), 232 (Donaldson), cf Plat. *Rep.* 365 B d 7 Plat. *Legg.* 715 E d 9 Cf Plat. *Tim.* 29 E 799 a 1 Atticus, *Fr.* 3

---

d 2 *μέλλοιμεν* I Vig. d 3—13 *πότερον—ἀνθρώπων* om B d 3 *δίκᾳ τεῖχος*] Plat., *δίκας τεῖχος* Cic. ad Att. xiii. 38, *δὴ κατ᾽ ἴχνος* IO Vig. *ὕπτιον* Mull. d 4 *ἐμβαίνει* Mull. d 5 *ἐπιχθόνιον* Bergk d 6 *μὲν*] *δὲ* I, *δὴ* Vig. d 7 *τελευτὴν καὶ μέσα* Plat. *τῶν ὄντων*] om O *ἅπαντα* I d 8 *εὐθεῖα* I *περαίνειν*] + *κατὰ φύσιν* Plat. d 9 *περὶ*] *παρὰ* O d 10 *τούτου δὲ*] *τοῦτον δὲ τὰ* Mull. *ἐκτὸς*] + *αὐτοῦ* Mull. *ἀγαθὸν* I d 12 *πεφροντηκέναι* I 799 a 3 *τοὺς κρείττονας* coniec Vig. a 5 *παρακελεύσῃ* I a 6 *πάντα* BO b 1 *κατισχημένος* BIO

θεῶν καὶ μηδὲν νομίσῃ πρὸς αὐτόν, ἅτε πόρρω μὲν αὐτῶν ἀπῳκισμένος ἐν τῷ ζῆν ἀποθανὼν δὲ οὐδὲ ἔτι ὤν, ἕτοιμος ἂν ἔλθοι πρὸς τὸ χαρίζεσθαι ταῖς ἐπιθυμίαις. Πίστιν γὰρ λαβεῖν περὶ τοῦ λαθεῖν ἀδικοῦντα οὐκ ἀδύνατον, ἄν γε ἀνθρώπους δέῃ λανθάνειν· οὐ μὴν ἀναγκαῖον ἐκ παντὸς λαθεῖν ζητεῖν, ὅπου γέ τις τῶν πεφωρακότων κρατεῖν δυνατός ἐστιν. Ὥστε ἑτοιμόν τι χρῆμα πρὸς ἀδικίαν ἡ τῆς προνοίας ἀπόγνωσις. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ πάνυ χρηστός ἐστιν, ὅστις τὴν ἡδονὴν ἡμῖν προτείνας ὡς ἀγαθόν, καὶ c τὴν ἐκ θεῶν ἄδειαν παρασχόμενος, ἔτι μηχανὴν πρὸς τὸ μὴ ἀδικεῖν πορίζειν οἴεται, ὅμοιόν τι ποιῶν ἰατρῷ τὴν μὲν ἔτι ζῶντος τοῦ κάμνοντος βοήθειαν παρέντι, μετὰ θάνατον δὲ πλέκειν τινὰς μηχανὰς πειρωμένῳ πρὸς σωτηρίαν τοῦ τεθνεῶτος. Παραπλησίως δὲ τούτῳ καὶ ὁ Περιπατητικός. Οὐ γὰρ οὕτως ἡ περὶ τὴν ἡδονὴν d σπουδή, ὡς ἡ πρὸς τὸ θεῖον ὅτι κήδοιτο ἀπιστία τὴν ἀδικίαν ἐπιρρώννυσι. Τί οὖν, φήσαι τις ἄν, ἐν ταὐτῷ ⟨τάττεις⟩ Ἀριστοτέλην καὶ Ἐπίκουρον; Πάνυ μὲν οὖν, ὥς γε πρὸς τὸ προκείμενον. Τί γὰρ διαφέρει πρὸς ἡμᾶς ἢ τοῦ κόσμου τὸ θεῖον ἐξοικίσασθαι καὶ μηδεμίαν ἡμῖν πρὸς αὐτὸ κοινωνίαν ἀπολιπεῖν, ἢ ἐν κόσμῳ τοὺς θεοὺς καθείρξαντα τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων ἀποστῆσαι; Κατ' ἴσον γὰρ παρ' ἀμφοτέροις τὸ ἐκ θεῶν ἀμελὲς εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἴση τοῖς ἀδικοῦσιν ἡ ἀπὸ τῶν θεῶν ἄδεια. Τὸ δὲ ἐκείνων μενόντων κατ' οὐρανὸν καὶ ἡμᾶς τι χρηστὸν ἀπολαύειν μάλιστα μὲν κοινὸν καὶ ἀλόγων καὶ ἀψύχων, ἤδη δὲ ταύτῃ γε καὶ κατ' Ἐπίκουρον ὄνησις τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ θεῶν γίγνεται. Τὰς γοῦν βελτίονας p. 800 ἀπορροίας αὐτῶν φασι τοῖς μετασχοῦσι μεγάλων ἀγαθῶν παραιτίας γενέσθαι. Ἀλλ' οὔτε τοῦτον οὔτε ἐκεῖνον δίκαιον ἐν προνοίας ἀριθμεῖσθαι λόγῳ. Εἴπερ γὰρ καὶ κατ' Ἐπίκουρον τὸ τῆς προνοίας

ΑΤΤΙΚΟΥ

b 2 καὶ] κἀκείνους coniec Vig. αὐτόν] αὑτόν IO ἅτε] om I Vig. b 3 οὐδὲ] οὐδὲν I b 6 μὴν] + οὐδ' coniec Vig. d 3 ⟨τάττεις⟩] coniec Gaisf., ταῦτ' εἰς BIO, θήσεις Vig. Ἀριστοτέλη I d 4 ὥς γε] ὥστε IO d 7 κατ' ἴσον] κραταιὸν I d 8 παρ'] om I Vig. d 9 ἡ] om I Vig. ἄδεια] ἀδικία I ἐκείνων μενόντων] κινωμένων (sic) τῶν I, κινουμένων τῶν Vig. d 11—800 a 6 ἤδη—εἰσφερομένων om B d 11 ἤδη δὲ] ἡ δὲ I 800 a 3 γενέσθαι] I Vig., γίνεσθαι O

ΑΤΤΙΚΟΥ οἴχεται, καίτοι τῶν θεῶν κατ' αὐτὸν πᾶσαν κηδεμονίαν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν οἰκείων ἀγαθῶν εἰσφερομένων, οὕτως ἂν οἴχοιτο καὶ κατ' Ἀριστοτέλην τὸ τῆς προνοίας, εἰ καὶ τὰ κατ' οὐρανὸν ἐν τάξει τινὶ καὶ κόσμῳ διοικεῖται. Πρόνοιαν γὰρ ζητοῦμεν ἡμῖν δια-
b φέρουσαν, ἧς οὐ μέτεστι τῷ μήτε δαίμονας μήτε ἥρωας μήτε ὅλως ἐπιδιαμένειν δύνασθαι τὰς ψυχὰς συγκεχωρηκότι. Ἐκεῖνο δ' ἐμοὶ κριτῇ καὶ αἰσχυντηλότερον ὁ Ἐπίκουρος δοκεῖ πεποιηκέναι. Ὥσπερ γὰρ ἀπογνοὺς δύνασθαι τοὺς θεοὺς ἀποσχέσθαι τῆς ἀνθρώπων κηδεμονίας εἰς ταὐτὸν ἐλθόντας αὐτοῖς, καθάπερ εἰς ἀλλοδαπὴν ἀπῴκισε, καὶ ἔξω που τοῦ κόσμου καθίδρυσε, τὸ ἀπάνθρωπον αὐτῶν τῇ ἀποστάσει καὶ τῇ πρὸς ἅπαντ' ἀκοινωνίᾳ παραιτούμενος. Ὁ δὲ περιττὸς ἡμῖν οὗτος τῆς φύσεως εὑρετὴς
c καὶ τῶν θείων πραγμάτων ἐπιγνώμων ἀκριβὴς ὑπ' αὐτὴν τὴν ὄψιν τῶν θεῶν τὰ ἀνθρώπινα πράγματα ὑποθεὶς εἴασεν ἀτημέλητα καὶ ἀφρόντιστα, φύσει τινὶ καὶ οὐ θεοῦ λογισμῷ διοικούμενα. Ὅθεν εἰκότως ἂν καὶ αὐτὸς οὐδ' ἐκεῖνο τὸ ἔγκλημα ἐκφύγοι, ὃ κατ' Ἐπικούρου τινὲς μαντεύονται, ὡς ἄρα μὴ κατὰ γνώμην ἀλλὰ διὰ τὸ πρὸς ἀνθρώπων δέος τοῖς θεοῖς κατένειμεν ἐν τῷ παντὶ χώραν,
d ὥσπερ ἐν θεάτρῳ θέαν. Τεκμήριον δὲ ποιοῦνται τῆς γνώμης τοῦ ἀνδρός, ὅτι αὐτῶν ἀφεῖλε τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐνέργειαν, ἐξ ἧς μόνης τὸ εἶναι τοὺς θεοὺς ἔμελλε τὴν δικαίαν πίστιν ἕξειν. Τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτο καὶ Ἀριστοτέλης ποιεῖ· ἀποστήσας καὶ παραδοὺς ὄψει μόνῃ τὴν πίστιν πραγματείᾳ κρίνειν ἀσθενεῖ τὰ ἐκ τοσοῦδε διαστήματος τάχ' ἂν αἰδοῖ δοκοίη λέγειν ἐνταῦθα εἶναι θεούς. Οὐ γὰρ ἀπολιπὼν ἔξω τι τοῦ κόσμου, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἐπὶ γῆς προσαγαγὼν τοὺς θεούς, ἀνάγκην ἔσχεν ⟨ἤτοι⟩ παντάπασιν ἄθεος ⟨εἶναι⟩ ὁμολογεῖν,

---

a 5 *κηδαιμονίαν* (ι 2° superinscr sup ο) I *τῆς*] om I a 7 *Ἀριστοτέλη* I b 2 *δέ μοι* I b 4 *ἀπογόνους* I b 5 *αὐτούς* I b 6 *ἀλλοδαπῇ* I *ἀπῴκησεν* I b 7 *ἅπαν ἀκοινωνησίᾳ* I, *ἅπαντα κοινωνίᾳ* O c 3 *θεοῦ*] *θείῳ* I Vig. *διηκούμενα* I c 4 *ἐκεῖνο*] *ἐκεῖ* O *ἐκφύγει* I d 4 *ἀποστήσας*] 'Addendum videtur *τοὺς θεούς*' Vig., + *γὰρ τοὺς κρείττονας* Mull. d 5 *πράγματι* I Vig. *τὰ*] *τε* I *ἐκ τοσοῦδε*] *ἐκτὸς οὐδὲ* O, *ἐκ τοσούτου* Vig. *διαστήματος—θεούς*] om B d 6 *δοκοίη* (εί suprascr) I *ἐνταῦθα*] *ταῦτα* IO d 7 *προαγαγὼν* I d 8 ⟨*ἤτοι*⟩] Vig., *μὴ* BIO, *ἢ* coniec Gaisf. ⟨*εἶναι*⟩] coniec Vig., om BIO

ἢ τὴν τοῦ δοκεῖν ἀπολιπεῖν θεοὺς δόξαν ἀνασώζειν, ἐνταῦθά που τοὺς θεοὺς ἀποικίσας. Ὁ δὲ τὴν τῶν κρειττόνων ἀκρίβειαν παραιτησάμενος τῇ ἀμιξίᾳ ἔοικεν εὐσχημόνως ἀπιστεῖν τοῖς θεοῖς. ΑΤΤΙΚΟΥ

Ταῦτα ὁ Ἀττικὸς πρὸς Ἀριστοτέλην χρεοκοποῦντα τὸν περὶ προνοίας λόγον. Ὁ δ' αὐτὸς ἔτι καὶ ταῦτα τοῖς εἰρημένοις προστίθησι, πρὸς τὸν αὐτὸν ἀποτεινόμενος μὴ βουλόμενον γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον. p. 801

6. Πάλιν Μωσέως γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ὁρισαμένου, ποιητήν τε καὶ δημιουργὸν τοῖς ὅλοις τὸν Θεὸν ἐπιστήσαντος, τοῦ τε Πλάτωνος τὰ ἴσα Μωσεῖ φιλοσοφοῦντος, τὴν ἐναντίαν κἀν τούτῳ ὁ Ἀριστοτέλης ὁδεύσας ἀπελέγχεται πρὸς τοῦ δηλωθέντος συγγραφέως, ὧδε πρὸς ῥῆμα γράφοντος· b

Πρῶτον δὴ περὶ γενέσεως κόσμου σκοπῶν, καὶ τὸ τῆς προνοίας τὸ μέγα τοῦτο καὶ πολυωφελὲς δόγμα πάντα ζητεῖν ἀναγκαῖον ἡγούμενος, καὶ λογισάμενος ὅτι τῷ μὴ γενομένῳ οὔτε τινὸς ποίητοῦ οὔτε τινὸς κηδεμόνος πρὸς τὸ γενέσθαι καλῶς χρεία, ἵνα μὴ ἀποστερήσῃ τὸν κόσμον τῆς προνοίας ἀφεῖλε τὸ ἀγένητον αὐτοῦ. Παραιτούμεθα δὲ νῦν μὴ ἐμποδὼν ἡμῖν τοὺς ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἑστίας εἶναι, οἷς ἀρέσκει καὶ κατὰ Πλάτωνα τὸν κόσμον ἀγένητον εἶναι. Δίκαιοι γάρ εἰσιν ἡμῖν συγγνώμην νέμειν, εἰ περὶ τῶν δοκούντων Πλάτωνι πιστεύομεν οἷς αὐτὸς Ἕλλην ὢν πρὸς Ἕλληνας ἡμᾶς σαφεῖ τε καὶ τρανῷ τῷ στόματι διείλεκται. Παραλαβὼν γάρ, φησίν, ὁ θεὸς πᾶν ὅσον ἦν ὁρατόν, οὐχ ἡσυχίαν ἄγον πλημμελῶς δὲ καὶ ἀτάκτως κινούμενον, c d

801 c 1 Atticus, *Fr.* 4 (Mullach, iii. 192) d 2 Plat. *Tim.* 30 A

d 9 τὴν τοῦ] B, τι τὸ (τὸ ins sup lin) I, τῇ τοῦ O, τοῦ Vig. δοκεῖν] delendum coniec Vig. ἀπολείπειν BO **801 a** 1 Ἀριστοτέλῃ I χρεωκοποῦντα BI **a** 2 ἔτι] ἔστι I **a** 4 βουλόμενον] -ος (cum D) mutatum in -ον O γεννητὸν O et in **b** 1 **b** 1 Hoc caput om B πάλιν] om O **b** 2 Θεὸν] ὄντα I **b** 3 τε] om I **b** 4 τούτοις I Vig. **c** 4 μὴ] om I **c** 5 γενητὸν I, ἀγέννητον O et in **c** 7 **d** 1 Ἕλλην ὢν] Ἑλλήνων O σαφεῖ τε] ἀφίκετο I **d** 2 τε] om O **d** 3 οὐχ' O πλημμελῶς—κινούμενον] ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως Plat.

ΑΤΤΙΚΟΥ εἰς τάξιν ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, ἡγησάμενος τοῦτο ἐκείνου πάντως ἄμεινον. Ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον ὅτι μὴ δι' αἰνιγμάτων, μηδ' ἐπὶ τοῦ σαφοῦς χρείᾳ τὴν γένεσιν παρεδέξατο, δηλοῖ δι' ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ τῶν πάντων διείλεκται περὶ τούτου μετὰ τὴν τῶν ὅλων δημιουργίαν. Ἐπειδὴ γάρ, φησί, γεγένησθε, (λέγει δὲ πρὸς τοὺς θεούς,) ἀθάνατοι μὲν

p. 802 οὐκ ἐστὲ οὐδ' ἄλυτοι τὸ πάμπαν, οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε, τῆς ἐμῆς βουλήσεως τυχόντες. Ἀλλ', ὅπερ ἔφην, πρὸς μὲν τοὺς ἔνδον ἡμῖν φθεγγομένους, ἅτε φίλους ὄντας, φιλίως τε καὶ μεθ' ἡσυχίας πρᾳέσιν ἐλέγχοις διακριθεῖμεν ἄν. Ἔοικε γὰρ καὶ τούτους Ἀριστοτέλης μεταθεῖναι, τῇ μὲν κατηγορίᾳ τοῦ δόγματος ἀντισχεῖν ἀδυνατήσαντας, τὸ δὲ ἁλῶναι δόξαν ὡς ψεῦδος οὐ βουληθέντας ἀναθεῖναι Πλάτωνι. Κατὰ δὲ τὴν ἡμετέραν ἀκοήν, ἀξιοῦντος Πλάτωνος τὸν κόσμον γεγονέναι κάλλιστον ἔργον ὑπὸ τοῦ καλλίστου τῶν δημιουργῶν,

b καὶ περιθέντος τῷ τοῦ παντὸς ποιητῇ δύναμιν δι' ἧς καὶ οὐκ ὄντα πρότερον ἐποίησε τὸν κόσμον, καὶ ποιήσας εἰσαεὶ βουλόμενός γε σῶον διαφυλάξει, καὶ ταύτῃ δὴ γενητοῦ καὶ ἀφθάρτου κατ' αὐτὸν ὑποκειμένου τοῦ κόσμου, τίς ἡμῖν τῶν Περιπατητικῶν ταῦτα βεβαιοῖ;

Δεῖ δὲ παραμυθήσασθαι τὸν συναγωνιστὴν τούτων, ὅτι οὐ πάντως, εἴ τι γέγονεν, ἀνάγκη τοῦτο φθαρῆναι, πάλιν δ' οὐδ' εἴ τι μὴ φθαρήσεται, τοῦτο ἀναγκαῖον ἀγένητον εἶναι. Οὔτε γὰρ μίαν

c αἰτίαν τῷ ἀφθάρτῳ τὴν ἐκ τοῦ ἀγενήτου συγχωρητέον, οὔτε τῷ γενομένῳ τὴν εἰς ὄλεθρον μεταβολὴν ἀβοήθητον καταλειπτέον. Πόθεν οὖν ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους λάβοιμεν ἂν βοήθειαν εἰς ταῦτα, ἀνδρὸς οὐ τηνάλλως οὐδὲ καθ' αὐτὸν περαίνοντος τὸν περὶ τούτων

---

d 8 Plat. *Tim.* 41 B

---

d 4 ἤγαγεν] pr αὐτὸ Plat., ἦγεν O   τοῦτο ἐκείνου] ἐκεῖνο τούτου Plat.   πάντως] παντελῶς O   d 7 τούτου] τοῦ O   d 8 ἐπειδὴ γάρ] in ἐπεὶ δὲ γάρ mut I, ἐπεὶ γάρ O, ἐπείπερ Plat.   γεγενῆσθαι O   802 a 1 οὔτι] + γε I Vig.   μὲν] O Plat., μὴν I   δὴ] om Vig.   γε] Plat., om Eus. codd   a 2 ὑποφθεγγομένους O   a 3 διακριθείημεν Vig., διακριθῶμεν I   a 8 ἔργων Vig.   b 1 καὶ 2°] om Vig.   b 2 γε] τε IO   b 3 δὴ] δὲ I   γεννητοῦ O   b 7 τοῦτο ἀνάγκη O   b 8 ἀγέννητον O   c 1 ἀγεννήτου O   τοῦ γενομένου I   c 2 καταληπτέον IO   c 3 λάβομεν O, λάβωμεν I   ἂν] om IO

ATTIKOY

λόγον, ἀλλ' ἐξ ὀρθοῦ πρὸς Πλάτωνα ἐναντιουμένου, καὶ τό τε γενόμενον εἰς ἀνάγκην τοῦ ἀπολέσθαι περιιστάντος, τό τε μὴ ἀπολλύμενον ἐκ μόνου τοῦ μὴ γενέσθαι λέγοντος κρατύνεσθαι [τὸ] ἄφθαρτον, οὐ μὴν οὐδὲ δύναμιν ἀπολείποντος αὐτοῦ περὶ τὸν θεόν, **d** *ᾗ χρώμενος ἀγαθὸν ἄν τι ποιῆσαι; Ὃ γὰρ οὔπω πρότερον γέγονε, τοῦτο, φησίν, οὐδ' ἂν γένοιτο. Τοσοῦτον δὲ ἀποδεῖ τοῦ διὰ τούτων βοηθεῖν τῷ Πλάτωνος λόγῳ, ὥστε ἤδη τινὰς καὶ τῶν περὶ Πλάτωνα ἐσπουδακότων φοβήσας οἷς εἶπεν, ἀπέστησε τοῦ δόγματος, οὐ δυνηθέντας συνιδεῖν, ὅτι κατὰ μὲν τὴν αὐτῶν φύσιν τῶν πραγμάτων ⟨ἐάν⟩ τις ἄνευ θεοῦ βουλήσεως καὶ δυνάμεως ⟨ἐπινοήσῃ⟩, οὔτε τὸ γενόμενον ἄφθαρτον οὔτε τὸ μὴ φθαρησόμενον γενητόν. Ὅταν δὲ τὴν ἀρίστην τις αἰτίαν ἐπιστήσῃ τὴν ἐκ θεοῦ, δεῖ ταύτην ἡγεμόνα τῶν πάντων λαβόντα μηδὲν αὐτὴν τῶν ἄλλων αἰτίαν ἀποφαίνειν χείρονα. Γελοῖον γὰρ διότι μὲν γέγονέ τι διὰ τοῦτο* **p. 803** *φθαρῆναι, εἰ δὲ ὁ θεὸς βούλεται μὴ φθαρῆναι, καὶ διότι μέν τι ἀγένητόν ἐστιν ἔχειν ἰσχὺν τοῦ μὴ φθαρῆναι, τὴν δὲ παρὰ τοῦ θεοῦ βούλησιν ἐνδεῖν πρὸς τὸ ἄφθαρτον τηρῆσαί τι τῶν γενομένων. Καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος ἱκανὸς οὐκ οὖσαν οἰκίαν κατασκευάσασθαι, ἱκανὸς δέ τις καὶ ἀνδριάντα μὴ ὄντα πρότερον ὄντα ποιῆσαι, καὶ ναῦν ἄλλος ἐξ ὕλης ἀργοῦ τεκτηνάμενος παρέσχε τοῖς δεομένοις, καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν ἕκαστος, ὅσοι γε τὰς ποιητικὰς μετίασι τέχνας,* **b** *δύναμιν ταύτην ἔχουσιν, ὥς τι τῶν οὐκ ὄντων ἄγειν εἰς οὐσίαν, ὁ δὲ παμβασιλεὺς καὶ ἀριστοτέχνης οὐδ' ὅσον ἀνθρωπίνου τεχνίτου δυνάμεως μεθέξει, ἄμοιρος δ' ἡμῖν πάσης ἔσται γενέσεως; Οὐκ, ἐάν γε καὶ κατὰ βραχὺ θείας αἰτίας ἐπιλογισμὸν οἷοί τε ὦμεν λαβεῖν. Ἀλλὰ ποιῆσαι μὲν ἱκανὸς καὶ βουληθῆναι τὰ καλά, (ἀγαθὸς γάρ,*

---

803 **b** 6 Plat. *Tim.* 29 E

---

c 7 *ἀπολλυύμενον* I [*τὸ*]] delendum coniec Vig. d 1 *οὐδὲ*] *ὡς* I Vig. d 2 *ᾗ*] *ἢ* I d 3 *δὲ*] *τε* I Vig. d 4 *ἤδη*] *δέί* (sic) I *Πλάτωνος* IO d 7 ⟨*ἐάν*⟩ *τις*] coniec Mull., *ἢν ἄν τις* I, *ἣν ἄν τις* Vig., *ἢν* O Gaisf. ⟨*ἐπινοήσῃ*⟩] coniec Mull., *ἐπινοῆσαι* Eus. codd d 8 *φθαρησ.*] *γενησόμενον* I *γενητόν*] + *ὄν* Gaisf., *γεννητόν* O d 9 *αἰτιῶν* coniec Vig. 803 a 2 *καὶ—φθαρῆναι*] om O *καὶ*] *τὴν* (partim mut in *καὶ*) I a 3 *ἀγέννητόν* O *τοῦ* 2°] om Vig. a 6 *πρότερον ὄντα*] om I a 7 *δεομένοις*] *γενομένοις* I b 3 *ἀριστοτέχν* cum lacuna I b 6 *γάρ*] om O

ATTIKOY ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς φθόνος περὶ οὐδενός,) τηρῆσαι δὲ καὶ διαφυλάξαι τὰ γενόμενα οὐ δυνατός; Καὶ μὴν καὶ οἱ λοιποὶ τεχνῖται πρὸς ἄμφω
c ἱκανοί. Ὁ γοῦν οἰκοδόμος καὶ ὁ ναυπηγὸς οὐ μόνον καινὰς κατασκευάζονται ναῦς καὶ οἰκίας, ἀλλὰ καὶ ταῖς ὑπὸ χρόνου διαφθειρομέναις ἱκανοὶ βοηθεῖν, ἕτερα τῶν πεπονημένων ἀντικαθιστάντες αὐταῖς. Ὥστε καὶ τῷ θεῷ πάντως τόγε τοσοῦτον συγχωρητέον. Ὃ γάρ τις ὅλον ποιῆσαι δυνατός, τοῦτο πῶς ἂν ἐκ μέρους ἀδύνατος εἴη ποιεῖν; Καὶ γενέσθαι τοίνυν τι δεῖ καινόν, εἴ γε μέλλοι τις ὅλως ⟨εἶναι⟩ ποιητής, καὶ τὸ καλὸν ἔργον πρὸς ἅπαν δια-
d σώζεσθαι. Τὸ γὰρ εὖ γενόμενον ἐθέλειν λύειν, κακοῦ. Μείζων δὲ ἄλλος εἰς σωτηρίαν τῶν γενομένων δεσμὸς οὐκ ἔστι τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως. Ἢ ἀνθρωπίνης μὲν σπουδῆς καὶ βουλήσεως μεταλαβόντα πολλά, καὶ ἔθνη καὶ πόλεις καὶ ἔργα, μένει χρόνον ἀμήχανον ὅσον γενόμενα μηκέτ' ὄντος τοῦ θελήσαντος, τὰ δὲ τῆς τοῦ θεοῦ μετασχόντα γνώμης, καὶ δι' αὐτὸν καὶ ὑπ' αὐτοῦ γενόμενα, ταῦτα δὲ ἄρα παρόντος τοῦ ποιήσαντος οἰχήσεται καὶ οὐ παραμενεῖ; Τίνος αἰτίας βιασαμένης τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην; Πότερον τῆς ἐξ αὐτῶν τῶν γενομένων ἀνάγκης; Ἀλλ' αὐτή γε τῷ προσέσθαι τὸ
p. 804 κοσμηθῆναι τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ προσωμολόγησεν ἧτταν. Ἀλλ' ἔξωθέν τινος αἰτίας ἀνταγωνιζομένης τῷ θεῷ; Ἀλλ' οὔτ' ἐστίν, οὔτε ἐν οἷς ἔφθη κρατήσας καὶ κοσμήσας ὁ θεὸς ἔτι ἄξιον ἐν τούτοις αὐτὸν ἐλαττοῦν τινος, εἴ γε μὴ παντάπασι λανθάνομεν ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ τῆς μεγίστης καὶ θειοτάτης δυνάμεως διαλεγόμενοι. Ἀλλὰ γὰρ εἰς τὸν περὶ τῆς ἀληθείας λόγον ἐοίκαμεν ὑπὸ προθυμίας ἐκφέρεσθαι. Δῆλον μὲν καὶ ὃ προὐθέμεθα, ὡς οὐκ ἂν εἶεν διδάσκαλοι περὶ κόσμου γενέσεως οἱ μηδὲ τὴν ἀρχὴν γένεσιν ἀπολιπόντες αὐτῷ.

Καὶ μὴν καὶ περὶ τῆς τῶν σωμάτων πέμπτης οὐσίας,
b ἣν εἰσηγήσατο Ἀριστοτέλης, ταῦτα παραθετέον·

c 4 πάντως] παντὸς Vig. c 5 ὁ] ὃ O Vig. c 6 εἴ γε μέλλοι] I Vig., εἴπερ μέλλει O c 7 ποιητής] + εἶναι coniec Vig., pr εἶναι Mull. d 3 μεταλαβόντες I d 5 δὲ] δὴ I Mull. d 7 παραμενεῖ—προσω[μολόγησεν]] super alia quaedam agglutinavit O² d 9 τὸ προσέσεσθαι I 804 a 7 ἐοίκαμεν] ἔοικα κἂν I μὲν] μὴν O b 1 ταύτῃ I

7. Περὶ γοῦν τῶν καλουμένων στοιχείων, ἐξ ὧν πρώτων σώ- ATTIKOY
ματα συνέστηκε, Πλάτων μὲν ἑπόμενος τῇ περὶ αὐτὰ ἐναργείᾳ, c
καθάπερ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ, τέσσαρά τε ἔφησεν εἶναι ταῦτα
ὁμολογούμενα, πῦρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα καὶ ὕδωρ, καὶ ἐκ τούτων
συγκρινομένων καὶ τρεπομένων τὰ λοιπὰ πάντα γεννᾶσθαι·
Ἀριστοτέλης δέ, ὡς ἔοικεν, ἐλπίσας περιττότερος φανεῖσθαι τῷ
φρονεῖν εἴ τι σῶμα ἐκ περιττοῦ προσθείη, προσκατηρίθμησε τοῖς
φαινομένοις τέτταρσι σώμασι τὴν πέμπτην οὐσίαν· πάνυ μὲν
λαμπρῶς καὶ φιλοδώρως τῇ φύσει χρησάμενος, μὴ συνιδὼν δὲ
ὅτι οὐ νομοθετεῖν δεῖ φυσιολογοῦντα, τὰ δὲ τῆς φύσεως αὐτῆς
ἐξιστορεῖν. Εἰς τοίνυν τὴν ἀπόδειξιν τοῦ τέτταρας εἶναι τὰς d
πρώτας τῶν σωμάτων φύσεις, ἧς δὴ χρεία τοῖς Πλατωνικοῖς, οὐ
μόνον οὐκ ἂν συντελοίη τι ὁ Περιπατητικός, ἀλλὰ σχεδὸν καὶ
μόνος ἐναντιοῖτ' ἄν. Λεγόντων γοῦν ἡμῶν ὅτι πᾶν σῶμα ἢ
θερμὸν ἢ ψυχρόν, ἢ ὑγρὸν ἢ ξηρόν, ἢ μαλακὸν ἢ σκληρόν, ἢ
κοῦφον ἢ βαρύ, ἢ ἀραιὸν ἢ πυκνόν, καὶ εὑρισκόντων ὅτι οὐκ ἂν
ἕτερον εἴη τι τὸ μεθέξον τούτων τινὸς παρὰ τὰ τέσσαρα· (εἰ μὲν
γὰρ θερμόν, ἢ πῦρ ἢ ἀήρ· εἰ δὲ ψυχρόν, ὕδωρ ἢ γῆ· καὶ εἰ μὲν
ξηρόν, πῦρ ἢ γῆ· εἰ δὲ ὑγρόν, ὕδωρ ἢ ἀήρ· καὶ εἰ μὲν μαλακόν,
ἀὴρ ἢ πῦρ· εἰ δὲ σκληρόν, ὕδωρ ἢ γῆ· καὶ κοῦφον μὲν καὶ ἀραιόν, p. 805
οἷον πῦρ καὶ ἀήρ· βαρὺ δὲ καὶ πυκνόν, ὕδωρ καὶ γῆ·) καὶ ἐκ
τῶν ἄλλων δὲ ἁπασῶν τῶν ἁπλῶν δυνάμεων κατανοούντων, ὡς
οὐκ ἂν εἴη τι παρὰ ταῦτα σῶμα ἕτερον· οὗτος ἀνθίσταται μόνος,
φάσκων δύνασθαι σῶμα εἶναι τούτων ἄμοιρον, σῶμα δὲ μήτε
βαρύ, μήτε κοῦφον, μήτε μαλακόν, μήτε σκληρόν, μήτε ὑγρόν,
ἀλλὰ μήτε ξηρόν, μονονουχὶ λέγων σῶμα οὐ σῶμα. Τὸ μὲν γὰρ

---

804 b 2 Atticus, *Fr.* 5 (Mullach, iii. 194)

---

b 2 *ἐξ ὧν*] Vig., *τῶν* BIO *σώματα*] Vig., *σωμάτων* BIO **c 1** *ἐνεργείᾳ* BIO **c 5** *ἐλπίσας ὡς ἔοικεν* (sed minio not ut legeretur *ὡς ἔοικεν δὲ ἐλπίσας*) I **c 7** *τέσσαρσι* O **d 3** *συντελοῖ* O **d 4** *ἢ*] om I **d 5** *ὑγρὸν*] *ξηρὸν* BO *ξηρόν*] *ὑγρόν* BO **d 6** *ἢ* 1°] om I **d 7** *μεταξὸν* (sic) I **805 a 1—7** *καὶ* 1°—*ξηρόν* om B **a 2** *οἷον*] om O **a 3** *τῶν ἁπλῶν*] om Mull. **a 5** *δὲ*] om IO **a 7** *ἀλλὰ μήτε ξηρόν*] om I

ΑΤΤΙΚΟΥ ὄνομα καταλέλοιπεν αὐτῷ, τὰς δὲ δυνάμεις, δι' ὧν σῶμα πέφυκε

b γίνεσθαι, πάσας ἀφῄρηκεν. Ἡ τοίνυν ἡμᾶς ἅπερ αὐτὸς λέγει πείθων ἀφαιρήσεται τῆς Πλάτωνος γνώμης, ἢ τὰ Πλάτωνος βεβαιούμενος τῶν αὐτῷ δοκούντων ἀποστήσεται. Ὥστε οὐδαμῇ χρήσιμος πρὸς τὰ τοῦ Πλάτωνος. Ἔτι ὁ μὲν Πλάτων πάντα τὰ σώματα, ἅτε ἐπὶ μιᾶς ὁμοίας ὕλης θεωρούμενα, βούλεται τρέπεσθαι καὶ μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα· ὁ δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων οὐσίαν ἀπαθῆ τε καὶ ἄφθαρτον καὶ ἄτρεπτον πάντως ἀξιοῖ, ἵνα δὴ μὴ εὐκαταφρονήτου τινὸς πράγματος γεννητὴς εἶναι δοκῇ·

c περιττὸν μὲν καὶ ἴδιον παντάπασι λέγων οὐδέν, τὰ δὲ ὑπὸ Πλάτωνος ἐπ' ἄλλων ἑωραμένα καλῶς μεταφέρων ἐπὶ τὰ μὴ προσήκοντα, καθάπερ τινὲς τῶν ὕστερον γενομένων ἀνδριαντοποιῶν. Ἐκεῖνοί τε γὰρ ἀπομιμησάμενοι τοῦδε τοῦ ἀνδριάντος κεφαλήν, ἄλλου δὲ τὸ στέρνον, ἑτέρου δὲ τὴν ζώνην, εἰς ταὐτὸν συνθέντες ἐνίοτε μὴ προσήκοντα πράγματα ἀλλήλοις ἔπεισαν αὐτοὺς ὥς τι πεποιηκότες ἴδιον· καὶ ὄντως τὸ μὲν ὅλον, ὃ δή τις ἂν ἀσυμμέτρως ἔχειν αἰτιάσαιτο, ἐστὶν αὐτῶν, τὰ δ' ἐν αὐτῷ

d συνηρανισμένα καί τι καλὸν ἔχοντα οὐκ αὐτῶν. Ὡσαύτως δὲ καὶ Ἀριστοτέλης ἀκούων Πλάτωνος, ὅτι ἐστί τις οὐσία νοητὴ καθ' αὑτὴν ἀσώματός τε καὶ ἀχρώματος καὶ ἀναφής, οὔτε γινομένη οὔτε φθειρομένη οὔτε τρεπομένη οὔτε μεταβαλλομένη, ἀεὶ δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσα, πάλιν δ' αὖ περὶ τῶν κατ' οὐρανὸν ἀκούων, ὡς ὄντα θεῖα καὶ ἄφθαρτα καὶ ἀπαθῆ ἐστι σώματα, συνέθηκε καὶ συνεκόλλησεν ἐξ ἀμφοῖν πράγματα μὴ συνᾴδοντα· παρ' ὧν μὲν γὰρ τὸ εἶναι σῶμα, παρ' ὧν δὲ τὸ ἀπαθὲς εἶναι λαβών, σῶμα ἀπαθὲς ἐτεκτήνατο. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἀνδρίαντων,

---

b 3 ὥστε—Πλάτωνος] om B b 6 καὶ] om O μεταβάλλειν] + τ' O b 7 ἄτρεπτον καὶ ἄφθαρτον (sed minio mut in ἄφθ. κ. ἄτρ.) I πάντων I c 4 τε] om Vig. ἀνδριάντος] ἀνδρὸς coniec Vig. c 7 αὑτοὺς Eus. codd ὥς τι] om I d 5—10 πάλιν—γενέσθαι om B d 6 ὄντα] ἂν τὰ I, οὖν τὰ coniec Vig., τινα Mull., ὄντως coniec Gaisf. καὶ 2°] om O d 8 παρ' ὧν *bis*] παρὼν I

εἰ καὶ μὴ καλὸν τὸ ἐκ τῶν διαφερόντων, οὔτι γε ἀδύνατον γενέσθαι. ΑΤΤΙΚΟΥ
Διδάσκει γοῦν τὰ τοιαῦτα καὶ Ὅμηρος·

> Ὄμματα p. 806

γάρ, φησί,

> καὶ κεφαλὴν ἴκελος Διὶ τερπικεραύνῳ,
> Ἄρεϊ δὲ ζώνην, στέρνον δὲ Ποσειδάωνι.

Τὸ δὲ σῶμα ἀπαθὲς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. Παθητῇ γὰρ καὶ τρεπτῇ συνδεδεμένον φύσει ἀνάγκην ἔχει συμπαθεῖν, ᾧ συνέζευκται. Εἰ δέ τι ἀπαθὲς εἴη, τοῦτο ἀφειμένον καὶ ἐλεύθερον ἀπὸ τοῦ πάσχοντος εἶναι δεῖ· ὥστε χωρὶς ἂν εἴη τῆς ὕλης, ἧς κεχωρισμένον ἀσώματον ἀναγκαίως ὁμολογοῖτ᾽ ἄν.

Ἔτι καὶ τούτοις πρόσσχωμεν τὸν νοῦν ἐν ὅσοις b
ἄλλοις διαφέρεσθαι τῷ Πλάτωνι τὸν Ἀριστοτέλην
παρίστησιν·

8. Ἔπειτα τούτοις ἑπόμενα πολλά, ἐν οἷς διαφέρονται. Ὁ c
μὲν γάρ φησι τὰ κατ᾽ οὐρανὸν τὴν πλείστην ἰδέαν ἐκ πυρὸς ἔχειν·
ὁ δέ, μηδαμῇ μετεῖναι τοῖς οὐρανίοις πυρός. Καὶ ὁ μέν φησιν
ἀνάψαι τὸν θεὸν φῶς ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς γῆν περιόδῳ ἵν᾽ ὅτι
μάλιστα εἰς ἅπαντα φαίνοι τὸν οὐρανόν, περὶ ἡλίου τὸ τοιοῦτον
ἀποφαινόμενος· ὁ δέ, ἅτε οὐκ ἐθέλων πῦρ εἶναι τὸν ἥλιον, τὸ δὲ
φῶς εἰδὼς πῦρ καθαρὸν ἤ τι πυρὸς ὄν, οὐκ ἐπιτρέπει φῶς περὶ
αὐτὸν ἀνῆφθαι. Ἔτι ὁ μέν, κατ᾽ εἶδος ἀφθαρσίαν ἀπονέμων τοῖς d
κατ᾽ οὐρανὸν ἅπασιν, ἀποχωρήσεις τινὰς αὐτῶν καὶ προσχωρήσεις
συμμέτρους φησὶ γίνεσθαι· ἀναγκάζουσι δὲ αὐτὸν λέγειν ταῦτα,
τὰς μὲν ἀποκρίσεις αἵ τε ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καὶ θερμότητες κατὰ

---

806 a 1 Hom. *Il.* ii. 478 **c** 1 Atticus, *Fr.* 6 (Mullach, iii. 196) **c** 3 Cf Plat. *Tim.* 39 B

---

d 10 οὔτι] ὅτι I **d** 11 γοῦν] οὖν I Vig. **806 a** 4 Ἄρεϊ] ἄρτι I **a** 6 συμπαθήσειν I ᾧ—εἴη] om I **b** 1 πρόσχωμεν BI **b** 2 Ἀριστοτέλη I **c** 2 πυρὸς] πειρὸς (sic) I **c** 3 μηδαμῇ] μὴ I **c** 4 γῆν] B, τῇ I, γῇ O **c** 5 φαίνοιτο Vig. **c** 7 πυρὸς ὄν] Vig., πῦρ ὅσον IO

ATTIKOY ἀπόρρυσιν αὐτοῦ γινόμεναι· τὰς δὲ προσκρίσεις ἡ ἴση τοῦ μεγέθους αὐτοῦ φάσις· οὐ γὰρ ἂν ἤθελεν ἴσα φαίνεσθαι, μηδὲν ἀνθ' ὧν ἀφίησι λαμβάνοντα· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης πάντῃ μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας αὐτὰ βούλεται, μήτε τινὸς αὐτοῖς ἀποχωροῦντος, μήτε προσιόντος. Ἔτι ὁ μὲν πρὸς τῇ κοινῇ κινήσει τῶν ἄστρων, καθ' ἣν ἐν ταῖς σφαίραις ἐνδεδεμένοι κινοῦνται πάντες οἱ ἀστέρες οἵ τε ἀπλανεῖς καὶ οἱ πλανώμενοι, καὶ ἑτέραν αὐτοῖς
p. 807 κίνησιν ἀποδίδωσιν, ἣν δὴ καὶ ἄλλως καλλίστην εἶναι συμβέβηκε, καὶ προσήκουσαν αὐτῶν τῇ φύσει τοῦ σώματος· σφαιρικοὶ γὰρ ὄντες, εἰκότως σφαιρικὴν ἄν τινα κίνησιν ἕκαστος κινοῖτο περιδινούμενος· ὁ δὲ καὶ ταύτης ἀφαιρεῖται τῆς κινήσεως αὐτούς, ἣν ὡς ἔμψυχοι κινοῦνται, μόνην δὲ ἀπολείπει τὴν ὑπ' ἄλλων τῶν περιεχόντων ὥσπερ ἀψύχοις συμβαίνουσαν. Καὶ δὴ καί φησι τὴν γινομένην φαντασίαν ἡμῖν ἀπὸ τῶν ἀστέρων ὡς κινουμένων
b πάθος εἶναι τῆς ἡμετέρας ὄψεως ἀδυνατούσης, καὶ ὡσπερεὶ σειομένης, ἀλήθειαν δὲ οὐκ εἶναι· ὥσπερ Πλάτωνος ἀπὸ ταύτης τῆς φαντασίας τὴν ὑπὲρ τῆς κινήσεως πίστιν λαμβάνοντος, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ διδάσκοντος ὅτι ἀνάγκη τούτων ἕκαστον ζῷον ὄντα καὶ ψυχὴν ἔχοντα καὶ σῶμα κινεῖσθαι τὴν ἰδίαν κίνησιν· (πᾶν γὰρ σῶμα, ᾧ μὲν ἔξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἄψυχον· ᾧ δὲ ἔνδοθεν καὶ ἐξ ἑαυτοῦ, ἔμψυχον·) κινούμενον δέ, ἅτε θεῖον ὄντα, τὴν καλλίστην κινεῖσθαι κίνησιν· καλλίστης δ' οὔσης τῆς
c ἐν κύκλῳ κινήσεως, ταύτῃ αὐτὸν κινεῖσθαι. Ἡ δὲ αἴσθησις τὰ μὲν ἐκ τοῦ λόγου μαρτυροῖτο ἂν ὡς ἀληθεύουσα, οὐ μὴν αὐτὴ παρέσχε τὴν πίστιν τῆς κινήσεως. Περὶ δὲ τῆς τοῦ παντὸς κινήσεως ὡς μὲν οὐκ ἐν κύκλῳ τινὶ γίνεται, νικώμενος ὑπὸ τῆς ἐναργείας οὐκ ἔσχεν ἀντειπεῖν Πλάτωνι· παρεῖχε δὲ κἀνταῦθα

---

d 6 *αὐτῶν* O *φαῦσις* BI d 6—807 a 4 *οὐ—κινήσεως* om B d 7 *λαμβάνονται* I d 8 *αὐτῆς*] om O d 10 *σφαίρες* (sic) I *ἐνδεδυμένοι* I 807 a 3 *περιδονούμενος* O a 5 *ὑπολείπει* I *ἄλλων*] *ἀλλήλων* IO b 6 *γὰρ*] pr *μὲν* O b 7 *καὶ ἐξ ἑαυτοῦ*] *αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ* I, *αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ* O *θεῖον ὄντα*] *θέοντα* IO c 1 [*κι*]*νήσεως —ἂν*] add O² *ταύτην* Mull. *αὐτὸ* IO² c 2 *αὐτὴ*] *αὕτη* I, *αὐτῇ* O c 5 *ἐνεργείας* O *ἀντϊπεῖν* (sic) I

διαφορὰν αὐτῷ τὸ καλὸν τοῦτο εὕρημα τοῦ σώματος. Ὁ μὲν γὰρ ΑΤΤΙΚΟΥ
Πλάτων, ἅτε ὄντων τεσσάρων σωμάτων καὶ πάντων φύσει κινου-
μένων ἁπλῆν καὶ εὐθεῖαν κίνησιν, πυρὸς μὲν ἐπὶ τὸ ἐκτός, γῆς
δ' ἐπὶ τὸ μέσον, τῶν δὲ ἄλλων ἐπὶ τὰ μεταξύ, τὴν ἐν κύκλῳ d
κίνησιν ἀπέδωκε τῇ ψυχῇ· ὁ δ', ᾗπερ ἄλλῳ σώματι ἄλλην, οὕτω
δὲ καὶ τὴν ἐν κύκλῳ καθάπερ σωματικήν τινα τῷ πέμπτῳ προσ-
ένειμε σώματι, πάντ' εὐκόλως αὐτὸν ἐξαπατήσας. Τοῖς μὲν γὰρ
ἐπ' εὐθείας κινουμένοις αἱ βαρύτητες καὶ κουφότητες τὴν ἀρχὴν τῆς
κινήσεως παρείχοντο· τὸ δὲ πέμπτον σῶμα, μήτε βάρους μετέχον
μήτε κουφότητος, ἀκινησίας μᾶλλον, ἀλλ' οὐ τῆς ἐν κύκλῳ κινή-
σεως αἰτίαν ἔχει. Εἰ γὰρ τοῖς ἐπ' εὐθείας κινουμένοις ⟨οὐ⟩
τὸ σχῆμα τὴν αἰτίαν ἔχει τῆς κινήσεως, ἀλλ' ἡ ῥοπή, σῶμα
οὐ μόνον ἐν μέσῳ τεθὲν ὁμοίου τινὸς οὐχ ἕξει πῇ κλιθῇ, ἀλλ'
ἐν κύκλῳ περιτεθὲν ὁποίῳ τινί, οὐχ ἕξει τῆς ἐπί τι κλίσεως
αἰτίαν,

> Εἴτ' ἐπὶ δεξί' ἴωσι, πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε, p. 808
> εἴτ' ἐπ' ἀριστερά,

εἴτε πρόσω, εἴτ' ὀπίσω. Ἔτι τοῖς μὲν ἄλλοις σώμασιν ἐξωσθεῖσι
τῶν οἰκείων τόπων παρέχει τὸ κινεῖσθαι πάλιν ἀφ' αὐτῶν ἡ πρὸς
τούτους ἀναφορά· τῷ πέμπτῳ δὲ ἐκείνῳ, μηδέποτε ἐκβαίνοντι τῶν
αὐτοῦ τόπων, μένειν ἂν προσήκοι. Καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὲ
σωμάτων, ὑπεξαιρουμένου τοῦ πέμπτου, φαίνεται φιλονεικῶν
Ἀριστοτέλης μὴ τὰ αὐτὰ λέγειν Πλάτωνι. Ζητήσαντος γὰρ τοῦ
Πλάτωνος εἰ ἔστι φύσει βαρὺ σῶμα ἢ φύσει κοῦφον, καὶ ἐπειδὴ
ταῦτα κατὰ τὴν πρὸς τὸ ἄνω καὶ κάτω σχέσιν ἐφαίνετο λέγεσθαι b

---

808 a 1 Hom. *Il.* xii. 239

---

c 6 *εὕρεμα* I d 1 *τὰ*] I Vig., *τὸ* O d 4 *αὐτὸν* O d 5 *τῆς κινήσεως τὴν ἀρχὴν* O d 7 *ἀλλ'*] om O d 8 *αἰτίαν—γὰρ*] add Vig. *τοῖς*] *τῆς* BI *κινουμένης* I ⟨*οὐ*⟩] add Vig. d 9 *ἔχον* I *ἀλλ' ἡ*] *ἄλλη* O d 10 *οὐ μόνον*] Eus. codd, *ὅμοιον* coniec Vig. *τεθὲν ἐν μέσῳ* O *τινὸς ὁμοίου* O *πῇ—ἕξει*] om Vig. d 11 *ὁποίῳ—αἰτίαν*] *ὁποίαν* I 808 a 1 *δεξιὰ* IO a 3 *εἴτ'*] *εἴτε* O a 3—9 *ἔτι—κοῦφον* om B a 4 *τὸ*] om O a 5 *τῶν*] *τὸν* I a 6 *τόπον* I *δὲ*] om O a 8 *γὰρ*] om I *τοῦ*] om Vig. a 9 *φύσει* 2°] om I Vig., Mull. b 1 *κατὰ*] om I

ΑΤΤΙΚΟΥ *σκεψαμένου εἴτε ἐστί τι κάτω φύσει καὶ ἄνω, εἴτε μή, καὶ ἀποδείξαντος ἀκριβῶς ὅτι κατὰ μὲν τὰς τῶν σωμάτων πρὸς τοὺς τόπους οἰκειότητας τὸ κάτω λέγοιτο ἑκάστοις ἐφ' ὃ φέροιντο, ἄνω δὲ ἑκάστοις τὸ ἀλλότριον ἀφ' οὗ ἀναχωροῖεν, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν σχέσιν καὶ τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον διανείμαντος καὶ πρὸς τούτῳ ἀποδείξαντος ὅτι μήτε τὸ μέσον μήτε τὸ πέριξ αὐτῶν εὔλογον ἄνω ἢ κάτω λέγεσθαι, ὅδε ἀντιτίθησι, πανταχόθεν καταβάλλειν δεῖν* c *ἡγούμενος τὰ ἐκείνου, καὶ τὸ μὲν ἐπὶ τὸ μέσον φερόμενον βαρὺ λέγειν βιάζεται, τὸ δὲ ἐπὶ τὸ πέριξ κοῦφον· καὶ τὸν μὲν τόπον τὸν ἐν μέσῳ κάτω φησί, τὸν δὲ πέριξ ἄνω.*

Ἀλλὰ περὶ μὲν κόσμου, καὶ ἐξ ὧν οὗτος, καὶ τῶν κατ' οὐρανόν, τοσοῦτον ἀλλήλων ἀφεστήκατον. Ταῦτα μὲν οὖν οἵδε. Μωσῆς δὲ καὶ τὰ Ἑβραίων λόγια τούτων οὐδὲν πολυπραγμονεῖ· καὶ εἰκότως· ὅτι μηδὲ πρὸς βίου κατόρθωσιν τοῖς περὶ ταῦτα ἀσχολουμένοις λυσιτελεῖν ἐνομίσθη.

d 9. *Ὑπὲρ δὲ τῆς ψυχῆς τί καὶ λέγοιμεν ἄν; Δῆλα γὰρ ταῦτα οὐ μόνον τοῖς φιλοσοφοῦσιν ἀλλ' ἤδη σχεδὸν καὶ τοῖς ἰδιώταις ἅπασιν, ὅτι Πλάτων μὲν ἀθάνατον τὴν ψυχὴν ἀπολείπει, καὶ* p. 809 *πολλοὺς ὑπὲρ τούτου λόγους πεποίηται, ποικίλως καὶ παντοίως ἀποδεικνὺς ὅτι ἐστὶν ἀθάνατος ἡ ψυχή. Πολλὴ δὲ καὶ τοῖς ἐσπουδακόσι περὶ τὰ Πλάτωνος ἡ φιλοτιμία γέγονε, συναγωνιζομένοις τῷ τε δόγματι καὶ τῷ Πλάτωνι. Σχεδὸν γὰρ τὸ συνέχον τὴν πᾶσαν αἵρεσιν τἀνδρὸς τοῦτό ἐστιν. Ἥ τε γὰρ τῶν ἠθικῶν δογμάτων ὑπόθεσις ἐπηκολούθησε τῇ τῆς ψυχῆς ἀθανασίᾳ, τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν καὶ νεανικὸν τῆς ἀρετῆς διὰ τὸ*

---

d 1 Atticus, *Fr.* 7 (Mullach, iii. 198)

---

b 4 ᾧ I b 6 πρὸς τούτῳ] πρὸ τούτων BO, πρόσω τούτων I b 7 αὐτῶν] om BO ἄνω] + τι αὐτῶν BO, + τι I b 8 ὅδε] ὁ δὲ IO Mull. καταβάλλειν] pr ἢ I c 5 ἀφεστηκότων I c 6 οὖν] om O d 2 ἀλλ' ἤδη] ἀλλὰ δὴ I Vig. 809 a 1 ποιεῖται coniec Vig.

τῆς ψυχῆς θεῖον σῶσαι δυνηθείσης· τά τε τῆς φύσεως πράγματα b ΑΤΤΙΚΟΥ
πάντα κατὰ τὴν τῆς ψυχῆς διοίκησιν ἔσχε τὸ καλῶς διοικεῖσθαι
δύνασθαι. Ψυχὴ γὰρ πᾶσα, φησί, παντὸς ἐπιμελεῖται τοῦ ἀψύχου,
πάντα δὲ οὐρανὸν περιπολεῖ, ἄλλοτ' ἐν ἄλλοις εἴδεσι γινομένη. Ἀλλὰ
μὴν καὶ τὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς σοφίας εἰς τὴν ἀθανασίαν
τῆς ψυχῆς ἀνῆπται τῷ Πλάτωνι. Πᾶσαι γὰρ αἱ μαθήσεις
ἀναμνήσεις· καὶ οὐκ ἄλλως οἴεται δύνασθαι σώζεσθαι καὶ
ζήτησιν καὶ μάθησιν, ἐξ ὧν ἐπιστήμη γίνεται. Εἰ δὲ μή ἐστιν
ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, οὐδὲ ἀνάμνησις· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, οὐδὲ μάθησις. c
Πάντων οὖν τῶν Πλάτωνος δογμάτων ἀτεχνῶς ἐξηρτημένων καὶ
ἐκκρεμαμένων τῆς κατὰ τὴν ψυχὴν θειότητός τε καὶ ἀθανασίας,
ὁ μὴ συγχωρῶν τοῦτο τὴν πᾶσαν ἀνατρέπει φιλοσοφίαν Πλάτωνος.
Τίς οὖν ἐστὶν ὁ πρῶτος ἐγχειρήσας ἀντιτάξασθαι ἀποδείξεσι,
καὶ τὴν ψυχὴν ἀφελέσθαι τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς ἄλλης
πάσης δυνάμεως; Τίς δ' ἕτερος πρὸ Ἀριστοτέλους; Τῶν μὲν
γὰρ ἄλλων οἱ μὲν ἐπιδιαμένειν συνεχώρησαν, οἱ δ', εἰ μὴ καὶ
τοῦτο, δύναμίν γε ἐν τῷ σώματι καὶ κίνησίν τινα καὶ ἔργα καὶ
πράξεις ἀπένειμαν τῇ ψυχῇ· ὁ δέ, ὅσῳπερ Πλάτων ἀπεσέμνυνε d
τὸ τῆς ψυχῆς πρᾶγμα, ἀρχὴν γενέσεως καὶ θεοῦ παίδευμα καὶ
τῶν ἁπάντων προστάτιν ἀποφηνάμενος, τοσῷδε ἐφιλονείκησε
καθελεῖν καὶ ἀτιμάσαι καὶ μικροῦ δεῖν μηδὲν ἀποφῆναι τὴν
ψυχήν. Οὔτε γὰρ πνεῦμα οὔτε πῦρ οὔτε ὅλως σῶμα, ἀλλ' οὐδὲ
ἀσώματον, οἷον εἶναί τε ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ κινεῖσθαι, ἀλλ' οὐδ'
ὅσον ἐπὶ τοῦ σώματος ἀκίνητον εἶναι, καὶ ὡς εἰπεῖν ἄψυχον.
Οἷον γὰρ τόδε ἐτόλμησεν, ἢ καὶ ἀπηναγκάσθη, ὡς καὶ τὰς πρωτουργοὺς
κινήσεις ἀφελέσθαι τῆς ψυχῆς, τὸ βουλεύσασθαι, τὸ

809 b 3 Plat. *Phaedr.* 246 B

b 1—c 8 *τά—συνεχώρησαν* om B b 5 *καὶ τῆς*] om I *εἰς*] pr *καὶ τὴν* I, pr *καὶ* Vig. b 7 *καὶ* 2°] *τὴν* Mull. c 2 *τῶν*] *τοῦ* I Vig. c 3 *ἐγκρεμαμένων* Vig. *τὴν*] om O *θεότητος* Mull. c 7 *ἀπάσης* O *πρὸ Ἀριστ.*] *ὡς Ἀριστοτέλης* I, *ἢ ὁ Ἀριστοτέλης* Vig. c 8 *γὰρ*] *γε* I d 1 *τῇ ψυχῇ*] Vig., *τῆς ψυχῆς* IO d 2 *πρᾶγμα*] *ὄνομα* (sed *γρ. πρᾶγμα* in marg 1ª manu) O d 3 *τοσῷδε*] *τὸ σῶμα δὲ* I Vig., *τοσούτῳ δὴ* coniec Vig. d 6 *αὑτοῦ* I, *αὐτοῦ* O *κινεῖσθαι*] *κεῖσθαι* I d 7 *εἶναι*] om I Vig. d 8 *τόδε*] *ὅδε* I

ATTIKOY διανοηθῆναι, τὸ προσδοκῆσαι, τὸ μνημονεῦσαι, τὸ λογίσασθαι;

p. 810 Οὐ γὰρ ψυχῆς ταῦτά φησι τὰ κινήματα ὁ τῆς φύσεως, ὥς φασι, γραμματεύς. Πάνυ γοῦν οὗτός ἐστι πιστὸς ὡς συνῆκέν τι περὶ τῶν ἐκτός, ὁ τῆς αὐτοῦ ψυχῆς τοσοῦτον διημαρτηκὼς ὡς μηδ' ὅτι διανοεῖται παρακολουθεῖν. Οὐ γὰρ ἡ ψυχή, φησίν, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπός ἐστιν ὁ τούτων ἕκαστον ἐνεργῶν, ἡ ψυχὴ δὲ ἀκίνητος. Τούτῳ τοιγαροῦν ἑπόμενος Δικαίαρχος, καὶ τἀκόλουθον ἱκανὸς ὢν θεωρεῖν, ἀνῄρηκε τὴν ὅλην ὑπόστασιν τῆς ψυχῆς. Ὅτι μὲν γὰρ ἀόρατόν τι καὶ ἀφανές ἐστιν ἡ ψυχὴ
b δῆλον, ὥστε οὐκ ἂν διά γε τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ἐνάργειαν δοίημεν εἶναι ψυχήν· αἱ δὲ κινήσεις αὐτῆς ἀφανοῦς οὔσης ἀναγκάζειν ἡμᾶς δοκοῦσιν εἶναί τι τὴν ψυχὴν ὁμολογεῖν. Ταῦτα γὰρ ἅπας τις συνιέναι δοκεῖ τῆς ψυχῆς ὄντα, τὸ βουλεύεσθαι, καὶ σκοπεῖσθαι, καὶ καθ' ὃν δήποτε τρόπον διανοεῖσθαι. Ὅταν γὰρ ἴδωμεν τὸ σῶμα καὶ τὰς τούτου δυνάμεις, καὶ ἐνθυμηθῶμεν
c δὲ τὰς τοιαύτας ἐνεργείας ὡς οὐ σώματος οὔσας, δίδομεν εἶναί τι ἐν ἡμῖν ἕτερον τὸ βουλευόμενον· τοῦτο δὲ εἶναι τὴν ψυχήν. Ἐπεὶ πόθεν ἀλλαχόθεν ἐπιστεύσαμεν ὑπὲρ ψυχῆς; Ἂν οὖν τις ἐξ ὧν μάλιστα ψυχὴ φαίνεται ταῦτα ἀφελόμενος ἑτέρῳ τινὶ προσάψῃ πράγματι, οὔτε ὅθεν οὖσα ἐμφαίνεται καταλέλοιπεν, οὔτε ὅ τι χρήσιμος ἂν εἶναι δοκοίη. Τίς οὖν ἡ βοήθεια τῷ τὴν ψυχὴν ἀθάνατον εἶναι θέλοντι παρὰ τοῦ τὴν ψυχὴν ἀποκτιννῦντος; Τίς δὲ ἡ διδασκαλία τοῦ τρόπου τῆς κινήσεως, καθ' ὃν αὐτοκίνητον αὐτήν φαμεν, παρὰ τῶν μηδὲ τὸ παράπαν αὐτῇ
d κίνησιν νεμόντων; Ναί· ἀλλὰ κατά γε τὴν ἀθανασίαν τοῦ νοῦ φήσαι τις ἂν αὐτὸν κοινωνεῖν Πλάτωνι. Καὶ γὰρ εἰ μὴ πᾶσαν

---

810 a 1 *φησι*] *ἐστι* Vig. *ὥς*] om Mull. **a 2** *φησι* BO Vig. *ὡς*] om IO *συνῆκέν*] I Vig, *συνεικέναι* BO **a 4—d 2** *οὐ—Πλάτωνι* om B **a 4** *φασίν* O **a 6** *ἀκίνητος. Τούτῳ*] *ἀκίνητος οὕτως.* IO *τἀκόλουθον*] *κατ' ἀκόλουθον* Vig. **a 7** *ἀνῄρηκε*] *ἀνῄρει καὶ* O **a 8** *ἡ*] om O **b 1** *ἐνέργειαν* I **b 2** *δῴημεν* O **b 4** *βούλεσθαι* O **c 1** *δὲ*] om I *οὔσας*] Vig., om IO **c 3** *ὑπὲρ ψυχῆς ἐπιστεύσαμεν* O **c 4** *ἐξ ὧν*] *ἔξωθεν* I **c 6** *εἶναι*] *εἴη* IO *τῷ*] *τὸ* I **c 7** *θέλοντα* I *παρὰ τοῦ*] *παρ' αὐτοῦ* I *ἀποκτεινῦντος* I, *ἀποκτινοῦντος* Vig.

βούλεται τὴν ψυχὴν ἀθάνατον εἶναι, τόν γε νοῦν ὁμολογεῖ θεῖόν ΑΤΤΙΚΟΥ
τε καὶ ἄφθαρτον εἶναι. Τίς μὲν οὖν τὴν οὐσίαν καὶ τὴν φύσιν
ὁ νοῦς, ὅθεν ὤν, καὶ πόθεν ἐπεισκρινόμενος τοῖς ἀνθρώποις, καὶ
ποῦ πάλιν ἀπαλλαττόμενος, αὐτὸς ἂν εἰδείη· εἴ γε τι συνίησιν
ὧν λέγει περὶ τοῦ νοῦ, καὶ μὴ τὸ ἄπορον τοῦ πράγματος τῷ
ἀσαφεῖ τοῦ λόγου περιστέλλων ἐξίσταται τὸν ἔλεγχον, ὥσπερ αἱ
σηπίαι τὸ δυσθήρευτον ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ πορίζόμενος. Πάντως
δὲ καὶ ἐν τούτοις διαφέρεται Πλάτωνι. Ὁ μὲν γάρ φησι νοῦν
ἄνευ ψυχῆς ἀδύνατον εἶναι συνίστασθαι, ὁ δὲ χωρίζει τῆς ψυχῆς
τὸν νοῦν. Καὶ τὸ τῆς ἀθανασίας ὁ μὲν μετὰ τῆς ψυχῆς αὐτῷ p. 811
δίδωσιν, ὡς ἄλλως οὐκ ἐνδεχόμενον· ὁ δέ φησιν αὐτῷ μόνῳ
χωριζομένῳ τῆς ψυχῆς τοῦτο περιγίνεσθαι. Καὶ τὴν μὲν ψυχὴν
τοῦ σώματος οὐκ ἠξίωσεν ἐκβαίνειν, ὅτι Πλάτωνι τοῦτο ἤρεσε·
τὸν δὲ νοῦν ἀπορρήγνυσθαι τῆς ψυχῆς ἠνάγκασεν, ὅτι ἀδύνατον
ἔγνω Πλάτων τὸ τοιοῦτο.

Ταῦτα μὲν ὁ Ἀττικός. Συνάψω δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ Πλωτίνου τόνδ᾽ ἔχοντα τὸν τρόπον·

10. Τὸ δὲ τῆς Ἐντελεχείας, ὧδ᾽ ἄν τις ἐπισκέψαιτο, πῶς περὶ b ΠΛΩΤΙΝΟΥ
ψυχῆς λέγεται. Τὴν ψυχήν φασιν ἐν τῷ συνθέτῳ εἴδους τάξιν
ὡς πρὸς ὕλην τὸ σῶμα ἔμψυχον ἔχειν, σώματος δὲ οὐ παντὸς
εἶδος, οὐδὲ ᾗ σῶμα, ἀλλὰ φυσικοῦ, ὀργανικοῦ, δυνάμει ζωὴν c
ἔχοντος. Εἰ μὲν οὖν ᾗ παραβέβληται ὡμοίωται, ὡς μορφὴ
ἀνδριάντος πρὸς χαλκόν· καὶ διαιρουμένου τοῦ σώματος συμμερίζεσθαι τὴν ψυχήν, καὶ ἀποκοπτομένου τινὸς μέρους μετὰ
τοῦ ἀποκοπέντος ψυχῆς μόριον εἶναι, τήν τε ἐν τοῖς ὕπνοις
ἀναχώρησιν μὴ γίνεσθαι, εἴπερ δεῖ προσφυᾶ τὴν ἐντελέχειαν, οὗ

811 b 1 Plotinus *Ennead.* iv. lib 2 (Creuzer): Fragm. ab Eusebio servatum

d 7 ἄπορρον (sic) I d 9 ἐκ τοῦ σκοτ.] σκότου σκοτίνου I d 11 ὁ δὲ] οὐ δὲ I 811 a 3 μὲν] om O b 1 Hoc cap om B ὅπως O b 2 ἐν] μὲν I b 3 εὔψυχον I ἔχειν] εἶναι I c 1 φυσικοῦ] ψυχικοῦ IO c 3 συμμερίζεσθαι] + δεῖ coniec Vig. c 4 τὴν ψυχήν] om Plot. c 6 δεῖ] δὴ I

ΠΛΩΤΙΝΟΥ ἐστιν, εἶναι· τὸ δ' ἀληθές, μηδὲ ὕπνον γίνεσθαι. Καὶ μὴν ἐντελεχείας οὔσης, οὐδὲ ἐναντίωσιν λόγου πρὸς ἐπιθυμίας· ἓν δὲ καὶ ταὐτὸν δι' ὅλου πεπονθέναι τὸ πᾶν, οὐ διαφωνοῦν ἑαυτῷ.

d Αἰσθήσεις δὲ μόνον δυνατὸν ἴσως γίνεσθαι, τὰς δὲ νοήσεις ἀδύνατον. Διὸ καὶ αὐτοὶ ἄλλην ψυχὴν τὸν νοῦν εἰσάγουσιν, ὃν ἀθάνατον τίθενται. Τὴν οὖν λογιζομένην ψυχὴν ἄλλως ἐντελέχειαν, ἢ τοῦτον τὸν τρόπον, ἀνάγκη εἶναι, εἰ δεῖ τῷ ὀνόματι τούτῳ χρῆσθαι. Οὐδ' ἡ αἰσθητική, εἴπερ καὶ αὕτη τῶν αἰσθητῶν ἀπόντων τοὺς τύπους ἔχει, αὐτοὺς οὐ μετὰ τοῦ σώματος ἄρα ἕξει· εἰ δὲ μή, οὕτως ἐνέσονται ὡς μορφαὶ καὶ εἰκόνες· ἀλλ' ἀδύνατον ἄλλως δέχεσθαι, εἰ οὕτως ἐνεῖεν. Οὐκ

p. 812 ἄρα οὖσ' ἀχώριστος ἐντελέχεια. Καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ἐπιθυμοῦν, μὴ σιτίων, μηδὲ ποτῶν, ἀλλ' ἄλλων παρὰ τὰ τοῦ σώματος, οὐδὲ αὐτὸ ἀχώριστος ἐντελέχεια. Λοιπὸν δὲ τὸ φυτικὸν ἂν εἴη, ὃ ἀμφισβήτησιν ἂν δόξειεν ἔχειν, μήποτε τοῦτον τὸν τρόπον ἐντελέχεια ἀχώριστος ᾖ. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο φαίνεται οὕτως ἔχων. Εἰ γὰρ ἡ ἀρχὴ παντὸς φυτοῦ περὶ τὴν ῥίζαν, καὶ αὐξανομένου τοῦ ἄλλου σώματος περὶ τὴν ῥίζαν καὶ τὰ κάτω ἐν πολλοῖς τῶν φυτῶν, ἡ ψυχὴ δῆλον ὅτι ἀπολιποῦσα τὰ ἄλλα μέρη, εἰς ἕν τι συνεστάλη· οὐκ ἄρα ἦν ἐν τῷ ὅλῳ ὡς ἀχώριστος ἐντελέχεια.

b Καὶ γὰρ αὖ ἐστι πρὶν αὐξηθῆναι τὸ φυτὸν ἐν τῷ ὀλίγῳ ὄγκῳ. Εἰ οὖν καὶ εἰς ὀλίγον ἔρχεται ἐκ μείζονος φυτοῦ, καὶ ἐξ ὀλίγου ἐπὶ πᾶν, τί κωλύει καὶ ὅλως χωρίζεσθαι; Πῶς δ' ἂν καὶ ἀμερὴς οὖσα μεριστοῦ τοῦ σώματος ἐντελέχεια γένοιτο μεριστή; Ἥ τε αὐτὴ ψυχὴ ἐξ ἄλλου ζῴου ἄλλο γίνεται· πῶς οὖν ἡ τοῦ προτέρου τοῦ ἐφεξῆς ἂν γένοιτο, εἰ ἦν ἐντελέχεια ἑνός; Φαίνεται δὲ τοῦτο ἐκ τῶν μεταβαλλόντων ζῴων εἰς ἄλλα ζῷα. Οὐκ ἄρα τῷ

c εἶδος εἶναί τινος τὸ εἶναι ἔχει· ἀλλ' ἔστιν οὐσία, οὐ παρὰ τὸ ἐν

d 2 τὸν] ἣν I, ἡ O d 5 οὐδ' ἡ] οὐ δὴ O αὐτὴ O d 7 ἐν ἔσονται IO d 8 ἄλλους O ἐνεῖεν] ἔνι ἓν I, ἐν εἶεν O 812 a 1 οὖσ'] ὡς O a 2 μηδὲ] οὐδὲ O a 3 φυσικὸν I a 4 δόξειεν ἂν O μήποτε] μήτε I, μὴ O a 5 ᾖ] ἢ O a 6 αὐξαν.] ἀναινομένου I a 9 ἦν] ἡ I ὅλῳ] λόγῳ I b 4 μεριστή] om IO b 5 αὐτῇ I ἄλλη O b 6 ἦν] om I

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

σώματι ἱδρύσθαι τὸ εἶναι λαμβάνουσα, ἀλλ' οὖσα πρὶν καὶ τοῦδε γενέσθαι, οἷον ζώου, οὐ τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν γεννήσει. Τίς οὖν οὐσία αὐτῆς; εἰ δὲ μήτε σῶμα, μήτε πάθος σώματος, πρᾶξις δὲ καὶ ποίησις, καὶ πολλὰ καὶ ἐν αὐτῇ καὶ ἐξ αὐτῆς, οὐσία παρὰ τὰ σώματα οὖσα, ποία τίς ἐστιν; Ἦ δῆλον ὅτι ἣν φαμεν ὄντως οὐσίαν εἶναι; Τὸ μὲν γὰρ γένεσις, ἀλλ' οὐκ οὐσία, πᾶν τὸ σωματικὸν εἶναι λέγοιτ' ἄν, γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν, μεταλήψει δὲ τοῦ ὄντος σωζόμενον, καθ' ὅσον ἂν αὐτοῦ μεταλαμβάνοι.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ Πλωτίνου διήλθομεν, συνιδεῖν οὐκ ἄτοπον καὶ τὰ Πορφυρίῳ ἐν τοῖς Πρὸς Βόηθον περὶ ψυχῆς εἰρημένα· **d**

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

11. Πρὸς δὲ τὸν ἐντελέχειαν τὴν ψυχὴν εἰπόντα, καὶ ἀκίνητον παντελῶς οὖσαν κινεῖν ὑπειληφότα ῥητέον πόθεν οἱ ἐνθουσιασμοὶ **p. 813** τοῦ ζώου μηδὲν μὲν ξυνιέντος ὧν ὁρᾷ τε καὶ λέγει, τῆς δὲ ψυχῆς καὶ τὸ μέλλον καὶ μὴ ἐνεστὸς βλεπούσης καὶ κατὰ ταὐτὸ κινουμένης, πόθεν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ζώου συστάσεως αἱ τῆς ὡς ζώου ψυχῆς βουλαί τε καὶ σκέψεις καὶ θελήσεις, ῥοπαὶ οὖσαι τῆς ψυχῆς καὶ οὐ τοῦ σώματος.

Εἶθ' ἑξῆς ἐπιλέγει·

Τὸ δὲ βαρύτητι ἀπεικάζειν τὴν ψυχὴν ἢ ποιότησι μονοειδέσι καὶ ἀκινήτοις σωματικαῖς, καθ' ἃς ἢ κινεῖται ἢ ποιόν ἐστι τὸ ὑποκείμενον, ἐκπεπτωκότος ἦν τέλεον ἢ ἑκόντος ἢ ἄκοντος τῆς **b** ψυχικῆς ἀξίας, καὶ οὐδαμῶς καθεωρακότος ὡς παρουσίᾳ μὲν τῆς ψυχῆς ζωτικὸν γέγονε τὸ τοῦ ζώου σῶμα, ὡς πυρὸς παρουσίᾳ

---

812 d 4 Porphyr. *Contra Boëthum de Anima*, Fragm. ab Eusebio servatum
813 a 8 ibid

---

c 9 ἂν] om I c 10 μεταλαμβάνει I, -νῃ O d 1 ἐπειδὴ] ἐπεὶ O δὲ] post συνιδεῖν I d 4 Hoc cap om B 813 a 3 ἐνεστὼς IO a 4 αἱ τῆς] ἥτις I a 8 ἢ ποιότησι] ὁ ποιητὴς ἢ I μονοειδέσι] μονοειδὲς ἢ I a 9 ἀκίνητος I καθ' ἃς] καθάπαξ I b 2 ἀξίας] οὐσίας I

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ θερμὸν τὸ παρακείμενον ὕδωρ, ψυχρὸν ὂν καθ' ἑαυτό· καὶ ἡλίου ἀνατολῇ πεφώτισταί γε ὁ ἀήρ, σκοτεινὸς ὢν ἄνευ τῆς τούτου ἐκλάμψεως. Ἀλλ' οὔτε ἡ θέρμη τοῦ ὕδατος ἡ θερμότης ἦν τοῦ πυρός, οὔτε τὸ πῦρ· οὔτε τὸ ἐναέριον φῶς τὸ σύμφυτον τῷ ἡλίῳ
c φῶς· ὡσαύτως δὲ οὐδὲ ἡ τοῦ σώματος ἐμψυχία, ἥτις ἔοικε τῇ βαρύτητι καὶ τῇ περὶ σῶμα ποιότητι, ἡ ψυχὴ ἡ ἐν τῷ σώματι καταταχθεῖσα, δι' ἣν καὶ πνοῆς τινος ζωτικῆς μετέσχε τὸ σῶμα.

Εἶθ' ἑξῆς μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει·

Τὰ μὲν οὖν ἄλλα ὅσα περὶ αὐτῆς εἰρήκασιν ἄλλοι αἰσχύνην ἡμῖν φέρει. Πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸς ὁ ἐντελέχειαν τιθεὶς τὴν ψυχὴν λόγος σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ; Πῶς δὲ οὐκ αἰσχύνης γέμων ὁ πνεῦμά πως ἔχειν αὐτὴν ἀποδιδούς, ἢ πῦρ νοερόν, τῇ περιψύξει καὶ οἷον βαφῇ τοῦ ἀέρος ἀναφθὲν ἢ στομωθέν, ὅ τε ἀτόμων ἄθροισμα
d θεὶς ἢ ὅλως ἀπὸ σώματος αὐτὴν γεννᾶσθαι ἀποφαινόμενος;

Ὃν δὴ λόγον ἐν Νόμοις ἀσεβῶν ἀσεβῆ εἶναι ἀπεφήνατο. Αἰσχύνης οὖν πάντες οὗτοι πλήρεις λόγοι. Ἐπὶ δὲ τῷ λέγοντι αὐτοκίνητον οὐσίαν, οὐκ ἄν τις, φησίν, αἰσχυνθείη.

p. 814 ΑΤΤΙΚΟΥ 12. Ἔτι τοῦ Πλάτωνος λέγοντος τὴν ψυχὴν διακοσμεῖν τὰ πάντα διήκουσαν διὰ πάντων, καὶ ταύτην ὑφ' ἧς καὶ οἱ λοιποὶ διοικεῖσθαι συγχωροῖεν ἂν ἕκαστα, καὶ μηδὲν ἄλλο εἶναι τὴν φύσιν ἢ ψυχήν, καὶ δῆλον ὅτι ψυχὴν οὐκ ἄλογον, καὶ ἐκ τούτων συνάγοντος ὅτι πάντα κατὰ πρόνοιαν γίνεται, εἴ γε καὶ κατὰ φύσιν· πρὸς οὐδὲν τούτων ἡμῖν Ἀριστοτέλης ὁμολογεῖ. Οὐ γὰρ εἶναι τὴν φύσιν ψυχήν, καὶ τὰ περὶ γῆν ὑπὸ ⟨μιᾶς⟩ φύσεως

---

c 5 Porphyr. *Contra Boëthum de Anima* (Mullach, iii. 201), cf Plat. *Crat.* 400 A 814 a 1 Atticus, *Fr.* 8

---

b 5 ἀνατολαὶ I γε] γὰρ IO b 6 θέρμη] θερμότης I Vig. c 1 οὐδὲ] om I c 3 δι'] δὲ I c 4 μεθ' ἕτερα] om O c 8 ἔχον O d 3 πλήρεις οὗτοι πάντες O πλήρης I d 4 τι I 814 a 2 ὑφ'] ἀφ' I Vig. a 4—7 καὶ 1°—ψυχήν om B a 7 ⟨μιᾶς⟩] coniec Vig. cf 814 b 6, μὲν Eus. codd

ATTIKOY

b διοικεῖσθαι. Εἶναι γὰρ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν πραγμάτων ἄλλας καὶ τὰς αἰτίας. Τῶν μὲν γὰρ οὐρανίων ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων αἰτίαν τὴν εἱμαρμένην ὑποτίθησι· τῶν δὲ ὑπὸ σελήνην τὴν φύσιν· τῶν δὲ ἀνθρωπίνων φρόνησιν καὶ πρόνοιαν καὶ ψυχήν· τὸ μὲν γλαφυρὸν ἐν ταῖς τοιαύταις διαιρέσεσι παρεχόμενος, τὸ δὲ ἀναγκαῖον οὐ συνορῶν. Εἰ γὰρ μὴ μία τις εἴη δύναμις ἔμψυχος διήκουσα διὰ τοῦ παντὸς καὶ πάντα συνδοῦσα καὶ συνέχουσα, οὔτ' ἂν εὐλόγως τὸ πᾶν οὔτε καλῶς διοικούμενον εἶναι δύναιτο. Τῆς δ' αὐτῆς ἦν ἄρ' ἀβλεψίας καὶ πόλιν ἐλπίσαι **c** ποτὲ καλῶς χωρὶς ἑνώσεως διαγενέσθαι, καὶ τὸ πᾶν τόδε ἡγήσασθαι πάγκαλον τῷ λόγῳ διαφυλάξειν, οἷόν περ φαίνεται, μὴ συνδήσαντα καὶ συναρμόσαντα ἑνός τινος ὁμοίου κοινωνίᾳ. Καὶ τοιοῦτον μέν τι πρᾶγμα τὸ διοικοῦν ἕκαστα εἶναί φησιν, οἷον ἀρχὴν εἶναι κινήσεως, τοῦτο δὲ εἶναι ψυχὴν ὁμολογεῖν οὐ βούλεται· καίτοι τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ δεικνύντος, ὅτι τοῖς κινουμένοις ἅπασιν ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῆς κινήσεως ἡ ψυχή. Καὶ ὃ μὲν ἂν ἔργον εἴη ψυχῆς λογικῆς καὶ φρονίμου τὸ μηδὲν μάτην ποιεῖν, **d** τοῦτο ἀνατίθησι τῇ φύσει, τοῦ δὲ ὀνόματος αὐτῇ τῆς ψυχῆς οὐ μεταδίδωσιν, ὥσπερ ἐκ τῶν ὀνομάτων, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν δυνάμεων, τῶν πραγμάτων λαμβανομένων.

13. Τὸ δὲ κεφάλαιον καὶ τὸ κῦρος τῆς Πλάτωνος αἱρέσεως, ἡ **p. 815** περὶ τῶν νοητῶν διάταξις, ἠτίμασται καὶ προπεπηλάκισται καὶ παντοίως, τό γε ἐξὸν ἐπ' Ἀριστοτέλει, περιύβρισται. Οὐ γὰρ δυνάμενος ἐννοῆσαι διότι τὰ μεγάλα καὶ θεῖα καὶ περιττὰ τῶν πραγμάτων παραπλησίου τινὸς δυνάμεως εἰς ἐπίγνωσιν δεῖται, τῇ δ' αὐτοῦ λεπτῇ καὶ ταπεινῇ δριμύτητι πιστεύων, ἥτις διαδῦναι μὲν

---

815 a 1 Atticus, *Fr.* 9 (Mullach, iii. 201)

---

b 1 καὶ] + ἄλλας coniec Vig. **b 2** καὶ] om I **b 6** τις] om Vig. **b 8** καλῶς] om I **c 3** οἷόν] ὃν I **c 4** συναρμώσαντα (sic) I **c 6** ὁμολογεῖν] om BO **c 7** αὐτοῦ] αὐτὰ BIO **d 1** μηδὲν] μηδὲ O **815 a 1** δὲ] om I **a 3** παντοίως] + γε I ἐξὸν] ὃν coniec Vig., om Mull. Ἀριστοτέλει] + εἶναι Mull. **a 4** διότι] ὅτι Vig. **a 6** αὐτοῦ I διαδῦναι] διανύναι I

ΑΤΤΙΚΟΥ τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων καὶ τὴν ἐν τούτοις ἀλήθειαν ἰδεῖν ἐδύνατο, τῆς δ' ὄντως ἀληθείας ἐποπτεῦσαι τὸ πεδίον οὐχ οἵα τε ἦν, αὐτῷ
b κανόνι καὶ κριτῇ τῶν ὑπὲρ αὐτὸν χρησάμενος, ἀπέγνω τινὰς εἶναι ἰδίας φύσεις, οἵας Πλάτων ἔγνω, λήρους δὲ καὶ τερετίσματα καὶ φλυαρίας ἐτόλμησεν εἰπεῖν τὰ τῶν ὄντων ἀνώτατα. Τὸ μὲν οὖν ἄκρον τε καὶ ἔσχατον τῶν Πλάτωνος φιλοσοφημάτων ἐστὶ τὸ περὶ τὴν νοητὴν ταύτην καὶ ἀΐδιον οὐσίαν τὴν τῶν ἰδεῶν, ἔνθα δὴ πόνος τε καὶ ἀγὼν ἔσχατος τῇ ψυχῇ πρόκειται. Ὁ μὲν γὰρ μετασχὼν καὶ ἐφικόμενος αὐτῆς πάντως εὐδαίμων· ὁ δὲ ἀπο-
c λειφθεὶς καὶ ἀδυνατήσας θεωρὸς γενέσθαι πάντως ἄμοιρος εὐδαιμονίας καταλείπεται. Καὶ διὰ τοῦτο Πλάτων τε πανταχῇ διαγωνίζεται, δεικνὺς τὴν ἰσχὺν τούτων τῶν φύσεων. Οὔτε γὰρ αἰτίαν ὡντινωνοῦν ἀποδοῦναί φησιν οἷόν τε εἶναι καλῶς, ἂν μὴ τούτων μεθέξει, οὔτε γνῶσίν τινος ἀληθοῦς, ἂν μὴ τῇ πρὸς ταῦτα ἀναφορᾷ· ἀλλ' οὐδὲ λόγου μετέσεσθαί τισιν, εἰ μὴ τὴν τούτων οὐσίαν ὁμολογήσειαν. Οἵ τ' αὖ τὰ τοῦ Πλάτωνος συνιστάναι ἐγνωκότες τὸν πλεῖστον ἀγῶνα τῶν λόγων ἐν τούτῳ τίθενται
d πάνυ ἀναγκαίως. Οὐδὲν γὰρ ἔτι τὸ Πλατωνικὸν ἀπολείπεται, εἰ μὴ τὰς πρώτας καὶ ἀρχικωτάτας φύσεις ταύτας συγχωρήσεταί τις αὐτοῖς ὑπὲρ Πλάτωνος. Ταῦτα γάρ ἐστιν οἷς μάλιστα τῶν ἄλλων ὑπερέχει. Νοήσας γὰρ θεὸν πρὸς αὐτὰ τῶν ἁπάντων πατέρα καὶ δημιουργὸν καὶ δεσπότην καὶ κηδεμόνα, καὶ γνωρίζων ἐκ τῶν ἔργων τὸν τεχνίτην πρότερον νοῆσαι τοῦτο ὃ μέλλει δημιουργήσειν, εἶθ' οὕτω τῷ νοηθέντι κατόπιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων προσάγειν τὴν ὁμοιότητα, ταὐτὸν δή, τὰ τοῦ θεοῦ νοήματα πρεσβύτερα τῶν πραγμάτων, τὰ τῶν γενομένων παραδείγματα, ἀσώματα καὶ νοητά, κατὰ

a 8 πεδίον] παιδίον I, 'Vide Plat. *Phaedr.* 248 B' Gaisf., πανεύδιον Vig. οὐχ—Πλάτωνος] om B οὐχ οἷα τε] οὐκοῖατε (sic) I αὐτῷ] αὐτῷ O Vig. b 1 κανόνι] κακόν τ' αὖ I b 5 εἰδεῶν I b 6 τῇ] om I c 3 δι . αγωνίζεται O c 5 τούτων] pr τῇ Mull. ταῦτα] ταύτας coniec Vig. c 6 τὴν] om I c 7 οἵ τ' αὖ τὰ] οἱ ταῦτα IO d 1 γὰρ] om I d 3 οἷς] οἷα I μάλιστα] μᾶλλον I d 4 πρὸς αὐτὰ] Eus. codd, αὐτὸς ὡς Vig. τῶν] I Vig., τὸν BO d 6 δημιουργήσειεν O d 8 δή] + τὸν τρόπον Mull.

τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα ἀεί, μάλιστα μὲν καὶ πρώτως αὐτὰ ὄντα, ΑΤΤΙΚΟΥ *παραίτια δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦ εἶναι τοιαῦτα ἕκαστα οἷά περ* p. 816 *ἐστί, κατὰ τὴν πρὸς αὐτὰ ὁμοιότητα, συνιδὼν ὁ Πλάτων ὄντα οὐ ῥᾷστα ὀφθῆναι, οὐ μὴν οὐδὲ λόγῳ σαφῶς δηλωθῆναι δυνάμενα, αὐτὸς ὡς οἷόν τε ἦν ὑπὲρ αὐτῶν εἰπεῖν καὶ φρονῆσαι καὶ παρασκευάσαι τοὺς μέλλοντας ἐπακολουθήσειν πραγματευσάμενος ταῦτα, καὶ τὴν σύμπασαν αὐτοῦ φιλοσοφίαν εἰς τοῦτο συνταξάμενος, περὶ ταῦτά φησι καὶ τὴν τούτων νόησιν καὶ τὴν σοφίαν εἶναι καὶ τὴν ἐπιστήμην, δι' ἧς τὸ ἀνθρώπινον τέλος καὶ ἡ μακαριστὴ βιοτὴ* b *παραγίνεται.*

Τοσαῦτα ὁ Ἀττικός. Παρῆν δὲ καὶ τούτων ἔτι πλείω ἐκ τῆς δηλωθείσης παραθέσθαι τοῦ ἀνδρὸς γραφῆς· πλὴν ἀλλὰ τοῖς ἐκτεθεῖσιν ἀρκεσθέντες μεταβησώμεθα καὶ ἐπὶ τὴν τῶν Στωϊκῶν αἵρεσιν. Σωκράτους τοίνυν ἀκουστὴς ἐγένετο Ἀντισθένης, Ἡρακλεωτικός τις ἀνὴρ τὸ φρόνημα, ὃς ἔφη τοῦ ἥδεσθαι τὸ μαίνεσθαι κρεῖττον εἶναι· διὸ καὶ παρῄνει τοῖς γνωρίμοις, μηδέποτε χάριν ἡδονῆς δάκτυλον ἐκτείνειν. Τούτου δὲ ἀκου- c στὴς γέγονε Διογένης ὁ κύων, ὃς καὶ αὐτὸς θηριωδέστατα φρονεῖν δόξας πολλοὺς ἐπηγάγετο. Τοῦτον Κράτης διεδέξατο· Κράτητος δὲ ἐγένετο Ζήνων ὁ Κιττιεύς, ὁ τῆς τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων αἱρέσεως καταστὰς ἀρχηγός. Ζήνωνα δὲ Κλεάνθης διεδέξατο, Κλεάνθην δὲ Χρύσιππος· τοῦτον δὲ Ζήνων ἕτερος, καὶ οἱ καθεξῆς. Λέγονται δ' οὗτοι πάντες διαφερόντως καὶ βίου στερροῦ καὶ διαλεκτικῆς ἐπιμεληθῆναι. Τά γέ τοι τῆς κατ' αὐτοὺς φιλοσοφίας δόγματα ὧδέ πως ἔχει.

---

d 10 *καὶ* 2°] ante *μάλιστα* I Vig. 816 a 1 *ἕκαστον* I a 4—b 5 *αὐτὸς—ἀρκεσθέντες* om B a 6 *αὐτοῦ* O a 7 *καὶ* 2°] om Vig. b 5 *μεταβησόμεθα* I b 8 *εἴδεσθαι* (sic) O c 1 *δακτύλιον* I c 4 *Κητιεύς* I c 5 *τῶν*] om I Vig. *καταστὰς*] *καὶ ταύτης* I c 11 *ἔχει*] E edd., *περιέχει* BDIO

ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

d 14. Στοιχεῖον εἶναί φασι τῶν ὄντων τὸ πῦρ, καθάπερ Ἡράκλειτος, τούτου δ᾽ ἀρχὰς ὕλην καὶ θεόν, ὡς Πλάτων. Ἀλλ᾽ οὗτος ἄμφω σώματά φησιν εἶναι καὶ τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον, ἐκείνου τὸ πρῶτον ποιοῦν αἴτιον ἀσώματον εἶναι λέγοντος. Ἔπειτα δὲ καὶ κατά τινας εἱμαρμένους καὶ ὡρισμένους χρόνους ἐκ-
p. 817 πυροῦσθαι τὸν σύμπαντα κόσμον, εἶτ᾽ αὖθις πάλιν διακοσμεῖσθαι. Τὸ μέντοι πρῶτον πῦρ εἶναι καθαπερεί τι σπέρμα, τῶν ἁπάντων ἔχον τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας τῶν γεγονότων καὶ τῶν γιγνομένων καὶ τῶν ἐσομένων· τὴν δὲ τούτων ἐπιπλοκὴν καὶ ἀκολουθίαν εἱμαρμένην καὶ ἐπιστήμην καὶ ἀλήθειαν καὶ νόμον εἶναι τῶν ὄντων ἀδιάδραστόν τινα καὶ ἄφυκτον. Ταύτῃ δὲ πάντα διοικεῖσθαι τὰ κατὰ τὸν κόσμον ὑπέρευ, καθάπερ ἐν εὐνομωτάτῃ τινὶ πολιτείᾳ.

ΑΡΕΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΥ

b 15. Ὅλον δὲ τὸν κόσμον σὺν τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι προσαγορεύουσι θεόν· τοῦτον δὲ ἕνα μόνον εἶναί φασι καὶ πεπερασμένον
c καὶ ζῷον καὶ ἀΐδιον καὶ θεόν. Ἐν γὰρ τούτῳ πάντα περιέχεσθαι τὰ σώματα, κενὸν δὲ μηδὲν ὑπάρχειν ἐν αὐτῷ. Τὸ γὰρ ἐκ πάσης τῆς οὐσίας ποιὸν προσαγορεύεσθαι, τὸ κατὰ τὴν διακόσμησιν τὴν τοιαύτην καὶ διάταξιν ἔχον. Διὸ κατὰ μὲν τὴν προτέραν ἀπόδοσιν ἀΐδιον τὸν κόσμον εἶναί φασι· κατὰ δὲ τὴν διακόσμησιν, γενητὸν καὶ μεταβλητὸν κατὰ περιόδους ἀπείρους γεγονυίας τε καὶ ἐσομένας. Καὶ τὸ μὲν ἐκ τῆς πάσης οὐσίας ποιόν, κόσμον ἀΐδιον εἶναι καὶ θεόν· λέγεσθαι δὲ κόσμον σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἀέρος
d καὶ γῆς καὶ θαλάττης καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς φύσεων· λέγεσθαι δὲ κόσμον καὶ τὸ οἰκητήριον θεῶν καὶ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἕνεκα

816 d 1 Cf Diels, *Doxogr. Gr.* p 464, n 9 817 b 1 Arius Didymus, ap Diels, ibid

---

d 1 φησι IO (η superinscr sup α) d 4 τὸ] om I d 5 καὶ 2°] om BIO ὡρισμένους] om BO 817 a 1 εἶτα O a 2 μέντοι] μὲν I πῦρ εἶναι] παραινεῖ I a 7 ἐν] om I εὐνομωτάτῳ I τινὶ] + τε τῇ I c 3 τὸ] pr ⟨κόσμον καὶ⟩ Diels c 6 γεννητὸν O c 7—d 6 τὸ—συνεστῶσα om B c 8 σύστημα] pr ⟨καὶ⟩ Diels d 1 δὲ] om I d 2 ἀνθρώπων] + ⟨ἢ τὸν ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων⟩ Diels τῶν] τὸν I

τούτων γενομένων συνεστῶτα. Ὃν γὰρ τρόπον πόλις λέγεται ΑΡΕΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΥ
διχῶς, τό τε οἰκητήριον καὶ τὸ ἐκ τῶν ἐνοικούντων σὺν τοῖς πολί-
ταις σύστημα· οὕτω καὶ ὁ κόσμος οἱονεὶ πόλις ἐστὶν ἐκ θεῶν καὶ
ἀνθρώπων συνεστῶσα, τῶν μὲν θεῶν τὴν ἡγεμονίαν ἐχόντων, τῶν δὲ
ἀνθρώπων ὑποτεταγμένων. Κοινωνίαν δ' ὑπάρχειν πρὸς ἀλλήλους
διὰ τὸ λόγου μετέχειν, ὅς ἐστι φύσει νόμος· τὰ δ' ἄλλα πάντα
γεγονέναι τούτων ἕνεκα. Οἷς ἀκολούθως νομιστέον προνοεῖν τῶν
ἀνθρώπων τὸν τὰ ὅλα διοικοῦντα θεόν, εὐεργετικὸν ὄντα καὶ **p. 818**
χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, δίκαιόν τε καὶ πάσας ἔχοντα τὰς
ἀρετάς. Διὸ δὴ καὶ Ζεὺς λέγεται ὁ κόσμος, ἐπειδὴ τοῦ ζῆν αἴτιος
ἡμῖν ἐστι· καθ' ὅσον δὲ εἱρομένῳ λόγῳ πάντα διοικεῖ ἀπαραβάτως
ἐξ ἀϊδίου, προσονομάζεσθαι Εἱμαρμένην· Ἀδράστειαν δέ, ὅτι οὐδέν
ἐστιν αὐτὸν ἀποδιδράσκειν· Πρόνοιαν δ', ὅτι πρὸς τὸ χρήσιμον
οἰκονομεῖ ἕκαστα. Ἡγεμονικὸν δὲ τοῦ κόσμου Κλεάνθει μὲν
ἤρεσε τὸν ἥλιον εἶναι διὰ τὸ μέγιστον τῶν ἄστρων ὑπάρχειν, καὶ
πλεῖστα συμβάλλεσθαι πρὸς τὴν τῶν ὅλων διοίκησιν, ἡμέραν καὶ **b**
ἐνιαυτὸν ποιοῦντα καὶ τὰς ἄλλας ὥρας. Τισὶ δὲ τῶν ἀπὸ τῆς
αἱρέσεως ἔδοξε γῆν τὸ ἡγεμονικὸν εἶναι τοῦ κόσμου. Χρυσίππῳ
δὲ τὸν αἰθέρα τὸν καθαρώτατον καὶ εἰλικρινέστατον, ἅτε πάντων
εὐκινητότατον ὄντα, καὶ τὴν ὅλην περιάγοντα τοῦ κόσμου φοράν.

Ταῦτα μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Ἐπιτομῆς Ἀρείου Διδύμου προκείσθω. Πρὸς δὲ τὴν περὶ Θεοῦ τῶν Στωϊκῶν δόξαν ἀπαρκεῖ παραθέσθαι τὰς Πορφυρίου λέξεις, ἐν τοῖς πρὸς Βόηθον ἀντιγραφεῖσιν αὐτῷ Περὶ ψυχῆς τοῦτον ἐχούσας τὸν τρόπον.

16. *Τὸν δὲ θεὸν οὐκ ὀκνοῦσι πῦρ νοερὸν εἰπόντες ἀΐδιον κατα-* **c** ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
λείπειν, καὶ φθείρειν μὲν πάντα λέγειν καὶ ἐπινέμεσθαι, ὡς **d**

---

818 c 1 Porphyr. *C. Boëthum de Anima*, Fragm. ab Eusebio servatum

---

d 3 *συνεστῶτα*] IO Diels, om edd **d** 5 *οἱονεὶ*] *οἷον* O **818 a** 5 *Ἀδράστιον* I *οὐδέν*] *οὐδ'* O **a** 7 *οἰκονομεῖν* I *Κλεάντθει* (sic) O **b** 6 *οὖν*] *ἡμῖν* I Vig. **c** 1 *δὲ*] om I *εἰπόντες νοερὸν* O *καταλιπεῖν* I Vig.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ τοιοῦτον ὂν πῦρ οἷον τὸ ἡμῖν συνεγνωσμένον, ἀντιλέγειν τε τῷ Ἀριστοτέλει παραιτουμένῳ τὸν αἰθέρα ἐκ πυρὸς λέγειν τοιοῦτον. Ἀπαιτούμενοι δὲ πῶς τὸ τοιοῦτον ἐπιδιαμένει πῦρ, ἀλλοῖον μὲν πῦρ οὐ λέγουσιν εἶναι, τὸ τοιοῦτον δ' εἰπόντες, καὶ πιστεύειν αὐτοῖς εἰποῦσιν ἀξιώσαντες, τῇ ἀλόγῳ ταύτῃ πίστει ἐπισυνάπτουσιν ὅτι καὶ ἀΐδιόν ἐστι πῦρ, ἐκ μέρους καὶ τὸ αἰθέριον σβέννυσθαι καὶ ἀνάπτεσθαι τιθέντες. Ἀλλὰ τὴν τούτων πρὸς μὲν τὰ αὐτῶν ἀβλεψίαν, πρὸς δὲ τὰ τῶν παλαιῶν ῥᾳθυμίαν τε καὶ καταφρόνησιν, τί ἄν τις ἐπιὼν ἐπὶ πλέον μηκύνοι;

p. 819 ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ 17. Ἀλλὰ τί δή ἐστι τὸ ὄν; Ἆρα ταυτὶ τὰ στοιχεῖα τὰ τέτταρα, ἡ γῆ καὶ τὸ πῦρ καὶ αἱ ἄλλαι δύο μεταξὺ φύσεις;
b Ἆρα οὖν δὴ τὰ ὄντα ταῦτά ἐστιν, ἤτοι ξυλλήβδην ἢ καθ' ἕν γέ τι αὐτῶν; Καὶ πῶς, ἅ γέ ἐστι καὶ γενητὰ καὶ παλινάγρετα, εἴ γε ἔστιν ὁρᾶν αὐτὰ ἐξ ἀλλήλων γινόμενα, καὶ ἐπαλλασσόμενα, καὶ μήτε στοιχεῖα ὑπάρχοντα, μήτε συλλαβάς; Σῶμα μὲν ταυτὶ οὕτως οὐκ ἂν εἴη τὸ ὄν. Ἀλλ' ἄρα ταυτὶ μὲν οὔ, ἡ δ' ὕλη δύναται εἶναι ὄν· ἀλλὰ καὶ ⟨ταύτην⟩ παντὸς μᾶλλον ἀδύνατον, ἀρρωστίᾳ τοῦ μένειν. Ποταμὸς γὰρ ἡ ὕλη ῥοώδης καὶ ὀξύρροπος, βάθος καὶ πλάτος καὶ μῆκος ἀόριστος καὶ ἀνήνυτος.

c Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει·

---

819 a 1 Numenius, *Fr.* 6, ab Eusebio servatum (Mullach, iii. p 161)

---

d 2 *τε*] *δὲ* coniec Vig. d 3 *τοιούτου*] *τοιοῦτοι* I d 4 *ἀπαιτούμενον* I^a *ἀλλοῖον*] *ἀλλ' οἷον* I^a d 5 *καὶ*] om I Vig. d 6 *ἀξιώσαντες εἰποῦσι* I Vig. *πίστει ταύτῃ* I Vig. d 7 *πῦρ*] pr *καὶ* I, *καίπερ* I^a O d 8 *τὰ αὐτῶν*] *τὰ αὐτῶν* BO, *ταῦτα* Vig. d 9 *τε καὶ καταφρόνησιν*] om BI^a d 10 *τί*] *τίς* I *ἐπιὼν*] *εἰπὼν* O *μηκύνῃ* BI^a Vig. Hic codicis I scriba recentior (I^b) subito destitit in media pagina (fol. 294^v); mox tribus foliis exscissis, manus antiquior, dehinc simpliciore nota I designata, operam rursus suscipiens, et a postremis lib xiv vocabulis (784 a 2 *μετελθεῖν κ.τ.λ.* ubi vid annot) usque ad finem lib xv, plurimis tamen omissis, progressus totum opus confecit. 819 a 2 *ἤ—φύσεις*] om BI b 2 *τι*] *τοι* O *γεννητὰ* O Vig. *καὶ παλινάγρετα*] om BI b 3 *ἀπαλλασσόμενα* I Vig. b 4—d 4 *σῶμα—διαλεγόμενοι* om BI b 4 *τουτὶ* Mull. b 6 ⟨*ταύτην*⟩] Vig., *αὐτὴ* IO

ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

῞Ωστε καλῶς ὁ λόγος εἴρηκε, φάς, εἰ ἔστιν ἄπειρος ἡ ὕλη, ἀόριστον εἶναι αὐτήν· εἰ δὲ ἀόριστος, ἄλογος· εἰ δὲ ἄλογος, ἄγνωστος. ῎Αγνωστον δέ γε οὖσαν αὐτὴν ἀναγκαῖον εἶναι ἄτακτον· ὡς τεταγμένα γνωσθῆναι πάνυ δήπουθεν ἂν εἴη ῥᾴδια· τὸ δὲ ἄτακτον οὐχ ἕστηκεν· ὅ τι δὲ μὴ ἕστηκε οὐκ ἂν εἴη ὄν. Τοῦτο δὲ ἦν ὅπερ ἡμῖν αὐτοῖς ὡμολογησάμεθα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ταυτὶ πάντα συνενεχθῆναι τῷ ὄντι ἀθέμιστον εἶναι. Δοξάτω μάλιστα μὲν πᾶσιν, εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἐμοί. Οὐκοῦν φημι τὴν ὕλην οὔτε αὐτήν, οὔτε τὰ σώματα εἶναι ὄν. Τί οὖν δή; ῏Η d
ἔχομεν παρὰ ταῦτα ἄλλο τι ἐν τῇ φύσει τῇ τῶν ὅλων; Ναί· τοῦτο οὐδὲν εἰπεῖν ποικίλον, εἰ τόδε πρῶτον μὲν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἅμα πειραθείημεν διαλεγόμενοι. ᾿Επεὶ δὲ τὰ σώματά ἐστι φύσει τεθνηκότα καὶ νεκρὰ καὶ πεφορημένα καὶ οὐδ' ἐν ταὐτῷ μένοντα, ἆρ' οὐχὶ τοῦ καθέξοντος αὐτοῖς ἔδει; Παντὸς μᾶλλον. Εἰ μὴ τύχοι δὲ τούτου, ἆρα μείνειεν ἄν; Παντὸς ἧττον. Τί οὖν ἐστι τὸ κατασχῆσον; Εἰ μὲν δὴ καὶ τοῦτο εἴη σῶμα, Διὸς σωτῆρος p. 820
δοκεῖ ἂν ἐμοὶ δεηθῆναι αὐτὸ παραλυόμενον καὶ σκιδνάμενον. Εἰ μέντοι χρὴ αὐτὸ ἀπηλλάχθαι τῆς τῶν σωμάτων πάθης, ἵνα κἀκείνοις κεκυημένοις τὴν φθορὰν ἀμύνειν δύνηται, καὶ κατέχῃ, ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ ἄλλο τι εἶναι ἢ μόνον γε τὸ ἀσώματον· αὕτη γὰρ δὴ φύσεων πασῶν μόνη ἕστηκε, καὶ ἔστιν ἀραρυῖα, καὶ οὐδὲν σωματική. Οὔτε γοῦν γίνεται, οὔτε αὔξεται, οὔτε κίνησιν κινεῖται ἄλλην οὐδεμίαν, καὶ διὰ ταῦτα καλῶς δίκαιον ἐφάνη πρεσβεῦσαι τὸ ἀσώματον.

ΑΡΕΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΥ

18. ᾿Αρέσκει δὲ τοῖς πρεσβυτάτοις τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως b
ταύτης ἐξαιθεροῦσθαι πάντα, κατὰ περιόδους τινὰς τὰς μεγίστας εἰς πῦρ αἰθερῶδες ἀναλυομένων πάντων.

---

819 c 2 Numenius, *Fr.* 6 820 b 1 Arius Didymus, *Fr.* 36, ab Eusebio servatum: cf Diels, *Doxogr. Gr.* p 468

---

c 3 *ἄλογος* 1°] Eus. codd, *ἄλογον* coniec Vig. c 4 *ἄγνωστος*] Eus. codd, *ἄγνωστον* coniec Vig. c 5 *ῥάδιον* Vig. d 1 *ἢ*] *εἰ* Vig. 820 a 1 *Διὸς σωτῆρος*] om I a 2 *δοκῇ* BI *εἰ*] *ἢ* B, *ἢ* O a 3 *τῶν*] om BI a 4 *κεκυημένοις*] om BI *καὶ*] om BI a 5 *αὐτὴ* O b 2 *ἐξαεροῦσθαι* Vig.

ΑΡΕΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΥ

Καὶ ἑξῆς ἐπάγει·

Ἐκ τούτων δὲ δῆλον ὅτι Χρύσιππος ἐπὶ τῆς οὐσίας οὐ ταύτην παρείληφε τὴν σύγχυσιν· ἀδύνατον γάρ· ἀλλὰ τὴν ἀντὶ τῆς c μεταβολῆς λεγομένην. Οὐ γὰρ ἐπὶ τῆς τοῦ κόσμου κατὰ περιόδους τῆς μεγίστης γινομένης φθορᾶς κυρίως παραλαμβάνουσι τὴν φθορὰν οἱ τὴν εἰς πῦρ ἀνάλυσιν τῶν ὅλων δογματίζοντες, ἣν δὴ καλοῦσιν ἐκπύρωσιν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς κατὰ φύσιν μεταβολῆς χρῶνται τῇ προσηγορίᾳ τῆς φθορᾶς. Ἀρέσκει γὰρ τοῖς Στωϊκοῖς φιλοσόφοις τὴν ὅλην οὐσίαν εἰς πῦρ μεταβάλλειν, οἷον εἰς σπέρμα, καὶ πάλιν ἐκ τούτου αὐτὴν ἀποτελεῖσθαι τὴν διακόσμησιν, οἵα τὸ πρότερον ἦν. Καὶ τοῦτο τὸ δόγμα τῶν ἀπὸ τῆς d αἱρέσεως οἱ πρῶτοι καὶ πρεσβύτατοι προσήκαντο, Ζήνων τε καὶ Κλεάνθης καὶ Χρύσιππος. Τὸν μὲν γὰρ τούτου μαθητὴν καὶ διάδοχον τῆς σχολῆς Ζήνωνά φασιν ἐπισχεῖν περὶ τῆς ἐκπυρώσεως τῶν ὅλων.

19. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ προελθὼν ὁ κοινὸς λόγος, καὶ κοινὴ φύσις μείζων καὶ πλείων γενομένη τέλος ἀναξηράνασα πάντα p. 821 καὶ εἰς ἑαυτὴν ἀναλαβοῦσα, ἐν τῇ πάσῃ οὐσίᾳ γίνεται, ἐπανελθοῦσα εἰς τὸν πρῶτον ῥηθέντα λόγον, καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν ἐκείνην τὴν ποιοῦσαν ἐνιαυτὸν τὸν μέγιστον, καθ' ὃν ἀπ' αὐτῆς μόνης εἰς αὐτὴν πάλιν γίνεται ἡ ἀποκατάστασις. Ἐπανελθοῦσα δὲ διὰ τάξιν, ἀφ' οἵας διακοσμεῖν ὡσαύτως ἤρξατο, κατὰ λόγον πάλιν τὴν αὐτὴν διεξαγωγὴν ποιεῖται, τῶν τοιούτων περιόδων ἐξ ἀϊδίου γινομένων ἀκαταπαύστως. Οὔτε γὰρ τῆς ἀρχῆς αἰτίαν καὶ πᾶσιν οἷόν τε γίνεσθαι, οὔτε τοῦ διοικοῦντος αὐτά. Οὐσίαν b τε γὰρ τοῖς γινομένοις ὑφεστάναι δεῖ, πεφυκυῖαν ἀναδέχεσθαι τὰς μεταβολὰς πάσας, καὶ τὸ δημιουργῆσαν ἐξ αὐτῆς. Οἷα γὰρ ἐφ' ἡμῶν τίς ἐστι φύσις δημιουργοῦσα, τοιούτου τινὸς κατ' ἀνάγκην ὄντος καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἀγενήτου· . . . γενέσεως γὰρ ἀρχὴν

---

b 4 ἑξῆς] om BI c 1—5 οὐ—φθορᾶς om BI c 7 ἐκ τούτου αὐτὴν] αἱ τούτου αὐτοῦ BI c 8 τῶν δογμάτων I d 2 τὸν—ὅλων] om BI d 5—836 d 9 Desunt omnia in I, quorum loco haec habet: Δόξαι τῶν φυσικῶν φιλοσόφων κ.τ.λ. vid Annot 821 a 3—7 καθ'—ἀκαταπαύστως om B a 7 ἀρχῆς] οὐσίας coniec Diels a 8 καὶ πᾶσιν] κἀνάπαυσιν coniec Diels

ΑΡΕΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΥ

οὐχ οἷόν τε εἶναι ἐπὶ τῆς φύσεως ταύτης. Ὃν τρόπον δ' ἀγένητός ἐστι, καὶ ἀναιρεθῆναι ἀδύνατόν ἐστιν αὐτήν, οὔτε αὐτῆς ἐξ αὐτῆς, οὔτε ἔξωθέν τινος ἀναιρήσοντος αὐτήν.

20. *Τὸ δὲ σπέρμα φησὶν ὁ Ζήνων εἶναι ὃ μεθίησιν ἄνθρωπος* **c** *πνεῦμα μεθ' ὑγροῦ, ψυχῆς μέρος καὶ ἀπόσπασμα, καὶ τοῦ σπέρματος τοῦ τῶν προγόνων κέρασμα, καὶ μίγμα τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν συνεληλυθός· ἔχον γὰρ τοὺς λόγους τῷ ὅλῳ τοὺς αὐτοὺς τοῦτο, ὅταν ἀφεθῇ εἰς τὴν μήτραν, συλληφθὲν ὑπ' ἄλλου πνεύματος, μέρος ψυχῆς τῆς τοῦ θήλεος καὶ συμφυὲς γενόμενον, κρυφθέν τε φύει κινούμενον καὶ ἀναρριπιζόμενον ὑπ' ἐκείνου,* **d** *προσλαμβάνον ἀεὶ [εἰς] τὸ ὑγρὸν καὶ αὐξάνον ἐξ ἑαυτοῦ.*

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει·

Περὶ δὲ ψυχῆς Κλεάνθης μὲν τὰ Ζήνωνος δόγματα παρατιθέμενος πρὸς σύγκρισιν τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους φυσικούς, φησὶν ὅτι Ζήνων τὴν ψυχὴν λέγει ⟨αἰσθητικὴν⟩ ἀναθυμίασιν, καθάπερ Ἡράκλειτος. Βουλόμενος γὰρ ἐμφανίσαι, ὅτι αἱ ψυχαὶ ἀναθυμιώμεναι νοεραὶ ἀεὶ γίνονται, εἴκασεν αὐτὰς τοῖς ποταμοῖς, λέγων οὕτως· Ποταμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνουσιν ἕτερα καὶ ἕτερα ὕδατα ἐπιρρεῖ· καὶ ψυχαὶ δὲ ἀπὸ τῶν ὑγρῶν ἀναθυμιῶνται. Ἀναθυμίασιν μὲν οὖν ὁμοίως τῷ Ἡρακλείτῳ τὴν ψυχὴν ἀποφαίνει Ζήνων. Αἰσθητικὴν δὲ αὐτὴν εἶναι διὰ τοῦτο λέγει, ὅτι τυποῦ- **p. 822** *σθαί ⟨τε⟩ δύναται τὸ μέρος τὸ ἡγούμενον αὐτῆς ἀπὸ τῶν ὄντων καὶ ὑπαρχόντων διὰ τῶν αἰσθητηρίων, καὶ παραδέχεσθαι τὰς τυπώσεις. Ταῦτα γὰρ ἴδια ψυχῆς ἐστι.*

Καὶ μεθ' ἕτερα·

Εἶναι δὲ ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ φασίν, ὃ καλοῦσιν αἰθέρα, καὶ ἀέρα

---

821 c 1 Arii Didymi, *Epit. Fr. Phys.* 39, ab Eusebio servatum, cf Diels *op. cit.* p 470 **d** 4 ibid **d** 9 Heracleitus, *Fr.* 42 (Bywater) **822 a** 6 Arius Did. ibid

---

c 1 Hoc cap om B **c** 2 *καὶ* 1°] om O **d** 2 *εἰς*] inclus Diels *αὐξόμενον* O **d** 6 *τὴν*] om Vig. ⟨*αἰσθητικὴν*⟩] *αἴσθησιν ἢ* O, 'corr. Wellmann' Diels, cf. **822 a** 1 **822 a** 2 ⟨*τε*⟩] 'correxi' Diels, *γε* O *δύναται*] + *τὸ μέγεθος* Eus. codd, '*ἴσ.* del' Vig., Diels

ΑΡΕΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΥ

κύκλῳ †περὶ† τὴν γῆν καὶ θάλασσαν, καὶ ἐκ τούτων ἀναθυμιάσεις· τὰς δὲ λοιπὰς ψυχὰς προσπεφυκέναι ταύτῃ, ὅσαι τε ἐν ζῴοις b εἰσί, καὶ ὅσαι ἐν τῷ περιέχοντι· διαμένειν γὰρ τὰς τῶν ἀποθανόντων ψυχάς. Ἔνιοι δὲ τὴν μὲν τοῦ ὅλου ἀΐδιον· τὰς δὲ λοιπὰς συμμίγνυσθαι ἐπὶ τελευτῇ εἰς ἐκείνην. Ἔχειν δὲ πᾶσαν ψυχὴν ἡγεμονικόν τι ἐν αὐτῇ, ὃ δὴ ζωὴ καὶ αἴσθησίς ἐστι καὶ ὁρμή.

Καὶ ἔτι μετ' ὀλίγα·

Τὴν δὲ ψυχὴν γενητήν τε καὶ φθαρτὴν λέγουσιν· οὐκ εὐθὺς δὲ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν φθείρεσθαι, ἀλλ' ἐπιμένειν τινὰς χρόνους καθ' ἑαυτήν· τὴν μὲν τῶν σπουδαίων μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως τῶν πάντων· τὴν δὲ τῶν ἀφρόνων πρὸς ποσούς c τινας χρόνους. Τὸ δὲ διαμένειν τὰς ψυχὰς οὕτω λέγουσιν, ὅτι διαμένομεν ἡμεῖς ψυχαὶ γενόμενοι τοῦ σώματος ⟨χωρισθέντες⟩ καὶ εἰς ἐλάττω ⟨μεταβαλόντες⟩ οὐσίαν τὴν τῆς ψυχῆς. Τὰς δὲ τῶν ἀφρόνων καὶ ἀλόγων ζῴων ψυχὰς συναπόλλυσθαι τοῖς σώμασι.

Τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας δόγματα ἀπὸ τῶν Ἐπιτομῶν Ἀρείου Διδύμου συνειλεγμένα. Πρὸς δὲ τὴν περὶ ψυχῆς ἄτοπον τῶν ἀνδρῶν δόξαν ἀπαρκεῖ τὰ παρὰ Λογγίνῳ τῷ καθ' ἡμᾶς συντόμως ἀντειρημένα διὰ τούτων·

ΛΟΓΓΙΝΟΥ

d 21. Συνελόντι δ' εἰπεῖν, πόρρω μοι δοκοῦσιν ἀφεστηκέναι τοῦ τὰ δέοντα λογίζεσθαι πάντες ἐφεξῆς, ὁπόσοι τὴν ψυχὴν σῶμα ἀπεφήναντο. Πῶς γὰρ ὅλως ἐγχωρεῖ παραπλήσιον εἶναί τινι τῶν στοιχείων τὸ κατ' αὐτὴν θεῖναι; Ποῦ δὲ ἐπὶ τὰς κράσεις

---

b 6 Arius Did. ibid, cf Diels, *Proleg.* p 47 n   d 1 Longinus, *Fr.* vii (Egger)

---

a 7 †περὶ†] περιέχοντας coniec Diels   τὴν] om Diels   b 1 γὰρ] + ἔτι O, ἐκεῖ coniec Diels   b 10 τῶν 2°] om Lips.   ποσούς] ποιούς Theodoret.   c 2 γενόμενοι] Vig., γινόμεναι O   ' χωρισθέντος codd correxi ' Diels   c 3 εἰς] οὐκ G   ἔλαττον O   μεταβαλόντος codd, corr. Diels   c 4 ἀλόγων] ἀλοίων O², ἀλλοίων G   d 3 πῶς] ποῦ O

καὶ μίξεις ἀνενεγκεῖν; Αἱ κατὰ πολλοὺς γιγνόμεναι τρόπους ΛΟΓΓΙΝΟΥ
ἄλλων μὲν ἀμυθήτων ἰδέας σωμάτων ἀπογεννᾶν πεφύκασιν, ἐν οἷς **p. 823**
εἰ καὶ μὴ συνεχῶς ἀλλ' οὖν πόρρωθεν ἰδεῖν ἔνι τὴν τῶν στοιχείων
αἰτίαν, καὶ τὴν πρὸς τὰ δεύτερα καὶ τρίτα τῶν πρώτων ἀφορμήν.
Τῶν δὲ περὶ ψυχὴν ἴχνος οὐδὲν οὐδὲ τεκμήριον ἐν τοῖς σώμασιν
εὑρίσκεται· κἂν εἰ φιλοτιμοῖτό τις, ὡς Ἐπίκουρος καὶ Χρύσιππος,
ἅπαντα λίθον κινεῖν, καὶ πᾶσαν ἐρευνᾶν δύναμιν σώματος εἰς
γένεσιν τῶν περὶ ψυχῆς πράξεων. Τί γὰρ ἡ τοῦ πνεύματος ἡμῖν
λεπτότης πρὸ ἔργου γένοιτ' ἂν εἰς φαντασίας καὶ λογισμούς; **b**
Τί δὲ τῶν ἀτόμων σχῆμα τοσαύτην παρὰ τὰ ἄλλα ἔχει δύναμιν
καὶ τροπήν, ὥστε φρόνησιν γεννᾶν, ὅταν εἰς ἑτέρου πλάσιν
ἐγκαταμιχθῇ σώματος; Οἶμαι μὲν ὡς οὐδ' εἰ τῶν Ἡφαίστου τις
ὢν τύχοι τριπόδων καὶ θεραπαινῶν, ὧν φησιν Ὅμηρος τοὺς μὲν
αὐτομάτους εἰς τὸν ἀγῶνα δι' αὐτῶν χωρεῖν, τὰς δὲ συνεργάζεσθαι τῷ δεσπότῃ, καὶ μηδενὸς οἵων οἱ ζῶντες ἔχουσι πλεονεκτημάτων ἀπολείπεσθαι, μή τι γε δὴ τῶν ἐκ ταὐτομάτου
ψηγμάτων, . . . καὶ αὖ τοῖς ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν προσέοικε λίθοις,
εἰς τὸ δύνασθαί τι περιττότερον ποιεῖν πρὸς αἴσθησιν. Ζήνωνι **c**
μὲν γὰρ καὶ Κλεάνθει νεμεσήσειέ τις ἂν δικαίως οὕτω σφόδρα
ὑβριστικῶς περὶ αὐτῆς διαλεχθεῖσι, καὶ ταὐτὸν ⟨ἄμφοιν⟩ τοῦ
στερεοῦ σώματος εἶναι τὴν ψυχὴν ἀναθυμίασιν φήσασι. Τί
γάρ, ὦ πρὸς θεῶν, κοινὸν ὅλως ἀναθυμιάσει καὶ ψυχῇ; Ποῦ δὲ
ἐγχωρεῖ, νομίσαντας τούτῳ προσεοικέναι τήν θ' ἡμετέραν καὶ
τὴν τῶν ἄλλων ζώων οὐσίαν, τοῦτο μὲν φαντασίας καὶ μνήμας
οἵους τε εἶναι σώζειν διαρκεῖς, τοῦτο δὲ ὁρμὰς καὶ βουλήσεις
τῶν λυσιτελούντων εἰς σύνεσιν πραγμάτων; Ἦ τἄρα καὶ τοὺς **d**
θεούς, καὶ τὸν διὰ πάντων παρήκοντα ὁμοίως ἐπιγείων τε καὶ

---

823 **b** 5 Hom. *Il.* xviii. 373, 417 **c** 1 Cf Theodoret. *Gr. Aff. Cur.* p 74, 2

---

823 **a** 5 *κἂν—δύναμιν*] om B **b** 2 *σχήματα* Vig. *ἔχειν* O **b** 7 *οἱ*] om Egger **b** 8—**c** 8 *μή—διαρκεῖς* om B **b** 9 *ψιγμάτων* O *καὶ αὖ τοῖς*] 'aliquid deesse suspicatur Toupius' (Gaisf.) **c** 3 *αὐτῆς*] *τῆς ψυχῆς* Theodoret. *καὶ ταὐτὸν ⟨ἄμφοιν⟩*] *ἄμφω γὰρ* Theodoret. *⟨ἄμφοιν⟩*] coniec Vig., *ἄμφω* O **c** 4 *φήσασι*] *ἔφασαν* Theodoret. **d** 1 *ἢ τἄρα*] *εἶτ' ἄρα* Egger

ΛΟΓΓΙΝΟΥ *οὐρανίων, εἰς ἀναθυμίασιν καὶ καπνὸν καὶ τοιαύτην φλυαρίαν καταθήσομεν, καὶ οὐδὲ τοὺς ποιητὰς αἰσχυνούμεθα, οἳ καίπερ ἀκριβῆ σύνεσιν τῶν θεῶν οὐκ ἔχοντες, ὅμως τὰ μὲν ἐκ τῆς κοινῆς ἐπινοίας τῶν ἀνθρώπων, τὰ δὲ ἐξ ἐπιπνοίας τῶν Μουσῶν, ᾗ κινεῖν αὐτοὺς ἐπὶ ταῦτα πέφυκε, σεμνότερα εἰρήκασι περὶ αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀναθυμιάσεις, οὐδ' ἀέρας, οὐδὲ πνεύματα, καὶ λήρους;*

Ταῦτά σοι καὶ ὁ Λογγῖνος. Ἐπάκουσον δὲ καὶ Πλωτίνου τὰ τοιάδε πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἀποτεινομένου·

p. 824 ΠΛΩΤΙΝΟΥ 22. *Εἰ δέ ἐστιν ἀθάνατος ἕκαστος ἡμῶν, ἢ φθείρεται πᾶς, ἢ τὰ μὲν αὐτοῦ ἄπεισιν εἰς σκέδασιν καὶ φθοράν, τὰ δὲ μένει εἰσαεί, ἅπερ ἐστὶν αὐτός, ὧδ' ἄν τις μάθοι, κατὰ φύσιν ἐπισκοπούμενος. Ἁπλοῦν μὲν δή τι οὐκ ἂν εἴη ἄνθρωπος, ἀλλ'*
b *ἔστιν ἐν αὐτῷ ψυχή, ἔχει δὲ καὶ σῶμα, εἴτ' οὖν ὡς ὄργανον ἡμῖν, εἴτε ἕτερον τρόπον προσηρτημένον. Ἀλλ' οὖν διῃρήσθω γε ταύτῃ, καὶ ἑκατέρου τὴν φύσιν τε καὶ οὐσίαν καταθεατέον. Τὸ μὲν δὴ σῶμα καὶ αὐτὸ συγκείμενον οὔτε παρὰ τοῦ λόγου δύναται μένειν, ἥ τε αἴσθησις ὁρᾷ λυόμενόν τε καὶ τηκόμενον, καὶ παντοίους ὀλέθρους δεχόμενον, ἑκάστου τε τῶν ἐνόντων πρὸς τὸ αὐτοῦ φερομένου, φθείροντός τε ἄλλου ἕτερον, καὶ μεταβάλλοντος εἰς ἄλλο, καὶ ἀπολλύντος, καὶ μάλιστα ὅταν ψυχὴ ἡ φίλα ποιοῦσα μὴ παρῇ τοῖς ὄγκοις. Κἂν μονωθῇ δὲ ἕκαστον γιγνόμενον, ἓν οὐκ ἔστι, λύσιν δεχόμενον εἴς τε μορφὴν καὶ ὕλην,*
c *ἐξ ὧν ἀνάγκη καὶ τὰ ἁπλᾶ τῶν σωμάτων τὰς συστάσεις ἔχειν· καὶ μὴν καὶ μέγεθος ἔχοντα, ἅτε σώματα ὄντα, τεμνόμενά τε, καὶ εἰς μικρὰ θραυόμενα καὶ ταύτῃ φθορὰν ἂν ὑπομένοι· Ὥστε εἰ μὲν μέρος ἡμῶν τοῦτο, οὐ τὸ πᾶν ἀθάνατοι· εἰ δὲ ὄργανον, ἔδει γε αὐτὸ εἰς χρόνον τινὰ δοθὲν τοιοῦτον τὴν φύσιν εἶναι. Τὸ δὲ κυριώτατον καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἴη ἂν ἢ κατὰ τὸ εἶδος*

824 a 1 Plotinus, IV. vii. 1 p 456 (Volkmann ii. p 120).

824 a 1—835 c 8 *εἰ—εἶναι* om B a 4 *δή τι*] *δὴ ὅτι* O b 1 *ὡς*] om O Volkm. *ὄργανον*] + *ὂν* Volkm. b 2 *εἴτε*] *εἴτ' οὖν* Plot. b 3 *γε*] *τε* O *καὶ* 1°] om Vig. *καταθετέον* Vig. b 7 *αὐτοῦ* O b 10 *γενόμενον* O c 6 *εἴη ἂν ἢ*] *εἴπερ* O

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

ὡς πρὸς ὕλην τὸ σῶμα, ἢ κατὰ τὸ χρώμενον ὡς πρὸς ὄργανον. Ἑκατέρως δὲ ἡ ψυχὴ αὐτός.

Τοῦτο οὖν τίνα φύσιν ἔχει; Ἢ σῶμα μὲν ὂν πάντως **d** ἀναλυτόν· σύνθετον γὰρ πᾶν γε σῶμα. Εἰ δὲ μὴ σῶμα εἴη, ἀλλὰ φύσεως ἄλλης, κἀκείνην ἢ [κατὰ] τὸν αὐτὸν τρόπον, ἢ κατ' ἄλλον σκεπτέον. Πρῶτον δὲ σκεπτέον, εἰς ὅ τι δεῖ τοῦτο τὸ σῶμα, ὃ λέγουσι ψυχήν, ἀναλύειν. Ἐπεὶ γὰρ ζωὴ ψυχῇ πάρεστιν ἐξ ἀνάγκης, ἀνάγκη τοῦτο τὸ σῶμα τὴν ψυχήν, εἰ μὲν ἐκ δύο σωμάτων ἢ πλειόνων εἴη, ἤτοι ἑκάτερον αὐτῶν, ἢ ἕκαστον, ζωὴν σύμφυτον ἔχειν· ἢ τὸ μὲν ἔχειν, τὸ δὲ μή· ἢ μηδέτερον **p. 825** ἔχειν. Εἰ μὲν δὴ ἑνὶ αὐτῶν προσείη τὸ ζῆν, αὐτὸ τοῦτο ἂν εἴη ψυχή. Τί ἂν οὖν εἴη σῶμα, ζωὴν παρ' αὐτοῦ ἔχον; Πῦρ γὰρ καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆ ἄψυχα παρ' αὐτῶν· καὶ ὅτῳ πάρεστι τούτων ψυχή, τοῦτο ἐπακτῷ κέχρηται τῇ ζωῇ. Ἄλλα δὲ παρὰ ταῦτα σώματα οὐκ ἔστι. Καὶ οἷς δὲ δοκεῖ εἶναι στοιχεῖα τούτων ἕτερα, σώματα οὐ ψυχαὶ ἐλέχθησαν εἶναι, οὐδὲ ζωὴν ἔχοντα. Εἰ δὲ μηδενὸς αὐτῶν ζωὴν ἔχοντος ἡ σύνοδος πεποίηκε ζωήν, ἄτοπον. Εἰ δὲ ἕκαστον ζωὴν ἔχει, καὶ ἓν ἀρκεῖ· μᾶλλον **b** δὲ ἀδύνατον συμφόρησιν σωμάτων ζωὴν ἐργάζεσθαι, καὶ νοῦν γεννᾶν τὰ ἀνόητα. Καὶ δὴ καὶ οὐχ ὁπωσοῦν κραθέντα ταῦτα φήσουσι γενέσθαι. Δεῖ ἄρα εἶναι τὸ τάξον, καὶ τὸ τῆς κράσεως αἴτιον· ὥστε τοῦτο τάξιν ἂν ἔχοι ψυχῆς. Οὐ γὰρ ὅτι σύνθετον, ἀλλ' οὐδὲ ἁπλοῦν ἂν εἴη σῶμα ἐν τοῖς οὖσιν ἄνευ ψυχῆς οὔσης ἐν τῷ παντί· εἴπερ λόγος προσελθὼν τῇ ὕλῃ σῶμα ποιεῖ, οὐδαμόθεν δ' ἂν προσέλθοι λόγος, ἢ παρὰ ψυχῆς.

Εἰ δέ τις μὴ οὕτως, ἀλλ' ἀτόμους ἢ ἀμερῆ συνελθόντα ψυχὴν **c** ποιεῖν λέγοι, τῇ ἑνώσει καὶ ὁμοιοπαθείᾳ ἐλέγχοιτ' ἂν καὶ τῇ παραθέσει, μὴ δι' ὅλου οὐ γινομένου ἑνός, οὐδὲ συμπαθοῦς ἐξ

---

c 8 *αὐτό* O   **d** 2 *ἀναλυτόν*] Plot., -*λυτέον* Eus. codd   **d** 3 *κατὰ*] om Plot.   **d** 4 *πρῶτον δὲ σκεπτέον*] om O   **825 a** 1 *ἢ μηδέτερον*] *μηδὲ ἕτερον μηδὲν* O, *ἢ μηδὲν* Plot.   **a** 2 *ἑνὶ αὐτῶν*] *ἐνιαυτοῦ* O   **a** 6 *δὲ*] *γε* Plot.   *εἶναι*] + *καὶ* Plot.   **b** 1 *ἔχοι* O   **b** 3 *ὁπ. κραθ.*] Plot., *ὅπως συγκραθέντα* O, *ὁπωσοῦν συγκραθέντα* Vig.   **b** 4 *γίγνεσθαι* Plot.   **b** 7 *τῇ*] pr *ἐν* O   **c** 2 *λέγοι* post *ἑνώσει* Plot.   *καὶ τῇ παραθέσει*] inclus Volkm.   **c** 3 *μὴ*] *μηδενὸς* Volkm.   *ὅλου*] + *δὴ* Plot.

ΠΛΩΤΙΝΟΥ ἀπαθῶν καὶ μὴ ἑνοῦσθαι δυναμένων σωμάτων· ψυχὴ δὲ αὐτῇ συμπαθής· ἐκ δὲ ἀμερῶν ⟨οὐδὲ⟩ σῶμα οὐδὲ μέγεθος ἂν γένοιτο.

d Καὶ μὴν εἰ ἁπλοῦ ὄντος τοῦ σώματος τὸ μὲν ὅσον ὑλικὸν παρ' αὐτοῦ ζωὴν ἔχειν οὐ φήσουσιν· (ὕλη γὰρ ἄποιον·) τὸ δὲ κατὰ τὸ εἶδος τεταγμένον ἐπιφέρειν τὴν ζωήν· εἰ μὲν οὐσίαν φήσουσι τὸ εἶδος τοῦτο εἶναι, οὐ τὸ συναμφότερον θάτερον δὲ τούτων ἔσται ἡ ψυχή· καὶ οὐκ ἔστ' αὖ σῶμα, οὐ γὰρ ἐξ ὕλης καὶ αὐτό, ἢ πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον ἀναλύσομεν. Εἰ δὲ πάθημα τῆς ὕλης, ἀλλ' οὐκ οὐσίαν φήσουσιν εἶναι, ἀφ' οὗ τὸ πάθημα καὶ ἡ ζωὴ εἰς τὴν ὕλην ἐλήλυθε λεκτέον αὐτοῖς. Οὐ γὰρ δὴ ἡ ὕλη ἑαυτὴν μορφοῖ, οὐδὲ ἑαυτῇ ψυχὴν ἐντίθησι. Δεῖ ἄρα τι εἶναι

p. 826 τὸ χορηγὸν τῆς ζωῆς, εἴτε τῇ ὕλῃ ἡ χορηγία, εἴθ' ὁτῳοῦν τῶν σωμάτων, ἔξω ὂν καὶ ἐπέκεινα σωματικῆς φύσεως. Ἐπεὶ οὐδ' ἂν εἴη σῶμα οὐδέν, ψυχικῆς δυνάμεως οὐκ οὔσης. Ῥεῖ γάρ, καὶ ἐν φορᾷ αὐτοῦ ἡ φύσις, καὶ ἀπόλοιτο ἂν ὡς τάχιστα, εἰ πάντα σώματα εἴη, κἂν εἰ ὄνομα ἑνὶ αὐτῶν ψυχήν τις θεῖτο. Τὰ αὐτὰ γὰρ ἂν πάθοι τοῖς ἄλλοις σώμασιν, ὕλης μιᾶς οὔσης αὐτοῖς. Μᾶλλον δὲ οὐδ' ἂν γένοιτο, ἀλλὰ στήσεται ἐν ὕλῃ τὰ πάντα, μὴ ὄντος τοῦ μορφοῦντος αὐτήν. Τάχα δ' ἂν οὐδ' ἂν ἡ ὕλη τὸ παράπαν εἴη, λυθήσεται δὲ καὶ τόδε τὸ ξύμπαν, εἴ τις αὐτὸ

b πιστεύσειε σώματος συνέρξει, διδοὺς αὐτῷ ψυχῆς τάξιν μέχρι τῶν ὀνομάτων, ἀέρι καὶ πνεύματι σκεδαστοτάτῳ, καὶ τὸ ἑνὶ εἶναι ἔχοντι οὐ παρ' αὐτοῦ. Πῶς γὰρ τεμνομένων τῶν πάντων σωμάτων ᾡτινιοῦν τις ἀνατιθεὶς τόδε τὸ πᾶν οὐκ ἀνόητόν τε καὶ φερόμενον εἰκῇ ποιήσει; Τίς γὰρ τάξις ἐν πνεύματι δεομένῳ παρὰ ψυχῆς τάξεως, ἢ λόγος, ἢ νοῦς; Ἀλλὰ ψυχῆς μὲν οὔσης, ὑπουργὰ ταῦτα πάντα αὐτῇ εἰς σύστασιν κόσμου καὶ ζῴου ἑκάστου, ἄλλης παρ' ἄλλου δυνάμεως εἰς τὸ ὅλον συντελούσης·

---

c 5 ⟨οὐδὲ⟩] coniec Vig., om Eus. codd d 2 αὐτοῦ O d 5 καὶ 1°] ἢ O, ὃ Plot. οὐκ ἔστ'] οὐκέτ' Plot. αὖ] ἂν O Plot. αὐτό] τοῦτο Plot. d 9 αὐτῇ Plot. 826 a 1 τῆς] Plot., om Eus. codd εἴτε] εἰ οὔτε Volkm. εἴθ'] οὔθ' Volkm. a 2 ἐπέκεινα] ἐπέχειν (?) O φύσεως] + ἁπάσης Plot. a 5 ἑνὶ αὐτῶν] ἐνιαυτῶν O a 9 δὲ] τε Plot. b 2 τὸ] Plot., τῷ Eus. codd ἑνὶ] ἓν Volkm. b 3 αὐτοῦ O b 4 ἀναθεὶς Plot.

ταύτης δὲ μὴ παρούσης ἐν τοῖς ὅλοις οὐδὲν ἂν εἴη ταῦτα, οὐχ c ΠΛΩΤΙΝΟΥ
ὅτι ἐν τάξει.

Μαρτυροῦσι δὲ καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἀγόμενοι, ὡς δεῖ
τι πρὸ τῶν σωμάτων εἶναι κρεῖττον αὐτῶν ψυχῆς εἶδος, ἔννουν
τὸ πνεῦμα καὶ πῦρ νοερὸν τιθέμενοι, ὥσπερ ἄνευ πυρὸς ἢ πνεύ- d
ματος οὐ δυναμένης τῆς κρείττονος μοίρας ἐν τοῖς οὖσιν εἶναι,
τόπον δὲ ζητούσης εἰς τὸ ἱδρυθῆναι· δέον ζητεῖν ὅπου τὰ σώματα
ἱδρύσουσιν, ὡς ἄρα δεῖ ταῦτα ἐν ψυχῆς δυνάμεσιν ἱδρῦσθαι. Εἰ
δὲ μηδὲν παρὰ τὸ πνεῦμα τὴν ζωὴν καὶ τὴν ψυχὴν τίθενται, τί
τὸ πολυθρύλητον αὐτοῖς "πως ἔχον," εἰς ὃ καταφεύγουσιν,
ἀναγκαζόμενοι τίθεσθαι ἄλλην παρὰ τὰ σώματα φύσιν δραστή-
ριον; Εἰ οὖν οὐ πᾶν μὲν πνεῦμα ψυχή, ὅτι μυρία πνεύματα
ἄψυχα, τὸ δέ πως ἔχον πνεῦμα φήσουσι· τό "πως ἔχον" τοῦτο p. 827
καὶ ταύτην τὴν σχέσιν ἢ τῶν ὄντων τι φήσουσιν, ἢ μηδέν. Ἀλλ'
εἰ μὲν μηδέν, πνεῦμα ἂν εἴη μόνον, τὸ δέ "πως ἔχον" ὄνομα·
καὶ οὕτω συμβήσεται αὐτοῖς οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν εἶναι λέγειν ἢ
τὴν ὕλην· καὶ ψυχὴν καὶ θεὸν καὶ ὄνομα τὰ πάντα, ἐκεῖνο δὲ
μόνον ⟨ὄν⟩. Εἰ δὲ τῶν ὄντων ἡ σχέσις καὶ ἄλλο παρὰ τὸ ὑπο-
κείμενον καὶ τὴν ὕλην, ἐν ὕλῃ μέν, ἄϋλον δὲ αὐτὸ τῷ μὴ πάλιν αὖ
συγκεῖσθαι ἐξ ὕλης, λόγος ἂν εἴη τις καὶ οὐ σῶμα, καὶ φύσις
ἑτέρα. Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε οὐχ ἧττον φαίνεται ἀδύνατον ὂν b
τὴν ψυχὴν εἶναι σῶμα ὁτιοῦν. Ἢ γὰρ θερμόν ἐστιν ἢ ψυχρόν,
ἢ σκληρὸν ἢ μαλακόν, ὑγρόν τε ἢ πεπηγός, μέλαν τε ἢ λευκόν,
καὶ πάντα ὅσα ποιότητες σωμάτων ἄλλαι ἐν ἄλλοις. Καὶ εἰ
μὲν θερμὸν μόνον, θερμανεῖ, ψυχρὸν δὲ μόνον ψύξει, καὶ κοῦφα
ποιήσει τὸ κοῦφον προσγενόμενον καὶ παρόν, καὶ βαρυνεῖ τὸ
βαρύ, καὶ μελανεῖ τὸ μέλαν, καὶ τὸ λευκὸν λευκὸν ποιήσει. Οὐ
γὰρ πυρὸς τὸ ψύχειν, οὐδὲ τοῦ ψυχροῦ θερμὰ ποιεῖν. Ἀλλ' c
ἥ γε ψυχὴ καὶ ἐν ἄλλοις μὲν ζῴοις ἄλλα, τὰ δὲ ἄλλα ποιεῖ, καὶ

d 1 τὸ] om O ἢ] καὶ Plot. d 3 τόπου O d 5 τί τὸ] conieci, τὸ δὲ Eus. codd d 6 "πως ἔχον"] Plot., πῶς ἔχει Eus. codd 827 a 2 ἢ 1°] om O a 5 καὶ 3°] om Volkm. τὰ πάντα ὄνομα Creuzer, ὀνόματα πάντα Volkm. a 6 ⟨ὄν⟩] add Volkm. a 7 αὖ] om Vig., οὖν Steph. b 5 θερμαίνει O b 6 βαρύνει O b 7 βαρύν (sic) O μελαίνει O

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

ἐν τῷ δὲ αὐτῷ τὰ ἐναντία· τὰ μὲν πηγνῦσα, τὰ δὲ χέουσα, καὶ τὰ μὲν πυκνά, τὰ δὲ ἀραιά, μέλανα λευκά, κοῦφα βαρέα· καίτοι ἓν ἔδει ποιεῖν, κατὰ τὴν τοῦ σώματος ποιότητά τε τὴν ἄλλην, καὶ χρόαν· νῦν δὲ πολλά.

Τὰς δὲ δὴ κινήσεις πῶς διαφόρους, ἀλλ' οὐ μίαν, μιᾶς οὔσης **d** παντὸς σώματος κινήσεως; Εἰ δὲ τῶν μὲν προαιρέσεις, τῶν δὲ λόγους αἰτιάσονται, ὀρθῶς μὲν τοῦτο· ἀλλ' οὐ σώματος ἡ προαίρεσις οὐδὲ οἱ λόγοι, διάφοροί γε ὄντες, ἑνὸς ὄντος καὶ ἁπλοῦ τοῦ σώματος, καὶ οὐ μετὸν αὐτῷ τοιούτου γε λόγου, ἢ ὅσος δέδοται αὐτῷ παρὰ τοῦ ποιήσαντος θερμὸν αὐτὸ ἢ ψυχρὸν εἶναι. Τὸ δὲ καὶ ἐν χρόνοις αὔξειν, καὶ μέχρι τοσούτου μέτρου, πόθεν ἂν τῷ σώματι αὐτῷ γένοιτο; Ὧι προσήκει μὲν αὔξεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀμοίρῳ τοῦ αὔξειν εἶναι, ἢ ὅσον παραληφθείη ἂν ἐν ὕλης ὄγκῳ ὑπηρετοῦν τῷ δι' αὐτοῦ τὴν αὔξην ἐργαζομένῳ. Καὶ γὰρ εἰ ἡ ψυχὴ σῶμα οὖσα αὔξοι, ἀνάγκη καὶ αὐτὴν αὔξεσθαι, προσθήκῃ δηλονότι ὁμοίου σώματος, εἰ μέλλει εἰς **p. 828** ἴσον ἰέναι τῷ αὐξομένῳ ὑπ' αὐτῆς. Καὶ ἡ ψυχὴ ἔσται τὸ προστιθέμενον, ἢ ἄψυχον σῶμα. Καὶ εἰ μὲν ψυχή, πόθεν καὶ πῶς εἰσιούσης, καὶ πῶς προστιθεμένης; Εἰ δὲ ἄψυχον τὸ προστιθέμενον, πῶς τοῦτο ψυχώσεται, καὶ τῷ πρόσθεν ὁμογνωμονήσει, καὶ ἓν ἔσται, καὶ τῶν αὐτῶν δοξῶν τῇ πρώτῃ μεταλήψεται; Ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ξένη, ψυχὴ αὕτη ἐν ἀγνοίᾳ ἔσται ὧν ἡ ἑτέρα οἶδε, καὶ ὥσπερ ὁ ἄλλος ὄγκος ἡμῶν, τὸ μέν τι **b** ἀπορρεύσεται αὐτοῦ, τὸ δέ τι προσελεύσεται, οὐδὲν δὲ ἔσται τὸ αὐτό; Πῶς οὖν ἡμῖν αἱ μνῆμαι; Πῶς δὲ ἡ γνῶσις οἰκείων, οὐδέποτε τῇ αὐτῇ ψυχῇ χρωμένων; Καὶ μὴν εἰ σῶμά ἐστι, φύσις δὲ σώματος μεριζομένου εἰς πλείω ἕκαστον μὴ τὸ αὐτὸ εἶναι τῶν μερῶν τῷ ὅλῳ, εἰ τοσόνδε μέγεθος ψυχή, ὃ ἂν ἔλαττον ᾖ, ψυχὴ οὐκ ἔσται, ὥσπερ πᾶν ποσὸν ἀφαιρέσει τοῦ εἶναι τὸ

---

c 4 ἀρεά O βαρέα] + ποιοῦσα coniec Steph. **c** 6 καὶ] + δὴ καὶ Plot. **d** 5 ὅσον coniec Vig. 828 **a** 4 προτιθέμενον O **a** 4 τοῦτο ψυχ.] τοῦτ' ἐψυχῶσθαι O, τοῦτο ἐψύχωται Steph. **a** 5 πρώτῃ] πρόσθεν Plot. **a** 6 αὐτὴ O **a** 7 οἶδε] εἰ δὲ O ὁ] om O **b** 2 γνώρισις Plot. **b** 4 μεριζομένου] Vig., Volkm., μεριζόμενον O τῷ αὐτῷ O **b** 5 ἐὰν O **b** 6 τοῦ] τὸ Plot.

πρόσθεν ἠλλάξατο. Εἰ δέ τι τῶν μέγεθος ἐχόντων τὸν ὄγκον ΠΛΩΤΙΝΟΥ
ἐλαττωθὲν τῇ ποιότητι ταὐτὸν μένοι, ᾗ μὲν σῶμα, ἕτερόν ἐστι, c
καὶ ᾗ ποσόν, τῇ δὲ ποιότητι ἑτέρᾳ τῆς ποσότητος οὔσῃ τὸ
ταὐτὸν ἀποσώζειν δύναται. Τί τοίνυν φήσουσιν οἱ τὴν ψυχὴν
σῶμα εἶναι λέγοντες; Πρῶτον μὲν περὶ ἑκάστου μέρους τῆς
ψυχῆς τῆς ἐν τῷ αὐτῷ σώματι, πότερον ἕκαστον ψυχή, οἵα
ἐστὶ καὶ ἡ ὅλη; Καὶ πάλιν τοῦ μέρους τὸ μέρος; Οὐδὲν ἄρα
τὸ μέγεθος συνεβάλετο τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς· (καίτοι ἔδει γε, ποσοῦ
τινὸς ὄντος·) καὶ ὅλον πολλαχῇ, ὅπερ σώματι παρεῖναι ἀδύνατον,
ἐν πλείοσι τὸ αὐτὸ ὅλον εἶναι, καὶ τὸ μέρος ὅπερ τὸ ὅλον
ὑπάρχειν. Εἰ δὲ ἕκαστον τῶν μερῶν οὐ ψυχὴν φήσουσιν, ἐξ d
ἀψύχων ψυχὴ αὐτοῖς ὑπάρξει. Καὶ προσέτι, εἰ ψυχῆς ἑκάστης
τὸ μέγεθος ὡρισμένον ἔσται ἐφ' ἑκάτερα, ἢ ἐπὶ τὸ ἔλαττόν γε
ἢ ἐπὶ τὸ μεῖζον, ψυχὴ οὐκ ἔσται. Ὅταν τοίνυν ἐκ συνόδου
μιᾶς καὶ ἑνὸς σπέρματος δίδυμα γένηται γεννήματα, ἢ καί,
ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις, πλεῖστα, τοῦ σπέρματος εἰς πολ-
λοὺς τόπους μεριζομένου, οὗ δὴ ὅλον ἕκαστόν ἐστι· πῶς οὐ
διδάσκει τοῦτο τοὺς βουλομένους μανθάνειν ὡς ὅπου τὸ μέρος
τὸ αὐτόν ἐστι τῷ ὅλῳ, τοῦτο ἐν τῇ αὐτοῦ οὐσίᾳ τὸ ποσὸν εἶναι p. 829
ὑπερβέβηκεν, ἄποσον δὲ αὐτὸ εἶναι δεῖ ἐξ ἀνάγκης; Οὕτω γὰρ
ἂν μένοι τὸ αὐτό, τοῦ ποσοῦ κλεπτομένου, ἅτε μὴ μέλον αὐτῷ
ποσότητος καὶ ὄγκου, ὡς ἂν τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἕτερόν τι οὔσης.
Ἄποσον ἄρα ἡ ψυχὴ καὶ οἱ λόγοι.

Ὅτι δὲ εἰ σῶμα εἴη ἡ ψυχή, οὔτε τὸ αἰσθάνεσθαι, οὔτε τὸ
νοεῖν, οὔτε τὸ ἐπίστασθαι, οὔτε ἀρεταί, οὔτε τι τῶν καλῶν
ἔσται, ἐκ τῶνδε δῆλον. Εἴ τι μέλλει αἰσθάνεσθαί τινος, ἓν b
αὐτὸ δεῖ εἶναι, καὶ τῷ αὐτῷ παντὸς ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ εἰ
διὰ πολλῶν αἰσθητηρίων πλείω τὰ εἰσιόντα εἴη, ἢ πολλαὶ περὶ
ἓν ποιότητες, κἂν δι' ἑνὸς ποικίλον, οἷον πρόσωπον. Οὐ γὰρ

c 7 συνεβάλλετο Plot. c 8 καὶ] pr ἀλλὰ Plot. d 4 ἢ ἐπὶ τὸ μεῖζον] om O d 6 ὥσπερ] + καὶ Plot. d 7 ἕκαστον ὅλον Plot. 829 a 1 ταὐτόν Eus. codd αὐτοῦ Eus. codd a 3 κλεπτομένου] om Steph. μέλλον O a 4 ὡς] om Steph. αὐτοῦ] om Steph. a 7 ἀρετή O (?) Plot.

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

ἄλλο μὲν ῥινός, ἄλλο δὲ ὀφθαλμοῦ, ἀλλὰ ταὐτὸν ὁμοῦ πάντων. Καὶ εἰ τὸ μὲν δι' ὀμμάτων, τὸ δὲ δι' ἀκοῆς, ἕν τι δεῖ εἶναι εἰς ὃ ἄμφω· ἢ πῶς ἂν εἴποι, ὅτι ἕτερα ταῦτα, μὴ εἰς τὸ αὐτὸ ὁμοῦ τῶν αἰσθημάτων ἐλθόντων; Δεῖ τοίνυν τοῦτο ὥσπερ κέντρον

c εἶναι, γραμμὰς δὲ συμβαλλούσας ἐκ περιφερείας κύκλου τὰς πανταχόθεν αἰσθήσεις πρὸς τοῦτο περαίνειν, καὶ τοιοῦτον τὸ ἀντιλαμβανόμενον εἶναι ἓν ὄντως. Εἰ δὲ διεστὼς τοῦτο γένοιτο, καὶ οἷον γραμμῆς ἐπ' ἄμφω τὰ πέρατα αἱ αἰσθήσεις προσβάλοιεν, ἢ συνδραμεῖται εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πάλιν, οἷον τὸ μέσον ἢ ἄλλο· τὸ δὲ ἄλλο ἑκάτερον ἑκατέρου αἴσθησιν ἕξει, ὥσπερ ἂν εἰ ἐγὼ μὲν ἄλλου, σὺ δὲ ἄλλου αἴσθοιο. Καὶ εἰ ἓν εἴη τὸ αἴσθημα, οἷον πρόσωπον, εἰς ἓν συναιρεθήσεται, ὅπερ καὶ φαίνεται· συναιρεῖται γὰρ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς κόραις· (ἢ πῶς ἂν τὰ μέγιστα διὰ

d ταύταιν ὁρῷτο;) ὥστε ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ ἡγεμονοῦν ἰόντα, οἷον ἀμερῆ νοήματα γίγνεσθαι. Καὶ ἔσται ἀμερὲς τοῦτο, ἢ μεγέθει ὄντι τούτῳ συμμερίζοιτο ἄν, ὥστε ἄλλο ἄλλου μέρος, καὶ ⟨μηδὲν⟩ ἡμῶν ὅλου τοῦ αἰσθητοῦ τὴν ἀντίληψιν ἴσχειν. Ἀλλὰ γὰρ ἕν ἐστι τὸ πᾶν· πῶς γὰρ ἂν καὶ διαιροῖτο; Οὐ γὰρ δὴ τὸ ἴσον τῷ ἴσῳ ἐφαρμόσει, ὅτι οὐκ ἴσον τὸ ἡγεμονοῦν παντὶ αἰσθητῷ. Κατὰ πηλίκα οὖν ἡ διαίρεσις; Ἢ εἰς τοσαῦτα διαιρεθήσεται, καθ' ὅσον ἂν ἀριθμοῦ ἔχῃ εἰς ποικιλίαν τὸε ἰσιὸν αἴσθημα; Καὶ

p. 830 ἕκαστον δὴ ἐκείνων τῶν μερῶν τῆς ψυχῆς ἄρα καὶ τοῖς μορίοις αὐτοῦ αἰσθήσεται. Ἢ ἀναίσθητα τὰ μέρη τῶν μορίων ἔσται; Ἀλλὰ ἀδύνατον. Εἰ δὲ ὁτιοῦν παντὸς αἰσθήσεται, εἰς ἄπειρα διαιρεῖσθαι τοῦ μεγέθους πεφυκότος, ἀπείρους καὶ αἰσθήσεις καθ' ἕκαστον αἰσθητὸν συμβήσεται γίγνεσθαι ἑκάστῳ, οἷον τοῦ αὐτοῦ ἀπείρους ἐν τῷ ἡγεμονοῦντι ἡμῶν εἰκόνας. Καὶ μὴν σώματος ὄντος τοῦ αἰσθανομένου οὐκ ἂν ἄλλῳ τρόπῳ γένοιτο τὸ αἰσθάνεσθαι, ἢ οἷον ἐν κηρῷ ἐνσημανθεῖσαι ἀπὸ δακτυλίων σφραγῖδες,

---

b 5 ὀφθαλμῶν Plot. b 7 ὃ] Plot., τὸ O b 8 ἐσθημάτων O c 4 προσβάλλοιεν Plot. c 7 ἄλλου *bis*] Plot., ἄλλους O c 8 εἰς] pr ἢ Plot. c 9 ἐν] pr τὰ Plot. d 1 ταύταιν] ταύτης O d 2 ἀμερῆ] pr ἀμφὶ Plot. d 3 ἄλλο] ἄλλον Plot. μέρος] μέρους Plot. ⟨μηδὲν⟩] Ficinus 'nihil,' μηδένα Eus. codd 830 a 7 ἄλλον τρόπον Plot.

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

εἴτ᾽ οὖν εἰς αἷμα, εἴτ᾽ οὖν εἰς ἀέρα τῶν αἰσθημάτων ἐνσημαινομένων. Εἰ μὲν ὡς ἐν σώμασιν ὑγροῖς, ὅπερ καὶ εὔλογον, ὥσπερ b εἰς ὕδωρ συγχυθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται μνήμη. Εἰ δ᾽ ἐμμενοῦσιν οἱ τύποι, ἢ οὐκ ἔστιν ἄλλους ἐνσημαίνεσθαι ἐκείνων κατεχόντων, ὥστε ἄλλαι αἰσθήσεις οὐκ ἔσονται· ἢ γιγνομένων ἄλλων ἐκεῖνοι οἱ πρότεροι ἀπολοῦνται, ὥστε οὐδὲν ἔσται τὸ μνημονεύειν. Εἰ δέ ἐστι τὸ μνημονεύειν, καὶ ἄλλων αἰσθάνεσθαι ἐπ᾽ ἄλλοις οὐκ ἐμποδιζόντων τῶν πρόσθεν, ἀδύνατον τὴν ψυχὴν σῶμα εἶναι.

Ἴδοι δ᾽ ἄν τις καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀλγεῖν αἰσθήσεως τὸ αὐτὸ c τοῦτο. Ὅταν δάκτυλον λέγηται ἀλγεῖν ἄνθρωπος, ἡ μὲν ὀδύνη περὶ τὸν δάκτυλον δήπουθεν, ἡ δὲ αἴσθησις τοῦ ἀλγεῖν, δῆλον ὅτι ὁμολογήσουσιν ὡς περὶ τὸ ἡγεμονοῦν γίγνεται. Ἄλλου δὴ ὄντος τοῦ πονοῦντος μέρους, τοῦ πνεύματος τὸ ἡγεμονοῦν αἰσθάνεται, καὶ ὅλη ἡ ψυχὴ τὸ αὐτὸ πάσχει. Πῶς οὖν τοῦτο συμβαίνει; Διαδόσει, φήσουσι, παθόντος μὲν πρώτως τοῦ περὶ τὸν δάκτυλον ψυχικοῦ πνεύματος, μεταδόντος δὲ τῷ ἐφεξῆς, καὶ τούτου ἄλλῳ, ἕως οὗ πρὸς τὸ ἡγεμονοῦν ἀφίκοιτο. Ἀνάγκη τοίνυν εἰ τὸ πρῶτον πόνου ᾔσθετο, ἄλλην τὴν αἴσθησιν τοῦ d δευτέρου εἶναι, εἰ κατὰ διάδοσιν ἡ αἴσθησις, καὶ τοῦ τρίτου γε ἄλλην, καὶ πολλὰς αἰσθήσεις καὶ ἀπείρους τὴν περὶ ἑνὸς ἀλγήματος γίγνεσθαι, καὶ τούτων ἁπασῶν ὕστερον τὸ ἡγεμονοῦν αἰσθέσθαι, καὶ τῆς ἑαυτοῦ παρὰ ταύτας. Τὸ δὲ ἀληθές, ἑκάστην ἐκείνων μὴ τοῦ ἐν τῷ δακτύλῳ ἀλγήματος· [ἀλλὰ τὴν μὲν ἐφεξῆς τῷ δακτύλῳ, ὅτι ὁ ταρσὸς ἀλγεῖ, τὴν δὲ τρίτην, ὅτι ἄλλο τὸ πρὸς τὸ ἄνωθεν, καὶ πολλὰς εἶναι ἀλγηδόνας· τό τε ἡγεμονοῦν μὴ τοῦ πρὸς τῷ δακτύλῳ ἀλγήματος] αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ τοῦ πρὸς αὐτῷ, καὶ τοῦτο γινώσκειν μόνον, τὰ δ᾽ ἄλλα χαίρειν ἐᾶν, μὴ ἐπι- p. 831

b 1 εἰ] pr καὶ Plot. b 2 δ᾽ ἐμμ.] δὲ μένουσιν Plot. b 5 εἰ—μνημονεύειν] om O c 1 καὶ] + ἐκ τοῦ ἀλγεῖν καὶ Plot. c 4 ὡς] om O γίγνεσθαι O c 9 οὗ] om O d 1 πονοῦν Plot. d 2 εἰ] pr καὶ Eus. codd γε] om Plot. d 3 τὴν] om Plot. d 4 ὕστερον] εἴπερ O ἡγεμονοῦν] + ἢν O d 6 ἀλλὰ—ἀλγήματος] om O 'Steph. et mss.' (Gaisf.)

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

στάμενον ὅτι ἀλγεῖ ὁ δάκτυλος. Εἰ τοίνυν κατὰ διάδοσιν τὴν αἴσθησιν οὐχ οἷόν τε τοῦ τοιούτου γίνεσθαι, μηδὲ σώματος, ὄγκου ὄντος, ἄλλου παθόντος, ἄλλου γνῶσιν εἶναι· παντὸς γὰρ μεγέθους τὸ μὲν ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο ἐστί· δεῖ τοιοῦτον τίθεσθαι τὸ αἰσθανόμενον, οἷον πανταχοῦ αὐτὸ ἑαυτῷ τὸ αὐτὸ εἶναι. Τοῦτο δὲ ἄλλῳ τινὶ τῶν ὄντων ἢ σώματι ποιεῖν προσήκει.

b Ὅτι δὲ οὐδὲ νοεῖν οἷόν τε, εἰ σῶμα ἡ ψυχὴ ὁτιοῦν εἴη, δεικτέον ἐκ τῶνδε. Εἰ γὰρ τὸ αἰσθάνεσθαί ἐστι τὸ σώματι προσχρωμένην τὴν ψυχὴν ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν αἰσθητῶν, οὐκ ἂν εἴη καὶ τὸ νοεῖν τὸ διὰ σώματος καταλαμβάνειν, ἢ ταὐτὸν ἔσται τῷ αἰσθάνεσθαι. Εἰ οὖν τὸ νοεῖν ἐστι τὸ ἄνευ σώματος ἀντιλαμβάνεσθαι, πολὺ πρότερον δεῖ μὴ σῶμα αὖ τὸ νοῆσον εἶναι, ἐπεὶ αἰσθητῶν μὲν ἡ αἴσθησις, νοητῶν δὲ ἡ νόησις. Εἰ δὲ μὴ βούλονται, ἀλλ' οὖν ἔσονταί γε καὶ νοητῶν τινων νοήσεις,

c καὶ ἀμεγέθων ἀντιλήψεις. Πῶς οὖν μέγεθος ὂν τὸ μὴ μέγεθος νοήσει, καὶ τῷ μεριστῷ τὸ μὴ μεριστὸν νοήσει; Ἢ μέρει τινὶ ἀμερεῖ αὐτοῦ; Εἰ δὲ τοῦτο, οὐ σῶμα ἔσται τὸ νοῆσον. Οὐ γὰρ δὴ τοῦ ὅλου χρεία πρὸς τὸ θιγεῖν· ἀρκεῖ γὰρ καὶ ἕν τι. Εἰ μὲν οὖν συγχωρήσονται τὰς πρώτας νοήσεις, ὅπερ ἀληθές ἐστιν, εἶναι τῶν πάντῃ σώματος καθαρωτάτων, αὐτὸ ἑκάστου, ἀνάγκη καὶ τὸ νοοῦν σώματος καθαρὸν ὄν, ἢ γιγνόμενον, γινώσκειν. Εἰ δὲ τῶν ἐν ὕλῃ εἰδῶν τὰς νοήσεις φήσουσιν εἶναι, ἀλλὰ χωριζομένων γε

d τῶν σωμάτων γίγνονται, τοῦ νοῦ χωρίζοντος. Οὐ γὰρ δὴ μετὰ σαρκῶν ἢ ὅλως ὕλης ὁ χωρισμὸς κύκλου καὶ τριγώνου καὶ γραμμῆς καὶ σημείου. Δεῖ ἄρα καὶ τὴν ψυχὴν σώματος αὐτὴν ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίσαι. Δεῖ ἄρα μηδὲ αὐτὴν σῶμα εἶναι. Ἀμέγεθες δὲ οἶμαι καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον, καὶ ἡ τούτων ἄρα νόησις. Ὥστε καὶ προσιόντα τῷ ἀμερεῖ αὐτῆς ὑποδέξεται, καὶ

831 a 2 τὴν αἴσθησιν] post τε Plot. a 5 τὸ 1°] pr εἰ Plot. b 6 αὖ] αὐτὸ Plot. νοσῆσον O b 7 ἐπεὶ] ἐπὶ O, ἐπεὶ ἐπὶ Steph., ἔτι, εἰ Plot. c 2 τῷ μεριτῷ (?) O, τὸ μεριστόν coniec Vig. μέρη O c 3 αὑτοῦ Volkm. νοσῆσον O c 4 καὶ] καθ' Plot. c 7 ἢ] Plot., Vig., εἰ O, τὸ coniec Vig. ἐγγιγνόμενον coniec Vig. d 1 χωρίζοντες O d 2 τριγόνου O d 4 αὑτὴν Plot. d 6 τῷ ἀμερεῖ] τὰ μέρη O

ἐν αὐτῇ ἀμερῆ κείσεται. Πῶς δ' ἂν καὶ σώματος ὄντος τῆς ψυχῆς, ΠΛΩΤΙΝΟΥ
ἀρεταὶ αὐτῆς σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη, ἀνδρεία τε καὶ ἄλλαι;
Πνεῦμά τι γάρ, ἢ αἷμά τι, τὸ σωφρονεῖν εἴη ἢ δικαιότης ἢ p. 832
ἀνδρεία· εἰ μὴ ἄρα ἀνδρεία τὸ δυσπαθὲς τοῦ πνεύματος εἴη, καὶ
ἡ σωφροσύνη ἡ εὐκρασία, τὸ δὲ κάλλος εὐμορφία τις ἐν τύποις,
καθ' ἣν λέγομεν ἰδόντες ὡραίους καὶ καλοὺς τὰ σώματα. Ἰσχυρῷ
μὲν οὖν καὶ καλῷ ἐν τύποις πνεύματι εἶναι προσήκοι ἄν·
σωφρονεῖν δὲ τί δεῖ πνεύματι; Ἀλλ' οὖν τοὐναντίον ἐν περι-
πτύξεσι καὶ ἁφαῖς εὖ παθεῖν, ὅπου ἢ θερμανθήσεται, ἢ συμ-
μέτρως ψύχεος ἱμερεῖ, ἢ μαλακοῖς τισι καὶ ἁπαλοῖς καὶ λείοις
πελάσει. Τὸ δὲ κατ' ἀξίαν νεῖμαι τί ἂν αὐτῷ μέλοι; Πότερον b
δὲ ἀϊδίων ὄντων τῶν τῆς ἀρετῆς θεωρημάτων καὶ τῶν ἄλλων
τῶν νοητῶν ἡ ψυχὴ ἐφάπτεται, ἢ γίνεταί τῳ ἡ ἀρετή, καὶ
ὀφείλει πάλιν φθείρεσθαι; Ἀλλὰ τίς ὁ ποιῶν, καὶ πόθεν;
Οὕτω γὰρ ἂν ἐκεῖνο πάλιν μένοι. Δεῖ ἄρα ἀϊδίων εἶναι καὶ
μενόντων, οἷα καὶ τὰ ἐν γεωμετρίᾳ. Εἰ δὲ ἀϊδίων καὶ μενόντων,
οὐ σωμάτων. Καὶ δεῖ ἄρα καὶ ἐν ᾧ ἔσται τοιοῦτον εἶναι· δεῖ
ἄρα μὴ σῶμα εἶναι. Οὐ γὰρ μένει, ἀλλὰ ῥεῖ ἡ σώματος φύσις
πᾶσα.

Εἰ δὲ τὰς τῶν σωμάτων ποιήσεις ὁρῶντες θερμαινούσας, καὶ c
ψυχούσας, καὶ ὠθούσας, καὶ βαρυνούσας, ἐνταῦθα τάττουσι τὴν
ψυχήν, οἷον ἐν δραστηρίῳ τόπῳ ἱδρύοντες αὐτήν, πρῶτον μὲν
ἀγνοοῦσιν, ὡς καὶ ταῦτα τὰ σώματα δυνάμεσι ταῖς ἐν αὐτοῖς
ἀσωμάτοις ταῦτα ἐργάζεται· ἔπειτα ὅτι οὐ ταύτας τὰς δυνάμεις
περὶ ψυχὴν εἶναι ἀξιοῦμεν, ἀλλὰ τὸ νοεῖν, τὸ αἰσθάνεσθαι, λογί-
ζεσθαι, ἐπιθυμεῖν, ἐπιμελεῖσθαι ἐμφρόνως καὶ καλῶς, ἅπαντα d
ἄλλην οὐσίαν ζητεῖ. Τὰς οὖν δυνάμεις τῶν ἀσωμάτων μετα-

---

d 7 ἀμερῆ] ἐν ἀμερεῖ Plot. d 8 δικαιοσύνη] + (σωζομένης, καθ' ὅσον ἂν αὐτοῦ μεταλαμβάνῃ,) Plot. ἀνδρία O et in a 2 bis 832 a 1 πνεῦμά τι] πνεύματι O αἷμά τι] αἵματι O τὸ] pr ἂν O a 6 οὖν] οὐ O a 8 ἱμερεῖ] ἱμείροι O ἁπλοῖς Plot. b 1 μέλλοι O b 3 τῳ] Volkm., Vig. 'cum uno ms Plot.' (Gaisf.), τὸ O καὶ] om O b 4 ὀφείλει πάλιν φθείρεσθαι] Vig., Plot., ὠφελεῖ καὶ πάλιν φθείρεται Eus. codd b 7 καὶ 1°] om O c 4 ταῦτα] delendum videtur Vig., αὐτὰ Volkm. d 1 καὶ] om O d 2 ἀσωμάτων] σωμάτων Volkm.

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

βιβάσαντες εἰς τὰ σώματα, οὐδεμίαν ἐκείνοις καταλείπουσιν. Ὅτι δὲ καὶ τὰ σώματα ἀσωμάτοις δυνάμεσι δύναται ἃ δύναται, ἐκ τῶνδε δῆλον. Ὁμολογήσουσι γὰρ ἕτερον ποιότητα καὶ ποσότητα εἶναι, καὶ πᾶν σῶμα ποσὸν εἶναι, καὶ ἔτι οὐ πᾶν σῶμα ⟨ποιὸν⟩ εἶναι, ὥσπερ τὴν ὕλην. Ταῦτα δὲ ὁμολογοῦντες, τὴν ποιότητα ὁμολογήσουσιν ἕτερον οὖσαν ποσοῦ ἕτερον σώματος εἶναι. Πῶς γὰρ μὴ ποσὸν οὖσα σῶμα ἔσται, εἴπερ πᾶν σῶμα ποσόν; Καὶ μὴν ὅπερ καὶ ἄνω που ἐλέγετο, εἰ πᾶν σῶμα μερι-

p. 833 ζόμενον καὶ ὄγκος πᾶς ἀφαιρεῖται ὅπερ ἦν, κερματιζομένου δὲ τοῦ σώματος, ἐφ' ἑκάστῳ μέρει ἡ αὐτὴ ὅλη ποιότης μένει· οἷον γλυκύτης ἡ τοῦ μέλιτος οὐδὲν ἔλαττον γλυκύτης ἐστὶν ἐφ' ἑκάστῳ· οὐκ ἂν εἴη σῶμα ἡ γλυκύτης. Ὁμοίως καὶ αἱ ἄλλαι. Ἔπειτα εἰ σώματα ἦσαν αἱ δυνάμεις, ἀναγκαῖον ἦν τὰς μὲν ἰσχυρὰς τῶν δυνάμεων μεγάλους ὄγκους, τὰς δὲ ὀλίγον δρᾶν δυναμένας ὄγκους μικροὺς εἶναι. Εἰ δὲ μεγάλων μὲν τῶν ὄγκων μικραί, ὀλίγοι δὲ μικρότατοι τῶν ὄγκων μεγίστας ἔχουσι τὰς δυνάμεις, ἄλλῳ τινὶ ἢ μεγέθει τὸ ποιεῖν ἀναθετέον· ἀμε-

b γέθει ἄρα. Τὸ δὲ ὕλην μὲν τὴν αὐτὴν εἶναι, σῶμα, ὥς φασιν, οὖσαν, διάφορα δὲ ποιεῖν ποιότητας προσλαβοῦσαν, πῶς οὐ δῆλον ποιεῖ, τὰ προσγενόμενα λόγους αὐτοὺς καὶ ἀσωμάτους εἶναι; Μὴ δ' ὅτι πνεύματος ἢ αἵματος ἀποστάντων ἀποθνήσκει τὰ ζῷα λεγόντων. Οὐ γὰρ ἔστιν ἄνευ τούτων εἶναι, οὐδ' ἄνευ πολλῶν ἄλλων. ὧν οὐδὲν ἂν ἡ ψυχὴ εἴη. Καὶ μὴν οὔτε πνεῦμα διὰ πάντων οὔτε αἷμα, ψυχὴ δέ.

Ἔτι εἰ σῶμα οὖσα ἡ ψυχὴ διῆλθε διὰ παντός, κἂν κραθεῖσα

c εἴη, ὃν τρόπον τοῖς ἄλλοις σώμασιν ἡ κρᾶσις. Εἰ δὲ ἡ τῶν σωμάτων κρᾶσις οὐδὲν ἐνεργείᾳ ἐᾷ εἶναι τῶν κραθέντων, οὐδ' ἂν ἡ ψυχὴ ἔτι ἐνεργείᾳ ἐνείη τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ δυνάμει μόνον, ἀπολέσασα τὸ εἶναι ψυχή· ὥσπερ, εἰ γλυκὺ καὶ πικρὸν κραθείη,

---

d 3 σωματα] ἀσώματα Volkm. d 6 πᾶν] γὰρ coniec Vig. d 7 ⟨ποιὸν⟩] coniec Vig., ποσὸν Eus. codd 833 a 3 ἐφ'] pr ἡ O a 4 ἡ] O, om Vig. a 8 ὀλίγοι] οἱ coniec Vig., pr οὐκ Volkm. δὲ] + καὶ O b 4 μὴ δ' ὅτι] μὴ διότι O b 7 ψυχὴ δέ] del Vig.

τὸ γλυκὺ οὐκ ἔστιν· οὐκ ἄρα ἔχομεν ψυχήν. Τὸ δὲ δὴ σῶμα ὂν σώματι κεκρᾶσθαι ὅλον δι' ὅλου, ὡς ὅπου ἂν ᾖ θάτερον καὶ θάτερον εἶναι, ἴσον ὄγκον ἀμφοτέρων καὶ τὸ πᾶν κατεχόντων, καὶ μηδεμίαν αὔξην γεγονέναι ἐπεμβληθέντος τοῦ ἑτέρου, οὐδὲν ἀπολείψει ὃ μὴ τέμῃ. Οὐ γὰρ κατὰ μεγάλα μέρη **d** παραλλὰξ ἡ κρᾶσις· (οὕτω γάρ φασι παράθεσιν ἔσεσθαι·) διεληλυθὸς δὲ διὰ παντός, τὸ ἐπεμβληθὲν ἐπὶ σμικρότερον· (ὅπερ ἀδύνατον, τὸ ἔλαττον ἴσον γενέσθαι τῷ μείζονι·) ἀλλ' οὖν διεληλυθός, πᾶν τέμνει κατὰ πᾶν. Ἀνάγκη τοίνυν εἰ καθ' ὁτιοῦν σημεῖον, καὶ μὴ μεταξὺ σῶμα ἔσται ὃ μὴ τέτμηται, εἰς σημεῖα τὴν διαίρεσιν τοῦ σώματος γεγονέναι, ὅπερ ἀδύνατον. Εἰς δὲ ἄπειρον τῆς τομῆς οὔσης· (ὃ γὰρ ἂν λάβῃς σῶμα, διαίρετόν ἐστι·) οὐ δυνάμει μόνον, ἐνεργείᾳ δὲ τὰ ἄπειρα ἔσται. Οὐ τοίνυν ὅλον δι' ⟨ὅλου⟩ χωρεῖν δυνατὸν τὸ σῶμα· ἡ δὲ ψυχὴ δι' ὅλων· ἀσώματος ἄρα.

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

Τὸ δὲ καὶ φύσιν μὲν προτέραν τὸ αὐτὸ πνεῦμα λέγειν, ἐν δὲ **p. 834** ψυχρῷ γενομένην καὶ στομωθεῖσαν ψυχὴν γίνεσθαι, λεπτοτέραν ἐν ψυχρῷ γενομένην· ὃ δὴ καὶ αὐτὸ ἄτοπον· πολλὰ γὰρ ζῷα ἐν θερμῷ γίγνεται, καὶ ψυχὴν ἔχει οὐ ψυχθεῖσαν. Ἀλλ' οὖν φασί γε προτέραν φύσιν ψυχῆς εἶναι κατὰ συντυχίας τὰς ἔξω γιγνομένην. Συμβαίνει οὖν αὐτοῖς τὸ χεῖρον πρῶτον ποιεῖν, καὶ πρὸ τούτου ἄλλο ἔλαττον, ἣν λέγουσιν ἕξιν. Ὁ δὲ νοῦς ὕστατος, ἀπὸ τῆς ψυχῆς δηλονότι γενόμενος· ἢ εἰ πρὸ πάντων νοῦς, ἐφεξῆς ἔδει ψυχὴν ποιεῖν, εἶτα φύσιν, καὶ ἀεὶ τὸ ὕστερον **b** χεῖρον, εἴπερ πέφυκεν. Εἰ οὖν καὶ ὁ θεὸς αὐτοῖς κατὰ τὸν νοῦν ὕστερος, καὶ γενητός, καὶ ἐπακτὸν τὸ νοεῖν ἔχων, ἐνδέχοιτο ἂν μηδὲ ψυχήν, μηδὲ νοῦν, μηδὲ θεὸν εἶναι· εἰ τὸ δυνάμει, μὴ ὄντος πρότερον τοῦ ἐνεργείᾳ, [καὶ νοῦ,] γένοιτο, οὐδὲ ἥξει εἰς ἐνέργειαν. Τί γὰρ ἔσται τὸ ἄγον, μὴ ὄντος ἑτέρου παρ' αὐτὸ προτέρου; Εἰ

---

c 6 ὅλου] Plot., Vig., ὅλων O c 7 ὄγκον] Plot., Vig., ὄγκων O d 2 φησι O d 8 εἰς δὲ ἄπειρον] εἰ δὲ ἀπείρου O d 10 ⟨ὅλου⟩] coniec Vig., Volkm., ὅλων Eus. codd 834 a 3 γιγνομένην O b 3 νοεῖν] νοοῦν Plot. b 5 καὶ νοῦ] Vig., inclus Creuzer, om Volkm.

ΠΛΩΤΙΝΟΥ δ' ἑαυτὸ ἄξει εἰς ἐνέργειαν, ὅπερ ἄτοπον, ἀλλὰ βλέπον γε πρός
c τι ἄξει, ὃ οὐ δυνάμει, ἐνεργείᾳ δὲ ἔσται. Καίτοι τὸ ἀεὶ μένειν τὸ αὐτὸ εἴπερ τὸ δυνάμει ἕξει, καθ' ἑαυτὸ εἰς ἐνέργειαν ἥξει, καὶ τοῦτο κρεῖττον ἔσται τοῦ δυναμένου, οἷον ὀρεκτὸν ὂν ἐκείνου. Πρότερον ἄρα τὸ κρεῖττον καὶ ἑτέραν φύσιν ἔχον σώματος καὶ ἐνεργείᾳ ὂν ἀεί· πρότερον ἄρα καὶ νοῦς καὶ ψυχὴ φύσεως. Οὐκ ἄρα οὕτως ψυχὴ ὡς πνεῦμα, οὐδ' ὡς σῶμα. Ἀλλ' ὅτι μὲν οὐ σῶμα λέγοιτ' ἄν, καὶ εἴρηται καὶ ἄλλοις ἕτερα, ἱκανὰ δὲ καὶ ταῦτα.

d Ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλης φύσεως, δεῖ ζητεῖν τίς αὕτη. Ἆρ' οὖν ἕτερον μὲν σώματος, σώματος δέ τι, οἷον ἁρμονία; Τοῦτο γὰρ ἁρμονίαν τῶν ἀμφὶ Πυθαγόραν λεγόντων ἕτερον τρόπον, ᾠήθησαν αὐτὸ τοιοῦτόν τι εἶναι οἷον καὶ ἡ περὶ χορδὰς ἁρμονία. Ὡς γὰρ ἐνταῦθα ἐντεταμένων τῶν χορδῶν ἐπιγίνεταί τι οἷον πάθημα ἐπ' αὐταῖς, ὃ λέγεται ἁρμονία· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῦ ἡμετέρου
p. 835 σώματος, ἐν κράσει ἀνομοίων γινομένων, τὴν ποιὰν κρᾶσιν ζωήν τε ἐργάζεσθαι καὶ ψυχήν, οὖσαν τὸ ἐπὶ τῇ κράσει πάθημα. Ὅτι δὲ ἀδύνατον, πολλὰ ἤδη πρὸς ταύτην τὴν δόξαν εἴρηται. Καὶ γὰρ ὅτι τὸ μὲν πρότερον ἡ ψυχή, ἡ δ' ἁρμονία ὕστερον· καὶ ὡς τὸ μὲν ἄρχει καὶ ἐπιστατεῖ τῷ σώματι καὶ μάχεται πολλαχῇ, ἁρμονία δὲ οὐκ ἂν οὖσα ταῦτα ποιοῖ· καὶ ὡς τὸ μὲν οὐσία, ἡ δὲ ἁρμονία οὐκ οὐσία· καὶ ὅτι ἡ κρᾶσις τῶν σωμάτων, ἐξ ὧν
b συνέσταμεν, ἐν λόγῳ οὖσα ὑγεία ἂν εἴη· καὶ ὅτι καθ' ἕκαστον μέρος ἄλλως κραθὲν εἴη ἂν ψυχὴ ἑτέρα, ὥστε πολλὰς εἶναι· καὶ ⟨τὸ δὴ⟩ μέγιστον, ὡς ἀνάγκη πρὸ τῆς ψυχῆς ταύτης ἄλλην ψυχὴν εἶναι τὴν ποιοῦσαν τὴν ἁρμονίαν ταύτην, οἷον ἐπὶ τῶν ὀργάνων τὸν μουσικὸν τὸν ἐντιθέντα ταῖς χορδαῖς τὴν ἁρμονίαν, λόγον ἔχοντα παρ' αὑτῷ, καθ' ὃν ἁρμόσει. Οὔτε γὰρ ἐκεῖ αἱ χορδαὶ παρ' αὑτῶν, οὔτ' ἐνταῦθα τὰ σώματα ἑαυτὰ εἰς ἁρμονίαν

---

b 7 ἑαυτὸ] αὐτὸ O c 1 ὃ] om Steph. c 2 ἥξει] ἄξει O c 6 οὐ] om O c 7 καὶ 1°] om Volkm. d 1 καὶ] om O d 3 ἁρμονίαν] om Volkm. 835 a 1 γινομένου Volkm. a 4 τὸ] om Plot. a 6 οὐκ ἂν] post οὖσα Volkm. b 1 συνεστάναι + οὐκ O[vid] G b 3 ⟨τὸ δὴ⟩] coniec Vig., τόδε Eus. codd b 5 τὸν (*vel* τῶν) μουσικῶν coniec Vig. b 6 αὑτῷ] Plot., αὐτῷ Eus. codd

ἄγειν δυνήσεται. Ὅλως δὲ καὶ οὗτοι ἐξ ἀψύχων ἔμψυχα ποιοῦσι, c ΠΛΩΤΙΝΟΥ καὶ ἐξ ἀτάκτων κατὰ συντυχίαν τεταγμένα καὶ τὴν τάξιν οὐκ ἐκ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' αὐτὴν ἐκ τῆς αὐτομάτου τάξεως τὴν ὑπόστασιν εἰληφέναι. Τοῦτο δὲ οὔτε ἐν τοῖς κατὰ μέρος, οὔτε ἐν τοῖς ⟨ὅλοις⟩ δυνατὸν γενέσθαι. Οὐκ ἄρα ἡ ψυχὴ ἁρμονία.

Ταῦτα μὲν ἀπὸ τῶν Πλωτίνου πρὸς τὴν τῶν Στωϊκῶν περὶ ψυχῆς δόξαν, σωματικὴν φασκόντων αὐτὴν εἶναι. Ἀλλ' ἐπεὶ αὐτάρκως τά τε πρὸς Ἀριστοτέλην, καὶ τὸν Περίπατον, τά τε πρὸς τὴν τῶν Στωϊκῶν αἵρεσιν, ὡς ἐν ἐπιτομῇ παρατέθειμαι, ὥρα πάλιν ἐπανελ- d
θόντα τῶν γενναίων φιλοσόφων ὁμοῦ πάντων τὰς θαυμαστὰς ἐπισκέψασθαι φυσιολογίας· ὅτε μάλιστα κοινῶς πάντες Ἕλληνες θεοὺς ὁρατούς, ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας, τά τε ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου ἡγήσαντό τε καὶ ἐσέφθησαν, καὶ τάς γε μυθικὰς καὶ ληρώδεις αὐτῶν περὶ τῆς πολυθέου πλάνης διηγήσεις σεμνοτέραις δὴ καὶ φυσικαῖς ἀποδόσεσιν ἐπὶ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ τοῦ παντὸς κόσμου μόρια μετενηνόχασι. Διό μοι ἀναγκαῖον εἶναι δοκεῖ καὶ τὰς περὶ τῶνδε δόξας ὁμοῦ συναγαγεῖν, τάς τε διαστάσεις αὐτῶν καὶ τοῦ τύφου τὸ μάταιον ἐπιθεωρῆσαι. Θήσω δὲ καὶ ταῦτα p. 836
ἀπὸ τῆς Πλουτάρχου γραφῆς, ἐν ᾗ τὰς περὶ τούτων ἁπάντων ὁμοῦ τῶν τε πρεσβυτέρων καὶ νέων δόξας συναγαγὼν τοῦτον γράφει τὸν τρόπον·

Περὶ ἡλίου.

23. Ἀναξίμανδρος κύκλον εἶναι ὀκτωκαιεικοσαπλασίονα τῆς ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ γῆς, ἁρματείῳ τροχῷ παραπλήσιον, τὴν ἀψῖδα ἔχοντα κοίλην, b

836 a 5 Plut. *De Plac. Phil.* 889 F, cf Diels, *op cit* p 348

c 1 ἀψύχων] Vig., ἀψύχου O Plot. c 2 ἐξ] pr τὰ O, τὰ post συντυχίαν Creuz. καὶ 2°] om Creuz. οὐκ—τάξεως] καὶ Creuz. c 5 ⟨ὅλοις⟩] coniec Vig., Volkm., ἄλλοις Eus. codd 836 a 5 ἡλίου] pr οὐσίας Plut. b 1 ἁρματείου τροχοῦ Plut. παραπλ., τὴν ἀψ.] Diels, τὴν ἀψ. π. BO Plut. κοίλην] om B, κοῖλον O

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ πλήρη πυρός, κατά τι μέρος ἐμφαίνουσαν διὰ στομίου τὸ πῦρ ὥσπερ διὰ πρηστῆρος αὐλοῦ· καὶ τοῦτ᾽ εἶναι τὸν ἥλιον.

Ξενοφάνης ἐκ πυριδίων τῶν συναθροιζομένων μὲν ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, συναθροιζόντων δὲ τὸν ἥλιον ἐκ νεφῶν πεπυρωμένων.

Οἱ Στωϊκοὶ ἄναμμα νοερὸν ἐκ θαλάττης.

Πλάτων ἐκ πλείστου πυρός.

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Μητρόδωρος μύδρον ἢ πέτρον διάπυρον.

c Ἀριστοτέλης σφαῖραν ἐκ τοῦ πέμπτου σώματος.

Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος δίσκον ὑαλοειδῆ, δεχόμενον μὲν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ πυρὸς τὴν ἀνταύγειαν, διηθοῦντα δὲ πρὸς ἡμᾶς τὸ φῶς· ὥστε προσεοικέναι ἡλίου τὸ ἐν οὐρανῷ πυρῶδες τῇ ἀπὸ τοῦ ἐνόπτρου κατὰ ἀνάκλασιν διασπειρομένῃ πρὸς ἡμᾶς αὐγῇ· καὶ γὰρ ταύτην προσονομάζομεν ἥλιον, οἱονεὶ εἴδωλον εἰδώλου.

Ἐμπεδοκλῆς δύο ἡλίους· τὸν μὲν ἀρχέτυπον, πῦρ ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τοῦ κόσμου, πεπληρωκὸς τὸ ἡμισφαίριον, ἀεὶ
d καταντικρὺ τῆς ἀνταυγείας ἑαυτοῦ· τὸν δὲ φαινόμενον ἀνταύγειαν εἶναι, ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τῷ τοῦ ἀέρος τοῦ θερμομιγοῦς πεπληρωμένῳ, ἀπὸ κυκλοτεροῦς τῆς γῆς κατ᾽ ἀνάκλασιν ἐγγιγνομένην εἰς τὸν ἥλιον τὸν κρυσταλλοειδῆ, συμπεριελκομένην δὲ τῇ κινήσει τοῦ πυρίνου. Ὡς δὲ βραχέως εἰρῆσθαι [συντεμόντα], ἀνταύγειαν εἶναι τοῦ περὶ τὴν γῆν πυρὸς τὸν ἥλιον.

---

b 2 *ἐμφαίνουσαν*] Stob., Diels, *ἐκφαινούσης* O, *ἐκφαίνειν* Plut. **b** 4 *τῶν*] Plut., + *φαινομένων* Eus. codd **b** 5 *ἐκ ν. πεπ.*] *ἢ νέφος πεπυρωμένον* Plut. **b** 8 *ἐκ*] om O **c** 2 *δίσκον*] om Plut. **c** 3 *τοῦ*] *τὸ* BO *πυρὸς*] *πρὸς* BO *διωθοῦντα* O **c** 4 *ὥστε—αὐγῇ*] om B *ἡλίῳ* Plut. *οὐρανῷ*] pr *τῷ* Plut. *τῇ—κατὰ*] *τό τε δὴ ἀπ᾽ αὐτοῦ [πυροειδὲς] καὶ ἐσοπτροειδές· καὶ τρίτον τὴν ἀπὸ [τοῦ] ἐσόπτρου κατ᾽* Plut. **c** 5 *διασπειρομένην* Plut. *αὐγήν* Plut. **c** 6 *προσαγορεύομεν* Plut. **c** 7 *τὸν*] *τὸ* BO **c** 8 *πεπληρωκότος* BO **d** 1 *τῇ ἀνταυγείᾳ* Plut. *ἑαυτοῦ*] *αὐτοῦ* O, + *τεταγμένον* Plut. *τὸν*] *τὸ* O **d** 2 *εἶναι*] om Plut. *τῷ* 2°] om O *θερμοειδοῦς* O **d** 3 *πεπληρωμένου* O *ἀνάκλασιν—τὸν*] *ἔμφασιν γιγνόμενον* BO, *γιγνομένην* Diels **d** 4 *τὸν* 2°—*πυρίνου*] om BO **d** 5 *βραχέας* B, *διὰ βραχέος* O [*συντεμόντα*] Eus. codd, sed cf Diels, *Proleg.* p 53 **d** 6 *ἀνταύγειαν*] om B, *πῦρ* O *εἶναι—γῆν*] om BO *πυρὸς*] om O

Ἐπίκουρος γήϊνον πύκνωμα, ⟨κισηροειδές⟩, καὶ σπογγοειδὲς ταῖς κατατρήσεσιν, ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀνημμένον. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

24. Περὶ μεγέθους ἡλίου.

Ἀναξίμανδρος τὸν μὲν ἥλιον ἴσον εἶναι τῇ γῇ, τὸν δὲ κύκλον **p. 837** ἀφ᾽ οὗ τὴν πνοὴν ἔχει, καὶ ὑφ᾽ οὗ φέρεται, ἑπτακαιεικοσαπλασίω τῆς γῆς.

Ἀναξαγόρας πολλαπλάσιον Πελοποννήσου.

Ἡράκλειτος εὖρος ποδὸς ἀνθρωπείου.

Ἐπίκουρος πάλιν φησὶν ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα· ἢ τηλικοῦτον ἡλίκος φαίνεται, ἢ μικρῷ ⟨τινι⟩ μείζω, ἢ ἐλάττω. **b**

25. Περὶ σχήματος ἡλίου.

Ἀναξίμενης πλατύν, ὡς πέταλον.

Ἡράκλειτος σκαφοειδῆ, ὑπόκυρτον.

Οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ, ὡς τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄστρα. **c**

Ἐπίκουρος ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα.

Τοιοῦτος μὲν αὐτοῖς ὁ μέγας τῶν κατ᾽ οὐρανὸν φαινομένων θεὸς ἥλιος. Μωσῆς δὲ καὶ τὰ Ἑβραίων λόγια οὐδὲν τούτων περιεργάζονται.

26. Περὶ σελήνης.

Ἀναξίμανδρος κύκλον εἶναι ἐννεακαιδεκαπλασίονα τῆς γῆς, **d** ὡς ἐπὶ τοῦ ἡλίου, πλήρη πυρός, ἐκλείπειν δὲ κατὰ τὰς ἐπιστροφὰς τοῦ τροχοῦ. Ὅμοιον δὲ εἶναι ἁρματείῳ τροχῷ,

---

837 d 1 Plut. *De Plac. Phil.* p 891 B, cf Diels, *op cit* p 353

---

d 7 κισσηροειδῶς (? -δές) O καὶ σπογγοειδὲς] om Plut., καὶ σπογγοειδῶς O d 8 ἀνημμένων O 837 a 1 εἶναι ἴσον BI τῇ γῇ εἶναι Plut. a 2 ἐκπνοὴν Plut. ὑφ᾽] ἐφ᾽ Plut. φαίρεται (sic) I ἑπτακ.] ὀκτὼ καὶ εἰκοσαπλασίω BI, ἑπτὰ καὶ εἰκοσαπλασίω O a 4 πολυπλάσιον O a 6 πάλιν—ἢ] Vig., om BIO b 1 ἡλίκος] + καὶ ὁποῖος IO ἢ 2°] uncis inclus Plut. ⟨τινι⟩] Diels, τι IO μείζω] μεῖζον BI, μείζων O ἔλαττον BIO b 3 πέταλον] + τὸν ἥλιον Vig., Plut. c 5 περιεργάζεται O c 6 σελήνης] pr οὐσίας Plut. d 2 ὡς ἐπὶ τοῦ] ὥσπερ τὸν Vig., ὥσπερ ⟨τὸν⟩ τοῦ Diels d 3 δὲ] γὰρ Diels ἁρματίῳ BI

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ κοίλην ἔχοντι τὴν ἀψῖδα καὶ πυρὸς πλήρη, ἔχοντα μίαν ἐκπνοήν.

Ξενοφάνης νέφος εἶναι πεπιλημένον.

Οἱ Στωϊκοὶ μικτὴν ἐκ πυρὸς καὶ ἀέρος.

Πλάτων ἐκ πλέονος τοῦ γεώδους.

Ἀναξαγόρας Δημόκριτος στερέωμα διάπυρον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ πεδία καὶ ὄρη καὶ φάραγγας.

Ἡράκλειτος γῆν ὁμίχλῃ περιεχομένην.

Πυθαγόρας κατοπτροειδὲς σῶμα.

27. Περὶ μεγέθους σελήνης.

p. 838 Οἱ Στωϊκοὶ μείζονα τῆς γῆς ἀποφαίνονται, ὡς καὶ τὸν ἥλιον.

Παρμενίδης ἴσην τῷ ἡλίῳ· καὶ ἀπ' αὐτοῦ φωτίζεσθαι.

28. Περὶ σχήματος σελήνης.

b Οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ εἶναι, ὡς τὸν ἥλιον.

Ἡράκλειτος σκαφοειδῆ.

Ἐμπεδοκλῆς δισκοειδῆ.

Ἄλλοι κυλινδροειδῆ.

29. Περὶ φωτισμοῦ σελήνης.

Ἀναξίμανδρος ἴδιον αὐτὴν ἔχειν φῶς, ἀραιότερον δέ πως.

c Ἀντιφῶν ἰδίῳ φέγγει λάμπειν τὴν σελήνην· τὸ δ' ὑποκρυπτόμενον περὶ αὐτὴν ἀπὸ τῆς προσβολῆς τοῦ ἡλίου ἀμαυροῦσθαι, πεφυκότος τοῦ ἰσχυροτέρου πυρὸς τὸ ἀσθενέστερον ἀμαυροῦν· ὃ δὴ συμβαίνειν καὶ περὶ τὰ ἄλλα ἄστρα.

Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἡλίου φωτίζεσθαι τὴν σελήνην.

---

d 4 ἔχοντι] ἔχοντα O πλήρη πυρός Plut. ἔχοντα] O, om I, ἔχοντι Plut. Wyttenb. d 6 εἶναι] om BI d 7 Στωϊκοὶ] + δὲ I Vig. μικτὴν] Plut., μικτὸν Eus. codd d 8 πλείονος Plut. γεώδους] πυρώδους Plut. d 11 περιεχομένην] BI Diels, περιχεομένην O, περιειλημμένην Plut. d 12 κατοπτροειδὲς] Plut., κατὰ τὸ πυροειδὲς BIO, κατὰ τὸ κατοπτροειδὲς Stob. σῶμα] σχῆμα I, + τῆς σελήνης Plut. d 13 Hoc cap om I περὶ μεγέθους σελήνης] in marg O 838 a 1 τῆς γῆς] om O a 2 ἴσην] Plut., Vig., ἴσον Eus. codd καὶ] + γὰρ O φωτίζεται Diels b 2 Ἡράκλ. σκαφ.] post Ἐμπ. δισκοειδῆ Plut. b 5 περὶ φωτ. σελ.] in marg O φωτισμῶν I c 1 ἀποκρυπτόμενον Plut. c 4 συμβαίνει I c 5 ἀπὸ] BI, ὑπὸ Plut., Vig.

Ἡράκλειτος τὸ αὐτὸ πεπονθέναι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην· σκαφοειδεῖς γὰρ ὄντας τοῖς σχήμασι τοὺς ἀστέρας, δεχομένους τὰ ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, φωτίζεσθαι πρὸς τὴν φαντασίαν· λαμπρότερον μὲν τὸν ἥλιον, ἐν καθαρωτέρῳ γὰρ ἀέρι d φέρεσθαι, τὴν δὲ σελήνην ἐν θολερῷ, διὰ τοῦτο καὶ ἀμαυροτέραν φαίνεσθαι. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

30. Τίς ἡ οὐσία τῶν πλανήτων ἄστρων καὶ ἀπλανῶν.

Θαλῆς γεώδη μέν, ἔμπυρα δὲ τὰ ἄστρα.

Ἐμπεδοκλῆς πύρινα ἐκ τοῦ πυρώδους, ὅπερ ὁ ἀὴρ ἐν ἑαυτῷ περιέχων ἐξανέθλιψε κατὰ τὴν πρώτην διάκρισιν.

Ἀναξαγόρας τὸν περικείμενον αἰθέρα πύρινον μὲν εἶναι κατὰ p. 839 τὴν οὐσίαν, τῇ δ᾽ εὐτονίᾳ τῆς περιδινήσεως ἀναρπάσαντα πέτρους ἀπὸ τῆς γῆς καὶ καταφλέξαντα τούτους ἠστερικέναι.

Διογένης, κισηρώδη τὰ ἄστρα, διαπνοὰς δὲ αὐτὰ νομίζει τοῦ κόσμου. Πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς ἀφανεῖς μὲν λίθους, πίπτοντας δὲ πολλάκις ἐπὶ τὴν γῆν σβέννυσθαι, καθάπερ τὸν ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς πυροειδῶς κατενεχθέντα ἀστέρα πέτρινον.

Ἐμπεδοκλῆς τοὺς μὲν ἀπλανεῖς ἀστέρας συνδεδέσθαι τῷ κρυστάλλῳ, τοὺς δὲ πλανήτας ἀνεῖσθαι.

Πλάτων ἐκ μὲν τοῦ πλείστου μέρους πυρίνους, μετέχοντας δὲ καὶ τῶν ἄλλων κόλλης δίκην.

Ξενοφάνης ἐκ νεφῶν μὲν πεπυρωμένων· σβεννυμένους δὲ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἀναζωπυρεῖν νύκτωρ, καθάπερ τοὺς ἄν-

838 d 4 Plut. *De Plac. Phil.* p 888 D, cf Diels, *op cit* p 341

c 6 Ἡράκλ.—σελήνην] om IO c 8 τὰ] τὰς Plut. ἀναθυμιάσεως] + αὐγάς Plut. d 2 θολερωτέρῳ Plut., θολωτέρῳ Diels d 4 ἄστρων πλανήτων O Diels (om πλανήτων Plut. Wyttenb.) ἀπλανῶν] + πῶς συνεστήκασιν Plut. d 6 ἀὴρ] αἰθὴρ Plut., Vig. d 7 ἐξέθλιψε Plut. 839 a 1 παρακείμενον BI αἰθέρα] Plut., ἀέρα Eus. codd a 2 ἀτονίᾳ I ἀναρπάσαντα] O Diels, ἀνασπάσαντα I, ἀναρπάζοντα Plut. a 3 πέτρας I ἀπὸ] Diels, ἐκ Plut. καὶ] om O ταύτας I a 4—9 Διογ.—ἀνεῖσθαι om BI a 4 κισηρώδη] Plut., κισσηρώδη O διαπνοίας O a 5 δὲ] om O a 6 καθάπερ] pr καὶ O a 9 κρυστάλῳ O πλανῶντας O b 1 ἄλλων] + στοιχείων Plut. b 2 μὲν] om Plut.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ θρακας· τὰς γὰρ ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις ἐξάψεις εἶναι καὶ σβέσεις.

Ἡρακλείδης καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ἕκαστον τῶν ἀστέρων κόσμον ὑπάρχειν γῆν περιέχοντα ἀέρα τε καὶ αἰθέρα ἐν τῷ ἀπείρῳ. Ταῦτα τὰ δόγματα ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς ἐμφέρεται, κοσμοποιοῦσι γὰρ ἕκαστον τῶν ἀστέρων.

c Ἐπίκουρος οὐδὲν ἀπογινώσκει τούτων, ἐχόμενος τοῦ ἐνδεχομένου.

31. Περὶ σχήματος ἀστέρων.

Οἱ Στωϊκοὶ σφαιρικοὺς τοὺς ἀστέρας, καθάπερ τὸν κόσμον καὶ ἥλιον καὶ σελήνην.

Κλεάνθης κωνοειδεῖς.

Ἀναξιμένης ἥλων δίκην ⟨καταπεπηγμένους⟩ τῷ κρυσταλλοειδεῖ.

d Ἔνιοι δὲ πέταλα πύρινα εἶναι, ὥσπερ ζωγραφήματα.

Τοιαῦτα τῆς θαυμαστῆς φιλοσοφίας τὰ περὶ ὧν φασι φαινομένων θεῶν ἐξευρήματα. Οἷα δὲ καὶ περὶ τοῦ παντὸς διειλήφασιν ἐκ τῆς αὐτῆς μάνθανε τοῦ Πλουτάρχου φωνῆς·

32. Πῶς συνέστηκεν ὁ κόσμος.

Ὁ τοίνυν κόσμος περικεκλασμένῳ σχήματι ἐσχημάτισται, τὸν τρόπον τοῦτον. Τῶν ἀτόμων σωμάτων ἀπρονόητον καὶ
p. 840 τυχαίαν ἐχόντων τὴν κίνησιν, συνεχῶς τε καὶ τάχιστα

839 d 7 Plut. *De Plac. Phil.* p 878 C, cf Diels, *op cit* p 289

b 6 καὶ] pr δὲ BI b 7 γῆν] om O ἀέρα τε καὶ] om IO ἀπείρῳ] + αἰθέρι Plut. b 8 ταῦτα] + δὲ Plut. φέρεται Plut. γὰρ] om IO c 1 Ἐπίκ.—ἐνδεχομένου] om BI c 5 καὶ 2°—κωνοειδεῖς] om IO c 7 δίκην ἥλων O ⟨καταπεπηγμένους⟩] Vig., καταπεπηγμένων Eus. codd, καταπεπηγέναι Plut. κρυσταλοειδεῖ O d 1 εἶναι πύρινα Plut. d 2 τοῖς θαυμαστοῖς φιλοσόφοις O d 3 ἐξευρέματα BIO, vid Lobeck, *Phryn.* 445 d 6 πῶς—κόσμος] in marg O συνέστη BI d 7 κόσμος] + συνέστη Plut. ἐσχηματισμένος Plut.

ΠΛΟΥΤ-ΑΡΧΟΥ

κινουμένων, εἰς τὸ αὐτὸ πολλὰ σώματα συνηθροίσθη, διὰ τοῦτο ποικιλίαν ἔχοντα σχημάτων καὶ μεγεθῶν. Ἀθροιζομένων δὲ ἐν ταὐτῷ τούτων, τὰ μὲν ὅσα μείζονα ἦν καὶ βαρύτατα πάντων ὑπεκάθιζεν· ὅσα δὲ μικρὰ καὶ περιφερῆ καὶ λεῖα καὶ εὐολίσθητα, ταῦτα ἐξεθλίβετο κατὰ τὴν σύνοδον τῶν σωμάτων, εἴς τε τὸ μετέωρον ἀνεφέρετο. Ὡς οὖν ἐξέλιπε μὲν ἡ πληκτικὴ δύναμις μετεωρίζουσα, οὐκέτι δὲ ἦγεν ἡ πληγὴ πρὸς τὸ μετέωρον, ἐκωλύετο δὲ ταῦτα κάτω φέρεσθαι, ἐπιέζετο πρὸς τοὺς τόπους τοὺς δυνα- **b** *μένους δέξασθαι. Οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ πέριξ. Καὶ πρὸς τούτους τὸ πλῆθος τῶν σωμάτων περιεκλᾶτο· περιπλεκόμενα δὲ ἀλλήλοις κατὰ τὴν περίκλασιν τὸν οὐρανὸν ἐγέννησε. Τῆς δ' αὐτῆς ἐχόμεναι φύσεως αἱ ἄτομοι ποικίλαι οὖσαι, καθὼς εἴρηται, πρὸς τὸ μετέωρον ἐξωθούμεναι τὴν τῶν ἄστρων φύσιν ἀπετέλουν. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀναθυμιωμένων σωμάτων ἐπέπληττε τὸν ἀέρα, καὶ τοῦτον ἐξέθλιβε. Πνευματούμενος δὲ οὗτος κατὰ τὴν κίνησιν, καὶ περιλαμβάνων τὰ ἄστρα, συμπεριῆγεν αὐτά, καὶ τὴν νῦν* **c** *περιφορὰν αὐτῶν μετέωρον ἐφύλαττε. Κἄπειτα ἐκ μὲν τῶν ὑποκαθιζόντων ἐγενήθη ἡ γῆ· ἐκ δὲ τῶν μετεωριζομένων οὐρανός, πῦρ, ἀήρ. Πολλῆς δὲ ὕλης ἔτι περιειλημμένης ἐν τῇ γῇ, πυκνουμένης τε ταύτης κατὰ τὰς ἀπὸ τῶν πνευμάτων πληγὰς καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ἀστέρων αὔρας, προσεθλίβετο πᾶς ὁ μικρομερὴς σχηματισμὸς ταύτης, καὶ τὴν ὑγρὰν φύσιν ἐγέννα. Ῥευστικῶς δ' αὕτη διακειμένη κατεφέρετο πρὸς τοὺς κοίλους τόπους καὶ δυναμένους χωρῆσαί τε καὶ στέξαι· ἢ καθ' ἑαυτὸ τὸ ὕδωρ ὑποστὰν* **d** *ἐκοίλαινε τοὺς ὑποκειμένους τόπους.*

---

840 **a** 2 *κινουμένων*] *ῥινομένων* B, *ῥινουμένων* I *διὰ*] pr *καὶ* Eus. codd **a** 3 *σχημάτων*] pr *καὶ* Plut. **a** 4 *τούτων*] *τοσούτων* O *πάντων*] *πάντως* Plut. **a** 5 *εὐόλισθα* Plut. *ταῦτα*] + *καὶ* Plut. **a** 6 *σύνοδον*] post *σωμάτων* Plut. Wyttenb. *εἴς τε*] *εἰς δὲ* BIO **a** 7 *ὡς*] + *δ'* Plut. *μὲν*] om BO **b** 1 *φέρεσθαι κάτω* BI *ἐπιέζετο—δέξασθαι*] om O *ἐπιέζετο*] *ἐβιάζετο δὲ* BI **b** 2—**d** 5 *καὶ—ἀπορησάντων* om I **b** 2 *τούτοις* O Plut. **b** 4 *ἐγέννησαν* Plut. **b** 6 *ἀστέρων* Plut. **b** 7 *ἔπληττε* O Plut. **c** 1 *συμπεριλαμβάνων* Plut. *αὐτά*] *ταῦτα* Plut. *νῦν περιφ.*] *συμπεριφορὰν* O **c** 3 *ἐγεννήθη* O Plut. **c** 5 *τε*] Plut., *δὲ* Eus. codd *κατὰ*] *καὶ* O *πνευμάτων*] *σωμάτων* O **c** 6 *αὔρας*] *αὐγάς* O **d** 2 *ἐκοίλανε* O Plut.

Τοιαύτη καὶ ἡ θαυμάσιος αὐτῶν κοσμογονία. Συνῆπται δὲ τούτοις ἄλλη τις πλείστη λογομαχία, παντοίων πέρι προτάσεων ἀπορησάντων· εἰ χρὴ τὸ πᾶν ἓν ἢ πολλὰ ἡγεῖσθαι· καὶ εἰ ἕνα τὸν κόσμον ἢ πλείους· καὶ εἴτε ἔμψυχος οὗτος καὶ προνοίᾳ τυγχάνει Θεοῦ διοικούμενος, εἴτε καὶ τἀναντία· καὶ εἰ ἄφθαρτος ἢ φθαρτός· καὶ πόθεν τρέφεται· καὶ ἀπὸ ποίου ἤρξατο ὁ Θεὸς κοσμοποιεῖν· περί τε τῆς τάξεως τοῦ κόσμου· καὶ τίς ἡ αἰτία τοῦ αὐτὸν ἐγκλιθῆναι· περί τε τοῦ ἐκτὸς τῆς τοῦ κόσμου περιφερείας· καὶ τίνα τὰ δεξιά, καὶ τὰ
p. 841 ἀριστερὰ τοῦ κόσμου· περί τε οὐρανοῦ· καὶ πρὸς ἅπασι τούτοις, περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων· περί τε ὕλης, καὶ περὶ ἰδεῶν· περὶ τῆς τοῦ παντὸς τάξεως· ἔτι μὴν περὶ τῆς τῶν ἄστρων φορᾶς τε καὶ κινήσεως· καὶ πρὸς τούτοις ὁπόθεν φωτίζονται οἱ ἀστέρες· καὶ περὶ τῶν καλουμένων Διοσκούρων· περί τε ἐκλείψεως ἡλίου καὶ σελήνης· καὶ περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς· καὶ διὰ τί γεώδης φαίνεται· καὶ περὶ τῶν ἀποστημάτων αὐτῆς· καὶ ἔτι περὶ ἐνιαυτῶν. Ταῦτα δὲ πάντα διὰ μυρίων τοῖς περὶ ὧν ὁ λόγος κατεσκευασμένα ἐπειδὴ τεμὼν ὁ Πλούτ-
b αρχος ἐν ὀλίγοις συνεῖλεν, ἐπὶ ταὐτὸν ὁμοῦ συναγαγὼν τὰς ἁπάντων ἀποφάσεις καὶ τὰς διαφωνίας αὐτῶν, ἡγοῦμαι καὶ ἡμῖν οὐκ ἄχρηστα γενήσεσθαι αὐτὰ παρατεθέντα εἰς τὴν εὔλογον αὐτῶν παραίτησιν. Ὅτε γὰρ αὐτοὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ἐναντίοι κατὰ διάμετρον

---

d 4 δὲ] om O   d 5 πρωτάσεων O   d 7 τυγχ. Θεοῦ διοικ.] τυχὸν διοικοῦντος BI   d 8 τοὐναντίον BI   d 11 τῆς] om I   841 a 1 καὶ] om BI   a 2 ἅπασι] om BI   περὶ] + τε BI   τε] om I   a 3 καὶ] om BI   ἰδεῶν] + καὶ O   ἔτι μὴν] om BI   a 5 πρὸς τούτοις] om BI   πόθεν BI   οἱ ἀστέρες] om BI   a 6 τε] om BI   a 7 καὶ 2°] om BI   a 8 καὶ] om BI   τῶν] om BI   a 9 καὶ] om BI   a 10 τεμὼν] συνελὼν BI   b 1 συνεῖλεν] συνῆξε BI   ἐπὶ—συναγαγὼν] om BI   b 2 αὐτῶν] om BI   b 3 καὶ ἡμῖν] om BI   ἄχρηστον BI   γενήσεσθαι] om BI   αὐτὰ] αὐτὰς I, om O   παρατεθέντα] παραθῆναι I   b 4 ὅτε] εἰ BI   b 5 αὐτοὶ πρὸς] om I   αὐτοὺς] αὐτοὶ BI

ἔστησαν, μάχας τε καὶ πολέμους πλέον δ᾽ οὐδὲν καθ᾽ ἑαυτῶν ἐξῆψαν, τὰ τοῦ πέλας ἕκαστοι φιλοτιμίᾳ λόγων ἀπελέγξαντες, πῶς οὐκ ἂν εἰκότως ἡμῖν ἀσφαλῆ τὴν περὶ τούτων ἐποχὴν γεγονέναι πᾶς ὁστισοῦν ὁμολογήσειε; Προσθήσω δὲ ἑξῆς τοῖς εἰρημένοις ὅσα καὶ περὶ τῶν προσγειοτέρων ἐπηπόρησαν· περὶ γῆς σχήματος, καὶ c
περὶ θέσεως καὶ ἐγκλίσεως αὐτῆς· καὶ ἔτι περὶ θαλάσσης· ὡς ἂν εἰδείης ὅτι μὴ περὶ μόνων τῶν μετεώρων καὶ μεταρσίων οἱ γενναῖοι διέστησαν, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ ἐν τοῖς περιγείοις διαπεφωνήκασιν. Ἵνα δὲ τῶν σοφῶν ἔτι μᾶλλον τὴν σοφίαν ἀποθαυμάσῃς, προσθήσω καὶ ὅσα περὶ ψυχῆς καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ ἡγεμονικοῦ διεμαχήσαντο, οὐδὲ σφᾶς αὐτοὺς ἐπιγνῶναι οἷας εἶεν φύσεως δεδυνημένοι. Ἀλλὰ γὰρ ἀνίωμεν ἐπὶ τὰ πρῶτα τῶν εἰρημένων.

33. Εἰ ἓν τὸ πᾶν. d

Οἱ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἕνα κόσμον ἀπεφήναντο, ὃν δὴ καὶ τὸ πᾶν ἔφασαν εἶναι καὶ τὰ σωματικά. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Ἐμπεδοκλῆς δὲ κόσμον μὲν ἕνα, οὐ μέντοι τὸ πᾶν εἶναι τὸν κόσμον, ἀλλ᾽ ὀλίγον τι τοῦ παντὸς μέρος, τὸ δὲ λοιπὸν ἀργὴν ὕλην.

Πλάτων δὲ τεκμαίρεται τὸ δοκοῦν, ὅτι εἷς ὁ κόσμος καὶ ἓν τὸ πᾶν, ἐκ τριῶν· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι τέλειον, ἐὰν μὴ πάντα ἐμπεριέχῃ· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι ὅμοιον τῷ παραδείγματι, ἐὰν μὴ

841 d 1 Plut. *De Plac. Phil.* 879 A, Diels, *op cit* p 291

b 6 *πλέον δ᾽*] om BI b 7 *ἐξάψαντες* BI b 8 *εἰκότως*] om BI *ἀσφαλὲς* I *τὴν*] *ἡ* BI b 9 *ἐποχὴ* BI *γεγονέναι*] *γένοιτο* BI b 9—c 5 *πᾶς—διαπεφωνήκασιν* om BI b 10 *θήσω* O c 2 *περὶ* 2°] om O c 6 *μᾶλλον*] om O *ἀποθαυμάσω* B, *θαυμάσω* I c 7 *αὐτῇ*] *αὐτοῖς* O c 8 *διεμαχέσαντο* IO *ἐπιγνόντες* BI c 9 *εἶεν*] *εἰσὶ* BI *δεδυνημένοι*] om BI c 10 *πρῶτα τῶν*] *πρώτων* I d 1 *εἰ—πᾶν*] in marg O d 2 *οὖν*] om Plut. *Στωᾶς* I d 3 *τὸ σωματικόν* Plut., Vig. marg d 4 *μὲν*] om BI d 7 *τὸ δοκοῦν*] *τὸ δ᾽ οὖν* BIO d 8 *ἔσεσθαι*] *εἶναι* Plut. *μὴ* 2°] *καὶ* I d 9 *περιέχῃ* Plut.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ μονογενὴς ᾖ· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι ἄφθαρτον, ἐάν τι ἐξωτέρω αὐτοῦ ᾖ. Πρὸς δὲ τὸν Πλάτωνα λεκτέον, ὅτι οὐ τέλειος ὁ
p. 842 κόσμος, οὐδὲ γὰρ τὰ πάντα περιέχει· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπός ἐστι τέλειος, ἀλλ' οὐ πάντα περιέχει· καὶ πολλὰ παραδείγματά ἐστιν, ὥσπερ ἐπ' ἀνδριάντων, καὶ οἰκιῶν, καὶ ζωγραφιῶν· πῶς δὲ τέλειος, εἴπερ ἔξωθέν τι αὐτοῦ περιδινεῖσθαι δύναται; Ἄφθαρτος δὲ οὐκ ἔστιν οὐδὲ δύναται εἶναι, γενητὸς ὤν.

Μητρόδωρος δέ φησιν ἄτοπον εἶναι ἐν μεγάλῳ πεδίῳ ἕνα στάχυν γενηθῆναι, καὶ ἕνα κόσμον ἐν τῷ ἀπείρῳ. Ὅτι δὲ ⟨ἄπειροι⟩ κατὰ τὸ πλῆθος, δῆλον ἐκ τοῦ ἄπειρα τὰ αἴτια εἶναι.
b Εἰ γὰρ μὲν κόσμος πεπρασμένος, τὰ δὲ αἴτια πάντα ἄπειρα, ἐξ ὧν ὁ κόσμος γέγονεν, ἀνάγκη ἀπείρους εἶναι. Ὅπου γὰρ τὰ πάντα αἴτια, ἐκεῖ καὶ ἀποτελέσματα. Αἴτια δὲ ἤτοι αἱ ἄτομοι, ἢ τὰ στοιχεῖα.

34. Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος καὶ προνοίᾳ διοικούμενος.

⟨Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔμψυχον καὶ προνοίᾳ διοικούμενον.⟩
c Δημόκριτος ⟨δὲ⟩ καὶ Ἐπίκουρος, καὶ ὅσοι τὰ ἄτομα εἰσηγοῦνται καὶ τὸ κενόν, οὔτ' ἔμψυχον οὔτε προνοίᾳ διοικεῖσθαι, φύσει δέ τινι ἀλόγῳ.

Ἀριστοτέλης οὔτ' ἔμψυχον ὅλον δι' ὅλων, οὔτε λογικόν, οὔτε νοερόν, οὔτε προνοίᾳ διοικούμενον. Τὰ μὲν γὰρ οὐράνια τούτων πάντων κοινωνεῖν, σφαίρας γὰρ περιέχειν ἐμψύχους καὶ ζωτικάς·

---

842 b 6 Plut. *De Plac. Phil.* 686 D, Diels, *op cit* p 329

---

d 10 ἐάν] + μή BIO ἐξώτερος αὐτὸς I d 11 ᾖ] ante τι Plut. δὲ] δὴ Plut. λεκτέον] ῥητέον Plut. 842 a 1 τὰ] om BI Plut. καὶ—περιέχει] om BIO, asteriscis not Plut. (Dubner) a 4 τέλειος, εἴπερ] Plut. (Wytt.), εἶπεν BIO Diels περιδιν. δύν.] Plut. (Wytt.), οὐκ ἔστι περιδιν. γὰρ οὐκ ἠδύνατο (ἐδ. O) BIO Diels a 5 γενητὸς] I Plut., γεννητὸς BO a 7 γενηθῆναι] I, γεννηθῆναι BO a 8 ⟨ἄπειροι⟩] Diog. Laert. x. 89, ἄπειρος Eus. codd ἐκ τοῦ] Plut., ὅτι Eus. codd, cf Diels, *Prol.* 35 b 1 μὲν γὰρ ὁ BI b 2 ὁ] pr ὅδε Plut. b 3 ἀποτελέσματα] pr τὰ Plut. b 6 ⟨οἱ—διοικούμενον⟩] Vig., om BIO c 1 ⟨δὲ⟩] Vig., om BIO c 2 φύσει—ἀλόγῳ] om BI c 4 Ἀριστοτέλης] + δὲ BI ὅλων] ὅλου Plut., + οὔτε μὴν αἰσθητικόν Plut. (Wytt.) c 6 ἁπάντων Plut. κοινωνεῖ BIO

τὰ δὲ περίγεια μηδενὸς αὐτῶν· τῆς δ' εὐταξίας κατὰ συμβεβηκὸς ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
οὐ προηγουμένως μετέχειν.

35. Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος. d

Πυθαγόρας καὶ Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ γενητὸν ὑπὸ θεοῦ τὸν κόσμον· καὶ φθαρτὸν μέν, ὅσον ἐπὶ τῇ φύσει· αἰσθητὸν γὰρ εἶναι, διότι σωματικόν· οὐ μὴν φθαρησόμενόν γε προνοίᾳ καὶ συνοχῇ θεοῦ.

Ἐπίκουρος φθαρτόν, ὅτι καὶ γενητόν, ὡς ζῷον, ὡς φυτόν.

Ξενοφάνης ἀγένητον καὶ ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον τὸν κόσμον.

Ἀριστοτέλης τὸ ὑπὸ τὴν σελήνην τοῦ κόσμου μέρος παθητόν, ἐν ᾧ καὶ τὰ περίγεια κηραίνεται.

36. Πόθεν τρέφεται ὁ κόσμος. p. 843

Ἀριστοτέλης, εἰ τρέφεται ὁ κόσμος, καὶ φθαρήσεται· ἀλλὰ μὴν οὐδεμιᾶς ἐπιδέεται τροφῆς· διὰ τοῦτο καὶ ἀΐδιος.

Πλάτων αὐτὸν αὑτῷ τὸν κόσμον ἐκ τοῦ φθίνοντος κατὰ μεταβολὴν τὸ τρέφον παρέχεσθαι.

Φιλόλαος διττὴν εἶναι τὴν φθοράν, τοτὲ μὲν ἐξ οὐρανοῦ b
πυρὸς ῥυέντος, τοτὲ δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ περιστροφῇ τοῦ ἀέρος ἀποχυθέντος· καὶ τούτων εἶναι τὰς ἀναθυμιάσεις τροφὰς τοῦ κόσμου.

37. Ἀπὸ ποίου πρώτου ἤρξατο ὁ θεὸς κοσμοποιεῖν.

Οἱ φυσικοὶ ἀπὸ γῆς ἄρξασθαί φασι τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου, c
καθάπερ ἀπὸ κέντρου· ἀρχὴ δὲ σφαίρας τὸ κέντρον.

Πυθαγόρας ἀπὸ πυρός, καὶ τοῦ πέμπτου στοιχείου.

Ἐμπεδοκλῆς τὸν μὲν αἰθέρα πρῶτον διακριθῆναι, δεύτερον

---

c 7 περίτεια (sic) I   **c** 8 προηγουμένως] προνοούμενος I   **d** 1 Cap 35 ponitur post cap 36 in I   **d** 2 Πυθαγόρας] + τε I   καὶ 2°] om BI   Στωϊκοὶ] + καὶ BIO   γεννητὸν BO et in **d** 6   **d** 3 μέν] om BI   **d** 4 διότι] διὰ τὸ Plut.   **d** 6 καὶ] Plut., om Eus. codd   ζῷον] ζωήν I   **d** 7 ἀγέννητον BO   τὸν] Plut., om BIO   843 **a** 1 τρέφεται ὁ κόσμος] in marg O   **a** 3 οὐδεμιᾶς] + τινος Plut.   ἐπιδεῖται Plut.   **a** 4 αὐτὸν] om BI   αὐτῷ I   **a** 5 τὸ] om BI   τρέφων I   **b** 1, **b** 2 τοτὲ] τὸ Plut.   **b** 2 ῥέοντος BI   **b** 5 πρώτου] στοιχείου Plut., πρώτου στοιχείου Stob.   κοσμοποιεῖν ὁ θεός Plut.   **c** 1 φασι] om BI

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ δὲ τὸ πῦρ, ἐφ' ᾧ τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἄγαν περισφιγγομένης τῇ ῥύμῃ τῆς σφαίρας ἀναβλύσαι τὸ ὕδωρ, ἐξ οὗ θυμιαθῆναι τὸν ἀέρα· καὶ γενέσθαι τὸν μὲν οὐρανὸν ἐκ τοῦ αἰθέρος, τὸν δὲ ἥλιον ἐκ τοῦ πυρός· πιληθῆναι δὲ ἐκ τῶν ἄλλων τὰ περίγεια.

d Πλάτων ὁρατὸν τὸν κόσμον γεγονέναι πρὸς παράδειγμα τοῦ νοητοῦ κόσμου· τοῦ δὲ ὁρατοῦ προτέραν μὲν τὴν ψυχήν, μετὰ δὲ ταύτην τὸ σωματοειδές, τὸ ἐκ πυρὸς μὲν καὶ γῆς πρῶτον, ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος δεύτερον.

Πυθαγόρας πέντε σχημάτων ὄντων στερεῶν, ἅπερ καλεῖται καὶ μαθηματικά, ἐκ μὲν τοῦ κύβου φησὶ γεγονέναι τὴν γῆν· ἐκ δὲ τῆς πυραμίδος τὸ πῦρ· ἐκ δὲ τοῦ ὀκταέδρου τὸν ἀέρα· ἐκ δὲ τοῦ εἰκοσαέδρου τὸ ὕδωρ· ἐκ δὲ τοῦ δωδεκαέδρου τὴν τοῦ παντὸς σφαῖραν.

Πλάτων δὲ καὶ ἐν τούτοις πυθαγορίζει.

38. Περὶ τάξεως τοῦ κόσμου.

Παρμενίδης στεφάνας εἶναι περιπεπλεγμένας ἐπ' ἀλλήλαις,
p. 844 τὴν μὲν ἐκ τοῦ ἀραιοῦ, τὴν δὲ ἐκ τοῦ πυκνοῦ· μικτὰς δὲ ἄλλας ἐκ φωτὸς καὶ σκότους μεταξὺ τούτων· καὶ τὸ περιέχον δὲ πάσας τοίχου δίκην στερεὸν ὑπάρχον.

Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος χιτῶνα κύκλῳ καὶ ὑμένα περιτείνουσι τῷ κόσμῳ.

Ἐπίκουρος ἐνίων μὲν κόσμων ἀραιὸν τὸ πέρας, ἐνίων δὲ πυκνόν· καὶ τούτων τὰ μέν τινα κινούμενα, τὰ δὲ ἀκίνητα.

Πλάτων πῦρ πρῶτον, εἶτα αἰθέρα, μεθ' ὃν ἀέρα, ἐφ' ᾧ ὕδωρ, τελευταίαν δὲ γῆν· ἐνίοτε δὲ τὸν αἰθέρα συνάπτει τῷ πυρί.

---

c 5 δὲ] om BIO   τῆς ῥύμης IO   c 6 σφαίρας] περιφορᾶς Plut.   θυμιασθῆναι O, [ἀπο]θυμιαθῆναι Dubner, ἀναθυμιαθῆναι Diels   c 8—d 4 πιληθῆναι—δεύτερον om BI   c 8 πιληθῆναι] εἰληθῆναι O   d 2 ὁρατοῦ] + κόσμου Plut.   μὲν] + εἶναι Plut.   d 3 ταύτην] ταῦτα O   τὸ 2°] om O   πρώτων O   d 4 δευτέρων O   d 6 κύβου] κέβου (sic) I   d 7 τοῦ] τῆς BI   d 8 τὸ—δωδεκαέδρου] om IO   d 11 τοῦ] om BI   d 12 ἐπ' ἀλλήλαις] om BI, επ' ἀλλήλοις O, ἐπαλλήλους Plut.   844 a 3 τοίχου] στίχου BIO, τείχους Plut.   ὑπάρχειν Plut.   a 4 Λεύκιππος—ἀκίνητα] om BI   a 6 Ἐπίκουρος—κόσμων] om O   ἐνίων 2°] Plut., ἔνια Eus. codd   a 7 πυκνόν] Plut., πυκνά Eus. codd   a 8 μεθ'—πυρί] om BI   a 9 τῷ πυρὶ συνάπτει Plut.

b ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Ἀριστοτέλης πρῶτον μὲν αἰθέρα ἀπαθῆ, πέμπτον δή ⟨τι⟩ σῶμα· μεθ' ὃν παθητά, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, τελευταίαν δὲ γῆν. Τούτων δὲ τοῖς μὲν οὐρανίοις ἀποδεδόσθαι τὴν κυκλικὴν κίνησιν· τῶν δ' ὑπ' ἐκεῖνα τεταγμένων τοῖς μὲν κούφοις τὴν ἄνω· τοῖς δὲ βαρέσι τὴν κάτω.

Ἐμπεδοκλῆς μὴ διὰ παντὸς ἑστῶτας εἶναι, μηδὲ ὡρισμένους τοὺς τόπους τῶν στοιχείων, ἀλλὰ πάντα πως ἀλλήλων μεταλαμβάνειν.

39. Τίς ἡ αἰτία τοῦ τὸν κόσμον ἐγκλιθῆναι.

Διογένης, Ἀναξαγόρας, μετὰ τὸ συστῆναι τὸν κόσμον, καὶ τὰ c
ζῶα ἐκ τῆς γῆς ἐξαγαγεῖν, ἐγκλιθῆναί πως τὸν κόσμον ἐκ τοῦ αὐτομάτου εἰς τὸ μεσημβρινὸν αὐτοῦ μέρος, ἴσως ὑπὸ προνοίας, ἵνα τὰ μὲν ἀοίκητα γένηται, τὰ δὲ οἰκητὰ μέρη τοῦ κόσμου, κατὰ ψύξιν καὶ ἐκπύρωσιν καὶ εὐκρασίαν.

Ἐμπεδοκλῆς τοῦ ἀέρος εἴξαντος τῇ τοῦ ἡλίου ὁρμῇ, ἐπικλιθῆναι τὰς ἄρκτους, καὶ τὰ βόρεια ὑψωθῆναι, τὰ δὲ νότια ταπεινωθῆναι, καθ' ὃ καὶ τὸν ὅλον κόσμον.

40. Περὶ τοῦ ἐκτὸς τοῦ κόσμου, εἰ ἔστι κενόν. d

Οἱ μὲν ἀπὸ Πυθαγόρου ἐκτὸς εἶναι τοῦ κόσμου κενόν, εἰς ὃ ἀναπνεῖ ὁ κόσμος, καὶ ἐξ οὗ.

Οἱ δὲ Στωϊκοί, εἰς ὃ καὶ τῇ ἐκπυρώσει ἀναλύεται, ἄπειρον.

Ποσειδώνιος οὐκ ἄπειρον, ἀλλ' ὅσον αὔταρκες εἰς τὴν διάλυσιν.

---

844 d 5 Cf Galen. *Hist. Philos.* ap Diels

---

b 1 δή ⟨τι⟩] Diels, δὲ BIO b 3 τούτων—κάτω] om BIO b 6 ὁρισμένους (sic) I b 7 πάντα πως] πάντας τούτους IO, πάντα τοὺς Plut. b 9 ἡ] om O ἐγκεκλίσθαι Plut. c 1 Διογένης] + [καὶ] Plut. τὸ] om I τὸν κόσμον συστῆναι I c 2 ἐγκλισθῆναί O c 4 τὰ μὲν] ἃ μέν τινα Plut. τὰ δὲ] ἃ δ' Plut. c 5 κατὰ—εὐκρασίαν] om BI ψύξιν καὶ] om O εὐκρασίαν] + καὶ ψύξιν O c 6 ἐγκλιθῆναι Wytt. c 7 τὰ 1°] + μὲν Plut. d 1 τοῦ 2°—κενόν] om IO d 2 Πυθαγόρου] pr τοῦ I d 4 οἱ—ἄπειρον] om BI καὶ τῇ ἐκπυρώσει] κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν Plut. d 5 Ποσειδώνιος] + καὶ Πλάτων BI οὐκ—Ἀριστοτέλης] om BI διάλυσιν] διάβασιν O + ἐν τῷ πρώτῳ περὶ κενοῦ BI Wytt.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ Πλάτων, Ἀριστοτέλης, μήτ' ἐκτὸς τοῦ κόσμου διάκενον εἶναι, μήτ' ἐντός.

p. 845 41. Τίνα δεξιὰ τοῦ κόσμου, καὶ τίνα ἀριστερά.

Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου τὰ ἀνατολικὰ μέρη, ἀφ' ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως· ἀριστερὰ δὲ τὰ δυτικά.

Ἐμπεδοκλῆς δεξιὰ μὲν τὰ κατὰ τὸν θερινὸν τροπικόν, ἀριστερὰ δὲ τὰ κατὰ τὸν χειμερινόν.

b 42. Περὶ οὐρανοῦ, τίς ἡ τούτου οὐσία.

Ἀναξιμένης τὴν περιφορὰν τῆς ἔξωθεν ζώνης εἶναι.

Ἐμπεδοκλῆς στερέμνιον εἶναι τὸν οὐρανόν, ἐξ ἀέρος συμπαγέντος ὑπὸ τοῦ πυρὸς κρυσταλλοειδῶς, τὸ πυρῶδες καὶ ἀερῶδες ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἡμισφαιρίων περιέχοντα.

c 43. Περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων.

Παρακειμένως δὲ τῷ περὶ θεῶν λόγῳ τὸν περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων ἱστορητέον.

Θαλῆς, Πυθαγόρας, Πλάτων, οἱ Στωϊκοὶ δαίμονας ὑπάρχειν οὐσίας ψυχικάς· εἶναι δὲ καὶ ἥρωας τὰς κεχωρισμένας ψυχὰς τῶν σωμάτων· καὶ ἀγαθοὺς μὲν τὰς ἀγαθάς· κακοὺς δὲ τὰς φαύλας.

d Ἐπίκουρος δὲ οὐδὲν τούτων ἐγκρίνει.

44. Περὶ ὕλης.

Ὕλη ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον γενέσει καὶ φθορᾷ καὶ ταῖς ἄλλαις μεταβολαῖς.

---

845 c 2 Plut. *De Plac. Phil.* 882 B, Diels, *op cit* p 307

---

d 7 Πλάτων, Ἀριστοτέλης] Ἀρ. μηδὲν εἶναι κενόν, Πλάτ. Plut. διάκενον—ἐντός] μήτ' ἐντὸς μηδὲν εἶναι κενόν Plut. b 1 τίς—οὐσία] om IO b 2 τῆς ἔξωθεν ζώνης] τὴν ἐξωτάτω [τῆς] γῆς Plut. ἔξω BO b 3 οὐρανοῦ I b 4 τοῦ] om Plut. b 5 περιέχοντα] + Ἀριστοτέλης ἐκ πέμπτου σώματος (πυρός), ἢ ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ μίγματος Plut. (Wytt.) c 2 δαιμόνων καὶ] om IO c 3 ἱστορητέον] ῥητέον BI d 3 ὑποκείμενον] + πρῶτον Plut. (πρώτῃ Diels)

Οἱ ἀπὸ Θάλεω καὶ Πυθαγόρου καὶ οἱ Στωϊκοὶ τρεπτὴν καὶ ἀλλοιωτὴν καὶ ῥευστὴν ὅλην δι᾽ ὅλων τὴν ὕλην. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Οἱ ἀπὸ Δημοκρίτου ἀπαθῆ τὰ πρῶτα, τὴν ἄτομον, καὶ τὸ κενόν, καὶ τὸ ἀσώματον.

Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων τὴν ὕλην σωματοειδῆ, ἄμορφον, ἀνείδεον, ἀσχημάτιστον, ἄποιον μὲν ὅσον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει, δεξαμενὴν δὲ τῶν εἰδῶν, οἷον τιθήνην καὶ ἐκμαγεῖον καὶ μητέρα γενέσθαι. Οἱ δὲ ὕδωρ λέγοντες, ἢ πῦρ, ἢ ἀέρα, ἢ γῆν τὴν p. 846
ὕλην, οὐκέτι ἄμορφον αὐτὴν λέγουσιν, ἀλλὰ σῶμα· οἱ δὲ τὰ ἀμερῆ, καὶ τὰς ἀτόμους, ἄμορφον.

45. Περὶ ἰδέας.

Ἰδέα ἐστὶν οὐσία ἀσώματος, αὐτὴ μὲν ὑφεστῶσα καὶ καθ᾽ αὑτήν, εἰκονίζουσα δὲ τὰς ἀμόρφους ὕλας, καὶ αἰτία γιγνομένη τῆς τούτων δείξεως. b

Σωκράτης καὶ Πλάτων χωριστὰς τῆς ὕλης οὐσίας τὰς ἰδέας [ὑπολαμβάνουσιν], ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ταῖς φαντασίαις τοῦ θεοῦ, τουτέστι τοῦ νοῦ, ὑφεστώσας.

Ἀριστοτέλης εἴδη μὲν ἀπέλιπε καὶ ἰδέας, οὐ μὴν κεχωρισμένας τῆς ὕλης, ἔξω γεγονὼς τοῦ ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

Οἱ ἀπὸ Ζήνωνος Στωϊκοὶ ἐννοήματα ἡμέτερα τὰς ἰδέας.

46. Περὶ τάξεως ἀστέρων.

Ξενοκράτης κατὰ μίαν ἐπιφάνειαν οἴεται κινεῖσθαι τοὺς c
ἀστέρας.

---

846 c 1 Plut. *De Plac. Phil.* 889 A, Diels, *op cit* p 344

---

d 5 οἱ 1º—καὶ] om BI Πυθαγόρου] Plut., Πυθαγόρα Eus. codd Στωϊκοὶ] + δὲ BI d 6 ἀλλοιωτὴν] + καὶ μεταβλητὴν Plut. δι᾽] δὲ I ὅλων] ὅλου Plut., ὅλης Stob., Diels d 8 καὶ] om IO d 9 σωματωειδῆ (sic) I d 10 ἀνείδεον—φύσει] om BI μὲν] om O d 11 δεξαμενὴν] Plut., κενὴν I, δόξαι κενὴν O 846 a 1 ἢ 1º] om BI πῦρ—γῆν] γῆν ἢ πῦρ ἢ ἀέρα Plut. a 3 εὔμορφον I a 5 ἰδέα] + δὲ Eus. codd σώματος O ὑφεστῶσα] pr μὴ F G Plut. καὶ] om Plut. a 6 ἑαυτήν BI b 2 Σωκράτης—ὑφεστώσας] om BI Σωκράτης καὶ] om Diels οὐσίας] δείξεις O ἰδέας] pr δὲ O b 3 [ὑπολαμβάνουσιν] Vig., om O, ὑπολαμβάνει Plut. ταῖς] pr ἐν BI, pr [ἐν] Plut. b 4 ὑφεστώσας] om O b 5 Ἀριστοτέλης] + δ᾽ Plut. b 6 ἔξω γεγ. τοῦ] ὃ ἐξ ὧν γεγονὸς τὸ Plut. b 7 ἰδέας] + ἔφασαν Plut. b 8 τάξεως ἀστέρων] in marg O c 1 μιᾶς ἐπιφανείας Plut.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ Οἱ ἄλλοι Στωϊκοὶ πρὸ τῶν ἑτέρων τοὺς ἑτέρους, ἐν ὕψει καὶ βάθει.

Δημόκριτος τὰ μὲν ἀπλανῆ πρῶτον, μετὰ δὲ ταῦτα, τοὺς πλάνητας, ἐφ' οἷς, ἥλιον, Φωσφόρον, σελήνην.

Πλάτων μετὰ τὴν τῶν ἀπλανῶν θέσιν πρῶτον Φαίνοντα λεγόμενον, τὸν τοῦ Κρόνου· δεύτερον Φαέθοντα, τὸν τοῦ Διός· τρίτον Πυρόεντα, τὸν τοῦ Ἄρεος· τέταρτον Ἑωσφόρον, τὸν τῆς Ἀφροδίτης· πέμπτον Στίλβοντα, τὸν τοῦ Ἑρμοῦ· ἕκτον ἥλιον· ἕβδομον σελήνην.

d Τῶν μαθηματικῶν τινες μὲν ὡς Πλάτων, τινὲς δὲ μέσον πάντων τὸν ἥλιον.

Ἀναξίμανδρος καὶ Μητρόδωρος ὁ Χῖος καὶ Κράτης ἀνωτάτω μὲν πάντων τὸν ἥλιον τετάχθαι· μετ' αὐτόν, τὴν σελήνην· ὑπὸ δὲ αὐτοὺς τὰ ἀπλανῆ τῶν ἄστρων καὶ τοὺς πλάνητας.

47. Περὶ τῆς τῶν ἄστρων φορᾶς καὶ κινήσεως.

p. 847 Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Κλεάνθης, ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμὰς φέρεσθαι πάντας τοὺς ἀστέρας.

Ἀλκμαίων καὶ οἱ μαθηματικοὶ τοὺς πλάνητας τοῖς ἀπλανέσιν ἐναντίους· ἀπὸ γὰρ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς ἀντιφέρεσθαι.

Ἀναξίμανδρος ὑπὸ τῶν κύκλων καὶ τῶν σφαιρῶν, ἐφ' ὧν ἕκαστος βέβηκε, φέρεσθαι.

Ἀναξιμένης οὐχ ὑπὸ τὴν γῆν, περὶ αὐτὴν δὲ στρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας.

Πλάτων καὶ οἱ μαθηματικοὶ ἰσοδρόμους εἶναι τὸν ἥλιον, τὸν Φωσφόρον, τὸν Στίλβοντα.

---

c 3 οἱ] + δ' Plut. c 7—d 1 Πλάτων—Πλάτων om BI c 7 πρῶτον] om O φαίνωνα O d 4 αὐτόν] + δὲ Plut. d 5 δὲ αὐτοὺς] δ' αὐτῆς BI, δὲ αὐτοῖς O ἀστέρων BI d 6 ἀστέρων Plut. 847 a 3 Ἀλκμαίων—ἀντιφέρεσθαι] om BI a 4 ἐναντίους] om O γὰρ] om O a 7 Ἀναξιμένης—στρέφεσθαι] om BI οὐχ] ὁμοίως Wytt. ὑπὸ] ἐπὶ Wytt. περὶ αὐτὴν δὲ] καὶ περὶ αὐτὴν Plut. a 9 ἰσοδρόμως I a 10 Φωσφόρον] Ἑωσφόρον Plut. Στίλβωνον O

48. *Πόθεν φωτίζονται οἱ ἀστέρες.* b ΠΛΟΥΤ-ΑΡΧΟΥ

Μητρόδωρος ἅπαντας τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταλάμπεσθαι.

Ἡράκλειτος καὶ οἱ Στωϊκοὶ τρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας ἐκ τῆς ἐπιγείου ἀναθυμιάσεως.

Ἀριστοτέλης μὴ δεῖσθαι τὰ οὐράνια τροφῆς· οὐ γὰρ φθαρτά, ἀλλ᾿ ἀΐδια.

Πλάτων κοινῶς τὸν κόσμον ὅλον καὶ τὰ ἄστρα ἐξ αὐτῶν c *τρέφεσθαι.*

49. *Περὶ τῶν καλουμένων Διοσκούρων.*

Ξενοφάνης τοὺς ἐπὶ τῶν πλοίων φαινομένους οἷον ἀστέρας νεφέλια εἶναι κατὰ τὴν ποιὰν κίνησιν παραλάμποντα.

Μητρόδωρος τῶν ὁρώντων ὀφθαλμῶν μετὰ δέους καὶ καταπλήξεως εἶναι στιλβηδόνας.

50. *Περὶ ἐκλείψεως ἡλίου.* d

Θαλῆς πρῶτος ἔφη ἐκλείπειν τὸν ἥλιον τῆς σελήνης αὐτὸν ὑπερχομένης κατὰ κάθετον, οὔσης φύσει γεώδους· βλέπεσθαι δὲ τοῦτο κατοπτρικῶς ὑποτιθεμένην τῷ δίσκῳ.

Ἀναξίμανδρος τοῦ στομίου τῆς τοῦ πυρὸς διεκπνοῆς ἀποκλειομένου.

Ἡράκλειτος κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφήν, ὥστε τὸ μὲν κοῖλον ἄνω γίνεσθαι τὸ δὲ κυρτὸν κάτω πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄψιν.

Ξενοφάνης κατὰ σβέσιν· ἕτερον δὲ πάλιν πρὸς ταῖς ανα-

---

847 d 2 Plut. *De Plac. Phil.* 890 F, Diels, *op cit* p 353

---

b 1 πόθεν—ἀστέρες] in marg O b 2 ἀστέρας] καὶ πλάνητας Beck b 3 προσλάμπεσθαι Plut. b 4 καὶ] om O b 6—c 2 Ἀριστοτέλης—τρέφεσθαι] om B b 6—c 7 Ἀριστοτέλης—στιλβηδόνας] om I c 1 κοινῶς] Eus. codd, καὶ οἱ Στωϊκοὶ ὡς Plut. ὅλον τὸν κόσμον Plut. c 2 αὐτῶν] Plut., αὐτοῦ O, αὐτῶν F c 3 τῶν] pr τῶν ἀστέρων Plut. c 5 παραλάμποντα] Vig. Plut., παραλάμποντας BO d 3 ὑπερχομένης] ὑποτρεχούσης Plut. d 4 ὑποτιθεμένην] ὑποτιθεμένῳ Plut., ἐν ὑποτιθεμένῳ Vig. d 5 Ἀναξίμανδρος—ἀποκλειομένου] om BI d 10 ἕτερον—γίγνεσθαι] om BI

p. 848 ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ τολαῖς γίγνεσθαι. Παριστόρηκε δὲ καὶ ἔκλειψιν ἡλίου ἐφ' ὅλον τὸν μῆνα, καὶ πάλιν ἔκλειψιν ἐντελῆ, ὥστε τὴν ἡμέραν νύκτα φανῆναι.

Ἔνιοι πύκνωμα τῶν ἀοράτων ἐπερχομένων τῷ δίσκῳ νεφῶν.

Ἀρίσταρχος τὸν ἥλιον ἵστησι μετὰ τῶν ἀπλανῶν, τὴν δὲ σελήνην κινεῖ περὶ τὸν ἡλιακὸν κύκλον, καὶ κατὰ τὰς ταύτης ἐγκλίσεις σκιάζεσθαι τὸν δίσκον.

Ξενοφάνης πολλοὺς εἶναι ἡλίους καὶ σελήνας, κατὰ κλίματα τῆς γῆς, καὶ ἀποτομάς, καὶ ζώνας· κατά τινα δὲ καιρὸν ἐμπίπτειν τὸν δίσκον εἴς τινα ἀποτομὴν τῆς γῆς οὐκ οἰκουμένης ὑφ'
b ἡμῶν, καὶ οὕτως ὥσπερ κενεμβατοῦντα ἔκλειψιν ὑπομένειν. Ὁ δ' αὐτὸς τὸν ἥλιον εἰς ἄπειρον μὲν προϊέναι, δοκεῖν δὲ κυκλεῖσθαι διὰ τὴν ἀπόστασιν·

51. Περὶ ἐκλείψεως σελήνης.

Ἀναξίμανδρος τοῦ στομίου τοῦ περὶ τὸν τροχὸν ἐπιφραττομένου.

c Βηρωσσὸς κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπυρώτου μέρους.

Ἡράκλειτος κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφήν.

Τῶν Πυθαγορείων τινὲς ἀνταύγειαν καὶ ἐπίφραξιν τῆς γῆς, ἢ τῆς ἀντίχθονος· οἱ δὲ νεώτεροι κατ' ἐπινέμησιν φλογὸς κατὰ μικρὸν ἐξαπτομένης τεταγμένως ἕως ἂν τὴν τελείαν πανσέληνον ἀποδῷ, καὶ πάλιν ἀναλόγως μειουμένης μέχρι τῆς συνόδου, καθ' ἣν τελέως σβέννυται.

---

848 b 5 Plut. *De Plac. Phil.* 891 F, Diels, *op cit* p 359

---

848 a 1 *παριστόρησε* I **a** 2 *τὸν*] om Plut. **a** 4 *ἔνιοι—δίσκον*] om BI *πύκνωμα*] *νεφῶν πύκνωσιν* Plut. *ἀοράτως* Plut. *νεφῶν*] om Plut. **a** 6 *σελήνην*] *γῆν* Plut. *τὰς ταύτης*] Plut., *ταύτας τὰς* Eus. codd, Vig. **a** 8 *ἡλίους εἶναι* Eus. codd, Vig. *κλίματα*] pr *τὰ* BI **a** 9 *κατά—ὑπομένειν*] om BI **a** 10 *οἰκουμένην* Plut. **b** 1 *κενεμβατοῦντος* O *ὑπομένειν*] *ὑποφαίνειν* O **b** 2 *μὲν*] post *ἥλιον* Eus. codd **b** 4—**849 b** 7 *περὶ—σταδίων*] om I **c** 1 *Βηρωσσὸς*] om BO *ἀπυρώτου*] *πυρώδους* BO **c** 3 *συστροφήν* Plut. **c** 4 *ἀνταυγείᾳ καὶ ἀντιφράξει* Diels *τῆς*] pr *τὰ μὲν* Plut. *ἢ*] *τὸ δὲ* Plut. **c** 5 *οἱ—σβέννυται*] om B *φλογὸς*] *φωτὸς* O

Πλάτων, Ἀριστοτέλης, οἱ Στωϊκοὶ καὶ οἱ μαθηματικοὶ συμφωνοῦσι τὰς μὲν μηνιαίους ἀποκρύψεις συνοδεύουσαν αὐτὴν ἡλίῳ καὶ συμπεριλαμπομένην ποιεῖσθαι· τὰς δὲ ἐκλείψεις εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἐμπίπτουσαν μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν ἀστέρων γινομένης, μᾶλλον δὲ τῆς σελήνης ἀντιφραττομένης. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ d

52. Περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς, καὶ διὰ τί γεώδης φαίνεται.

Οἱ Πυθαγόρειοι γεώδη φαίνεσθαι τὴν σελήνην διὰ τὸ περιοικεῖσθαι αὐτὴν καθάπερ τὴν παρ᾽ ἡμῖν γῆν μείζοσι ζώοις καὶ φυτοῖς καλλίοσιν. Εἶναι γὰρ πεντεκαιδεκαπλάσια τὰ ἐπ᾽ αὐτῆς ζῶα, μηδὲν σωματικὸν ἀποκρίνοντα· καὶ τὴν ἡμέραν τοσαύτην τῷ μήκει. p. 849

Ἀναξαγόρας διὰ ἀνωμαλότητα τοῦ συγκρίματος, διὰ τὸ ψυχροειδὲς ἅμα καὶ γεῶδες· παραμεμίχθαι γὰρ τῷ πυροειδεῖ τὸ ζοφῶδες· ὅθεν ψευδοφαῆ λέγεσθαι τὸν ἀστέρα.

Οἱ Στωϊκοὶ διὰ τὸ ἀερομιγὲς τῆς οὐσίας μὴ εἶναι αὐτῆς ἀκήρατον τὸ σύγκριμα.

53. Περὶ τῶν ἀποστημάτων αὐτῆς.

Ἐμπεδοκλῆς διπλάσιον ἀπέχειν τὴν σελήνην ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἤπερ ἀπὸ τῆς γῆς.

Οἱ ἀπὸ τῶν μαθηματικῶν ὀκτωκαιδεκαπλάσιον.

Ἐρατοσθένης τὸν ἥλιον ἀπέχειν ἀπὸ τῆς γῆς σταδίων μυριάδας τετρακοσίας καὶ ὀκτακισμυρίας· τὴν δὲ σελήνην ἀπέχειν τῆς γῆς μυριάδας οη′ σταδίων.

54. Περὶ ἐνιαυτῶν. c

Ἐνιαυτός ἐστι Κρόνου μὲν ἐνιαυτῶν περίοδος λ′, Διὸς

c 9 καὶ] om Plut. συμφώνως Plut. d 1 ἡλίῳ] pr τῷ Plut. d 3 μεταξὺ] + μὲν Plut. d 5 καὶ] om Plut. 849 a 2 ζῶα] + τῇ δυνάμει Plut. σωματικὸν] περιττωματικὸν Plut. καὶ—ἀστέρα] om B a 4 διὰ] ἀνωμαλότητα Eus. codd, διὰ om Plut. ψυχρομιγὲς Plut. a 7 ἀερομιγὲς] ἑτεροειδὲς Plut. b 1 περὶ—αὐτῆς] in marg O, Plut. plene:—περὶ ἀποστήματος τῆς σελήνης, ὃ ἀφέστηκε τοῦ ἡλίου b 5 ἀπὸ] om Plut. σταδίους O μυριάδων τετρακοσίων καὶ ὀκτακισμυρίων BO b 6 ἀπέχειν] ἀπὸ Plut. c 1 Plut. plene:—περὶ ἐνιαυτοῦ, πόσος ἑκάστου τῶν πλανωμένων· καὶ τίς ὁ μέγας ἐνιαυτός

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ δώδεκα, Ἄρεως δυοῖν, ἡλίου ιβʹ μῆνες· οἱ δ' αὐτοὶ Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης· ἰσόδρομοι γάρ. Σελήνης δὲ ἡμέραι λʹ. Οὗτος γὰρ ὁ τέλειος μὴν ἀπὸ φάσεως εἰς σύνοδον.

Τὸν δὲ μέγαν ἐνιαυτὸν οἱ μὲν ἐν τῇ ὀκταετηρίδι τίθενται· οἱ δὲ ἐν τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι· οἱ δὲ ἐν τοῖς ξʹ ἑνὸς δέουσιν. Ἡράκλειτος ἐκ μυρίων ὀκτακισχιλίων ἡλιακῶν. Διογένης ἐκ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἐνιαυτῶν τοσούτων, ὅσων
d κατὰ Ἡράκλειτον ὁ ἐνιαυτός, ἄλλοι δὲ δι' ἑπτακισχιλίων ψοζʹ.

Καὶ περὶ μὲν τῶν οὐρανίων καὶ μεταρσίων τοσαῦτα τοῖς δεδηλωμένοις πρὸς ἀλλήλους διεστασίασται. Θέα δὲ καὶ τὰ περὶ γῆς.

55. Περὶ γῆς.

Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ μίαν εἶναι τὴν γῆν.

Ἱκέτης ὁ Πυθαγόρειος δύο, ταύτην καὶ τὴν ἀντίχθονα.

Οἱ Στωϊκοὶ τὴν γῆν μίαν καὶ πεπερασμένην.

Ξενοφάνης ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους εἰς ἄπειρον ἐρριζῶσθαι, ἐξ ἀέρος δὲ καὶ πυρὸς συμπαγῆναι.

p. 850 Μητρόδωρος τὴν μὲν γῆν ὑπόστασιν εἶναι καὶ τρύγα τοῦ ὕδατος, τὸν δὲ ἥλιον τοῦ ἀέρος.

56. Περὶ σχήματος γῆς.

Θαλῆς καὶ οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ τὴν γῆν.

Ἀναξίμανδρος λίθῳ κίονι προσφερῆ τῶν ἐπιπέδων.

---

849 d 6 Plut. *De Plac. Phil.* 895 C, Diels, *op cit* p 376

---

c 3 δώδεκα O, δύο καὶ δέκα BI Ἄρεος Plut. c 4 δὲ] om Plut. c 5 ἀπὸ φάνσεως B, ἀπὸ φαύσεως I, ἀποφάσεως O c 8 Διογένης—ψοζʹ] om BI c 9 ὅσος coniec Vig. d 1 ὁ] ante κατὰ Plut. ἄλλοι—ψοζʹ] om O δι' ἑπτακισχιλίων] Plut., διὰ Eus. codd d 3 διεστασίασται πρὸς ἀλλήλους BI d 5 γῆς] + καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς καὶ πόση Plut. d 7 ἱκαῖτης vel ἱκαίτης IO, vid ad Cic. *Acad.* ii. 39 ταύτην] Vig., αὐτὴν BIO d 8 καὶ] om I, [καὶ] Plut. d 9 Ξενοφάνης—συμπαγῆναι] om BI κατωτέρου] κάτω Plut. ἄπειρον] + μέρος O, + βάθος Plut. d 10 παγῆναι O 850 a 3—853 a 5 περὶ—Ἀπομνημονεύμασιν] om I a 4 Στωϊκοὶ] + καὶ οἱ ἀπ' αὐτῶν Plut. a 5 προσφερῆ] προσφερεῖ O, pr τὴν γῆν Plut., παραπλησίον· τῶν δὲ ἐπιπέδων ᾧ μὲν ἐπιβεβήκαμεν, ὃ δὲ ἀντίθετον ὑπάρχει Hippol. *Ref. Haer.* i. 6, cf Diels, *op cit* Proleg. 219

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Ἀναξιμένης τραπεζοειδῆ.

Λεύκιππος τυμπανοειδῆ.

Δημόκριτος δισκοειδῆ τῷ πλάτει, κοίλην δὲ τὸ μέσον.

57. Περὶ θέσεως τῆς γῆς. b

Οἱ ἀπὸ Θάλεω τὴν γῆν μέσην.

Ξενοφάνης πρώτην, εἰς ἄπειρον γὰρ ἐρριζῶσθαι.

Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος τὸ μὲν πῦρ μέσον· τοῦτο γὰρ εἶναι τοῦ παντὸς ἑστίαν· δευτέραν δὲ τὴν ἀντίχθονα· τρίτην δὲ ἣν οἰκοῦμεν γῆν, ἐξ ἐναντίας κειμένην τε καὶ περιφερομένην τῇ ἀντίχθονι· παρ' ὃ καὶ μὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἐν τῇδε τοὺς ἐν ἐκείνῃ.

Παρμενίδης πρῶτος ἀφώρισε τῆς γῆς τοὺς οἰκουμένους τόπους c
ὑπὸ ταῖς δυσὶ ζώναις ταῖς τροπικαῖς.

58. Περὶ κινήσεως γῆς.

Οἱ μὲν ἄλλοι μένειν τὴν γῆν.

Φιλόλαος δὲ ὁ Πυθαγόρειος κύκλῳ περιφέρεσθαι περὶ τὸ πῦρ κατὰ κύκλου λοξοῦ, ὁμοιοτρόπως ἡλίῳ καὶ σελήνῃ. d

Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς καὶ Ἔκφαντος ὁ Πυθαγόρειος κινοῦσι μὲν τὴν γῆν, οὐ μήν γε μεταβατικῶς, ἀλλὰ τρεπτικῶς, τροχοῦ δίκην ἐν ἄξονι στρεφομένην ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολάς, περὶ τὸ ἴδιον αὐτῆς κέντρον.

Δημόκριτος κατ' ἀρχὰς μὲν πλάζεσθαι τὴν γῆν διά τε μικρότητα καὶ κουφότητα, πυκνωθεῖσαν δὲ τῷ χρόνῳ καὶ βαρυνθεῖσαν καταστῆναι.

---

850 c 3 Plut. *De Plac. Phil.* 896 A, Diels, *op cit* p 378

---

a 8 τῷ] pr μὲν Plut. τὸ μέσον] Plut., Vig., τῷ μέσῳ Eus. codd b 1 τῆς] om Plut. b 3 γὰρ] om Plut. b 5 ἣν οἰκοῦμεν] Vig., τὴν οἰκουμένην O b 6 ἐναντίας] + δὲ O c 3 κινήσεως] ἐκλήσεως B, ἐγκλίσεως O 'Nescio an Eusebio caput exciderit, vid Plut. 895 E (905 E) *Plac. Phil.* iii. 12,' (Gaisf.) d 1 κύκλον λοξόν coniec Reiske, Diels d 2 Ἡρακλείδης—κέντρον] om B d 3 γε] om O ἀλλὰ τρεπτικῶς] om Plut. τροχοῦ] + [δὲ] Plut. d 4 ἐν ἄξονι στρεφομένην] ἐνζωνισμένην Wyttenb., ἐνηξονισμένην Diels d 6 Δημόκριτος] om Plut. γῆν] + φησὶν ὁ Δημόκριτος Plut.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ Τούτων καὶ περὶ γῆς διαπεφωνημένων τοῖς γενναίοις, ἄκουε καὶ τῶν περὶ θαλάσσης.

p. 851 59. Περὶ θαλάσσης, πῶς συνέστη, καὶ πῶς ἐστι πικρά.

Ἀναξίμανδρος τὴν θάλασσάν φησιν εἶναι τῆς πρώτης ὑγρασίας λείψανον· ἧς τὸ μὲν πλεῖον μέρος ἀνεξήρανε τὸ πῦρ, τὸ δὲ ὑπολειφθὲν διὰ τὴν ἔκκαυσιν μετέβαλεν.

b Ἀναξαγόρας τοῦ κατ' ἀρχὰς λιμνάζοντος ὑγροῦ περικαέντος ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς περιφορᾶς, καὶ τοῦ λιπαροῦ ἐξατμισθέντος, εἰς ἁλυκίδα καὶ πικρίαν τὸ λοιπὸν ὑποστῆναι.

Ἐμπεδοκλῆς ἱδρῶτα τῆς γῆς ἐκκαιομένης ὑπὸ τοῦ ἡλίου, διὰ τὴν ἐπὶ τὸ πλεῖον πίλησιν.

Ἀντιφῶν ἱδρῶτα τοῦ θερμοῦ, ἐξ οὗ τὸ περιληφθὲν ὑγρὸν ἀπεκρίθη, τῷ καθεψηθῆναι παραλυκίσαν, ὅπερ ἐπὶ παντὸς ἱδρῶτος συμβαίνει.

Μητρόδωρος διὰ τὸ διηθεῖσθαι διὰ τῆς γῆς μετειληφέναι τοῦ
c περὶ αὐτὴν πάχους, καθάπερ τὰ διὰ τῆς τέφρας ὑλιζόμενα.

Οἱ ἀπὸ Πλάτωνος τοῦ στοιχειώδους ὕδατος τὸ μὲν ἐξ ἀέρος κατὰ περίψυξιν συνιστάμενον γλυκὺ γίνεσθαι, τὸ δὲ ἀπὸ γῆς κατὰ περίκαυσιν καὶ ἐκπύρωσιν ἀναθυμιώμενον ἁλμυρόν.

Ταῦτα μὲν οὖν καὶ περὶ θαλάσσης. Ὅπως δὲ οἱ περὶ τοῦ παντὸς κόσμου οὐρανίων τε πέρι καὶ αἰθερίων καὶ τῆς τῶν ὅλων καταλήψεως φυσιολογεῖν ἐπαγγειλάμενοι οὐδὲ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ᾔδεσαν, μάθοις ἂν ἐξ ὧν καὶ περὶ τούτων ὧδέ πως διαπεφωνήκασιν.

---

851 a 2 Plut *De Plac. Phil.* 896 F, Diels, *op cit* p. 381

---

851 a 4 *ἔκκαυσιν*] *ἔγκλισιν* O b 1 *ἀρχὴν* Plut. b 4 *Ἐμπεδοκλῆς—συμβαίνει*] om B b 5 *ἐπὶ τὸ πλεῖον*] *ἐπιπόλαιον* Plut. b 6 *τοῦ*] om Plut. *περιλειφθὲν* O b 7 *παραλυκίσαν*] Plut., *παραλυκίσασα* Eus. codd b 9 *διὰ*] reprob Wytt. *διηθῆσαν* Plut. Wytt. c 5 *ὅπως—διαπεφωνήκασιν*] om B

60. Περὶ μερῶν τῆς ψυχῆς. d ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Πυθαγόρας, Πλάτων, κατὰ μὲν τὸν ἀνωτάτω λόγον διμερῆ τὴν ψυχήν· τὸ μὲν γὰρ ἔχειν λογικόν, τὸ δὲ ἄλογον. Κατὰ δὲ τὸ προσεχὲς καὶ ἀκριβὲς τριμερῆ· τὸ γὰρ ἄλογον διαιροῦσιν εἴς τε τὸ θυμικὸν καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν.

Οἱ Στωϊκοὶ ἐξ ὀκτὼ μερῶν συνεστάναι, πέντε μὲν τῶν αἰσθητικῶν, ὁρατικοῦ, ὀσφραντικοῦ, ἀκουστικοῦ, γευστικοῦ, ἁπτικοῦ· ἕκτου δὲ φωνητικοῦ, ἑβδόμου δὲ σπερματικοῦ, ὀγδόου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἡγεμονικοῦ, ἀφ᾽ οὗ ταῦτα πάντα ⟨ἐπιτέταται⟩ διὰ τῶν οἰκείων p. 852 ὀργάνων, προσφερῶς ταῖς τοῦ πολύποδος πλεκτάναις.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, διμερῆ τὴν ψυχήν, τὸ μὲν λογικὸν ἔχουσαν ἐν τῷ θώρακι καθιδρυμένον, τὸ δὲ ἄλογον καθ᾽ ὅλην τὴν σύγκρισιν τοῦ σώματος διεσπαρμένον.

Ὁ δὲ Δημόκριτος πάντα μετέχειν φύσει ψυχῆς ποιᾶς, καὶ τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων· διότι ἀφανῶς τινος θερμοῦ καὶ αἰσθητικοῦ μετέχει, τοῦ πλείονος διαπνεομένου.

61. Περὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ. b

Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ.

Στράτων ἐν μεσοφρύῳ.

Ἐρασίστρατος περὶ τὴν μήνιγγα τοῦ ἐγκεφάλου, ἣν ἐπικρανίδα λέγει.

Ἡρόφιλος ἐν τῇ τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἥτις ἐστὶ καὶ βάσις.

Παρμενίδης ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι.

Ἐπίκουρος, οἱ Στωϊκοὶ πάντες, ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ.

---

d 2 Plut. *De Plac. Phil.* 898 E, Diels, *op cit* p 389

---

d 1 τῆς] om Plut. d 6 οἱ—πλεκτάναις] om B μερῶν] + φασι Plut. μὲν] om B d 7 ὀσφρητικοῦ Plut. et ponit post ἀκουστικοῦ d 8 δὲ 2°, 3°] om Plut. 852 a 1 ⟨ἐπιτέταται⟩] Diels, cf Plut. *De Plac. Phil.* 899 D, τέτακται BO, ἐπιτέτακται Plut. a 2 τοῦ] om O a 6 φύσει] φησὶ Plut. a 7 ἀφανῶς] ἀεὶ διαφανῶς Plut. b 1 περὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ] in marg O b 4 Ἐρασίστρατος—λέγει] om B b 6 ἥτις—πνευματική] om B καὶ] om O b 7 θώρακι] + καὶ Ἐπίκουρος Plut. Wytt., Diels add post Παρμενίδης b 8 Ἐπίκουρος] om Plut. καρδίᾳ] + ἢ τῷ περὶ καρδίαν πνεύματι Plut.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ c Διογένης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἥτις ἐστὶ πνευματική.

Ἐμπεδοκλῆς δὲ ἐν τῇ τοῦ αἵματος συστάσει.

Οἱ δ' ἐν τῷ περικαρδίῳ ὑμένι· οἱ δ' ἐν τῷ διαφράγματι.

Τῶν νεωτέρων τινὲς διήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τοῦ διαφράγματος.

Πυθαγόρας τὸ μὲν ζωτικὸν περὶ τὴν καρδίαν· τὸ δὲ λογικὸν καὶ νοερὸν περὶ τὴν κεφαλήν.

Τοσαῦτα μὲν δὴ καὶ τὰ περὶ τῶνδε. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐν δίκῃ σοι δοκοῦμεν κρίσει καὶ λογισμῷ τῆς τούτων ἁπάντων ἀνωφελοῦς καὶ πολυπλανοῦς ματαιοπονίας ἀνακεχωρηκέναι, καὶ τῶν μὲν εἰρημένων μηδὲν πολυπραγ-
d μονεῖν (μηδὲ γὰρ ὁρᾶν ἐξ αὐτῶν τὸ λυσιτελὲς καὶ αὐτόθεν συντεῖνον πρὸς ὠφέλειαν καὶ ἀγαθοῦ κτῆσιν ἀνθρώποις), μόνης δὲ τῆς ἀμφὶ τὸν πάντων δημιουργὸν Θεὸν εὐσεβείας ἔχεσθαι, καὶ διὰ σώφρονος βίου τῆς τε ἄλλης κατ' ἀρετὴν θεοφιλοῦς πολιτείας ἀρεσκόντως ζῆν σπουδάζειν τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ; Ἀλλ' εἰ καὶ σὺ βασκανίᾳ καὶ φθόνῳ τὴν ἀληθῆ μαρτυρίαν ἡμῖν προσέσθαι δι' ὄκνου φέρεις, φθάσει γέ σε πάλιν ὁ πάντων Ἑλλήνων σοφώτατος Σωκράτης τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ψήφους φιλαλήθως ἐξενηνεγμένος. Τοὺς γοῦν μετεωρολέσχας ἐκείνους μωραίνοντας ἀπεδείκνυεν, καὶ μηθὲν μαινομένων
p. 853 διαφέρειν ἔλεγεν, ἀπελέγχων αὐτοὺς διαρρήδην οὐ μόνον ὡς ἀνεφίκτων ὀρεγομένους, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ τῷ βίῳ κατατριβομένους. Ταῦτα δέ σοι καὶ ὁ πρόσθεν μαρτυρήσει Ξενοφῶν, Σωκράτους ἑταίρων γνωριμώτατος, ὧδέ πῃ γράφων ἐν Ἀπομνημονεύμασιν·

---

c 3 δὲ] om Plut. συστάσει] om O c 4 οἱ—καρδίαν] om B δ' 1°] + ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς καρδίας. οἱ δὲ Plut. περικαρδίῳ] περὶ καρδίαν Plut. διαφράγματι] + τῶν νεφρῶν O c 5 νεωτέρων] + δέ Plut. c 9 – d 8 ἆρ'—πάλιν om B d 9 τὰς—ἐξενηνεγμένος] om B

62. Οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὔτε ἀνόσιον c ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
οὔτε πράττοντος εἶδεν, οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. Οὐδὲ γὰρ περὶ
τῆς τῶν πάντων φύσεως ᾗ περὶ τῶν ἄλλων, ὡς οἱ πλεῖστοι,
διελέγετο, σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος
ἔχει, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίνεται τῶν οὐρανίων· ἀλλὰ καὶ
τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυε. Καὶ d
πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκόπει, πότερά ποτε νομίσαντες ἱκανῶς ἤδη
τἀνθρώπινα εἰδέναι ἔρχονται ἐπὶ τὸ περὶ τῶν τοιούτων φροντίζειν, ἢ τὰ μὲν ἀνθρώπεια παρέντες, τὰ δαιμόνια δὲ σκοποῦντες,
ἡγοῦνται τὰ προσήκοντα πράττειν. Ἐθαύμαζε δέ, εἰ μὴ
φανερὸν αὐτοῖς ἐστιν, ὅτι ταῦτα οὐ δυνατόν ἐστιν ἀνθρώποις
εὑρεῖν, ἐπεὶ καὶ τοὺς μέγιστα φρονοῦντας ἐπὶ τῷ περὶ τούτων
λέγειν οὐ ταὐτὰ δοξάζειν ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς μαινομένοις ὁμοίως
διακεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. Τῶν τε γὰρ μαινομένων τοὺς μὲν
οὐδὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοὺς δὲ καὶ τὰ μὴ φοβερὰ φοβεῖσθαι·
καὶ τοῖς μὲν οὐδ' ἐν ὄχλῳ δοκεῖν αἰσχρὸν εἶναι λέγειν ἢ ποιεῖν
ὁτιοῦν, τοῖς δὲ οὐδ' ἐξιτητέον εἰς ἀνθρώπους εἶναι δοκεῖν· καὶ
τοὺς μὲν οὔθ' ἱερὸν οὔτε βωμὸν οὔτ' ἄλλο τῶν θείων οὐδὲν p. 854
τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα καὶ θηρία σέβεσθαι.
Τῶν τε περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως μεριμνώντων τοῖς μὲν
δοκεῖν ἓν μόνον τὸ ὂν εἶναι, τοῖς δὲ ἄπειρα τὸ πλῆθος· καὶ τοῖς
μὲν ἀεὶ πάντα κινεῖσθαι, τοῖς δὲ οὐδὲν ἄν ποτε κινηθῆναι· καὶ
τοῖς μὲν ἅπαντα γίγνεσθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῖς δὲ οὔτ' ἂν
γενέσθαι ποτὲ οὐδὲν οὔτε ἀπολεῖσθαι. Ἐσκόπει δὲ περὶ αὐτῶν
καὶ τάδε· ἆρ' ὥσπερ οἱ τἀνθρώπεια μανθάνοντες ἡγοῦνται τοῦθ'
ὅ τι ἂν μάθωσιν ἑαυτοῖς τε καὶ τῶν ἄλλων ὅτῳ ἂν βούλωνται b

---

853 c 1 Xen. *Mem.* i. 1, 11 (Sauppe)

---

853 c 1 *οὔτε*] *οὐδὲ* Xen. c 3 *ἁπάντων* BIO *ἢ περὶ*] *ᾗπερ* Xen., Vig. *ὡς*] om Xen. c 5 *ἔχει*] *ἔφυ* Xen. d 1 *τὰ τοιαῦτα*] *περὶ τῶν τοιούτων* BI d 2—12 *πότερά—δοκεῖν* om BI d 4 *ἀνθρώπινα* Eus. codd d 5 *δέ*] *ποτε* O d 8 *ἀλλὰ*] + *καὶ* Eus. codd d 10 *καὶ*] om O 854 a 2 *ξύλα καὶ λίθους* O, *λίθους καὶ φύλα* (sic) I *τοὺς τυχόντας* O a 3 *τε*] om I *μεριμνόντων* (sic) BI a 7 *ἀπολέσθαι* Eus. codd a 7—b 6 *ἐσκόπει—γίγνεται* om BI a 8 *τἀνθρώπινα* Eus. codd

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ποιήσειν, οὕτω καὶ οἱ τὰ θεῖα ζητοῦντες νομίζουσιν, ἐπειδὰν γνῶσιν αἷς ἀνάγκαις ἕκαστα γίγνεται, ποιήσειν ὅταν βούλωνται καὶ ἀνέμους καὶ ὕδατα καὶ ὥρας καὶ ὅτου ἂν ἄλλου δέωνται τῶν τοιούτων; ἢ τοιοῦτο μὲν οὐδὲν οὐδ' ἐλπίζουσιν, ἀρκεῖ δ' αὐτοῖς γνῶναι μόνον ᾗ τῶν τοιούτων ἕκαστα γίγνεται; Περὶ μὲν οὖν τῶν ταῦτα πραγματευομένων τοιαῦτα ἔλεγεν· αὐτὸς δὲ περὶ τῶν c *ἀνθρωπείων ἀεὶ διελέγετο, σκοπῶν τί εὐσεβές, τί ἀσεβές· τί καλόν, τί αἰσχρόν· τί δίκαιον, τί ἄδικον· τί σωφροσύνη, τί μανία.*

Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Σωκράτης. Μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ περὶ Ἀρίστιππον τὸν Κυρηναῖον, ἔπειθ' ὕστερον οἱ περὶ Ἀρίστωνα τὸν Χῖον ἐπεχείρησαν λέγειν, ὡς δέοι μόνα τὰ ἠθικὰ φιλοσοφεῖν· εἶναι γὰρ δὴ ταῦτα μὲν δυνατὰ καὶ ὠφέλιμα· τοὺς μέντοι περὶ τῆς φύσεως λόγους πᾶν τοὐναντίον μήτε καταληπτοὺς εἶναι, ⟨μήτ' εἰ καὶ⟩ ὀφθεῖεν, ὄφελος ἔχειν τι. Μηδὲν γὰρ ἡμῖν ἔσεσθαι πλέον, ἀλλ' οὐδ' εἰ μετεωρότεροι τοῦ Περσέως ἀρθέντες

d Ὑπέρ τε πόντου χεῦμ' ὑπέρ τε Πλειάδα,

αὐτοῖς τοῖς ὄμμασι κατίδοιμεν τὸν πάντα κόσμον, καὶ τὴν τῶν ὄντων φύσιν, ἥτις δή ποτέ ἐστιν. Οὐ γὰρ δὴ διά γε τοῦτο φρονιμωτέρους ἢ δικαιοτέρους ἢ ἀνδρειοτέρους ἢ σωφρονεστέρους ἡμᾶς ἔσεσθαι, καὶ μὴν οὐδὲ ἰσχυροὺς ἢ καλοὺς ἢ πλουσίους, ὧν χωρὶς οὐχ οἷόν τε εὐδαιμονεῖν. Ὅθεν ὀρθῶς εἶπε Σωκράτης, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν ὑπὲρ ἡμᾶς εἴη, τὰ δὲ οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.

854 d 1 Tragoed. incert. *Fr.*

b 2 *ζητοῦντες*] *ποιοῦντες* O b 4 *ὅτου*] + *δ'* Xen. c 1 *ἀνθρωπίνων* (?) Xen. *ἀεὶ*] pr *ἂν* Xen. (Kühner) c 5 *ἔπειθ'—ὠφέλιμα*] om BI c 8 *μέντοι*] om BI *τῆς*] om BI c 9 ⟨*μήτ' εἰ καὶ*⟩] Vig., *μήτε καὶ εἰ* BIO c 10 *ἀλλ'*] *ἀλλὰ καὶ* I c 11 *οὐδ—Πλειάδα*] om BI d 2 *ὄμμασι*] *ὄμμασιν ἡμῶν* BI d 3 *δὴ* 2°] *δὲ* I d 4 *φρονιμοτέρους* O *ἀνδριοτέρους* I d 7 *Σωκράτης*] + *καὶ λίαν καλῶς* BI *ὅτι*] *διότι* O

Εἶναι γὰρ τὰ φυσικὰ μὲν ὑπὲρ ἡμᾶς, τὰ δὲ μετὰ τὸν
θάνατον οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, μόνα δὲ πρὸς ἡμᾶς τὰ ἀνθρώ-
πινα. Ταύτῃ δὲ καὶ χαίρειν αὐτὸν εἰπόντα τῇ Ἀναξ- p. 855
αγόρου καὶ Ἀρχελάου φυσιολογίᾳ ζητεῖν

Ὅττι οἱ ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

Καὶ ἄλλως δὲ εἶναι τοὺς φυσικοὺς λόγους οὐ χαλεποὺς
οὐδὲ ἀδυνάτους μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσεβεῖς καὶ τοῖς νόμοις
ὑπεναντίους. Τοὺς μὲν γὰρ ἀξιοῦν μηδ' εἶναι θεοὺς
τὸ παράπαν· τοὺς δὲ τὸ ἄπειρον, ἢ τὸ ὄν, ἢ τὸ ἕν· καὶ
πάντα μᾶλλον ἢ τοὺς νομιζομένους. Τήν τ' αὖ διαφω-
νίαν παμπόλλην οὖσαν· τοὺς μὲν γὰρ ἄπειρον ἀπο- b
φαίνειν τὸ πᾶν· τοὺς δὲ πεπερασμένον· καὶ τοὺς μὲν
ἀξιοῦν ἅπαντα κινεῖσθαι· τοὺς δὲ καθάπαξ μηδέν.
Καὶ μὴν εἴ τι καὶ ἄλλο πάντων ἄριστά μοι δοκεῖ περὶ
τούτων αὐτῶν ἐν τοῖς Σίλλοις καὶ ὁ Φλιάσιος Τίμων
εἰρηκέναι τάδε·

Τίς γὰρ τούσδ' ὀλοῇ ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;
Ἠχοῦς σύνδρομος ὄχλος. Ὃ γὰρ σιγῶσι χολωθείς,
νοῦσον ἐπ' ἀνέρας ὦρσε λάλην, ὀλέκοντο δὲ πολλοί. c

Ὁρᾷς ὡς ἤδη καὶ ἀλλήλους σκώπτουσιν οἱ γενναῖοι; Τὴν γοῦν πρὸς ἀλλήλους φιλονεικίαν αὐτῶν τάς τε μάχας καὶ τὰς διαστάσεις ἔτι πρὸς τοῖς εἰρημένοις ὁ δηλωθεὶς ἀνὴρ τοῦτον ὑπογράφει τὸν τρόπον·

---

855 a 3 Hom. *Od.* iv. 392 **b** 7 Timon Phliasius, *Fr.* 9 (Mullach), cf Clem. Al. *Str.* v. p 325

---

d 9 *εἶναι—πρὸς ἡμᾶς*] om BI **855 a** 1 *ταύτῃ—τέτυκται*] om BI **a** 3 *ὅττι*] *ὅτι* O, cf Cic. *Tusc.* v. 4 *οἱ*] *τοι* Hom. *τ'*] om O **a** 6 *ὑπεναντίους*] + *καὶ μηδὲν πρὸς ἀνθρώπινον ἦθος καὶ κόσμον βίου τοῦ καθ' ἡμᾶς συντείνοντας* BI *μὲν*] om Vig. **a** 7 *τὸ* 1°] om Vig. **b** 1 *οὖσαν*] *ὅσον* BI, *εἶναι* coniec Vig. **b** 3 *καθάπαξ*] *καθάπερ* O **b** 5 *αὐτῶν*] om I *Σίλλοις*] *ἄλλοις* I **b** 7 *ὀλοῇ*] *ὅλῃ* BIO *ξυνέηκε*] *ξυνέστηκε* I, *ξύνενκε* (sic) O **b** 8 *ὃ*] *ὁ* Mull. *σιγῶσι*] Clem. Al. *Str.* v. p 651, *σιωπῶσι* BIO **c** 1 *λάλην*] *κακήν* Clem. **c** 2 *σκώπτουσιν*] *κόπτουσιν* BI **c** 3 *φιλονεικίαν—μάχας*] *κόπτουσιν οἱ γενναῖοι* I **c** 4 *ἔτι*] *ὅτι* I

Φοιτᾷ δὲ βροτολοιγὸς ἔρις, κενεὸν λελακυῖα,
νείκης ἀνδροφόνοιο κασιγνήτη καὶ ἔριθος,
d ἥ τ' ἀλαὴ περὶ πάντα κυλίνδεται, αὐτὰρ ἔπειτα
ἐς ⟨βρῖθος⟩ στήριξε κάρη, καὶ ἐς ἐλπίδα βάλλει.

Ἀλλὰ γὰρ καὶ τῆς τῶνδε πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ἀποδεδειγμένης στάσεώς τε καὶ μάχης, τῆς τε μηδὲν ἡμῖν προσηκούσης περιττῆς δὲ ἄλλως καὶ οὐ γνωστῆς παιδείας τε καὶ μαθήσεως τῶν λοιπῶν ἁπάντων, ἐν οἷς εἰσέτι νῦν ἀποσεμνύνονται φιλοσόφων παῖδες, ἀπεληλεγμένων οὐχ ἡμετέραις ταῖς δ' οἰκείαις αὐτῶν ἀποδείξεσιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς αἰτίας εἰς φανερὸν τεθείσης, δι ἣν τὰ τῶνδε ἀποστραφέντες τὰ Ἑβραίων λόγια
p. 856 προτετιμήκαμεν, τὰ μὲν τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς ἐν τούτοις ἡμῖν περιγεγράφθω· τὰ δὲ τῆς ἐντελεστέρας πραγματείας, τῆς κατὰ τὴν Εὐαγγελικὴν Ἀπόδειξιν, ἤδη λοιπὸν ἐπισκεπτέον ἀφ' ἑτέρας λόγων ἀρχῆς, τῆς δὴ λειπούσης τῷ προβλήματι, τὴν διδασκαλίαν ποιησομένοις. Λείπει δ' ἄρα πρὸς τοὺς ἐκ περιτομῆς ἐπιμεμψαμένους ἀποκρίνασθαι, τί δή ποτε ἀλλόφυλοι ὄντες καὶ ἀλλογενεῖς ταῖς αὐτῶν βίβλοις ἀποχρώμεθα, μηδὲν ἡμῖν, ὥς ἂν αὐτοὶ φαῖεν, προσηκούσαις· ἢ τί δὴ τὰ παρ' αὐτοῖς ἀσπαζόμενοι λόγια οὐχὶ καὶ τὸν βίον ἀκόλουθον τῷ παρ' αὐτοῖς παρέχομεν νόμῳ.

---

c 6 Timon Phliasius, *Fr.* 5

---

c 6 λελαηκυῖα O, λελαλυῖα Vig. marg c 7 νίκης BI ἔριδος Clem. d 1 τ' ἀλαὴ] τ' ἄλλα ἠ BIO, τἄλλα Clem. ἀτὰρ IO d 2 ⟨βρῖθος⟩] Vig., βροτοὺς Eus. codd ἐστήριξε I ἐς 2°] εἰς IO d 4—856 a 1 τῆς—προτετιμήκαμεν om BI d 6 τῶν] + τε O 856 a 2 περιγράφθω (sic) O a 5 τὴν διδασκαλίαν ποιησομένοις] om BI a 6 λείπειν BI

INDICES

I. INDEX SCRIPTORVM

Qvorvm excerptis vsvs est Evsebivs

II. INDEX LOCORVM S. SCRIPTVRAE

III. INDEX RERVM ET NOMINVM

APPENDIX

Scholia quaedam potiora.

Codex A (Paris. 451). Huiusce codicis in margine scholia haud pauca ipsius Arethae manu sunt addita.

7 c 3 *τῶν νέων συγγραφέων*] *Ὁποῖος Ἰουστῖνος ὁ θεῖος Ἀθηναγόρας Τατιανὸς Κλήμεις ὁ Στρωματεὺς Ὠριγένης καὶ αὐτὸς ἔτι Πάμφιλος ὁ τοῦ παρόντος Εὐσεβίου πατήρ.*

10 b 1 *περὶ τοῦ ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη* (Mal. iv. 2).

11 d 4 *ἔθη μυσαρὰ ἐθνῶν, Μασσαγετῶν Βεβρύκων.*

19 c 1 'Ad hanc paginam in margine codicis A litteris uncialibus altera sub altera positis, *Ἑλλήνων δόξα περὶ γενέσεως τοῦδε τοῦ ἐνύλου κόσμου*' (Heikel).

23 a 8 *Εἰ ψευδεῖς αἱ αἰσθήσεις, Ξενόφανες, αὐτὸς δὲ ἢ καὶ πάντες ἄνθρωποι ἐξ αἰσθήσεως πρῶτον ἀνεγείρεις τὴν γνῶσιν· ἢ πῶς ἄλλως ἀναλογίᾳ χρώμενος καὶ ἐπὶ τὸν νοητὸν διέβης διάκοσμον· ψευδὲς ἅπαν σοι συμβαίνει τὸ πρεσβευόμενον· κατὰ*[1] *γὰρ τὰς*[2] *τῶν διαλεκτικῶν ἀξιώσεις ἑνὸς ἀτόπου δοθέντος καὶ μάλιστα τοῦ κατ' ἀρχὰς καὶ ὃ θεμελίου λόγον ὑπέχει, ἄτοπα καὶ τὰ μετὰ αὐτὸ παρακολουθήσει.*

27 b 1 'primum, conus et pars circuli, signa solis et lunae; deinde *Τί Ὄσιριν Αἰγύπτιοι τὸν ἥλιόν φασιν· Ὄσιρις δὲ πολυόφθαλμος ἑρμηνεύεται, ὅπερ διὰ τῶν ἀκτίνων δῆθεν ἥλιος ποιεῖν ὑποπτεύεται. Ἶσιν δὲ τὴν σελήνην, ἥτις καὶ αὐτὴ εἰς Ἑλλάδα μεταβαλλομένη φωνὴν τὴν παλαιὰν βούλεται δηλοῦν ἀπὸ τοῦ ἀϊδίου καὶ παλαιοῦ γενέσεως*' (Heikel).

36 a 7 *δακετῶν*] *τῶν ἑρπετῶν τῶν δακνόντων.*

39 d 7 *οἵ τε κυκλικοί*] *Τοὺς περὶ τὸν ἐπικὸν καλούμενον κύκλον ποιητὰς λέγει. Οὗτος ὁ ἐπικὸς καλούμενος κύκλος ἄρχεται μὲν ἐκ τῆς οὐρανοῦ καὶ γῆς μίξεως μυθολογουμένης, καὶ περατοῦται συμπληρούμενος ἐκ διαφόρων ποιητῶν μέχρι τῆς εἰς Ἰθάκην ἀποβάσεως Ὀδυσσέως, ἐν ᾗ καὶ ὑπὸ τοῦ παιδὸς Τηλεγόνου ἀγνοούμενος ὡς πατὴρ εἴη κτείνεται.* 'Eadem sunt sumpta ex Procli *Chrestomath.* p. 378' (Gaisf.).

50 d 6 *ἐπινοῆσαί τινα*] *τοὺς βασιλέας δηλονότι.*

56 a 9 *κονδύλῳ*] *ὃ ἐν τῇ συνηθείᾳ γρόνθον φαμέν.*

61 c 4 *Ἄδυτα τοίνυν ἄθεα*] *Ἀπὸ τῶν Κλήμεντος τοῦ στρωματέως.* De Scholiis ad Clementis opera pertinentibus confer E. de Faye, *Clém. d'Alex.* 310 'Il y en a qui ont été copiées par le scribe Baanes dans le *Parisinus* (A) et qui se trouvaient dans quelque manuscrit datant peut-être du vi^e ou du viie siècle: d'autres sont dues à la plume de l'évêque Arethas, d'autres sont du xie siècle.'

62 d 9 *μυθάρια*] *Ὅτι μυστήρια εἴτε ἀπὸ μῦθος μυθάρια, ἢ ἀπὸ τοῦ θηράω καὶ μῦς τοὺς ἀνοήτους ἀνθρώπων εἴρηνται.*

78 d 7 *κορυβαντιασμούς*] *ἐκστάσεις φρενῶν καὶ μανίας ἃς ἐνθουσιασμοὺς καὶ κατοκωχὰς ὀνομάζουσιν.*

[1] *καὶ* Heikel. [2] *τὰ* coniicit Heikel.

91 b 2 *γαλεαγκῶνα*] *γαληάγκων* (sic) *ὁ βραχεῖς ἔχων ἀγκῶνας κατὰ μῆκος· καὶ γὰρ ἡ γαλῆ τὸ ζῶον τοιοῦτον.*

123 d 1 *Ὦ μέγα πᾶσιν*] *Ὅτι τοὺς περὶ αὐτῶν μύθους αὐτοὶ διὰ τῶν ἰδίων χρησμῶν ἐκράτυναν, ὡς Ἀπόλλων ἐν τούτοις.*

127 c Ad finem libri iii] Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς xx στι ,αωνή (*στίχοι* 1858).

155 c 1 *τῇ νῦν Σαλαμῖνι*] Οὐ *τὴν πρὸς ταῖς Ἀθήναις Σαλαμῖνα λέγει· αὕτη γὰρ Κούλουρις πάλαι ἐλέγετο, ὡς καὶ Καλλίμαχος ὁ Κυρηναῖος ἐν τῇ Ἑκάλῃ φησίν, ἀλλὰ τὴν κατὰ Κύπρον Σαλαμῖνα λέγει.*

160 c 5 *τὸ τῆς ὀττείας*] *τὸ ἐκ τοῦ μαντεύματος· ὅσσα γὰρ ἡ ἐκ τοῦ κρείττονος φήμη, ἤτοι ἡ μαντεία.*

165 d 11 *ἔργῳ, φασί, δῆλον*] Παροιμιῶδες, **Ἔργῳ δῆλον,** *ἀλλ᾽ οὐχὶ λόγῳ δῆλον ὅτι.*

211 c 1 *Ὁμηρικὴν νόσον*] Τὸν *λοιμόν, διὰ τὸ Ὅμηρον ἐν ἀρχῇ τῆς ποιήσεως αὐτοῦ τοῦτο τὸ νόσημα ὑποθέσθαι.* A. I.

214 c 6 *τὰς ἐν ἐλπίδι φάτνας*] Παροιμία *ἐπὶ τῶν χρηστόν τι ὀνειροπολούντων· ἴση, οἶμαι, τῆς κενῆς μακαρίας.*

214 d 6 *πρὸ ὁδοῦ*] *Ἀντὶ τοῦ προειλημμένα, προβεβηκότα, φθάνοντα, τὰ κυριώτατα.*

232 c 7 *πεφατνευμένους*] Πεφατνευμένους *λέγει τοὺς ἀθλητὰς διὰ τὴν σωμασκίαν καὶ ἀναγκοφαγίαν.*

Codex I, Marcianus 341, et O, Bononiensis 3643.

262 a 1 Πρὸς *Χρύσιππον ἅμα μὲν βουλόμενον σώζειν τὴν παρ᾽ ἡμᾶς αἰτίαν ἅμα δὲ πάντα καθείμαρθαι λέγοντα, καὶ ὅτι οὐδὲ τὰ παρ᾽ Ὁμήρῳ περὶ τῆς εἱμαρμένης λεγόμενα συνῆκεν.* I.

320 c 8 *δευτέραν οὐσίαν*] ⟨*Σημείωσαι*⟩ *τοῦτον ἐνταῦθα παραγυμνοῦντα τὸ οἰκεῖον δόγμα καὶ φανερῶς Ἀρειανίζοντα.* I.

422 b 1 *Ἀφρὴν ὄνομα κυρίου ἀφ᾽ οὗ Ἀφρικὰ ἡ χώρα.* I.

431 a 7 *Σημείωσαι ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Ἰὼβ αὐθημερὸν οὗτός φησιν ἑλκῶσαι τοῦτο μὴ παρασημαινούσης (τῆς γραφῆς).* I.

436 c 6 *κρίμνον*] *σπέρμα ὅμοιον κριθῷ ὁμοίως καὶ ἔλυμος σπέρμα βοτάνης ὃ ἕψοντες ἄδην ἐσθίουσιν ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ τοῖς ὑγροῖς τόποις φυόμενον.* I.

442 d 4 *Περὶ δὲ τῆς θυσίας καὶ τῶν ἀζύμων ὁ Θεὸς τῷ Μωσεῖ ὑποτίθεται.* O.

464 c 1 *σ´η* (= *σημείωσαι*) *διὰ τὸ κλέμμα.* I.

551 d 2 *Ἑρμηνεύει συνᾄδων Μωσεῖ ἀπὸ τοῦ ὁμοίου τῷ θεῷ τὴν ψυχὴν εἶναι ἀθάνατον παραπλησίως. ἄκουε.* I.

703 d 2 *πῶς οὖν πάλιν ἀϊδίους*] *διὰ τὸ ἁπλοῦν ἔχει τὸ ἄφθαρτον καὶ ἄνισον· εἰ γὰρ ὁ Πλάτων σῶμά πού φησι τὸν ἥλιον ἔμψυχον, οὔ φησι σύνθετον ἔμψυχον ἀλλ᾽ ἁπλοῦν καὶ πυρὸς λεπτοτέρους καὶ θεούς φησι τοὺς ἀστέρας διὰ τὸ ἀεὶ θέειν αὐτούς, ὃ ἂν εἴη καὶ θεὸς διὰ τὴν μεταβατικὴν κίνησιν· οὐδὲ γὰρ ὁ μεταβαίνων κρείττων πάντων ἐστίν, ἀλλ᾽ ἐν οἷς ἐν ἑαυτῷ ἔχει τὴν ἀεικινησίαν θεὸς ὀνομάζεται ὁ θεός.* O.

ADDENDA ET CORRIGENDA IN TOM. II

462 a 4 *οἱ γὰρ*] lege *οἳ γὰρ*.
463 d 12 *οἰκείας*] l. *οἰκείαις*.
472 b 5 *'Αρπεδονάπται*] l. *'Αρπ*.
476 d 3 *'Εφέσιος*] l. *'Ερέσιος*.
525 b 5 *τἀγαθοῦε δυτέρῳ*] l. *τἀγαθοῦ δευτέρῳ*. (The letter *ε* was dropped out of place.)
535 c 1 *⟨αὐτῷ⟩*] l. *αὐτῶν*.
548 a 2 *ἐκεῖνο*] add. *ὅ*.
552 a 4 *[τὸ δι' αἰσθήσεως]*] l. ⟨. . .⟩.
556 a 3 *ἐπιπροσθετουμένη*] l. *ἐπιπροσθουμένη*, vid. not.
560 c 4 *κατὰ καιρόν, ἀφεθέντα*] dele comma.
566 b 1 *λέγειν*] add. *καλόν*.
567 d 8 *λίμνην*] add. *ἦν*.
592 c 5 *εἶπον*] l. *εἰπὸν*.
634 b 6 *προσηκούσης τῆς*] l. *τῆς προσηκούσης*, vel om. *προσηκούσης*.
634 b 10 *πρὸς τὸ ὅλον*] pr. *μὴ*, et vid. Stallbaum.
642 a 8 *γραυσὶ καὶ*] l. *γραυσί, καὶ*.
642 b 1 *γιγνομένοις, καὶ*] dele comma.
670 c 3 *γενητόν τε*] l. *γενητὸν*.
675 a 8 (App. Crit.) cvi.] l. c. vi.
681 d 3 *ἐκείνα, ἐξ ἃς*] l. *ἐκείνα ἐξ ἃς*,
682 c 4 *Εἶτα εἰ*] om. *εἰ*.
684 b 8 (App. Crit.) ciii.] l. iii. 105 D.
713 b 6 *ἐκδικθήσεται*] l. *ἐκδικηθήσεται*.
723 a 3 *συμφέρεσθον*] l. *συμφερέσθων*.
729 a 5 *"Ωπως*] l. *"Οπως*.
733 b 6 *κατεθορύβει, λέγων*] l. *κατεθορύβει λέγων*,
737 b 1 *παρήγησιν, οὗ*] l. *παρ' Ἡγησίνου*, vid. not.
754 d 1 *θεόν· καὶ*] dele punctum.
772 d 6 *ἀγέννητον*] l. *ἀγένητον*.
819 a 1 (App. Crit.) 161] l. 164.
826 d 5 (App. Crit.) conieci] l. Plot.
831 c 6 *αὐτὸ ἑκάστου*] l. *αὐτοεκάστου*.
836 b 5 *ἥλιον ἐκ*] l. *ἥλιον, ἢ ἐκ*.
837 d 1 (App. Crit.) 353] l. 355.
842 b 1 *Εἰ γὰρ μὲν*] supple *ὁ*.
842 b 6 (App. Crit.) 686] l. 886.
850 a 5 *προσφερῆ τῶν ἐπιπέδων*] l. *προσφερῆ· τῶν δ' ἐπιπέδων* * * *

